การวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียและผลกระทบของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัด คนเดียว พ.ศ. ..... ของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศจีน

นางสาววริญชย์ปวีร์ ชื่นเจริญ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายมหาชน สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. 2565

An analysis of advantages, disadvantages and impacts of the draft of the Single Limited Company Act B.E. ..... of Thailand compared to Britain, Germany and China.

Miss Warinpawee Chuenjaroen

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for

the Degree of Master of Laws in Public Law

School of Law

Sukhothai Thammathirat Open University

2022

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียและผลกระทบของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัด คนเดียว พ.ศ. ..... ของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษประเทศเยอรมนี และประเทศจีน

ชื่อและนามสกุล นางสาววริญชย์ปวีร์ ชื่นเจริญ

วิชาเอก กฎหมายมหาชน

สาขาวิชา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิตา วิมลคุณารักษ์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2566

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิตา วิมลคุณารักษ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ วนาพิทักษ์)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนมพัทธ์ สมิตานนท์)
รักษาการแทนรองอธิการบดีฝ่ายทรัพยากรบุคคล วิจัย และบริหารทั่วไป
รักษาการแทนประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียและผลกระทบของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
ของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศจีน
ผู้ศึกษา นางสาววริญชย์ปวีร์ ชื่นเจริญ **รหัสนักศึกษา** 2634001545 **ปริญญา** นิติศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิตา วิมลคุณารักษ์ **ปีการศึกษา** 2565

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี และวิวัฒนาการของการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว (2) ศึกษากฎหมายตามร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว โดยศึกษาเปรียบเทียบกับบทบัญญัติของกฎหมายไทยกับกฎหมายบริษัทของประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศจีน (3) นำเสนอข้อดีและข้อเสีย ตามร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... (4) เสนอแนะแนวทางแก้ไขกฎหมาย เพื่อรองรับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวหากมีการประกาศให้ร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... มีผลบังคับใช้ทางกฎหมาย

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีวิจัยจากเอกสารทางวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศจากหนังสือ วารสารด้านนิติศาสตร์ บทความทางวิชาการ และแนวคำวินิจฉัยหรือคำพิพากษาศาลฎีกาที่ได้เคยวินิจฉัยในเรื่องดังกล่าวไว้เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีว่าด้วยการร่างกฎหมายและหลักการในการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย เปรียบเทียบกฎหมายบริษัทจำกัดคนเดียวระหว่างประเทศไทย กับกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของประเทศอังกฤษ กับประเทศเยอรมนี และประเทศจีน

ผลการวิจัยพบว่า (1) ร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ของประเทศไทย มีความจำเป็นต้องตรากฎหมายขึ้นใหม่ เพื่อจะเป็นกฎหมายรองรับและกำกับดูแลองค์กรธุรกิจประเภทใหม่ที่จัดตั้งโดยบุคคลธรรมดาคนเดียวที่รับผิดจำกัด สามารถแก้ไขปัญหาข้อกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ไม่รองรับได้ เหมาะสำหรับการประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) อันเป็นรากฐานที่สำคัญในการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ สามารถส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจนำไปสู่การสร้างผู้ประกอบการที่มีความเข้มแข็งและมีศักยภาพ แต่ทั้งนี้ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีความบกพร่อง บางบทบัญญัติยังไม่เหมาะสม หรือไม่มีบทบัญญัติไว้อย่างกรณีเจ้าของทุนถูกฟ้องล้มละลายที่จะมีผลต่อสภาพนิติบุคคลของบริษัทฯ หรือไม่ หรือกรณีการเงินของบริษัทที่มีทุน สินทรัพย์ หรือรายได้ จำนวนเท่าใด จึงได้รับการยกเว้นไม่ต้องรับการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต อีกทั้งยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาผู้ถือหุ้นเทียมได้จริง (2) กรณีไม่อนุญาตให้นิติบุคคลจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวก็แตกต่างจากกฎหมายบริษัทเอกชนของประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศจีน อาจทำให้ประเทศไทยขาดเงินทุนและเทคโนโลยีใหม่ๆ จากนักลงทุนที่เป็นนิติบุคคลได้ (3) มีความจำเป็นต้องวิเคราะห์ถึงข้อดีและข้อเสียของการร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ (4) เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขให้กฎหมายฉบับนี้ให้สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหา และส่งเสริมการขยายตัวทางเศรษฐกิจได้จริงต่อไป อาทิเช่น ควรกำหนดทุนจดทะเบียนขั้นสูงของบริษัทจำกัดคนเดียวไว้ไม่เกินขนาดของกิจการของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และควรกำหนดให้ผู้ตรวจสอบบัญชีภายอากรเป็นผู้ตรวจสอบและแสดงความเห็นในงบการเงินของบริษัท

คำสำคัญ ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs), ร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....

Independent Study title: An analysis of advantages, disadvantages and impacts of the draft of the Single Limited Company Act B.E. ..... of Thailand compared to Britain, Germany and China.
Author: Miss Warinpawee Chuenjaroen**; ID:** 2634001545; **Degree:** Master of Laws;
Independent Study advisor: Dr.Sathita Wimonkunarak, Assistant Professor ;
Academic year: 2022

Abstract

This independent study has the objectives of (1) study the concept, theory and evolution of the establishment of a single limited company; (2) study the draft of the Single Limited Company Act by comparing with the provisions of Thai law and the company law of England, Germany and China; (3) present the advantages and disadvantages according to the Draft of Single Limited Company Act, B.E. …. (4) suggest ways to amend the law to support the establishment of a Single limited company, in case the Single Limited Company Act B.E. ....entered into force.

This independent study was a qualitative research with research methods from academic papers in both Thai and English. and foreign languages from books journals in law academic articles and guidelines for rulings or judgments of the Supreme Court that had previously ruled on the aforementioned concepts, theories on law drafting, and principles for analyzing the impact of legislation. , theses and rulings or verdicts of the Supreme Court that have previously ruled on such matters about the theoretical concepts of law drafting and principles for analyzing the impact of legislation, Comparison of Sole Limited Company Laws between Thailand with the private limited company law of England with Germany and China

The results of the research revealed that (1) the draft of Single Limited Company Act B.E. .... of Thailand needed to enact as the new law. In order to be a law that support and regulate a new type of business organization established by a single individual with limited liability. To solve legal problems of the Civil and Commercial Code of Thailand that are not supported. It is suitable for small and medium-sized businesses (SMEs), which is the cornerstone of the country's economic growth and it can promote and develop the economy leading to the creation of strong and potential entrepreneurs. However, this bill has flaws due to some provisions are still inappropriate or there is no provision, for example, in the event that the owner of the capital is filed for bankruptcy that will whether affect the juristic person status of the company, or in the case of the finances of the company that has capital, assets or income in any amount, therefore being exempted from auditing and showing Opinion by a certified public accountant, and it is not effectively solve the problem of artificial shareholders. (2) the case of not allowing a juristic person to register as a single limited company is different from the private limited company laws of England, Germany, and China. This may cause Thailand lack of the capital and new technology from juristic person investors. Therefore, (3) it is necessary to analyze the advantages and disadvantages of drafting this Act. (4) to suggest approach to amend this law so that it can be used as a tool to solve problems and can actually promote economic growth, for example, the maximum registered capital of a single limited company should not exceed the size of small and medium enterprises business. and should assign a tax auditor to inspect and express opinions on the company's financial statements.

Keywords: Small and Medium Businesses (SMEs), Draft of the Single Limited Company Act B.E. ….

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาธิตา วิมลคุณารักษ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำแนะนำและติดตามการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นเข้ารับการศึกษาจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณบริษัทสงขลาบัญชีกิจ จำกัด และสำนักงานบัญชีอวยพร บุญวงศ์ ที่ได้กรุณาให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการรับรองงบการเงินและการตรวจสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้สอบบัญชีภาษีอากร

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อนนักศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ทุกท่านที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

วริญชย์ปวีร์ ชื่นเจริญ
กุมภาพันธ์ 2566

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....จ
กิตติกรรมประกาศ.....ฉ
สารบัญตาราง.....ฐ
สารบัญภาพ.....ฒ
บทที่ 1 บทนำ.....1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....8
สมมุติฐานการศึกษา.....8
วิธีดำเนินการศึกษา.....9
ขอบเขตของการศึกษา.....10
นิยามศัพท์เฉพาะ.....10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....11
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....12
แนวคิดทฤษฎีว่าด้วยการร่างกฎหมายและหลักการในการวิเคราะห์ผลกระทบ
ในการออกกฎหมาย.....12
หลักการร่างกฎหมาย.....15
ความสำคัญของการร่างกฎหมาย.....15
ลักษณะของร่างกฎหมายที่ดี.....16
ความหมายของการร่างกฎหมาย.....17
หลักพื้นฐานในการร่างกฎหมาย.....19
หลักความชอบด้วยกฎหมาย.....20
ความจำเป็นในการมีแบบกฎหมายในการร่างกฎหมาย.....22
แนวคิดและหลักการในการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย.....23
ความเป็นมาและพัฒนาการของการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย.....23
คำนิยามของการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย.....25
วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย.....26

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ขอบเขตของการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย....26
การวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย....27
สรุปสาระสำคัญ พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย และการประเมิน
ผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 30
ความมุ่งหมายของกฎหมาย....30
สรุปสาระสำคัญของกฎหมาย....31
บทบัญญัติที่คุ้มครองประชาชน....32
หลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย....33
การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย....33
หลักพื้นฐานของการตรากฎหมาย....36
ขั้นตอนการตรากฎหมาย....40
การร่างพระราชบัญญัติ....41
แนวคิดการส่งเสริมและการกำกับดูแลองค์กรธุรกิจของรัฐ....42
บทบาทของรัฐ....42
บทบาทของรัฐในการพัฒนาประเทศ....42
บทบาทของรัฐในทางเศรษฐกิจ....43
บทบาทของรัฐในการออกกฎหมาย/กฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจ....44
การเสนอร่างพระราชบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2560....48
การเสนอร่างพระราชบัญญัติ....49
ขั้นตอนออกกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ 2560....51
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายองค์กรธุรกิจ....54
แนวคิดและทฤษฎีของกฎหมายหุ้นส่วนและบริษัท....54
ทฤษฎีสัมปทาน (concession theory)....54
ความหมายของทฤษฎีสัมปทาน (Concession Theory)....54
ทฤษฎีสัมปทานกับกฎหมายลักษณะหุ้นส่วนและบริษัทของประเทศไทย....56
ทฤษฎีการรวมกลุ่ม (Aggregate theory)....59
แนวคิดและหลักการของทฤษฎีการรวมกลุ่ม (Aggregate Theory)....59

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ทฤษฎีการรวมกลุ่มกับกฎหมายลักษณะหุ้นส่วนและบริษัทของประเทศไทย.....60
ทฤษฎีตัวตนแท้จริง (Real Entity Theory) ของกฎหมายหุ้นส่วนและบริษัท.....62
แนวคิดทฤษฎีตัวตนแท้จริง(Real Entity Theory) ของกฎหมายหุ้นส่วนและบริษัท.....62
ทฤษฎีตัวตนแท้จริงกับกฎหมายลักษณะหุ้นส่วนและบริษัทของประเทศไทย.....66
ความเป็นมาและแนวคิดของกฎหมายบริษัทจำกัดคนเดียว.....69
ความเป็นมาของแนวคิดการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวในต่างประเทศ.....69
ความเป็นมาของแนวคิดการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวในประเทศไทย.....73
ความหมายและลักษณะของบริษัทจำกัดคนเดียว.....75
ความหมายของบริษัทจำกัดคนเดียว.....75
ลักษณะของบริษัทจำกัดคนเดียว.....77
โครงสร้างกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการของบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียว.....79
ทฤษฎีเกี่ยวกับบริษัทจำกัดคนเดียว.....95
หลักกฎหมายที่เกี่ยวกับบริษัทจำกัดคนเดียว.....101
หลักนิติรัฐและนิติธรรม (Rule of Law and Legal State).....101
หลักความชอบด้วยกฎหมาย.....105
หลักสิทธิและเสรีภาพ.....105
หลักความเสมอภาค.....110
บทที่ 3 บทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของไทย สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐประชาชนจีน.....114
การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวตามกฎหมายไทย.....114
การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....114
หลักการของร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. 117
การรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย.....118
สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.....121
การดำเนินการตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562.....128

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมายและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย....128
การรับฟังความคิดเห็นและการเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็น....130
บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. 131
กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของสหราชอาณาจักร....172
ความเป็นมาและแนวคิดของระบบกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของอังกฤษ....172
ความเป็นมาของกฎหมายบริษัทเอกชนของอังกฤษ....172
แนวคิดของบริษัทเอกชนจำกัดของอังกฤษ....173
รูปแบบบริษัทเอกชนจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวของอังกฤษ....174
กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี....180
ความเป็นมาของระบบกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของเยอรมนี....180
แนวคิดของระบบกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของเยอรมนี....181
รูปแบบบริษัทเอกชนจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวของเยอรมนี....182
การจัดตั้งบริษัท....183
การบริหารจัดการของบริษัท....183
การชำระค่าหุ้น....184
กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของสาธารณรัฐประชาชนจีน....188
ความเป็นมาของระบบกฎหมายบริษัทเอกชนของประเทศจีน....189
แนวคิดกฎหมายบริษัทเอกชนของประเทศจีน....191
รูปแบบกฎหมายบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวของประเทศจีน....192
บทที่ 4 วิเคราะห์บทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศจีน....197
วิเคราะห์แนวทางการตรากฎหมายการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศจีน....198
ผู้มีสิทธิจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว....198
การแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียว....206
องค์ประกอบของการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว....210
ชื่อบริษัท....210

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

วัตถุประสงค์และข้อบังคับของบริษัท.....213
ทุนจดทะเบียน.....217
การจัดทำและรับรองงบการเงินของบริษัทจำกัดคนเดียว.....220
วิเคราะห์เปรียบเทียบบทบัญญัติทางกฎหมายบริษัทจำกัดคนเดียวของไทย
มีความล้าสมัยไม่ทันกับความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจยุคใหม่หรือไม่
เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ เยอรมนี และจีน.....231
กรณีที่กฎหมายไม่อนุญาตให้นิติบุคคลจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว.....231
กรณีการแปรสภาพบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนเป็นบริษัทจำกัดคนเดียว.....234
กรณีที่กฎหมายไม่อนุญาตจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวเกินกว่าหนึ่งบริษัท.....235
วิเคราะห์ผลกระทบข้อดีและข้อเสียในการออกกฎหมายร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัด
คนเดียว พ.ศ. .... และสามารถส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนสามารถ
แก้ไขปัญหาผู้ถือหุ้นเทียมได้ หรือไม่.....237
การจัดทำการตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมายและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจ
เกิดขึ้นจากกฎหมาย ร่างพระราชบัญญัติ บริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. 237
การรับฟังความคิดเห็นและการเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็น.....238
วิเคราะห์หลักการร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ตามพระราชบัญญัติ
หลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย และการประเมินผลสัมฤทธิ์
ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 268
วิเคราะห์ผลกระทบข้อดีข้อเสียเมื่อมีการบังคับใช้ร่างพระราชบัญญัติ
บริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ 273
ผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง.....273
ประชาชนทั่วไปและรัฐบาล.....275
กฎหมายบริษัทจำกัดคนเดียวของไทยสามารถส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจ
ของประเทศ.....278
วิเคราะห์ถึงการแก้ไขปัญหาผู้ถือหุ้นเทียม (Dummy Shareholder) 281

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....285
บทสรุป.....285
ความจำเป็นในการตรากฎหมาย และการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย สำหรับร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. 285
ความจำเป็นในการตรากฎหมาย.....288
การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย.....290
การเปรียบเทียบกฎหมายบริษัทจำกัดคนเดียวของไทยกับประเทศอังกฤษ เยอรมนี และจีน.....293
ข้อเสนอแนะ.....307
บรรณานุกรม.....316
ภาคผนวก.....329
ประวัติผู้ศึกษา.....346

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2.1 แสดงลักษณะธุรกิจ SMEs ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543.....46
ตารางที่ 2.2 แสดงลักษณะธุรกิจ SMEs ที่กรมสรรพากรออกกฎหมายเพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี.....47
ตารางที่ 2.3 แสดงความแตกต่างระหว่างกิจการเจ้าของคนเดียว/ห้างหุ้นส่วนสามัญ/บริษัทจำกัด (คนเดียว).....86
ตารางที่ 2.4 แสดงความแตกต่างระหว่าง ห้างหุ้นส่วนจำกัด/บริษัทจำกัด/บริษัทจำกัด (คนเดียว).....90
ตารางที่ 3.1 เปรียบเทียบร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... กับร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. 134
ตารางที่ 3.2 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างบริษัทเอกชนขนาดจิ๋ว (UG) กับบริษัทเอกชนจำกัด (GmbH) 185
ตารางที่ 3.3 แสดงการเปรียบเทียบกฎหมายการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศอังกฤษ และประเทศเยอรมนี.....186
ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบบทบัญญัติกฎหมายบริษัทเอกชนเกี่ยวกับการผู้มีสิทธิจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี ประเทศจีน และประเทศไทย.....205
ตารางที่ 4.2 เปรียบเทียบบทบัญญัติกฎหมายบริษัทเอกชนเกี่ยวกับการแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี ประเทศจีน และประเทศไทย.....210
ตารางที่ 4.3 เปรียบเทียบองค์ประกอบตามตัวบทบัญญัติของกฎหมายการจัดตั้งบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวของไทยกับประเทศอังกฤษ เยอรมนี และจีน.....219
ตารางที่ 4.4 แสดงความแตกต่างระหว่างผู้สอบบัญชีภาษีอากร และผู้สอบบัญชีรับอนุญาต.....224
ตารางที่ 4.5 แสดงค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบและรับรองงบการเงินของผู้สอบบัญชีในจังหวัดสงขลา (สำหรับงบการเงินไม่มีผลดำเนินการ).....226
ตารางที่ 4.6 แสดงค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบและรับรองงบการเงินของผู้สอบบัญชีในจังหวัดสงขลา (สำหรับงบการเงินที่มีผลดำเนินการ).....227

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.7 เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย กับการตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่าง พ.ร.บ. บริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. 242
ตารางที่ 4.8 เปรียบเทียบข้อพิจารณาที่ผู้ร่างกฎหมายต้องกำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติฯ กับร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. 270
ตารางที่ 5.1 สรุปแนวความคิดเกี่ยวกับการตรากฎหมายจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศจีน.....300
ตารางที่ 5.2 เปรียบเทียบองค์ประกอบตามตัวบทบัญญัติของกฎหมายการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศจีน.....301
ตารางที่ 5.3 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียตามตัวบทบัญญัติของกฎหมายบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศไทย.....302

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 2.1 แสดงรูปแบบขององค์กรธุรกิจต่างๆ ในประเทศไทย.....83

บทที่ 2
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในบทที่ 1 ได้นำเสนอปัญหาที่ศึกษา วัตถุประสงค์ ขอบเขต และวิธีการศึกษา ในบทนี้จะศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยจะศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และความเป็นมาของกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัด และการร่างกฎหมายที่ต้องการตราขึ้นใหม่

ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ดังกล่าว จึงขอแบ่งหัวข้อการศึกษาดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีว่าด้วยการร่างกฎหมายและหลักการในการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย
2. แนวคิดการส่งเสริมและการกำกับดูแลองค์กรธุรกิจของรัฐ
3. แนวคิดทฤษฎีว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรธุรกิจ
4. ความเป็นมาและแนวคิดของกฎหมายบริษัทจำกัดคนเดียว
5. ความหมายและลักษณะของบริษัทจำกัดคนเดียว
6. ทฤษฎีเกี่ยวกับบริษัทจำกัดคนเดียว และ
7. หลักกฎหมายที่เกี่ยวกับบริษัทจำกัดคนเดียว

1. แนวคิดทฤษฎีว่าด้วยการร่างกฎหมายและหลักการในการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย

เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นมาใหม่ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้มีการนำหลักการเรื่องการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย หรือการจัดทำ Regulatory Impact Analysis (RIA) มาบัญญัติไว้ในหมวด 6 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 77 บัญญัติไว้ว่า

“รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุง กฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต หรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชน เข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมาย ได้อย่างถูกต้อง ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับรัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์

ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วยเพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่จำเป็นพึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตาม ขั้นตอนต่างๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง”

การนำหลักการเรื่องนี้มาบัญญัติในรัฐธรรมนูญแสดงให้ถึงความสำคัญในเรื่องของหลักการเรื่องการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย โดยที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับจะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน อีกทั้งเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐควรจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วยนั้น เป็นหลักการที่มีแนวคิดจากความต้องการลดจำนวนกฎหมาย (Deregulation) เพื่อลดต้นทุนทางเศรษฐกิจและส่งเสริมการแข่งขันทางเศรษฐกิจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาคุณภาพของกฎหมายที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ (Better Regulation) ดังนั้น จึงเริ่มมีการคิดค้นเครื่องมือที่เรียกว่า การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย (Regulatory Impact Assessment: RIA) ที่ใช้ตรวจสอบและประเมินผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการออกกฎหมาย กล่าวคือเป็นการวิเคราะห์ผลกระทบจากการที่จะมีกฎหมายฉบับหนึ่งขึ้นมาว่าถ้าไม่มีกฎหมายฉบับนี้จะเป็นอย่างไร ถ้ามีกฎหมายฉบับนี้จะแก้ปัญหาอะไรได้บ้าง หรือมีบทบัญญัติ กฎเกณฑ์อะไรต้องแก้เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายใหม่ที่ออกมา โดยองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) ได้มีการพัฒนาและเสนอให้มีหลักเกณฑ์การวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย เพื่อเป็นแนวทางสำหรับประเทศสมาชิก เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร เยอรมนี ในการนำไปพัฒนาปรับใช้ให้เหมาะสมกับประเทศของตนเนื่องจาก RIA ไม่ได้มีรูปแบบที่ถูกต้องที่สุด[11]

---

[11] สุพิชญา กันกา. *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย ตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิตคณะนิติศาสตร์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ. 2561. หน้า 1-2.

สำหรับประเทศไทยการวิเคราะห์ผลกระทบในการตรากฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2560) อธิบายถึงการร่างกฎหมาย ที่กล่าวถึงความสำคัญของการร่างกฎหมาย ร่างกฎหมายที่มีคุณภาพ ลักษณะของร่างกฎหมายที่ดี ขั้นตอนการร่างกฎหมาย อีกทั้งกล่าวถึงกระบวนการนิติบัญญัติที่เริ่มจากการเสนอร่างกฎหมาย การพิจารณาร่างกฎหมาย และความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกระบวนการตรากฎหมาย มาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญ มีความมุ่งหมายเพื่อกำหนดกรอบและหลักการสำคัญในการตรากฎหมายตามแนวคิดที่ว่าไม่ควรมีกฎหมายเกินความจำเป็น และเป็นการสร้างหลักประกันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและรับรู้ถึงกระบวนการจัดทำร่างกฎหมายตั้งแต่เริ่มต้น โดยมาตรา 77 มีหลักการสำคัญ 8 ประการ ดังนี้ [12]

1. หลักการประการแรกที่สำคัญที่สุด คือ การกำหนดให้รัฐพึงมีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น สิ่งใดที่สามารถดำเนินการได้โดยไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายก็ควรเลือกใช้วิธีนั้นก่อน

2. เมื่อกำหนดให้มีการตรากฎหมายใหม่เท่าที่จำเป็นแล้ว รัฐจะต้องย้อนกลับไปพิจารณากฎหมายที่ใช้บังคับอยู่แล้วว่าหมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชนมากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้ยกเลิกหรือปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเหล่านั้นเสียใหม่ให้สอดคล้องกับสภาวะที่เป็นจริงในปัจจุบัน

3. เมื่อมีกฎหมายแล้ว รัฐจะต้องดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายได้โดยสะดวก ซึ่งในยุคที่มีเทคโนโลยีสารสนเทศที่สะดวกและรวดเร็วเช่นปัจจุบันย่อมไม่เป็นการยากที่รัฐจะดำเนินการให้เกิดผลเช่นนั้น อย่างไรก็ดี สิ่งที่รัฐจะต้องดำเนินการ คือ ต้องดำเนินการให้ประชาชนสามารถเข้าใจกฎหมายนั้นได้อย่างถูกต้อง ซึ่งอาจทำเป็นระบบที่นำกฎหมายที่เกี่ยวข้องมารวมไว้ในที่เดียวกันหรือจัดทำคำอธิบายสั้นๆ หรือคู่มือเพื่อที่จะทำให้ประชาชนเข้าใจได้ว่าตนจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายในเรื่องใด อย่างไร

4. เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้และมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือผลกระทบที่จะมีต่อประชาชน หรือสามารถเสนอแนะแนวทางใหม่ๆ ที่หน่วยงานของรัฐอาจนึกไม่ถึงได้ จึงกำหนดให้ต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง แล้วนำความคิดเห็นนั้นไปใช้ประกอบการจัดทำกฎหมายในทุกขั้นตอน

5. กำหนดให้มีการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย โดยจะต้องพิจารณาในแง่มุมต่างๆ เช่น ประโยชน์ที่จะได้รับจากการตรากฎหมายนั้น ภาระที่จะเกิดกับประชาชนรวมทั้ง

---

[12] สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. *ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.* กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2562. หน้า 120-123.

ค่าใช้จ่ายที่ประชาชนจะต้องเสียไปในการปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อวิเคราะห์ว่ากฎหมายนั้นมีความคุ้มค่าและมีความจำเป็นอย่างแท้จริง

6. กำหนดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายตามรอบระยะเวลาที่จะมีกฎหมายกำหนด โดยจะต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ การประเมินผลสัมฤทธิ์นี้จะเป็นเครื่องบ่งชี้ว่า ผลที่คาดหวังในการตรากฎหมายนั้นได้เกิดขึ้นจริงหรือไม่ มีการบังคับใช้อย่างเข้มงวดเพียงใด และที่สำคัญหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องสามารถปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายมากน้อยเพียงใด

7. กำหนดเงื่อนไขในการตรากฎหมาย โดยให้หลีกเลี่ยงการใช้ระบบอนุญาตซึ่งเป็นที่มาของการทุจริตประพฤติมิชอบ และระบบคณะกรรมการซึ่งทำให้เกิดขั้นตอนและหาตัวบุคคลที่จะรับผิดชอบในผลแห่งการกระทำมิได้ นอกจากนั้น ในกรณีที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการใช้ดุลพินิจในเรื่องใดจะต้องกำหนดระยะเวลาและขั้นตอนให้ชัดเจน

8. การกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย ให้กำหนดเฉพาะเมื่อเป็นความผิดร้ายแรงเท่านั้น ซึ่งเป็นเรื่องที่จะต้องไปศึกษาและวางแนวทางในการกำหนด “ผลร้าย” แบบใหม่ขึ้นแทนที่โทษอาญา เช่น อาจกำหนดเป็นโทษทางปกครอง เป็นต้น

ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับมาตรา 77 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา หลักการร่างกฎหมาย หลักการในการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย และหลักเกณฑ์ในการจัดทำร่างกฎหมาย ดังรายละเอียดดังนี้

1.1 หลักการร่างกฎหมาย

1.1.1 ความสำคัญของการร่างกฎหมาย

การร่างกฎหมายนั้น ผู้ทำหน้าที่ร่างกฎหมาย (Draftsman) ถือเป็น “สถาปนิกของโครงสร้างสังคม”[13] มีแนวคิดว่ากฎหมายเป็นเครื่องมือในการออกแบบกำหนดโครงสร้างของสังคมและกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคมและสื่อสารไปยังสมาชิกสังคมให้พร้อมปฏิบัติตามเรียกว่า “Law Compliance” กฎหมายจึงมีหน้าที่อยู่ 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง การทำหน้าที่กำหนดอำนาจและควบคุมการใช้อำนาจทางการเมือง(Political Power) และประการที่สอง การทำ

[13] ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. การยกร่างกฎหมาย. *วารสารกฎหมายปกครอง 7*, ปีที่ 1 (ฉบับที่ 1), 14-25. หน้า 14.

หน้าที่สร้างคุณค่าให้กับสังคมโดยการให้การสอนและการเรียนรู้ และสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในสังคม (Social Cohesion) เพื่อการอยู่ร่วมกันโดยสงบสุขของสังคม[14]

จากหน้าที่ดังกล่าวยังสอดคล้องกับการสร้างสถาบัน (Institution) ในความหมายของเศรษฐศาสตร์จะให้ความสำคัญต่อการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการสร้างความสงบในสังคม แต่เมื่อพิจารณาการออกกฎหมายในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง จะพบว่าตัวบทกฎหมายเองก็สะท้อนถึงนโยบายสาธารณะ (Public Choice) ของแต่ละยุคสมัยที่แตกต่างกัน กฎหมายจึงย่อมมีวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดเสมอ ดังนั้นกฎหมายจึงเป็นวิธีการที่นำไปสู่ปลายทางหรือวัตถุประสงค์ที่สังคมต้องการ[15] ด้วยเหตุนี้ ร่างกฎหมายที่ดีย่อมจะช่วยให้การบริหารราชการแผ่นดินมีประสิทธิภาพ และสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจด้วย เพราะว่าร่างกฎหมายจะเป็นการนำแนวความคิดและนโยบายทางกฎหมายไปเขียนต่อด้วยภาษาซึ่งเป็นสัญลักษณ์สื่อสารให้สมาชิกสังคมเข้าใจ และยอมรับนับถือปฏิบัติตาม โดยการใช้ภาษาที่มีความชัดเจน (Clear) สั้น (Concise) มีเหตุและผล (Logical) สอดคล้องต้องกัน (Consistent) และเหมาะสมเป็นประโยชน์สำหรับสังคมนั้น(Social Useful) จนประชาชนสามารถเข้าใจถึงสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของตนได้ ร่างกฎหมายจึงเป็นกฎระเบียบของสังคมที่เขียนขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร (Rules In Fixed Verbal Form) เพื่อให้สมาชิกสังคมถือปฏิบัติ[16]

1.1.2 ลักษณะของร่างกฎหมายที่ดี

กฎหมายเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการนำนโยบายหรือนโยบายสาธารณะมาทำให้เกิดผลและเป็นเครื่องมือในการบริหารราชการแผ่นดิน เมื่อกฎหมายมีความสำคัญและสามารถก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมได้ในวงกว้าง การร่างกฎหมายจึงมีความสำคัญ และเมื่อมีกฎหมายออกมาแล้ว ก็ควรมีการทบทวนความทันสมัยของกฎหมาย การปรับปรุงระบบค้นกฎหมาย เช่น การจัดทำรวมกฎหมายหรือการประมวลกฎหมาย (Codification and Consolidation) รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแพร่และการเข้าถึงกฎหมายของประชาชน เป็นต้น ซึ่งในการควบคุมคุณภาพของร่างกฎหมายนั้น เมื่อพิจารณาจากข้อเสนอใน The Recommendation for Improving the Quality of Government Regulations of 1995 พบประเด็นที่น่าสนใจในเรื่องของการเสนอว่าร่างกฎหมายที่ดีนั้นต้องมีลักษณะ ดังนี้[17]

---

[14]Mark van Hoecke. *Law as Communication,* Oxford: Oxford University Press. 2002. pp. 62-65.

[15] ธรรมนิตย์ สุมันตกุล. *การร่างกฎหมายเบื้องต้น: แบบของกฎหมาย.* กรุงเทพมหานคร:วิญญชน. 2558. หน้า 12-16.

[16] ธรรมนิตย์ สุมันตกุล. *เรื่องเดียวกัน.* หน้า 13.

[17] ธรรมนิตย์ สุมันตกุล. *เรื่องเดียวกัน.* หน้า 219-223.

1. จะต้องสะท้อนนโยบายอันเป็นวัตถุประสงค์ของกฎหมายอย่างชัดเจนและต้องมีประสิทธิภาพในการดำเนินการให้ไปถึงวัตถุประสงค์นั้น

2. มีฐานที่มาทางกฎหมาย

3. เมื่อพิจารณาส่วนได้เสียหรือต้นทุนและต้องเป็นประโยชน์ คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่สังคม

4. ลดต้นทุนและความบิดเบือนของตลาด

5. สนับสนุนการสร้างสิ่งใหม่ โดยการให้รางวัล และมุ่งไปสู่เป้าหมาย

6. ต้องมีความชัดเจน เรียบง่าย และปฏิบัติได้

7. มีความสอดคล้องกับกฎเกณฑ์อื่นหรือนโยบายอื่นที่มีอยู่

8. ต้องสอดคล้องกับการแข่งขัน การพาณิชย์ และหลักการที่มุ่งสนับสนุนการลงทุนทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ

1.1.3 ความหมายของการร่างกฎหมาย

ศาสตราจารย์ ดร. หยุด แสงอุทัย ได้ให้ความหมายของ “การร่างกฎหมาย” คือ การเขียนข้อความในรูปร่างของกฎหมาย (พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ฯลฯ) ด้วยถ้อยคำที่ถูกต้องและแน่นอน เพื่อเสนอให้ผู้มีอำนาจในการบัญญัติ กฎหมาย (รัฐสภา คณะรัฐมนตรี รัฐมนตรี ฯลฯ) พิจารณาว่าจะประกาศใช้ร่างกฎหมายนั้นหรือไม่ หรือควรแก้ไขเปลี่ยนแปลงร่างกฎหมายนั้นประการใด เพราะเหตุที่ยังไม่ยุติที่ผู้ร่างนี้เอง จึงใช้คำว่า “ร่าง” (Draft, Projet)[18]

ศาสตราจารย์ ดร. สมภพ โหตระกิตย์ ได้ให้ความหมายของคำว่า “การร่างกฎหมาย”คือ การเรียบเรียงกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับสำหรับใช้บังคับแก่บุคคลซึ่งอาจเป็นบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคล องค์กรหรือสถาบัน ในเรื่องเกี่ยวกับ

1. การปกครองประเทศ เช่น รัฐธรรมนูญ

2. การบริหารราชการแผ่นดิน เช่น พระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการจัดตั้งกระทรวง ทบวง กรม การกำหนดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม อำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีหรือข้าราชการประเภทต่าง ๆ

---

[18] หยุด แสงอุทัย. การร่างกฎหมาย. ใน *อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย).* บริษัท บพิธการพิมพ์จำกัด, กรุงเทพฯ. 2523. หน้า 65. อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. คู่มือจัดทำร่างกฎหมาย, บทที่ 1 แนวทางในการจัดทำร่างกฎหมาย. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, กรุงเทพฯ. 2563. หน้า 1.

3. การรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่น ประมวลกฎหมายอาญา

4. การกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์[19]

ศาสตราจารย์ ดร. อมร จันทรสมบูรณ์ ได้ให้ความหมายของคำว่า “การร่างกฎหมาย” คือ การเขียนกฎหมายที่จะเป็นการวางกรอบที่กำกับและควบคุมพฤติกรรมของ “เจ้าหน้าที่ผู้ที่ใช้อำนาจรัฐ” มิให้บิดเบือนการใช้อำนาจรัฐ (ที่กฎหมายมอบหมายให้) ผิดไปจากวัตถุประสงค์ของกฎหมาย ไม่ว่าผู้ที่ใช้อำนาจรัฐนั้นจะเป็นนักการเมืองที่ใช้อำนาจบริหารหรือเป็นข้าราชการประจำ (ที่ใช้อำนาจทางปกครอง) หรือเป็นผู้พิพากษาหรือตุลาการ (ที่ใช้อำนาจในการชี้ขาดพิพากษาคดี)[20]

นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ได้ให้ความหมายของคำว่า “การร่างกฎหมาย” คือ การสร้างกฎเกณฑ์ กติกา วิธีการ หรือเงื่อนไข ที่จะใช้ทั่วไปในสังคม และจะต้องใช้กับทุกคนในสังคม ขึ้นมาเป็นเอกสาร และจะต้องสื่อความหมายของกฎเกณฑ์ กติกา ที่สร้างขึ้นนั้นไปยังสังคมให้ได้[21]

กล่าวโดยสรุป การร่างกฎหมาย หรืออีกนัยหนึ่งเรียกว่า “การยกร่างกฎหมาย” เป็นการจัดทำเนื้อหาของร่างกฎหมายโดยผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับกฎเกณฑ์ต่างๆ ซึ่งโดยทั่วไปเป็นการดำเนินการที่มีความเฉพาะพิเศษอันเกิดจากการเรียนรู้และฝึกฝน นอกจากนี้ การตรากฎหมายระดับพระราชบัญญัติเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เพราะเป็นกฎหมายที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ตราขึ้นโดยความยินยอมของรัฐสภา โดยผู้ที่มีอำนาจในการเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรี และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งก่อนที่จะมีร่างพระราชบัญญัติเป็นเอกสารเสนอต่อรัฐสภาได้ จำเป็นต้องมีการดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติที่ประสงค์จะตราขึ้นเสียก่อนโดยถ้าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอต่อรัฐสภา จะมีกระบวนการจัดทำร่างพระราชบัญญัติเป็นการเฉพาะ เพื่อให้มีร่างพระราชบัญญัติที่ถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์สำเร็จขึ้น เพื่อที่คณะรัฐมนตรีจะได้ใช้ในการเสนอต่อรัฐสภาต่อไป[22]

---

[19] สมภพ โหตระกิตย์. การร่างกฎหมาย. ใน หนังสือ*ครบรอบหกสิบปีของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. 2533. หน้า 142.

[20] อมร จันทรสมบูรณ์. *บทความกึ่งวิชาการ เรื่อง การเล่นเกมการยื่นญัตติให้ศาลรัฐธรรมนูญตีความ พรก. ตามมาตรา 218 มาตรา 219 (เกมของใคร) เล่ม 2 รวบรวมโดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. 2542. หน้า 292.

[21] มีชัย ฤชุพันธุ์. *แนวความคิดและข้อสังเกตในการร่างกฎหมาย*. กรุงเทพฯ: คำบรรยายพิเศษคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2541. หน้า 2-3.

[22] สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. *แนวทางในการจัดทำร่างกฎหมาย พ.ศ. 2563*. 24 ธันวาคม 2565. สืบค้นจาก https://www.krisdika.go.th/data/wcmdata/2563/Legislative-Drafting-Guideline.pdf

1.1.4 หลักพื้นฐานในการร่างกฎหมาย

กฎหมายเป็นข้อบังคับหรือข้อกำหนดที่ตราขึ้นเพื่อบังคับให้บุคคลต้องปฏิบัติ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายจะได้รับผลร้ายหรือถูกลงโทษ กฎหมายจึงเป็นสิ่งที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องต่างๆ ดังนั้น ยิ่งมีกฎหมายมากขึ้นเท่าใด สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมถูกจำกัดมากขึ้นเท่านั้น[23] ดังนั้น การตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับจึงต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. เป็นกรณีที่มีความจำเป็นอย่างแท้จริงและรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดบัญญัติให้กระทำได้

2. การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามกฎหมายต้องเป็นไปเพียงเพื่อให้การใช้บังคับกฎหมายนั้นประสบความสำเร็จ โดยจะกระทบกระเทือนถึงสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

3. มาตรการตามกฎหมายต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทหรือสภาพของสังคมไทย

4. กลไกของรัฐมีความพร้อมที่จะบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยบุคลากรของรัฐที่ต้องเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเจตนารมณ์ของกฎหมายและมาตรการต่างๆ ตามกฎหมายอย่างถ่องแท้ มีสำนึกในการให้บริการมีบุคลากรเพียงพอและหน่วยงานของรัฐต้องมีงบประมาณเพียงพอเพื่อใช้ในการบังคับการตามกฎหมาย รวมทั้งมีความพร้อมด้านเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ มิฉะนั้นจะทำให้การบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายขาดประสิทธิภาพ

5. ต้องมีการพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของกลไกหรือมาตรการตามกฎหมายทุกรอบระยะเวลา เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

6. ต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่อาจได้รับผลกระทบจากการมีหรือปรับปรุงกฎหมายนั้นด้วย เพื่อให้เนื้อหาสาระหรือกลไกของกฎหมายสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของสังคม

เมื่อได้มีการกำหนดหลักการของร่างกฎหมายแล้ว หลักการนี้เป็นข้อผูกมัดผู้ร่างกฎหมายว่าจะต้องยกร่างตามหลักการดังกล่าว โดยจะยกร่างให้ขัดหรือแย้งกับหลักการไม่ได้ แต่ต้องยกร่างรายละเอียดของกฎหมายให้เป็นไปตามหลักการ ในเบื้องต้นผู้ร่างจึงมีแต่หลักการในทางนโยบายที่ได้รับมา จากนั้นจึงมาพิจารณากำหนดสาระและรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้ร่าง

---

[23] สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. *คู่มือตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. 2553. หน้า 4-5.

กฎหมายจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาระของกฎหมายเรื่องนั้นๆ เป็นอย่างดี รวมทั้งความรู้ในแง่ของภาษา วิธีการเขียน และหลักการตีความกฎหมาย เพื่อให้เป็นร่างกฎหมายที่ดี มีความชัดแจ้งแน่นอน เกิดผลตามที่ประสงค์ พร้อมกับเป็นที่เข้าใจง่ายต่อบุคคลทั่วไป จนมีผู้กล่าวไว้ว่า งานยกร่างกฎหมายเป็นวิชาการที่มีเทคนิคสูงในการผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ และการร่างกฎหมายก็มีกฎเกณฑ์บางประการที่อาจวางเป็นหลักขึ้นได้ กรณีจึงเป็นศาสตร์ (science) แขนงหนึ่ง แต่ในขณะเดียวกันการลงมือปฏิบัติจริงจังต้องนำความรู้และภาษามาใช้ออกแบบและดัดแปลงให้เกิดผล กรณีจึงเป็นศิลปะ (art) เป็นพรสวรรค์ (gift) สำหรับคนบางคนทำนองเดียวกับศิลปินเหมือนกัน[24]

การที่กฎหมายที่ใช้บังคับจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดก็คือ เนื้อหาสาระของกฎหมายนั้นเอง หน้าที่หลักของผู้ร่างกฎหมายคือการยกร่างกฎหมายตามหลักการที่ได้รับมา ผู้ร่างกฎหมายจึงมีบทบาทสำคัญในการที่จะทำให้หลักการดังกล่าวเป็นรูปธรรม ด้วยการกำหนดเนื้อหาสาระของกฎหมายที่ยกร่างอย่างถูกต้องและสามารถบังคับใช้ได้อย่างแท้จริง ในการยกร่างกฎหมายทุกครั้งผู้ร่างกฎหมายจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักพื้นฐานในการร่างกฎหมายเสมอ และนำมาใช้ในการร่างกฎหมายของตนเพื่อให้ร่างกฎหมายที่จัดทำขึ้นสามารถนำไปใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล หลักพื้นฐานในการร่างกฎหมาย

1.1.5 หลักความชอบด้วยกฎหมาย

หลักความชอบด้วยกฎหมายที่ปรากฏอยู่ในนิติรัฐนั้นจะประกอบไปด้วยสาระสำคัญสองประการคือ

ประการแรก การกระทำขององค์กรของรัฐไม่ว่าจะเป็นการกระทำทางนิติบัญญัติ ทางปกครองหรือทางตุลาการต้องมีกฎหมายให้อำนาจไว้และการกระทำเหล่านั้นจะต้องชอบด้วยกฎหมายดังนั้นการกระทำทางนิติบัญญัติ การกระทำทางปกครอง การกระทำทางตุลาการต้องชอบด้วยกฎหมายซึ่งเรียกว่า “ความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำขององค์กรของรัฐ”

ประการที่สอง หากองค์กรของรัฐกระทำการไม่ชอบด้วยกฎหมายและการกระทำนั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่คนอื่น รัฐจะต้องมีกลไกและกระบวนการที่สามารถทำให้ การกระทำ

---

[24] ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. การร่างกฎหมาย. ใน *เอกสารประกอบการฝึกอบรมนิติกร หลักสูตรการร่างกฎหมาย. (ครั้งที่ 1)* สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ณ ศูนย์ฝึกอบรม ปตท. เขาบ่อยา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี วันที่ 20– 21 กุมภาพันธ์ 2531). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. 2531. หน้า 11. อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. คู่มือจัดทำร่างกฎหมาย, บทที่ 1 แนวทางในการจัดทำร่างกฎหมาย. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, กรุงเทพฯ. 2563. หน้า 4.

นั้นสิ้นผลไปและหากเกิดความเสียหายจะต้องเยียวยาชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย กลไกและกระบวนการเรียกว่า "การควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำขององค์กรของรัฐ"

หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของฝ่ายนิติบัญญัติ คือ การตรากฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไม่ได้ หมายความว่า กฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กรนิติบัญญัตินั้นจะมีเนื้อหา รูปแบบ หรือกระบวนการตรากฎหมายขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญไม่ได้ กล่าวคือ กฎหมายที่ตราขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องชอบด้วยรัฐธรรมนูญ นั้นคือต้องเคารพต่อหลักความชอบด้วยกฎหมายของรัฐธรรมนูญ ในการตรากฎหมายให้ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีเกณฑ์พิจารณาอยู่ 3 เกณฑ์ต่อไปนี้[25]

1. เกณฑ์เนื้อหา กล่าวคือ เนื้อหาหรือบทบัญญัติของกฎหมายต้องไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

2. เกณฑ์รูปแบบ กล่าวคือ รูปแบบการใช้อำนาจในการตรากฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัตินั้นต้องไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

3. เกณฑ์กระบวนการ ก่อนที่กฎหมายจะประกาศใช้และมีสภาพบังคับเป็นกฎหมาย จะต้องมีกระบวนการขั้นตอนในการร่างกฎหมาย ถ้าฝ่ายนิติบัญญัติไม่ปฏิบัติตามกระบวนการขั้นตอนในการร่างกฎหมายที่กฎหมายกำหนด ร่างกฎหมายฉบับนั้นก็ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และจะตกไป ในกรณีดังกล่าวแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ การควบคุมร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและการควบคุมร่างพระราชบัญญัติเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าฝ่ายนิติบัญญัติเป็นองค์กรที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยรัฐธรรมนูญ ดังนั้นฝ่ายนิติบัญญัติจึงต้องอยู่ใต้รัฐธรรมนูญไปด้วย ซึ่งรวมไปถึงการตรากฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติอันเป็นการกระทำทางนิติบัญญัติก็จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไม่ได้ เช่นการตรากฎหมายก็จะต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ตั้ง การที่จะบัญญัติกฎหมายให้เป็นที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้น จะกระทำได้ก็ต่อเมื่อกฎหมายให้อำนาจไว้ และจะกระทำได้ในขอบเขตจำกัดเท่านั้น โดยหลักแล้ว รัฐธรรมนูญจะกำหนดถึงสิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐานของประชาชนไว้ ดังนั้น การตรากฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติถ้าไปกระทบหรือจำกัดสิทธิเสรีภาพโดยที่กฎหมายไม่ให้อำนาจไว้ก็ถือได้ว่าเป็นการตรากฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและจะมีองค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมการตรากฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ได้แก่ ศาลยุติธรรมหรือคณะกรรมการตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือศาลรัฐธรรมนูญแล้วแต่กรณี เป็นต้น[26]

---

[25] เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. *หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: วิญญชน. 2558. หน้า 481-482.

[26] เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 128-131.

1.1.6 ความจำเป็นในการมีแบบกฎหมายในการร่างกฎหมาย

ผู้ร่างกฎหมายจะต้องมีการตรวจสอบ และเลือกใช้แบบกฎหมายที่ถูกต้องกับเรื่องหรือหัวข้อในร่างกฎหมายแต่ละประเภท ซึ่งโดยทั่วไปผู้ร่างกฎหมายถูกผูกมัดอยู่กับแบบอย่างของกฎหมายที่ได้ประกาศใช้แล้วและได้ถือปฏิบัติมาช้านานจนเรียกได้ว่าเป็นจารีตประเพณี[17] ในการร่างกฎหมายจึงมักใช้ถ้อยคำหรือข้อความหรือวิธีการเขียนในเรื่องเดียวกันหรือประเด็นเดียวกันในกฎหมายที่ได้รับการยอมรับและถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลาย ซึ่งเรียกกันว่าเป็น “แบบกฎหมาย”[18] ส่วนจะเป็นแบบที่ดีหรือเหมาะสมหรือไม่อย่างไรนั้น ก็จะต้องมีการศึกษาและวิเคราะห์ แล้วจึงกำหนดให้แบบกฎหมายนั้นๆ ถือปฏิบัติใช้ต่อไป

เมื่อนำพระราชบัญญัติที่ใช้บังคับในปัจจุบันมาพิจารณาจะพบว่า ในเรื่องหรือหัวข้อเดียวกัน กฎหมายอาจบัญญัติไว้ต่างกันหรือใช้แบบกฎหมายแตกต่างกัน เนื่องจากเป็นเรื่องที่ผู้ร่างกฎหมายได้พิจารณากำหนดแบบกฎหมายใช้กับสถานการณ์ในขณะนั้น และเมื่อพระราชบัญญัติใช้บังคับผ่านไปเป็นเวลานาน ผู้ร่างกฎหมายหรือผู้พิจารณาร่างกฎหมายก็อาจเปลี่ยนทัศนคติหรือมุมมองใหม่ เพราะการกำหนดใช้แบบกฎหมายในยุคสมัยหนึ่งอาจจะไม่เป็นที่นิยมในอีกยุคสมัยหนึ่ง จึงได้มีการกำหนดแบบกฎหมายขึ้นใหม่ที่แตกต่างกันได้นอกจากนี้ ในโครงสร้างของกฎหมาย การกำหนดรายละเอียดบางเรื่องถือได้ว่าเป็นเรื่องพื้นฐานที่กฎหมายทุกฉบับจะต้องบัญญัติไว้ ดังนั้น โดยทั่วไป แบบกฎหมายจึงอาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. แบบกฎหมายที่แน่นอนตายตัว ซึ่งถือได้ว่า เป็นแบบกฎหมายในเรื่องที่กฎหมายทุกฉบับจะต้องมี ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายลำดับใด เช่น ชื่อกฎหมาย บทอาศัยอำนาจ และวันใช้บังคับ

2. แบบกฎหมายที่เลือกใช้ได้ตามความเหมาะสม ซึ่งผู้ร่างกฎหมายสามารถเลือกนำมาใช้ โดยการให้เหตุผลในขณะที่ยกร่างหรือในชั้นการตรวจพิจารณาว่าเป็นแบบที่เหมาะสมที่สุด กล่าวคือ มีความหมายชัดเจนและตรงตามความต้องการหรือเจตนารมณ์มากที่สุด[19]

เมื่อเวลาผ่านไป แบบกฎหมายที่มีใช้อยู่ในพระราชบัญญัติต่างๆ ในแต่ละเรื่อง แต่ละประเด็นมีความหลากหลายมากขึ้น ประกอบกับจำนวนพระราชบัญญัติที่ใช้บังคับก็มีจำนวนมากขึ้นเช่นกัน ทำให้เกิดปัญหาแก่ผู้ร่างกฎหมายและผู้ตรวจพิจารณาร่างกฎหมายในการกำหนดใช้แบบกฎหมายในร่างกฎหมายที่ตนรับผิดชอบ และในบางครั้งการเลือกใช้แบบกฎหมายด้วยความ

---

[17] หยุด แสงอุทัย. *การร่างกฎหมาย*. หน้า 99.

[18] กาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์. การร่างกฎหมาย : แบบของกฎหมาย. *วารสารกฎหมาย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. ปีที่ 33 (ฉบับที่ 1). หน้า 103 – 137. หน้า 107.

[19] กาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 108.

ผิดพลาด จะทำให้การใช้บังคับกฎหมายไม่สมบูรณ์หรือเกิดปัญหาการตีความหรือการบังคับใช้กฎหมายเหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะต้องมีการกำหนดแบบกฎหมายในเรื่องที่เป็นพื้นฐานขึ้นมา ได้แก่ การทำให้โครงสร้างของพระราชบัญญัติเป็นเอกภาพ เมื่อมีการกำหนดแบบกฎหมายแล้ว ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการร่างกฎหมายก็จะทราบว่า แบบกฎหมายพื้นฐานมีรายละเอียดวิธีการเขียนเช่นไร และใช้ถ้อยคำอย่างไรจึงถูกต้องและครบถ้วน และแบบกฎหมายที่เลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมนั้น จะนำไปใช้ในสถานการณ์เช่นไรได้บ้าง[20]

1.2 แนวคิดและหลักการในการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย (Regulatory Impact Analysis: RIA)

กฎหมายเป็นเครื่องมือสำคัญที่รัฐบาลสามารถใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการกำหนดนโยบาย ในอดีตที่ผ่านมากระบวนการออกกฎหมายยังขาดการกลั่นกรองที่ดี ทำให้มีการตรากฎหมายจำนวนมากที่ไม่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งการออกกฎหมายยังส่งผลกระทบในวงกว้างต่อทั้งรัฐ เอกชนและประชาชน และต่อการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการปกครอง ผู้กำหนดนโยบายในหลายประเทศ จึงหันมาให้ความสำคัญกับการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการในการออกกฎหมายเพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งกฎหมายที่มีคุณภาพ โดยการมีเครื่องมือหนึ่งที่เรียกว่า การวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย (Regulatory Impact Analysis: RIA)[21]

1.2.1 ความเป็นมาและพัฒนาการของการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย

ภายหลังจากการสิ้นสุดยุคสงครามเย็น (ค.ศ.1991) ที่หลายประเทศในทวีปยุโรปและอเมริกาเร่งฟื้นฟูและพัฒนาเศรษฐกิจของตนเอง จึงมีการตรากฎหมายออกมาเป็นจำนวนมาก และหลายประเทศก็พบว่าการมีกฎหมายจำนวนมากเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ จึงมีแนวคิดในการลดจำนวนกฎหมาย (Deregulation) เพื่อลดต้นทุนทางเศรษฐกิจและส่งเสริมการแข่งขันทางเศรษฐกิจมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาต่อมาแนวคิดการลดจำนวนกฎหมายมีการเปลี่ยนแปลงไปโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการ “พัฒนาคุณภาพของกฎหมาย” ที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ (Better Regulation) ดังนั้น จึงเริ่มมีการคิดค้นเครื่องมือที่เรียกว่า “การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย (Regulatory Impact Assessment: RIA)” ที่ใช้ตรวจสอบและ

---

[20] สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. *แนวทางในการจัดทำร่างกฎหมาย.* หน้า 9-10.

[21] สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. *รายงานการวิจัยโครงการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย (Regulatory Impact Analysis).* สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร. 2557. หน้า 2-1 ถึงหน้า 2-6.

ประเมินผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการออกกฎหมายโดยใช้เป็นเครื่องมือประกอบการตัดสินใจทางนโยบายของรัฐบาลรวมถึงประกอบการพิจารณาในเชิงนโยบาย[22]

เครื่องมือที่ถูกพัฒนานำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของกฎหมายคือ “การประเมินผลกระทบในการออกกฎหมาย” (Regulatory Impact Analysis: RIA) โดยในต่างประเทศมีการเรียกชื่อแตกต่างกันไป เช่น RIA (Regulatory Impact Analysis or Regulatory Impact Analysis Assessment), RIS (Regulatory Impact Statement), RIAS (Regulatory Impact Analysis Statement) และในภาษาไทยก็มีการแปลคำว่า “RIA” เป็น “การประเมินผลกระทบในการออกกฎหมาย” หรือ “การตรวจสอบผลกระทบในการออกกฎหมาย” หรือ “การวิเคราะห์ผลกระทบในการตรากฎหมาย” แต่อย่างไรก็ตาม คำเหล่านี้มีเป้าหมายเดียวกัน คือ การประเมินผลกระทบในการออกกฎหมาย ที่มีขอบเขตในเรื่องเกี่ยวกับการวิเคราะห์ต้นทุน-ผลประโยชน์ (Cost-Benefit Analysis) การวิเคราะห์ต้นทุนและประสิทธิผล (Cost-Effectiveness Analysis) การประเมินต้นทุน (Cost Assessment) การประเมินผลประโยชน์ (Benefit Assessment) การวิเคราะห์ความเสี่ยง (Risk Analysis)[23] โดยองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD)[24] มีการพัฒนาและเสนอให้มีหลักเกณฑ์การประเมินผลกระทบในการออกกฎหมาย (The OECD Reference Checklist for Regulatory Decision-Making)

---

[22] Colin Kirkpatrick and David Parker. *Regulatory Impact Assessment: Toward Better Regulation? (Cheltenham: Edward Elgar, 2007).* p.1-2 อ้างใน สถาพร ปัญญาดี. *การประเมินผลกระทบในการออกกฎหมาย: ศึกษาเฉพาะกรณีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. 2555. หน้า 24.

[23] OECD. Explanatory Note for a Survey of RIA Systems in OECD Countries, Retrieved April 15, 2004. from http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/ OECD_Regulation_Impac Assess_Inventory_2004.pdf อ้างใน สถาพร ปัญญาดี. *การประเมินผลกระทบในการออกกฎหมาย: ศึกษาเฉพาะกรณีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. 2555. หน้า 24.

[24] เป็นองค์การที่พัฒนามาจาก The Organization for European Economic Co-operation:OEEC โดย OEEC ถูกจัดตั้งขึ้น โดยการลงนามของประเทศในทวีปยุโรปที่ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 เพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการเงินช่วยเหลือจากประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศแคนาดาภายใต้ Marshall Plan ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจและสังคมของทวีปยุโรปที่กำลังประสบความเสียหายอย่างหนักภายหลังเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2503 และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2504 ปัจจุบันOECD ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 35 ประเทศ มีความร่วมมือและข้อตกลงต่างๆ กับประเทศที่มิได้เป็นสมาชิกกว่า 70 ประเทศ โดยประเทศไทยยังมิได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกใน OECD แต่อย่างใด

เพื่อเป็นแนวทางสำหรับประเทศสมาชิกในการนำไปพัฒนาปรับใช้ให้เหมาะสมกับประเทศของตน[25]

1.2.2 คำนิยามของการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย[26]

องค์กรนานาชาติและบางประเทศที่มีการใช้ RIA เพื่อสนับสนุนการออกนโยบายและเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ควรกำหนดนิยามของการประเมินผลกระทบทางกฎหมายที่ชัดเจน เช่นองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-Operation and Development (OECD), 2002 และ 2008) ได้นิยาม RIA ว่า “การประเมินผลกระทบทางกฎหมายได้สร้างคุณูปการต่อคุณภาพของการตัดสินใจไม่ใช่เพียงในด้านการคำนวณที่แม่นยำ แต่เป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับการวิเคราะห์ การตั้งคำถาม การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบที่เป็นรูปธรรม การค้นพบสมมติฐานใหม่ๆ”

ในขณะที่ กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (เอเปค) Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC, 2014) ได้นิยามว่า การประเมินผลกระทบทางกฎหมายเป็นกระบวนการดำเนินการก่อนจะมีการประกาศใช้กฎหมายขึ้น การประเมินผลกระทบทางกฎหมายครอบคลุมถึง การวัดผลประเมินผล และต่อยอดประเมินความคุ้มค่าทั้งด้านการประเมินต้นทุน ผลประโยชน์ และผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการออกกฎหมาย รวมทั้งวิเคราะห์ทางเลือกอื่นที่เป็นไปได้ การประเมินผลกระทบทางกฎหมายอาจประเมินผลกระทบที่มีต่อการแข่งขัน สวัสดิภาพ สิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการภาครัฐ หรือผลกระทบด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและทางเลือกอื่น ซึ่งการประเมินนี้หมายรวมไปถึงการประเมินผลกระทบของกฎหมายทั้งกฎหมายใหม่ที่จะตราขึ้นและกฎหมายเดิมที่ยังมีอยู่

ดังนั้น Regulatory Impact Assessment : RIA คือ การประเมินผลกระทบทางกฎหมาย เครื่องมือ/กลไกที่ใช้วิเคราะห์อย่างเป็นระบบถึงความเป็นไปได้ของผลกระทบที่เป็นประโยชน์และต้นทุนของกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับทั้งใหม่และเก่าที่ปรับปรุงใหม่ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ภารกิจภาครัฐ บรรยากาศการลงทุนทั้งในและต่างประเทศ และการดำเนินธุรกิจของภาคเอกชน สภาพแวดล้อม การดำรงชีวิต และคุณภาพชีวิตของชุมชน

---

[25] สถาพร ปัญญาดี. *การประเมินผลกระทบในการออกกฎหมาย: ศึกษาเฉพาะกรณีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. 2555. หน้า 25.

[26] สถาพร ปัญญาดี. *เรื่องเดียวกัน*.

1.2.3 วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย

การวิเคราะห์ผลกระทบของกฎหมาย (Regulatory Impact Assessment: RIA) เป็นกระบวนการที่ใช้ในการตรวจสอบและประเมินผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการออกกฎหมาย ซึ่งการทำ RIA มีเป้าประสงค์หลักสองประการ คือ[27]

1. เพื่อพัฒนากระบวนการในการกำหนดกฎกติกาในการกำกับดูแลของภาครัฐ

2. เพื่อปรับปรุงคุณภาพของกฎระเบียบของภาครัฐให้มีคุณภาพ

ทั้งนี้ คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย มีความเห็นว่าการทำ RIA มีเป้าประสงค์หลักสำคัญ 5 ประการ คือ[28]

1. เพื่อพัฒนากระบวนการในการกำหนดกติกาที่อยู่ในการกำกับดูแลของภาครัฐและเกิดเป็นความรับผิดชอบของรัฐต่อกฎหมาย กฎ ระเบียบที่ออกมา

2. เพื่อปรับปรุงกฎระเบียบของภาครัฐให้มีคุณภาพ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง รวมถึงเรื่องต้นทุน และผลประโยชน์

3. เพื่อเป็นการบูรณาการนโยบายต่างๆ ของภาครัฐ

4. เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

5. เพื่อสร้างความมั่นใจว่าร่างกฎหมายที่นำเสนอได้ถูกประเมินถึงความจำเป็นและผลกระทบทั้งหมดที่จะมีต่อสังคมก่อนที่จะเสนอไปยังผู้ที่มีหน้าที่บัญญัติกฎหมาย

1.2.4 ขอบเขตของการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย

RIA ควรมีการกำหนดกรอบและวิธีการในการประเมินผลกระทบของกฎหมายที่ชัดเจน ไม่ควรเป็นการตั้งคำถามกว้างๆ ควรจะต้องมีหน่วยงานกลางที่กำหนดรายละเอียดของรูปแบบและวิธีการในการทำ RIA ในระดับปฏิบัติเพื่อให้มีมาตรฐานกลางของรายงานดังกล่าวตามที่ได้กล่าวในข้างต้น ความสำคัญของ RIA ประการหนึ่งคือ การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งจะต้องมีการจำแนกกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วม ซึ่ง

---

[27] สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. *โครงการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย*. หน้า 2-2.

[28] คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย. *การวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย RIA กับการปฏิรูปกฎหมาย*. เอกสารในการสัมมนาโครงการสัมมนาวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ 5 ปีคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย เสนอที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 30 พฤษภาคม 2559 (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2559. หน้า 4.

ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของ RIA ที่ดี โดยหลักการที่สำคัญในการรับฟังความคิดเห็นของสาธารณชนในการจัดทำกฎหมายที่กำหนดขึ้นโดย OECD มีทั้งหมด 8 ประการ ได้แก่[29]

1. การรับฟังความคิดเห็นสาธารณะจะต้องเป็นข้อบังคับโดยไม่มีข้อยกเว้นและไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของหน่วยงานราชการใดๆ

2. การรับฟังความคิดเห็นต้องดำเนินการก่อนที่จะมีการยกร่างกฎหมาย

3. การรับฟังความคิดเห็นจะต้องมีแนวทางในการดำเนินการในรายละเอียดที่เป็นรูปธรรมในรูปแบบของ “คู่มือ” การจัดรับฟังความเห็นสาธารณะที่ออกแบบด้วยหน่วยงานกลาง

4. ประชาชนทุกคนสามารถเข้าร่วมได้

5. ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะหรือข้อมูลใดๆ ที่ได้รับจากเวทีการแสดงความเห็นจะต้องมีการบันทึกไว้และต้องเผยแพร่แก่สาธารณชนทางเว็บไซต์

6. หน่วยงานที่เสนอกฎหมายจะต้องตอบข้อคิดเห็น หรือข้อซักถามต่าง ๆ ที่ได้รับทั้งต่อสาธารณะและต่อผู้ที่แสดงความเห็นนั้นๆ เป็นลายลักษณ์อักษร

7. ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อมูลใดๆ ที่ได้รับจะต้องบันทึกไว้ในรายงานผลกระทบของกฎหมายด้วย

8. มีหน่วยงานกลางที่ตรวจสอบคุณภาพของการรับฟังความเห็นสาธารณะของหน่วยงานราชการต่างๆ

อนึ่ง RIA เป็นเพียงส่วนหนึ่งของกระบวนการออกกฎหมาย ดังนั้น ผลการประเมิน RIA เพียงลำพังนั้นไม่เพียงพอต่อการตัดสินใจในการตรากฎหมาย อย่างไรก็ดี RIA เป็นเครื่องมือที่ดีในการปรับปรุงคุณภาพของการตัดสินใจทั้งด้านการเมืองและการบริหารจัดการ อีกทั้งช่วยเพิ่มความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐและปรับปรุงความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องให้กับกระบวนการออกกฎหมาย สิ่งหนึ่งที่ควรตระหนักคือ ไม่มีรูปแบบ RIA ที่ถูกต้องที่สุด (correct model for RIA) แนวทางที่เหมาะสมที่สุดในการปฏิรูปกฎหมายควรขึ้นอยู่กับลักษณะรูปแบบทางการเมืองการปกครอง วัฒนธรรม และสังคมของแต่ละประเทศ[30]

1.2.5 การวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย

---

[29] สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. *โครงการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย*. หน้า 2-5.

[30] สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. *เรื่องเดียวกัน*.

1) การจัดทำการตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย[31]

เป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะใช้ในการตัดสินใจของผู้มีอำนาจและรับผิดชอบทางนโยบาย การวิเคราะห์ดังกล่าวจะช่วยทำให้แน่ใจว่าผู้ออกกฎได้มองปัญหาและทางเลือกอย่างครบถ้วนรอบด้านและเป็นระบบแล้ว รวมทั้งได้มีการแสดงว่าได้มีการตัดสินใจอย่างโปร่งใสไม่ได้ขึ้นอยู่กับประโยชน์ของฝ่ายใดแต่จะเป็นประโยชน์ในทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนรวม โดยการวิเคราะห์หรือคำถามที่ผู้ออกกฎจะต้องพิจารณาและตอบนี้ กำหนดไว้ในด้านต่างๆ 7 ด้าน ดังนี้

1. ปัญหา -ในด้านปัญหาผู้ที่ทำการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎจะต้องตอบคำถามในสองประเด็น คือ ปัญหานั้นก่อให้เกิดอะไรขึ้น และทำไมรัฐบาลจึงต้องเข้ามาแก้ไขให้ถูกต้อง

2. วัตถุประสงค์ -ในเรื่องของวัตถุประสงค์ผู้ที่ทำการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎจะต้องตอบคำถามในสองประเด็น คือ อะไรคือวัตถุประสงค์ในการกระทำของรัฐบาลและได้มีกฎหมาย หรือนโยบายใช้อยู่ในปัจจุบันนี้หรือไม่ โดยผู้ใดหรือหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบ

3. ทางเลือก

4. การประเมินประโยชน์และต้นทุน (Costs-Benefits) ที่จะเกิดแก่ผู้บริโภค ธุรกิจรัฐบาล ชุมชน ในทางเลือกแต่ละด้าน และคำว่า Costs-Benefits ในที่นี้ก็มีความหมายอย่างกว้างไม่ แต่เฉพาะความหมายทางการเงินหรือเศรษฐกิจหรือทุนค่าใช้จ่ายเท่านั้นแต่ยังรวมไปถึงข้อจำกัดอื่นๆ เช่น ข้อจำกัดการแข่งขัน การผูกขาด ที่ทำให้ราคาหรือต้นทุนเพิ่มขึ้นหรือความเสียหายที่จะเกิดแก่สิ่งแวดล้อมด้วย เป็นต้น โดยผู้ที่ทำการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎจะต้องตอบคำถามในเรื่องการประเมินประโยชน์และต้นทุน (Costs-Benefits) ว่า

- ผู้ใดบ้างที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้นและผู้ใดจะได้รับประโยชน์จากแนวทางที่เสนอแก้ไข
- ข้อเสนอที่เป็นทางเลือกจะต้องแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่อย่างใดบ้าง และหน่วยงานที่บังคับการเป็นอย่างไร
- ทางเลือกที่เสนอมีต้นทุนหรือประโยชน์อย่างไร
- กลุ่มใดจะต้องมีต้นทุนหรือผลประโยชน์
- ผลประโยชน์กระจายไปเพียงใดหรือไม่

---

[31] สุพิชญา กันกา. *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย (Regulatory Impact Assessment :RIA) ตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ. 2561. หน้า 38-39.

- ข้อมูลที่ใช้ในการประเมิน และ
- ผลลัพธ์ของแต่ละทางเลือก

5. การรับฟังความคิดเห็น -ผู้ทำการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎจะต้องตอบคำถามในเรื่องการรับฟังความคิดเห็น สามประเด็นคือ ใครเป็นกลุ่มหลักที่จะได้รับผลกระทบโดยอธิบายความเห็นของกลุ่มเหล่านั้น และถ้าการรับฟังความคิดเห็นไม่อาจจัดได้อย่างเต็มที่ อะไรคือข้อจำกัด

6. ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ -ผู้ทำการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎจะต้องอธิบายถึงข้อสรุปการประเมินของแต่ละทางเลือก อะไรคือข้อสรุปที่ดีที่สุด เหตุผลที่ใช้ในการพิจารณา และทำไมจึงเลือกข้อสรุปนี้และทำไมไม่เลือกข้ออื่น

7. การนำไปปฏิบัติและการทบทวน (ยุทธศาสตร์หรือวิธีการที่จะใช้เพื่อทำให้ทางเลือกนั้นบังเกิดผล) -ผู้ทำการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎจะต้องอธิบายว่าทางเลือกที่เลือกจะนำไปทำให้บังเกิดผลได้อย่างไร และทางเลือกนั้นชัดเจนไม่ลักลั่น อีกทั้งผู้ใช้สามารถเข้าใจได้และเข้าถึงได้อย่างไรก็ดี การจัดทำ RISs จะไม่บังคับในกิจการที่ไม่มีผลกระทบโดยตรงต่อธุรกิจการค้ากิจการที่ไม่กระทบหรือเปลี่ยนแปลงสิ่งใดใหม่ในสาระสำคัญ การจัดซื้อจัดจ้างของรัฐบาลในสินค้าบางอย่างที่กระทำเป็นประจำ กิจการที่เกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ การออกกฎเพื่ออนุมัติตามข้อตกลงที่ต้องกระทำอยู่แล้ว หรือต้องออกตามข้อตกลงนั้นอยู่แล้วโดยไม่มีทางเลือก และกฎที่เกี่ยวกับงบประมาณแผ่นดิน

2) ขั้นตอนการจัดทำการวิเคราะห์ผลกระทบจากการออกกฎหมาย[32]

เมื่อมีข้อเสนอเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินขึ้น รัฐมนตรีหรือหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าวจะต้องพิจารณาเหตุผลความจำเป็นของข้อเสนอดังกล่าว พร้อมจัดทำรายงาน Regulation Impact Statement (RIS) หากเห็นว่าข้อเสนอดังกล่าว มีเหตุผลและมีความเป็นไปได้จะต้องปรึกษาหารือกับหน่วยงานอื่นที่อาจได้รับผลกระทบจากข้อเสนอนั้น และหากผลการพิจารณาและหารือปรากฏว่าข้อเสนอดังกล่าวจะเป็นผลดีแก่ประชาชน รัฐมนตรีหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบก็จะจัดทำข้อเสนอแนะ (Submission or Memorandum) เกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลว่ารัฐบาลควรมีนโยบายในเรื่องดังกล่าวอย่างไรเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา รัฐมนตรีที่รับผิดชอบก็จะต้องเสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความจำเป็นที่จะต้องมีการตรากฎหมายไปพร้อมกันโดยยังไม่มีการเสนอร่างกฎหมาย (Bill) หรือรายละเอียดเกี่ยวกับกฎหมายที่ต้องการ (Drafting Instruction) ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาแต่อย่างใด ซึ่งในชั้นนี้คณะรัฐมนตรีก็พิจารณาในเชิงนโยบายว่าสมควรดำเนินการตามข้อเสนอแนะหรือไม่อย่างไร หากคณะรัฐมนตรีมีความเห็นชอบ

---

[32] สุพิชญา กันกา. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 39-40.

ก็จะเข้าเริ่มสู่ขั้นตอนการจัดทำร่างกฎหมาย โดยหน่วยงานที่ต้องการให้มีกฎหมายจะต้องยื่นคำขอให้คณะรัฐมนตรี พิจารณากฎหมายที่เสร็จแล้วและนำเสนอร่างกฎหมายที่สมบูรณ์ คณะรัฐมนตรีทำการพิจารณาร่างกฎหมายที่หน่วยงานเสนอ หากคณะรัฐมนตรีมีความเห็นชอบก็จะจัดให้มีการพิมพ์และเสนอร่าง กฎหมายที่จัดทำขึ้นเพื่อเสนอต่อรัฐสภา โดยรัฐมนตรีก็จะนำเสนอร่างกฎหมายและสำเนาร่างกฎหมายดังกล่าวให้แก่รัฐสภา เมื่อมีการเสนอให้รัฐสภาทราบก็จะเข้าสู่ขั้นตอนการพิจารณาร่างกฎหมายของรัฐสภา โดยการพิจารณาร่างกฎหมายต้องผ่านการพิจารณาทั้ง 3 วาระ ของสภาผู้แทนและสภาสูง เมื่อผ่านการพิจารณาของทั้งสองสภาโดยละเอียดแล้ว เลขาธิการรัฐสภา (Clerk of the Parliaments) แจ้งให้สำนักงานพิมพ์กฎหมายของรัฐ (SLP) จัดพิมพ์กฎหมายที่ผ่านการพิจารณาของรัฐสภา (Vellum) เพื่อการลงนามให้ความเห็นชอบ โดยสำนักนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี (DPC) รับร่างกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาจากสำนักงานร่างกฎหมายและส่งร่างกฎหมายให้กับผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ (Governor) เมื่อผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ให้ความเห็นชอบร่างกฎหมายจะมีผลให้ร่างกฎหมายนั้นมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมาย และหากเมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายแล้ว 2 หรือ 5 ปี สำนักงาน Best Practices Regulation ภายใต้สำนักนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี จะมีการทบทวนแผนปฏิบัติ โดยการจัดทำ RIS ที่ประกอบไปด้วย 7 คำถาม ตามที่ได้กล่าวในข้างต้น

1.3 สรุปสาระสำคัญ พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562[33]

1.3.1 ความมุ่งหมายของกฎหมาย

ในปัจจุบันต้องยอมรับว่ามีกฎหมายจำนวนมากก่อให้เกิดความเดือดร้อนและสร้างภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็น ดังนั้น มาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญ จึงมีเจตนารมณ์ที่จะปฏิรูปกระบวนการตรากฎหมาย เพื่อมิให้เกิดปัญหาดังกล่าว และเพื่อให้มีกรอบ หลักเกณฑ์ และวิธีการในการตรากฎหมายที่ชัดเจน จึงได้ตรากฎหมายนี้ขึ้นโดยมีสาระสำคัญที่สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 ดังต่อไปนี้

1. ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ

- พึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง

[33] สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. *คำอธิบายสรุปสาระสำคัญพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562*. 25 ธันวาคม 2565. สืบค้นจาก https://www.krisdika.go.th/21ocs02

- วิเคราะห์ผลกระทบต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นต่อประชาชนและรัฐอย่างเป็นระบบ

- เปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและผลการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน รวมทั้งนำผลดังกล่าวไปประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน

2. กฎหมายที่จะไม่ก่อภาระโดยไม่จำเป็นต่อประชาชน ควรมีลักษณะดังนี้

- พึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่จำเป็น

- พึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน

- พึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

3. เมื่อกฎหมายบังคับใช้แล้วระยะหนึ่ง รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงพัฒนาให้กฎหมายทุกฉบับสอดคล้อง และเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

1.3.2 สรุปสาระสำคัญของกฎหมาย

เพื่อให้การตรากฎหมายเป็นไปตามเจตนารมณ์ข้างต้น รัฐบาลจึงได้เสนอให้มีการตราพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ขึ้นใช้บังคับ โดยสรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. กำหนดกรอบ หลักเกณฑ์ และวิธีการเพื่อจัดให้มีกฎหมาย ยกเลิก ปรับปรุง หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไว้ 5 ประการ กล่าวคือ

- กำหนดให้หน่วยงานรัฐจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และการตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย

- กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง

- กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น จากกฎหมาย

- กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการเผยแพร่กฎหมาย เพื่อให้ประชาชนรับรู้หรือตรวจสอบกฎหมายได้โดยสะดวก และเป็นฐานข้อมูลทางกฎหมายของประเทศ และ

- กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

2. หน่วยงานของรัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น ไม่เป็นการสร้างภาระ แก่ประชาชนเกินความจำเป็น (มาตรา 5 และมาตรา 12) และมีการตรวจสอบเนื้อหาของร่างกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (มาตรา 21 มาตรา 23 และมาตรา 24)

3. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสหรือมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และนำความคิดเห็นไปประกอบการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมายและการจัดทำร่างกฎหมาย (มาตรา 5 มาตรา 9 มาตรา 13 ถึงมาตรา 16)

4. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการวิเคราะห์ผลกระทบต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างเป็นระบบ (มาตรา 12 และมาตรา 17)

5. มีการสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง และรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบของร่างกฎหมายผ่านระบบกลางและจะใช้วิธีการอื่นใดด้วยก็ได้ (มาตรา 18) ยกเว้น ร่างกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคง หรือความปลอดภัยของประเทศ หรือร่างกฎหมายที่มิได้ใช้บังคับกับประชาชน หรือตราขึ้นโดยความจำเป็นรีบด่วน (มาตรา 19)

6. กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการเผยแพร่กฎหมาย เพื่อให้ประชาชนรับรู้ หรือตรวจสอบกฎหมายได้โดยสะดวกไว้ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศกลาง (มาตรา 36 และมาตรา 38) อนึ่ง ระบบกลางนี้จะเป็นฐานข้อมูลทางกฎหมายของประเทศที่เป็นประโยชน์ต่อกระบวนการจัดทำร่างกฎหมายในอนาคต

7. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกรอบระยะเวลา ซึ่งจะเป็นการพัฒนากฎหมายทุกฉบับของประเทศให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป (มาตรา 28 ถึงมาตรา 35)

1.3.3 บทบัญญัติที่คุ้มครองประชาชน

1. กฎหมายใดไม่มีความจำเป็น หรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน และกฎหมายนั้นมีโทษอาญา โทษทางปกครอง หรือสภาพบังคับที่เป็นผลร้ายอื่นแก่ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ประชาชนมีสิทธิที่จะยกขึ้นว่ากล่าว ในศาลได้ และหากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาฯ เห็นว่ากฎหมายมีลักษณะเช่นนั้นจริง ศาลจะไม่ลงโทษหรือลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนด หรือกำหนดสภาพบังคับที่เป็นผลร้ายแตกต่างจากที่กฎหมายกำหนดไว้ก็ได้ และให้ผู้รักษาการตามกฎหมายดังกล่าวดำเนินการเพื่อให้มีการแก้ไขกฎหมายนั้นโดยเร็วต่อไป (มาตรา 6)

2. กำหนดบทบัญญัติในการคุ้มครองประชาชนเพื่อมิให้ต้องได้รับผลร้าย อันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เพราะเหตุที่เจ้าหน้าที่ของรัฐยังมิได้จัดให้มีอนุบัญญัติ ที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วน (มาตรา 22 วรรคหนึ่ง)

3. กำหนดมาตรการเร่งรัดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องดำเนินการให้มีอนุบัญญัติ เพื่อประชาชนจะสามารถปฏิบัติตามกฎหมายหรือได้รับสิทธิประโยชน์จากกฎหมายนั้น โดยกำหนดให้ต้องดำเนินการภายในสองปี เมื่อพ้นสองปีแล้วยังไม่มีการออกอนุบัญญัติให้ครบถ้วน และบทบัญญัตินั้นเกิดภาระต่อประชาชนก็ให้บทบัญญัติของกฎหมายนั้นเป็นอันสิ้นผลบังคับ แต่ถ้าบทบัญญัติ ของกฎหมายนั้นให้สิทธิประโยชน์แก่ประชาชนก็ให้บทบัญญัติของกฎหมายนั้นคงมีผลใช้บังคับได้ โดยไม่ต้องมีอนุบัญญัติ (มาตรา 22 วรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่ วรรคห้า และวรรคหก)

1.4 หลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย

1.4.1 การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย[34]

โดยที่กฎหมายเป็นข้อกำหนด หรือข้อบังคับที่ตราขึ้นเพื่อใช้บังคับให้บุคคลต้องปฏิบัติ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะมีผลทำให้ได้รับผลร้ายหรือถูกลงโทษได้ โดยผลดังกล่าวเมื่อมีกฎหมายมากขึ้นเท่าใด บุคคลย่อมถูกบังคับให้ต้องปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติ อันมีผลเป็นการลิดรอนเสรีภาพหรือจำกัดสิทธิมากขึ้นเท่านั้น ในขณะเดียวกัน การที่สังคมหนึ่งจะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขสงบ มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่เกิดการเอารัดเอาเปรียบ ย่อมจำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอนและเป็นธรรม หากผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์นั้นสมควรที่จะได้รับโทษตามความหนักเบาแห่งการกระทำ เมื่อมีความจำเป็นต้องออกกฎเกณฑ์และมีผลเป็นการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพของบุคคล การพิจารณาออกกฎเกณฑ์หรือตรากฎหมายจึงสมควรกระทำเฉพาะในกรณีที่มีความจำเป็นอันจะหลีกเลี่ยงมิได้ เพื่อมิให้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลต้องถูกกระทบกระเทือนโดยไม่สมควร อีกประการหนึ่งการแข่งขันกันในโลกปัจจุบันนี้มีความรุนแรงมากขึ้นและเป็นที่ยอมรับกันว่าการกระทำใดๆ โดยภาครัฐมักจะเป็นอุปสรรคต่อการแข่งขัน แนวคิดในปัจจุบัน จึงพยายามลดภารกิจของรัฐให้เหลือน้อยลง แต่กฎหมายที่ตราขึ้นใช้บังคับใหม่มักจะเป็นต้นเหตุหนึ่งในการขยายหรือเพิ่มภารกิจของรัฐและสร้างขั้นตอนในการปฏิบัติงานจนเป็นอุปสรรคต่อการแข่งขัน ทั้งยังเป็นช่องทางให้เกิดการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการขึ้น ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ประเทศทั้งหลายที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศในกลุ่มประเทศประชาคมยุโรป สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น จึงมีความระมัดระวังในการตรากฎหมายอย่างมาก โดยแต่ละประเทศได้วางหลักเกณฑ์ในเชิงคำถามเพื่อตรวจสอบมิให้มีการตรากฎหมายโดยไม่มีความจำเป็นหรือไม่คุ้มค่า โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเสนอให้มีกฎหมาย ยกร่างกฎหมายและ

---

[34] สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย. *วารสารกฎหมายปกครอง*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. เล่ม 24 ตอน 3 (2553). หน้า 131-133.

พิจารณากฎหมายจะต้องตอบคำถามต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีความจำเป็นจะต้องมีกฎหมายใหม่อย่างแท้จริงและกฎหมายนั้นจะคุ้มค่ากับการที่บุคคลจะต้องถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ทั้งยังต้องกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการดำเนินการให้ชัดเจน เพื่อเป็นการระมัดระวังมิให้มีการขยายภารกิจ ของรัฐหรือก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนของงานอีกด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้รับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้หลายอย่างหลายประการ ในขณะเดียวกันทุกฝ่ายต่างมีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่าจำเป็นต้องปฏิรูประบบราชการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความคล่องตัว กำหนดภารกิจของรัฐให้เหลือเท่าที่จำเป็นพร้อมทั้งดำเนินการให้มีการปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัย และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและแนวคิดใหม่ของโลกปัจจุบัน เพื่อเป็นการระมัดระวังมิให้มีการตรากฎหมายโดยไม่จำเป็น และกฎหมายนั้นจะไม่เป็นการเพิ่มภารกิจของรัฐหรือก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคหรือความซ้ำซ้อน เป็นการสมควรที่จะมีหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบเบื้องต้นก่อนที่จะมีการเสนอร่างกฎหมายต่อสภา โดยวิธีการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยต้องตอบคำถาม ดังต่อไปนี้

บทตรวจสอบ (Checklist) ๑๐ ประการ[35]

คำถามที่ทุกฝ่ายพึงต้องตอบในการเสนอแนะและพิจารณากฎหมาย

1. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ

- วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจนั้นคืออะไร
- มีความจำเป็นต้องทำภารกิจนั้นเพียงใด
- เพื่อแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องใด
- มาตรการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ของภารกิจคืออะไร
- มีทางเลือกอื่นที่จะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกันหรือไม่
- ภารกิจนั้นจะแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องนั้นได้เพียงใด

2. ใครควรเป็นผู้ทำภารกิจ

- รัฐควรทำเองหรือควรให้เอกชนเป็นผู้ทำ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงการคุ้มครองประชาชน ประสิทธิภาพ ต้นทุนและความคล่องตัว
- ถ้ารัฐควรทำ รัฐบาลควรเป็นผู้ทำหรือควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ความจำเป็นในการตรากฎหมาย

- ในการทำภารกิจนั้นจำเป็นต้องมีกฎหมายออกมาบังคับหรือไม่ ถ้าไม่ตรากฎหมายจะก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการปฏิบัติภารกิจอย่างไร

---

[35]สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. *การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย*. หน้า 132-134.

- ถ้าจำเป็นต้องมีกฎหมาย กฎหมายนั้นควรเป็นกฎหมายระดับชาติหรือกฎหมายระดับท้องถิ่น ถ้าควรเป็นกฎหมายระดับชาติจำเป็นต้องใช้บังคับพร้อมกันทุกท้องที่ ทั่วราชอาณาจักรหรือควรทยอยใช้เป็นท้องที่ไปหรือเพียงบางท้องที่เท่าที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ และจะกำหนดอายุของกฎหมายไว้ด้วยหรือไม่

- กฎหมายที่จะตราขึ้นควรใช้ระบบควบคุม ระบบกำกับหรือระบบส่งเสริม

- สภาพบังคับของกฎหมายควรกำหนดเป็นโทษทางอาญาหรือมาตรการบังคับทางปกครอง

4. ความซ้ำซ้อนของกฎหมาย

- ในเรื่องเดียวกันหรือทำนองเดียวกันนี้มีกฎหมายอื่นบัญญัติไว้แล้วหรือไม่หากมีจะสมควรแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวให้ครอบคลุมถึงภารกิจที่จะทำหรือ สมควรมีกฎหมายใหม่

- ถ้าสมควรมีกฎหมายขึ้นใหม่จะดำเนินการอย่างไรกับกฎหมายที่มีอยู่แล้ว สมควรยกเลิก ปรับปรุง หรือแก้ไขกฎหมายดังกล่าวให้สอดคล้องกันเพียงใดหรือไม่

5. ภาระต่อบุคคลและความคุ้มค่า

- กฎหมายที่จะตราขึ้นได้สร้างภาระหน้าที่ใดให้เกิดขึ้นแก่บุคคลบ้าง

- สิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องใดบ้างที่ต้องถูกจำกัด

- การจำกัดนั้นได้จำกัดเท่าที่จำเป็นหรือไม่

- ประชาชนและสังคมส่วนรวมจะได้ประโยชน์อะไรบ้าง

- บทบัญญัติในกฎหมายนั้นอยู่ในวิสัยที่จะปฏิบัติได้โดยไม่เกิดความยุ่งยาก หรือภาระหน้าที่เกินสมควรหรือไม่

- เมื่อคำนึงถึงงบประมาณที่ต้องใช้ ภาระหน้าที่ที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนและการที่ประชาชนจะต้องถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพเทียบกับประโยชน์ที่จะได้รับแล้วจะคุ้มค่าหรือไม่

6. ความพร้อมของรัฐ

- รัฐมีความพร้อมในด้านกำลังคน กำลังเงิน ความรู้ ที่จะบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่

- มีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้ผู้ที่จะต้องถูกกฎหมายบังคับมีความเข้าใจมีความพร้อมและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างยินยอมพร้อมใจ

7. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

มีหน่วยงานอื่นใดที่ปฏิบัติภารกิจซ้ำซ้อนหรือใกล้เคียงกันหรือไม่ถ้ามีสมควรยุบหน่วยงานนั้นหรือควรปรับเปลี่ยนอย่างไรหรือไม่

8. วิธีการทำงานและการตรวจสอบ

- ในการกำหนดวิธีการทำงานได้กำหนดให้สอดคล้องกับหลักการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดีหรือไม่

- มีระบบการตรวจสอบและคานอำนาจ และกระบวนการที่ทำให้เกิดความรวดเร็ว ไม่ซ้ำซ้อน และมีประสิทธิภาพอย่างไรบ้าง

9. อำนาจในการตราอนุบัญญัติ

ได้กำหนดกรอบหรือมาตรการป้องกันมิให้มีการตราอนุบัญญัติที่เป็นการ
ขยายอำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเพิ่มภาระแก่บุคคลเกินสมควรไว้เพียงใดหรือไม่

10. การรับฟังความคิดเห็น

- ในการยกร่างกฎหมายได้เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็นแล้วหรือไม่

- ข้อคัดค้านของผู้เกี่ยวข้องมีประการใด

1.4.2 หลักพื้นฐานของการตรากฎหมาย

การที่กฎหมายที่ใช้บังคับจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดก็คือ เนื้อหาสาระของกฎหมายนั้นเอง หน้าที่หลักของผู้ร่างกฎหมายคือการยกร่างกฎหมายตามหลักการที่ได้รับมา ผู้ร่างกฎหมายจึงมีบทบาทสำคัญในการที่จะทำให้หลักการดังกล่าวเป็นรูปธรรม ด้วยการกำหนดเนื้อหาสาระของกฎหมายที่ยกร่างอย่างถูกต้องและสามารถบังคับใช้ได้อย่างแท้จริง ในการยกร่างกฎหมายทุกครั้งผู้ร่างกฎหมายจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักพื้นฐานในการร่างกฎหมายเสมอ และนำมาใช้ในการร่างกฎหมายของตน เพื่อให้ร่างกฎหมายที่จัดทำขึ้นสามารถนำไปใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้วางหลักพื้นฐานในการร่างกฎหมายซึ่งผู้ร่างกฎหมายควรนำไปปฏิบัติเมื่อจะต้องยกร่างพระราชบัญญัติเพื่อบังคับใช้ในเรื่องใดๆ นั้น มีดังต่อไปนี้[36]

1. ศึกษาหลักการของเรื่องที่จะตรากฎหมายบังคับใช้

สิ่งแรกที่ผู้ร่างกฎหมายจะต้องทำ คือ การนำรายละเอียดแห่งหลักการและสาระสำคัญของเรื่องมาศึกษาว่า เป็นเรื่องที่ได้มีการตรากฎหมายใช้บังคับอยู่แล้วหรือไม่ หากไม่เคยมีการตรากฎหมายใช้บังคับมาก่อน ก็เป็นการตรากฎหมายใหม่ขึ้นใช้บังคับหรือถ้ามีการตรา

---

[36] สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. *แนวทางในการจัดทำร่างกฎหมาย.* หน้า 5-9.

กฎหมายใช้บังคับในเรื่องนั้นแล้ว ก็จะต้องพิจารณาต่อไปว่า การยกร่างกฎหมายตามหลักการดังกล่าว จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกกฎหมายที่ใช้บังคับนั้น หรือไม่

2. ศึกษาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะตรากฎหมายใช้บังคับก่อนที่จะลงมือกำหนดเนื้อหาสาระของร่างกฎหมาย

ผู้ร่างกฎหมายควรจะต้องศึกษาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะตรากฎหมายใช้บังคับอย่างละเอียดถี่ถ้วนเพื่อจะนำไปสู่ข้อยุติว่าจำเป็นต้องมีการตรากฎหมายตามหลักการของเรื่องนั้นๆ หรือไม่ และหากจะต้องตรากฎหมายในเรื่องนั้นขึ้นใช้บังคับ ควรเลือกกำหนดเนื้อหาสาระและรายละเอียดอย่างไร ดังนั้น ผู้ร่างกฎหมายควรต้องพิจารณาและคำนึงถึงหัวข้อดังต่อไปนี้อยู่เสมอ โดยอาจเขียนเป็นหัวข้อเรียงตามลำดับไว้เพื่อตรวจสอบ[37]

- สาระสำคัญของร่างกฎหมายที่จะเสนอ และความเกี่ยวพันกับกิจกรรมของมนุษย์เช่น เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

- ข้อมูลที่เชื่อถือได้ ข้อเขียนทางวิชาการ ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวทั้งทางเศรษฐศาสตร์ สังคม และการปกครอง (เท่าที่มี) และผลสรุปของข้อมูลเหล่านั้น

- สภาพของกฎหมายในปัจจุบันเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว

- วัตถุประสงค์โดยทั่วไปของร่างกฎหมายใหม่

- ข้อเท็จจริงใดในกฎหมายปัจจุบันที่ถือว่าไม่เหมาะสมหรือไม่ตรงตามความต้องการ

- ปัญหาหรือข้อบกพร่องดังกล่าวมีอยู่จริงหรือไม่

- ถ้ามีจริง กรณีนั้นเป็นปัญหาเฉพาะของประเทศใดประเทศหนึ่งหรือเป็นปัญหาที่เกิดในประเทศอื่นด้วย และประเทศอื่นมีวิธีการแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องนั้นอย่างไร

- ถ้าประเทศอื่นมีการแก้ปัญหาหรือข้อบกพร่องดังกล่าว กฎหมายของประเทศอื่นนั้นมีลักษณะอย่างไร

- ผลการใช้กฎหมายของประเทศอื่นเป็นอย่างไร ทั้งโดยศาลและฝ่ายปกครอง และมีปัญหาทางทฤษฎีหรือทางปฏิบัติประการใดเกิดขึ้นบ้าง และถ้ามีปัญหาจะแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร

- กฎหมายของประเทศอื่นมีการตีความในส่วนต่างๆ ไว้อย่างไร

- เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวมีข้อเสนอแนะหรือข้อสังเกตอย่างไร หรือไม่

---

[37] ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. *การร่างกฎหมาย.* หน้า 17-18

- ประเทศของเรามีการเสนอกฎหมายใหม่ทำนองเดียวกันแล้วหรือไม่ และรัฐสภาหรือผู้บริหารมีทัศนะเช่นใดในการเสนอกฎหมายครั้งนั้น กฎหมายที่เสนอนั้นมีเนื้อหาเช่นเดียวกันกับของต่างประเทศหรือไม่ หากเป็นเช่นเดียวกัน ข้อควรพิจารณาตาม (9) – (11) ข้างต้นจะช่วยทำให้มีอะไรเปลี่ยนแปลงหรือไม่

- ผู้ร่างกฎหมายมีข้อสรุปที่จะเสนอเช่นใดบ้าง

- กระบวนการตรากฎหมายใหม่ที่เสนอมีขั้นตอนอย่างไร ขึ้นอยู่กับประเภทของกฎหมาย

- อะไรเป็นวัตถุประสงค์หลักของร่างกฎหมายที่จะเสนอ

- ผลทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของร่างกฎหมายที่จะเสนอใหม่มีปัญหาเช่นใด

- กฎหมายใหม่จะมีวิธีการบังคับอย่างไร และมีวิธีการเช่นใดที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์

- จะใช้วิธีให้มีผลบังคับใช้โดยตัวกฎหมายเองหรือจะต้องใช้องค์กรใดในฝ่ายปกครองเป็นผู้ปฏิบัติการตามกฎหมาย

- ร่างกฎหมายใหม่จะเปลี่ยนแปลงผลของกฎหมายปัจจุบันทั้งโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายเช่นใดบ้าง

- กรณีจะมีปัญหาทางกฎหมายรัฐธรรมนูญในกฎหมายที่จะเสนอใหม่เช่นใดบ้าง

- จากที่ควรพิจารณาข้างต้นทั้งหมด ผู้ร่างกฎหมายคิดว่าจะตอบเช่นใด และจะเสนอร่างกฎหมายใหม่หรือไม่ หากเห็นควรจะเสนอก็ลงมือยกร่างต่อไปได้

3. กำหนดโครงสร้างและรูปแบบร่างพระราชบัญญัติเมื่อได้ดำเนินการตามข้อ 2. และมีข้อสรุปว่าจำเป็นต้องมีการตรากฎหมายใช้บังคับ ในกรณีที่ต้องตราเป็นพระราชบัญญัติหากไม่เคยมีการตรากฎหมายใช้บังคับมาก่อน ก็เป็นกรณีการยกร่างพระราชบัญญัติฉบับใหม่ หรือถ้ามีการตรากฎหมายใช้บังคับในเรื่องนั้นแล้วก็จะต้องพิจารณาต่อไปว่า การยกร่างกฎหมายตามหลักการดังกล่าว จะต้องจัดทำเป็นร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติที่ใช้บังคับนั้นหรือต้องจัดทำเป็นร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงพระราชบัญญัติเดิม เพื่อยกเลิกพระราชบัญญัติที่ใช้บังคับนั้นแล้วใช้บังคับพระราชบัญญัติใหม่แทน

4. พิจารณากำหนดโครงสร้างทั้งหมด เนื้อหาสาระและกลไกทางกฎหมายที่จะนำมากำหนดในร่างพระราชบัญญัติ ตลอดจนความสัมพันธ์ของกลไกที่กำหนดผู้ร่างกฎหมายจะต้องคำนึงถึงหลักการที่ได้รับมา ตลอดจนรายละเอียดอื่นๆ ที่ถูกกำหนดมาด้วย แต่ในบางครั้งรายละเอียดที่ได้รับมานั้นอาจจะไม่ถูกต้องหรือสมบูรณ์ครบถ้วน หากผู้ร่างกฎหมายเห็นว่ายังมี

รายละเอียดส่วนอื่นที่สำคัญและจำเป็นต้องเพิ่มเติมเพื่อทำให้ร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นถูกต้องและสมบูรณ์ครบถ้วน ก็เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องนำมากำหนดไว้ในกรณีที่เนื้อหาสาระที่กำหนดเป็นเรื่องทางวิชาการหรือเทคนิคเฉพาะทาง ผู้ร่างกฎหมายอาจจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้ในเรื่องดังกล่าว แต่มิได้หมายความว่าจะต้องศึกษาในเชิงลึกจนแตกฉาน เพราะจะมีผู้เชี่ยวชาญของหน่วยงานปฏิบัติที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและดีกว่า แต่อย่างไรก็ดี ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนอาจมีความรู้ความเข้าใจที่แตกต่างกันได้ ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อยุติที่จะนำมายกร่างเป็นเนื้อหาสาระต่อไป ในบางครั้งควรสอบถามผู้เชี่ยวชาญหลายคน

5. ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายในลักษณะเดียวกันที่ใช้บังคับอยู่ในเวลานั้นโดยทั่วไป เป็นการนำพระราชบัญญัติที่มีเนื้อหาสาระใกล้เคียงกับเรื่องที่กำลังจะยกร่างมาศึกษาเปรียบเทียบ เพื่อเป็นต้นแบบในการยกร่าง โดยทำความเข้าใจโครงสร้างในพระราชบัญญัติดังกล่าวว่ามีโครงสร้างกฎหมายเป็นอย่างไร และเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นต้นแบบในการร่างกฎหมายหรือไม่ หากสามารถนำมาเป็นต้นแบบได้ก็อาจจะทำให้ประหยัดเวลาในการยกร่าง เนื่องจากพระราชบัญญัติดังกล่าวได้รับการพิจารณามาแล้วอย่างรอบคอบ จึงย่อมมีข้อบกพร่องค่อนข้างน้อย ทั้งนี้ ผู้ร่างกฎหมายจะต้องพิจารณาด้วยว่าได้มีการวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติต้นแบบที่นำมาศึกษาเปรียบเทียบโดยศาลหรือองค์กรที่มีอำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาดหรือไม่และในประเด็นเรื่องใด ตลอดจนเหตุผลในการวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาที่เกิดขึ้นในการบังคับใช้กฎหมาย ผู้ร่างกฎหมายสามารถนำมาเป็นตัวอย่างศึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขมิให้เกิดปัญหาในร่างพระราชบัญญัติที่จะยกร่างในลักษณะทำนองเดียวกันอีก

6. ถ้อยคำที่ใช้ในร่างพระราชบัญญัตินั้นต้องมีความชัดเจนและเป็นภาษาที่เข้าใจได้ง่าย โดยถูกต้องตามหลักภาษาไทยด้วย เพราะกฎหมายเป็นสิ่งที่ใช้บังคับแก่คนทุกคนในการตรวจสอบความชัดเจนของเนื้อหาหรือข้อความที่เขียน อาจให้บุคคลอื่นที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการยกร่างกฎหมายนั้นอ่านและวิจารณ์ร่างกฎหมายที่ยกร่างขึ้นก็ได้เพราะเมื่อได้อ่านแล้ว อาจมีความเข้าใจแตกต่างจากความประสงค์ของผู้ร่างกฎหมายก็ได้ข้อสำคัญอย่างยิ่งในการร่างกฎหมายก็คือต้องใช้ถ้อยคำเช่นเดียวกันตลอดทั้งร่างกฎหมายเมื่อประสงค์จะกล่าวในสิ่งเดียวกัน เพื่อมิให้เกิดปัญหาในการตีความกฎหมาย เพราะมีหลักในการตีความกฎหมายว่า ถ้อยคำใดในกฎหมายใช้คำต่างกันย่อมต้องมีความหมายต่างกัน ดังนั้น การใช้ถ้อยคำในกฎหมายฉบับเดียวกันแตกต่างกันย่อมหมายความต่างกัน

1.4.3 ขั้นตอนการตรากฎหมาย

ศาสตราจารย์พิเศษ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์ อดีตเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้เสนอแนะขั้นตอนการร่างกฎหมายสรุปไว้สั้นๆ ดังนี้[38]

1. การทำความเข้าใจนโยบาย 2. การวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง 3. การออกแบบโครงสร้างกฎหมาย 4. การเขียน และ5. การตรวจพิจารณา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการจัดทำร่างกฎหมายและตรวจพิจารณาร่างกฎหมายของฝ่ายบริหารตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. 2522 ได้นำหลักพื้นฐานที่กล่าวมาข้างต้นมาใช้ในการยกร่างกฎหมายและการตรวจพิจารณาร่างกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสมอ ซึ่งภารกิจดังกล่าวเกิดขึ้นได้ใน 3 ลักษณะ กล่าวคือ[39]

1. เมื่อหน่วยงานของรัฐเสนอให้มีการตรากฎหมายขึ้นใหม่หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน โดยหน่วยงานของรัฐเสนอเป็นร่างพระราชบัญญัติต่อคณะรัฐมนตรี ในกรณีเช่นนี้ หากคณะรัฐมนตรีอนุมัติหลักการของร่างพระราชบัญญัติใดและให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะดำเนินการส่งร่างพระราชบัญญัติและเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งในชั้นการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ไม่ว่าเป็นการดำเนินการโดยคณะกรรมการกฤษฎีกาหรือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา จะมีการสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติตามหัวข้อที่กล่าวมา นอกจากนี้ ในการปรับปรุงแก้ไขสาระของร่างพระราชบัญญัติ ก็จะต้องคำนึงถึงหลักการพื้นฐานข้างต้นด้วยเช่นกัน

2. หากหน่วยงานเสนอให้มีการตราพระราชบัญญัติ โดยระบุเฉพาะรายละเอียดแห่งหลักการและสาระสำคัญที่ประสงค์จะให้มีในพระราชบัญญัติ โดยมิได้จัดทำเป็นร่างพระราชบัญญัติเสนอคณะรัฐมนตรี หากคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหลักการและให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกายกร่างพระราชบัญญัติ ในกรณีเช่นนี้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจะดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติตามหลักการพื้นฐานในการร่างกฎหมายดังกล่าวเช่นกัน

3. หากหน่วยงานเสนอให้มีการตราหรือออกเป็นกฎหมายอื่น หน่วยงานต้องจัดทำร่างของกฎหมายนั้นเสนอต่อคณะรัฐมนตรีด้วย ดังนั้น อำนาจหน้าที่และภารกิจของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเกี่ยวกับการตรวจพิจารณาร่างกฎหมายจึงมิใช่แต่การตรวจสอบถ้อยคำให้ถูกต้องเท่านั้น แต่เป็นอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของเนื้อหา

---

[38] ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. *การร่างกฎหมาย.* หน้า 14-25.

[39] สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. *แนวทางในการจัดทำร่างกฎหมาย.* หน้า 9-10.

สาระทั้งหมดของกฎหมาย รวมทั้งความสัมพันธ์สอดคล้องกับระบบกฎหมายและบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย

1.4.4 การร่างพระราชบัญญัติ

โครงสร้างและรูปแบบของกฎหมายระดับพระราชบัญญัติมี 3 ลักษณะ คือ[40]

1. พระราชบัญญัติฉบับแรก โดยอาจเป็นการตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับใหม่หรืออาจเป็นการปรับปรุงกฎหมายด้วยการนำกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่เดิมมาปรับปรุงใหม่ โดยยกเลิกกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่เดิมนั้นด้วย

2. พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติที่ตราเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกบทบัญญัติมาตราต่างๆ หรือความในมาตราต่างๆ ของพระราชบัญญัติที่ใช้บังคับอยู่

3. พระราชบัญญัติยกเลิก ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติที่ตราขึ้นเพื่อยกเลิกพระราชบัญญัติที่ใช้บังคับอยู่ฉบับหนึ่งฉบับใดหรือหลายฉบับ โดยไม่มีการกำหนดบทบัญญัติใหม่ขึ้นใช้บังคับแทนกฎหมายดังกล่าว

ทั้งนี้ ในการยกร่างพระราชบัญญัติในลักษณะตามข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติฉบับแรก พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม หรือพระราชบัญญัติยกเลิก ล้วนมีบทบัญญัติหลักหรือสำคัญในตัวกฎหมายที่ผู้ร่างกฎหมายต้องพิจารณา หรืออาจจะต้องพิจารณากำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติที่จัดทำขึ้น รวม 11 เรื่อง กล่าวคือ

1. บันทึกหลักการและเหตุผล เพื่อเป็นการแสดงขอบเขตและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ

2. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ เพื่อให้ทราบว่าพระราชบัญญัติมีเนื้อหาหรือสาระที่จะใช้บังคับแก่เรื่องใด

3. คำปรารภ เพื่อทราบถึงขอบเขตของพระราชบัญญัติ

4. บทบัญญัติจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ เพื่อแสดงให้ทราบว่าพระราชบัญญัติมีบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญมาตราใดบ้าง

5. วันใช้บังคับกฎหมาย เพื่อระบุถึงสภาพบังคับของกฎหมายว่าจะให้มีผลใช้บังคับเมื่อใด

6. บทยกเลิกกฎหมาย เพื่อระบุว่ากฎหมายใดจะไม่ให้มีผลใช้บังคับต่อไป

7. บทนิยาม เพื่อกำหนดความหมายของถ้อยคำหรือข้อความในกฎหมาย

---

[40] สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. *แนวทางในการจัดทำร่างกฎหมาย*. หน้า 11.

8. มาตรารักษาการ เพื่อให้มีรัฐมนตรีเป็นผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมาย

9. บทเฉพาะกาล เพื่อรองรับการดำเนินการใดๆ หรือผลกระทบบางประการที่เกิดขึ้นก่อนที่พระราชบัญญัติมีผลใช้บังคับ

10. บัญชีท้ายพระราชบัญญัติ เพื่อกำหนดรายละเอียดบางประการแทนการกำหนดในเนื้อหาของพระราชบัญญัติ

11. หมวดหมู่กฎหมาย เพื่อจัดแยกเนื้อหาของกฎหมายตามลำดับความสำคัญเป็นกลุ่มๆ โดยมุ่งหมายให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ

2. แนวคิดการส่งเสริมและการกำกับดูแลองค์กรธุรกิจของรัฐ

2.1 บทบาทของรัฐ

รัฐ คือ การรวมกลุ่มของบุคคล รวมตัวกันอยู่ในดินแดนที่มีความแน่นอนและมีขอบเขตที่ชัดเจนมีรัฐบาลซึ่งมีอำนาจอธิปไตยหรืออำนาจสูงสุดในการดำเนินการในกิจการของรัฐเพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขและความเป็นอยู่ที่ดีของประชากรในประเทศนั้น รวมทั้ง จะต้องให้ประเทศมีการพัฒนาและเติบโตในด้านต่างๆ ทั้งการเมือง สังคม และที่สำคัญในปัจจุบัน คือ ด้านเศรษฐกิจ ถ้าเศรษฐกิจมีความเข้มแข็ง พัฒนาเติบโตอย่างยั่งยืน ประชากรมีความมั่งคั่งก็จะส่งผลให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการพัฒนาประเทศในด้านอื่นๆ[41]

2.1.1 บทบาทของรัฐในการพัฒนาประเทศ

รัฐ โดยรัฐบาลเป็นกลุ่มบุคคลที่มีหน้าที่ใช้อำนาจอธิปไตยในการบริหารจัดการในประเทศกำหนดนโยบายในด้านต่างๆ ทั้งการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และมีกลไกในการนำนโยบายไปปฏิบัติ บังคับใช้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์และมีประสิทธิภาพที่สุดผ่านหน่วยงานต่างๆ ของรัฐ ทั้งหน่วยราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคส่วนและท้องถิ่น ในรูปแบบกระทรวง ทบวง กรม จังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองท้องถิ่น รวมถึงหน่วยงานอื่นๆ ของรัฐที่ไม่ใช่ส่วนราชการ ทั้งหน่วยงานอิสระ องค์กรมหาชน เป็นต้น เพื่อเป็นกลไกของรัฐบาลในการดูแลเรื่องต่างๆ ภายในประเทศให้เกิดการพัฒนาเติบโตอย่างยั่งยืน และมั่นคงในทุกๆ ด้าน ดังนั้น จึงถือว่ารัฐหรือรัฐบาลมีหน้าที่หลักใน

---

[41] กฤษณา บุญแท. *บทบาทภาครัฐในการส่งเสริมและกำกับดูแลการประกอบธุรกิจของบุคคลต่างด้าว*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2563. หน้า 57.

การพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน รัฐจึงต้องอาศัยเครื่องมือที่สำคัญในการดำเนินการหลัก นั้นคือ รัฐประศาสโนบายและการบริการสาธารณะ (Public Service) การตอบสนองความต้องการของสังคมและปัจเจกชนที่เป็นสมาชิกของสังคมในอันที่จะได้รับบริการจากรัฐในเรื่องที่เอกชนหรือวิสาหกิจเอกชนไม่อาจตอบสนองได้ ไม่ว่าจะเป็นการจัดให้มีบริการสาธารณะในด้านการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภคต่างๆ การจัดให้มีระบบเศรษฐกิจที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินชีวิตแบบก้าวหน้า[42] ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน ให้พัฒนาไปอย่างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และตอบสนองตรงตามความต้องการของประชาชนอย่างทั่วถึง

2.1.2 บทบาทของรัฐในทางเศรษฐกิจ

บทบาทของรัฐทางเศรษฐกิจในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปมากโดยผันแปรจากการเน้นการใช้ทรัพยากรไปสู่การใช้นวัตกรรมเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยจะต้องเน้นการเพิ่มความสามารถและประสิทธิภาพให้กับทรัพยากร แรงงาน และทุน โดยเน้นการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูงสมัยใหม่ในการนำการผลิตและการแข่งขันในทางเศรษฐกิจ จึงกล่าวได้ว่ารัฐต่างๆ ในปัจจุบัน จะต้องมีภารกิจที่สำคัญดังต่อไปนี้

1) ภารกิจด้านเศรษฐกิจ[43]

เป็นภารกิจของรัฐที่รัฐเข้าไปดูแล ควบคุม และส่งเสริมในด้านพาณิชย์และในด้านอุตสาหกรรมโดยรัฐจะเข้าไปดูแล ส่งเสริม และควบคุมระบบเศรษฐกิจในภาพรวมหรือในระดับมหภาคเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็จะมีเป็นบางกรณีที่รัฐจะเข้าไปดูแลโดยลงในรายละเอียดในระบบเศรษฐกิจในบางประเภทหรือบางลักษณะที่มีความสำคัญที่อาจจะส่งผลกระทบที่เป็นนัยสำคัญทั้งในด้านความมั่นคงของรัฐหรือในระบบสาธารณูปโภคหรือที่จะส่งผลต่อระบบสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ของพลเมืองในรัฐ

2) ภารกิจในการเปิดเสรีทางการค้า

เป็นหลักการสำคัญในการเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจของประเทศให้มีการแข่งขัน การพัฒนาให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน โดยหลักการสำคัญของการเปิดเสรีทางการค้าจะมีการนำเอามิติทางเศรษฐกิจด้านการค้า (Trade) เข้ามาเกี่ยวข้อง จะนำไปสู่แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดเสรี

---

[42] ชาญชัย แสวงศักดิ์. *คำอธิบายกฎหมายปกครอง*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญชน. 2548. หน้า 52

[43] สมยศ เชื้อไทย. *หลักกฎหมายมหาชนเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญชน. 2552. หน้า 35.

ทางการค้า (Trade Liberalization) หรือที่เรียกกันว่าการค้าเสรี (Free Trade)[44]และหลักการจะอิงกับแนวคิดทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเปิดเสรีทางการค้าภายใต้กรอบองค์การการค้าโลก (World Trade Organization :WTO) โดยหลังจากการเจรจาการค้าโลกรอบอุรุกวัยสิ้นสุดลง เมื่อปี ค.ศ. 1993 จึงมีการสร้างกฎเกณฑ์กติกาใหม่ที่เรียกว่า ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) และนับเป็นครั้งแรกที่ภาคบริการซึ่งรวมถึงภาคบริการด้านการเงินกลายมาเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับข้อตกลงทางการค้าของโลก ดังนั้น การที่รัฐจะดำเนินนโยบายใด ๆ ในด้านการเปิดเสรีการค้านั้น จะต้องปฏิบัติให้อยู่ภายใต้กรอบและกติกาของการค้าสากลด้วย

2.1.3 บทบาทของรัฐในการออกกฎหมาย/กฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจ

บทบาทของรัฐในการออกกฎหมายเพื่อดำเนินการและมีมาตรการในการดำเนินการในด้านต่างๆ เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศนับแต่กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายปกครอง ไปจนถึงกฎหมายที่ออกโดยองค์กรบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ล้วนแต่มีการใช้กฎหมายเป็นหลักในการบริหารจัดการภายในรัฐ และเป็นเครื่องมือในการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมถือเป็นกฎหมายมหาชน[45]ที่รัฐในฐานะผู้ปกครองบัญญัติกฎหมายขึ้นเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ความประพฤติของสังคมที่มีทรัพยากรอันจำกัดเพื่อให้มนุษย์หรือเอกชนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้โดยสงบสุขและเป็นระเบียบเรียบร้อย อีกทั้งเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคม โดยกฎหมายสามารถใช้เป็นเครื่องพัฒนาสังคมในด้านต่างๆ คือ การพัฒนาระบบการเมืองการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคม และการที่รัฐออกกฎหมายเพื่อดำเนินการใดๆ ในทางเศรษฐกิจ จึงถือได้ว่าเป็นกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจ[46]โดยมีหลักการคือ “กฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับการเข้ามามีบทบาทแทรกแซงในทางเศรษฐกิจของนิติบุคคลมหาชนทั้งหลาย” การที่รัฐจะเข้าไปมีบทบาทหรือเข้าไปแทรกแซงในทางเศรษฐกิจของรัฐจึงต้องอาศัยกฎหมายเป็นเครื่องมือและจะต้องมีกฎหมายที่ชัดเจนที่ให้อำนาจรัฐเข้าไปแทรกแซง โดยการแทรกแซงของรัฐก็จะประกอบไปด้วยหลากหลายรูปแบบหลากหลายวิธีการแล้วแต่ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจในเรื่องนั้นๆ โดยพิจารณาจากสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจในหลายๆ ด้าน ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

---

[44] กรมศุลกากร. *ความสำคัญและความเป็นมาของ FTA*. 22 ธันวาคม 2565 สืบค้นจาก <http://www.customs.go.th/content_with_menu1_group_link.php?ini_content=fta_and_wto_160809_01&ini_menu=menu_interest_and_law_160421_03&ini_content_group=usage_fta_and_wto_01&lang=th&left_menu=menu_interest_and_law_160421_03_160928_01>

[45] สมยศ เชื้อไทย. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 36.

[46] สุรพล นิติไกรพจน์. ข้อความคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจ. *วารสารนิติศาสตร์*, ปีที่ 21(ฉบับที่ 3), กันยายน 2534, 371-385. หน้า 371.

เพื่อมาประกอบกันและบูรณาการในการกำหนดวิธีการเข้าไปแทรกแซงที่เหมาะสมและเกิดผลทางเศรษฐกิจมากที่สุด โดยส่วนใหญ่ลักษณะที่รัฐจะเข้าไปแทรกแซงในทางเศรษฐกิจก็จะประกอบไปด้วย ลักษณะแรก คือการที่รัฐเข้าไปกำหนดนโยบายและวางแผนในด้านต่างๆ ในทางเศรษฐกิจ ลักษณะต่อมาคือการที่รัฐเข้าไปว่ากฎเกณฑ์หรือกลไกบางอย่างในทางเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจในบางกรณี และการห้ามมิให้เอกชนเข้าไปประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจในบางลักษณะ และลักษณะสุดท้ายที่รัฐเข้าไปมีบทบาทในการแทรกแซงระบบเศรษฐกิจคือการที่รัฐเข้าไปเป็นผู้ประกอบธุรกิจหรือประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจในบางประเภท เพื่อที่จะควบคุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจประเภทนั้นๆ อย่างเต็มประสิทธิภาพและสามารถกำหนดทิศทางเศรษฐกิจประเภทนั้นๆ ได้ตามความต้องการของรัฐ โดยเฉพาะในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises = SMEs) มีเป็นจำนวนมากในประเทศไทย ซึ่งรัฐบาลชุดปัจจุบันให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความแข็งแกร่งของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs เป็นอย่างมากจนกำหนดเป็นวาระแห่งชาติและเน้นการสร้างเสริมศักยภาพให้แก่ธุรกิจ SMEs กำหนดให้มีมาตรการความช่วยเหลือและสนับสนุนสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่ภาครัฐจัดให้ ทั้งนี้ เพราะธุรกิจ SMEs เป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ ซึ่งธุรกิจ SMEs คือ ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises : SMEs) มีเป็นจำนวนมากในประเทศไทยประกอบการในรูปของบุคคลธรรมดา คณะบุคคลหรือห้างหุ้นส่วนสามัญที่มิใช่นิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด หรือกิจการร่วมค้า ซึ่งจะประกอบธุรกิจขายสินค้า ผลิตสินค้า หรือให้บริการ ซึ่งการกำหนดลักษณะธุรกิจ SMEs หน่วยงานต่างๆ ในประเทศไทยมักจะกำหนดลักษณะธุรกิจ SMEs ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 ได้กำหนดลักษณะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงลักษณะธุรกิจ SMEs ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543

ลักษณะวิสาหกิจ	จำนวนการจ้างงาน(คน)		จำนวนสินทรัพย์ถาวร (ล้านบาท)	
	ขนาดย่อม	ขนาดกลาง	ขนาดย่อม	ขนาดกลาง
กิจการผลิตสินค้า	ไม่เกิน 50	51-200	ไม่เกิน 50	51-200
กิจการค้าส่ง	ไม่เกิน 25	26-50	ไม่เกิน 50	51-100
กิจการค้าปลีก	ไม่เกิน 15	16-30	ไม่เกิน 30	31-60
กิจการให้บริการ	ไม่เกิน 50	51-200	ไม่เกิน 50	51-200

หมายเหตุ : ในกรณีที่จำนวนการจ้างงานของกิจการใดเข้าลักษณะของวิสาหกิจขนาดย่อมแต่มูลค่าสินทรัพย์ถาวรเข้าลักษณะวิสาหกิจขนาดกลางหรือจำนวนการจ้างงานเข้าลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลาง แต่มูลค่าสินทรัพย์ถาวรเข้าลักษณะวิสาหกิจขนาดย่อม ให้ถือจำนวนการจ้างงานหรือมูลค่าสินทรัพย์ถาวรที่น้อยกว่าเป็นเกณฑ์การพิจารณา

สำหรับลักษณะธุรกิจ SMEs ที่กรมสรรพากรอาศัยอำนาจตามประมวลรัษฎากรออกกฎหมายเพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี โดยมีหลักเกณฑ์ลักษณะใดลักษณะหนึ่ง โดยประมวลรัษฎากรไม่ได้ให้คำนิยามธุรกิจSMEs ไว้ว่ามีลักษณะอย่างไร แต่อาศัยอำนาจตามประมวลรัษฎากรออกกฎหมายเพื่อสนับสนุนส่งเสริมธุรกิจ SMEs เช่น ลดอัตราภาษีเงินได้ ยกเว้นภาษีเงินได้ การหักรายจ่ายมากกว่าหนึ่งเท่า การหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาในอัตราเร่ง เป็นต้น ซึ่งลักษณะธุรกิจ SMEs ตามประมวลรัษฎากร ที่กรมสรรพากรออกกฎหมายเพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี โดยมีหลักเกณฑ์ลักษณะใด ลักษณะหนึ่ง สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 2.2 แสดงลักษณะธุรกิจ SMEs ที่กรมสรรพากรออกกฎหมายเพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี

ลำดับที่	ลักษณะ
1	เป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่มีทุนจดทะเบียนชำระแล้วในวันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชี ไม่เกิน 5 ล้านบาท
2	เป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่มีสินทรัพย์ถาวรไม่รวมที่ดิน ไม่เกิน 200 ล้านบาท และจ้างแรงงานไม่เกิน 200 คน
3	เป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่นำหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI
4	เป็น VC (Venture Capital) ที่ถือหุ้นในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่มีสินทรัพย์ถาวร ไม่รวมที่ดินไม่เกิน 200 ล้านบาท และจ้างแรงงานไม่เกิน 200 คน
5	เป็นกิจการขายสินค้าหรือให้บริการที่อยู่ในบังคับภาษีมูลค่าเพิ่ม ที่มีรายรับไม่เกิน 1.8 ล้านบาทต่อปีหรือต่อรอบระยะเวลาบัญชีไม่ต้องจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม

หมายเหตุ : การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีจะกำหนดหลักเกณฑ์ธุรกิจ SMEs ลักษณะใดลักษณะหนึ่งในการให้สิทธิประโยชน์นั้นๆ เช่น บริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่มีทุนจดทะเบียนชำระแล้วในวันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชี ไม่เกิน 5 ล้านบาท จะได้สิทธิประโยชน์ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับกำไรสุทธิ150,000 บาทแรก หรือบริษัทฯ ที่มีแรงงานไม่เกิน 200 คน จะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาในอัตราเร่ง เป็นต้น ดังนั้น บริษัทใดที่เข้าหลักเกณฑ์ธุรกิจ SMEs หลายลักษณะก็จะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีมากขึ้นตามลักษณะนั้นๆ

ที่มา: กรมสรรพากร. ธุรกิจ SMEs (2556)

2.2 การเสนอร่างพระราชบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560[47]

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งอำนาจในการปกครองเป็นของประชาชนนั้น การตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับกับประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจ ย่อมต้องได้รับความยินยอมจากประชาชน และเนื่องจากจำนวนประชาชนที่มีมาก จึงทำให้ไม่อาจได้รับความยินยอมในการตรากฎหมายทุกเรื่องจากประชาชนทุกคนได้ ดังนั้น วิธีการที่ดีที่สุดที่ทำได้อันจะเป็นการแสดงความยินยอมของประชาชนในการตรากฎหมาย คือ การให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นบุคคลที่ประชาชนเลือกตั้งให้เป็นผู้แทนของตนได้ทำหน้าที่พิจารณาและให้ความยินยอมในการตรากฎหมายดังกล่าว

สำหรับหลักเกณฑ์หรือวิธีการในการตรากฎหมายของแต่ละประเทศนั้น อาจมีความแตกต่างกันไปตามแต่ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศ โดยอาจอยู่ในรูปแบบสภาเดียว คือ การพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างกฎหมายเป็นอำนาจของสภาเดียว หรือสภาคู่ คือ การพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างกฎหมายเป็นอำนาจของสภาในสองระดับ

สำหรับประเทศไทยนั้น อำนาจนิติบัญญัติหรืออำนาจในการตรากฎเกณฑ์ทางกฎหมายให้มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปในบ้านเมือง เป็นอำนาจของรัฐสภา ซึ่งปัจจุบันประกอบไปด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา อันมีอำนาจตรากฎหมายที่ใช้บังคับในเรื่องทั่วไป คือ กฎหมายระดับพระราชบัญญัติ[48]

โดยในระบบกฎหมายไทย พระราชบัญญัติเป็นกฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงอาศัยพระราชอำนาจตามรัฐธรรมนูญตราขึ้นใช้บังคับตามคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา มี 2 ประเภท คือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติ[49]

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (Organic Act) เป็นกฎหมายที่อยู่ในสถานะ “กฎหมายที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับรัฐธรรมนูญ” เป็นอย่างมาก โดยเป็น “กฎหมายที่ขยายเนื้อหา

---

[47] สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. *การเสนอร่างพระราชบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. 31 ธันวาคม 2565. สืบค้นจาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=2535.

[48] วรเจตน์ ภาคีรัตน์. คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน. ใน *โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2555. หน้า 122.

[49] วรเจตน์ ภาคีรัตน์. *กฎหมายปกครอง ภาคทั่วไป*. กรุงเทพฯ : นิติราษฎร์. 2554. หน้า 31.

รายละเอียดของรัฐธรรมนูญ”[50]เนื่องจากรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ และกำหนดหลักเกณฑ์หลายประการในการปกครองประเทศ ทำให้ไม่สามารถบัญญัติทุกเรื่องไว้ในรัฐธรรมนูญได้ จึงต้องมีการกำหนดกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญหรือที่เรียกว่า “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ” เพื่อเป็นการขยายความและวางหลักเกณฑ์ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวด้วยบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

ส่วนพระราชบัญญัติ (Act) เป็นกฎหมายแม่บทที่กำหนดกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับราษฎร ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างราษฎรด้วยกันในเรื่องต่างๆ นอกเหนือจากเรื่องที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้โดยเฉพาะให้ตราเป็นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ โดยพระราชบัญญัติซึ่งถือเป็นกฎหมายแม่บทนี้มีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภท ได้แก่ ประมวลกฎหมาย และพระราชบัญญัติเฉพาะเรื่อง[51]

2.2.1 การเสนอร่างพระราชบัญญัติ

สำหรับหลักเกณฑ์ในการเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ได้กำหนดไว้ในมาตรา 133 ถึงมาตรา 148 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2560) โดยมีรายละเอียดที่สำคัญ ดังนี้[52]

1. เรื่องที่จะตราเป็นพระราชบัญญัติ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า พระราชบัญญัติเป็นกฎหมายที่กำหนดความสัมพันธ์ในเรื่องต่างๆ ระหว่างรัฐกับประชาชน หรือระหว่างประชาชนด้วยกัน ดังนั้น พระราชบัญญัติจึงเป็นกฎหมายที่กำหนดเรื่องทั่วไป ไม่ได้มีการจำกัดเฉพาะเจาะจงเนื้อหาที่จะตราเป็นพระราชบัญญัติแต่อย่างใด องค์กรผู้มีสิทธิเสนอมาตรา 131 กำหนดให้ผู้มีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติจำกัดอยู่แต่เฉพาะ 3 องค์กร ได้แก่ คณะรัฐมนตรี, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่ายี่สิบคน และผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนเข้าชื่อเสนอกฎหมายตามหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หรือหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ(ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย)

2. กระบวนการในการพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา 133 และมาตรา 136 กำหนดให้การเสนอร่างพระราชบัญญัติ ต้องเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน เมื่อสภา

---

[50] สิทธิกร ศักดิ์แสง และอภิรดี กิตติสิทโธ. ปัญหาสถานะและลำดับชั้นทางกฎหมายของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. *วารสารนิติรัฐกิจและสังคมศาสตร์*. ปีที่ 4 (ฉบับที่ 1), มกราคม – มิถุนายน 2563. หน้า 8.

[51] วรเจตน์ ภาคีรัตน์. *คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน*. หน้า 122.

[52] สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. *การเสนอร่างพระราชบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.*

ผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติและลงมติเห็นชอบแล้ว ให้สภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อวุฒิสภาพิจารณาต่อไปตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562

กำหนดขั้นตอนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาในลักษณะเดียวกัน โดยกำหนดให้กระทำเป็น 3 วาระ ได้แก่ วาระที่หนึ่ง การรับหลักการ วาระที่สอง การพิจารณาโดยคณะกรรมาธิการ และวาระที่สาม การลงมติให้ความเห็นชอบ

3. การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติดังที่ได้กล่าวไปแล้วในหัวข้อการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ เมื่อการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะต้องมีการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัตินั้น โดยจะเป็นไปตามมาตรา 148 คือ ก่อนการนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภาตามจำนวนที่รัฐธรรมนูญกำหนด หรือนายกรัฐมนตรี อาจมีความเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นอาจมีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ก็สามารถดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อเสนอเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้

4. การเสนอร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงินตามมาตรา 134 หากร่างพระราชบัญญัติใดมีเนื้อหาเกี่ยวกับ “การตั้งขึ้น ยกเลิก ลด เปลี่ยนแปลง แก้ไข ผ่อน หรือวางระเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับภาษีหรืออากร หรือการจัดสรร รับ รักษาหรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการโอนงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน หรือ การกู้เงิน การค้ำประกัน การใช้เงินกู้หรือการดำเนินการที่ผูกพันทรัพย์สินของรัฐ หรือ เงินตรา” ร่างพระราชบัญญัตินั้นจะถือเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน ซึ่งในการเสนอจะต้องได้รับคำรับรองของนายกรัฐมนตรีก่อนจึงจะเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรได้

5. การเสนอร่างพระราชบัญญัติเพื่อดำเนินการปฏิรูปประเทศ ปัจจุบันได้มีการตราพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 มากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้การปฏิรูปประเทศบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ นอกจากการดำเนินการดังกล่าวแล้ว ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยยังได้กำหนดให้วุฒิสภาในระยะเริ่มแรก ซึ่งจะปฏิบัติหน้าที่ในช่วง 5 ปี มีหน้าที่และอำนาจติดตามเสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ และการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ในการนี้ ให้คณะรัฐมนตรีแจ้งความคืบหน้าในการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศต่อรัฐสภาเพื่อทราบทุกสามเดือน รวมถึงยังกำหนดให้วิธีการเร่งรัดผลักดันให้เกิดการปฏิรูปประเทศ โดยให้ร่าง

พระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศสามารถเสนอและพิจารณาในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาได้[53] ดังนั้น ในกรณีที่เป็นร่างพระราชบัญญัติอันจะตราขึ้นเพื่อดำเนินการปฏิรูปประเทศ ย่อมจะไม่ต้องตกอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์และวิธีการเสนอร่างพระราชบัญญัติทั่วไปตามมาตรา 132 ที่กำหนดให้ต้องเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามลำดับ แต่จะเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้เป็นพิเศษตามมาตรา 270 คือ สามารถเสนอและพิจารณาในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาได้

2.2.2 ขั้นตอนออกกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ 2560[54]

กระบวนการออกกฎหมายของรัฐสภา มีขั้นตอนหลักสามขั้นตอน ได้แก่ หนึ่ง การเสนอร่างกฎหมาย สอง การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และสาม การประกาศใช้

กฎหมายที่ออกโดยรัฐสภาซึ่งผ่านกระบวนการตามปกติเช่นนี้ส่วนใหญ่เรียกว่า พระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) กฎหมายมีหลายชื่อเรียกและแต่ละชื่อก็มีที่มากับมีลำดับชั้นแตกต่างกัน เช่น พระราชกำหนด (พ.ร.ก.) ออกโดยคณะรัฐมนตรีในสภาวะฉุกเฉินหรือเร่งด่วน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (พ.ร.ป.) ซึ่งรัฐสภาพิจารณาออกตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ พระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) ขั้นตอนแรกของการออกกฎหมาย คือ การจัดทำร่างกฎหมายและเสนอเข้าสู่กระบวนการพิจารณา ซึ่งร่างกฎหมายส่วนใหญ่ที่เสนอต่อสภาผู้แทนฯ มาจากการเสนอโดยคณะรัฐมนตรี โดยหน่วยงานราชการเจ้าของเรื่องนั้นๆ ที่ต้องการอำนาจตามกฎหมายเพิ่มเติม หรือต้องการแก้ไขกติกาที่พวกเขาปฏิบัติหน้าที่อยู่และพบเห็นปัญหา หน่วยงานราชการจะส่งร่างกฎหมายที่ตัวเองต้องการผ่านรัฐมนตรีกระทรวงนั้นๆ เพื่อนำเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี สำหรับร่างกฎหมายที่เสนอโดยหน่วยงานราชการผ่านคณะรัฐมนตรี ส่วนใหญ่ยังต้องผ่านขั้นตอนของคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งทำหน้าที่เป็น "ช่างเทคนิค" กฎหมาย ที่คอยตรวจสอบการใช้ถ้อยคำว่า เขียนให้อ่านเข้าใจได้ หรืออ่านเข้าใจผิดหรือไม่ หรือปรับปรุงให้ใช้ถ้อยคำไปในทิศทางเดียวกันกับกฎหมายฉบับอื่นๆ ที่มีอยู่แล้ว

เมื่อมีผู้เสนอร่างกฎหมายเข้าสู่สภาผู้แทนฯ แล้วจะเข้าสู่ขั้นตอนที่สอง คือ การพิจารณากฎหมาย โดยทั่วไปการพิจารณาร่างกฎหมายของสภาแบ่งเป็น 3 วาระด้วยกัน ได้แก่

วาระที่หนึ่ง เรียกว่า ‘ขั้นรับหลักการ’ เป็นการพิจารณาหลักการของร่างกฎหมาย โดยผู้เสนอร่างกฎหมายจะมาชี้แจงหลักการและเหตุผลประกอบ ความจำเป็นที่ต้องออกกฎหมาย

---

[53] มาตรา 270 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.

[54] iLaw. *ขั้นตอนออกกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ 2560.* 25 ธันวาคม 2565. สืบค้นจาก https://ilaw.or.th/node/5343.

นั้นๆ จากนั้น ส.ส. ในสภาจะอภิปรายเหตุผลคัดค้านหรือสนับสนุน ถามข้อสงสัย และตั้งข้อสังเกต แล้วจึงขอมติที่ประชุมของสภาผู้แทนราษฎรว่า จะรับหลักการหรือไม่ ถ้ามีมติไม่รับหลักการ ร่างกฎหมายนั้นก็จะ 'ตกไป' ทันที ไม่ถูกพิจารณาต่อ ถ้ามีร่างกฎหมายหลายฉบับที่มีหลักการทำนองเดียวกัน จะรับหลักการเฉพาะบางฉบับก็ได้ เมื่อสภามีสติด้วยเสียงข้างมากให้รับหลักการแล้ว ก็ให้สภาพิจารณาวาระที่สองต่อไป

วาระที่สอง เรียกว่า 'ขั้นกรรมาธิการ' เป็นการพิจารณาร่างกฎหมายเป็นรายมาตรา อาจเพิ่ม ตัดทอนหรือแก้ไขบางมาตรา หรือบางถ้อยคำให้สมบูรณ์ขึ้น แต่ต้องไม่ขัดแย้งกับหลักการของร่างกฎหมายฉบับนั้น โดยสภาอาจให้ ส.ส. ทุกคนร่วมพิจารณาในรายละเอียดก็ได้ เรียกว่า 'คณะกรรมาธิการเต็มสภา' หรือ อาจตั้งคณะกรรมาธิการคณะใดคณะหนึ่งประกอบไปด้วยตัวแทนจากพรรคการเมืองต่างๆ ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านขึ้นมาพิจารณาก็ได้ โดยทั่วไป สภาจะตั้งคณะกรรมาธิการมาประจำสภาอยู่แล้วหลายคณะและมี ส.ส. เป็นกรรมาธิการอยู่ เรียกว่า 'คณะกรรมาธิการสามัญ' หรืออาจตั้งขึ้นใหม่เป็นการเฉพาะ เรียกว่า 'คณะกรรมาธิการวิสามัญ' ซึ่งสามารถเชิญบุคคลภายนอกมาร่วมเป็นกรรมาธิการได้ เช่น มาตรา 128 ของรัฐธรรมนูญ กำหนดให้ร่างกฎหมายที่ประชาชนเสนอต้องมีตัวแทนจากประชาชนร่วมคณะไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนคณะกรรมาธิการวิสามัญ อย่างไรก็ตาม ส.ส. ที่ไม่เป็นกรรมาธิการก็อาจขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างกฎหมายได้ โดยเสนอคำขอ 'แปรญัตติ' ต่อประธานคณะกรรมาธิการภายใน 7 วัน หลังผ่านวาระแรก ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับคณะกรรมาธิการว่าจะแก้ไขตามหรือไม่ ถ้าคณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ส.ส. ผู้นั้นอาจขอ 'สงวนคำแปรญัตติ' เช่นเดียวกันกับกรรมาธิการคนใดที่เห็นต่างจากมติของคณะกรรมาธิการอาจขอ 'สงวนความเห็น' ได้ เมื่อคณะกรรมาธิการพิจารณาเสร็จแล้วต้องนำร่างกฎหมายเข้าที่ประชุมสภาอีกครั้ง โดย ส.ส. ทั้งสภาจะมาอภิปรายร่างกฎหมายนี้อีกครั้งหนึ่ง แต่ประเด็นจะจำกัดอยู่ตามข้อความที่คณะกรรมาธิการมีการแก้ไข สงวนความเห็น หรือ สงวนคำแปรญัตติเท่านั้น และสภาก็จะลงมติเห็นชอบโดยใช้เสียงข้างมาก เรียงตามมาตราไปเรื่อยๆ จนครบ จึงให้สภาพิจารณาวาระที่สามต่อไป

วาระที่สาม เรียกว่า 'ขั้นลงมติเห็นชอบ' เป็นการลงมติเห็นชอบร่างกฎหมายทั้งฉบับ ไม่มีการอภิปรายใดๆ และจะแก้ไขข้อความใดๆ ไม่ได้ ถ้ามีมติเห็นชอบก็จะนำไปสู่การพิจารณาของวุฒิสภา แต่ถ้าไม่เห็นชอบร่างนั้นก็เป็นอันตกไป

เมื่อวุฒิสภารับร่างกฎหมายที่ผ่านจากสภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว ก็จะพิจารณาร่างกฎหมายโดยแบ่งเป็นสามวาระเช่นเดียวกันกับสภาผู้แทนฯ แต่ต้องเสร็จภายในเวลาที่กำหนดไว้ หากไม่เสร็จภายในเวลาจะถือว่าวุฒิสภาได้เห็นชอบร่างกฎหมายนั้นแล้ว โดยมาตรา 136 ของรัฐธรรมนูญ ระบุว่า ร่างกฎหมายทั่วไปต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน 60 วัน ส่วนร่างกฎหมายที่

เกี่ยวกับการเงินต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน 30 วัน ทั้งนี้ สมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) สามารถลงมติขยายเวลาออกไปเป็นกรณีพิเศษได้ไม่เกิน 30 วัน ส.ว. ไม่มีอำนาจ 'ปัดตก' หรือทำให้ร่างกฎหมายที่ผ่านสภาผู้แทนฯ แล้วหายไปได้ เมื่อ ส.ว. พิจารณาร่างกฎหมายแล้วสามารถลงมติได้ 3 กรณี ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 137 คือ เห็นชอบ ไม่เห็นชอบ และแก้ไขเพิ่มเติม

หนึ่ง ถ้า ส.ว. เห็นชอบด้วย ก็เท่ากับร่างกฎหมายนั้นๆ ผ่านการพิจารณาของทั้งสองสภาในขั้นตอนที่สอง และเตรียมนำเข้าสู่ขั้นตอนประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป

สอง ถ้า ส.ว. ไม่เห็นชอบด้วย ให้ "ยับยั้ง" ร่างกฎหมายไว้ก่อนและส่งกลับไปยังสภาผู้แทนฯ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 138 ส.ส. อาจยกร่างกฎหมายนั้นกลับมาพิจารณาใหม่ได้หลังพ้นไปแล้ว 180 วัน แต่ถ้าเป็นร่างกฎหมายเกี่ยวกับการเงินให้ลดเหลือ 10 วัน และ หาก ส.ส. นำกลับขึ้นมาพิจารณาใหม่และลงมติยืนยันร่างเดิมด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของสภาผู้แทนฯ เท่าที่มีอยู่ หรือ ส.ส. 251 คน (ถ้ามี ส.ส. ครบ 500 คน) ก็ถือว่า ร่างฉบับนั้นได้รับความเห็นชอบแล้ว ให้นำเข้าสู่ขั้นตอนประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป

สาม ถ้า ส.ว. มีมติแก้ไขเพิ่มเติม ให้ส่งร่างกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมแล้วไปยังสภาผู้แทนฯ และถ้า ส.ส. เห็นชอบด้วย ก็นำสู่ขั้นตอนประกาศใช้เป็นกฎหมาย แต่ถ้า ส.ส. ไม่เห็นด้วย ให้ตั้ง "คณะกรรมาธิการร่วม" ของสองสภาขึ้นมาพิจารณาอีกชั้นหนึ่ง โดยกรรมาธิการมีจำนวน ส.ส. และ ส.ว. เท่ากัน เมื่อกรรมาธิการร่วมพิจารณาร่างกฎหมายเสร็จแล้วให้เสนอต่อทั้งสภาผู้แทนฯ และวุฒิสภา ถ้าสภาทั้งสองเห็นชอบด้วย ก็นำสู่ขั้นตอนประกาศใช้เป็นกฎหมาย แต่ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบให้ยับยั้งร่างกฎหมายนั้นไว้ก่อน ซึ่ง ส.ส. อาจยกขึ้นมาพิจารณาใหม่ได้หลัง 180 วัน โดยอาจยืนยันร่างเดิม หรือร่างที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาก็ได้

เมื่อร่างกฎหมายได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว ก็จะเข้าสู่ขั้นตอนที่สาม คือ การประกาศใช้ ให้นายกรัฐมนตรีรอไว้ 5 วัน ก่อนนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย ซึ่งระหว่างนี้รัฐธรรมนูญ มาตรา 148 ระบุว่า หาก 1) นายกรัฐมนตรี 2) สมาชิกไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของทั้งหมดของแต่ละสภาหรือทั้งสองสภารวมกัน กล่าวคือ ส.ส. 50 คน, ส.ว. 25 คน หรือ ส.ส. รวมกับ ส.ว. รวมกัน 75 คน เห็นว่า ร่างกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ถ้าศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า มีข้อความที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญให้ตัดข้อความนั้นออกไป แต่ถ้าข้อความนั้นเป็นสาระสำคัญให้ร่างกฎหมายนั้นตกไป

เมื่อร่างกฎหมายได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา 145 ระบุให้นายกรัฐมนตรีรอไว้ 5 วัน แล้วให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยภายใน 20 วัน เมื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว ก็ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายได้ ร่างกฎหมายฉบับใด พระมหากษัตริย์ไม่เห็นชอบด้วยและ

พระราชทานคืนมายังรัฐสภา หรือพ้นไปแล้ว 90 วันไม่ได้พระราชทานคืน ให้รัฐสภาประชุมร่วมกันอีกครั้ง ตามมาตรา 146 รัฐสภาหรือ ส.ส. และ ส.ว. สามารถลงมติยืนยันร่างกฎหมายนั้นอีกครั้งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของทั้งสองสภา (750 คน) หรือ ส.ส และ ส.ว. รวมกัน 500 เสียง และให้นายกรัฐมนตรีนำทูลเกล้าฯ อีกครั้ง ถ้าพระมหากษัตริย์ไม่ได้ลงพระปรมาภิไธยภายใน 30 วัน ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างกฎหมายนั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับเป็นกฎหมายได้เลย

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายองค์กรธุรกิจ

ในบทนี้จะเป็นการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับจุดกำเนิดหรือแนวคิดอันเป็นรากฐานที่มาของการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวในทางกฎหมายอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนทฤษฎีกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้

3.1 แนวคิดและทฤษฎีของกฎหมายหุ้นส่วนและบริษัท

การเกิดขึ้นขององค์กรธุรกิจ (Corporations) โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้างหุ้นส่วนและบริษัท ซึ่งมีสถานะความเป็นบุคคลแยกออกจากเจ้าของ หรือทางกฎหมายเรียกว่า “นิติบุคคล” ทำให้มีสิทธิและหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ แม้ว่าหลักการดังกล่าวจะเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก แต่ก็ยังมีข้อถกเถียงในเรื่องธรรมชาติของ “ความเป็นบุคคล” ขององค์กรธุรกิจอยู่มากมาย ซึ่งแนวคิดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรธุรกิจ มีอยู่ 3 ทฤษฎีหลักๆ คือ (1) ทฤษฎีสัมปทาน (Concession Theory) หรือทฤษฎีตัวตนสมมติ (Fiction Theory) ซึ่งมองว่าองค์กรธุรกิจเกิดจากรัฐเป็นผู้สร้างขึ้นและให้อำนาจ จึงเป็นเพียงสิ่งสมมติของรัฐเท่านั้น (2) ทฤษฎีการรวมกลุ่ม (Aggregate Theory) หรือทฤษฎีสัญญา (Contractualism Theory) ซึ่งมององค์กรธุรกิจว่าเกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคล และ (3) ทฤษฎีตัวตนแท้จริง (Real Entity Theory) ซึ่งไม่ได้มององค์กรธุรกิจเป็นเพียงส่วนขยายของภาครัฐหรือตัวแทนของบุคคลใด แต่ถือว่าเป็นองค์กรที่มีตัวตนแยกขาดและเป็นอิสระจากรัฐและจากบุคคล[55]

3.*1.1 ทฤษฎีสัมปทาน (Concession Theory)*

1) ความหมายของทฤษฎีสัมปทาน (Concession Theory)[56]

---

[55] ประพิน นุชเปี่ยม. ทฤษฎีกฎหมายหุ้นส่วนและบริษัท(1). ใน *ประมวลสาระชุดวิชา 40701 กฎหมายแพ่ง ลักษณะสัญญา ลักษณะละเมิด และลักษณะหุ้นส่วนบริษัทชั้นสูง,* เล่มที่ 1, หน่วยที่ 12, ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1. นนทบุรี: สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2562. หน้า 12-5.

[56] ประพิน นุชเปี่ยม. *เรื่องเดียวกัน.* หน้า 12-7 ถึง 12-8.

ทฤษฎีสัมปทาน (Concession Theory) หรือเรียกอีกชื่อว่า ทฤษฎีตัวตนสมมติ (Fiction Theory) เป็นทฤษฎีกฎหมายว่าด้วยหุ้นส่วนบริษัทที่มีความสำคัญอย่างยิ่งทฤษฎีหนึ่ง เนื่องจากสามารถสะท้อนให้เห็นที่มาของการเกิดกฎหมายหุ้นส่วนและบริษัทได้เป็นอย่างดี ทฤษฎีนี้ได้รับอิทธิพลมาจากโรมัน และถือเป็นทฤษฎีกฎหมายแรกที่พยายามอธิบายการมีขึ้นของสภาพการเป็นบุคคลตามกฎหมาย แนวคิดหลักของทฤษฎีนี้มองว่าห้างหุ้นส่วนและบริษัทเป็นเพียงเครื่องมือหนึ่งของภาครัฐเท่านั้น ดังนั้นองค์กรธุรกิจประเภทนี้จึงจำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ ของรัฐอย่างเคร่งครัด แน่นอนว่าแนวคิดดังกล่าวไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชน เนื่องจากภาคเอกชนมองว่าการทำธุรกิจเป็นเรื่องการตกลงกันตามสัญญา การเข้าควบคุมโดยรัฐควรมีเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เช่น การป้องกันการกระทำทุจริต หรือการคุ้มครองบุคคลภายนอกที่สุจริต เป็นต้น

นักกฎหมายคนสำคัญชาวเยอรมัน Friedrich Carl von Savigny เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทฤษฎีสัมปทานและการนำไปใช้ในระบบกฎหมายจารีตประเพณี หรือคอมมอนลอว์ (common law) เป็นอย่างมาก กล่าวคือ Savigny เชื่อว่า การที่ห้างหุ้นส่วนและบริษัทจะมีสภาพบุคคลตามกฎหมายซึ่งมีสิทธิและหน้าที่ได้นั้น เป็นผลมาจากอำนาจของรัฐแต่เพียงผู้เดียวและถือว่าเป็นเพียงบุคคลสมมติเท่านั้น ทำให้ความเป็นบุคคลของห้างหุ้นส่วนและบริษัท มีสิทธิและหน้าที่ที่จำกัดไม่ได้กว้างขวางเหมือนบุคคลธรรมดา และจากการจำกัดสิทธิและหน้าที่ดังกล่าว ทำให้ห้างหุ้นส่วนและบริษัทไม่ต้องรับผิดทางแพ่งและทางอาญา เนื่องจากความรับผิดนั้นต้องเกิดจากเจตนาร้าย (mens rea) แต่บุคคลสมมติไม่มีชีวิตเหมือนคนทั่วไป จึงไม่สามารถแสดงเจตนาดังกล่าวได้ ทำให้ไม่ต้องรับผิดอย่างไรก็ตาม หากผู้แทนของบุคคลสมมติกระทำผิด ก็ต้องรับผิด

บริษัทที่เป็นรูปแบบหนึ่งขององค์กรธุรกิจเป็นตัวตนประดิษฐ์ ไม่สามารถมองเห็นได้ ไม่สามารถจับต้องได้ และดำรงอยู่โดยข้อกำหนดทางกฎหมายเท่านั้น จากการเป็นเพียงสิ่งมีชีวิตตามกฎหมาย องค์กรเช่นนี้จึงมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายจัดตั้งองค์กรกำหนดให้มีได้เท่านั้น ไม่ว่าจะกำหนดโดยชัดแจ้งเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรหรือที่เกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ขององค์กรเท่านั้น...วัตถุประสงค์ขององค์กรใดองค์กรหนึ่งที่จัดตั้งขึ้นมาโดยทั่วไปแล้วก็คือวัตถุประสงค์ที่รัฐบาลปรารถนาจะส่งเสริมซึ่งมักถือว่ามีคุณประโยชน์ต่อประเทศ และประโยชน์ดังกล่าวมักเป็นเหตุผลสำคัญในการพิจารณา และส่วนใหญ่ก็เป็นเพียงข้อพิจารณาประการเดียวของการได้รับอนุญาตให้จัดตั้ง

Padfield มองว่าทฤษฎีสัมปทานนั้น เห็นห้างหุ้นส่วนและบริษัทเป็นเพียงเครื่องมือในการสะสมทุนจำนวนมากของรัฐ โดยรัฐจะเป็นผู้ให้สิทธิพิเศษหรืออนุญาตให้ก่อตั้งองค์กรเหล่านี้แต่เพียงเดียว ห้างหุ้นส่วนและบริษัทไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากการตกลงกันตาม

สัญญาของเอกชนโดยเหตุผลของการให้สิทธิพิเศษนั้น ก็เพื่อให้รัฐสามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการโดยเฉพาะจากการไม่สามารถหาเงินทุนได้เพียงพอ กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือการจัดตั้งห้างหุ้นส่วนและบริษัทในอดีตเป็นเสมือนสิทธิพิเศษ ไม่ใช่ใครก็สามารถที่จะจัดตั้งได้ตามอำเภอใจ แต่ต้องขออนุญาตจากรัฐบาล ในลักษณะเดียวกับการขอสัมปทาน โดยมีเงื่อนไขที่จะได้รับอนุญาตคือ ห้างหุ้นส่วนและบริษัทนั้นจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ส่วนตัวของผู้ก่อตั้งองค์กร ทำให้การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนและบริษัทในอดีต มักเป็นสิ่งที่รัฐบาลต้องการแต่ไม่สามารถทำได้ด้วยตัวเอง อาจเนื่องจากไม่มีต้นทุนหรือความเชี่ยวชาญเพียงพอ จึงให้สิทธิพิเศษนี้แก่เอกชนบางรายเข้ามาจัดการแทน โดยสิทธิพิเศษนี้จริงๆ แล้วก็คือสิ่งที่กฎหมายหุ้นส่วนและบริษัทในปัจจุบันมอบให้แก่ผู้ทำธุรกิจนั่นเอง เช่น ความเป็นนิติบุคคล (Legal Personality) การโอนถ่ายสิทธิในหุ้น (Transferability of Ownership Rights) หรือการจำกัดความรับผิด (Limited liability) เป็นต้น

2) ทฤษฎีสัมปทานกับกฎหมายลักษณะหุ้นส่วนและบริษัทของประเทศไทย

ทฤษฎีสัมปทานจะมองสถานะความเป็นบุคคลขององค์กรธุรกิจโดยเฉพาะห้างหุ้นส่วนและบริษัท ว่าเกิดจากอำนาจรัฐ ซึ่งสถานะดังกล่าวถือว่าเป็นสิทธิพิเศษที่รัฐมอบให้แก่ภาคเอกชนเพื่อประโยชน์ของสาธารณะเป็นสำคัญ แม้ว่าแนวคิดนี้จะไม่ได้รับการสนับสนุนมากนักในปัจจุบัน เนื่องจากสภาพบุคคลตามกฎหมาย (Legal Entity) ของห้างหุ้นส่วนและบริษัทไม่ได้เป็นเรื่องของสิทธิพิเศษอีกต่อไป แต่ก็ยังถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งของกฎหมายองค์กรธุรกิจ (Corporate Law) หรือที่เรารู้จักกันดีคือ กฎหมายบริษัทนั่นเอง และวัตถุประสงค์หลักของการกำหนดสภาพบุคคลของห้างหุ้นส่วนและบริษัทก็เป็นไปเพื่อเป้าหมายทางพาณิชย์ หรือการแสวงหากำไรจากการทำธุรกิจเป็นหลัก มากกว่าการทำเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม

ในอดีต การจัดตั้งบริษัทในประเทศไทยนั้นไม่ใช่ใครก็สามารถจะจัดตั้งได้ แต่ต้องขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเป็นรายบุคคล “กล่าวได้ว่าการจัดตั้งบริษัทโดยวิธีพระบรมราชานุญาตเป็นแนวความคิดของทฤษฎีรัฐให้อำนาจ”[57] หรือทฤษฎีสัมปทานนั่นเอง ในเวลาต่อมา กฎหมายลักษณะหุ้นส่วนและบริษัทของไทยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ป.พ.พ.) ไม่ได้นำทฤษฎีดังกล่าวมาใช้โดยตรง กล่าวคือ กฎหมายหุ้นส่วนและบริษัทจะมีขึ้นด้วย

[57] เสถียรภาพ นาหลวง. ปัญหาการใช้ทฤษฎีความเป็นบุคคลของบริษัทในประเทศไทย. *วารสารนิติศาสตร์*, 4(1) (มกราคม - มิถุนายน 2556), หน้า 22-36, 34.

เหตุผลทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ โดยเฉพาะเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับภาคเอกชนในการประกอบธุรกิจและแสวงหากำไรมาแบ่งปันกันระหว่างสมาชิก[58] ไม่ใช่เพียงสิทธิพิเศษที่รัฐมอบกับบุคคลบางกลุ่มเพื่อทำประโยชน์แก่สาธารณะเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม กฎหมายไทยก็ยังสะท้อนถึงทฤษฎีสัมปทานบางประการ โดยเฉพาะความสำคัญของบทบาทของรัฐในการกำหนดสถานะของบุคคล (การเป็นนิติบุคคล) ให้กับทั้งองค์กรธุรกิจและองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร โดยมาตรา 65 แห่ง ป.พ.พ. บัญญัติว่า “นิติบุคคลจะมีขึ้นได้ก็แต่ด้วยอาศัยอำนาจแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น” ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารัฐมีอำนาจแต่ผู้เดียวในการตัดสินใจว่าจะให้องค์กรประเภทใดเป็นนิติบุคคล เราไม่สามารถเป็นนิติบุคคลได้ด้วยการทำสัญญาเอกชน แต่การใช้อำนาจรัฐดังกล่าวไม่ได้มีเพื่อคนบางกลุ่มเท่านั้นเช่นในอดีต แต่ให้กับใครก็ตามที่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขที่รัฐกำหนดไว้ตามกฎหมายได้ เช่น หากมีบุคคลรวมกลุ่มกันเพื่อทำธุรกิจร่วมกันและต้องการจัดตั้งเป็นรูปแบบบริษัท กลุ่มบุคคลเหล่านี้ย่อมต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎหมายบริษัท เช่น ต้องจดทะเบียน[59] เป็นต้น เมื่อปฏิบัติตามเงื่อนไขครบทุกประการ บุคคลเหล่านั้นก็จะได้รับสิทธิ(พิเศษ)[60] จากการเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทตามกฎหมายนั่นเอง

ปัจจุบันรัฐไม่สามารถใช้อำนาจในการตัดสินใจว่าจะมอบสิทธิพิเศษของการเป็นนิติบุคคลให้กับบุคคลใดเป็นการเฉพาะตามอำเภอใจได้ตามทฤษฎีสัมปทาน แต่รัฐใช้อำนาจในการตรากฎหมายเพื่อกำหนดเงื่อนไขของผู้ที่จะมายื่นขอสิทธิพิเศษนี้แทน และไม่ว่าใครก็ตามที่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขได้อย่างครบถ้วน รัฐไม่สามารถกีดกันบุคคลนั้นจากการเป็นนิติบุคคลได้ อย่างไรก็ตาม รัฐยังมีบทบาทสำคัญในการป้องกันไม่ให้บุคคลซึ่งได้รับสิทธิพิเศษจากการเป็นนิติบุคคลสร้างความเสียหายให้แก่ผู้อื่นและสังคมโดยรวม ดังนั้น มาตรา 65 แห่ง ป.พ.พ. จึงบัญญัติไว้ว่า “นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมาย

---

[58] มาตรา 1012 แห่ง ป.พ.พ. บัญญัติว่า “อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นคือสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากันเพื่อกระทำกิจการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น”

[59] มาตรา 1015 แห่ง ป.พ.พ. บัญญัติว่า “ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเมื่อได้จดทะเบียนตามบัญญัติแห่งลักษณะนี้แล้ว ท่านจัดว่าเป็นนิติบุคคลต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นทั้งหลายซึ่งรวมเข้ากันเป็นหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น”

[60] สิทธิพิเศษที่สำคัญมากประการหนึ่งของการเป็นนิติบุคคลคือ การจำกัดความรับผิดของสมาชิก เช่น มาตรา 1096 แห่ง ป.พ.พ. บัญญัติว่า “อันว่าบริษัทจำกัดนั้น คือบริษัทประเภทหนึ่งซึ่งตั้งขึ้นด้วยแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่าๆ กัน โดยผู้ถือหุ้นต่างรับผิดจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ”

อื่น ภายในขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ดังได้บัญญัติหรือกำหนดไว้ในกฎหมาย ข้อบังคับ หรือตราสารจัดตั้ง" จะเห็นได้ว่า กฎหมายไทยได้นำหลักการกระทำนอกขอบอำนาจหรือวัตถุประสงค์ (Ultra Vires) มาบังคับใช้กับองค์กรนิติบุคคลในประเทศไทย ซึ่งย่อมรวมถึงห้างหุ้นส่วนและบริษัทด้วย ดังจะเห็นได้จากตัวอย่าง เช่น กฎหมายบริษัทกำหนดให้กรรมการซึ่งเป็นผู้แทนนิติบุคคลมีหน้าที่ต้องจัดการบริษัทให้เป็นไปตามข้อบังคับของบริษัท[61] ข้อบังคับดังกล่าวก็คือขอบวัตถุประสงค์ของบริษัท ซึ่งบริษัทไม่สามารถกระทำการใดนอกกรอบที่กำหนดไว้ได้ เป็นการนำเอาหลัก Ultra Vires มาบังคับใช้นั่นเอง

สรุปได้ว่า แม้ทฤษฎีสัมปทานจะให้สถานะบุคคลแก่องค์กรธุรกิจเพื่อประโยชน์สาธารณะ แต่ก็มีการนำสถานะความเป็นบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อแสวงหากำไรในทางพาณิชย์โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ที่ได้รับสิทธิพิเศษจากรัฐ ทำให้เกิดความคลางแคลงใจและไม่พอใจขึ้นกับสิทธิพิเศษที่รัฐให้กับห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทบางกลุ่ม เพราะการกระทำของรัฐดังกล่าวเป็นการปิดโอกาสของบุคคลอื่นที่ต้องการเข้ามาทำธุรกิจในภาคเอกชนเช่นกัน สิทธิพิเศษในการได้รับสถานะความเป็นบุคคลของห้างหุ้นส่วนและบริษัททำให้เกิดความสั่นคลอนของสมดุลในอำนาจทางเศรษฐกิจ เนื่องจากการมีสภาพบุคคลนั้นไม่เพียงมาพร้อมกับโอกาสที่สร้างความร่ำรวยและมั่งคั่งของบุคคลบางกลุ่มเท่านั้น แต่กลับสร้างผลกระทบที่ร้ายแรงต่อผู้บริโภค ลูกจ้างและใครก็ตามที่ถูกบังคับเข้ามาเกี่ยวข้องกับห้างหุ้นส่วนและบริษัทนั้นด้วย เกิดการผูกขาดอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองซึ่งแน่นอนว่าขัดแย้งกับประโยชน์สาธารณะซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของทฤษฎีสัมปทาน ก่อให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัยในเรื่องการเลือกที่รักมักที่ชัง การเล่นพรรคเล่นพวก และการทำทุจริตคอร์รัปชัน[62]

เนื่องจากข้อกังวลในเรื่องของปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการมอบความเป็นบุคคลให้องค์กรธุรกิจในลักษณะเป็นสิทธิพิเศษจากรัฐแก่คนบางกลุ่ม ทำให้ศาลได้พัฒนาหลักกฎหมายเพื่อมาจำกัดการกระทำของห้างหุ้นส่วนและบริษัทไม่ให้เกินขอบเขตที่กฎหมายกำหนดซึ่งเรียกว่าหลักการกระทำนอกขอบเขตอำนาจหรือวัตถุประสงค์ (Ultra Vires Doctrine) กล่าวคือ ห้างหุ้นส่วนและบริษัทไม่สามารถผูกพันตามสัญญาในการกระทำซึ่งอยู่ภายนอกกรอบวัตถุประสงค์ขององค์กรตามที่กฎหมายกำหนดแม้ว่าหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นทุกคนจะยินยอมให้สามารถกระทำได้ เพราะไม่มีอำนาจมาตั้งแต่ต้นแม้ว่าหลัก Ultra Vires จะมีขึ้นเพื่อให้แน่ใจว่าห้างหุ้นส่วนและบริษัทจะไม่กระทำการใดๆ ที่ขัดต่อกฎหมาย หรือก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในสังคม แต่ยังไม่

---

[61] มาตรา 1144 แห่ง ป.พ.พ. บัญญัติว่า "บรรดาบริษัทจำกัด ให้มีกรรมการคนหนึ่งหรือหลายคนด้วยกัน จัดการตามข้อบังคับของบริษัท และอยู่ในความครอบงำของที่ประชุมใหญ่แห่งผู้ถือหุ้นทั้งปวง"

[62] Millon. Theories of the Corporation. *Duke Law Journal*, 39(2). p.207.

สามารถขจัดความไม่พอใจของภาคเอกชนได้ โดยเฉพาะในเรื่องของการกีดกันโอกาสทางเศรษฐกิจ[63] กล่าวคือ การจัดตั้งบริษัทกลายเป็นสิทธิพิเศษซึ่งจำกัดอยู่กับเอกชนเพียงบางกลุ่ม เกิดการผูกขาดทางการค้าของธุรกิจบางประเภท ซึ่งย่อมไม่ยุติธรรมกับผู้ประกอบการทั่วไป

จะเห็นได้ว่า ทั่วโลกต่างยอมรับว่าห้างหุ้นส่วนและบริษัทมีสภาพบุคคลที่แท้จริงแยกออกจากสมาชิก (Real Entity Theory) บทบาทของรัฐ คือ การสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับห้างหุ้นส่วนและบริษัท แม้ว่าภาคเอกชนต้องการอิสระในทางพาณิชย์อย่างมาก แต่จะเห็นได้ว่าบทบาทของรัฐไม่ได้หมดความสำคัญไปอย่างสิ้นเชิง แต่เปลี่ยนรูปแบบเป็นลักษณะการกำกับดูแลจากภายนอกแทน และจะเข้ามาจัดการเมื่อจำเป็นเท่านั้น

3.1.2 ทฤษฎีการรวมกลุ่ม (Aggregate Theory)

1) แนวคิดและหลักการของทฤษฎีการรวมกลุ่ม (Aggregate Theory)

ทฤษฎีการรวมกลุ่ม (Aggregate Theory) หรือทฤษฎีสัญญา (Contractualism Theory) เกิดขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ที่มีการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจโลกครั้งใหญ่มาเป็นระบบทุนนิยม (Capitalism) ด้วยการลดการพึ่งพาจากภาครัฐ กิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นของภาคเอกชนโดยแท้ มีความเป็นอิสระ และปราศจากการแทรกแซงจากภาครัฐ มีการแข่งขันอย่างอิสระในตลาดเสรี (Free Market) ดังนั้น กฎหมายหุ้นส่วนและบริษัทจึงเกิดจากการเข้าทำสัญญาของภาคเอกชน แนวคิดของทฤษฎีการรวมกลุ่มถือเป็นรากฐานสำคัญของรูปแบบองค์กรธุรกิจประเภทห้างหุ้นส่วนสามัญ ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลธรรมดาที่มีความสนใจร่วมกันรวมกลุ่มกันเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยมีสัญญาเป็นเครื่องมือในการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างกันของบุคคลเหล่านั้นภายในองค์กร เนื่องจากสถานะทางกฎหมายของห้างหุ้นส่วนไม่แยกจากผู้เป็นหุ้นส่วน ทำให้เป้าหมายขององค์กรมุ่งไปที่การแสวงหากำไรให้แก่เจ้าของเพียงอย่างเดียว เพราะถือว่าองค์กรและเจ้าของคือบุคคลเดียวกัน สิทธิและหน้าที่ใดๆ ของบุคคลธรรมดาภายในห้างหุ้นส่วนย่อมสะท้อนถึงสิทธิและหน้าที่ขององค์กรด้วย[64] และมองว่าห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเกิดจาก “ความสัมพันธ์ระหว่างกันในเชิงสัญญา” ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทไม่มีสภาพบุคคลของตัวเอง แต่เป็นเพียงโครงสร้างสมมติที่เกิดจากการรวมกลุ่มกันของสัญญาระหว่างผู้ถือหุ้น ผู้จัดการ เจ้าหนี้ พนักงาน ฯลฯ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กร[65]

---

[63] Ibid. p.209.

[64] ประพิน นุชเปี่ยม. *ทฤษฎีกฎหมายหุ้นส่วนและบริษัท(1).* หน้า 12-5.

[65] Harper Ho. Theories of Corporate Groups. *Corporate Identity Reconceived. Seton Hall Law Review*. 42, 879-961, 895.

2) ทฤษฎีการรวมกลุ่มกับกฎหมายลักษณะหุ้นส่วนและบริษัทของประเทศไทย

กฎหมายลักษณะห้างหุ้นส่วนของประเทศไทยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ป.พ.พ.) ได้บัญญัติรูปแบบห้างหุ้นส่วนไว้ 2 ประเภทคือ ห้างหุ้นส่วนสามัญและห้างหุ้นส่วนจำกัด[66] ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้นำทฤษฎีการรวมกลุ่มมาใช้โดยตรงกล่าวคือ มาตรา 1025 แห่ง ป.พ.พ. บัญญัติว่า "อันว่าห้างหุ้นส่วนสามัญนั้น คือห้างหุ้นส่วนประเภทซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนต้องรับผิดร่วมกันเพื่อหนี้ทั้งปวงของหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัด" กล่าวคือ ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนในห้างหุ้นส่วนสามัญต้องรับผิดร่วมกันในหนี้ของห้าง โดยไม่สนใจว่าหุ้นส่วนแต่ละคนจะมีสัดส่วนการถือหุ้นจำนวนเท่าใด เช่น แม้หุ้นส่วนคนหนึ่งจะถือหุ้นเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 10 ของหุ้นทั้งหมด แต่หากห้างมีหนี้จำนวนหนึ่งล้านบาท เจ้าหนี้อาจเรียกให้หุ้นส่วนคนดังกล่าวชำระหนี้ทั้งหมดได้[67] ห้างและหุ้นส่วนไม่ได้มีสภาพบุคคลแยกออกจากกันแต่อย่างใด ห้างหุ้นส่วนสามัญจึงไม่ถือเป็นนิติบุคคล แต่มีสิทธิและหน้าที่เดียวกับผู้เป็นหุ้นส่วน ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา สะท้อนให้เห็นว่า ห้างหุ้นส่วนนั้นเกิดจากการตกลงรวมกลุ่มกันของบุคคลธรรมดาเพื่อประกอบกิจการร่วมกันอย่างแท้จริง ดังนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายจึงต้องรับผิดชอบร่วมกันในเรื่องต่างๆ ของห้าง

อย่างไรก็ตาม กฎหมายลักษณะหุ้นส่วนของประเทศไทยเปิดช่องให้ห้างหุ้นส่วนสามารถขอจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลได้ตามมาตรา 1064 แห่ง ป.พ.พ. แม้ว่าการเป็นนิติบุคคลดังกล่าวจะทำให้ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนมีสภาพบุคคลแยกออกจากผู้เป็นหุ้นส่วน เช่น ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนสามารถเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ แต่ความรับผิดของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนยังมีอย่างไม่จำกัด[68]ซึ่งเป็นการนำหลักทฤษฎีการรวมกลุ่มมาใช้ แต่สิทธิพิเศษเพิ่มเติมของการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน คือการที่ผู้เป็นหุ้นส่วนจะรับผิดในหนี้ของห้างเพียงสองปีหลังจากออกจาก

---

[66] มาตรา 1013 แห่ง ป.พ.พ. บัญญัติว่า "อันห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น ท่านกำหนดเป็นสามประเภท คือ (1) ห้างหุ้นส่วนสามัญ (2) ห้างหุ้นส่วนจำกัด (3) บริษัทจำกัด"

[67] มาตรา 1053 แห่ง ป.พ.พ. บัญญัติว่า "ห้างหุ้นส่วนซึ่งมิได้จดทะเบียนนั้น ถึงแม้จะมีข้อจำกัดอำนาจของหุ้นส่วนคนหนึ่งในการที่จะผูกพันผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่นๆ ท่านว่าข้อจำกัดเช่นนั้นก็หามีผลถึงบุคคลภายนอกไม่"

[68] มาตรา 1070 แห่ง ป.พ.พ. บัญญัติว่า "เมื่อใดห้างหุ้นส่วนซึ่งจดทะเบียนผิดนัดชำระหนี้ เมื่อนั้นเจ้าหนี้ของห้างหุ้นส่วนนั้นชอบที่จะเรียกชำระหนี้เอาแต่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งก็ได้"

ห้าง[69]ในขณะที่หุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญจะต้องรับผิดจนกว่าหนี้จะหมดไป[70] หากหุ้นส่วนคนใดที่เจ้าหนี้เรียกให้ชำระหนี้ สามารถพิสูจน์ได้ว่าห้างมีทรัพย์สินเพียงพอที่จะชำระหนี้ได้ อาจขอให้ศาลบังคับเอาจากทรัพย์สินดังกล่าวก่อนทรัพย์สินส่วนตัวของผู้เป็นหุ้นส่วนได้[71] นอกจากนี้ หากห้างหุ้นส่วนยังดำเนินกิจการอยู่ เจ้าหนี้ของหุ้นส่วนไม่สามารถเรียกให้ชำระหนี้จากหุ้นของห้างได้[72] แต่สิทธิพิเศษเหล่านี้ไม่สามารถคุ้มครองความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นแก่หุ้นส่วนได้อย่างเด็ดขาด เพราะท้ายที่สุดแล้วผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนก็ยังคงต้องรับผิดร่วมกันอย่างไม่จำกัด และเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้องค์กรธุรกิจประเภทบริษัทจำกัดซึ่งจำกัดความรับผิดให้แก่ผู้ถือหุ้นได้รับความนิยมมากกว่าห้างหุ้นส่วน

ทั้งนี้ กฎหมายหุ้นส่วนบริษัทของไทยยังได้กำหนดรูปแบบห้างหุ้นส่วนอีกลักษณะหนึ่ง คือ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ซึ่งจะจำกัดความรับผิดให้กับผู้เป็นหุ้นส่วนบางคน ทำให้ไม่ต้องรับผิดเกินกว่าหุ้นที่ตนถือ แต่อย่างน้อยที่สุดต้องมีหุ้นส่วนหนึ่งคนที่รับผิดอย่างไม่จำกัด[73]อาจเกิดคำถามว่าแล้วผู้ใดยอมเสี่ยงที่จะต้องรับผิดแบบไม่จำกัดเช่นนั้น กฎหมายจึงต้องหาสิ่งทดแทนความเสี่ยงที่ผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดต้องแบกรับ นั้นคืออำนาจในการบริหารจัดการห้าง

---

[69] มาตรา 1068 แห่ง ป.พ.พ. บัญญัติว่า “ความรับผิดของผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน อันเกี่ยวกับหนี้ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนออกจากหุ้นส่วนนั้น ย่อมมีจำกัดเพียงสองปีนับแต่เมื่อออกจากหุ้นส่วน”

[70] มาตรา 1051 แห่ง ป.พ.พ. บัญญัติว่า *“ผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งออกจากหุ้นส่วนไปแล้วยังคงต้องรับผิดในหนี้ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนได้ออกจากหุ้นส่วนไป”*

[71] มาตรา 1071 แห่ง ป.พ.พ. บัญญัติว่า “ในกรณีที่กล่าวไว้ในมาตรา 1070 นั้น ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนพิสูจน์ได้ว่า (1) สินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนยังมีพอที่จะชำระหนี้ได้ทั้งหมดหรือบางส่วน และ(2) การที่จะบังคับเอาแก่ห้างหุ้นส่วนนั้นไม่เป็นการยากฉะนี้ไซร้ศาลจะบังคับให้เอาสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนนั้นชำระหนี้ก่อนก็ได้สุดแต่ศาลจะเห็นสมควร”

[72] มาตรา 1072 แห่ง ป.พ.พ. บัญญัติว่า “ถ้าห้างหุ้นส่วนซึ่งจดทะเบียนยังมิได้เลิกกันตราบใด เจ้าหนี้ของผู้เป็นหุ้นส่วนเฉพาะตัวย่อมใช้สิทธิได้แต่เพียงในผลกำไรหรือเงินซึ่งห้างหุ้นส่วนค้างชำระแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นเท่านั้น ถ้าห้างหุ้นส่วนนั้นเลิกกันแล้ว เจ้าหนี้ย่อมใช้สิทธิได้ตลอดจนถึงหุ้นของผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นอันมีในสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วน”

[73] มาตรา 1077 แห่ง ป.พ.พ. บัญญัติว่า “อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น คือห้างหุ้นส่วนประเภทหนึ่ง ซึ่งมีผู้เป็นหุ้นส่วนสองจำพวกดังกล่าวต่อไปนี้ คือ (1) ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคนซึ่งมีจำกัดความรับผิดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนรับจะลงหุ้นในห้างหุ้นส่วนนั้นจำนวนหนึ่ง และ(2) ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคนซึ่งต้องรับผิดร่วมกันในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนไม่จำกัดจำนวนอีกจำพวกหนึ่ง”

หุ้นส่วนนั้นเอง[74] ในขณะที่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดแทบไม่มีสิทธิสอดเข้ามาจัดการแทนได้เลย และหากสอดแทรกเข้ามาจัดการก็ต้องรับผิดร่วมกับหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดด้วย[75]

กล่าวได้ว่า แม้กฎหมายไทยจะกำหนดประเภทของห้างหุ้นส่วนไว้หลายรูปแบบ เช่น ห้างหุ้นส่วนสามัญ ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด แต่ทุกรูปแบบต่างสะท้อนให้เห็นถึงทฤษฎีการรวมกลุ่ม ซึ่งถึงแม้ว่าผู้เป็นหุ้นส่วนจะไม่ได้รับความคุ้มครองความเสี่ยง แต่เพราะความสะดวกและง่ายในการจัดตั้ง สามารถรักษาความลับทางการค้าของห้างได้ เพราะไม่จำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลให้สาธารณชนได้รับทราบ การบริหารจัดการมีความยืดหยุ่นและคล่องตัว เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการมีอิสระในการเลือกและตัดสินใจรูปแบบที่เหมาะสมกับตนเอง เป็นธรรมชาติที่แท้จริงของการเกิดองค์กร

3.1.3 ทฤษฎีตัวตนแท้จริง (Real Entity Theory) ของกฎหมายหุ้นส่วนและบริษัท

ทฤษฎีที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อที่มาของกฎหมายองค์กรธุรกิจ โดยเฉพาะกฎหมายบริษัทจนกระทั่งในปัจจุบันคือ “ทฤษฎีตัวตนแท้จริง” ซึ่งถือว่าบริษัทมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา และใครก็สามารถจัดตั้งบริษัทได้ ไม่ได้เป็นสิทธิพิเศษที่ต้องขออนุญาตจากรัฐแล้ว แม้ว่าทฤษฎีตัวตนแท้จริงจะได้รับการยอมรับทั่วโลกว่าเป็นทฤษฎีหลักที่ใช้อธิบายการเกิดและจัดการองค์กรธุรกิจ โดยเฉพาะบริษัท แต่ก็ยังมีข้อโต้แย้งมากมายต่อทฤษฎีนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาหลักของทฤษฎีตัวตนแท้จริงนั้นเกิดจากมุมมองที่ขัดแย้งกันระหว่างการให้อิสระกับภาคเอกชนในการประกอบกิจการ และการควบคุมกำกับภาคธุรกิจนี้ด้วยกฎหมายซึ่งออกโดยรัฐเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ทั้งนี้ กฎหมายบริษัทจำกัดของประเทศไทยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์รับเอาทฤษฎีตัวตนแท้จริงมาใช้กับบริษัทโดยตรง กล่าวคือ มีการรับรองเรื่องความเป็นนิติบุคคลของบริษัท และการจำกัดความรับผิดของผู้ถือหุ้นไว้อย่างชัดเจน

1) แนวคิดทฤษฎีตัวตนแท้จริง(Real Entity Theory) ของกฎหมายหุ้นส่วนและบริษัท

แม้ทฤษฎีการรวมกลุ่มจะได้รับการยอมรับเพิ่มขึ้นและสามารถโต้แย้งทฤษฎีสัมปทานได้ แต่ทฤษฎีซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อที่มาของกฎหมายองค์กรธุรกิจ โดยเฉพาะกฎหมาย

---

[74] มาตรา 1087 แห่ง ป.พ.พ. บัญญัติว่า “อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ท่านว่าต้องให้แต่เฉพาะผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดเท่านั้นเป็นผู้จัดการ”

[75] มาตรา 1088 แห่ง ป.พ.พ. บัญญัติว่า “ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดผู้ใดสองเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วน ท่านว่าผู้นั้นจะต้องรับผิดร่วมกันในบรรดาหนี้ทั้งหลายของห้างหุ้นส่วนนั้นโดยไม่จำกัดจำนวน”

บริษัท จนกระทั่งในปัจจุบันคือ “ทฤษฎีตัวตนแท้จริง” (Real Entity theory) ทั้งทฤษฎีการรวมกลุ่มและทฤษฎีตัวตนแท้จริงต่างได้รับการพัฒนาขึ้นมาจากผลพวงการลดลงของอำนาจรัฐในการให้สิทธิพิเศษเพื่อจัดตั้งองค์กรธุรกิจ โดยมองว่าบริษัทมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาและใครก็สามารถจัดตั้งบริษัทได้ ไม่ได้เป็นสิทธิพิเศษที่ต้องขออนุญาตจากรัฐ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ทฤษฎีตัวตนแท้จริงแตกต่างจากทฤษฎีการรวมกลุ่มอย่างมากคือแนวคิดที่มองบริษัทว่ามีสภาพบุคคลของตนเองและแยกออกจากบุคคลธรรมดาอื่นๆ ในบริษัท (Separate Legal Entity) โดยเฉพาะผู้ถือหุ้น ตามแนวทางการตัดสินของศาล ในคดีตัวอย่างที่มีชื่อเสียงซึ่งเป็นเครื่องมือยืนยันถึงการยอมรับทฤษฎีตัวตนแท้จริงของบริษัทคือ Salomon v. A. Salomon & Co. [76] ซึ่งศาลฎีกาของประเทศอังกฤษยืนยันถึงการมีอยู่และสภาพบุคคล (หรือความเป็นนิติบุคคล) ของบริษัทว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่จริงและปฏิเสธแนวคิดที่มองบริษัทว่าเป็นเพียงสิ่งที่สมมติขึ้น นอกจากนี้ ทฤษฎีตัวตนแท้จริงยังลดบทบาทของหลักการกระทำเกินขอบอำนาจ (Ultra Vires Doctrine) ลงอย่างมาก แต่เพิ่มบทบาทและความสำคัญของหลักการจำกัดความรับผิด (Limited Liability) จนกลายเป็นองค์ประกอบที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งกับกฎหมายบริษัทในปัจจุบัน และอาจกล่าวได้ว่าทฤษฎีตัวตนแท้จริงยังส่งผลต่อการจัดเก็บภาษีนิติบุคคล ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านิติบุคคลก็ต้องเสียภาษีเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา[77]

เหตุผลที่ทำให้ทฤษฎีตัวตนแท้จริงได้รับการยอมรับอย่างมาก เนื่องจากการกำหนดให้บริษัทเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากบุคคลธรรมดาก่อให้เกิดประโยชน์มากมายหลายประการ โดยเฉพาะการอำนวยความสะดวกให้กับภาคเอกชนในการประกอบธุรกิจ เนื่องจากบริษัทเกิดจากความสัมพันธ์ของบุคคลต่างๆ ในเชิงสัญญา เมื่อบริษัทเป็นนิติบุคคล ย่อมทำให้บริษัทกลายเป็นหนึ่งในคู่สัญญาหรืออาจเรียกได้ว่าเป็น “จุดเชื่อม” ของสัญญาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เช่น การทำสัญญาจ้างพนักงาน หากบริษัทไม่เป็นนิติบุคคล พนักงานย่อมต้องทำสัญญากับเจ้าของบริษัทโดยตรงซึ่งมักมีหลายคน แต่เมื่อบริษัทมีความเป็นนิติบุคคลแยกออกจากผู้ถือหุ้น สัญญาพนักงานทุกฉบับจะมีบริษัทเป็นคู่สัญญาแทน ซึ่งย่อมช่วยให้การจัดการภายในองค์กรเป็นระเบียบและมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ เมื่อบริษัทสามารถเข้าเป็นคู่สัญญาได้โดยตรง ย่อมทำให้บริษัทสามารถเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ตามสัญญาซื้อขาย ซึ่งจำเป็นอย่างมากในการดำเนินงานของบริษัท เช่นการซื้อที่ดินเพื่อขยายกิจการหากบริษัทไม่เป็นนิติบุคคล ก็จำเป็นต้องใช้ชื่อของผู้ถือหุ้นคนใดคนหนึ่งเป็นคู่สัญญาแทน แม้จะทำได้แต่อาจเกิดความยุ่งยากในทางปฏิบัติ เช่น การเปลี่ยนตัวผู้ถือ

---

[76] Salomon v. A. Salomon & Co., (1897) A.C. 22 (H.L.) รายละเอียดโดยย่อของคดี ดู Kershaw, D.(2009). *Company Law in Context: Text and Materials (2nd ed)*. Oxford: Oxford University Press, pp.34-38.

[77] Easterbrook, F.H., & Fischel, D.R.(1985). Limited Liability and the Corporation. *Chicago Law Review*, 59, pp.89-117.

หุ้นสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา และไม่อาจรู้ได้อย่างแน่นอนว่าผู้ถือหุ้นคนดังกล่าวจะไว้ใจได้มากน้อยเพียงใด หรือในกรณีเสียชีวิต อาจเกิดปัญหาว่าทรัพย์สินนั้นอาจตกเป็นของทายาทแทน ย่อมไม่เกิดผลดีต่อธุรกิจเลย อีกทั้งยังเสียเวลาและทำให้เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นด้วย[78]

นอกจากนี้หากบริษัทเป็นนิติบุคคล ย่อมสามารถฟ้องร้องหรือถูกดำเนินคดีได้เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา แน่นอนว่าเรื่องดังกล่าวเป็นประโยชน์อย่างมากกับผู้ถือหุ้น เพราะหากบริษัทไม่เป็นนิติบุคคล ความรับผิดที่เกิดขึ้นย่อมหมายถึงผู้ถือหุ้นทุกคนจะต้องรับผิดร่วมกันโดยไม่สนใจว่าแต่ละคนจะถือหุ้นในบริษัทมากน้อยเพียงใด และแน่นอนว่าคงไม่มีผู้ถือหุ้นคนใดเต็มใจที่จะเป็นผู้โดนฟ้องคดีแทนบริษัท แต่ในทางกลับกัน หากเป็นเรื่องถือครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอาจมีผู้ถือหุ้นหลายคนต้องการให้ใช้ชื่อของตนเองมากกว่า เพราะไม่สามารถไว้ใจใครได้เท่าตนเอง ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้การจำกัดความรับผิดของผู้ถือหุ้นเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญมากควบคู่ไปกับความเป็นนิติบุคคลของบริษัท

การที่บริษัทมีสภาพบุคคลของตนเองยังสร้างความน่าเชื่อถือในการทำธุรกิจและยังความมั่นใจให้กับบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องกับบริษัทด้วย โดยเฉพาะนักลงทุน เช่น มั่นใจได้ว่าเจ้าหนี้ของตนจะไม่สามารถเรียกชำระหนี้จากหุ้นในบริษัทที่ตนถือได้ ซึ่งเป็นหลักการที่เรียกว่า “Entity Shielding” [79]โดยมีรากฐานจากทฤษฎีตัวตนแท้จริง ซึ่งนักกฎหมายบางคนเชื่อว่ามีความสำคัญยิ่งกว่าการจำกัดความรับผิดเสียอีก เพราะหลักการจำกัดความรับผิดนั้นเป็นการคุ้มครองทรัพย์สินส่วนตัวของผู้ถือหุ้นจากเจ้าหนี้ของบริษัทในขณะที่หลัก Entity Shielding นั้นปกป้องทรัพย์สินของบริษัทจากเจ้าหนี้เฉพาะตัวตัวของผู้ถือหุ้น และจากเจ้าหนี้ของธุรกิจอื่นที่ต้องเกี่ยวข้องกับบริษัทด้วย เป็นการคุ้มครองเจ้าหนี้ของบริษัทโดยตรง หลักการดังกล่าวมีประโยชน์ในทางเศรษฐศาสตร์อย่างมากโดยเฉพาะเป็นการลดค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้ถือหุ้นในการสร้างความน่าเชื่อถือของบริษัท เพิ่มความมั่นคงและมูลค่าของหุ้นของบริษัทด้วย อย่างไรก็ตาม ในกิจการขนาดเล็กซึ่งมีพนักงานไม่กี่คนโดยเจ้าของและผู้บริหารมักเป็นบุคคลเดียวกัน กิจการเหล่านี้อาจไม่ต้องจัดตั้งในรูปแบบบริษัทเลย ความเป็นนิติบุคคลและการจำกัดความรับผิดอาจไม่ใช่สิ่งจำเป็น เพราะเจ้าของสามารถดูแลกิจการเองได้ทุกส่วนแต่การวิจัยพบว่า กิจการเหล่านี้ก็ยังเลือกที่จะจัดตั้งในรูปแบบบริษัทเนื่องจากคนส่วนใหญ่มองว่าบริษัทเป็นรูปแบบองค์กรที่มีความน่าเชื่อในทางธุรกิจ[80]

---

[78] ประพิน นุชเปี่ยม. *ทฤษฎีกฎหมายหุ้นส่วนและบริษัท(1).* หน้า 12-23.

[79] Hansmann, H., Kraakman, R., & Squire, R (2006). *Law and the Rise of the Firm* (Discussion Paper No.546, 2/2006). Cambridge, MA: Olin Center for Law, Economics, and Business.

[80] Freedman, J. (1994). Small Businesses and the Corporate Form: Burden or Privilege?. *The Modern Law Review*, 57, 555-584, 560.

ประโยชน์ที่สำคัญมากอีกประการของความเป็นนิติบุคคลของบริษัทคือ การสืบต่อกิจการ (Perpetual Succession) กล่าวคือ ความเป็นบริษัทจะไม่สิ้นสุดลงเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงใดๆ เกิดขึ้นกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในบริษัท เช่น การเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้น กรรมการหรือผู้ก่อตั้งบริษัท ในขณะที่ห้างหุ้นส่วนสามัญซึ่งเกิดขึ้นตามทฤษฎีการรวมกลุ่มนั้น เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงกับหุ้นส่วน เช่น เสียชีวิตหรือลาออก ก็อาจทำให้ห้างหุ้นส่วนต้องเลิกกิจการ จากการวินิจฉัยพบว่า กว่าร้อยละ 28 ของกิจการซึ่งไม่ได้จัดตั้งในรูปแบบนิติบุคคลเชื่อว่าการที่กิจการไม่สามารถสืบต่อได้ถือเป็นข้อเสียที่สำคัญมากรองจากข้อเสียในเรื่องของการไม่มีการจำกัดความรับผิด[81] จะเห็นได้ว่าประโยชน์ทั้งหลายที่กล่าวข้างต้น เน้นย้ำความสำคัญของสภาพบุคคลที่ต้องแยกขาดจากบุคคลธรรมดา (Separateness) และความเป็นอิสระในการจัดการและตัดสินใจ (Corporate Autonomy) อย่างมาก

เมื่อความมีตัวตนและอำนาจการบริหาร โดยเฉพาะเรื่องการตัดสินใจความเป็นไปของบริษัทเป็นหลักการสำคัญของทฤษฎีตัวตนที่แท้จริง ทำให้บทบาทของผู้ถือหุ้นในฐานะเจ้าของกิจการลดน้อยลง เพราะความสำคัญไปอยู่ที่สิทธิและหน้าที่ของบริษัทแทน เมื่อเป็นเช่นนั้นหากจะให้ผู้ถือหุ้นต้องรับผิดอย่างไม่จำกัด (Unlimited liability) เช่น ลงทุนเพียงหนึ่งหมื่นบาทแต่อาจต้องร่วมในหนี้จำนวนหนึ่งล้านบาทย่อมไปได้ยาก และหากไม่มีผู้ถือหุ้นมาร่วมลงทุน เพราะไม่อยากแบกภาระความเสี่ยงที่ต่อทรัพย์สินส่วนตัว ย่อมหมายถึงบริษัทไม่มีแหล่งเงินทุนที่จะช่วยเหลือให้กิจการเติบโต กฎหมายบริษัทจึงออกแบบเรื่องการจำกัดความรับผิดมาเพื่อดึงดูดนักลงทุนและลดค่าใช้จ่ายให้กับผู้ประกอบการโดยการรับประกันความเสี่ยงให้กับผู้ถือหุ้นว่าพวกเขาจะรับผิดในหนี้ของบริษัทเพียงที่พวกเขาลงทุนเท่านั้น[82]

ประโยชน์ของรับผิดนั้นมีมากมายเช่นเดียวกับความเป็นนิติบุคคล เช่น ช่วยกระตุ้นเกิดการลงทุนในหมู่นักลงทุนที่ไม่มีเวลาเข้ามาบริหารจัดการบริษัทโดยตรงหรือไม่มีเงินลงทุนมากนัก แต่ต้องการเพียงเงินปันผลเป็นหลัก เพราะการได้รับประกันความเสี่ยงจากการจำกัดความรับผิด ทำให้พวกเขากล้าที่จะลงทุนในบริษัทหลายแห่ง และยังส่งผลต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศอีกด้วย อย่างไรก็ตาม นักกฎหมายบางคนมองว่า การจำกัดความรับผิดให้แก่ผู้ถือหุ้นไม่ได้ทำให้ความเสี่ยงนั้นหายไปหรือลดลง แต่เป็นการโอนความเสี่ยงจากผู้ถือหุ้นไปยังเจ้าหนี้ของบริษัทแทน แต่ที่ยอมให้ภาระนั้นตกอยู่กับเจ้าหนี้ เนื่องจากเจ้าหนี้ถือว่าเป็นผู้รับความเสี่ยงจากผู้ถือหุ้นที่มี

---

[81] Ibid, 561.

[82] Nuchpiam, P.(2016). *A Comparative Study of Legal Forms for Social Enterprises in the UK and Thailand* (Doctoral dissertation). Durham: Durham University, pp. 82-83.

ข้อมูลที่เหนือกว่าผู้ถือหุ้น ทำให้เจ้าหนี้อยู่ในสถานะที่มีสิทธิเรียกร้องดีกว่า[83] เช่น หากบริษัทต้องการกู้เงินจากธนาคารพาณิชย์เพื่อขยายกิจการ ธนาคารสามารถร้องขอเอกสารหลักฐานต่างๆ จากบริษัทเพื่อตรวจสอบสถานะทางธุรกิจและการเงิน หากธนาคารเห็นว่าการปล่อยกู้นั้นมีความเสี่ยงสูง ธนาคารยังอาจเรียกขอหลักประกันจากบริษัทเพื่อลดความเสี่ยงได้ ในขณะที่ผู้ถือหุ้นไม่สามารถที่จะเข้ามาบริหารจัดการบริษัทได้โดยตรง ด้วยแนวคิดเรื่องการมีสภาพบุคคลของบริษัทแยกต่างหากต่างผู้ถือหุ้น และหลักการแบ่งแยกความเป็นเจ้าของและอำนาจบริหารออกจากกัน จึงถือว่าผู้ถือหุ้นได้มอบอำนาจนั้นให้กับกรรมการเป็นตัวแทนแล้ว ทำให้บทบาทของผู้ถือหุ้นเป็นเสมือนผู้ชมอยู่ด้านนอกเท่านั้น การเพิ่มภาระและความเสี่ยงให้กับผู้ถือหุ้นจึงไม่ยุติธรรมและไม่ดึงดูดนักลงทุนด้วย จะเห็นได้ว่าประโยชน์ของการจำกัดความรับผิดนั้นจำเป็นต่อผู้ถือหุ้นในฐานะกลไกสำคัญของระบบเศรษฐกิจอย่างมาก และด้วยคุณประโยชน์ของความเป็นนิติบุคคลและการจำกัดความรับผิดนี้เอง จึงทำให้ทฤษฎีตัวตนแท้จริงของบริษัทได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางจนกระทั่งปัจจุบัน[84]

2) ทฤษฎีตัวตนแท้จริงกับกฎหมายลักษณะหุ้นส่วนและบริษัทของประเทศไทย

กฎหมายบริษัทจำกัดของประเทศไทยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ป.พ.พ) นั้นรับเอาทฤษฎีตัวตนแท้จริงมาใช้กับบริษัทโดยตรง กล่าวคือ มีการรับรองเรื่องความเป็นนิติบุคคลของบริษัท และการจำกัดความรับผิดของผู้ถือหุ้น[85]ไว้อย่างชัดเจน หากพิจารณาเนื้อความของมาตรา 1015 แห่ง ป.พ.พ แล้วจะเห็นได้ว่า แม้กฎหมายจะรับเอาทฤษฎีตัวตนแท้จริงมาใช้ (ความเป็นนิติบุคคล) แต่ก็ยังสะท้อนให้เห็นถึงทฤษฎีการรวมกลุ่มอยู่ กล่าวคือ “ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเมื่อได้จดทะเบียนตามบัญญัติแห่งลักษณะนี้แล้วท่านจัดว่าเป็นนิติบุคคลต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้หุ้นส่วนทั้งหลายซึ่งรวมเข้ากันเป็นหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น” ทำให้เห็นได้ชัดว่ากฎหมายไทยถือว่า ธรรมชาติของการเกิดบริษัทนั้นเป็นลักษณะของการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีเป้าหมายร่วมกัน แต่ในการประกอบกิจการค้านั้นต้องนำทฤษฎีตัวตนแท้จริงมาใช้ เพื่อประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการ หากเลือกที่จะนำทฤษฎีการรวมกลุ่มมา

---

[83] Posner, R.A. (1975-1976). The Rights of Creditors of Affiliated Corporations. *University of Chicago Law Review*, 43, 499-526: Cheffins, B.R. (1997). *Company Law: Theory, Structure and Oration*. Oxford University Press.

[84] ประพิน นุชเปี่ยม. (2562). *ทฤษฎีกฎหมายหุ้นส่วนและบริษัท(1)*. หน้า 12-25.

[85] มาตรา 1096 แห่ง ป.พ.พ. บัญญัติว่า *“อันว่าบริษัทจำกัดนั้น คือบริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่าๆ กัน โดยผู้ถือหุ้นต่างรับผิดจำกัดไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าหุ้นที่ตนถือ”*

ใช้แทน จะก่อให้เกิดความยุ่งยากทั้งเรื่องเวลาและค่าใช้จ่าย และที่สำคัญอย่างยิ่งคืออาจส่งผลกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศได้

ในส่วนของการจำกัดความรับผิดของผู้ถือหุ้นนั้น กฎหมายกำหนดว่า ผู้ถือหุ้นจะรับผิดจำกัดเพียงจำนวนมูลค่าหุ้นที่ค้างชำระเท่านั้น หากชำระมูลค่าหุ้นครบถ้วนแล้ว หากบริษัทมีหนี้ที่ยังค้างชำระ ผู้ถือหุ้นไม่ต้องรับผิดร่วมกับบริษัทด้วย ซึ่งถือได้ว่าเป็นหลักการสากลที่ยอมรับกันทั่วโลก ประเทศไทยมีเพียงรูปแบบบริษัทจำกัดด้วยหุ้น (Company Limited by Shares) เพียงอย่างเดียว ในต่างประเทศ เช่น สหราชอาณาจักรมีรูปแบบบริษัทจำกัดด้วยหลักประกัน (Company Limited by Guarantee) ซึ่งเป็นบริษัทจำกัดที่ไม่มีการแบ่งทุนเป็นหุ้น และไม่มีผู้ถือหุ้น บริษัทประเภทนี้จะมีสมาชิกทำหน้าที่เป็นผู้ค้ำประกันให้กับบริษัทแทน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบริษัทไม่แสวงหากำไร เพราะไม่ได้จัดตั้งเพื่อแบ่งกำไรกันระหว่างสมาชิก แต่ที่เลือกจัดตั้งรูปแบบบริษัทก็เพื่อประโยชน์ที่สมาชิกจะได้จากการจำกัดความรับผิดเป็นสำคัญ[86] อย่างไรก็ตาม เราอาจแบ่งประเภทของบริษัทจำกัดตามกฎหมายไทยออกเป็น 2 ประเภทคือ 1) บริษัทเอกชนจำกัด ตาม ป.พ.พ และ 2) บริษัทมหาชนจำกัดตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 โดยกฎหมายทั้งสองต่างสอดคล้องกับหลักทฤษฎีตัวตนแท้จริง

หากพิจารณาตาม ป.พ.พ. บรรพ 1 หลักทั่วไป ลักษณะ 2 บุคคล หมวด2 นิติบุคคล ส่วนที่1 บทเบ็ดเสร็จทั่วไปจะสะท้อนให้เห็นว่า ความเป็นนิติบุคคลของบริษัทนั้นไม่ได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่กฎหมายกำหนดขึ้น หากกฎหมายไม่อนุญาตให้จัดตั้งเป็นนิติบุคคลก็ไม่สามารถทำได้ เช่น ห้างหุ้นส่วนสามัญกฎหมายกำหนดว่าเป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้น หากต้องการสถานะความเป็นนิติบุคคลต้องไปจดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนิติบุคคล หรือจัดตั้งเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทต้องเป็นนิติบุคคลเท่านั้น ไม่สามารถเป็นบุคคลธรรมดาได้ เป็นต้น การที่กฎหมายกำหนดไว้เช่นนี้ เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการมีสิทธิตัดสินใจว่าจะจัดตั้งโดยรูปแบบไหน ต่างจากการขออนุญาตจากรัฐตามทฤษฎีสัมปทาน ตรงนั้นผู้ประกอบการไม่มีอำนาจตัดสินใจได้ด้วยตนเอง หากมองอีกนัยหนึ่ง ทั้งทฤษฎีสัมปทานและทฤษฎีตัวตนแท้จริงนั้น แม้จะมองห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเป็นบุคคลสมมติ แต่เป็น “บุคคลแบบเสมือนจริง” ซึ่งมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา โดยมาตรา 67 แห่ง ป.พ.พ. บัญญัติไว้อย่างชัดแจ้งว่า “...นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา...”[87]

แม้ว่าทฤษฎีตัวตนแท้จริงจะได้รับการยกยอมรับทั่วโลกว่าเป็นทฤษฎีหลักที่ใช้อธิบายการเกิดและการจัดการองค์กรธุรกิจ โดยเฉพาะบริษัท แต่ก็ยังมีข้อโต้แย้งมากมายต่อทฤษฎี

---

[86] ประพิน นุชเปี่ยม. *ทฤษฎีกฎหมายหุ้นส่วนและบริษัท(1)*. หน้า 12-26.

[87] ประพิน นุชเปี่ยม. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 12-27.

นี้ กล่าวคือ ฝ่ายสนับสนุนทฤษฎีตัวตนแท้จริง โดยเฉพาะนักทฤษฎีชาวเยอรมัน Otto Gierke ผู้ซึ่งเชื่ออย่างแน่วแน่ว่า “ความโดดเด่นของความเป็นนิติบุคคลนั้นมีอยู่จริงไม่น้อยไปกว่าความเป็นปัจเจกบุคคลของบุคคลธรรมดาทั่วไป” กลับถูกโต้แย้งว่าแนวคิดดังกล่าวนั้นเลื่อนลอยและเป็นนามธรรมมากเกินไป (Metaphysical Abstraction) หรือแนวคิดที่มองบริษัทเป็นตัวแทนของประชาธิปไตยภายใต้หลักเสียงข้างมาก เช่น สิทธิในการลงคะแนนของผู้ถือหุ้น ในการเลือกกรรมการ ก็ถูกโจมตีว่าประชาธิปไตยเช่นว่านั้นเป็นเพียงภาพลวงตาและผู้ถือหุ้นไม่ได้รับประโยชน์อย่างแท้จริงของบริษัท เพราะเจ้าของบริษัทที่แท้จริงคือผู้ถือหุ้น กลับเป็นว่ากฎหมายออกมาในลักษณะบังคับให้ต้องกระทำแทน ย่อมเป็นการขัดกับหลักการรวมกลุ่มของภาคเอกชนซึ่งควรจะมีอิสระในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ การให้เหตุผลว่าทฤษฎีตัวตนแท้จริงได้รับความชอบธรรมเนื่องจากทฤษฎีสัมปทานและทฤษฎีการรวมกลุ่มล้มเหลวในเรื่องการสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจนั้น แม้ว่าฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับทฤษฎีตัวตนแท้จริงจะไม่สามารถหาข้อโต้แย้งในเรื่องความสำคัญทางเศรษฐกิจได้ แต่กฎหมายก็ควรเปิดโอกาสและให้อิสระกับภาคเอกชนมากกว่าการจำกัดด้วยระเบียบและกฎเกณฑ์ต่างๆ ของภาครัฐ[88]

อาจกล่าวได้ว่า ปัญหาหลักของทฤษฎีตัวตนแท้จริงนั้น เกิดจากมุมมองที่ขัดแย้งกันระหว่างการให้อิสระกับภาคเอกชนในการประกอบกิจการ และการควบคุมกำกับภาคธุรกิจนี้ด้วยกฎหมายซึ่งออกโดยรัฐเพื่อควบคุมประโยชน์สาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่บริษัทยักษ์ใหญ่ระดับโลก เช่นการล้มละลายของบริษัท Enron ซึ่งถือเป็นความล้มเหลวของภาคเอกชนและสร้างความเสียหายครั้งใหญ่ที่สุดในสหรัฐอเมริกา และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจทั่วโลกเป็นวงกว้าง[89] รวมถึงประเทศไทยในช่วงวิกฤตต้มยำกุ้ง โดยสาเหตุหลักเนื่องมาจากการจัดการภายในที่ล้มเหลว โดยเฉพาะฝ่ายบริหารใช้อำนาจที่มีประโยชน์ส่วนตัว (Opportunism) เช่น การปิดบังข้อมูลต่อผู้ถือหุ้น การตรวจสอบที่ขาดประสิทธิภาพ หรือการตัดสินใจลงทุนในโครงการที่มีความเสี่ยงสูง เป็นต้น จนทำให้ภาครัฐต้องเข้าแทรกแซงและออกกฎหมายมาควบคุมภาคเอกชนอย่างเข้มงวดเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ส่งผลให้เกิดการชะลอตัวของเศรษฐกิจมาจนถึงปัจจุบัน จึงเกิดข้อ

---

[88] ประพิน นุชเปี่ยม. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 12-28.

[89] Enron เคยเป็นบริษัทที่ติด 1 ใน 10 ของบริษัทที่ร่ำรวยที่สุดในโลกจากการจัดอันดับของนิตยสารฟอร์จูน (Fortune) ใน ค.ศ. 2000 สาเหตุสำคัญของการล้มละลายของ Enron เกิดจากการบริหารจัดการที่ล้มเหลวของฝ่ายบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปกปิดตัวเลขขาดทุนโดยวิธีถ่ายโอนตัวเลขทางบัญชีไปยังองค์กรเฉพาะกิจ (Special Purpose Entities: SPEs) และการทำงานบกพร่องของผู้ตรวจสอบบัญชี เพียง 1 ปีหลังจากประกาศนิตยสารฟอร์จูน Enron เปิดเผยหนี้เสียกว่า 1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และต้องประกาศล้มละลายตามมา ประธานบริษัทถูกตัดสินว่ากระทำผิดฐานฉ้อโกงและสมคบคิดกันกระทำผิด และถูกจำคุกเป็นเวลามากกว่า 24 ปี (Mallin), C.A. (2013). Corporate Governance. Oxford: Oxford University Press, pp.2-3.

ถกเถียงกันอย่างมากในเรื่องสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและการควบคุมโดยรัฐเพื่อป้องกันปัญหาและผลกระทบต่อส่วนรวม เมื่อทฤษฎีตัวตนแท้จริงไม่สามารถแก้ความขัดแย้งดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ต้องมีการกลับไปศึกษาทฤษฎีที่มาขององค์กรธุรกิจใหม่อีกครั้ง[90]

4. ความเป็นมาและแนวคิดของกฎหมายบริษัทจำกัดคนเดียว

ความเป็นมาหรือจุดเริ่มต้นของแนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวในต่างประเทศและในประเทศไทย แยกพิจารณาได้ดังนี้

4.1 ความเป็นมาของแนวคิดการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวในต่างประเทศ

จากความเห็นของนักวิชาการด้านกฎหมายบริษัทท่านหนึ่งได้กล่าวถึง แนวคิดเรื่องบริษัทจำกัดคนเดียว (One-Man Limited Company) ปรากฏขึ้นในทางความเป็นจริงมาตั้งแต่ช่วงก่อนศตวรรษที่ 19 แต่ในขณะนั้นยังไม่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นรูปธรรมทั้งในทางทฤษฎีและทางกฎหมาย[91] อันเนื่องจากเหตุผลที่ว่า ในอดีตนักกฎหมายทั่วโลกล้วนมีแนวคิดว่าบริษัทหรือนิติบุคคลหนึ่งๆ นั้น จะต้องประกอบไปด้วยบุคคลธรรมดาและ/หรือนิติบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป และคำว่า “บริษัท” จะหมายถึงองค์กรทางธุรกิจที่มีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปรวมเข้าด้วยกันเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้าพาณิชย์ ทำให้บริษัทจำกัดคนเดียวถูกมองว่าเป็นเรื่องที่ผิดแผกไปจากหลักเกณฑ์ของกฎหมายทั่วไป แม้ว่าขณะนั้นจะมีบริษัทจำกัดคนเดียวทางความเป็นจริง (de facto) เกิดขึ้นอยู่แล้วก็ตาม ซึ่งการเกิดขึ้นของบริษัทจำกัดคนเดียวสามารถปรากฏขึ้นได้เองโดยธรรมชาติ จากสาเหตุสองประการ คือ ประการแรก เกิดขึ้นจากการที่ผู้ถือหุ้นลดจำนวนลงจนเหลือคนเดียวโดยหุ้นทั้งหมดของบริษัทตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ถือหุ้นคนใดคนหนึ่งแต่เพียงผู้เดียว โดยภายหลังจากการจัดตั้งบริษัทแล้ว เกิดเหตุการณ์ผู้ถือหุ้นรายอื่นลาออกจากการเป็นผู้ถือหุ้นหรือโอนขายหุ้นที่ถือครอง หรือผู้ถือหุ้นรายอื่นเสียชีวิตและหุ้นดังกล่าวตกทอดแก่ผู้ถือหุ้นคนเดียวที่เหลืออยู่ ประการที่สอง เกิดขึ้นจากการจัดตั้งบริษัทโดยอาศัยชื่อของบุคคลอื่นเป็นผู้ถือหุ้นแทน (Nominee) เพื่อให้มีผู้ถือหุ้นขั้นต่ำครบตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ผู้ถือหุ้นเทียม” (Dummy Shareholders) โดยผู้ถือหุ้นที่แท้จริงของบริษัทจะเป็นเจ้าของเงินลงทุนทั้งหมด

---

[90] ประพิน นุชเปี่ยม. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 12-28.

[91] เสถียรภาพ นาหลวง. *แนวทางการปฏิรูปกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นประเทศเศรษฐกิจพัฒนา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ. 2529. หน้า 39.

และมีอำนาจบริหารจัดการบริษัทมีเพียงคนเดียว ส่วนผู้ถือหุ้นคนอื่นๆ เป็นแต่เพียงผู้ถือหุ้นในนามที่ถูกยืมชื่อมาใช้เท่านั้น ไม่ได้มีส่วนร่วมในการประกอบกิจการของบริษัทแต่อย่างใด[92]

จากการที่ตัวบทกฎหมายยังไม่มีความครอบคลุม และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง หรือกล่าวได้ว่ายังไม่มีกฎหมายอนุญาตให้บริษัทจำกัดสามารถจัดตั้งขึ้นโดยบุคคลคนเดียว หรือดำเนินการกิจการหรือธุรกิจต่อได้แม้จะเหลือผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียว ทำให้บริษัทจำกัดคนเดียวเกิดขึ้นได้แต่ในทางความเป็นจริงดังปรากฏอยู่ในทุกๆ ประเทศทั่วโลก ดังจะเห็นได้จากกฎหมายบริษัทฉบับเก่าของประเทศในแถบตะวันตกที่กำหนดให้ต้องเลิกบริษัท หากผู้ถือหุ้นลดจำนวนลงเหลือเพียงคนเดียว โดยที่ไม่สามารถแก้ไขได้ภายในเวลาที่กำหนด[93] จนกระทั่งเข้าสู่ช่วงปลายศตวรรษที่ 19 แนวคิดที่ว่าบริษัทจะต้องประกอบด้วยผู้ถือหุ้นมากกว่าหนึ่งคนก็เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง สืบเนื่องมาจากศาลสูงสุดของประเทศอังกฤษ (House of Lords) ได้มีคำพิพากษาตัดสินคดี Salomon & Company Limited (1897) คำพิพากษาของศาลในคดีนี้ให้การยอมรับบริษัทจำกัดคนเดียวในทางความเป็นจริง (De Facto One-Man Limited Company) ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของแนวคิดบริษัทจำกัดคนเดียวนับแต่นั้นเป็นต้นมา เป็นการวางแนวทางและทำให้เกิดหลักกฎหมายเกี่ยวกับบริษัทจำกัดคนเดียวในทางความเป็นจริง (de facto) ทั้งนี้ ศาลมองว่าบริษัทลักษณะนี้ต้องถือเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากผู้ถือหุ้นด้วยเช่นกัน เนื่องจากข้อเท็จจริงในคดีที่ปรากฏว่า Aron Salomon หรือนายซาโลมอน ประกอบธุรกิจทำรองเท้าหนัง โดยธุรกิจดังกล่าวอยู่ในรูปของกิจการเจ้าของคนเดียว (Sole Proprietorship) ต่อมานายซาโลมอนตัดสินใจจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดความรับผิดขึ้นตาม The Companies Act 1862 ซึ่งเป็นกฎหมายบริษัทของประเทศอังกฤษที่ใช้บังคับในเวลานั้น เพื่ออาศัยประโยชน์จากกฎหมาย ในการจำกัดความรับผิดของตนเองต่อบุคคลภายนอก จึงเกิดเป็น Salomon Co.,Ltd. ในที่สุดและโดยที่กฎหมายฉบับดังกล่าวกำหนดไว้ชัดเจนว่า การจัดตั้งบริษัทจำกัดนั้น ต้องมีผู้ถือหุ้นอย่างน้อย 7 คน ทำให้ลำพังแค่ตัวนายซาโลมอนคนเดียวไม่สามารถก่อตั้งบริษัทได้ นายซาโลมอนจึงจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทโดยอาศัยชื่อของภรรยาและบุตรมาเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทด้วย เพื่อให้มีจำนวนผู้ถือหุ้นครบ 7 คน อันเป็นจำนวนขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนด โดยที่ภรรยาและบุตรของนายซาโลมอน ถือหุ้นใน Salomon Co., Ltd. แค่เพียงคนละหนึ่งหุ้นเท่านั้น ส่วนหุ้นที่เหลือทั้งหมดของบริษัท นายซาโลมอนเป็นผู้ถือครองและยังเป็นกรรมการผู้มีอำนาจในการบริหารจัดการกิจการแต่เพียงผู้เดียวอีกด้วย ต่อมา Salomon Co., Ltd เข้าซื้อกิจการรองเท้าหนังของนายซาโลมอน ในมูลค่าที่สูงกว่าความเป็นจริงและยังกู้ยืมเงินจากนายซาโลมอน โดย

---

[92] ชริตา ถิรธรรม์ธาดา. *การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวโดยนิติบุคคล* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขากฎหมายธุรกิจ). มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, กรุงเทพฯ. 2560. หน้า 11.

[93] ชริตา ถิรธรรม์ธาดา. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 12.

นำทรัพย์สินของบริษัทเข้าเป็นประกันการชำระหนี้เงินกู้ ส่งผลให้นายซาโลมอนอยู่ฐานะเจ้าหนี้มีประกันของบริษัทตนเอง หลังจากนั้น Salomon Co.,Ltd. ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจจนมีหนี้สินล้นพ้นตัว จึงตัดสินใจเลิกบริษัทและชำระบัญชีในที่สุด แต่ปรากฏว่า ทรัพย์สินของบริษัทไม่เพียงพอที่จะนำมาชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ทุกรายได้ ทำให้นายซาโลมอนในฐานะเจ้าหนี้มีประกัน มีสิทธิได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้รายอื่น ในขณะที่เจ้าหนี้อื่นไม่มีประกันของบริษัทไม่ได้รับชำระหนี้ จึงเกิดข้อพิพาทที่เจ้าหนี้ไม่มีประกันฟ้องร้องให้นายซาโลมอน ซึ่งอยู่ในฐานะผู้ถือหุ้นและกรรมการของ Salomon Co.,Ltd. รับผิดในหนี้สินของบริษัทดังกล่าวเป็นการส่วนตัวด้วยโดยกล่าวอ้างว่าบริษัทเป็นเพียงตัวแทนของนายซาโลมอน การดำเนินการต่างๆ ที่นายซาโลมอนกระทำในนามของบริษัทนั้น ย่อมต้องผูกพันตัวนายซาโลมอนในฐานะตัวการด้วย[94]

คดีนี้ The High Court ซึ่งเป็นศาลชั้นต้นและ The Court of Appeal ซึ่งเป็นศาลอุทธรณ์ได้มีคำตัดสินในแนวทางเดียวกัน โดยเห็นว่านายซาโลมอนมีเจตนาก่อตั้งบริษัทฯ เพื่อฉ้อฉลต่อเจ้าหนี้โดยสามารถอาศัยหลักการจำกัดความรับผิดของบริษัท มาจำกัดความรับผิดส่วนตัวของตนได้ ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่านิติบุคคล Salomon Co.,Ltd. เกิดขึ้นเพียงเพื่อใช้เป็นตัวแทนเชิดของนายซาโลมอนเท่านั้น นายซาโลมอนในฐานะตัวการจึงต้องรับผิดต่อเจ้าหนี้รายอื่นของบริษัทเป็นการส่วนตัวโดยไม่จำกัดความรับผิด[95] แต่ศาลสูงสุดของประเทศอังกฤษ (The House Of Lords) พิพากษากลับคำพิพากษาของศาลชั้นต้น และศาลอุทธรณ์ และวางหลักกฎหมายไว้ว่า กรณีนี้แม้นิติบุคคล Salomon Co.,Ltd. จะมีผู้ถือหุ้นหลักเพียงคนเดียว ซึ่งถือว่าเป็นบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวทางความเป็นจริง (De Facto One-Man Limited Company) ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาแล้ว บริษัทดังกล่าวมีจำนวนผู้ถือหุ้นครบ 7 คน ตามที่กฎหมายกำหนด ประกอบกับไม่ได้มีกฎหมายกำหนดไว้ว่า ผู้ถือหุ้นแต่ละคนจะต้องถือหุ้นขั้นต่ำเป็นจำนวนเท่าใด ดังนั้น ผู้ถือหุ้นแต่ละคนมีสิทธิถือหุ้นเพียงหนึ่งหุ้นได้ และเมื่อปรากฏว่าบริษัทจดทะเบียนจัดตั้งถูกต้องตามกฎหมายแล้ว บริษัทย่อมมีสถานะเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากผู้ถือหุ้น (Separate Legal Entity) บริษัทจึงไม่อยู่ในฐานะตัวแทนเชิดของนายซาโลมอนตามที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์วินิจฉัย นายซาโลมอนมีสิทธิเป็นเจ้าหนี้ของบริษัทได้ ดังนั้น เมื่อไม่ปรากฏข้อเท็จจริงใดๆ ว่า นายซาโลมอนจงใจจัดตั้งบริษัทขึ้นมาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือฉ้อฉลเจ้าหนี้ (Fraud) นายซาโลมอนจึงไม่ต้องรับผิดเป็นการส่วนตัวในหนี้สินของบริษัทต่อเจ้าหนี้ ซึ่งคำพิพากษาของศาลสูงสุด (The House Of Lords) ในคดีนี้ทำให้หลักเรื่อง

---

[94] James Mendelsohn. *Still-The Unyielding Rock? A Critical Assessment of the Ongoing Importance of Salomon v Salomon & Company Limited (1897) Ac 22 in the Light of Selected English Company Law Cases*. LL.M. (Thesis. Faculty of law. University of Huddersfield. 2012). pp.3-5.

[95] ชริตา ถิรธรรม์ธาดา. *การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวโดยนิติบุคคล*. หน้า 13.

การแยกความเป็นนิติบุคคลของบริษัทออกจากตัวผู้ถือหุ้นมีความชัดเจนมากขึ้น โดยหลักนี้สามารถนำเอามาใช้ได้กับบริษัทจำกัดทุกขนาด รวมไปถึงบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวด้วย และแสดงให้เห็นว่า ศาลยอมรับให้มีบริษัทจำกัดคนเดียวในทางความเป็นจริงได้ (De Facto One-Man Limited Company) ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของแนวคิดบริษัทจำกัดคนเดียวนับแต่นั้นเป็นต้นมา[96]

แม้คำพิพากษาในคดีนี้ จะเป็นการวางหลักกฎหมายเกี่ยวกับบริษัทจำกัดให้มีความชัดเจนมากขึ้นแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีข้อถกเถียงทางวิชาการอยู่ว่า แท้จริงแล้วจำนวนผู้ถือหุ้นที่กฎหมายกำหนดไว้ 7 คนนั้น เป็นองค์ประกอบสำคัญของการเกิดขึ้นและดำรงอยู่ของบริษัทจำกัดหรือไม่ เพราะหากเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญแล้ว Salomon Co.,Ltd. ย่อมไม่สามารถเกิดเป็นบริษัทและดำรงฐานะนิติบุคคลอยู่ในทางกฎหมายได้ ทั้งนี้ เนื่องจาก Salomon Co.,Ltd. มีผู้ถือหุ้นที่แท้จริงเพียงคนเดียวคือ นายซาโลมอน โดยผู้ถือหุ้นอื่นอีก 6 คน เป็นเพียงแค่ตัวแทนของนายซาโลมอน ที่เข้ามาถือหุ้นแทนเพื่อให้บริษัทมีจำนวนผู้ถือหุ้นครบตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น มิได้มีวัตถุประสงค์เข้ามาร่วมดำเนินกิจการดังกล่าวด้วย ศาลสูงสุดในคดีนี้มีความเห็นไปในแนวทางที่ว่า แม้บริษัทจะมีผู้ถือหุ้นใหญ่ซึ่งเป็นผู้ลงทุนที่แท้จริงเพียงคนเดียวก็ตาม แต่เมื่อจดทะเบียนก่อตั้งเป็นบริษัทจำกัดโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ย่อมมีสถานะเป็นนิติบุคคลแยกต่างจากตัวผู้ถือหุ้น และมีสิทธิได้รับประโยชน์จากหลักการจำกัดความรับผิดได้เช่นเดียวกัน ซึ่งคำพิพากษาในคดีนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ศาลสูงสุดของประเทศอังกฤษ (The House Of Lords) ให้การรับรองการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวในทางความเป็นจริงได้ (De Facto One-Man Limited Company) และจำนวนผู้ถือหุ้นของบริษัทไม่ใช่สาระสำคัญของการก่อตั้งและดำรงอยู่ของบริษัทอีกต่อไป[97]

ทั้งนี้ สืบเนื่องจากคำพิพากษาดังกล่าว ทำให้มีความตื่นตัวในหลายประเทศ และเริ่มตระหนักเกี่ยวกับปัญหาการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวในทางความเป็นจริงมากขึ้น อันเป็นการจัดตั้งบริษัทโดยเลี่ยงกฎหมาย ก่อให้เกิดปัญหาผู้ถือหุ้นเทียม (Dummy Shareholder) หรือการยืมชื่อบุคคลอื่นมาถือหุ้นแทนในลักษณะของตัวแทน (Nominee) เพื่อให้มีผู้ถือหุ้นครบตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด ซึ่งผู้ถือหุ้นกลุ่มนี้ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะเข้ามาประกอบกิจการ หรือร่วมลงทุนด้วยในทางความเป็นจริงเลย จึงเป็นที่มาของแนวคิดที่อนุญาตให้บุคคลคนเดียวสามารถจัดตั้งบริษัท

---

[96] Ron Harris. The Private Origins of the Private Company: Britain 1862-1907. *Oxford Journal of Legal Studies,* Vol.33 No.2, (June 2013), pp. 26-29.

[97] James Mendelsohn. *Op.cit.*, pp.4-5.

จำกัดความรับผิดได้[98] ซึ่งไม่เพียงแต่จะช่วยแก้ไขปัญหาผู้ถือหุ้นเทียมเท่านั้น แต่นักวิชาการจำนวนมากยังเห็นพ้องต้องกันว่า สามารถใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการสนับสนุนผู้ประกอบการรายย่อยจำนวนมากให้เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจด้วย เนื่องจากผู้ประกอบการบางรายประสงค์จะลงทุนเพียงคนเดียว ไม่ว่าจะเพราะสาเหตุที่มีเงินทุนเพียงพอก็ดี หรือป้องกันความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้ถือหุ้นรายอื่นก็ดี ย่อมสามารถจัดตั้งนิติบุคคลในรูปของบริษัทจำกัดได้ทั้งสิ้น และเมื่อการจดทะเบียนก่อตั้งบริษัททำได้โดยง่าย มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ของสังคมเช่นนี้แล้ว ย่อมทำให้เศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกประเทศมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว เนื่องจากองค์กรธุรกิจเหล่านี้นับว่าเป็นเครื่องมือขั้นพื้นฐานในการผลักดันเศรษฐกิจให้ขับเคลื่อนต่อไปได้[99] แนวคิดเรื่องบริษัทจำกัดคนเดียวจึงเริ่มได้รับพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้นนับแต่ปลายศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา[100]

4.2 ความเป็นมาของแนวคิดการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวในประเทศไทย

ด้วยสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปตามโลกยุคดิจิทัล ตลอดจนปัญหาการเกิดขึ้นของบริษัทจำกัดคนเดียวทางความเป็นจริง นับเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้กระทรวงพาณิชย์มีแนวคิด ตลอดจนนโยบายที่จะทบทวนปรับปรุง และกำหนดให้กฎหมายเกี่ยวกับบริษัทจำกัดมีความทันต่อเหตุการณ์ เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและเป็นที่ยอมรับในทางสากลมากยิ่งขึ้น เนื่องจากข้อจำกัดของการจัดตั้งบริษัทจำกัดในประเทศไทยกำหนดจำนวนผู้เริ่มก่อการ ทำให้ผู้ลงทุนรายย่อยจำนวนมากที่เป็นเจ้าของกิจการแต่เพียงผู้เดียว และประสงค์จะจดทะเบียนก่อตั้งบริษัทจำกัดความรับผิด ต้องอาศัยบุคคลอื่นมาเป็นผู้ถือหุ้นแทนในฐานะตัวแทนของตน (Nominee) เพื่อให้มีผู้ถือหุ้นครบตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดโดย ผู้ถือหุ้นเหล่านั้น แท้จริงแล้วไม่ได้มีความเกี่ยวข้องใดๆ และไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะลงทุนในกิจการด้วยเลย อันเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่ากฎหมายที่ใช้บังคับอยู่นั้นไม่สามารถใช้บังคับได้จริง อีกทั้งไม่ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของสภาวเศรษฐกิจและความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามโลกยุคดิจิทัล และกรณีที่บริษัทจำกัดผู้ถือหุ้นหลายคนดำเนินกิจการอยู่ลดจำนวนผู้ถือหุ้นลงเหลือเพียงคนเดียวกลายเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวทางความเป็นจริง (De Facto

---

[98] Dragana Radenkovic Jocic. A Single Member Company - Convenient or Not for the Founders. *Economics and Organization*, Vol. 2 No.3, (2005): 211.

[99] ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. *รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษากฎหมายเพื่อรองรับการจัดตั้งนิติบุคคลโดยบุคคลคนเดียว*. (กรุงเทพมหานคร: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2558). หน้า 7-9.

[100] เสถียรภาพ นาหลวง. *แนวทางการปฏิรูปกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นประเทศเศรษฐกิจพัฒนา*. หน้า 39.

One-Man Limited Company) เช่นนี้กฎหมายกำหนดให้ถือเป็นเหตุหนึ่งที่ศาลจะสั่งให้เลิกบริษัทได้ เนื่องจากจำนวนผู้ถือหุ้นไม่ครบองค์ประกอบที่จะดำรงสถานะของบริษัทจำกัดต่อไป อันจะทำให้การประกอบกิจการไม่มีความแน่นอน ขาดความต่อเนื่อง ตลอดจนขาดความคล่องตัวในการดำเนินธุรกิจและส่งผลกระทบในทางลบต่อระบบเศรษฐกิจภายในประเทศไทย

จากการศึกษาเอกสารประกอบการร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ระบุว่าประเทศไทยได้เข้าร่วมในคณะกรรมาธิการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศของสหประชาชาติ (United Nations Commission on International Trade Law-UNCITAL) ตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1992 ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญในการลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศ อันเนื่องมาจากกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ โดยคณะทำงานที่ดูแลเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งอยู่ภายใต้คณะกรรมมาธิการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศของสหประชาชาติ (UNCITRAL) มีความมุ่งหมายสำคัญที่จะให้การสนับสนุนทางการเงินกับผู้ประกอบการรายย่อย หรือระบบการเงินในระดับจุลภาค (Microfinance) จึงเห็นว่า สมควรมีมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรธุรกิจ และการดำเนินการจดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคลที่ไม่ซับซ้อนยุ่งยาก ภายใต้แนวคิด “Think Small First” เพื่อเป็นการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้แก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และรายย่อยมากขึ้น ซึ่งประเทศไทยในฐานะประเทศสมาชิกหนึ่งของคณะกรรมาธิการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศของสหประชาชาติ (UNCITRAL) ก็ตระหนักถึงความสำคัญ และพยายามส่งเสริมให้ภาครัฐใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการช่วยเหลือสนับสนุนแก่กลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ด้วยเช่นกัน โดยเล็งเห็นว่า SMEs จะเป็นกลไกหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญ ความแข็งแกร่งของ SMEs ภายในประเทศจึงนับเป็นเรื่องสำคัญมาก ประกอบกับรายงานของ Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนด้วยว่า ขนาดองค์กรธุรกิจยุคใหม่นี้ มีแนวโน้มที่จะมีขนาดเล็กลงเรื่อยๆ ในอนาคต[101] โดยเฉพาะกิจการเจ้าของคนเดียวประกอบการค้าออนไลน์จำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ

[101] กระทรวงพาณิชย์. *รายงานวิเคราะห์ผลกระทบ (Checklist) ร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ.* .... 13 ธันวาคม 2565. สืบค้นจาก https://www.dbd.go.th/download/article/article_20171206160435.pdf

5. ความหมายและลักษณะของบริษัทจำกัดคนเดียว

5.1 ความหมายของบริษัทจำกัดคนเดียว

บริษัทจำกัดคนเดียวได้รับการกล่าวถึงเป็นครั้งแรกโดยศาลสูงของประเทศอังกฤษ (House of Lords) เมื่อปี ค.ศ.1897 ในคดี Salamon V. Salamon Co.Ltd. ได้ประดิษฐ์คำศัพท์ “One Man Company” ขึ้นใช้เป็นครั้งแรก แม้ว่าในคดีนี้ศาลจะมิได้ให้คำนิยามความหมายของคำว่า “One Man Company” แต่เมื่อพิจารณาบริบทของข้อเท็จจริงแห่งคดีประกอบคำพิพากษาแล้ว คำว่า “One Man Company” ในความหมายของศาลสูงของประเทศอังกฤษนี้ หมายถึงบริษัทที่มีเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นที่แท้จริงเพียงคนเดียว โดยเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นที่แท้จริงนั้นอาศัยบุคคลอื่นมาถือหุ้นแทนตนเพื่อให้มีผู้ถือหุ้นครบตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดในการก่อตั้งนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดความรับผิดหรืออาจกล่าวได้ว่า “One Man Company” เป็นบริษัทจำกัดคนเดียวในความเป็นจริง[102]

คำว่า “ บริษัทจำกัดคนเดียว” (One Man Company หรือ One Person Company) หรือ“ บริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียว” (Single Member Companies หรือ Single Member Private Limited) หมายถึง บริษัทจำกัดซึ่งมีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หุ้น ซึ่งเป็นได้ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล อาจเกิดจากการจดทะเบียนจัดตั้ง หรือเกิดจากบริษัทที่เดิมมีผู้ถือหุ้นหลายคน แต่ต่อมาจำนวนผู้ถือหุ้นลดเหลือเพียงคนเดียว ทำให้หุ้นทั้งหมดตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ถือหุ้นคนเดียว ทั้งนี้ กฎหมายของหลายประเทศอนุญาตให้แปรสภาพบริษัทหลายคนเป็นบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวได้[103]

Vivek Kumar Verma A one man fashion startup team, he can start a fashion business from scratch including vendor development, product sourcing, pricing, margins and driving ... นักกฎหมายชาวอินเดีย กล่าวถึง One Man Company Private Limited (OPC Private Limited) ภายใต้กฎหมายบริษัทของประเทศอินเดียไว้ว่า บริษัทจำกัดคนเดียว เป็นบริษัทเอกชนจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียว ซึ่งอาจเป็นบริษัทจำกัดโดยหุ้น หรือบริษัทจำกัดโดยคำรับรองก็ได้ และจะมี

---

[102] ชริตา ถิรธรรม์ธาดา. *การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวโดยนิติบุคคล.* หน้า 7-8.

[103]เสถียรภาพ นาหลวง (2560). บทวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทคนเดียวของไทย. *นิตยสารบทบัณฑิตย์,* หน้า 76.

สถานะเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากตัวผู้ถือหุ้น โดยที่ผู้ถือหุ้นของบริษัทมีความรับผิดจำกัดจำนวน[104]

ทั้งนี้ประชาคมยุโรป (European Communitie) ยังได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “single member private limited companies” หรือ “บริษัทจำกัดคนเดียว” ไว้ใน European Communitie (single member private limited companies) regulations 1994 (2537). ว่าคือ บริษัทจำกัดโดยหุ้นหรือโดยคำรับรอง ที่ก่อตั้งขึ้นโดยบุคคลเพียงคนเดียว หรือผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียว ซึ่งมีการรับรองให้มีขึ้นโดยกฎหมายบริษัท (Company Acts) หรือหลักเกณฑ์ (Regulation) ฉบับนี้ [105] ทั้งนี้ ผู้เริ่มก่อการหรือผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวของบริษัทนั้นจะมีความรับผิดจำกัด ไม่เกินจำนวนที่ตนลงหุ้น เช่นเดียวกับบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นหลายคน โดยผู้เริ่มก่อการจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ทั้งสิ้น[106]

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าแม้ประเทศต่างๆ จะมีการใช้คำที่แตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นคำว่า “ บริษัทจำกัดคนเดียว” (One Man Company หรือ One Person Company) หรือ“ บริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียว” (Single Member Companies หรือ Single Member Private Limited) แต่ก็มีความหมายหรือคำจำกัดความและรูปแบบการเกิดขึ้นอย่างเดียวกัน นั้นคือ คนเดียวก็สามารถเริ่มต้นธุรกิจได้โดยไม่ต้องกลัวว่าจะต้องรับผิดไม่จำกัดไม่ว่าจะมีความเสี่ยงแค่ไหน เขาสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างอิสระภายใต้โครงสร้างของบริษัท ความยืดหยุ่นที่มากขึ้น “บริษัทจำกัดคนเดียว” จึงหมายถึง นิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดความรับผิดที่มีบุคคลทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลเพียงคนเดียวเป็นผู้ถือหุ้นและมีอำนาจในการบริหารบริษัท ซึ่งอาจเกิดขึ้นโดยการจดทะเบียน หรือเกิดขึ้นจากการแปรสภาพกิจการในภายหลัง จากการที่กรรมสิทธิ์ในหุ้นทั้งหมดของบริษัทตกอยู่ภายใต้ผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียว โดยผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวนี้จะรับผิดในหนี้ต่อบุคคลภายนอกจำกัดไม่เกินจำนวนมูลค่าหุ้นที่ตนเองลงทุน

---

[104] Vivek Kumar Verma. *One Man Company Under Act 2013*. at https://indiancaselaws.wordpress.com/2015/09/16. อ้างใน ชริตา ถิรธรรม์ธาดา. *การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวโดยนิติบุคคล* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขากฎหมายธุรกิจ). มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, กรุงเทพฯ. 2560. หน้า 8.

[105] European Communities (single member private limited companies) regulations 1994. Regulation 3(1) “Not with standing any enactment or rule of law to the contrary, a private company limited by shares or by guarantee may be formed by one person, and may have one member (in these Regulations referred to as a single-member company), to the extent permitted by the Companies Acts and these Regulations”

[106] ชริตา ถิรธรรม์ธาดา. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 8.

ความหมายตามคำนิยามในบทบัญญัติร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... (ฉบับร่างฯ ที่ สคก. ตรวจพิจารณาแล้ว เรื่องเสร็จที่ 971/2563)

"บริษัทจำกัดคนเดียวคือบริษัทที่ตั้งขึ้นด้วยความประสงค์จะแสวงหากำไร โดยมีเจ้าของทุนเป็นบุคคลธรรมดาคนเดียวซึ่งรับผิดจำกัดไม่เกินทุนจดทะเบียนของบริษัท" [107]

ตามความหมายแห่งมาตรา 12 ดังกล่าว สามารถแยกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

(1) บริษัทจำกัดโดยเจ้าของคนเดียวนั้นจะจัดตั้งขึ้นได้ในรูปแบบของการจดทะเบียนและเมื่อจัดตั้งขึ้นแล้ว บริษัทจำกัดโดยเจ้าของคนเดียวก็จะมีสถานะเป็นนิติบุคคล

(2) บริษัทจำกัดโดยเจ้าของคนเดียวตั้งขึ้นด้วยความประสงค์แสวงหากำไรเช่นเดียวกันกับนิติบุคคลประเภทห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด และบริษัทมหาชนจำกัด ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ของบริษัทจำกัดโดยเจ้าของคนเดียว จะแตกต่างจากวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลประเภทอื่นๆ เช่น การดำเนินการของสมาคมที่กระทำการใดๆ อันมีลักษณะต่อเนื่องกันและมิใช่เพื่อหากำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 78[108] หรือกรณีของมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการกุศล สาธารณะ การศาสนา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ วรรณคดี การศึกษา หรือเพื่อสาธารณประโยชน์อย่างอื่น โดยมิได้มุ่งหาผลประโยชน์มาแบ่งปันกันตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 110[109]

5.2 ลักษณะของบริษัทจำกัดคนเดียว

โดยที่บริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวมีสภาพเป็นบริษัทจำกัด ดังนั้น จึงเป็นองค์กรธุรกิจที่มีลักษณะเช่นเดียวกับบริษัทจำกัดแบบธรรมดา คือ มีสภาพเป็นนิติบุคคลและผู้ถือหุ้นมีความรับผิดจำกัด ผลของการเป็นนิติบุคคลของบริษัททำให้บริษัทเป็นนิติบุคคลแยกต่างหาก (Separate Legal Entity) คือมีสิทธิ หน้าที่ และคงอยู่แยกจากผู้ถือหุ้นและกรรมการของบริษัท สำหรับความรับผิดจำกัดส่งผลให้ผู้ถือหุ้นไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้สินของบริษัทด้วยทรัพย์สินส่วนตัว นักวิชาการตะวันตกบางฝ่ายอธิบายว่าแนวคิดความรับผิดจำกัด พัฒนามาจากแนวคิดการแยกทรัพย์สินส่วนตัว

---

[107] มาตรา 12 บริษัทจำกัดคนเดียวคือบริษัทที่ตั้งขึ้นด้วยความประสงค์จะแสวงหากำไร โดยมีเจ้าของทุนเป็นบุคคลธรรมดาคนเดียวซึ่งรับผิดจำกัดไม่เกินทุนจดทะเบียนของบริษัท

[108] มาตรา 78 การก่อตั้งสมาคมเพื่อกระทำการใด ๆ อันมีลักษณะต่อเนื่องร่วมกันและมิใช่เป็นการหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน ต้องมีข้อบังคับและจดทะเบียนตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้

[109] มาตรา 110 มูลนิธิได้แก่ทรัพย์สินที่จัดสรรไว้โดยเฉพาะสำหรับวัตถุประสงค์เพื่อการกุศล สาธารณะ การศาสนา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ วรรณคดี การศึกษา หรือเพื่อสาธารณประโยชน์อย่างอื่น โดยมิได้มุ่งหาผลประโยชน์มาแบ่งปันกัน และได้จดทะเบียนตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้...

ออกจากทรัพย์สินทางธุรกิจ (Business Asset Partitioning)[110]ในการค้าขายของยุคโรมันโบราณ (Ancient Roman) ลักษณะที่เด่นชัดที่สุดของบริษัทคนเดียวที่แตกต่างจากบริษัทจำกัดทั่วไป คือ โครงสร้างผู้ถือหุ้นที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียว

บริษัทคนเดียวในทางกฎหมายเกิดขึ้นได้ทั้งการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท มีสภาพเป็นบริษัทคนเดียวตามกฎหมาย (De Jour One Man Company) และเกิดขึ้นตามธรรมชาติ มีสาเหตุมาจากที่บริษัทที่มีจำนวนผู้ถือหุ้นหลายคนในเวลาที่จดทะเบียนจัดตั้ง ต่อมาจำนวนผู้ถือหุ้นลดเหลือเพียงคนเดียว ทำให้หุ้นในบริษัทตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ถือหุ้นคนเดียว ทำให้บริษัทนั้นตั้งอยู่โดยมีผู้ถือหุ้นคนเดียวตามความเป็นจริง (De Facto One Man Company) เมื่อเกิดสภาวะเช่นนี้กฎหมายของประเทศต่างๆ ให้สิทธิแปรสภาพบริษัทนั้นเป็นบริษัทคนเดียว ฉะนั้น เมื่อพิจารณาจากสภาพของบริษัทคนเดียวดังกล่าว ย่อมแบ่งบริษัทคนเดียวออกเป็น 2 วิธี คือ บริษัทที่เกิดจากการจดทะเบียน และบริษัทคนเดียวที่เกิดจากการแปรรูป[111]

วิธีที่ 1 บริษัทคนเดียวที่เกิดจากการจดทะเบียน เกิดจากที่ผู้ประกอบการขอจดทะเบียนบริษัทเช่นเดียวกับการขอจดทะเบียนบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคน การจดทะเบียนบริษัทเป็นแบบพิธีก่อตั้งนิติบุคคล เมื่อจดทะเบียนแล้วทำให้บริษัทมีสภาพเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากผู้ถือหุ้นตามกฎหมายของประเทศส่วนใหญ่ เช่น อังกฤษ เยอรมนี และจีน ให้สิทธิบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลขอจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท ผู้ขอจดทะเบียนบริษัทมีฐานะเป็นทั้งผู้เริ่มก่อตั้งบริษัทและมีสภาพเป็นผู้ถือหุ้น (Member) ของบริษัทโครงสร้างผู้ถือหุ้นของบริษัทคนเดียวมีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียว บริษัทคนเดียวอาจแปรสภาพเป็นบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนได้ หากมีจำนวนผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้น ในทางกลับกันหากบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนที่จำนวนผู้ถือหุ้นลดเหลือเพียงคนเดียว อาจแปรสภาพเป็นบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียว บริษัทคนเดียวที่มีบริษัทเป็นผู้ถือหุ้น ย่อมทำให้บริษัทคนเดียวมีสภาพเป็นบริษัทลูกของบริษัทที่เป็นผู้ถือหุ้น

วิธีที่ 2 บริษัทคนเดียวที่เกิดจากการแปรรูป บริษัทที่ผู้ถือหุ้นหลายคน หากต่อมาจำนวนผู้ถือหุ้นลดเหลือเพียงคนเดียวอาจแปรสภาพเป็นบริษัทคนเดียวตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด กฎหมายบริษัทของประเทศต่างๆ อนุญาตให้มีการแปรสภาพบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนเป็นบริษัทคนเดียว หรือแปรสภาพจากบริษัทคนเดียวเป็นบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคน

---

[110] เสถียรภาพ นาหลวง. บทวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทคนเดียวของไทย. *นิตยสารบทบัณฑิตย์ของเนติบัณฑิตยสภา,* ปีที่ 73 ฉบับที่ 1 (2017): มกราคม-มีนาคม 2560, (72-104), หน้า 73

[111] เสถียร นาหลวง. *กฎหมายแพ่ง ลักษณะสัญญา ลักษณะละเมิด และลักษณะหุ้นส่วนบริษัทชั้นสูง.* นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2562. หน้า 13-52

ทั้งนี้ หากจะแบ่งประเภทของบริษัทคนเดียว อาจแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ บริษัทคนเดียวที่มีบุคคลธรรมดาเป็นผู้ถือหุ้น และบริษัทคนเดียวที่มีบริษัทเป็นผู้ถือหุ้น[112]

1. บริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวที่มีบุคคลธรรมดาเป็นผู้ถือหุ้น

บริษัทจำกัดที่มีบุคคลธรรมดาเป็นผู้ถือหุ้นพัฒนามาจากกิจการเจ้าของคนเดียวซึ่งเกิดจากความต้องการของผู้ประกอบการรายบุคคลที่ต้องการได้รับประโยชน์จากลักษณะของบริษัท 2 ประการ คือ ต้องการได้รับประโยชน์จากการเป็นนิติบุคคลแยกต่างหาก เพื่อความสะดวกในการทำนิติกรรมและการตั้งอยู่อย่างต่อเนื่องของธุรกิจ และต้องการได้รับการคุ้มครองความรับผิดจำกัดเช่นเดียวกับผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัด แต่โดยที่ผู้ถือหุ้นเป็นบุคคลธรรมดา ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ถือหุ้นเป็นผู้บริหารกิจการเสียเอง จึงทำให้ผู้ถือหุ้นในลักษณะนี้ถูกเรียกว่าเป็น บริษัทผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Companies) กฎหมายบริษัทของประเทศส่วนใหญ่ใช้กฎหมายบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวจูงใจให้ผู้ประกอบการรายบุคคลเข้ามาสู่ระบบบริษัท กฎหมายบางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา กำหนดให้บริษัทคนเดียวประเภทนี้เสียภาษีเงินได้ผู้ประกอบการในรูปของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แต่มีสิทธิเลือกเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลได้

2. บริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวที่มีบริษัทเป็นผู้ถือหุ้น

บริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวที่มีนิติบุคคลเป็นผู้ถือหุ้นเป็นที่คุ้นเคยในประเทศสังคมนิยมมาก่อน เช่นรัสเซีย จีน เป็นต้น ที่มีกฎหมายก่อตั้งบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวโดยมีองค์กรของรัฐเป็นเจ้าของทุนทั้งหมด แต่ต่อมาได้ปรากฏขึ้นในประเทศในภาคพื้นยุโรปในช่วงปลายทศวรรษที่ 1970 หลังจากนั้นได้เกิดบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวที่มีบริษัทเป็นผู้ถือหุ้นคนเดียวแพร่หลายในยุโรป อันเป็นผลมาจากที่บริษัทต้องการจะดำเนินกิจการโดยลำพัง เป็นผลให้บริษัทที่จัดตั้งใหม่กับบริษัทที่เป็นผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่บริษัทผู้ถือหุ้นเป็นบริษัทแม่ (Parent Company) และบริษัทคนเดียวเป็นบริษัทลูก (Subsidiary Company) ในปัจจุบันกฎหมายบริษัทของประเทศต่างๆ อนุญาตให้นิติบุคคลจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียว เช่น เยอรมนี ฝรั่งเศส อังกฤษ สิงคโปร์ ฮ่องกง บริษัทคนเดียวรูปแบบนี้ถือว่าเป็นบริษัทธุรกิจ (Business Company)

5.3 โครงสร้างกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการของบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียว

บริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวย่อมมีโครงสร้างผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียว ซึ่งเกิดจากการจัดตั้งหรือการแปรรูปหรือการปรับโครงสร้างผู้ถือหุ้นเป็นบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียว กล่าวคือ ตามกฎหมายบริษัทของประเทศอังกฤษ อนุญาตให้ทั้งบริษัทเอกชนจำกัด และบริษัทมหาชนจำกัดสามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดความรับผิดที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวได้[113] เช่นเดียวกับกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดและ

---

[112] เสถียรภาพ นาหลวง. *เรื่องเดียวกัน*. น. 13-53

[113] ชริตา ถิรธรรม์ธาดา. *การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวโดยนิติบุคคล*. หน้า 51.

บริษัทมหาชนจำกัดของเยอรมนีบัญญัติไว้ทำนองเดียวกันว่าบุคคลเดียวหรือหลายคนมีสิทธิจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัด ซึ่งกล่าวได้ว่าบุคคลคนเดียวมีสิทธิจัดตั้งบริษัทเอกชนจำกัดหรือบริษัทมหาชน[114] ดังนั้น จึงแสดงว่า ประมวลกฎหมายพาณิชย์อนุญาตให้บุคคลคนเดียวจัดตั้งบริษัท กฎหมายบริษัทดังกล่าวไว้ว่าบุคคลคนเดียวหรือหลายคนจะจัดตั้งบริษัทตามกฎหมายนี้ก็ได้ ในกรณีบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนแต่ต่อมาจำนวนผู้ถือหุ้นลดเหลือเพียงคนเดียว กฎหมายบริษัทของประเทศต้นแบบอนุญาตให้แปรสภาพเป็นบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียว ในทางกลับกันบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวที่มีจำนวนผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้นเป็นหลายคน ก็มีสิทธิแปรสภาพเป็นบริษัทผู้ถือหุ้นหลายคน

จะเห็นว่า หลักการจัดการบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวไม่แตกต่างจากบริษัทผู้ถือหุ้นหลายคน คือ อยู่บนหลักการจัดการโดยตัวแทนหรือหลักการมอบอำนาจให้จัดการ (Delegate Management) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าหลักศูนย์กลางการจัดการ (Centralized Management) โดยแบ่งโครงสร้างการจัดการออกเป็น 2 ส่วนประกอบด้วย การจัดการส่วนหนึ่ง และการกำกับการจัดการอีกส่วนหนึ่ง คือ ส่วนอำนาจในการจัดการ (Management Power) การจัดการบริษัทอำนาจของกรรมการจะมาจากบุคคลภายนอกหรือจากผู้ถือหุ้นก็ได้ สำหรับบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวในระบบกฎหมายบริษัทเยอรมนีกำหนดไว้ว่าผู้ถือหุ้นของบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวจะจัดการบริษัทด้วยตนเองหรือจะมอบอำนาจให้บุคคลอื่นเป็นกรรมการบริษัทก็ได้ กฎหมายบริษัทของอังกฤษบัญญัติไว้ว่าบริษัทจำกัดมีกรรมการคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ กรรมการบริษัทอย่างน้อยคนหนึ่งต้องเป็นบุคคลธรรมดา ดังนั้น กล่าวได้ว่ากรรมการของบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวไม่มีความแตกต่างจากกรรมการของบริษัทผู้ถือหุ้นหลายคน[115]

ส่วนอำนาจการกำกับการจัดการ (Power of Supervision) การกำกับการจัดการบริษัทจำกัด (Management Supervision) อยู่บนพื้นฐานของหลักการรวมศูนย์ (Principle of Centralized Management) ภายใต้หลักการนี้กฎหมายบริษัทจำกัดทุกระบบจึงไม่อนุญาตให้ผู้ถือหุ้นมีอำนาจจัดการบริษัทได้โดยตรง แต่ให้ผู้ถือหุ้นมีอำนาจจัดการโดยอ้อม ซึ่งเป็นผลมาจากหลักการการคุ้มครองผู้ถือหุ้นให้มีความรับผิดจำกัดอยู่บนเงื่อนไข 2 ประการ ประการแรก ผู้ถือหุ้นไม่ต้องเปิดเผยข้อมูลการเงินต่อสาธารณชน (Undisclosed Financial Information to the Pubic) ประการที่ 2 ผู้ถือหุ้นไม่มีสิทธิบริหารกิจการของบริษัทได้โดยตรง แต่โดยที่ผู้ถือหุ้นเป็นเจ้าของส่วนลงหุ้น (Equity) ในบริษัทผู้ถือหุ้นจึงมีอำนาจเข้าไปกำกับการจัดการบริษัทของฝ่ายจัดการโดยผ่าน

---

[114] เสถียรภาพ นาหลวง. *แนวทางการปฏิรูปกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นประเทศเศรษฐกิจพัฒนา*. หน้า 59.

[115] เสถียร นาหลวง. *กฎหมายแพ่ง ลักษณะสัญญา ลักษณะละเมิด และลักษณะหุ้นส่วนบริษัทชั้นสูง*. หน้า 13-54.

กระบวนการตัดสินใจในที่ประชุมผู้ถือหุ้น โดยหลักการดังกล่าวจึงทำให้โครงสร้างวิธีการจัดการประกอบด้วยบุคคลสองฝ่าย คือ ฝ่ายที่มีอำนาจจัดการคือกรรมการ กับฝ่ายที่มีอำนาจกำกับการจัดการคือผู้ถือหุ้น โดยที่อำนาจในการควบคุมการอยู่ในมือของฝ่ายจัดการ ดังนั้น ฝ่ายจัดการจึงเป็นผู้จัดทำข้อมูลการเงินของกิจการ ซึ่งผู้ถือหุ้นไม่ทราบ ด้วยเหตุนี้กฎหมายบริษัทจำกัดของประเทศต่างๆ จึงบัญญัติทำนองเดียวกันว่าให้ฝ่ายจัดการเสนอข้อมูลการเงินประจำปีในรูปของงบการเงิน (Financial Statements) แก่ผู้ถือหุ้นเพื่อพิจารณาอนุมัติในแต่ละรอบบัญชี กฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของเยอรมนี และอังกฤษ บัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำกับการจัดการบริษัทจำกัดผู้ถือหุ้นคนเดียวไว้ดังนี้[116]

กฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของเยอรมนีกำหนดไว้ว่ากรรมการผู้จัดการมีหน้าที่ต้องจัดทำบัญชีและเอกสารข้อมูลของกิจการบริษัทแล้วแจ้งแก่ผู้ถือหุ้น และผู้ถือหุ้นมีสิทธิตรวจสอบสมุดบัญชีของบริษัท เว้นแต่จะปรากฏว่าผู้ถือหุ้น จะใช้ข้อมูลนั้นไปในทางที่เกิดความเสียหายแก่บริษัท (Use the Information to Harm the Company) กรรมการไม่มีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อมูลแก่ผู้ถือหุ้น[117]

กฎหมายบริษัทของอังกฤษกำหนดให้กรรมการมีหน้าที่ต้องจัดทำรายงานการเงินประจำปีของบริษัทโดยต้องระบุรายการสินทรัพย์และความเสี่ยงและความไม่แน่นอนที่บริษัทเผชิญอยู่ ในกรณีที่บริษัทมีผู้ถือหุ้นคนเดียวและผู้ถือหุ้นคนเดียวเป็นกรรมการบริษัทก็ต้องมีหน้าที่ดังกล่าวเช่นกัน แต่ในกรณีที่ผู้ถือหุ้นคนเดียวไม่ได้เป็นกรรมการและหากผู้ถือหุ้นต้องการกรรมการก็ต้องส่งเอกสารเกี่ยวกับการจัดการบริษัทให้แก่ผู้ถือหุ้น[118]

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าวิธีการกำกับบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวของเยอรมนี และอังกฤษ มีหลักเกณฑ์คล้ายกัน ทั้งนี้ เพราะกฎหมายบริษัทของทั้งสองประเทศนำหลักการมาจาก The Twelfth Directive Article 4 “The sole member shall exercise the powers of the general meeting of the company”[119] บทบัญญัติดังกล่าวมีความหมายว่าผู้ถือหุ้นคนเดียวจะต้องใช้

---

[116]เสถียร นาหลวง. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 13-55.

[117] From *A Conceptualistic Tangle and the One or Two Man Corporation*. By E.R.Latty. 1956. North Carolina Law Review. 34(4). Pp.476-479.

[118] Form *Comparative Single Member Companies of Germany. France and England: A Recommendation to Ethiopia*. by A.M. Tessema. 2012.

[119] Twelfth Council Company Law Directive Retrieved, November 13,2016, from http://www.translation- centre.am/pdf/Translat/EU_Direct/company/Dir_89_667_en.pdf. อ้างใน เสถียรภาพ นาหลวง. *ประมวลสาระชุดวิชากฎหมายแพ่ง ลักษณะสัญญา ลักษณะละเมิด และลักษณะหุ้นส่วนบริษัทชั้นสูง*, หน่วยที่ 12-13, (ปรับปรุงครั้งที่ 1) นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 13-55.

อำนาจของการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นของบริษัท ซึ่งหมายความว่าการตัดสินใจของผู้ถือหุ้นคนเดียวอันเกี่ยวกับการจัดกิจการของบริษัทเป็นการประชุมผู้ถือหุ้น

สรุปได้ว่า บริษัทจำกัดผู้ถือหุ้นคนเดียวมีลักษณะเช่นเดียวกับบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นหลายคน คือ มีสภาพเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากผู้ถือหุ้น ผู้ถือหุ้นมีความรับผิดจำกัด จึงทำให้ผู้ถือหุ้นของบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวมีสิทธิเช่นเดียวกับผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นหลายคน โดยเฉพาะสิทธิในการกำกับการจัดการ สิทธิในการได้รับเงินปันผล และสิทธิในการโอนความเป็นเจ้าของหุ้น ข้อแตกต่างระหว่างบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวกับบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคน และผู้ประกอบการเจ้าของคนเดียว แยกพิจารณาดังนี้[120]

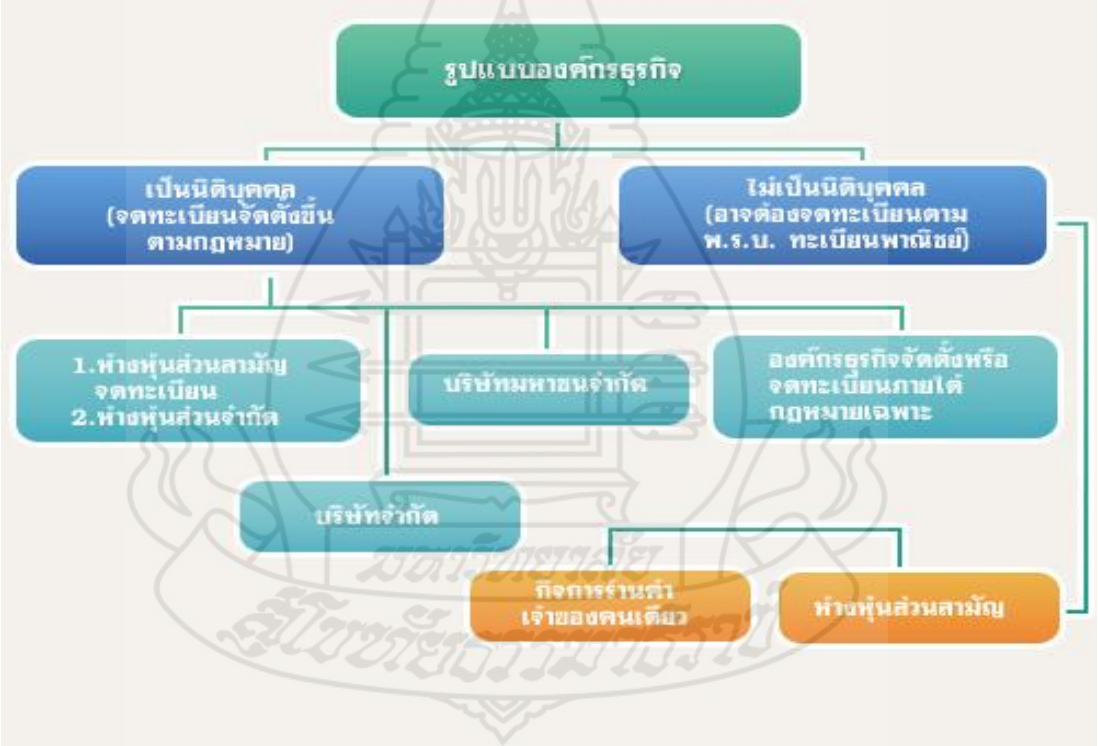
1. ข้อแตกต่างระหว่างบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวกับบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคน บริษัทจำกัดในปัจจุบันมีโครงสร้างของผู้ถือหุ้น 2 รูปแบบ คือ บริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคน ซึ่งเป็นบริษัทรูปแบบเดิม (Traditional Limited Company Style) และบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียว ซึ่งเป็นบริษัทรูปแบบใหม่ (modern style) ที่มีกฎหมายรองรับและแพร่หลายในช่วงต้นของปลายศตวรรษที่ 20 บริษัทจำกัดทั้งสองรูปแบบมีความแตกต่างกันเพียงโครงสร้างของผู้ถือหุ้นหลายคนกับผู้ถือหุ้นคนเดียวเท่านั้น แต่มีลักษณะประการอื่นที่เหมือนกัน คือ มีสภาพเป็นนิติบุคคลแยกต่างหาก (Separate Legal Entity) ผู้ถือหุ้นมีความรับผิดจำกัด (Shareholder's Limiter Liability) และศูนย์กลางการจัดการ (Centralized Management) ด้วยเหตุนี้กฎหมายบริษัทของประเทศต่างๆ จึงบัญญัติกฎหมายบริษัทผู้ถือหุ้นหลายคนและบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวรวมไว้ด้วยกันและใช้บทบัญญัติร่วมกันยกเว้นที่ไม่อาจนำเอาบทบัญญัติบริษัทผู้ถือหุ้นหลายคนไปใช้บังคับได้ จึงมีการบัญญัติหลักเกณฑ์ไว้เฉพาะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตัดสินใจของผู้ถือหุ้นของบริษัท ซึ่งไม่อาจประชุมผู้ถือหุ้นได้โดยสภาพ จึงกำหนดให้ผู้ถือหุ้นทำการบันทึกการตัดสินใจบางเรื่องไว้เป็นลายลักษณ์อักษรทำนองเดียวกับการบันทึกการประชุมของผู้ถือหุ้น (Shareholder's Minutes)

2. ข้อแตกต่างระหว่างบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวกับกิจการเจ้าของคนเดียว (Sole Proprietor) มีบุคคลธรรมดาคนเดียวเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ใช้ในธุรกิจ ไม่มีการแยกทรัพย์สินส่วนตัวออกจากทรัพย์สินของธุรกิจ (Non-Partitioning Business Assets) อย่างบริษัท ทั้งนี้ เพราะธุรกิจมิได้มีสภาพเป็นบุคคลแยกต่างหากจากผู้ลงทุน การประกอบกิจการในรูปแบบของกิจการเจ้าของคนเดียวไม่มีการปฏิสัมพันธ์ทางธุรกิจร่วมกับบุคคลอื่น อย่างไรก็ตาม เมื่อเจ้าของคนเดียวของกิจการได้จัดตั้งธุรกิจในรูปแบบบริษัทย่อมทำให้เขามีความรับผิดจำกัดเช่นเดียวกับผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัดแบบธรรมดา (Ordinary Limited Companies)

---

[120] เสถียรภาพ นาหลวง. *กฎหมายแพ่ง ลักษณะสัญญา ลักษณะละเมิด และลักษณะหุ้นส่วนบริษัท ชั้นสูง*. หน้า 13-57.

จากข้อมูลที่ได้ยกมากล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า บริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียว คือ บริษัทที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล ผู้ถือหุ้นมีความรับผิดจำกัดแตกต่างจากกิจการเจ้าของคนเดียวที่ต้องรับผิดไม่จำกัด แยกทรัพย์สินส่วนตัวออกจากทรัพย์สินของธุรกิจ โดยผู้ถือหุ้นคนเดียวเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในหุ้น มีการจัดการโดยกรรมการ ซึ่งอาจจะเป็นผู้ถือหุ้น หรือไม่ก็ได้ โดยอาจแต่งตั้งหรือมอบหมายให้ผู้อื่นเป็นผู้จัดการหรือกรรมการบริษัทก็ได้ บริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวจะไม่มีการประชุมผู้ถือหุ้น แต่จะกำหนดให้ผู้ถือหุ้นทำการบันทึกการตัดสินใจบางเรื่องไว้เป็นลายลักษณ์อักษรทำนองเดียวกับการบันทึกการประชุมของผู้ถือหุ้นกล่าวได้ว่าบริษัทจำกัดคนเดียวมีสภาพเป็นบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวมีความรับผิดจำกัดไม่เกินมูลค่าหุ้นที่ได้ลงทุนไป เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างขององค์กรธุรกิจของประเทศไทย ระหว่างกิจการเจ้าของคนเดียว ห้างหุ้นส่วนสามัญ ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลหรือห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัด จึงขอสรุปลักษณะหรือรูปแบบไว้พอสังเขปดังนี้

ภาพที่ 2.1 แสดงรูปแบบขององค์กรธุรกิจต่างๆ ในประเทศไทย

ที่มา: ข้อมูลจาก http://elearning2.utcc.ac.th/officialtcu/econtent/bg002/document/2.pdf

รูปแบบองค์กรธุรกิจของประเทศไทย[121]

1. ธุรกิจบุคคลธรรมดา เป็นเจ้าของกิจการเพียงคนเดียว ไม่ได้ร่วมลงทุนกับบุคคลอื่น ทำให้มีอิสระในการดำเนินงานและการตัดสินใจได้อย่างเต็มที่ ผลกำไรที่เกิดขึ้นก็ไม่ต้องแบ่งให้ใคร แต่เจ้าของธุรกิจจะต้องรับผิดชอบในหนี้สินของกิจการที่เกิดขึ้นไม่จำกัดจำนวน การจัดทำบัญชีและเสียภาษี ข้อดีของธุรกิจบุคคลธรรมดาคือไม่ต้องยุ่งยากในการจัดทำบัญชี สามารถเสียภาษีตามวิธีหักค่าใช้จ่ายแบบเหมาหรือหักค่าใช้จ่ายตามจริง เสียภาษีในอัตราก้าวหน้าตามฐานภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เริ่มจาก 0% - 37%

2. ธุรกิจประเภทห้างหุ้นส่วน ลักษณะของห้างหุ้นส่วน มาตรา 1012 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติว่า "อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคล ตั้งแต่สองคนขึ้นไป ตกลงเข้ากัน เพื่อกระทำกิจการร่วมกันด้วยประสงค์จะแบ่งกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น" ดังนั้นตามกฎหมายห้างหุ้นส่วนจะต้องมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป เข้ามาเป็นหุ้นส่วน จะนำทุนมาเข้าหุ้นกันมากน้อยเท่าใดก็ได้

ประการที่สอง ตกลงเข้ากัน คือ บุคคลที่จะเข้าร่วมประกอบกิจการได้ทำสัญญาตกลงกันว่าจะประกอบการค้าร่วมกัน การตกลงกันนั้น จะต้องมีการแสดง เจตนาโดยแจ้งชัด อาจจะทำเป็นสัญญาปากเปล่า หรือ ลายลักษณ์อักษร ก็ได้ว่าจะเข้าเป็น "ห้างหุ้นส่วน" ทุนที่จะนำมาลง ได้แก่ เงินสด ทรัพย์สินอย่างอื่น หรือ แรงงาน คือ ใช้กำลัง สติปัญญา ความคิดแรงกายแทน

ประการที่สาม เพื่อการทำกิจกรรมร่วมกัน คือคู่สัญญาจะต้องมาร่วมแรงร่วมใจและร่วมทุกข์กันเพื่อทำการตามที่ได้ตกลงไว้ และ

ประการที่สี่ เพื่อประสงค์กำไร คือ เป็นการตกลงใจทำงาน โดยมีจุดหมายปลายทางเพื่อผลกำไร อันได้เกิดจากกิจการที่ทำนั้น และผลกำไรจะได้นำมาแบ่งกัน ระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยกัน แต่ถ้ากิจการไม่หวังผลกำไร กิจการนั้นไม่ถือว่าเป็นห้างหุ้นส่วน

ทั้งนี้ ห้างหุ้นส่วนแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่หนึ่ง คือ ห้างหุ้นส่วนสามัญ(ไม่จดทะเบียน) เป็นการตกลงทำกิจการร่วมกันและแบ่งกำไรกันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วน หุ้นส่วนทุกคนจะต้องรับผิดต่อบุคคลภายนอกในหนี้สินของกิจการโดยไม่จำกัดจำนวน ซึ่งห้างหุ้นส่วนชนิดนี้กฎหมายไม่ได้บังคับให้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล จึงเสมือนมีสภาพเป็นคณะบุคคล ซึ่งหากเลือกจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลจะเรียกว่า "ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล" ซึ่งความรับผิดในหนี้ของหุ้นส่วน จะจำกัดเพียง 2 ปีนับตั้งแต่วันที่ออกจากการเป็นหุ้นส่วนเท่านั้น และส่วนใหญ่ไม่เป็นที่นิยมจดทะเบียนกัน การจัดทำบัญชีและเสีย

[121] กรมสรรพากร. *คู่มือกิจการ Strat Up*. กรุงเทพฯ: กรมสรรพากร. มกราคม 2559.

ภาษี การจัดทำบัญชีและเสียภาษี ไม่ต้องยุ่งยากในการจัดทำบัญชีเหมือนกรณีบุคคลธรรมดา แต่การเสียภาษีเงินได้ของคณะบุคคลจะเสียภาษีเงินได้เหมือนกับบุคคลธรรมดาที่แยกออกจากตัวบุคคลถือเป็นบุคคลอีกคนหนึ่งตามมาตรา 56 วรรค(2) ของประมวลรัษฎากร นอกจากนี้เงินส่วนแบ่งกำไรจากห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลได้รับสิทธิยกเว้นภาษีเงินได้ด้วย

ประเภทที่สอง คือ ห้างหุ้นส่วนสามัญ(จดทะเบียน) การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนชนิดนี้เมื่อได้จดทะเบียนนิติบุคคลตามกฎหมาย กับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า การจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลจะเรียกว่า "ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล" ซึ่งความรับผิดในหนี้ของหุ้นส่วน จะจำกัดเพียง 2 ปี นับตั้งแต่วันที่ออกจากการเป็นหุ้นส่วนเท่านั้น และส่วนใหญ่ไม่เป็นที่นิยมจดทะเบียนกัน การจัดทำบัญชีและเสียภาษี มีหน้าที่ต้องจัดทำบัญชีเหมือนกรณีตั้งบริษัท และเสียภาษีตามอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลจากกำไรสุทธิ

ประเภทที่สาม คือ ห้างหุ้นส่วนจำกัด การประกอบการในลักษณะนี้จะต้องจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย และต้องใส่คำว่า "ห้างหุ้นส่วนจำกัด" ไว้หน้าชื่อห้างเสมอไปด้วย เช่น ห้างหุ้นส่วนจำกัดสินไทย โดยต้องมีผู้เป็นหุ้นส่วน ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป และต้องประกอบด้วยหุ้นส่วนอยู่ 2 ประเภทคือ ประเภทจำกัดความรับผิดชอบ จำกัดรับผิดชอบในหนี้สินที่เกิดขึ้น ไม่มีสิทธิเป็นผู้จัดการ และประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบ (การไม่จำกัดความรับผิดชอบหมายถึง ไม่จำกัดหนี้สินที่เกิดขึ้นทุกกรณีของห้างหุ้นส่วน) และมีสิทธิที่เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างฯ สำหรับการเบิกจ่ายเงินกับธนาคารของห้างฯ ก็ขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างหุ้นส่วนกันเองแล้วไปแจ้งกับธนาคาร ไม่เกี่ยวกับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน

3. บริษัทจำกัด การประกอบการในลักษณะนี้จะต้องจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1097 คือ บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมกันทำกิจการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไรจากการดำเนินกิจการนั้นมาแบ่งกันประชุมตั้งบริษัท มีการประชุมแต่งตั้งกรรมการบริษัทของผู้เริ่มก่อการ เพื่อมอบหมายกิจการให้กรรมการบริษัทรับไปดำเนินการต่อไป โดยบริษัทจำกัดจะแบ่งทุนออกเป็นหุ้น มูลค่าหุ้นละเท่าๆ กัน ผู้ลงทุนในบริษัทเรียกว่า ผู้ถือหุ้น โดยผู้ถือหุ้นรับผิดไม่เกินจำนวนเงินที่ตนถือหุ้น กรรมการบริษัทเรียกให้ผู้เริ่มก่อการและผู้จองหุ้นชำระค่าหุ้นอย่างน้อยร้อยละ 25 ของมูลค่าหุ้น (ทุนของบริษัทจะแบ่งเป็นกี่หุ้นก็ได้ แต่ต้องไม่ต่ำกว่าหุ้นละ 5 บาท) ตามมาตรา 1110 วรรคสอง

เมื่อจดทะเบียนบริษัทจำกัดแล้ว จะมีสภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายแยกกับผู้ถือหุ้น และได้รับเลขทะเบียนนิติบุคคล 13 หลัก ซึ่งจะถูกใช้เป็นเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรของกรมสรรพากร สำหรับชื่อบริษัท ถ้าจะนำชื่อไปใช้ในดวงตรา ป้ายชื่อ หนังสือ จดหมาย หรือ

เอกสารอย่างอื่นเกี่ยวกับธุรกิจของบริษัทต้องใช้คำว่า “บริษัท” ไว้หน้าชื่อและ “จำกัด” ไว้ท้ายชื่อด้วย ถ้าเป็นภาษาอังกฤษต้องมีคำลงท้ายชื่อด้วย Company Limited หรือ Co., Ltd. เป็นต้น

ในกรณีที่บริษัทจำกัดนั้นได้ตกลงที่จะแก้ไขเพิ่มเติมรายการใดๆ ที่ได้จดทะเบียนไว้ เป็นอย่างอื่น หรือผู้ถือหุ้นจะเลิกกิจการ ก็จะต้องไปดำเนินการขอจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมรายการนั้นๆ หรือจดทะเบียนเลิกและเสร็จการชำระบัญชี ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทที่ห้างนั้นมีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ การจดทะเบียนจัดตั้งและแก้ไขเพิ่มเติมจะต้องดำเนินการตามวิธีและหลักเกณฑ์ที่กฎหมายและระเบียบของทางราชการได้กำหนดไว้

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจความแตกต่างระหว่างการประกอบการธุรกิจของบุคคลคนเดียว ห้างหุ้นส่วนสามัญ ห้างหุ้นส่วนสามัญ(นิติบุคคล)หรือห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัดเปรียบเทียบกับบริษัทจำกัดคนเดียว จึงได้จัดทำตารางเปรียบเทียบไว้ดังนี้

ตารางที่ 2.3 แสดงความแตกต่างระหว่างกิจการเจ้าของคนเดียว/ห้างหุ้นส่วนสามัญ/บริษัทจำกัด (คนเดียว)

เรื่อง	กิจการเจ้าของคนเดียว	ห้างหุ้นส่วนสามัญ	บริษัทจำกัด(คนเดียว)
ความหมาย	บุคคลธรรมดาเพียงคนเดียว เป็นเจ้าของกิจการ	บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ทำการตกลงร่วมกันทำกิจการเพื่อมุ่งจะแบ่งกำไรกันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วน	บริษัทจำกัดคนเดียวคือบริษัทที่ตั้งขึ้นด้วยความประสงค์จะแสวงหากำไรโดยมีเจ้าของทุนเป็นบุคคลธรรมดาคนเดียว
ความรับผิดต่อบุคคลภายนอก	ต้องรับผิดต่อบุคคลภายนอกไม่จำกัดจำนวน	หุ้นส่วนทุกคนจะต้องรับผิดต่อบุคคลภายนอกในหนี้สินของกิจการโดยไม่จำกัดจำนวน	รับผิดจำกัดไม่เกินทุนจดทะเบียนของบริษัท
การจัดตั้ง	บุคคลธรรมดาคนเดียว	จะต้องมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปเป็นผู้ร่วมก่อการ	มีคนเดียว

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

เรื่อง	กิจการเจ้าของคนเดียว	ห้างหุ้นส่วนสามัญ	บริษัทจำกัด(คนเดียว)
การลงทุน	เงิน ทรัพย์สิน และแรงงานของผู้เป็นเจ้าของทุน	เงิน หรือ ทรัพย์สิน หรือ แรงงาน	ทุนจดทะเบียนจะชำระเป็นตัวเงินหรือทรัพย์สินอื่นนอกจากตัวเงินก็ได้
ผู้มีอำนาจจัดการ	มีอิสระในการดำเนินงานและการตัดสินใจได้อย่างเต็มที่	หุ้นส่วนแต่ละคนมีอำนาจในการบริหารจัดการห้างหุ้นส่วน	การบริหารจัดการบริษัทให้กระทำโดยเจ้าของทุนเป็นผู้จัดการ และเป็นผู้แทนของบริษัท ในกรณีที่เจ้าของทุนไม่ประสงค์จะจัดการบริษัทด้วยตนเองไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนเจ้าของทุนอาจแต่งตั้งให้บุคคลอื่นเป็นผู้จัดการหรือเป็นผู้จัดการร่วมกับตน ทั้งนี้ เจ้าของทุนมีอำนาจถอดถอนบุคคลที่ตนแต่งตั้งเมื่อใดก็ได้
สิทธิและหน้าที่ของเจ้าของกิจการหุ้นส่วน/ผู้ถือหุ้น	- สามารถเลิกประกอบกิจการเมื่อไหร่ก็ได้ - สามารถใช้ชื่อทางการค้าประกอบการ (มีลิขสิทธิ์ทางเครื่องหมายการค้า)	- หากตาย และถูกศาลสั่งให้เป็นบุคคลล้มละลาย เป็นเหตุให้ห้างฯ เลิกกัน - ใช้ชื่อตนเป็นชื่อห้างได้ สามารถประกอบการในนามของห้างฯ ได้ – สิทธิที่จะโอนหุ้น ต้องได้รับความยินยอมจากหุ้นส่วนทุกคน	-เจ้าของทุนมีสิทธิ ดังต่อไปนี้ (1) บริหารจัดการบริษัท (2) ได้รับเงินปันผลจากบริษัท (3) ได้รับเงินหรือทรัพย์สินที่เป็นทุนคืนจากบริษัทในกรณีที่ได้มีการเลิกบริษัทและชำระบัญชี หลังจากได้ชำระหนี้ให้เจ้าหนี้บริษัทครบถ้วนแล้ว -หน้าที่ผู้จัดการต้องดำเนินกิจการของบริษัทให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ และข้อบังคับของบริษัท ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และด้วยความระมัดระวัง เพื่อประโยชน์ของบริษัท และผู้จัดการที่เจ้าของทุนแต่งตั้งต้องไม่กระทำการใดที่เป็นการแข่งขันกับกิจการของบริษัทหรือที่ตนมีส่วนได้เสียขัดกับ

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

เรื่อง	กิจการเจ้าของคนเดียว	ห้างหุ้นส่วนสามัญ	บริษัทจำกัด(คนเดียว)
		- สิทธิที่จะได้รับแบ่งเงินกำไรจากกิจการที่ทำร่วมกัน - สามารถเลิกกิจการได้ทันทีเมื่อได้ตกลงกันระหว่างหุ้นส่วน	ประโยชน์ของบริษัท เว้นแต่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของทุน - ให้บริษัทเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชีและงบการเงินต้องได้รับการตรวจสอบที่แสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต - บริษัทต้องจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีส่วนหนึ่งไว้เป็นทุนสำรองไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของกำไรสุทธิประจำปี - เมื่อเจ้าของทุนประสงค์จะลดทุน บริษัทต้องมีหนังสือบอกกล่าวไปยังบรรดาเจ้าหนี้ของบริษัท -เมื่อเลิกบริษัทแล้วให้ดำเนินการชำระบัญชี
ผลตอบแทน	ผลกำไรที่เกิดขึ้นก็ไม่ต้องแบ่งให้ใคร	กำไรจากกิจการที่ทำได้กำไรเท่าไหร่ก็นำมาแบ่งเท่าๆกัน หรือตามที่ได้ตกลงกัน	การจ่ายเงินปันผลจากเงินกำไรเท่านั้น
สถานะ	เป็นบุคคลธรรมดา	เป็นคณะบุคคล	เป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย
หน้าที่ทางภาษีอากร	ต้องจัดทำบัญชีและต้องยื่นภาษีต่อกรมสรรพากร	ต้องจัดทำบัญชีและต้องยื่นภาษีต่อกรมสรรพากร	ต้องจัดทำบัญชีและต้องยื่นภาษีต่อกรมสรรพากร

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

เรื่อง	กิจการเจ้าของคนเดียว	ห้างหุ้นส่วนสามัญ	บริษัทจำกัด(คนเดียว)
ข้อดี	- จัดตั้งง่าย - มีอิสระในการดำเนินงานและการตัดสินใจได้อย่างเต็มที่ - ผลกำไรที่เกิดขึ้นก็ไม่ต้องแบ่งให้ใคร - ไม่ต้องยุ่งยากในการจัดทำบัญชี	- จัดตั้งง่าย -ระดมทุนจากแหล่งอื่นได้ง่าย มั่นคงกว่าธุรกิจเจ้าของคนเดียว -เลิกกิจการได้ง่าย - ไม่ต้องยุ่งยากในการจัดทำบัญชี	- มีอิสระในการตัดสินใจ - เจ้าของทุนเป็นผู้รับผิดชอบต่อการดำเนินงาน - การเลิกกิจการทำได้ง่าย - เจ้าหนี้ของบริษัทมีสิทธิฟ้องร้องเจ้าของทุนให้รับผิดไม่เกินจำนวนทุนที่เจ้าของทุนยังค้างส่งแก่บริษัท
ข้อเสีย	- ขาดเงินทุน - ขาดความน่าเชื่อถือ - ธุรกิจขาดความมั่นคง - ชื่อเสียงมีผลต่อธุรกิจ - ต้องรับผิดในหนี้โดยไม่จำกัด	- มีข้อจำกัดเรื่องการโอนหุ้น - การเพิ่มเงินทุน หรือถอนเงินทุนออกกระทำได้ยาก - ธุรกิจขาดความมั่นคง สามารถเลิกกิจการเมื่อใดก็ได้ขึ้นอยู่กับข้อตกลงของหุ้นส่วน	- ขาดความน่าเชื่อถือของกิจการ - การจัดหาเงินทุนทำได้ยาก - ธุรกิจอาจไม่ยืนยาวและไม่ต่อเนื่อง - บริษัทเลิกกิจการเนื่องจากเจ้าของทุนตายหรือตกเป็นคนไร้ความสามารถและบริษัทไม่มีผู้จัดการภายในหนึ่งปีนับ แต่วันที่เจ้าของทุนตายหรือตกเป็นคนไร้ความสามารถ

ที่มา: กรมสรรพากร. (2564). จาก http://rdsrv.rd.go.th/1434.html.

ตารางที่ 2.4 แสดงความแตกต่างระหว่าง ห้างหุ้นส่วนจำกัด/บริษัทจำกัด/บริษัทจำกัด(คนเดียว)

เรื่อง	ห้างหุ้นส่วนจำกัด	บริษัทจำกัด	บริษัทจำกัด(คนเดียว)
ความหมาย	ห้างหุ้นส่วนจำกัด คือ องค์กรในการประกอบกิจการค้ารูปแบบหนึ่ง ซึ่งเหมาะสมกับกิจการค้า	บริษัทจำกัด คือ บริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นโดยแบ่งทุน ของบริษัทเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่าๆ กัน	บริษัทจำกัดคนเดียว คือ บริษัทที่ตั้งขึ้นด้วยความประสงค์จะแสวงหากำไร โดยมีเจ้าของทุนเป็นบุคคลธรรมดาคนเดียว ซึ่งรับผิดจำกัดไม่เกินทุนจดทะเบียนของบริษัท
หุ้นส่วน/ผู้ถือหุ้น	มีหุ้นส่วน 2 ประเภท คือ 1.หุ้นส่วนจำกัดความรับผิดจะรับผิดชอบเท่าที่จำกัดความรับผิดไว้ 2.หุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดจะรับผิดในหนี้สินของห้างหุ้นส่วนจำกัดไม่มีจำกัดจำนวน	หุ้นส่วนของบริษัทอยู่ในรูปแบบผู้ถือหุ้น รับผิดในหนี้สินของบริษัทเท่ากับมูลค่าหุ้นที่ยังชำระไม่ครบ ถ้าชำระค่าหุ้นครบแล้วความรับผิดไม่มีเป็นส่วนตัว	ให้บริษัททำใบสำคัญการลงทุนซึ่งเป็นเอกสารแสดงสิทธิของเจ้าของทุนในบริษัท มอบให้เจ้าของทุนถือไว้เป็นหลักฐาน
สถานะ	เป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย	เป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย	เป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย
การจัดตั้ง	จะต้องมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ตกลงเข้าร่วมกันเพื่อทำกิจการร่วมกัน โดยประสงค์จะแบ่งกำไรอันจะได้จากกิจการที่ทำนั้น	จะต้องมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปเป็นผู้ร่วมก่อการจัดตั้งบริษัท	มีคนเดียว

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

เรื่อง	ห้างหุ้นส่วนจำกัด	บริษัทจำกัด	บริษัทจำกัด(คนเดียว)
ผลตอบแทน	กำไรจากกิจการที่ทำได้กำไรเท่าไหร่ก็นำมาแบ่งเท่าๆ กัน หรือตามที่ตกลงกัน	เงินปันผลตามมติที่ประชุมใหญ่ จ่ายจากกำไร ถ้าขาดทุนห้ามจ่ายเงินปันผลจนกว่าจะได้แก้ไขให้หายขาดทุน	การจ่ายเงินปันผลจากเงินกำไรเท่านั้น
การลงทุน	เงิน หรือทรัพย์สิน หรือแรงงาน	เงินเท่านั้น	ทุนจดทะเบียนจะชำระเป็นตัวเงินหรือทรัพย์สินอื่นนอกจากตัวเงินก็ได้
หน้าที่	ต้องส่งงบการเงินและต้องยื่นภาษีต่อกรมสรรพากร	ต้องส่งงบการเงินและต้องยื่นภาษีต่อกรมสรรพากร	ต้องส่งงบการเงินและต้องยื่นภาษีต่อกรมสรรพากร
ผู้มีอำนาจจัดการ	หุ้นส่วนผู้จัดการ (เฉพาะหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดเท่านั้นที่เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการได้)	กรรมการบริษัทมาจากการแต่งตั้งของที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น	การบริหารจัดการบริษัทให้กระทำโดยเจ้าของทุนเป็นผู้จัดการและเป็นผู้แทนของบริษัท ในกรณีที่เจ้าของทุนไม่ประสงค์จะจัดการบริษัทด้วยตนเองไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนเจ้าของทุนอาจแต่งตั้งให้บุคคลอื่นเป็นผู้จัดการหรือเป็นผู้จัดการร่วมกับตน ทั้งนี้ เจ้าของทุน มีอำนาจถอดถอนบุคคลที่ ตนแต่งตั้งเมื่อใดก็ได้

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

เรื่อง	ห้างหุ้นส่วนจำกัด	บริษัทจำกัด	บริษัทจำกัด(คนเดียว)
สิทธิและหน้าที่ของหุ้นส่วน/ผู้ถือหุ้น	<u>หุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด</u>เท่านั้นที่สามารถจัดการงานของห้างฯ ได้ -โอนหุ้นต้องได้รับความยินยอมจากหุ้นส่วนคนอื่น จะประกอบกิจการอื่นอันมีลักษณะเป็นคู่แข่งกับห้างฯ ไม่ได้ -หากตายเป็นเหตุให้ห้างเลิกกัน -ใช้ชื่อตนเป็นชื่อห้างได้ <u>หุ้นส่วนจำกัดความรับผิด</u> -ไม่สามารถจัดการงานของห้างฯ ได้ -โอนหุ้นไม่ต้องได้รับความยินยอม -ประกอบกิจการอื่นอัน มีลักษณะเป็นคู่แข่งกับห้างฯ ได้ -หากตายไม่เป็นเหตุให้หากตายไม่เป็นเหตุให้ห้างเลิกกัน -ใช้ชื่อตนเป็นชื่อห้างไม่ได้	<u>ผู้ถือหุ้น</u> มีสิทธิที่จะได้รับใบหุ้น สิทธิโอนหุ้น โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากบริษัท สิทธิได้รับเงินปันผล สิทธิควบคุมการดำเนินงานของบริษัท สิทธิในการประชุมทุกครั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนในเรื่องต่างๆ ที่บริษัทขออำนาจจากผู้ถือหุ้น เช่น การแต่งตั้ง/ถอดถอนกรรมการ/กำหนดอำนาจผู้มีอำนาจลงนามผูกพันบริษัท การเพิ่มทุน/ลดทุน/จ่ายเงินปันผล ตั้งผู้ชำระบัญชี เป็นต้นสิทธิที่จะตรวจดูรายงานการประชุมกรรมการ/ประชุมผู้ถือหุ้น สิทธิในการฟ้องขอให้เพิกถอนมติของที่ประชุมใหญ่ สิทธิฟ้องกรรมการที่ปฏิบัติงานบริษัทให้เกิดความเสียหาย สิทธิที่จะจำหน่ายจ่ายโอนหุ้นหรือใช้เป็นหลักประกันหนี้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจาก	เจ้าของทุนมีสิทธิ ดังต่อไปนี้ (1) บริหารจัดการบริษัท (2) ได้รับเงินปันผลจากบริษัท (3) ได้รับเงินหรือทรัพย์สินที่เป็นทุนคืนจากบริษัทในกรณีที่ได้มีการเลิกบริษัทและชำระบัญชี หลังจากได้ชำระหนี้ให้เจ้าหนี้บริษัทครบถ้วนแล้วหน้าที่ผู้จัดการต้องดำเนินกิจการของบริษัทให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ และข้อบังคับของบริษัท ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและด้วยความระมัดระวัง เพื่อประโยชน์ของบริษัท และผู้จัดการที่เจ้าของทุนแต่งตั้งต้องไม่กระทำการใดที่เป็นการแข่งขันกับกิจการของบริษัท หรือที่ตนมีส่วนได้เสียขัดกับประโยชน์ของบริษัท เว้นแต่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของทุน -ให้บริษัทเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี และงบการเงิน

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

เรื่อง	ห้างหุ้นส่วนจำกัด	บริษัทจำกัด	บริษัทจำกัด(คนเดียว)
		บริษัทก่อนสิทธิที่จะได้ซื้อหุ้นออกใหม่ของบริษัทตามส่วนของการถือหุ้นเดิมและได้รับเงินค่าหุ้นและส่วนแบ่งในทรัพย์สินของบริษัทหลังจากมีการเลิกบริษัทและชำระบัญชีแล้ว สิทธิที่จะเป็นผู้สอบบัญชี หรือหุ้นออกใหม่ของบริษัทตามส่วนของการถือหุ้นเดิมและได้รับเงินค่าหุ้นและส่วนแบ่งในทรัพย์สินของบริษัทหลังจากมีการเลิกบริษัทและชำระบัญชีแล้ว สิทธิที่จะเป็นผู้สอบบัญชี หรือตรวจทะเบียนผู้ถือหุ้น หรือเรียกประชุมผู้ถือหุ้น/ฟ้องให้เลิกบริษัทและสิทธิในการร้องต่อศาลเพื่อสั่งให้บริษัทฟื้นคืนสู่ทะเบียน เป็นต้น	ต้องได้รับการตรวจสอบที่แสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต -บริษัทต้องจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีส่วนหนึ่งไว้เป็นทุนสำรองไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของกำไรสุทธิประจำปี -เมื่อเจ้าของทุนประสงค์จะลดทุน บริษัทต้องมีหนังสือบอกกล่าวไปยังบรรดาเจ้าหนี้ของบริษัท -เมื่อเลิกบริษัทแล้วให้ดำเนินการชำระบัญชี
ข้อดี	-ระดมทุนจากแหล่งอื่นได้ง่าย มั่นคงกว่าธุรกิจเจ้าของคนเดียว - เลิกกิจการได้ง่าย - หุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด ต้อง	- มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินแยกออกต่างหากจากผู้ถือหุ้น - หาทุนเพิ่มโดยการขายหุ้น - ผู้ถือหุ้นรับผิดชอบเพียงเท่าค่าหุ้นที่ตนค้างชำระ - ผู้ถือหุ้นขายหรือโอนหุ้น	- จัดตั้งง่าย - มีอิสระในการตัดสินใจ - เจ้าของทุนเป็นผู้รับผิดชอบต่อการดำเนินงาน - ข้อบังคับทางกฎหมายน้อย - การเลิกกิจการทำได้ง่าย

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

เรื่อง	ห้างหุ้นส่วนจำกัด	บริษัทจำกัด	บริษัทจำกัด(คนเดียว)
	รับผิดชอบงานของห้างอย่างกิจการของตน	ของตนให้กับผู้อื่นได้ - ผู้ถือหุ้นตาย กิจการยังดำเนินการต่อได้ - มีความน่าเชื่อถือมากกว่ากิจการเจ้าของคนเดียว หรือห้างหุ้นส่วนจำกัด	- ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานต่ำ - เจ้าหนี้ของบริษัทมีสิทธิฟ้องร้องเจ้าของทุนให้รับผิดไม่เกินจำนวนทุนที่เจ้าของทุนยังค้างส่งแก่บริษัท
ข้อเสีย	- มีข้อจำกัดเรื่องการโอนหุ้น - ถอนเงินออกได้ยาก - อายุธุรกิจถูกจำกัดด้วยอายุของผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด - หุ้นส่วนก่อหนี้ได้ไม่จำกัดไม่กล้าเสี่ยงในการขยายกิจการ	- ขั้นตอนจัดตั้งยุ่งยาก หน่วยงานของรัฐดูแลเข้มงวด - ค่าใช้จ่ายในการบริหารสูง ต้องมีผู้ตรวจสอบบัญชี - ต้องมีผู้ถือหุ้นอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป - ความลับเปิดเผยได้ง่าย	- ขาดความน่าเชื่อถือของกิจการ - การจัดหาเงินทุนทำได้ยาก - ธุรกิจอาจไม่ยืนยาวและไม่ต่อเนื่อง - บริษัทเลิกกิจการเนื่องจากเจ้าของทุนตายหรือตกเป็นคนไร้ความสามารถและบริษัทไม่มีผู้จัดการภายในหนึ่งปีนับ แต่วันที่เจ้าของทุนตายหรือตกเป็นคนไร้ความสามารถ
ภาษี	ภาษีนิติบุคคล -ใช้อัตราภาษีคงที่ 20 % ของกำไรสุทธิ (กำไรหักด้วยค่าใช้จ่ายจริงที่มีหลักฐาน)	ภาษีนิติบุคคล - ใช้อัตราภาษีคงที่ 20 % ของกำไรสุทธิ (กำไรหักด้วยค่าใช้จ่ายจริงที่มีหลักฐาน)	ภาษีนิติบุคคล - ใช้อัตราภาษีคงที่ 20 % ของกำไรสุทธิ (กำไรหักด้วยค่าใช้จ่ายจริงที่มีหลักฐาน)

ที่มา: กรมสรรพากร. (2564). จาก http://rdsrv.rd.go.th/1434.html.

6. ทฤษฎีเกี่ยวกับบริษัทจำกัดคนเดียว

ทฤษฎีเกี่ยวกับกับความเป็นนิติบุคคลมีมาแต่สมัยโรมัน ปรากฏอยู่ในกฎหมาย ศาสนา (CANON LAW) และกฎหมายพาณิชย์ในสมัยแรกเริ่ม โดยมีอยู่หลายแง่มุม ดังนี้[122]

FICTION หรือ ENTITY THEORY ถือว่าบริษัทเป็นบุคคลโดยการสมมุติ ไม่ใช่เป็นของจริง เป็นบุคคลหรือตัวตนทางกฎหมาย (LEGAL PERSON OR ENTITY) ซึ่งกฎหมายรับรอง ให้เกิดผลขึ้นเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ที่รัฐให้การรับรองบริษัท รัฐจึงมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปควบคุมดูแลบริษัทได้ ทั้งนี้ บริษัทต้องระบุวัตถุประสงค์ของตนเพื่อเป็นกรอบหรือจำกัดว่าบริษัทมีความสามารถทำการค้าชนิดใดได้บ้าง แต่ในปัจจุบันกฎหมายสมัยใหม่ก็เริ่มยกเลิกหลักการที่ว่าการบริษัทจะต้องระบุ วัตถุประสงค์ไว้เป็นการแน่นอนแล้วแนวความคิดของทฤษฎีนี้จึงไม่ค่อยตรงกับทางปฏิบัติและแนวความคิดสมัยใหม่นัก

FIAT หรือ CONCESSION THEORY ถือว่าบริษัทเกิดขึ้นโดยอำนาจรัฐ เป็นผลให้บริษัทต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ การจัดตั้ง การดำเนินการของบริษัทก็ต้องทำให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนและกฎหมาย รัฐต้องเข้าไปควบคุมดูแลด้วย แต่เมื่อต่อมาบริษัทเกิดขึ้นโดยการจดทะเบียนแล้วแนวความคิดตามทฤษฎีนี้จึงเสื่อมไป

REALIST หรือ ORGANIC THEORY ถือว่าบริษัทเป็นเรื่องที่กฎหมายรับรอง กลุ่มผลประโยชน์ ซึ่งเกิดขึ้นแล้วและมีอยู่ตามความเป็นจริง จึงมีความจำเป็นต้องให้การรับรองแยกต่างหากจากตัวบุคคลผู้ก่อตั้ง บริษัทจึงมีความสามารถกระทำการต่างๆ ได้ เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาเพราะมีองค์กรซึ่งเป็นสมองและเป็นมือเป็นเท้าให้กระทำการได้

CONTRACT THEORY ถือว่าความเป็นนิติบุคคลของบริษัทเกิดขึ้นจากสัญญา ระหว่างผู้ถือหุ้นกันเอง ระหว่างผู้ถือหุ้นกับบริษัท และระหว่างผู้ถือหุ้นกับรัฐ

ENTERPRISE THEORY เห็นว่าเป็นความจำเป็นทางการค้า จึงต้องให้บริษัท มีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยไม่คำนึงถึงการไม่มีตัวตน แยกจากผู้ถือหุ้น

SYMBOL THEORY ถือว่าบริษัทเป็นสัญลักษณ์ความสำคัญทางกฎหมายของบุคคลทั้งหลายซึ่งรวมกลุ่มกันเป็นบริษัท

AGGREGATE THEORY ถือว่าบริษัทเป็นบุคคลรวมๆ ของบุคคลตามธรรมชาติ

---

[122] พูนพงษ์ นัยนาพากรณ์. *การยกระดับการให้บริการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัททางอิเล็กทรอนิกส์.* รายงานการศึกษาส่วนบุคคล. 2556. หน้า 28-30.

ENTITY THEORY ถือว่าบริษัทเกิดเป็นบุคคลขึ้นคนเดียวเดี่ยวๆ ตามที่กฎหมายสร้างขึ้นมา ต่างหากจากผู้ถือหุ้น

ในปัจจุบัน นิติบุคคลในรูปแบบบริษัทถือว่ามีตัวตนทางกฎหมายแยกจากผู้ถือหุ้น ทำให้บริษัทสามารถมีสิทธิและหน้าที่ต่างหากจากผู้ถือหุ้น ซึ่งมีผลตามมาในประการอื่นๆ อีก คือผู้ถือหุ้นมีความรับผิดแยกจากบริษัท ไม่ต้องรับผิดในหนี้สินของบริษัท ทรัพย์สินของบริษัทแยกจากทรัพย์สินของผู้ถือหุ้น บริษัทอาจดำเนินคดีในนามของตนเองและบริษัทอาจมีชีวิตอยู่ตลอดไป เพราะไม่ต้องประสบกับปัญหาโรคภัยไข้เจ็บหรือความสามารถบกพร่องหรือความชราภาพอย่างบุคคลธรรมดา และเมื่อมีการแยกผลประโยชน์ของบริษัทและผู้ถือหุ้นออกจากกันแล้ว ผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นซึ่งมีอยู่ในบริษัท โดยเฉพาะอย่างยิ่งหุ้นย่อมโอนได้โดยง่ายยิ่งกว่าผลประโยชน์ในกิจการค้ารูปแบบอื่น

โดยสรุป ทฤษฎีกฎหมายอันเกี่ยวเนื่องกับบริษัท ซึ่งนับว่าเป็นทฤษฎีหลักที่มีความสำคัญต่อระบบกฎหมายบริษัททั่วโลก มีอยู่ 2 ทฤษฎีด้วยกัน กล่าวคือ ทฤษฎีบุคคลสมมุติ (Fiction Entity Theory) และทฤษฎีความเป็นนิติบุคคลที่แท้จริง (Real Entity Theory)[123] ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีบุคคลสมมุติ (Fiction Entity Theory)

แนวความคิดว่าด้วยความเป็นบุคคลของบริษัทนั้นเป็นเรื่องที่ปรากฏขึ้นมาตั้งแต่ยุคโรมัน เพียงแต่ยังไม่มีความชัดเจนมากนัก กระทั่งในช่วงศตวรรษที่ 13 แนวความคิดว่าด้วยความเป็นบุคคลของบริษัทเริ่มปรากฏให้เห็นชัดเจนมากขึ้นในกฎหมายทางศาสนาของชาวคริสต์ (Canon Law) สืบเนื่องจากการที่ Pope Innocent IV ได้เคยชี้แจงไว้ว่าแท้จริงแล้วบริษัท (Corporation) ไม่สามารถทำการสื่อสาร สาบานตน สวดมนต์ขอพร หรือกระทำความผิดในทางกฎหมายใดๆ ได้ ทั้งนี้เพราะว่าบริษัทไม่มีความเป็นบุคคล ไม่มีตัวตนหรือจิตวิญญาณ และไม่มีเจตจำนง (Will) เป็นของตัวเองจึงไม่ใช่บุคคลที่มีอยู่จริง แต่เป็นเพียงบุคคลที่ถูกสมมุติขึ้นมาจากจินตนาการเท่านั้น และด้วยเหตุที่ยุคนั้นศาสนาคริสต์นับเป็นศูนย์กลางแห่งหนึ่งของโลกที่มีความยิ่งใหญ่และมีอิทธิพลเป็นอย่างมาก ทำให้มีนักกฎหมายหลายคนนำเอาแนวความคิดดังกล่าวของ Pope Innocent IV ไปเผยแพร่และนำไปใช้ในการพิจารณาคดีในชั้นศาล ทั้งศาลทางศาสนา (Court of Christian) และศาลที่ไม่เกี่ยวข้องกับศาสนา (Temporal Court)[124] จนกระทั่งช่วงศตวรรษที่ 19 Carl von Savigny นัก

---

[123] เสถียรภาพ นาหลวง. ปัญหาการใช้ทฤษฎีความเป็นบุคคลของบริษัทในประเทศไทย. *วารสารนิติศาสตร์,* 4(1) (มกราคม - มิถุนายน 2556), หน้า 22-36

[124] Hylyani Hassan. Zuhairah Ariff Abd Ghadas and Nasarudin Abdul Rahman. The Myth of Corporate Personality: A comparative Legal Analysis of the Doctrine of Corporate Personality of Malaysian and Islamic Laws. *Australian Journal of Basic and Applied Sciences,* Vol. 6. No. 11, (2012), p.192.

ปรัชญาคนสำคัญของสำนักกฎหมายประวัติศาสตร์ ได้นำแนวความคิดดังกล่าวของศาสนาคริสต์มาศึกษาอย่างจริงจัง โดยเริ่มต้นจากการตั้งคำถามเกี่ยวกับความเป็นเจ้าของทรัพย์สินของบริษัทว่า ใครเป็นเจ้าของที่แท้จริงในทรัพย์สินของบริษัท ระหว่างบริษัทหรือเจ้าของบริษัท ซึ่ง Savigny ได้ตอบคำถามดังกล่าวว่า ทรัพย์สินทั้งหมดตกเป็นของบริษัท อันเป็นไปตามเจตจำนงของเจ้าของบริษัท ซึ่งหมายความว่า แท้จริงแล้วบริษัทไม่สามารถมีเจตจำนงด้วยตัวเองได้ แต่อย่างไรก็ตาม บริษัทยังสามารถเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ในฐานะของบุคคลที่ถูกสมมุติขึ้นมา และแนวความคิดในลักษณะเช่นนี้ของ Savigny ทำให้เกิดเป็นทฤษฎีที่มีชื่อว่า ทฤษฎีบุคคลสมมุติ (Fiction Entity Theory) ซึ่งมีอิทธิพลต่อกฎหมายบริษัทไปทั่วโลกเป็นเวลายาวนานสืบเนื่องมาถึงปัจจุบัน"[125]

ทฤษฎีบุคคลสมมุติ (Fiction Entity Theory) มีแนวคิดสำคัญว่า นิติบุคคลเป็นสิ่งที่ถูกสมมุติหรือสร้างขึ้นมา โดยอำนาจของรัฐซึ่งกระทำผ่านกฎหมาย ดังนั้น รัฐจะให้สภาพนิติบุคคลหรือเพิกถอนสภาพนิติบุคคลของบริษัทเมื่อใดก็ได้ เพราะนิติบุคคลนั้นหาได้มีตัวตนอยู่อย่างแท้จริงไม่ ทั้งนี้ นิติบุคคลที่เกิดขึ้นภายใต้ทฤษฎีบุคคลสมมุติจะถือว่า กฎหมายได้รับรู้โดยสมมุติให้เป็นบุคคลอีกคนหนึ่งแยกต่างหากจากบุคคลที่รวมตัวกันเป็นโครงสร้างของบริษัท[126] และจะมีสิทธิหน้าที่เสมือนอย่างบุคคลธรรมดา แต่ถูกจำกัดอยู่เพียงเท่าที่กฎหมายกำหนดให้เท่านั้น จะมีสิทธิและหน้าที่นอกเหนือไปจากอำนาจของกฎหมายไม่ได้ ทฤษฎีนี้จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ทฤษฎีความเป็นนิติบุคคลโดยรัฐให้อำนาจ หรือทฤษฎีสัมปทาน (Grant Theory) ซึ่งนับเป็นทฤษฎีที่จำกัดเสรีภาพในการรวมกลุ่มของบุคคล เนื่องจากมองว่าแม้จะมีการรวมกลุ่มกันของบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์จะก่อตั้งนิติบุคคลก็ตาม ก็ไม่ทำให้กลุ่มบุคคลดังกล่าวมีสถานะทางกฎหมายเป็นนิติบุคคลไปได้ ตราบใดที่รัฐยังไม่ได้ให้สภาพนิติบุคคลกับกลุ่มบุคคลนั้น เพราะการจัดตั้งหรือให้สภาพนิติบุคคลเป็นอำนาจผูกขาดของรัฐแต่เพียงผู้เดียว[127] โดยแนวความคิดนี้มีนักนิติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงในอดีตหลายคนที่ให้การสนับสนุน อาทิ Blackstone, Coke และ John Salmond[128] เป็นต้น

สำหรับกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย ที่ประกาศใช้ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2471 นั้น พระราชบัญญัติลักษณะเข้าหุ้นส่วนและบริษัท ร.ศ.

---

[125] Arthur Machen. Corporate Personality. *Harvard Law Review*, Vol. 24. No.4, (February 1911), pp.1-2.

[126] ชัยนันท์ งามขจรกุลกิจ. ทฤษฎีว่าด้วยนิติบุคคลความเป็นนิติบุคคลของบริษัทจำกัด. *วารสารสมาคมรัฐประศาสนศาสตร์ นิด้า*, 3(1) (มกราคม-มีนาคม 2541), p.50.

[127] Ron Harris. The Transplantation of the Legal Discourse on Corporate Personality Theories: From German Codification to British Political Pluralism and American Big Business. *Washing and Lee Law Review*, 63, (January 2006), p.1424.

[128] Halyani Hassan. *Op.cit.*

130 ได้รับอิทธิพลมาจากแนวความคิดของกฎหมายบริษัทของประเทศอังกฤษในช่วงศตวรรษที่ 19 ซึ่งขณะนั้นกฎหมายบริษัทของประเทศอังกฤษยังคงยึดถือตามแนวทฤษฎีบุคคลสมมุติ ส่งผลให้กฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของไทยดำเนินตามแนวทางทฤษฎีบุคคลสมมุติไปด้วย และยังคงปรากฏแนวคิดเช่นนี้อยู่จนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักวิชาการทางกฎหมายจำนวนมากในประเทศไทย มีความเห็นสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันกับทฤษฎีนี้[129] ดังจะเห็นได้ชัดเจนจากการตีความเรื่องความสามารถของนิติบุคคลในประเด็นที่ว่า นิติบุคคลสามารถเป็นผู้เริ่มก่อการบริษัทได้หรือไม่ ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากการที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้กำหนดไว้โดยชัดแจ้งว่า ผู้เริ่มก่อการบริษัทเอกชนจำกัดจะมีสถานะเช่นใด ซึ่งจะเห็นว่ามาตรา 1012 และมาตรา 1097 บัญญัติถึงสถานะของผู้เริ่มก่อการที่จะเข้ามาเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น ในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยใช้คำว่า “บุคคล” เท่านั้น ไม่ได้มีการระบุโดยเฉพาะเจาะจงลงไปว่า บุคคลในที่นี้หมายถึง แต่เพียงบุคคลธรรมดา หรือหมายรวมไปถึงนิติบุคคลด้วย ซึ่งหากพิจารณาตามความเข้าใจทางกฎหมายโดยปกติแล้วจะเห็นว่า ไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลก็สามารถเป็นผู้เริ่มก่อการบริษัทได้ทั้งสิ้น แต่อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติเกี่ยวด้วยการจัดตั้งบริษัทเอกชนจำกัดภายในประเทศไทยนั้น กลับมีการตีความไปว่า นิติบุคคลไม่สามารถเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดได้ในทุกกรณี โดยที่คณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นไว้เมื่อเดือนตุลาคม 2521 ใน “บันทึกเรื่อง หารือปัญหากฎหมายเกี่ยวกับบริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด เป็นผู้เริ่มก่อการบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์” เลขเสร็จที่ 38512521 ว่า โดยหลักแล้วตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่มีผลใช้บังคับในปี พ.ศ. 2521) นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่ภายใต้กฎหมายข้อบังคับ หรือตราสาร จัดตั้ง เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา เว้นแต่ สิทธิและหน้าที่ซึ่งโดยสภาพแล้วจะมีแต่บุคคลธรรมดาเท่านั้นที่กระทำได้[130] เช่นนี้ การที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้ผู้เริ่มก่อการบริษัทเอกชนจำกัดจะต้องจัดทำหนังสือบริคณห์สนธิ โดยมาตรา 1098 (6) ระบุไว้ชัดเจนว่าใน หนังสือบริคณห์สนธินั้นจะต้องแสดงถึงอาชีวะของผู้เริ่มก่อการและให้ผู้เริ่มก่อการลงลายมือชื่อของตนกำกับไว้ด้วย แสดงให้เห็นว่า กฎหมายมุ่งจะให้ขั้นตอนดังกล่าวเป็นการกระทำของบุคคลธรรมดาเท่านั้น[131] เนื่องจากการก่อตั้งบริษัทเป็นกิจการที่ผู้เริ่มก่อการจะต้องกระทำด้วยตนเอง ซึ่งนิติบุคคลไม่สามารถแสดงอาชีวะ และลงลายมือชื่อได้เอง จะทำได้ก็แต่โดย

---

[129] เสถียรภาพ นาหลวง. *ปัญหาการใช้ทฤษฎีความเป็นบุคคลของบริษัทในประเทศไทย.* หน้า 34.

[130] ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ใช้บังคับในปี พ.ศ. 2521). มาตรา 66 และมาตรา 67.

[131] สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ 3). *เลขเสร็จที่ 385/2521 เรื่อง หารือปัญหากฎหมายเกี่ยวกับบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด เป็นผู้เริ่มก่อการบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.* 25 มิถุนายน 2565. สืบค้นจาก https://www.krisdika.go.th/krisdika-comment-search,

อาศัยผู้แทนของนิติบุคคลเป็นผู้ดำเนินการแทนเท่านั้น[132] ทั้งนี้ ตามคำแนะนำด้านหลังแบบคำขอจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิ (แบบ บอจ.2) ยังกำหนดให้ผู้ยื่นคำร้องต้องระบุเพศของผู้เริ่มก่อการด้วยอีกทั้งการใช้ถ้อยคำว่า "คน" ที่ปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเวลานั้น อาทิ มาตรา 1097, 1098 และ 1100 ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้นิยามไว้ว่า "มนุษย์" ฉะนั้น เมื่อทั้งถ้อยคำและเจตนารมณ์ของกฎหมายแสดงให้เห็นชัดแจ้งแล้วว่า มิได้ประสงค์ที่จะให้นิติบุคคลเป็นผู้เริ่มก่อการบริษัท[133] ดังนั้นจึงตีความได้ว่า ผู้เริ่มก่อการบริษัทเอกชนจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น จะต้องเป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้น และด้วยเหตุที่คณะกรรมการกฤษฎีกามีคำวินิจฉัยชี้ขาดไว้ในลักษณะเช่นนี้ ทำให้กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน โดยจัดทำระเบียบในการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท กำหนดว่าหากผู้เริ่มก่อการบริษัทจำกัดตามหนังสือบริคณห์สนธิเป็นนิติบุคคล นายทะเบียนจะรับจดทะเบียนให้ไม่ได้[134]

จากคำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้ชี้ให้เห็นถึงแนวความคิดเกี่ยวกับทฤษฎีกฎหมายบริษัทของประเทศไทยว่ายังคงตั้งอยู่บนทฤษฎีบุคคลสมมุติ (Fiction Entity Theory) ซึ่งมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและหน้าที่ของนิติบุคคลให้อยู่ภายใต้การให้อำนาจจากรัฐ ส่งผลให้กฎหมายบริษัทของประเทศไทยในปัจจุบันนี้ นิติบุคคลยังไม่สามารถเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทได้

2. ทฤษฎีความเป็นบุคคลที่แท้จริง (Real Entity Theory)

แนวคิดตามทฤษฎีความเป็นบุคคลที่แท้จริงของบริษัทนั้น เกิดขึ้นมาภายหลังแนวคิดตามทฤษฎีบุคคลสมมุติ โดยมีจุดเริ่มต้นมาจากการที่ Georg Beseler นักปรัชญาชาวเยอรมันของสำนักกฎหมายประวัติศาสตร์ มีแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นบุคคลของบริษัทในลักษณะที่โต้แย้งกับแนวความคิดของ Savigny โดยมองว่าบริษัทนับเป็นบุคคลตามธรรมชาติเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา แต่อย่างไรก็ตามแนวความคิดดังกล่าวของ Beseler นั้นยังไม่ได้รับความนิยมแพร่หลาย จึงไม่มีการพัฒนามาเป็นทฤษฎีกฎหมายในขณะนั้น จนกระทั่งยี่สิบปีต่อมา Otto von Gierke ได้นำเอาแนวความคิดของ Beseler มาศึกษาต่อ และมีการพัฒนาจนเกิดเป็นทฤษฎีความเป็นนิติบุคคลโดยวิธีการรวมกลุ่ม (Theory of Group Legal Personality) ซึ่งสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มอย่างเสรีเพื่อ

---

[132] สหธน รัตนไพจิตร. *คำอธิบายกฎหมายลักษณะห้างหุ้นส่วนบริษัท.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน. 2558. หน้า 253.

[133] สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ 3). *เรื่องเดียวกัน.*

[134] ระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. 2554. *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่มที่ 128 ตอนพิเศษ 25 ง. หน้า 1. 4 มกราคม 2554.

ก่อตั้งสหภาพของผู้ใช้แรงงาน (Trade Union) และพรรคการเมืองภายใต้หลักเสรีภาพในการรวมกลุ่ม โดยแนวความคิดนี้มีลักษณะเป็นการโจมตีแนวความคิดของ Savigny ว่าไม่เป็นความจริง เนื่องจาก ในขณะที่ Savigny มองว่าบริษัทเป็นสิ่งที่ผิดแผก หรือแตกต่างจากบุคคลธรรมดา เพราะไม่มีจิตวิญญาณ และไม่มีเจตจำนง ตลอดจนความสามารถของบริษัทที่มีอยู่ ก็มีอยู่อย่างจำกัด ความเป็นบุคคลของบริษัทนั้นจึงเป็นเรื่องของนิติสมมุติ หรือเรื่องที่สมมุติขึ้นในทางกฎหมายเท่านั้น แต่ในทางกลับกัน สำหรับ Gierke นั้น มองว่า การรวมกลุ่มกันของบุคคลเป็นส่วนสำคัญของจิตวิญญาณและสังคมของเยอรมัน อันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และดำรงอยู่ได้เองโดยไม่ต้องคำนึงถึงกฎหมาย ว่าจะกำหนดความเป็นบุคคลให้หรือไม่ เพราะความเป็นบุคคลเช่นว่านั้น มีอยู่มาก่อนกฎหมาย ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวของ Gierke นี้เอง ต่อมาได้กลายเป็นทฤษฎีความเป็นบุคคลที่แท้จริง (Real Entity Theory) หรือทฤษฎีนิติบุคคลโดยธรรมชาติ (Natural Entity Theory) และในช่วงกลางศตวรรษที่ 20 ทฤษฎีของเขาก็มีอิทธิพลแผ่ขยายไปทั่วทั้งภาคพื้นยุโรป สืบเนื่องมาจากการที่ประชาคมยุโรปได้นำเอาแนวความคิดตามทฤษฎีดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางในการตรากฎหมายเกี่ยวด้วยการกระทำของผู้แทนนิติบุคคลซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรา9 (1) และ (2) ของ The European Communities Act 1972[135]

ทฤษฎีความเป็นบุคคลที่แท้จริง (Real Entity Theory) นับเป็นทฤษฎีที่ท้าทาย ทฤษฎีการให้อำนาจโดยรัฐเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีแนวคิดสำคัญว่า บริษัทหรือนิติบุคคลนั้น เป็นบุคคลที่แท้จริงตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นผลมาจากการรวมกลุ่มกันของบุคคล จนกระทั่งเกิดเป็นบุคคลต่างหากแยกเป็นอิสระออกจากสมาชิกที่เข้ารวมกลุ่ม ดังนั้น ความเป็นบุคคลของบริษัทจึงไม่ได้เกิดมาจากการสร้างขึ้นโดยรัฐหรือกฎหมาย แต่เกิดมีขึ้นมาได้เองทันทีที่มีการรวมกลุ่มกันของบุคคลอย่างเสรี และถือว่ากฎหมายของรัฐทำหน้าที่เพียงแค่รับรองสภาพความเป็นอยู่ของบริษัทซึ่งมีอยู่แล้ว ให้เป็นนิติบุคคลตามความเป็นจริงเท่านั้น เช่นนี้ เมื่อนิติบุคคลไม่ใช่เพียงแค่บุคคลสมมุติในทางกฎหมาย นิติบุคคลจึงมีความสามารถ และมีเจตจำนงเป็นของตัวเอง อันเป็นที่มาของแนวคิดการจัดตั้งบริษัทโดยไม่จำกัดวัตถุประสงค์ และการอนุญาตให้นิติบุคคลอยู่ในฐานะผู้เริ่มก่อการของบริษัทได้ด้วย[136]

อิทธิพลของแนวความคิดทฤษฎีความเป็นบุคคลที่แท้จริงนั้น ส่งผลไปถึงเรื่องความสามารถของนิติบุคคลในประเด็นที่ว่า นิติบุคคลสามารถเป็นผู้เริ่มก่อการบริษัทได้หรือไม่ด้วย ซึ่งหากพิจารณาตามแนวความคิดของทฤษฎีบุคคลสมมุติ (Fiction Entity Theory) ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น จะเห็นว่า นิติบุคคลไม่สามารถเป็นผู้เริ่มก่อการบริษัทได้ เพราะความสามารถของนิติ

---

[135] Ron Harris. *Op.cit.*. p.1424.

[136] Stephen Griffin. The Rise and Fall of Ultra Vltra Vires Rule in Corporation Law. *Mountbatten Journal of Legal Studies – Southampton Solent University*, 2 (June 1998), pp. 17-20.

บุคคลนั้นมีอย่างจำกัด แต่สำหรับทฤษฎีความเป็นบุคคลที่แท้จริงนี้ เมื่อนิติบุคคลเป็นบุคคลที่แท้จริงตามธรรมชาติเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา นิติบุคคลจึงมีสิทธิหน้าที่ ความสามารถ และเจตนารมณ์ต่างๆ ได้ ไม่ต่างจากบุคคลธรรมดา ดังนั้น นิติบุคคลจึงสามารถอยู่ในฐานะผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทได้ด้วยโดยที่ในปัจจุบัน ประเทศที่เศรษฐกิจพัฒนาแล้วเกือบทั่วโลก อาทิ ประเทศเยอรมนี สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และสิงคโปร์ ก็มีแนวความคิดในลักษณะเช่นนี้ และอนุญาตให้นิติบุคคลเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทได้[137]

7. หลักกฎหมายที่เกี่ยวกับบริษัทจำกัดคนเดียว

7.1 หลักนิติรัฐและนิติธรรม (Rule of Law and Legal State)

เมื่อมนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมตั้งแต่บรรพกาลที่เป็นเผ่า เป็นรัฐ และขยายมาสู่การเป็นประเทศนั้น จำเป็นต้องมีระเบียบกฎเกณฑ์กำหนดให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข สิ่งนั้นคือ กฎหมาย ซึ่งประเทศที่ปกครองด้วยกฎหมายเรียกว่า นิติรัฐ และการบังคับใช้กฎหมายต้องมีความเป็นธรรมด้วยเรียกว่า นิติธรรม

ความหมายของ นิติรัฐ (Legal State) เริ่มใช้คำนี้ในประเทศเยอรมนีว่า Rechtsstaat ซึ่งมาจากคำว่า Recht แปลว่ากฎหมาย และคำว่า Staat แปลว่ารัฐ หมายถึง รัฐที่ปกครองด้วยกฎหมาย ไม่ใช่การปกครองด้วยตัวบุคคลที่มีอำนาจบารมี และใช้อำนาจตามอำเภอใจ นิติรัฐยอมรับกฎหมายเป็นใหญ่ คนบังคับใช้กฎหมายเป็นรอง สำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีประเด็นสำคัญในการอุดช่องว่างของกฎหมาย เมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ ฝ่ายปกครองจะกระทำมิได้

ความหมายของ นิติธรรม (Rule of Law) จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง หลักพื้นฐานแห่งกฎหมายที่บุคคลทุกคนต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน[138]

---

[137] เสถียรภาพ นาหลวง. *ปัญหาการใช้ทฤษฎีความเป็นบุคคลของบริษัทในประเทศไทย.* หน้า 30-36.

[138] สมหมาย จันทร์เรือง. นิติรัฐและนิติธรรมในสังคมไทย (Rule of Law and Legal State in The Thai society).*บทความมติชนออนไลน์.* วันที่ 13 มิถุนายน 2564 - 12:12 น. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/article/news .

หลักนิติธรรม (Rule of Law) นอกจากจะมีความหมายถึงหลักพื้นฐานแห่งกฎหมายแล้วยังเป็นหลักพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งของหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีที่รวมถึงการบริหารราชการแผ่นดินภายใต้บังคับของกฎหมาย และการตรากฎหมายโดยฝ่ายบริหารที่ควรเคารพต่อสิทธิต่างๆ ของเอกชนตามนัยแห่งหลักธรรมด้วย และยังเป็นหลักการพื้นฐานที่มุ่งจำกัดอำนาจของผู้ปกครอง ซึ่งหมายความถึง บุคคลทุกคนต้องเสมอภาคกันภายใต้กฎหมาย กฎหมายต้องมีเนื้อหาที่ชัดเจน ให้เหตุผลได้ ไม่ขัดแย้งกันเอง ปฏิบัติได้ ใช้เป็นการทั่วไป เป็นธรรม กฎหมายต้องมุ่งใช้ไปในอนาคต ไม่มีโทษย้อนหลัง มีการบังคับใช้กฎหมายโดยเสมอภาค กระบวนการตรากฎหมายต้องถูกต้องชัดเจน หลักความเป็นกฎหมายซึ่งใช้เป็นการทั่วไปไม่ว่ากับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเอกชนมีหลักประกันในความเป็นอิสระของผู้พิพากษา ฯลฯ[139]

ความสัมพันธ์ระหว่าง นิติธรรม (Rule of Law) และนิติรัฐ (Legal State)[140]

นิติรัฐ มีจุดกำเนิดและพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ที่แตกต่างจากนิติธรรม นิติรัฐเป็นหลักการสำคัญที่มีจุดเริ่มต้นที่ประเทศเยอรมัน อันเป็นประเทศในระบบ Civil Law และหลักนิติรัฐนี้เองที่มีอิทธิพลเผยแพร่ไปทั่วยุโรป

นิติธรรม เป็นหลักการสำคัญที่มีจุดเริ่มต้นที่ประเทศอังกฤษ อันเป็นประเทศในระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) และทำนองเดียวกันหลักนิติธรรมมีอิทธิพลเผยแพร่ไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศทั้งหลายที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law)

นิติรัฐ ให้ความสำคัญที่สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ดังนั้นผู้ปกครองจึงมีอำนาจจำกัดตามที่กฎหมายกำหนดไว้กรณีดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับการใช้อำนาจ มีหลักการแบ่งแยกอำนาจ

นิติธรรม เน้นที่ความมีอำนาจสูงสุดของรัฐสภาที่จะออกกฎหมายมาบังคับใช้กับประชาชน แต่กฎหมายที่จะออกมาและมีผลใช้บังคับได้ต้องตั้งอยู่บนหลักนิติธรรม

แต่ทั้งนี้ นิติรัฐ และนิติธรรม เป็นหลักการที่เป็นแนวความคิดที่กำเนิดและพัฒนาขึ้นเพื่อมุ่งจำกัดอำนาจของผู้ปกครอง คุ้มครองประชาชน เป็นหลักให้กับกฎหมายต้องดี ต้องชัดเจน ต้องมีเหตุมีผล ต้องปฏิบัติได้ ต้องนำไปสู่ความยุติธรรมทั้งในเชิงรูปแบบและเนื้อหา

---

[139] บรรหาญ จงเจริญประเสริฐ. *รายงานการวิจัยเรื่อง : ความสัมพันธ์ระหว่างหลักนิติธรรมและนิติรัฐ หลักสูตร "หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย" รุ่นที่ 2 วิทยาลัยรัฐธรรมนูญสถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา.* สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, กรุงเทพฯ. 2556. หน้า 2

[140] สมหมาย จันทร์เรือง. *เรื่องเดียวกัน.*

นิติรัฐและนิติธรรมเป็นคำที่เริ่มใช้ในวงวิชาการด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ต่อมาได้ขยายไปสู่การบริหารองค์กรต่างๆ คำทั้งสองเป็นความสำคัญกับการเมืองการปกครองโดยนักคิดตั้งแต่สมัยเพลโต (Plato) อริสโตเติล (Aristotle) และเป็นแนวคิดพื้นฐานเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เมื่อรัฐและประเทศทั้งหลายปกครองด้วยกฎหมาย ทำให้เกิดนิติรัฐและนิติธรรมขยายแนวคิดมาถึงปัจจุบันนี้ ความสัมพันธ์ของนิติรัฐและนิติธรรมมีลักษณะความเหมือนบนความแตกต่าง กล่าวคือ ให้ความสำคัญกับกฎหมายเป็นหลักการเมืองการปกครองเช่นเดียวกัน โดยนิติรัฐเป็นรูปแบบของกฎหมาย และนิติธรรมเป็นการบังคับใช้กฎหมาย จุดร่วมคือความเป็นธรรม ทั้งนิติรัฐและนิติธรรมมีเป้าประสงค์เดียวกันคือความเป็นธรรม โดยการบัญญัติกฎหมายของนิติรัฐต้องอยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรมและการใช้กฎหมายในวาระต่างๆ ต้องมีความยุติธรรมด้วย (ผศ.ดร. สมหมาย จันทร์เรือง บทความ นิติรัฐและนิติธรรมในสังคมไทย จากมติชนออนไลน์ เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2564)

ดังนั้น นิติรัฐ คือการมีกฎหมายเป็นพื้นฐาน ซึ่งทำให้เกิดบทบาทของกฎหมายในการลำดับชั้นของกฎหมายและการแบ่งประเภทของศาล ส่วนนิติธรรมมุ่งการนำกฎหมายมาบังคับใช้ให้เป็นธรรม ซึ่งประกอบไปด้วยหลักกระบวนการที่ถูกต้องตามกฎหมาย (Due Process of Law) หลักการยอมรับศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ประกอบด้วยหลัก 6 ประการดังนี้[141]

1. หลักนิติธรรม (The Rule of Law) หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจ หรืออำนาจของตัวบุคคลจะต้องคำนึงถึงความเป็นธรรม และความยุติธรรม รวมทั้งมีความรัดกุมและ รวดเร็วด้วย

2. หลักคุณธรรม (Morality) หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม การส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเอง ไปพร้อมกัน เพื่อให้บุคลากรมีความซื่อสัตย์จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัยประกอบอาชีพสุจริต เป็นนิสัย ประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส (Accountability) หมายถึง ความโปร่งใส พอเทียบได้ว่ามีความหมาย ตรงข้าม หรือเกือบตรงข้าม กับการทุจริต คอร์รัปชัน โดยที่เรื่องทุจริต คอร์รัปชันให้มีความหมายในเชิงลบ และความน่าสะพรึงกลัวแฝงอยู่ความโปร่งใสเป็นคำศัพท์ที่ให้แง่มุมในเชิงบวกและให้ความสนใจในเชิงสงบสุข ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ได้สะดวกและเข้าใจง่าย และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องอย่างชัดเจนในการนี้เพื่อเป็น สิริมงคลแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานให้มีความโปร่งใส ขออัญเชิญพระราชกระแสรับสั่งในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ที่ได้ทรงมีพระราชกระแสรับสั่ง ได้แก่ผู้ที่มีความสุจริต และ

---

[141] บรรหาญ จงเจริญประเสริฐ. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 6-7

บริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้น้อยก็ย่อมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากกว่าผู้ที่มีความรู้มากแต่ไม่มีความสุจริต ไม่มีความบริสุทธิ์ใจ

4. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การให้โอกาสให้บุคลากรหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการบริหารจัดการเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เช่น เป็นคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และหรือ คณะทำงานโดยให้ข้อมูลความคิดเห็น แนะนำปรึกษาร่วมวางแผนและร่วมปฏิบัติ

5. หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง การตระหนักในสิทธิและหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาการบริหารจัดการ การกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา และเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมทั้งความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากกระทำของตนเอง

6. หลักความคุ้มค่า (Cost – effectiveness or Economy) หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้บุคลากรมีความประหยัด ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

หลักการดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชนในแต่ละสังคม ด้วยความเป็นธรรม มีความโปร่งใส คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ และบทบัญญัติกฎหมายอื่นที่มีเป็นหลัก สังคมใดขยันออกกฎหมาย สังคมนั้นย่อมสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายหรือไม่ ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายต้องคำนึงถึงหลักนิติรัฐหรือหลักนิติธรรมด้วย

สรุปได้ว่า ความแตกต่างกันของนิติรัฐหรือนิติธรรม หากใช้กฎเกณฑ์รูปแบบแน่นอนว่าต่างกันจะเห็นได้จากกลุ่มประเทศที่มีระบบกฎหมายแบบลายลักษณ์อักษร มักจะเรียกว่า “นิติรัฐ” แต่กลุ่มประเทศที่ใช้กฎหมายแบบจารีตประเพณีมักจะเรียกว่า “นิติธรรม” แต่ถ้าจะใช้เกณฑ์เนื้อหามาตัดสินแล้ว แน่นอนว่าเหมือนกัน เพราะไม่ว่า นิติรัฐหรือนิติธรรม ล้วนเกี่ยวข้องกับกฎหมายหรือผดุงไว้ซึ่งความเป็นธรรมทั้งสิ้น และในแง่ของกฎหมายที่ดี (Good Law) นั้น มีหลักการร่างกฎหมายแบ่งได้ 2 แง่ คือ[142]

หนึ่ง ในแง่ของแบบการร่างกฎหมาย กฎหมายจะต้องสั้น (ไม่เขียนยืดยาวจนเกินความจำเป็นจนยุ่งยากและเสียเวลาในการอ่าน) เข้าใจง่าย (ทั้งภาษาที่ใช้และเค้าโครงของกฎหมายที่มีโครงสร้างเป็นลำดับที่ดี) และไม่เคลือบคลุม (บุคคลต่างคนในสังคมเดียวกันอ่านแล้วเข้าใจในความหมายตรงกัน มิใช่เข้าใจไปคนละทางสองทาง แต่จริงอยู่กฎหมายจะเขียนให้ชัดเจนทุกมุมจน

---

[142] ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. การพัฒนากฎหมาย (Legal Development). *วารสารกฎหมายปกครอง*, เล่ม 24 ตอน 3. หน้า 6-7.

เป็นคำอธิบายไม่ได้ เพราะจะทำให้ยาวเกินไปและกฎหมายขาดความยืดหยุ่นในการปรับตัวกับสังคม แต่ต้องชัดเจนพอที่จะเห็นแนวทางที่กฎหมายจะใช้บังคับในอนาคตได้)

สอง ในแง่ของสาระ กฎหมายนั้นทั้งในแง่เนื้อหา (substantive) และกลไกการใช้ (mechanism) จะต้องสอดคล้องกับการแก้ไขปัญหา กล่าวคือ สามารถแก้ไขปัญหาที่มุ่งประสงค์ได้ (efficiency) และวิธีการซึ่งใช้แก้ไขปัญหาดังกล่าวจะต้องเหมาะสมในแง่ภาระ (cost and benefit) และในแง่ทัศนะและความรู้สึกของสมาชิกในสังคม (acceptable)

ดังนั้น ในการพัฒนากฎหมายจะต้องคำนึงถึงข้อพิจารณาทั้งสองประการข้างต้นเสมอ โดยในแง่แรกขึ้นอยู่กับเทคนิคในกระบวนการจัดทำกฎหมาย ส่วนในแง่ที่สองจะต้องเป็นการศึกษาในแง่ทางศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและวิชากฎหมายเปรียบเทียบ และหากจำเป็นก็ต้องมีการวิจัยที่ลึกพอจะให้ข้อยุติที่ถูกต้องแก่สังคมในขณะนั้นๆ ได้

7.2 หลักความชอบด้วยกฎหมาย

หลักการนี้ได้รับรองไว้ตั้งแต่ในรัฐธรรมนูญฉบับแรกจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีบทบัญญัติไว้ในมาตรา 5 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับหรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้”

ความเป็นกฎหมายสูงสุด หรือ Supremacy of Law หมายถึง สภาวะสูงสุดของกฎหมาย ซึ่งแสดงให้เห็นสถานะของกฎหมายนั้น ๆ ว่าอยู่ในลำดับสูงเหนือกฎหมายอื่นใดทั้งปวง ลำดับเช่นนี้อาจเรียกว่าศักดิ์หรือชั้นของกฎหมาย (Hierarchy of Law) ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว จะกำหนดให้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ส่วนกฎหมายธรรมดาในรูปแบบหรือประเภทอื่นๆ ที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ระเบียบ ข้อบังคับ นั้น จะถือว่าเป็นกฎหมายในชั้นรองลงมา[143]

7.3 หลักสิทธิและเสรีภาพ

ในทุกๆ รัฐธรรมนูญต่างก็มีรากฐานแนวคิดหลากหลายด้านด้วยกัน ซึ่งหนึ่งในนั้นย่อมหนีไม่พ้นเรื่องราวของสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคอย่างแน่นอน เนื่องจากทั้งสองเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญในความเป็นมนุษย์และเป็นหลักการสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคจึงปรากฏเป็นบทบัญญัติหลักๆ ของรัฐธรรมนูญ

---

[143] ณัฐกร วิทิตานนท์. *หลักรัฐธรรมนูญเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2553. หน้า 125-126.

ต่างๆ เสมอมา ในฐานะแนวความคิดพื้นฐานอันจำเป็นควบคู่มากับการกำเนิดของรัฐธรรมนูญในโลก เพราะอีกด้านหนึ่งการมีรัฐธรรมนูญนั้นก็เป็นไปเพื่อคุ้มครองประชาชนในสังคมการเมืองหนึ่งๆ นั่นเอง สังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างสงบและสันตินั้น นอกจากจะมีกฎหมายเป็นเครื่องมือสำหรับใช้ในการจัดระเบียบแล้ว ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม ยังเป็นแนวทางที่ใช้ยึดโยงให้สังคมมีความมั่นคงเข้มแข็งอีกด้วย เมื่อสังคมมีการพัฒนา เจริญเติบโต และมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น กลไกต่างๆ ที่จะจัดการให้สังคมมีความสงบสุขเกิดขึ้นนั้น จึงต้องมีการพัฒนาตามไปด้วย[144]

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้มีการนำมาบัญญัติไว้เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 โดยบัญญัติไว้ในหมวด 2 สิทธิและหน้าที่ของชนชาวสยามได้วางหลักไว้อย่างกว้างว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาหรือลัทธิใดๆ และมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมของประชาชน” และ “ภายในบังคับแห่งกฎหมาย บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การโฆษณา การศึกษาอบรม การประชุมโดยเปิดเผย การตั้งสมาคม การอาชีพ” แม้ว่าจะวางหลักไว้อย่างกว้างๆ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ แต่ในเมื่อไม่มีกฎหมายมารองรับ ในบางเรื่องจึงมีการละเมิดจนเกิดผลเสียต่อการปกครองนับแต่นั้นเป็นต้นมา ในการจัดทำรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ ผู้ที่เกี่ยวข้องจะคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นประการสำคัญเสมอมา เพราะมองว่าสิทธิและเสรีภาพเป็นเกียรติยศและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น หากละเลยหรือไม่คุ้มครองเรื่องเหล่านี้แล้วย่อมส่งผลต่อเกียรติภูมิของประเทศชาติตามไปด้วยการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงเป็นหลักการสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องนำมาบัญญัติไว้ในทุกๆรัฐธรรมนูญ และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ก็ได้มีการนำเรื่องสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาบัญญัติไว้ในหมวด 3 มาตรา 25 – 49[145]

การรับรองสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติไว้อย่างกว้างๆ ในมาตรา 25 วรรคหนึ่ง สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มิได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตาม

---

[144] พงษ์ธวัฒน์ บุญพิทักษ์. *รายงานการวิจัยเรื่องสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.* สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. กรุงเทพฯ. 2563. หน้า 2.

[145] พงษ์ธวัฒน์ บุญพิทักษ์. *เรื่องเดียวกัน.* หน้า 3.

รัฐธรรมนูญตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น ตลอดจนการกล่าวอ้างสิทธิและเสรีภาพ ในมาตรา 25 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ไว้ว่าสิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติหรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติแม้ยังไม่มีการตรากฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับ บุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ[146]

สรุปสาระสำคัญเรื่องสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย

คำว่า “สิทธิเสรีภาพ” ประกอบด้วยคำ 2 คำ คือ คำว่า “สิทธิ” และ คำว่า “เสรีภาพ” ซึ่งแต่ละคำก็จะมีความหมายเฉพาะของตัวเอง กล่าวคือ

สิทธิ หรือ สิทธิ์ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง อำนาจอันชอบธรรม เช่น บุคคลมีสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ เขามีสิทธิ์ในที่ดินแปลงนี้ รวมถึงอำนาจที่จะกระทำการใดๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย[147]

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ ให้ความหมายของ สิทธิ ตามรัฐธรรมนูญ และ สิทธิ ตามความหมายทั่วไป หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองคุ้มครองให้แก่บุคคลในอันที่จะเรียกร้องให้บุคคลอื่นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง สิทธิจึงก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลอื่นด้วย[148]

รองศาสตราจารย์ มานิต จุมปา ให้ความหมายของคำว่า สิทธิ หมายถึง ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือบุคคลอื่น เช่น สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิในชีวิตและร่างกาย เป็นต้น สิ่งที่รัฐธรรมนูญกำหนดเป็นสิทธิ หมายความว่า

---

[146] สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. *รวมบทความวิชาการ ชุดที่ 12 ศาลรัฐธรรมนูญกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนภายใต้รัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ : บริษัท พี.เพรส จำกัด. 2558. หน้า 1-2.

[147] ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542*. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก http://www.royin.go.th/dictionary/

[148] บรรเจิด สิงคะเนติ. *หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน. 2558. หน้า 50-51

รัฐให้สิทธิแก่ประชาชน โดยรัฐมีพันธกรณี (หน้าที่) ที่จะต้องทำให้ประชาชนได้รับสิทธินั้น เปรียบประดุจดังรัฐเป็นลูกหนี้ประชาชนเป็นเจ้าหนี้[149]

ณัฐกร วิทิตานนท์ ให้ความหมายของ สิทธิ ในความหมายที่เข้าใจกันในระบบกฎหมายทั่วไป หมายถึง ประโยชน์ที่กฎหมายรับรอง และคุ้มครองให้ หรืออำนาจที่จะกระทำการใดๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับรองจากกฎหมาย เมื่อมีสิทธิแล้วย่อมจะต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบตามมาด้วย สิทธิและหน้าที่จึงเป็นของคู่กัน เพราะเมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งมีสิทธิหรือได้ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองให้แล้ว อีกบุคคลหนึ่งก็จะต้องมีหน้าที่ที่จะต้องไม่รบกวนหรือขัดขวางต่อสิทธินั้น ในอันที่จะกระทำการหรือ งดเว้นไม่กระทำการใดๆ เพื่อให้เป็นไปตามสิทธินั้นอย่างไรก็ได้[150]

สิทธิตามรัฐธรรมนูญ ถือว่าเป็น สิทธิตามกฎหมายมหาชน หมายถึง อำนาจตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายสูงสุดได้บัญญัติให้การรับรองคุ้มครองแก่ปัจเจกบุคคลในอันที่จะกระทำการใดหรือไม่กระทำการใด การให้อำนาจแก่ปัจเจกบุคคลดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องที่จะไม่ให้บุคคลใดแทรกแซงในสิทธิตามรัฐธรรมนูญของตนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรียกร้องต่อองค์กรของรัฐมิให้แทรกแซงในขอบเขตสิทธิของตน ในบางกรณีการรับรองดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องให้รัฐดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง สิทธิตามรัฐธรรมนูญยังหมายรวมถึง การให้หลักประกันในทางหลักการ ดังนั้น สิทธิตามรัฐธรรมนูญจึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับรัฐ และสิทธิตามรัฐธรรมนูญเป็นสิทธิที่ผูกพันองค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐทั้งหลายที่จะต้องให้ความเคารพ ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญดังกล่าว เพื่อให้สิทธิตามรัฐธรรมนูญมีผลในทางปฏิบัติ[151]

ส่วน เสรีภาพ ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง ความสามารถที่จะกระทำการใดๆ ได้ตามที่ตนปรารถนาโดยไม่มีอุปสรรคขัดขวาง เช่น เสรีภาพในการพูด, เสรีภาพในการนับถือศาสนา, ความมีสิทธิที่จะกระทำการที่ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น[152]

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ ให้ความหมายของ เสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญ หมายถึง สภาพการณ์ที่บุคคลมีอิสระในการที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามความประสงค์ของตน เสรีภาพจึงหมายถึง อำนาจในการกำหนดตนเองโดยอิสระของบุคคลที่จะกระทำการใดหรือไม่กระทำการใดอันเป็นอำนาจที่มีเหนือตนเอง ความแตกต่างระหว่าง “สิทธิ” และ “เสรีภาพ”

---

[149] มานิต จุมปา. สิทธิและเสรีภาพ.ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560. *เอกสารประกอบคำบรรยาย เรื่อง สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560,* ชุดที่1 และชุดที่ 2, กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. หน้า 23.

[150] พงษ์ธวัฒน์ บุญพิทักษ์. *เรื่องเดียวกัน.* หน้า 3-4

[151] บรรเจิด สิงคะเนติ. *เรื่องเดียวกัน.*

[152] ราชบัณฑิตยสถาน. *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542.* สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก http://www.royin.go.th/dictionary/.

จึงอยู่ที่ว่า “สิทธิ” เป็นอำนาจที่บุคคลมีเพื่อเรียกร้องให้ผู้อื่นกระทำการหรือละเว้นกระทำการอันใดอันหนึ่ง แต่ในขณะที่ “เสรีภาพ” นั้นเป็นอำนาจที่บุคคลนั้นมีอยู่เหนือตนเองในการตัดสินใจจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำจากบุคคลอื่น เสรีภาพจึงไม่ก่อให้เกิดหน้าที่ต่อบุคคลอื่นแต่อย่างใด[153]

รองศาสตราจารย์ มานิต จุมปา ให้ความหมายของคำว่า เสรีภาพ (Liberty) หมายถึง ภาวะของมนุษย์ที่ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของผู้อื่น มีสิทธิที่จะกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ เช่น เสรีภาพในการเดินทาง เป็นต้น สิ่งใดรัฐธรรมนูญกำหนดเสรีภาพ หมายความว่า ประชาชนมีเสรีภาพเช่นนั้น โดยรัฐมีหน้าที่ทั่วไปที่จะงดเว้นไม่ขัดขวางการใช้เสรีภาพนั้นของประชาชน แต่รัฐไม่มีหน้าที่โดยเฉพาะเจาะจงที่จะต้องจัดหาสิ่งที่เป็นเสรีภาพจึงต่างจากสิทธิที่สิ่งใดเป็นสิทธิ ถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะเจาะจงในการทำให้ประชาชนได้รับสิทธินั้น[154]

ณัฐกร วิทิตานนท์ ให้ความหมายของ เสรีภาพ (Liberty) ในที่นี้ หมายถึง ความเป็นอิสระที่จะกระทำการ หรืองดเว้นการกระทำใดๆ[155]

สรุปได้ว่า สิทธิและเสรีภาพ มีความแตกต่างกันดังนี้[156]

“สิทธิ” เป็นประโยชน์ที่ต้องมีกฎหมายรับรองและคุ้มครองไว้บุคคลจึงจะเกิดมีสิทธิเช่นนั้นได้ แต่ถ้ากฎหมายไม่ได้ให้การรับรองหรือคุ้มครองประชาชนก็จะไม่มีสิทธิเช่นนั้น ในขณะที่“เสรีภาพ” เป็นภาวะโดยอิสระของมนุษย์ แม้จะไม่มีกฎหมายรับรองหรือคุ้มครองไว้บุคคลก็ยังคงมีเสรีภาพนั้น

“สิทธิ” ที่รัฐให้การรับรองและคุ้มครองแล้วนั้น รัฐมีหน้าที่โดยเฉพาะเจาะจงที่จะต้องทำให้ประชาชนได้รับสิทธินั้น ในขณะที่ “เสรีภาพ” นั้น รัฐไม่มีหน้าที่ที่จะต้องจัดหาให้แต่อย่างใดการตรากฎหมายที่จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 มาตรา 26 จึงต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และในกรณีที่รัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ การตรากฎหมายนั้นจะต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ จะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลไม่ได้ และต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

ดังนั้น อาจจะมีการหยิบยกขึ้นได้ว่า กฎหมายที่หน่วยงานรัฐเสนอตราขึ้นนั้น ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญอย่างไรจึงถือว่าเป็น กฎหมายที่สามารถตราขึ้นเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพ

---

[153] บรรเจิด สิงคะเนติ. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 53

[154] มานิต จุมปา. *เรื่องเดียวกัน*.

[155] ณัฐกร วิทิตานนท์. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 49-51.

[156] พงษ์ธวัฒน์ บุญพิทักษ์. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 3-4.

ตามรัฐธรรมนูญได้ คำว่า “กฎหมาย” ที่จะสามารถจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้นี้ คือ กฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติหรือเทียบเท่า ได้แก่ กฎหมายที่ตราขึ้นในรูปแบบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติพระราชกำหนด และกฎหมายอื่นที่มีศักดิ์ของกฎหมายในระดับเดียวกัน (เช่น ประกาศคณะปฏิวัติ) กฎหมายที่ไม่ใช่กฎหมายในความหมายของรัฐธรรมนูญ ไม่อาจตราขึ้นมาเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รับรองไว้โดยรัฐธรรมนูญได้ เช่น ไม่อาจออกระเบียบโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งตัดสิทธิของบุคคลที่ไม่ไปทำหน้าที่เลือกตั้งได้เพราะรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2540 มาตรา 68 กำหนดให้ผู้ไม่ไปทำหน้าที่เลือกตั้งต้องเสียสิทธิตามที่ “กฎหมาย”กำหนด “กฎหมาย” ในที่นี้คือ กฎหมายในความหมายของรัฐธรรมนูญ แต่ระเบียบของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ใช่ “กฎหมาย” ในความหมายของรัฐธรรมนูญ จึงไม่อาจออกระเบียบมาตัดสิทธิของผู้ไม่ไปทำหน้าที่เลือกตั้ง (คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 15/2541)[157]

7.4 หลักความเสมอภาค

หลัก “ความเสมอภาค” เป็นหลักการสำคัญที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันรับรองไว้นอกเหนือจากหลัก “สิทธิ” “เสรีภาพ” และ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” หลักการนี้ได้รับการบัญญัติไว้อย่างชัดแจ้งในมาตรา 30 ของรัฐธรรมนูญว่า[158]

> “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน
> ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน
>
> การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายภาพหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้
>
> มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

หากพิจารณาตามหลักความเสมอภาค ซึ่งเป็นแนวทางของการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนพื้นฐานที่กำหนด สิ่งพึงกระทำระหว่างบุคคลในด้านต่างๆ อย่างเท่าเทียมกัน โดยแนวปฏิบัติในการใช้อำนาจปกครอง ของภาครัฐทั้งฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ ต้องคำนึงถึงความเท่าเทียมและสร้างความเท่าเทียมต่อประชาชนทุกคนภายใต้ปกครองของรัฐนั้น โดยประชาชน

---

[157] สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. *รวมบทความทางวิชาการของศาลรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 2.*

[158] รัฐธรรมนูญ 2560. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF

ทุกคนในประเทศมีความเสมอภาค หรือความเท่าเทียมกันในเรื่องสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานต่อการอยู่รอดและพัฒนาตัวเองตามหลักสิทธิมนุษยชน นั้นคือ ปัจจัยสี่ ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย การนับถือศาสนา การศึกษาและ การรับรู้ข่าวสาร การเข้าถึงบริการสาธารณะและสวัสดิการสังคม การประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ซึ่งฝ่ายปกครองสามารถแบ่งการกระทำออกได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้[159]

ลักษณะที่ 1 การกระทำในลักษณะที่เป็นการออกกฎหมายลำดับรอง ซึ่งได้แก่ การออก กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศต่างๆ จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจและอยู่ภายใน กรอบของกฎหมายแม่บทที่ให้อำนาจ หากการกระทำของฝ่ายปกครองนั้นอยู่ภายใต้กรอบของ กฎหมายแม่บทก็ย่อมถือว่ากฎหมายลำดับรองนั้นไม่ขัดกับหลักความเสมอภาค เว้นแต่กฎหมายแม่บท ที่ให้อำนาจนั้นเองที่ขัดต่อหลักความเสมอภาค

ลักษณะที่ 2 การกระทำในลักษณะที่มีผลเป็นการเฉพาะรายหรือเฉพาะบุคคล โดยหลักการกระทำของฝ่ายปกครองเป็นการกระทำที่มีผลเป็นเฉพาะบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเท่านั้น

ดังนั้น การกระทำของฝ่ายปกครองจะละเมิดหลักความเสมอภาคได้ก็ต่อเมื่อฝ่ายปกครองได้ปฏิบัติต่อกรณีเฉพาะที่มีข้อเท็จจริงเหมือนกันให้แตกต่างกันโดยการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้สองกรณี คือ กรณีแรกเป็นกรณีที่กฎหมายให้อำนาจแก่ฝ่ายปกครองในการใช้ดุลพินิจในการเลือกใช้มาตรการใดมาตรการหนึ่ง หรือในกรณีที่สอง เป็นกรณีที่กฎหมายไม่ได้กำหนดอำนาจดุลพินิจให้เจ้าหน้าที่เลือกปฏิบัติ กล่าวคือมีการกำหนดกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติไว้อย่างชัดแจ้งผูกพันให้ฝ่ายปกครองต้องปฏิบัติตามหรือไม่มีอำนาจดุลพินิจในการเลือกปฏิบัติ หากไม่ได้มีการดำเนินการตาม กฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างชัดแจ้ง ก็จะเป็นการปฏิบัติอย่างไม่เสมอภาคในลักษณะที่เป็นการละเว้น การปฏิบัติหน้าที่ได้ หากเกิดกรณีละเมิดหลักความเสมอภาคของฝ่ายปกครอง โดยฝ่ายปกครองไม่ ยึดถือหลักการปฏิบัติเช่นเดียวกันในกรณีที่มีข้อเท็จจริงเหมือนกันโดยไม่มีเหตุผลอันอาจรับฟังได้ บุคคล ผู้ได้รับการกระทบสิทธิอาจโต้แย้งการกำหนดภาระแก่บุคคลนั้นหรืออาจเรียกร้องประโยชน์ จากฝ่ายปกครอง หากกรณีการให้ประโยชน์นั้นขัดหลักความเสมอภาคในด้านของผู้รับบริการจากรัฐ ผู้บริการต้องได้รับความเสมอภาคในโอกาส ซึ่งหมายถึงความเท่าเทียมกันของโอกาสในการได้รับบริการสาธารณะของรัฐ และไม่ถูกกีดกันออกจากกิจกรรมต่างๆ ของสังคม เช่น โอกาสได้รับการศึกษา โอกาสได้รับการจ้างงาน โอกาสในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข ได้แก่ โอกาสในการได้รับการฉีดวัคซีน และ โอกาสในการเข้าถึงยารักษาโรค

---

[159] พูนพงษ์ นัยนาพากรณ์. *รายงานการวิจัย เรื่องการยกระดับการให้บริการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัททางอิเล็กทรอนิกส์*. หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 5 ปี 2556 สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ, กรุงเทพฯ. 2556. หน้า 28.

เป็นต้น ความเท่าเทียมกันของประชาชนในการเข้าถึงบริการดังกล่าวจึงเป็นที่มาของความพยายามในการลด หรือขจัดความแตกต่างระหว่างรายได้ของครัวเรือน และสร้างความเสมอภาคของความมั่งคั่งตามสิทธิขั้นพื้นฐาน เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันระดับปัจเจก และสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการพัฒนาประเทศ มุ่งพัฒนาระบบบริการสาธารณะให้มีคุณภาพและมีช่องทางการเข้าถึงอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง การจัดหาที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย การเข้าถึงระบบสาธารณูปโภค พัฒนาระบบสวัสดิการทางสังคมให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ พัฒนาระบบการเงินฐานรากและ ระบบการออมที่หลากหลาย เสริมสร้างเจตคติด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงและชาย และพัฒนาระบบฐานข้อมูลในการคุ้มครองทางสังคมให้ครอบคลุมประชาชนทุกคนตามสิทธิและสามารถเข้าถึงบริการอย่างมีประสิทธิภาพ[160]

จากแนวคิดดังกล่าว จึงนำมาสู่การปรับปรุงการให้บริการจดทะเบียนธุรกิจของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ไม่ว่าในรูปแบบใด จะต้องอยู่บนพื้นฐานความเสมอภาค โดยให้ผู้ขอจดทะเบียนทุกรายมีโอกาสในการเข้าถึงบริการได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล หรือนิติบุคคลที่จัดตั้ง สำหรับสถานการณ์ของบริษัทจำกัดคนเดียวในประเทศไทย ซึ่งมีความพยายามในการพัฒนากฎหมาย ให้มีความทันสมัย และเป็นสากลมากขึ้น พบว่าปัจจุบันนี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนและบริษัทของประเทศไทย ยังไม่อนุญาตให้บุคคลคนเดียวเป็นผู้เริ่มก่อการบริษัท โดยการจะจัดตั้งบริษัทจำกัด ความรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้นั้น มาตรา 1097 กำหนดว่าจะต้องมีผู้เริ่มก่อการ หรือผู้ถือหุ้นอย่างน้อยสามคนขึ้นไปตกลงเข้าชื่อกันจัดทำหนังสือบริคณห์สนธิ ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการที่ประเทศไทยมีแนวคิดว่า ห้างหุ้นส่วนและบริษัทนั้นเกิดขึ้นมาจากการรวมเข้าด้วยกันของบุคคลมากกว่าหนึ่งคน ซึ่งมีเจตนาร่วมกันในการประกอบกิจการค้าเพื่อแสวงหากำไร โดยบุคคลเหล่านั้นตกลงยอมรับผลกำไรและขาดทุนที่อาจเกิดขึ้นจากประกอบกิจการร่วมกัน อันเป็นลักษณะของการทำสัญญาระหว่างกันอย่างหนึ่ง ซึ่งแนวคิดเช่นนี้สะท้อนให้เห็นได้ชัดเจนจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท บทเบ็ดเสร็จทั่วไป มาตรา 1012 ที่ระบุไว้ชัดเจนว่า “อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ตกลงเข้ากัน เพื่อกระทำกิจการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น”

ดังนั้น เมื่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดถือเป็นการทำสัญญาอย่างหนึ่ง และตามปกติสัญญาจะเกิดขึ้นได้นั้น ย่อมต้องมาจากความตกลงของบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไปซึ่งเป็นคู่สัญญา

---

[160] สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของไทย. *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของไทย ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559. ข้อ 5.1 ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม*. 2559. หน้า 10.

กัน บุคคลเพียงคนเดียวจึงไม่สามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดขึ้นภายใต้แนวคิดนี้ได้เลย อันเป็นเหตุให้ทุกวันนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ยังไม่รองรับการจัดตั้งบริษัทจำกัดในรูปแบบที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวดังกล่าว และทำให้บริษัทจำกัดคนเดียวทางความเป็นจริงให้เกิดขึ้นได้ และจากการที่บริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนมีจำนวนผู้ถือหุ้นลดลงจนเหลือผู้ถือหุ้นคนเดียว อันเกิดจากกรรมสิทธิ์ในหุ้นทั้งหมดตกอยู่กับผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวของบริษัทได้ด้วย ซึ่งการเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวทางความเป็นจริง จากเหตุที่ผู้ถือหุ้นลดจำนวนลงเช่นนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยกำหนดให้ถือเป็นเหตุหนึ่งในการร้องขอต่อศาลให้สั่งเลิกบริษัทได้ด้วย เนื่องจากการมีผู้ถือหุ้นไม่ครบสามคน ทำให้คุณสมบัติของการเป็นบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ขาดไป และยังไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายใดๆ ออกมารองรับการดำรงอยู่ของบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวด้วย ดังนั้น กฎหมายจึงให้กรรมการหรือผู้ถือหุ้นของบริษัทร้องขอให้ศาลมีคำสั่งเลิกบริษัทดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ตราบใดที่ยังไม่มีการร้องขอ และศาลยังไม่มีคำสั่งให้เลิกบริษัท บริษัทดังกล่าวก็จะดำรงอยู่ในสถานะบริษัทจำกัดคนเดียวทางความเป็นจริง (De Facto One-Man Limited Company) ตราบนั้น โดยศาลฎีกาเคยมีคำพิพากษาตามคำฟ้องของกรรมการให้บริษัทต้องเลิกกัน โดยมีคำชี้ขาดว่าบริษัทมีผู้ถือหุ้นไม่ครบตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดมาแล้ว (ตามคำพิพากษาฎีกาเลขที่ 337/2490)

บทที่ 3
บทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของไทย สหราชอาณาจักร(อังกฤษ) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐประชาชนจีน

ในบทนี้ ผู้ศึกษามุ่งพิจารณาร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ฉบับที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 971/2563 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม 2563 โดยศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศอุตสาหกรรมที่เศรษฐกิจพัฒนาแล้ว ประกอบไปด้วยประเทศที่เป็นต้นแบบของระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ คือ ประเทศอังกฤษ และประเทศที่เป็นต้นแบบของกฎหมายลายลักษณ์อักษรหรือซีวิลลอว์ คือ ประเทศเยอรมนี ซึ่งทั้งสองประเทศล้วนแต่อยู่ในภาคพื้นทวีปยุโรป และล้วนเป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบบประชาธิปไตย ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาเพิ่มเติมประเทศอุตสาหกรรมที่มีเศรษฐกิจพัฒนาอย่างรวดเร็วในทวีปเอเชีย นั้นคือ สาธารณรัฐประชาชนจีน หรือประเทศจีน ซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์จีน แต่มีนโยบายเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม แม้ว่าทั้งสามประเทศจะมีระบบกฎหมายและระบบการปกครองที่แตกต่างกัน แต่ทั้งสามประเทศต่างก็ประสบความสำเร็จในการนำกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจให้เติบโตจนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยจึงควรศึกษาและพิจารณาถึงบทบัญญัติของประเทศต้นแบบเหล่านี้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาร่างกฎหมายบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศไทยให้มีความสมบูรณ์ต่อไป

1. การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวตามกฎหมายไทย

สำหรับหัวข้อนี้จะศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์ของบริษัทจำกัดคนเดียวในประเทศไทย และ พิจารณาถึงความสอดคล้องของกฎหมายที่ใช้บังคับ ตลอดจนความพยายามในการพัฒนากฎหมาย ให้มีความทันสมัย และเป็นสากลมากขึ้น พิจารณาได้ดังต่อไปนี้

1.1 การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ปัจจุบันนี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนและบริษัทของประเทศไทย ยังไม่อนุญาตให้บุคคลคนเดียวเป็นผู้เริ่มก่อการบริษัท โดยการจะจัดตั้งบริษัทจำกัด

ความรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้นั้น มาตรา 1097 กำหนดว่าจะต้องมีผู้เริ่มก่อการ หรือผู้ถือหุ้นอย่างน้อยสองคนขึ้นไปตกลงเข้าชื่อกันจัดทำหนังสือบริคณห์สนธิ[161] ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการที่ประเทศไทยมีแนวคิดว่า ห้างหุ้นส่วนและบริษัทนั้นเกิดขึ้นมาจากการรวมเข้าด้วยกันของบุคคลมากกว่าหนึ่งคน ซึ่งมีเจตนาร่วมกันในการประกอบกิจการค้าเพื่อแสวงหากำไร โดยบุคคลเหล่านั้นตกลงยอมรับผลกำไรและขาดทุนที่อาจเกิดขึ้นจากประกอบกิจการร่วมกัน[162] อันเป็นลักษณะของการทำสัญญาระหว่างกันอย่างหนึ่ง ซึ่งแนวคิดเช่นนี้สะท้อนให้เห็นได้ชัดเจนจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท บทเบ็ดเสร็จทั่วไป มาตรา 1012 ที่ระบุไว้ชัดเจนว่า “อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากัน เพื่อกระทำกิจการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น”

ดังนั้น เมื่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดถือเป็นการทำสัญญาอย่างหนึ่ง และตามปกติสัญญาจะเกิดขึ้นได้นั้น ย่อมต้องมาจากความตกลงของบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไปซึ่งเป็นคู่สัญญากัน บุคคลเพียงคนเดียวจึงไม่สามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดขึ้นภายใต้แนวคิดนี้ได้เลย อันเป็นเหตุให้ทุกวันนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ยังไม่รองรับการจัดตั้งบริษัทจำกัดในรูปแบบที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวดังกล่าว และทำให้บริษัทจำกัดคนเดียวทางความเป็นจริง (De Facto One-Man Limited Company) ให้เกิดขึ้นได้ และจากการที่บริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนมีจำนวนผู้ถือหุ้นลดลงจนเหลือผู้ถือหุ้นคนเดียว อันเกิดจากกรรมสิทธิ์ในหุ้นทั้งหมดตกอยู่กับผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวของบริษัทได้ด้วย ซึ่งการเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวทางความเป็นจริง จากเหตุที่ผู้ถือหุ้นลดจำนวนลงเช่นนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย กำหนดให้ถือเป็นเหตุหนึ่งในการร้องขอต่อศาลให้สั่งเลิกบริษัทได้ด้วย เนื่องจากการมีผู้ถือหุ้นไม่ครบสามคนทำให้คุณสมบัติของการเป็นบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ขาดไป และยังไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายใดๆ ออกมารองรับการดำรงอยู่ของบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวด้วย ดังนั้น กฎหมายจึงให้กรรมการหรือผู้ถือหุ้นของบริษัทร้องขอให้ศาลมีคำสั่งเลิกบริษัทดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ตราบใดที่ยังไม่มีการร้องขอ และศาลยังไม่มีคำสั่งให้เลิกบริษัท บริษัทดังกล่าวก็จะดำรงอยู่ ในสถานะบริษัทจำกัดคนเดียวทางความเป็นจริง (De Facto One-Man Limited Company) ตราบนั้น โดยศาลฎีกาเคยมีคำพิพากษาตามคำฟ้องของกรรมการ ให้บริษัทต้องเลิกกัน โดยมีคำชี้ขาดว่าบริษัท มีผู้ถือหุ้นไม่ครบตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดมาแล้ว (ตามคำพิพากษาฎีกาเลขที่ 337/2490) การที่กฎหมายกำหนดให้ถือเป็นเหตุหนึ่งที่ศาลจะสั่งให้เลิกบริษัทได้ ทำให้การประกอบกิจการไม่มีความแน่นอน ขาดความต่อเนื่อง ตลอดจน

---

[161] พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 23). มาตรา 1097.

[162] ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 1012.

ขาดความคล่องตัวในการดำเนินธุรกิจ และส่งผลกระทบในทางลบต่อระบบเศรษฐกิจภายในประเทศด้วย

เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าไม่อาจแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ให้รองรับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัด บัญญัติอยู่ใน บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ซึ่งตามหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เอกเทศสัญญาจะต้องมี คู่สัญญาอย่างน้อยสองคนหรือสองฝ่าย การจะกำหนดให้องค์กรธุรกิจมีเจ้าของเพียงรายเดียวได้ จึงไม่อาจ แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จำต้องตราเป็นพระราชบัญญัติเฉพาะเพื่อให้มีกฎหมายรองรับและกำกับดูแลองค์กรธุรกิจประเภทใหม่ที่จัดตั้งโดยบุคคลคนเดียว ซึ่งมีลักษณะและความรับผิดคล้ายกับบริษัทจำกัด อีกทั้งเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการประกอบธุรกิจ และส่งผลต่อการประเมินจัดอันดับเรื่องความยาก-ง่ายในการประกอบธุรกิจ (Doing Business) ของธนาคารโลก เพื่อแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องใด เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 หุ้นส่วนและบริษัท กำหนดให้บริษัทจำกัดจะต้องมีผู้ริเริ่มก่อการและผู้ถือหุ้นจำนวนตั้งแต่สามคนขึ้นไป ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะจัดตั้งองค์กรธุรกิจที่เป็นนิติบุคคลและมีความรับผิดจำกัด จึงไม่สามารถดำเนินการจัดตั้งด้วยตนเองเพียงคนเดียวได้ ในทางปฏิบัติบุคคลดังกล่าวจึงต้องหาบุคคลอื่นมาร่วมลงทุน หรือหาตัวแทนมาร่วมเป็นผู้ก่อการโดยให้ถือหุ้นจำนวนเล็กน้อย หรือเรียกว่าผู้ถือหุ้นเทียม ซึ่งตรงกับข้อมูลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าที่พบว่าในจำนวนบริษัทจำกัดทั้งหมดในประเทศไทยกว่าร้อยละ 84 มีผู้ถือหุ้นใหญ่รายเดียว ที่ถือหุ้นเกินกว่าร้อยละ90 ของมูลค่าหุ้นทั้งหมด ประกอบกับสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม ภายในและภายนอกประเทศ ตลอดจนปัญหาการเกิดขึ้นของบริษัทจำกัดคนเดียวทางความเป็นจริง เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่ทำให้กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ทบทวน ปรับปรุง พัฒนาเพื่อกำหนดให้กฎหมายที่มีความทันสมัย สามารถเสริมสร้างความแข็งแกร่งแก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises : SMEs)[163]

---

[163]ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. *รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษากฎหมายเพื่อรองรับการจัดตั้งนิติบุคคลโดยบุคคลคนเดียว.* กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. กรุงเทพฯ:พฤษภาคม 2558. หน้า 205.

1.2 หลักการของร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....

ตามที่กระทรวงพาณิชย์เสนอร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ลงมติเห็นชอบให้มีกฎหมายในการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2560 นั้น มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวแบ่งออกเป็น 9 หมวด จำนวน 64 มาตรา โดยสรุปดังต่อไปนี้[164]

1. บททั่วไป กำหนดชื่อ วันใช้บังคับ บทนิยาม และอำนาจรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวง (ร่างมาตรา 1 ถึงร่างมาตรา 3)

2. หมวด 1 บททั่วไป กำหนดเกี่ยวกับความเป็นนิติบุคคลของบริษัทที่จัดตั้ง โดยบุคคลคนเดียว และสิ่งที่บริษัทต้องปฏิบัติ อาทิ การจัดให้มีป้ายชื่อที่ใช้ในการประกอบธุรกิจ การแสดงชื่อ ที่ตั้งสำนักงาน และเลขทะเบียนบริษัทไว้ในจดหมาย ประกาศ ใบส่งของ และใบเสร็จรับเงิน (ร่างมาตรา 4 ถึงร่างมาตรา 8)

3. หมวด 2 การจัดตั้งบริษัท กำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติของเจ้าของบริษัท วิธีการในการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทโดยบุคคลคนเดียว ข้อบังคับของบริษัท และการจัดตั้งสำนักงานสาขา (ร่างมาตรา 9 ถึงร่างมาตรา 16)

4. หมวด 3 การบริหารจัดการ กำหนดให้เจ้าของบริษัทอาจแต่งตั้งตนเองหรือบุคคลอื่นตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไปเป็นกรรมการเพื่อบริหารจัดการตามข้อบังคับบริษัท และอยู่ในความครอบงำของเจ้าของบริษัท กำหนดคุณสมบัติของกรรมการ การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการ และการดำเนินกิจการของกรรมการ อาทิ การบัญชี การจัดให้มีผู้ทำบัญชี และงบการเงิน (ร่างมาตรา 17 ถึงร่างมาตรา 27)

5. หมวด 4 การจ่ายเงินปันผล กำหนดให้การจ่ายเงินปันผลต้องจ่ายจากเงินกำไรเท่านั้น กรณีบริษัทมียอดขาดทุนสะสมอยู่ ห้ามมิให้จ่ายเงินปันผล และต้องจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี ส่วนหนึ่งไว้เป็นทุนสำรองไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของกำไรสุทธิประจำปี จนกว่าทุนสำรองนี้จะมีจำนวน ไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของทุนจดทะเบียน (ร่างมาตรา 28 ถึงร่างมาตรา 30)

6. หมวด 5 การเพิ่มทุนและการลดทุน กำหนดให้บริษัทอาจเพิ่มทุน หรือลดทุนของบริษัทจากจำนวนที่จดทะเบียนไว้แล้วได้ ด้วยความเห็นชอบของเจ้าของบริษัท แต่จะลดทุนต่ำ

---

[164] สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. *บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบการร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .....* สืบค้นเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2565 สืบค้นจาก https://www.krisdika.go.th/detail-law-draft-of-the-cabinet-approved-the-principle?billCode=148&lawdraftType=approve

กว่าจำนวนหนึ่งในสี่ของทุนทั้งหมดไม่ได้ และกำหนดขั้นตอน วิธีการที่บริษัทต้องปฏิบัติ ก่อนการดำเนินการลดทุน (ร่างมาตรา 31 และร่างมาตรา 32)

7. หมวด 6 การแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัด กำหนดวิธีการการแปรสภาพ จากบริษัทจำกัดคนเดียวเป็นบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท (ร่างมาตรา 33 ถึงร่างมาตรา 37)

8. หมวด 7 การเลิกบริษัท กำหนดเหตุในการเลิกบริษัท การตั้งผู้ชำระบัญชี การจดทะเบียนเลิก และชำระบัญชี (ร่างมาตรา 38 ถึงร่างมาตรา 42)

9. หมวด 8 การถอนทะเบียนร้าง กำหนดเหตุและขั้นตอนในการถอนทะเบียนร้าง (ร่างมาตรา 43 ถึงร่างมาตรา 46)

10. หมวด 9 บทกำหนดโทษ กำหนดลักษณะการกระทำเป็นผู้ช่วยเหลือ สนับสนุน มีอำนาจครอบงำ มีอำนาจควบคุมแทนคนต่างด้าว ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว รวมถึงผู้ยินยอมด้วย กำหนดโทษทางแพ่ง และบทกำหนดโทษทางอาญาที่กระทำ หรืองดเว้นกระทำการตามร่างพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา 47 ถึงร่างมาตรา 64)

11. อัตราค่าธรรมเนียม กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการดำเนินการทางทะเบียนของบริษัทจำกัดคนเดียว

1.3 การรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้ลงมติเห็นชอบให้มีกฎหมายในการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2560 และมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการับร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ไปพิจารณาแก้ไขในกฎหมายที่เกี่ยวข้องแทนการตราเป็นกฎหมายเฉพาะ โดยให้รับความเห็นของกระทรวงยุติธรรม ธนาคารแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการร่วมภาคเอกชน 3 สถาบัน (กกร.) ไปประกอบการพิจารณาด้วย แล้วนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้เสนอให้คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนบริษัท และองค์กรทางธุรกิจ พิจารณา โดยมีผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมสรรพากร) ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ (กรมพัฒนา ธุรกิจการค้า) ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม (กรมบังคับคดี) ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทย ผู้แทนสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผู้แทนสภาวิชาชีพบัญชี และผู้แทน คณะกรรมการร่วมภาคเอกชน 3 สถาบัน (กกร.) เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดและสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดทำเป็นบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ประกอบร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... สรุปข้อสังเกตและความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้[165]

1. กระทรวงการคลัง กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และฝ่ายกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม คณะรักษาความสงบแห่งชาติ เห็นชอบในหลักการของร่างพระราชบัญญัตินี้

2. กระทรวงยุติธรรม เห็นชอบในหลักการของร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... โดยมีข้อสังเกตดังนี้

(1) ควรกำหนดให้เจ้าของบริษัทต้องมีการรับผิดร่วมกับกรรมการบริษัท ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลภายนอกที่เข้ามาทำธุรกิจร่วมกับบริษัทเกิดความเชื่อมั่นในบริษัทจำกัด (คนเดียว) ที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่ตามร่างกฎหมายฉบับนี้

(2) ร่างกฎหมายฉบับนี้ ยังไม่มีการบัญญัติถึงผลทางกฎหมายกรณี เจ้าของบริษัทถูกฟ้องล้มละลายที่จะมีผลไปถึงสภาพนิติบุคคลของบริษัท รวมทั้งวิธีปฏิบัติของผู้ถือหุ้น ในบริษัทว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร ซึ่งหากพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้มีการบัญญัติไว้ในมาตรา 1236 (5) โดยให้บริษัทจำกัดเลิกกันด้วยเหตุที่บริษัทล้มละลาย

(3) แม้ร่างกฎหมายฉบับนี้จะกำหนดให้กรรมการอยู่ในฐานะผู้แทนของบริษัท แต่มาตรา 17 กำหนดให้กรรมการอยู่ในความครอบงำของเจ้าของบริษัท ดังนั้น กรรมการจะอยู่ในสถานะเป็นเสมือนตัวแทนเชิดของเจ้าของบริษัท อำนาจการจัดการบริษัทในเรื่องสำคัญๆ ก็ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของบริษัท จึงเห็นควรกำหนดว่า ในกรณีที่เจ้าของบริษัทไม่ได้เป็นกรรมการ ให้ถือว่าเจ้าของบริษัทเป็นผู้แทนของบริษัทด้วย

(4) บทกำหนดโทษร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ได้นำบทกำหนดโทษของพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 มากำหนดโทษ ตามความเหมาะสมโดยลดจำนวนค่าปรับและอัตราโทษให้สอดคล้องกับลักษณะของการจัดตั้ง บริษัทจำกัดคนเดียว ทั้งนี้ ได้นำบทกำหนดโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 345 และ 350 ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ มาบัญญัติเพิ่มเติม นั้น เห็นว่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในเรื่องบริษัทจำกัดมิได้มีบทกำหนดโทษไว้ แต่ในร่างกฎหมายฉบับนี้กลับนำเรื่องบทกำหนดโทษ ตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 และตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 344 และมาตรา 350 มาปรับใช้บังคับ จะมีความเหมาะสมหรือไม่

3. ธนาคารแห่งประเทศไทย

---

[165] สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 1-4.

(1) ควรกำหนดให้ผู้ทำบัญชีมีคุณสมบัติและเงื่อนไขและเป็นผู้ทำบัญชี ตามที่อธิบดีประกาศกำหนดตามมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 เช่นเดียวกับหลักเกณฑ์ที่ใช้กับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด

(2) การกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิจารณายกเว้นการมีผู้สอบบัญชี ให้ชัดเจน เพราะการจัดทำบัญชีที่ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามกฎหมายว่าด้วย การบัญชีเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้งบการเงินของบริษัทมีความน่าเชื่อถือและสามารถเข้าถึง แหล่งเงินทุนได้มากยิ่งขึ้น

4. คณะกรรมการร่วมภาคเอกชน 3 สถาบัน (กกร.) ให้ความเห็นรวม 3 ครั้ง สรุปได้ดังนี้

(1) เห็นด้วยกับหลักการมีนิติบุคคลประเภทที่มีเจ้าของคนเดียว เพราะสนับสนุนให้ผู้ประกอบการ SMEs สามารถเข้าสู่กระบวนการจดทะเบียนเพื่อเป็นนิติบุคคล ได้ง่ายขึ้น ได้รับสิทธิประโยชน์เช่นเดียวกับนิติบุคคลในรูปแบบอื่นที่มีอยู่ เช่น การเข้าถึงแหล่งเงินทุน ได้ง่ายขึ้น และมีการแบ่งแยกความรับผิดระหว่างบุคคลที่เป็นเจ้าของกับนิติบุคคล เป็นต้น

(2) การเรียกนิติบุคคลว่า “บริษัท” ขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1012 ที่บัญญัติให้ห้างหุ้นส่วนบริษัทต้องมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปลงทุนเข้าหุ้น เพื่อประกอบกิจการร่วมกัน และขัดต่อหลักภาษาไทยตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ที่นิยามคำว่า “บริษัท” ว่าหมายถึง หมู่ คณะ ซึ่งมีความหมายชัดเจนในตัวว่าต้องมีบุคคลมากกว่า หนึ่งคนที่รวมตัวกันขึ้นเป็นหมู่คณะ และอาจสับสนกับนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดและบริษัทมหาชนจำกัด

(3) เปิดช่องทางให้คนต่างด้าวหลีกเลี่ยงกฎหมายไทยได้ง่ายขึ้น เพราะร่างกฎหมายนี้กำหนดให้มีการแต่งตั้งกรรมการเพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการและเป็นตัวแทน ของนิติบุคคล โดยคุณสมบัติของกรรมการไม่จำเป็นต้องมีสัญชาติไทย ดังนั้นคนต่างด้าวจึงสามารถ เป็นกรรมการของนิติบุคคลได้อย่างไม่จำกัดจำนวนนิติบุคคล ซึ่งแตกต่างจากคุณสมบัติของบุคคล ที่เป็นเจ้าของที่ต้องมีสัญชาติไทย และมีข้อจำกัดให้เป็นเจ้าของนิติบุคคลได้เพียงรายเดียวเท่านั้น จึงอาจทำให้เกิด “นอมินีรูปแบบใหม่” ขึ้น ด้วยการที่คนต่างด้าวจ้างวานคนไทยให้เป็นผู้ขอจดทะเบียนในฐานะเจ้าของนิติบุคคลแทนตน และคนต่างด้าวผู้นั้นทำหน้าที่กรรมการ จึงสามารถบริหารจัดการและเป็นตัวแทนของนิติบุคคลได้อย่างเบ็ดเสร็จโดยลำพัง ทั้งยังสามารถประกอบธุรกิจทุกประเภทได้เช่นเดียวกับนิติบุคคลสัญชาติไทยทั่วไป โดยไม่ต้องขออนุญาตตามกฎหมายการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ดังนั้น ควรกำหนดให้บริษัทที่ประกอบธุรกิจตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 มีกรรมการบริษัทสัญชาติไทย เพื่อสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งหมายไม่ให้เกิดนอมินี

(4) ปัญหาโครงสร้างของนิติบุคคลและความรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอก เช่น การกำหนดให้มีการสอบบัญชีเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่บุคคลภายนอก การกำหนดทุนขั้นสูงของนิติบุคคลให้เหมาะสมกับสถานะที่แท้จริงของกิจการ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการแปรสภาพเป็น นิติบุคคลประเภทอื่น เหตุแห่งการเลิกนิติบุคคล ทั้งนี้ การดำรงอยู่ของบริษัทควรแยกต่างหากจากเจ้าของบริษัท ในกรณีที่เจ้าของบริษัทตายหรือมีการเปลี่ยนแปลงเจ้าของ ไม่ควรกำหนดให้ต้องมีการเลิกบริษัทและชำระบัญชี และเสนอให้เจ้าของบริษัทสามารถกำหนดชื่อบุคคลที่จะเป็นกรรมการชั่วคราว (Alternate Director) ไว้ล่วงหน้าในรายการจดทะเบียนบริษัท เพื่อให้บุคคลนี้สามารถจัดการบริษัทต่อได้ แต่หากไม่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า ควรให้ผู้มีส่วนได้เสียของบริษัทร้องขอ ต่อศาลให้สามารถตั้งกรรมการชั่วคราวเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าวไปพลางก่อนได้ ในช่วงก่อนที่ผู้จัดการมรดก เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หรือผู้อนุบาลแล้วแต่กรณี จะเข้ามาจัดการกับบริษัทจำกัดคนเดียว อนึ่ง กกร. เสนอให้กำหนดทุนจดทะเบียนขั้นสูงของบริษัทจำกัดคนเดียวไว้ไม่เกินสองล้านบาท เพราะบริษัทจำกัดคนเดียวใช้มาตรการในเรื่องการทำบัญชีและการสอบบัญชี เข้มงวดน้อยกว่าบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้นบริษัทจำกัดคนเดียว จึงไม่ควรมีขนาดที่ใหญ่เกินไป เนื่องจากบริษัทที่มีขนาดใหญ่มีโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหาย และสร้างผลกระทบได้มากกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก หากไม่กำหนดทุนจดทะเบียนขั้นสูง ก็ต้องกำหนดให้งบการเงินมีการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต โดยไม่มีข้อยกเว้น เพื่อให้งบการเงินมีความถูกต้องและเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

(5) การจัดให้มีเอกสารหรือตราสารสิทธิในลักษณะเดียวกับใบหุ้น เพื่อเป็นตัวแทนสิทธิของเจ้าของบริษัท โดยเปลี่ยนมือได้ และใช้เป็นหลักประกันได้

(6) เสนอให้เป็นเจ้าของบริษัทจำกัดคนเดียวได้หนึ่งบริษัทโดยไม่มีข้อยกเว้น

(7) แก้ไขเรื่องบทกำหนดโทษให้ชัดเจนและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทฯ ในทุกกรณี และปรับปรุง บทบัญญัติในมาตรา 56 ให้ครอบคลุมถึงการจำนอง และหลักประกันทางธุรกิจอื่นๆ ด้วย

1.4 สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา[166]

คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วน บริษัท และองค์กรทางธุรกิจได้ตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ... ที่กระทรวงพาณิชย์เสนอ โดยนำความเห็นและข้อสังเกตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาประกอบการพิจารณา

[166] สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 5-10

รวมทั้งได้พิจารณาผลการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องตามแนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในชั้นการจัดทำร่างกฎหมายของกระทรวงพาณิชย์ด้วยแล้ว สรุปผลการพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

1. หลักการเรื่องการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวนี้ควรตราเป็นกฎหมายเฉพาะ เพื่อความชัดเจน รวดเร็ว และไม่กระทบต่อโครงสร้างของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

2. ผลการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... สรุปได้ดังนี้

(1) แก้ไขชื่อร่างพระราชบัญญัติฯ จาก “พระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ” เป็น “พระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ” เพื่อให้ชัดเจนและเป็นไป ในทำนองเดียวกับพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535

(2) ปรับปรุงความหมายของบทนิยามคำว่า “บริษัท” และ “บริษัทจำกัด” ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

(3) แก้ไขบทนิยามจากคำว่า “เจ้าของบริษัท” เป็น “เจ้าของทุน” คำว่า “กรรมการ” เป็น “ผู้จัดการ” เพื่อให้สอดคล้องกับร่างฯ และปรับปรุงความหมายให้ชัดเจน ยิ่งขึ้น

(4) เพิ่มบทนิยามคำว่า “ทุน” และ “ใบสำคัญการลงทุน” เพื่อเป็นเอกสาร แสดงสิทธิของเจ้าของทุน ซึ่งเปลี่ยนมือและใช้เป็นหลักประกันได้ ตามข้อสังเกตของ กกร.

(5) ตัดบทนิยามคำว่า “สารวัตรใหญ่บัญชี” และ “สารวัตรบัญชี” ออก เนื่องจากไม่มีการใช้ในร่างพระราชบัญญัตินี้ และตัดบทนิยามคำว่า “เงินปันผล” ออก เนื่องจาก บทบัญญัติในร่างมาตรา 33 กำหนดไว้อย่างชัดเจนแล้วว่า เงินปันผลให้จ่ายจากเงินกำไร

(6) ปรับปรุงอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ในมาตรารักษาการ (ร่างมาตรา 4) โดยกำหนดให้มีอำนาจ “ลดค่าธรรมเนียม” ได้ แต่ตัดอำนาจในการ “แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และกำหนดกิจการอื่น” ออก เนื่องจากในร่างพระราชบัญญัตินี้ไม่มีมาตราใดกำหนดหน้าที่แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ อีกทั้งการกำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจ “กำหนดกิจการอื่น” เป็นบทบัญญัติ ที่ให้อำนาจอย่างกว้างขวาง

(7) ปรับปรุงบทบัญญัติในหมวด 1 บททั่วไป (ร่างมาตรา 5 ถึงร่างมาตรา 11) ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ปพพ.) มาตรา 1115 มาตรา 1020 มาตรา 1021 มาตรา 1022 มาตรา 1023 และมาตรา 1023/1 และพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 มาตรา 8 มาตรา 10 และมาตรา 13 และเพิ่มร่างมาตรา 11 เพื่อกำหนดให้การดำเนินการทางทะเบียนและการบอกกล่าวใดๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ สามารถกระทำด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ ทั้งนี้ ตามที่อธิบดีกำหนด

(8) ตัดร่างมาตรา 7 (เดิม) ออก เนื่องจากการกำหนดหน้าที่ให้บริษัท ต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการแสดงชื่อ ที่ตั้ง เลขทะเบียน และดวงตรา ของบริษัทไว้ในเอกสารของบริษัท การมีป้ายชื่อบริษัท เป็นภาระของบริษัทจำกัดคนเดียวเกินสมควร จึงควรกำหนดหน้าที่ แก่บริษัทจำกัดคนเดียวเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองบุคคลภายนอกหรือสาธารณชน ที่มาติดต่อทำธุรกรรมกับบริษัทจำกัดคนเดียว

(9) ปรับปรุงบทบัญญัติในหมวด 2 การจัดตั้งบริษัท (ร่างมาตรา 12 ถึงร่างมาตรา 22) ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติใน ปพพ. มาตรา 1096 มาตรา 1108 (5) มาตรา 1111 วรรคสอง (6) และ (8) มาตรา 1129 มาตรา 1143 และมาตรา 1157 และพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 มาตรา 15 มาตรา 35 (5) และมาตรา 39 (2) (ข)

(10) เพิ่มร่างมาตรา 12 เพื่อวางหลักการของบริษัทจำกัดคนเดียวว่าคือ “บริษัท” ตั้งขึ้นด้วยความประสงค์แสวงหากำไรโดยมี “เจ้าของทุน” ที่เป็น “บุคคลธรรมดา” คนเดียวซึ่งรับผิดไม่เกินทุนจดทะเบียนของบริษัท เนื่องจาก

(10.1) “ทุนของบริษัทจำกัดคนเดียว” เรียกว่า “ทุน” และแบ่งแยกไม่ได้ จึงเรียกบุคคลที่มอบเงินหรือทรัพย์สินให้เป็นทุนจดทะเบียนของบริษัทว่า “เจ้าของทุน” ซึ่งแตกต่างจาก “ทุนของบริษัทจำกัด” ตาม ปพพ. ที่กำหนดให้แบ่งทุนของบริษัทเป็น “หุ้น” ซึ่งแต่ละหุ้นมีมูลค่าเท่าๆ กัน และเรียกเจ้าของหุ้นว่า “ผู้ถือหุ้น”

(10.2) คุณสมบัติของ “เจ้าของทุน” กำหนดเพียงประการเดียว คือ เป็นบุคคลธรรมดา และตัดร่างมาตรา 11 (เดิม) ซึ่งกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของเจ้าของบริษัทออก เพื่อมิให้เกณฑ์ “เจ้าของทุน” ในบริษัทจำกัดคนเดียวแตกต่างและเคร่งครัด กว่า “ผู้เริ่มก่อการ” หรือ “ผู้ถือหุ้น” ในบริษัทจำกัดตาม ปพพ. ประกอบกับผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ ยืนยันว่าประสงค์ให้เจ้าของทุนเป็น “บุคคลธรรมดา” เท่านั้น เนื่องจากร่างพระราชบัญญัตินี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กให้สามารถจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลและเข้าถึงแหล่งทุนได้ อีกทั้งเพื่อป้องกันมิให้มีการนำบทบัญญัติ ในร่างพระราชบัญญัตินี้มาใช้ประโยชน์โดยมิชอบ เช่น การหลีกเลี่ยงภาษีของผู้ประกอบธุรกิจ การตั้งนอมินี

(10.3) ในร่างพระราชบัญญัตินี้มิได้กำหนดให้เจ้าของทุนต้องมีสัญชาติไทย ด้วยเหตุผลดังนี้ (ก) เพื่อให้สอดคล้องกับ ปพพ. และพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัดฯ (ข) การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวอยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวฯ และ (ค) ในต่างประเทศส่วนใหญ่ไม่ได้กำหนดเกี่ยวกับสัญชาติของเจ้าของทุนไว้ เป็นการเฉพาะ

(10.4) การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามร่างมาตรานี้เป็นเหตุในการเลิกบริษัทตามร่างมาตรา 45 (3) เว้นแต่ได้ดำเนินการแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนดในร่างมาตรา 19

(11) กำหนดให้บุคคลเป็นเจ้าของทุนในบริษัทจำกัดคนเดียวเกินหนึ่งบริษัท ในเวลาเดียวกันไม่ได้ เว้นแต่เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (ร่างมาตรา 13) ตามที่ ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ยืนยันให้คงหลักการนี้ไว้ในร่างพระราชบัญญัติฯ ทั้งนี้ ได้กำหนดให้การออกกฎกระทรวงจะต้องพิจารณาถึงความจำเป็นในการประกอบธุรกิจ รวมทั้งเหตุแห่งกฎหมาย หรือเหตุอื่นใดที่สมควรให้บุคคลเป็นเจ้าของทุนในบริษัทเกินหนึ่งบริษัทในเวลาเดียวกันประกอบด้วย

(12) ปรับปรุงรายการจดทะเบียนให้เหมาะสมและชัดเจนยิ่งขึ้น (ร่างมาตรา 14) เช่น กำหนดให้ทุนจดทะเบียนของบริษัท ได้แก่ เงินและทรัพย์สินเท่านั้น ไม่อาจนำ “แรงงาน” มาลงเป็นทุนได้ ส่วนทรัพย์สินที่นำมาลงเป็นทุนนั้นมีประเด็นเรื่องการตีมูลค่าทรัพย์สิน จึงกำหนดให้ต้องแสดงเกณฑ์ในการตีราคาทรัพย์สิน (ร่างมาตรา 14 (3)) แต่หากมีการ “บิดเบือน” ให้มูลค่าทรัพย์สินให้แตกต่างจากมูลค่าที่แท้จริงก็จะมีโทษปรับ (ร่างมาตรา 75) กำหนดให้ ผู้ที่เป็นผู้แทนของบริษัทและทำหน้าที่บริหารงานในบริษัท เรียกว่า “ผู้จัดการ” (ร่างมาตรา 14 (4)) ทำหน้าที่เสมือนตัวแทนของเจ้าของทุน และกำหนดให้บริษัทจำกัดคนเดียวสามารถระบุวัตถุประสงค์ ในการประกอบธุรกิจได้อย่างกว้างขวาง ในทำนองเดียวกับการระบุวัตถุประสงค์ของบริษัทจำกัด (ร่างมาตรา 14 (5))

(13) กำหนดขั้นตอนและระยะเวลาการโอนเงินและทรัพย์สินมาเป็น ทุนจดทะเบียนของบริษัท และผลของการไม่โอนทรัพย์สินมาเป็นทุนของบริษัท (ร่างมาตรา 15)

(14) ตัดบทบัญญัติเกี่ยวกับข้อบังคับของบริษัท (ร่างมาตรา 13 (เดิม)) ออก เนื่องจากบริษัทจำกัดตาม ปพพ. จะมีข้อบังคับบริษัทหรือไม่ก็ได้ ประกอบกับข้อบังคับเป็นสัญญาระหว่างผู้ถือหุ้น แต่บริษัทจำกัดคนเดียวประกอบด้วยเจ้าของทุนคนเดียว ตัดบทบัญญัติที่กำหนดให้บริษัทจำกัดคนเดียวต้องจดแจ้งสำนักงานสาขา “ก่อนดำเนินการ” (ร่างมาตรา 14 (เดิม)) ออก เนื่องจากเป็นภาระของบริษัทเกินสมควร อีกทั้งบริษัทจำกัดคนเดียวก็มีหน้าที่ที่จะต้องแก้ไขรายการทางทะเบียนตามร่างมาตรา 14 วรรคสอง ด้วยแล้ว และตัดบทบัญญัติเกี่ยวกับสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้น (ร่างมาตรา 15 (เดิม)) ออก เนื่องจากบริษัทมีเจ้าของทุนคนเดียว จึงไม่จำเป็นที่จะกำหนดให้บริษัทต้องมีสมุดทะเบียนผู้ลงทุน

(15) ปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับใบสำคัญการลงทุน สิทธิของเจ้าของทุน การโอนและการจำนำใบสำคัญการลงทุนให้ชัดเจน โดยกำหนดให้บริษัทต้องออกใบสำคัญการลงทุน (ร่างมาตรา 16) ซึ่งเป็นเอกสารแสดงสิทธิของเจ้าของทุน (ร่างมาตรา 17) การโอนการเป็นเจ้าของทุน กระทำได้โดยการโอนใบสำคัญการลงทุน (ร่างมาตรา 18) การจำนำใบสำคัญการลงทุน ต้องทำตามแบบที่กฎหมายกำหนด (ร่างมาตรา 21) และกำหนดห้ามบริษัทเป็นเจ้าของใบสำคัญการลงทุนของบริษัทเองหรือรับใบสำคัญการลงทุนของบริษัทเองเป็นหลักประกันการชำระหนี้ เพื่อป้องกันมิให้ทุนของบริษัทลดลง (ร่างมาตรา 22)

(16) ปรับปรุงบทบัญญัติในหมวด 3 การบริหารจัดการ (ร่างมาตรา 23 ถึง ร่างมาตรา 32) ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยแยกความเป็นเจ้าของทุนและผู้จัดการออกจากกันให้ชัดเจน และกำหนดให้เฉพาะ “ผู้จัดการ” เป็นผู้แทนของบริษัทที่มีอำนาจบริหารจัดการบริษัท โดยให้ “เจ้าของทุน” เป็นผู้จัดการ เว้นแต่เจ้าของทุนจะแต่งตั้งให้บุคคลอื่นเป็นผู้จัดการหรือเป็นผู้จัดการ ร่วมกับตน (ร่างมาตรา 23)

(17) ตัดบทบัญญัติที่กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการ (ร่างมาตรา 17 วรรคสอง (เดิม)) ออก เนื่องจากกำหนดให้เจ้าของทุนเป็นผู้จัดการ แต่หากเจ้าของทุนแต่งตั้งบุคคลใดเป็นผู้จัดการก็เป็นดุลพินิจของเจ้าของทุนในการพิจารณากำหนดคุณสมบัติ และลักษณะต้องห้าม ประกอบกับในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็มิได้กำหนดคุณสมบัติ ของกรรมการของบริษัทจำกัดไว้เป็นการเฉพาะ

(18) เพิ่มบทบัญญัติกำหนดให้เจ้าของทุนสามารถมอบหมายเป็นการล่วงหน้าให้บุคคลหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้จัดการ ในกรณีที่ไม่มีผู้จัดการและเจ้าของทุนไม่อาจเป็นผู้จัดการด้วยเหตุใดๆ ทั้งนี้ เพื่อให้บริษัทดำเนินการต่อไปได้โดยไม่หยุดชะงัก (ร่างมาตรา 24)

(19) ปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับเกณฑ์การใช้อำนาจบริหารจัดการบริษัทระหว่างผู้จัดการ และในกรณีที่ไม่อาจตัดสินด้วยเสียงข้างมากของที่ประชุมผู้จัดการได้ ก็ให้เจ้าของทุน เป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด (ร่างมาตรา 25)

(20) ปรับปรุงเหตุพ้นจากตำแหน่งของผู้จัดการให้สอดคล้องกับ ปพพ. มาตรา 1154 (ร่างมาตรา 26) และปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับการลาออกของผู้จัดการให้ชัดเจน และเป็นไปในทำนองเดียวกับ ปพพ. มาตรา 1153/1 วรรคสอง (ร่างมาตรา 27)

(21) ตัดการกำหนดให้การดำเนินการบางเรื่องต้องได้รับความเห็นชอบ จากเจ้าของทุน (ร่างมาตรา 21 (เดิม)) ออก โดยกำหนดเฉพาะกรณีที่จำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบ จากเจ้าของทุนไว้ให้ชัดเจนในร่างมาตราที่เกี่ยวข้อง และตัดบทบัญญัติที่กำหนดให้เจ้าหนี้ของบริษัทอาจใช้สิทธิเรียกร้องของบริษัท (ร่างมาตรา 22 วรรคสาม (เดิม)) ออก เพื่อให้เป็นไปตามหลักทั่วไปใน ปพพ.

(22) ปรับปรุงการระบุกรณีการปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริตของผู้จัดการ และผู้จัดการที่เจ้าของทุนแต่งตั้งให้ชัดเจน (ร่างมาตรา 28)

(23) ปรับปรุงบทบัญญัติเพื่อกำหนดให้บริษัทมีหน้าที่จัดทำบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี และกำหนดให้นำบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการบัญชีมาใช้บังคับแก่การทำบัญชี ของบริษัท รวมถึงกำหนดให้บริษัทมีหน้าที่จัดทำงบการเงินที่มีรายการย่อตามที่อธิบดีประกาศกำหนด แต่อธิบดีอาจกำหนดข้อยกเว้นได้ (ร่างมาตรา 29 และร่างมาตรา 30) และตัดบทบัญญัติเรื่องสารวัตรใหญ่บัญชีและสารวัตรบัญชี (ร่างมาตรา 25 (เดิม)) ออก เนื่องจากกำหนดให้

นำบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการบัญชีมาใช้บังคับแก่การทำบัญชีของบริษัทแล้ว และตัดบทบัญญัติเรื่องกรรมการตรวจสอบ (ร่างมาตรา 26 (เดิม)) ออก เพราะการมีกรรมการตรวจสอบควรให้เป็นไปตามความจำเป็นของแต่ละบริษัท

(24) เพิ่มบทบัญญัติเพื่อคุ้มครองบุคคลภายนอกที่ทำนิติกรรมกับผู้จัดการ หรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากผู้จัดการที่มีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการแต่งตั้ง มอบหมาย หรือคุณสมบัติของผู้จัดการ (ร่างมาตรา 31)

(25) ปรับปรุงบทบัญญัติที่กำหนดให้นำบทบัญญัติใน ปพพ. ว่าด้วยตัวแทน มาใช้บังคับแก่ความเกี่ยวพันระหว่างบริษัทกับผู้แทนของบริษัท และระหว่างบริษัทหรือผู้แทน ของบริษัทกับบุคคลภายนอก โดยอนุโลมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับบทบัญญัติใน ปพพ. มาตรา 77 และพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 มาตรา 47 (ร่างมาตรา 32)

(26) ปรับปรุงบทบัญญัติในหมวด 4 การจ่ายเงินปันผล (ร่างมาตรา 33 และ ร่างมาตรา 34) โดยเทียบเคียงจากบทบัญญัติใน ปพพ. มาตรา 1201 และมาตรา 1202 และพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 มาตรา 115 และมาตรา 116

(27) ตัดบทบัญญัติที่กำหนดให้เจ้าหนี้ฟ้องเจ้าของบริษัทให้คืนเงินปันผลที่จ่ายโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ร่างมาตรา 30 (เดิม)) ออก เพราะเจ้าหนี้อาจดำเนินการได้ตาม ปพพ. มาตรา 237 ที่กำหนดให้เจ้าหนี้อาจร้องขอให้ศาลเพิกถอนนิติกรรมที่ลูกหนี้ได้กระทำลงทั้งรู้อยู่ว่าจะเป็นทางให้เจ้าหนี้เสียเปรียบได้

(28) ปรับปรุงบทบัญญัติในหมวด 5 การเพิ่มทุนและการลดทุน (ร่างมาตรา 35 ถึงร่างมาตรา 38) โดยเทียบเคียงจากบทบัญญัติใน ปพพ. มาตรา 1226 และมาตรา 1227 และพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 มาตรา 138 และมาตรา 144

(29) ปรับปรุงกลไกการเพิ่มทุนและลดทุนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะของบริษัทที่มีเจ้าของทุนคนเดียว (ร่างมาตรา 35 และร่างมาตรา 36)

(30) ตัดข้อห้ามมิให้บริษัทลดทุนต่ำกว่าหนึ่งในสี่ของทุน (ร่างมาตรา 32 วรรคหนึ่ง (เดิม)) ออก เนื่องจากเจ้าหนี้ได้รับการคุ้มครองในการลดทุนแล้ว เพราะบริษัทจะลดทุนไม่ได้หากมีเจ้าหนี้คัดค้าน เว้นแต่จะได้ใช้หนี้หรือประกันเพื่อหนี้นั้นแล้ว (ร่างมาตรา 37)

(31) เพิ่มบทบัญญัติเพื่อคุ้มครองเจ้าหนี้ที่ประสงค์คัดค้านการลดทุน แต่ไม่ทราบถึงการลดทุนโดยมิได้เป็นเพราะความผิดของเจ้าหนี้ โดยให้เจ้าของทุนยังคงจะต้องรับผิดต่อเจ้าหนี้ในจำนวนที่ได้รับทุนคืนไป ทั้งนี้ ภายในสองปีนับแต่วันที่ได้จดทะเบียนการลดทุน โดยเทียบเคียงจากบทบัญญัติใน ปพพ. มาตรา 1227 และพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 มาตรา 144 (ร่างมาตรา 38)

(32) ปรับปรุงบทบัญญัติในหมวด 6 การแปรสภาพบริษัทเป็นบริษัทจำกัด (ร่างมาตรา 39 ถึงร่างมาตรา 44) โดยเทียบเคียงจากบทบัญญัติใน ปพพ. มาตรา 1246/1 มาตรา 1246/3 ถึงมาตรา 1246/6 และพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 มาตรา 182

(33) กำหนดขั้นตอนการแปรสภาพบริษัทเป็นบริษัทจำกัดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น (ร่างมาตรา 34 และร่างมาตรา 40)

(34) กำหนดให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการตั้งบริษัทจำกัด ในหมวด 4 ของลักษณะ 22 แห่ง ปพพ. มาใช้บังคับกับการแปรสภาพด้วยโดยอนุโลม (ร่างมาตรา 41)

(35) ปรับปรุงถ้อยคำและรายละเอียดในการแปรสภาพให้ชัดเจนยิ่งขึ้น (ร่างมาตรา 42 ถึงร่างมาตรา 44)

(36) ปรับปรุงบทบัญญัติในหมวด 7 การเลิกบริษัท (ร่างมาตรา 45 ถึงร่างมาตรา 47) โดยเทียบเคียงจากบทบัญญัติใน ปพพ. มาตรา 1095 มาตรา 1236 มาตรา 1237 และมาตรา 1251 และพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 มาตรา 154

(37) ปรับปรุงเหตุในการเลิกบริษัทให้ชัดเจน และกำหนดให้บริษัทที่เจ้าของทุนมิใช่บุคคลธรรมดา หรือบริษัทที่มีเจ้าของทุนมากกว่าหนึ่งคน โดยมิได้แก้ไขภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดเป็นเหตุในการเลิกบริษัทด้วย (ร่างมาตรา 45)

(38) กำหนดให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับบริษัทจำกัด ในหมวด 5 ของลักษณะ 22 แห่ง ปพพ. มาใช้บังคับกับการชำระบัญชีของบริษัทด้วยโดยอนุโลม (ร่างมาตรา 46)

(39) เพิ่มบทบัญญัติเพื่อให้สิทธิแก่เจ้าหนี้ของบริษัทในการฟ้องเจ้าของทุนเพื่อให้รับผิดในหนี้สินของบริษัท แต่เจ้าของทุนรับผิดไม่เกิน (1) จำนวนทุนที่เจ้าของทุนยังค้างส่งแก่บริษัท (2) จำนวนทุนเท่าที่เจ้าของทุนได้ถอนไปจากบริษัท และ (3) จำนวนเงินปันผลและดอกเบี้ย ซึ่งเจ้าของทุนได้รับโดยฝ่าฝืนมาตรา 33 หรือมาตรา 34 ได้ (ร่างมาตรา 47)

(40) ปรับปรุงบทบัญญัติในหมวด 8 การถอนทะเบียนบริษัทร้าง (ร่างมาตรา 48) โดยกำหนดให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับบริษัทจำกัด ในหมวด 6 ของลักษณะ 22 แห่ง ปพพ. มาใช้บังคับกับการถอนทะเบียนบริษัทร้างด้วยโดยอนุโลม (ร่างมาตรา 48)

(41) ปรับปรุงบทบัญญัติในหมวด 9 บทกำหนดโทษ (ร่างมาตรา 49 ถึง ร่างมาตรา 77) โดยเทียบเคียงโทษและอัตราโทษให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติ กำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499 พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543

(42) ปรับปรุงรายการและอัตราค่าธรรมเนียมท้ายพระราชบัญญัติฯ ให้สอดคล้องกับรายการและอัตราค่าธรรมเนียมที่กำหนดในกฎกระทรวง กำหนดอัตราค่าธรรมเนียม

ลดอัตราค่าธรรมเนียม และยกเว้นค่าธรรมเนียมการจดทะเบียน การขอตรวจเอกสาร การขอสำเนาเอกสารพร้อมคำรับรอง และค่าธรรมเนียมอื่นที่เกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด พ.ศ. 2561

นอกจากนี้ ได้เพิ่มบทบัญญัติจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ตลอดจนเหตุผล และความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย และแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำและวรรคตอนในบันทึกหลักการและเหตุผล และเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติเพื่อให้ถูกต้อง สมบูรณ์ และเหมาะสมยิ่งขึ้น

1.5 การดำเนินการตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562[167]

1.5.1 การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมายและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

กระทรวงพาณิชย์ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า) ได้ดำเนินการตรวจสอบ ความจำเป็นในการตรากฎหมายและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย พร้อมทั้งได้จัดทำหลักเกณฑ์การตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) ตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบกับมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2560 สรุปผลได้ดังนี้

1. ความจำเป็นในการตรากฎหมาย โดยที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้ผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดและผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัดต้องมีจำนวนตั้งแต่สามคนขึ้นไป แต่เมื่อภาครัฐให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความแข็งแกร่งของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises : SMEs) และกำหนดให้การช่วยเหลือ และสนับสนุน SMEs เป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยกำหนดให้ SMEs เป็นวาระแห่งชาติ และเน้นการสร้างเสริมศักยภาพให้แก่ SMEs ในลักษณะของการบูรณาการ การทำงานระหว่างกระทรวงและหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ในการดำเนินนโยบาย ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้มีการประกอบธุรกิจในรูปแบบของบริษัทโดยมีเจ้าของทุนเป็นบุคคลคนเดียวได้ และเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางการค้าและการลงทุนที่เปลี่ยนแปลงไป จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัดคนเดียว เพื่อให้เอกชนสามารถจัดตั้งองค์กรธุรกิจนิติบุคคลที่มีการจำกัดความรับผิด โดยมีบุคคลคนเดียวเป็นเจ้าของและบริหารงานได้ โดยเอกชนที่จัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวจะได้รับประโยชน์จากมาตรการของรัฐบาลที่ช่วยผู้ประกอบการรายย่อย

---

[167] สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 10-11.

ที่มีสภาพเป็นนิติบุคคล เช่น มาตรการการเข้าถึงแหล่งเงินทุน การสนับสนุนให้สถาบันการเงินปล่อยสินเชื่อโดยให้บรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมเข้าไปค้ำประกันให้ และการได้รับการลดหย่อนลดภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นต้น ส่งผลให้มีผู้ประกอบการรายใหม่ ซึ่งจะเป็นรากฐานที่สำคัญในการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น การมีกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัดคนเดียวจึงก่อให้เกิดประโยชน์กับเศรษฐกิจของประเทศ อย่างมีนัยสำคัญ และส่งผลต่อการจัดอันดับความยาก-ง่ายในการประกอบธุรกิจ (Doing Business) ของธนาคารโลก สร้างความเชื่อมั่นของนักลงทุนในการตัดสินใจเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทย

2. การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย กระทรวงพาณิชย์ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า) เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัตินี้จะส่งผลทางบวกต่อภาพรวมและบรรยากาศการลงทุนการประกอบธุรกิจในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ โดยเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนจัดตั้ง และดำเนินธุรกิจในรูปของบริษัทมากขึ้น อำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจ และส่งเสริมผู้ประกอบการให้เข้าสู่ระบบ อันจะนำมาซึ่งการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น เสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในการประกอบธุรกิจระหว่างประเทศอีกด้วย อย่างไรก็ดี องค์กรธุรกิจในลักษณะของบริษัทจำกัดคนเดียวอาจมีความมั่นคงและความน่าเชื่อถือน้อยกว่าบริษัทจำกัดที่ตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และผู้ที่ประสงค์จะจัดตั้งองค์กรธุรกิจในลักษณะนี้ จะมีภาระหน้าที่ในการปฏิบัติให้เป็นไปตามที่กฎหมายฉบับนี้และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกำหนด นอกจากนี้ร่างพระราชบัญญัตินี้มีการจำกัดสิทธิเสรีภาพของเจ้าของทุน โดยกฎหมายอนุญาตให้บุคคลธรรมดาแต่ละคนสามารถเป็นเจ้าของทุนในบริษัทจำกัดคนเดียวได้เพียงคนละหนึ่งบริษัทในเวลาเดียวกัน (ร่างมาตรา 12) แต่การจำกัดสิทธินั้นเป็นการจำกัดเท่าที่จำเป็นเพื่อมิให้เจ้าของทุนใช้ประโยชน์จากความเป็นนิติบุคคลและการจำกัดความรับผิดของบริษัทจำกัดคนเดียวในทางที่ไม่สมควร เช่น ใช้ในการเลี่ยงภาษี ใช้เพื่อเอาเปรียบเจ้าหนี้ ใช้เพื่อจำกัดความรับผิดที่จะเกิดจากความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภค หรือใช้เพื่อกระทำการฝ่าฝืนกฎหมายอื่นใด

3. ความพร้อมและต้นทุนของรัฐในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย กระทรวงพาณิชย์ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า) คาดว่ามีต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ ในการปฏิบัติตามหรือบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายในระยะ 5 ปีแรก จำนวน 290,713,400.00 บาท

4. ร่างพระราชบัญญัตินี้ไม่มีการใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการ

5. ร่างพระราชบัญญัตินี้มีการกำหนดโทษอาญา โดยกำหนดโทษทางอาญาในฐานความผิดและระวางโทษในลักษณะที่เทียบเคียงกับโทษทางอาญาที่ปรากฏในพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499 พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543

1.5.2 การรับฟังความคิดเห็นและการเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็น[168]

กระทรวงพาณิชย์ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า) ได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น ของผู้มีส่วนได้เสียเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว โดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้จัดรับฟังความคิดเห็นรวม 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 กระทรวงพาณิชย์ได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ พณ 0803/5658 ลงวันที่ 14 ธันวาคม 2560 ถึงเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา แจ้งว่า กระทรวงพาณิชย์ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า) ได้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย ตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ของร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... แล้ว โดยได้รับฟังความคิดเห็นของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งประชาชน ผ่านทางเว็บไซต์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า (www.dbd.go.th) ระหว่างวันที่ 4 พฤษภาคม ถึงวันที่ 10 มิถุนายน 2560

การรับฟังความคิดเห็นดังกล่าว ปรากฏว่ามีผู้สนใจและแสดงความเห็น จำนวน 3 ราย โดยผู้แสดงความเห็นทั้งหมด “เห็นด้วยกับหลักการและเหตุผลในการให้สามารถ จัดตั้งบริษัทจำกัดโดยบุคคลคนเดียว” กล่าวคือ การให้สามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดโดยบุคคลคนเดียว เป็นสิ่งที่ดี ทำให้สามารถจัดตั้งนิติบุคคลได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น เนื่องจากการก่อตั้งในปัจจุบัน ต้องมีผู้เริ่มก่อการอย่างน้อย 3 คน กรณีธุรกิจขนาดเล็กอาจก่อให้เกิดความยุ่งยาก และต้องหาหุ้นส่วนมาร่วมก่อตั้งจึงอาจไม่เหมาะสมกับขนาดธุรกิจ และในต่างประเทศได้มีการใช้กฎหมายบริษัทจำกัดคนเดียว นอกจากนี้ การมีกฎหมายดังกล่าว อาจส่งผลให้มี SMEs มากขึ้น จึงเป็นการช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ สร้างความน่าเชื่อถือมากกว่าการจดทะเบียนพาณิชย์ ปัจจุบันมีผู้ประกอบการต้องการให้มีกฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับ นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอแนะว่าไม่ควร มีการกำหนดรายได้ขั้นต่ำในการจัดตั้งบริษัทจำกัดโดยบุคคลคนเดียว แต่ควรพิจารณาทั้งเรื่องรายได้ และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงประกอบกัน

ครั้งที่ 2 กระทรวงพาณิชย์ได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ พณ 0803/2238 ลงวันที่ 24 กันยายน 2562 ถึงเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา แจ้งว่ากระทรวงพาณิชย์ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า) ได้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย ตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ของร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ...ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการ พิจารณาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วน บริษัท และองค์กรทางธุรกิจ เพื่อให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2560 เรื่อง แนวทางการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย ตามบทบัญญัติ มาตรา 77 ของ

---

[168]สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 12-13.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยได้รับฟังความคิดเห็นของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งประชาชน ผ่านทางเว็บไซต์ผ่านทางเว็บไซต์ของ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (www.dbd.go.th) ระหว่างวันที่ 16 พฤศจิกายน 2560 ถึงวันที่ 3 ธันวาคม 2561 โดยมีผู้สนใจและแสดงความเห็น 23 ราย และมีการจัดรับฟังความคิดเห็นในภาคเหนือ ณ จังหวัดตาก เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2560 กับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ณ จังหวัดมุกดาหาร เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2561 โดยมีผู้เข้าร่วมจำนวนรวม 110 ราย ผู้แสดงความคิดเห็นเห็นด้วยกับหลักการและเหตุผลในการให้สามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดโดยบุคคลคนเดียวตามร่างพระราชบัญญัตินี้ โดยมีข้อเสนอแนะใน 2 ประเด็น คือ

ประเด็นที่ 1 เจ้าของทุนควรสามารถตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวในหลายจังหวัด ได้ทำนองเดียวกับการตั้งสาขา และกฎหมายควรกำหนดให้เจ้าของทุนต้องชำระเต็มจำนวน ก่อนการจดทะเบียน จึงไม่มีประเด็นต้องปรับปรุงร่างฯ ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการฯ

ประเด็นที่ 2 บริษัทจำกัดคนเดียวควรต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติ การบัญชี พ.ศ. 2543 ด้วย แต่เมื่อร่างพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้นำบทบัญญัติกฎหมายว่าด้วย การบัญชีมาใช้บังคับกับการทำบัญชีของบริษัทจำกัดคนเดียวด้วยแล้ว จึงไม่มีประเด็นต้องปรับปรุงร่างฯ ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการฯ

ทั้งนี้ โดยที่ประเด็นข้อคิดเห็นดังกล่าวเป็นประเด็นที่ได้รับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ผ่านช่องทางของกระทรวงพาณิชย์ กรมพัฒนาธุรกิจการค้าจึงได้เปิดเผยประเด็นความคิดเห็น และผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นดังกล่าวผ่านทางเว็บไซต์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าแล้ว ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ตามมาตรา 77 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วน บริษัท และองค์กรทางธุรกิจ ได้นำผลการรับฟังความคิดเห็นดังกล่าวมาใช้ประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฯ ด้วยแล้ว

1.6 บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ บริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....[169]

ร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นการกำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัดคนเดียว เพื่อส่งเสริมให้มีการประกอบธุรกิจในรูปแบบของบริษัทโดยมีเจ้าของทุนเป็นบุคคลคนเดียวได้ มีเนื้อหา แบ่งออกเป็น 9 หมวด จำนวน 77 มาตรา มีสาระสำคัญสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) บททั่วไป

(1) ชื่อร่างพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา 1) - กำหนดให้พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....”

---

[169] สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. *เรื่องเดียวกัน.* หน้า 1-3.

(2) วันใช้บังคับกฎหมาย (ร่างมาตรา 2) - กำหนดให้พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เพื่อให้หน่วยงานมีระยะเวลาในการส่งเสริม และสร้างความเข้าใจแก่ภาคเอกชนในการตั้งบริษัทโดยบุคคลคนเดียว

(3) บทนิยาม (ร่างมาตรา 3) - กำหนดบทนิยามคำว่า “บริษัท” “บริษัทจำกัด” “เจ้าของทุน” “ทุน” “ใบสำคัญการลงทุน” “ผู้จัดการ” “นายทะเบียน” “อธิบดี” และ “รัฐมนตรี”

(4) มาตรารักษาการ (ร่างมาตรา 4) - กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนด ลด หรือยกเว้นค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ กับออกกฎกระทรวงและประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

2) หมวด 1 บททั่วไป (ร่างมาตรา 5 ถึงร่างมาตรา 11) - กำหนดให้บริษัทเป็นนิติบุคคลตั้งแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียน (ร่างมาตรา 5) ผลของการจดทะเบียนต่อบุคคลภายนอก (ร่างมาตรา 6 และร่างมาตรา 7) การตรวจหรือคัดข้อความในรายการจดทะเบียน (ร่างมาตรา 8) หน้าที่ของนายทะเบียน (ร่างมาตรา 9 และร่างมาตรา 10) และการดำเนินการทางทะเบียนและการบอกกล่าวใดๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ อธิบดีจะกำหนดให้กระทำด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ (ร่างมาตรา 11)

3) หมวด 2 การจัดตั้งบริษัท (ร่างมาตรา 12 ถึงร่างมาตรา 22) - กำหนดหลักการของบริษัทจำกัดคนเดียว คือ บริษัทที่ตั้งขึ้นด้วยความประสงค์จะแสวงหากำไร โดยมีเจ้าของทุนเป็นบุคคลธรรมดาคนเดียวซึ่งรับผิดจำกัดไม่เกินทุนจดทะเบียนของบริษัท (ร่างมาตรา 12) และบุคคลจะเป็นเจ้าของทุนในบริษัทเกินหนึ่งบริษัทในเวลาเดียวกันไม่ได้ เว้นแต่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกโดยคำนึงถึงความจำเป็นในการประกอบธุรกิจ รวมทั้งเหตุแห่งกฎหมายหรือเหตุอื่นใดด้วย (ร่างมาตรา 13) กำหนดหน้าที่และสิทธิของเจ้าของทุน (ร่างมาตรา 14 ร่างมาตรา 15 ร่างมาตรา 17 ร่างมาตรา 19 และร่างมาตรา 20) กำหนดให้บริษัททำใบสำคัญการลงทุนเป็นเอกสารแสดงสิทธิของเจ้าของทุน การโอนและการจำนำใบสำคัญการลงทุน (ร่างมาตรา 16 ร่างมาตรา 18 ร่างมาตรา 21 และร่างมาตรา 22)

4) หมวด 3 การบริหารจัดการ (ร่างมาตรา 23 ถึงร่างมาตรา 32) - กำหนดให้การบริหารจัดการบริษัทให้กระทำโดยผู้จัดการ และให้ผู้จัดการเป็นผู้แทนของบริษัท โดยให้เจ้าของทุนเป็นผู้จัดการ เว้นแต่เจ้าของทุนจะแต่งตั้งให้บุคคลอื่น เป็นผู้จัดการหรือเป็นผู้จัดการร่วมกับตน (ร่างมาตรา 23) ทั้งนี้ เจ้าของทุนอาจมอบหมายเป็นการล่วงหน้าให้บุคคลหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้จัดการแทนในกรณีที่ผู้จัดการต้องพ้นจากตำแหน่ง และเจ้าของทุนไม่อาจเป็นผู้จัดการเองได้ เพื่อให้บริษัทดำเนินการต่อไปได้โดยไม่หยุดชะงัก (ร่างมาตรา 24) สิทธิและหน้าที่ของผู้จัดการ (ร่างมาตรา 25

และร่างมาตรา 28) หน้าที่ในการจัดทำบัญชีและงบการเงินของบริษัท (ร่างมาตรา 29 และร่างมาตรา 30)

5) หมวด 4 การจ่ายเงินปันผล (ร่างมาตรา 33 และร่างมาตรา 34) - เงินปันผลจะจ่ายจากเงินประเภทอื่นนอกจากเงินกำไรมิได้ และห้ามจ่ายเงินปันผล ในกรณีที่บริษัทยังมียอดขาดทุนสะสมอยู่ หรือยังมีทุนสำรองน้อยกว่าร้อยละสิบของทุน (ร่างมาตรา 33 และร่างมาตรา 34)

6) หมวด 5 การเพิ่มทุนและการลดทุน (ร่างมาตรา 35 ถึงร่างมาตรา 38) - ในการเพิ่มทุน เจ้าของทุนต้องชำระเงินเต็มจำนวนหรือโอนทรัพย์สินให้แก่บริษัท ก่อนการยื่นขอแก้ไขรายการทางทะเบียน (ร่างมาตรา 36) ส่วนการลดทุน บริษัทต้องมีหนังสือ บอกกล่าวความประสงค์จะลดทุนไปยังบรรดาผู้ซึ่งบริษัทรู้ว่าเป็นเจ้าหนี้ของบริษัท หากมีเจ้าหนี้ คัดค้านจะลดทุนของบริษัทลงไม่ได้ จนกว่าจะได้ใช้หนี้หรือให้ประกันเพื่อหนี้รายนั้นแล้ว (ร่างมาตรา 37) แต่ถ้ามีเจ้าหนี้คนใดมิได้คัดค้านในการลดทุนของบริษัท เพราะไม่ทราบถึงการลดทุนโดยมิได้เป็น เพราะความผิดของเจ้าหนี้คนนั้น เจ้าของทุนยังคงจะต้องรับผิดต่อเจ้าหนี้ในจำนวนที่ได้รับทุนคืนไป ทั้งนี้ ภายในสองปีนับแต่วันที่ได้จดทะเบียนการลดทุนนั้น (ร่างมาตรา 38)

7) หมวด 6 การแปรสภาพบริษัทเป็นบริษัทจำกัด (ร่างมาตรา 39 ถึง ร่างมาตรา 44) - บริษัทอาจแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดได้โดยแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่าๆ กัน และจัดให้มีผู้จองหุ้นให้ครบเป็นองค์ประกอบในการจัดตั้งบริษัทจำกัด (ร่างมาตรา 34) กำหนดให้บริษัทต้องมีหนังสือบอกกล่าวไปยังบรรดาผู้ซึ่งบริษัทรู้ว่าเป็นเจ้าหนี้ของบริษัท (ร่างมาตรา 40) หน้าที่ของเจ้าของทุนหรือผู้จัดการบริษัทเดิมในการส่งมอบกิจการ ทรัพย์สิน บัญชีเอกสาร และหลักฐานต่างๆ ของบริษัทให้แก่คณะกรรมการบริษัทจำกัด (ร่างมาตรา 42) และหน้าที่ของคณะกรรมการบริษัทจำกัดในการจดทะเบียนบริษัทจำกัด (ร่างมาตรา 43) ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติ ในหมวด 4 บริษัทจำกัด ของลักษณะ 22 หุ้นส่วนและบริษัท ของบรรพ 3 เอกเทศสัญญา แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่เกี่ยวกับการตั้งบริษัทจำกัดมาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม (ร่างมาตรา 41)

8) หมวด 7 การเลิกบริษัท (ร่างมาตรา 45 ถึงร่างมาตรา 47) - กำหนดเหตุในการเลิกบริษัท (ร่างมาตรา 45) และเมื่อจดทะเบียนเลิกบริษัทแล้ว ให้ชำระบัญชีโดยให้นำบทบัญญัติในหมวด 5 การชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัด ของลักษณะ 22 หุ้นส่วนและบริษัท ของบรรพ 3 เอกเทศสัญญา แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่เกี่ยวกับบริษัทจำกัดมาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม (ร่างมาตรา 46) กำหนดให้เจ้าหนี้ของบริษัทมีสิทธิฟ้องเจ้าของทุนเพื่อให้รับผิดในหนี้สินของบริษัท แต่เจ้าของทุนรับผิดไม่เกินจำนวนทุนที่ยังค้างส่งทุนที่ได้ถอนไปจากบริษัท รวมทั้งเงินปันผลและดอกเบี้ยที่ได้รับโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา 47)

9) หมวด 8 การถอนทะเบียนบริษัทร้าง (ร่างมาตรา 48) - กำหนดให้นำบทบัญญัติในหมวด 6 การถอนทะเบียนห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัดร้าง ของลักษณะ 22 หุ้นส่วนและบริษัท ของบรรพ 3 เอกเทศสัญญา แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวกับบริษัทจำกัดมาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม (ร่างมาตรา 48)

10) หมวด 9 บทกำหนดโทษ (ร่างมาตรา 49 ถึงร่างมาตรา 77) - กำหนดบทกำหนดโทษโดยเทียบเคียงโทษและอัตราโทษให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ พ.ศ. 2499 พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543

เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจึงได้เปรียบเทียบบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับปัจจุบันที่ได้ผ่านความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ตรวจพิจารณาแล้ว เรื่องเสร็จที่ 971/2563 เปรียบเทียบกับร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ฉบับผ่านคณะรัฐมนตรี ดังรายละเอียดนี้

ตารางที่ 3.1 เปรียบเทียบร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
กับร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
ชื่อกฎหมาย และวันประกาศใช้	มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ...” มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป	มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ.” มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่ วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป
นิยาม	มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้ “บริษัท” หมายความว่า บริษัทจำกัดคนเดียวที่ได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้	มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้ “บริษัท” หมายความว่า บริษัทจำกัดคนเดียวที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
นิยาม	“บริษัทจำกัด” หมายความว่า บริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ “เจ้าของบริษัท” หมายความว่า บุคคลธรรมดาที่เป็นเจ้าของเงินหรือทรัพย์สินที่นำมาลงทุนในบริษัท “นายทะเบียน” หมายความว่า อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า และให้หมายรวมถึงผู้ซึ่งอธิบดีกรมพัฒนา ธุรกิจการค้ามอบหมายด้วย“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการของบริษัท “สารวัตรใหญ่บัญชี” หมายความว่า อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า และให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งอธิบดี กรมพัฒนาธุรกิจการค้ามอบหมายด้วย ตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี	“บริษัทจำกัด” หมายความว่า บริษัทจำกัดที่ตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ “เจ้าของทุน” หมายความว่า บุคคลซึ่งมอบเงินหรือทรัพย์สินให้เป็นทุนจดทะเบียนของบริษัท “ทุน” หมายความว่า ทุนจดทะเบียนของบริษัท “ใบสำคัญการลงทุน” หมายความว่า เอกสารที่แสดงสิทธิของเจ้าของทุนในบริษัท “ผู้จัดการ” หมายความว่า ผู้จัดการของบริษัท “นายทะเบียน” หมายความว่า อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า และผู้ซึ่งอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้ามอบหมาย อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า “รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ มาตรา 4 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ ลดหรือยกเว้นค่าธรรมเนียม ตลอดจนออกกฎกระทรวงหรือประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 1 บททั่วไป	มาตรา 4 ให้จัดตั้งบริษัทตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ เรียกว่า “บริษัทจำกัด (คนเดียว)” และให้มีสภาพเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นับตั้งแต่ได้จดทะเบียน หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการจดทะเบียน ให้เป็นไปตามที่นายทะเบียนประกาศกำหนด มาตรา 5 เจ้าของบริษัท หรือบริษัทจะถือเอาประโยชน์จากบุคคลภายนอกจากข้อความหรือรายการใดๆ ที่บังคับให้ต้องจดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้จนกว่านายทะเบียนจะได้รับจดทะเบียนเรียบร้อยแล้ว แต่ฝ่ายบุคคลภายนอกจะถือเอาประโยชน์เช่นว่านั้นได้ มาตรา 6 บุคคลใดเมื่อได้ชำระค่าธรรมเนียมแล้ว มีสิทธิตรวจ หรือคัดข้อความในรายการจดทะเบียนหรือเอกสารที่นายทะเบียนเก็บรักษาไว้ หรือจะขอให้นายทะเบียนคัดสำเนาหรือถ่ายเอกสารฉบับใดๆ พร้อมด้วย คำรับรองของนายทะเบียนว่าถูกต้อง หรือจะขอให้นายทะเบียนออกหนังสือรับรองรายการใดที่จดทะเบียนไว้ก็ได้ ผู้มีส่วนได้เสียของบริษัท เมื่อได้เสีย	มาตรา 5 หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจดทะเบียน ให้เป็นไปตามที่อธิบดีประกาศกำหนด มาตรา 6 บริษัทหรือเจ้าของทุนจะถือเอาประโยชน์จากบุคคลภายนอกจากข้อความหรือรายการใดๆ ที่บังคับให้ต้องจดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้จนกว่านายทะเบียนจะได้รับจดทะเบียนแล้ว มาตรา 7 บริษัทจะยกมาตรา 6 ขึ้นต่อสู้บุคคลภายนอกผู้สุจริตเพื่อไม่ให้ต้องรับผิด โดยอ้างว่าบริษัทหรือผู้จัดการไม่มีอำนาจกระทำการมิได้ มาตรา 8 บุคคลใดเมื่อได้ชำระค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวงแล้ว มีสิทธิตรวจหรือคัดข้อความในรายการจดทะเบียนหรือเอกสารที่นายทะเบียนเก็บรักษาไว้ หรือจะขอให้นายทะเบียนคัดสำเนาหรือถ่ายเอกสารพร้อมด้วยคำรับรองของนายทะเบียนว่าถูกต้อง หรือจะกระทำด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้มาตรา 9 เมื่อรับจดทะเบียนแล้ว ให้นายทะเบียนประกาศรายการย่อแสดงข้อความที่รับจดทะเบียนไว้ในราชกิจจานุเบกษา

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 1 บททั่วไป	ค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวงแล้ว ชอบที่จะขอให้ นายทะเบียนออกหนังสือรับรองการจดทะเบียนนั้นให้ก็ได้ตามแบบที่อธิบดีประกาศกำหนด มาตรา 7 บริษัทต้องปฏิบัติ ดังนี้ (1) ใช้ชื่อซึ่งต้องมีคำว่า “บริษัทจำกัด (คนเดียว)” ในกรณีที่ใช้ชื่อเป็นอักษรภาษาต่างประเทศจะใช้คำซึ่งมีความหมายว่าเป็น “บริษัทจำกัดโดยบุคคลคนเดียว” ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงแทนก็ได้ (2) แสดงชื่อ ที่ตั้งสำนักงาน และเลขทะเบียนบริษัทไว้ในจดหมาย ประกาศ ใบส่งของ และใบเสร็จรับเงิน (3) แสดงชื่อบริษัทไว้ในดวงตรา(ถ้ามี) (4) จัดให้มีป้ายชื่อไว้หน้าสำนักงานใหญ่และสำนักงานสาขา (ถ้ามี) และดำเนินการมิให้มีป้ายชื่อดังกล่าว ในกรณีที่ไม่ใช้สถานที่นั้นเป็นสำนักงานใหญ่ หรือสำนักงานสาขา หรือในกรณีที่จดทะเบียนเลิกบริษัทหรือสาขา ของบริษัทแล้ว การจัดให้มีหรือการดำเนินการมิให้มีป้ายชื่อตาม (4) ต้องกระทำภายในสิบสี่วันนับแต่วันจดทะเบียนบริษัทหรือไม่ใช้สถานที่นั้นเป็นสำนักงานใหญ่หรือสำนักงานสาขา	มาตรา 10 ถ้านายทะเบียนเห็นว่าชื่อของบริษัทที่ขอจดทะเบียน ไม่ว่าชื่อนั้น จะเป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ เหมือนหรือคล้ายกับชื่อของบริษัทตามพระราชบัญญัตินี้ ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด ที่ยื่นหรือที่จดทะเบียนไว้ก่อน จนน่าจะลวงให้ประชาชนหลงไป หรือเป็นชื่อที่มีลักษณะตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ให้นายทะเบียนปฏิเสธการขอจดทะเบียนนั้น และแจ้งให้ผู้ขอจดทะเบียนทราบ มาตรา 11 การดำเนินการทางทะเบียนและการบอกกล่าวใดๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ อธิบดีจะกำหนดให้กระทำด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามที่อธิบดีกำหนดก็ได้

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 1 บททั่วไป	หรือจดทะเบียนเลิกบริษัทหรือเลิกสาขาแล้วแต่กรณี มาตรา 8 ถ้านายทะเบียนเห็นว่าชื่อของบริษัทใดที่ขอจดทะเบียนไม่ว่าชื่อนั้นจะเป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ เหมือนหรือคล้ายกับชื่อของบริษัทตามพระราชบัญญัตินี้ ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด ที่ยื่นหรือที่จดทะเบียนไว้ก่อน ให้นายทะเบียนปฏิเสธการขอจดทะเบียนนั้น และแจ้งให้ผู้ขอจดทะเบียนทราบ เมื่อปรากฏแก่นายทะเบียนว่าชื่อของบริษัทที่จดทะเบียนภายหลัง มีชื่อเหมือนหรือคล้ายกับชื่อของบริษัท ที่จดทะเบียนไปก่อนแล้ว ให้นายทะเบียนสั่งให้บริษัทที่จดทะเบียนภายหลังแก้ไขภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่นายทะเบียนมีคำสั่งและเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว บริษัทไม่แก้ไขนายทะเบียนสั่งให้เลิกบริษัทได้	
หมวด 2 การจัดตั้งบริษัท	มาตรา 9 บุคคลคนหนึ่งอาจขอจัดตั้งบริษัทตามพระราชบัญญัตินี้ได้หนึ่งบริษัท เว้นแต่เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา 10 เจ้าของบริษัทรับผิดจำกัดเท่าจำนวนทุนที่นำมาลงในบริษัท และมีหน้าที่ต้องชำระทุน จดทะเบียนเต็มจำนวน	มาตรา 12 บริษัทจำกัดคนเดียวคือบริษัทที่ตั้งขึ้นด้วยความประสงค์จะแสวงหากำไร โดยมีเจ้าของทุนเป็นบุคคลธรรมดาคนเดียวซึ่งรับผิดจำกัดไม่เกินทุนจดทะเบียนของบริษัท

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 2 การจัดตั้งบริษัท	มาตรา 11 เจ้าของบริษัทต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (1) บรรลุนิติภาวะ (2) มีสัญชาติไทย (3) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือไม่เป็นบุคคลล้มละลาย (4) ไม่เคยต้องโทษจำคุก ตามคำพิพากษาถึงที่สุดในความผิดฐานฉ้อโกง โกงเจ้าหนี้ ยักยอก ความผิดเกี่ยวกับการค้าตามประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน เว้นแต่พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีก่อนวันขอจัดตั้งบริษัท (5) ไม่เคยต้องโทษจำคุก ตามคำพิพากษาถึงที่สุด หรือถูกเปรียบเทียบปรับในความผิดฐานให้ความช่วยเหลือสนับสนุน หรือร่วมประกอบธุรกิจ หรือมีอำนาจครอบงำกิจการ หรือมีอำนาจควบคุมบริษัท โดยแสดงออกว่าเป็น ธุรกิจของตนแต่เพียงผู้เดียว หรือลงทุนแทนคนต่างด้าว เพื่อให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจโดยหลีกเลี่ยงหรือฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว เว้นแต่พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีก่อนวันขอจัดตั้งบริษัท	มาตรา 13 บุคคลจะเป็นเจ้าของทุนในบริษัทเกินหนึ่งบริษัทในเวลาเดียวกันไม่ได้ เว้นแต่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงการออกกฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งให้พิจารณาถึงความจำเป็นในการประกอบธุรกิจ รวมทั้งเหตุแห่งกฎหมายหรือเหตุอื่นใดที่สมควรให้บุคคลเป็นเจ้าของทุนในบริษัทเกินหนึ่งบริษัท ในเวลาเดียวกันประกอบด้วย มาตรา 14 ในการขอจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท ให้เจ้าของทุนหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย จากเจ้าของทุนดำเนินการจดทะเบียนบริษัท โดยมีรายการจดทะเบียนตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยรายการดังต่อไปนี้(1) ชื่อบริษัทต้องมีคำว่า “บริษัท” นำหน้า และ “จำกัด (คนเดียว)”ต่อท้าย หรือจะใช้อักษรย่อว่า “บจก.” นำหน้า แทนคำว่า

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 2 การจัดตั้งบริษัท	มาตรา 12 ในการขอจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท ให้กรรมการที่เป็นเจ้าของบริษัทหรือกรรมการที่ได้รับ มอบหมายจากเจ้าของบริษัทดำเนินการจดทะเบียนบริษัท โดยมีรายการจดทะเบียนอย่างน้อย ดังต่อไปนี้ (1) ชื่อบริษัทตามมาตรา 7 (1) (2) ที่ตั้งสำนักงาน และที่ติดต่อของบริษัท (3) ทุนจดทะเบียนใช้เป็นตัวเงินหรือชำระเป็นทรัพย์สินอื่นนอกจากตัวเงิน กรณีเป็นทรัพย์สินอื่นนอกจาก ตัวเงิน จะต้องแสดงเกณฑ์ในการตีราคาทรัพย์สินนั้นด้วย (4) ชื่อ ที่ติดต่อ และลายมือชื่อ ของเจ้าของบริษัท และกรรมการ (5) กำหนดวันเลิกกิจการ ในกรณีที่กำหนดวันเลิกกิจการไว้ล่วงหน้า (6) ข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดการบริษัท (6.1) วัตถุประสงค์ของบริษัทซึ่งต้องระบุประเภทธุรกิจโดยชัดแจ้ง (6.2) อำนาจหน้าที่ของกรรมการ (6.3) ข้อบังคับของบริษัท (6.4) ข้อกำหนดอื่น (ถ้ามี) หากมีการเปลี่ยนแปลงรายการตามวรรคหนึ่ง ให้กรรมการจดทะเบียนแก้ไขรายการทางทะเบียนภายใน สิบสี่วันนับแต่วันที่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของบริษัท	“บริษัท” และ “จำกัด(คนเดียว)” ก็ได้ ในกรณีที่ใช้ชื่อ เป็นภาษาต่างประเทศ ให้ใช้คำซึ่งมีความหมายทำนองเดียวกันตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (2) ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ และสาขา (ถ้ามี) (3) ทุนจดทะเบียนชำระเป็นตัวเงินหรือชำระเป็นทรัพย์สินอื่นนอกจากตัวเงินกรณีเป็น ทรัพย์สินอื่นนอกจากตัวเงิน จะต้องแสดงเกณฑ์ในการตีราคาทรัพย์สินนั้นด้วย (4) ชื่อ ที่ติดต่อ ลายมือชื่อ และเลขประจำตัวประชาชน ของเจ้าของทุนและผู้จัดการ (5) วัตถุประสงค์ของบริษัท (6) ชื่อผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อแทนบริษัท และข้อจำกัดอำนาจ (ถ้ามี) (7) ข้อบังคับของบริษัท (ถ้ามี) หากมีการเปลี่ยนแปลงรายการตามวรรคหนึ่ง ให้บริษัทยื่นขอแก้ไขรายการทางทะเบียน ภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง การยื่นขอแก้ไขรายการทางทะเบียนเพื่อเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของบริษัท ตามการยื่นขอแก้ไขรายการทางทะเบียนเพื่อเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของ

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 2 การจัดตั้งบริษัท	มาตรา 13 ข้อบังคับของบริษัทต้องไม่ขัดหรือแย้งกับรายการจดทะเบียนและบทบัญญัติแห่ง พระราชบัญญัตินี้ และอย่างน้อยต้องกำหนดเรื่องดังต่อไปนี้ (1) การดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง จำนวนกรรมการ อำนาจกรรมการ และบำเหน็จกรรมการ (2) เงินปันผลและเงินสำรอง (3) การบัญชี การเงิน (4) การสอบบัญชี (ถ้ามี) (5) การใดๆ ที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าของบริษัทก่อนการดำเนินการ ในการแก้ไขข้อบังคับให้กรรมการขอจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่เจ้าของบริษัท ให้ความเห็นชอบเป็นหนังสือ มาตรา 14 ในกรณีที่บริษัทจัดตั้งสำนักงานสาขาเพื่อดำเนินกิจการของบริษัทไม่ว่าในหรือนอกราชอาณาจักร ให้ขอจดทะเบียนสำนักงานสาขาก่อนดำเนินการ ในกรณีที่บริษัทเลิกสำนักงานสาขา ให้ขอจดทะเบียนเลิกสำนักงานภายในสิบสี่วันนับแต่วันเลิกสาขานั้น มาตรา 15 บริษัทต้องมีสมุดทะเบียนผู้ลงทุน ซึ่งอย่างน้อยมีรายการดังต่อไปนี้	บริษัท ตามวรรคหนึ่ง (7) ต้องยื่นพร้อมหนังสือแสดงความเห็นชอบจากเจ้าของทุน มาตรา 15 ทุนจดทะเบียนจะชำระเป็นตัวเงินหรือทรัพย์สินอื่นนอกจากตัวเงินก็ได้ กรณีชำระทุนจดทะเบียนเป็นตัวเงิน เจ้าของทุนต้องชำระเต็มจำนวนก่อนการขอจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทตามมาตรา 14 กรณีชำระทุนจดทะเบียนเป็นทรัพย์สินอื่นนอกจากตัวเงิน เจ้าของทุนต้องโอนทรัพย์สินนั้นให้แก่บริษัทภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทในเวลาที่จดทะเบียนตามมาตรา 14 แต่ยังไม่มีการโอนทรัพย์สินอื่นเป็นทุน ให้นายทะเบียนหมายเหตุไว้ในรายการทางทะเบียน และเมื่อมีการโอนทรัพย์สินภายในระยะเวลา ตามวรรคสามแล้ว ให้บริษัทแจ้งนายทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการโอนเพื่อลบหมายเหตุนั้นออกจากรายการทางทะเบียน แต่หากไม่มีการโอนทรัพย์สินภายในระยะเวลาตามวรรคสาม ให้บริษัทแจ้งนายทะเบียนเพื่อจดแก้ไขรายการทุนจดทะเบียนตามจำนวนที่ชำระแล้วภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ครบ

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 2 การจัดตั้งบริษัท	(1) ชื่อ สัญชาติ ที่อยู่ อาชีพ ของผู้ลงทุน จำนวนเงินที่ใช้ลงทุนหรือที่ถือว่าได้ใช้เป็นการลงทุน (2) วัน เดือน ปี ที่ได้ลงทะเบียนเป็นผู้ลงทุน สมุดทะเบียนผู้ลงทุน ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าถูกต้อง มาตรา 16 ให้บริษัททำใบสำคัญการลงทุน โดยให้กรรมการลงลายมือชื่อเองคนหนึ่งเป็นอย่างน้อย ในใบสำคัญการลงทุน และมอบให้เจ้าของบริษัทถือไว้เป็นหลักฐาน การลงทุนใบสำคัญการลงทุน อย่างน้อยต้องมีรายการต่อไปนี้ (1) ชื่อบริษัท (2) มูลค่าของเงินและทรัพย์สินที่ลงทุน (3) ชื่อผู้ลงทุน	กำหนดเวลาดังกล่าวโดยไม่ถือว่าเป็นการลดทุนตามมาตรา 35 ในกรณีที่บริษัทมีทุนเป็นทรัพย์สินอื่นอย่างเดียว แต่บริษัทไม่แจ้งนายทะเบียนให้จดแก้ไขรายการทุนจดทะเบียนตามวรรคสี่ ให้นายทะเบียนเพิกถอนการจดทะเบียนบริษัท มาตรา 16 ให้บริษัททำใบสำคัญการลงทุน ซึ่งเป็นเอกสารแสดงสิทธิของเจ้าของทุนในบริษัท มอบให้เจ้าของทุนถือไว้เป็นหลักฐาน โดยอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้(1) ชื่อบริษัท (2) ชื่อเจ้าของทุน (3) วันที่ออกใบสำคัญการลงทุน (4) ทุนจดทะเบียน มาตรา 17 เจ้าของทุนมีสิทธิ ดังต่อไปนี้ (1) จัดการบริษัทตามหมวด 3 การบริหารจัดการ (2) ได้รับเงินปันผลจากบริษัท (3) ได้รับเงินหรือทรัพย์สินที่เป็นทุนคืนจากบริษัทในกรณีที่ได้มีการเลิกบริษัทและชำระบัญชี หลังจากได้ชำระหนี้ให้เจ้าหนี้บริษัทครบถ้วนแล้ว มาตรา 18 การโอนใบสำคัญการลงทุนให้ทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อ ของเจ้าของทุนผู้โอนและผู้รับโอน มีพยานคนหนึ่งเป็นอย่างน้อยลงชื่อรับรองลายมือชื่อนั้น และส่งมอบใบสำคัญการลงทุนให้แก่ผู้รับโอน เมื่อบริษัทได้รับแจ้งการโอนตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้บริษัท

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 2 การจัดตั้ง บริษัท		ดำเนินการจดทะเบียน แก้ไขรายการทางทะเบียนและออกใบสำคัญการลงทุนให้แก่ผู้รับโอนโดยเร็วการโอนเช่นนี้จะนำมาใช้ยันแก่บุคคลภายนอกไม่ได้ จนกว่าจะได้จดทะเบียนแก้ไขรายการทางทะเบียน มาตรา 19 ในกรณีที่มีเหตุตามกฎหมายหรือเหตุอื่นใด ทำให้เจ้าของทุนขาดคุณสมบัติตามมาตรา 12 หรือบริษัทมีเจ้าของทุนมากกว่าหนึ่งคน ให้บริษัทแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในสิบวันนับแต่วันที่รู้เหตุดังกล่าว และเจ้าของทุนต้องดำเนินการแก้ไขภายในเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้น มาตรา 20 ในกรณีที่มีการเปลี่ยนเจ้าของทุนโดยผลของกฎหมาย ให้เจ้าของทุน โดยผลของกฎหมายนั้นแจ้งบริษัทเพื่อดำเนินการแก้ไขรายการทางทะเบียน และให้นำความในมาตรา 18 วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม มาตรา 21 การจำนำใบสำคัญการลงทุน ให้เจ้าของทุนส่งมอบใบสำคัญการลงทุน ให้แก่ผู้รับจำนำและบอกกล่าวเป็นหนังสือแจ้งการจำนำแก่บริษัท หากเจ้าของทุนมิได้ดำเนินการ

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 2 การจัดตั้งบริษัท		ดังกล่าว การจำนำย่อมเป็นโมฆะ การจำนำใบสำคัญการลงทุน ห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอก เว้นแต่บริษัทจะได้แจ้งนายทะเบียนให้หมายเหตุการจำนำไว้ในทะเบียนให้นำบทบัญญัติในลักษณะ 13 จำนำ ของบรรพ 3 เอกเทศสัญญา แห่งประมวล กฎหมาย แพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับกับการจำนำใบสำคัญการลงทุนด้วยโดยอนุโลม มาตรา 22 ห้ามมิให้บริษัทเป็นเจ้าของใบสำคัญการลงทุนของบริษัทเอง หรือรับใบสำคัญการลงทุนของบริษัทเองเป็นหลักประกันการชำระหนี้
หมวด 3 การบริหารจัดการ	มาตรา 17 เจ้าของบริษัทอาจแต่งตั้งตนเองหรือบุคคลอื่นตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไปเป็นกรรมการเพื่อบริหาร จัดการตามข้อบังคับบริษัท และอยู่ในความครอบงำของเจ้าของบริษัทกรรมการต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (1) บรรลุนิติภาวะ (2) มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย (3) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ (4) ไม่เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดในความผิดเกี่ยวกับ	มาตรา 23 การบริหารจัดการบริษัทให้กระทำโดยผู้จัดการ และให้ผู้จัดการเป็นผู้แทนของบริษัทให้เจ้าของทุนเป็นผู้จัดการ ในกรณีที่เจ้าของทุนไม่ประสงค์จะจัดการบริษัทด้วยตนเองไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน เจ้าของทุนอาจแต่งตั้งให้บุคคลอื่นเป็นผู้จัดการหรือเป็นผู้จัดการร่วมกับตน ในกรณีเช่นนี้ เจ้าของทุนมีอำนาจถอดถอนบุคคลที่ตนแต่งตั้งเมื่อใดก็ได้ มาตรา 24 เจ้าของทุนอาจมอบหมายเป็นการล่วงหน้าให้บุคคลหนึ่งหรือหลายคน เป็นผู้จัดการแทนในกรณีที่ผู้จัดการต้องพ้นจากตำแหน่งและเจ้าของทุนไม่อาจเป็นผู้จัดการเองก็ได้ การมอบหมายตามวรรคหนึ่งให้ทำ

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 3 การบริหารจัดการ	ทรัพย์ที่ได้กระทำโดยทุจริต เว้นแต่ พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี ก่อนได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการ (5) ไม่เคยถูกลงโทษไล่ออกหรือปลดออกจากราชการ หรือองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ ฐานทุจริตต่อหน้าที่ (6) ไม่เคยต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุด หรือถูกเปรียบเทียบปรับในความผิดฐานให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน หรือร่วมประกอบธุรกิจ หรือมีอำนาจครอบงำกิจการ หรือมีอำนาจควบคุมบริษัท โดยแสดงออกว่าเป็นธุรกิจของตนแต่เพียงผู้เดียว หรือลงทุนแทนคนต่างด้าว เพื่อให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจโดยหลีกเลี่ยง หรือฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว รวมทั้งผู้ซึ่งยินยอมให้บุคคลใดกระทำการดังกล่าว เว้นแต่พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีก่อนวันขอจัดตั้งบริษัท มาตรา 18 ภายใต้บทบัญญัติของมาตรา 20 เว้นแต่ข้อบังคับจะกำหนดเป็นอย่างอื่นหลักเกณฑ์เกี่ยวกับกรรมการให้กำหนดไว้ดังต่อไปนี้	เป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของเจ้าของทุน กับผู้ได้รับมอบหมายและมีพยานคนหนึ่งเป็นอย่างน้อยลงชื่อรับรองลายมือชื่อนั้น มาตรา 25 ในกรณีที่มีผู้จัดการหลายคน เว้นแต่จะมีข้อบังคับกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น หลักเกณฑ์เกี่ยวกับผู้จัดการให้เป็นดังนี้ (1) ผู้จัดการทุกคนมีสิทธิและหน้าที่เท่าเทียมกันในการบริหารจัดการและการดำเนินกิจการทั้งปวงของบริษัท รวมถึงการทำหน้าที่เป็นผู้แทนของบริษัท (2) ข้อหารือในการประชุมผู้จัดการให้ตัดสินโดยเอาเสียงข้างมากเป็นใหญ่ ในกรณีที่มีเสียงเท่ากันให้เจ้าของทุนเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด มาตรา 26 ถ้าผู้จัดการคนใดล้มละลาย หรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ ผู้จัดการนั้น เป็นอันขาดจากตำแหน่ง มาตรา 27 ผู้จัดการที่เจ้าของทุนแต่งตั้งคนใดจะลาออกจากตำแหน่ง ให้ยื่นใบลาออกเป็นหนังสือต่อเจ้าของทุน การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงเจ้าของทุน หรือที่ติดต่อของเจ้าของทุน ผู้จัดการซึ่งลาออกอาจขอให้นายทะเบียนหมายเหตุการลาออกไว้ในทะเบียน เพื่อใช้ยันต่อบุคคล

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 3 การบริหาร จัดการ	(1) กรรมการอาจได้รับการแต่งตั้งหรือถอดถอนจากเจ้าของบริษัทเมื่อใดก็ได้ (2) กรรมการทุกคนมีสิทธิ และหน้าที่เท่าเทียมกันในการบริหารจัดการและการดำเนินกิจการทั้งปวงของบริษัท รวมถึงการทำหน้าที่เป็นตัวแทนของบริษัท (3) ข้อหารือในการประชุมกรรมการให้ตัดสินโดยเอาเสียงข้างมากเป็นใหญ่ (4) กรณีเจ้าของบริษัทเป็นกรรมการคนเดียวของบริษัท ถึงแก่ความตาย ให้ดำเนินการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 มรดก กรณีกรรมการถูกถอดถอนตาม (1) หรือไม่มีกรรมการอื่นที่มีอำนาจกระทำการแทนได้ ให้เจ้าของบริษัท ตั้งกรรมการแทนกรรมการที่ถูกถอดถอน มาตรา 19 กรรมการพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ (1) ตาย (2) ลาออก (3) ขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 17 (4) ถูกถอดถอนตามมาตรา 18 (1) (5) ศาลมีคำสั่งให้ออก มาตรา 20 กรรมการคนใดจะลาออกจากตำแหน่ง ให้ยื่นใบลาออกเป็นหนังสือ	ภายนอกก็ได้ มาตรา 28 ในการดำเนินกิจการของบริษัท ผู้จัดการต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไป ตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ และข้อบังคับของบริษัท ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และด้วยความระมัดระวัง เพื่อประโยชน์ของบริษัท ผู้จัดการที่เจ้าของทุนแต่งตั้งต้องไม่กระทำการใดที่เป็นการแข่งขันกับกิจการของบริษัท หรือที่ตนมีส่วนได้เสียขัดกับประโยชน์ของบริษัทเว้นแต่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของทุน มาตรา 29 ให้บริษัทเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี และให้นำบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการบัญชีมาใช้บังคับแก่การทำบัญชีของบริษัท ทั้งนี้ อธิบดีอาจกำหนดข้อยกเว้นให้บริษัทหรือผู้ทำบัญชีของบริษัทไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีในเรื่องใด เรื่องหนึ่งหรือส่วนใดส่วนหนึ่งก็ได้ โดยให้คำนึงถึงขนาดหรือสภาพกิจการของบริษัทประกอบด้วย มาตรา 30 ให้บริษัทจัดทำงบการเงินซึ่งมีรายการย่อตามที่อธิบดีประกาศกำหนดงบการเงินต้องได้รับการ

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 3 การบริหารจัดการ	การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงบริษัทกรรมการซึ่งลาออกตามวรรคหนึ่ง จะแจ้งการลาออกของตนให้นายทะเบียนทราบด้วยก็ได้ มาตรา 21 การดำเนินการดังต่อไปนี้ ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าของบริษัท มาตรา 21 การดำเนินการดังต่อไปนี้ ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าของบริษัท (1) ขาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน จำหน่าย จ่าย หรือโอนโดยประการอื่นใด ซึ่งทรัพย์สินจำนวนมากกว่ากึ่งหนึ่ง ของบริษัทหรือตามที่กำหนดในข้อบังคับ โดยที่ไม่ใช่กิจการปกติของบริษัท (2) การเพิ่มทุนและการลดทุน (3) กิจกรรมอื่นใดนอกไปจากกิจการปกติของบริษัท (4) แก้ไขข้อบังคับของบริษัท ความเห็นชอบของเจ้าของบริษัทอาจทำได้โดยไม่ต้องเข้าประชุมร่วมกับกรรมการ แต่ให้จัดทำเป็นหนังสือ ลงลายมือชื่อตนเอง หรือลายมือชื่อของผู้ได้รับมอบอำนาจแทนเจ้าของบริษัทก็ได้ มาตรา 22 ในการดำเนินกิจการของบริษัท กรรมการต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ และ	ตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เว้นแต่งบการเงินของบริษัทที่มีทุน สินทรัพย์ หรือรายได้ รายการใดรายการหนึ่งหรือทุกรายการ ไม่เกินจำนวนที่อธิบดีประกาศกำหนด มาตรา 31 บรรดากิจการของบริษัทที่ผู้จัดการหรือบุคคลซึ่งได้รับมอบหมาย จากผู้จัดการได้กระทำไปในนามของบริษัท ย่อมมีผลสมบูรณ์และผูกพันบริษัทแม้จะปรากฏในภายหลัง ว่ามีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการแต่งตั้ง มอบหมาย หรือคุณสมบัติของผู้จัดการ มาตรา 32 ให้นำบทบัญญัติในลักษณะ 15 ตัวแทน ของบรรพ 3 เอกเทศสัญญา แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาใช้บังคับแก่ความเกี่ยวพันระหว่างบริษัทกับผู้แทนของบริษัท และระหว่างบริษัทหรือผู้แทนของบริษัทกับบุคคลภายนอกด้วยโดยอนุโลม

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 3 การบริหารจัดการ	ข้อบังคับ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและด้วยความระมัดระวังตามวรรคหนึ่ง รวมถึงการไม่กระทำการใดที่มีผลผูกพันกับบริษัทโดยที่มีส่วนได้เสียส่วนตนขัดกับส่วนได้เสียของบริษัท การไม่กระทำการใดที่เป็นการแข่งขันกับกิจการของบริษัท เจ้าหนี้ของบริษัทอาจใช้สิทธิเรียกร้องในนามของตนเองแทนบริษัทในหนี้ของบริษัทได้ มาตรา 23 กรรมการอาจเป็นผู้ทำบัญชีหรือจัดให้มีผู้ทำบัญชี เพื่อจัดทำงบการเงินส่งให้เจ้าของบริษัท เห็นชอบเป็นประจำทุกปี กรรมการต้องเก็บรักษาบัญชีและงบการเงินไว้ให้แก่เจ้าของบริษัทและนายทะเบียนเพื่อเปิดเผยแก่ สาธารณะเป็นระยะเวลาห้าปีนับจากวันปิดบัญชี ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด มาตรา 24 ให้บริษัทเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีและต้องจัดให้มีการทำบัญชีสำหรับการประกอบธุรกิจ โดยมีรายละเอียด หลักเกณฑ์และวิธีการตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการบัญชีเท่าที่ไม่ขัดต่อบทบัญญัติ แห่งพระราชบัญญัตินี้ และที่อธิบดีประกาศกำหนดให้บริษัทเริ่มทำบัญชี นับแต่วันที่บริษัทได้รับจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย และต้องปิดบัญชีครั้งแรก ภายในสิบสองเดือนนับแต่วันเริ่มทำบัญชี และปิดบัญชีทุกรอบสิบสองเดือน นับแต่วันปิดบัญชีครั้งก่อน เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากสารวัตรใหญ่บัญชี หรือ	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 3 การบริหารจัดการ	สารวัตรบัญชีตามมาตรา 25 ให้บริษัทจัดทำงบการเงิน และงบการเงินต้องมีรายการย่อตามที่อธิบดีประกาศกำหนด เว้นแต่กรณีที่ได้มีกฎหมายเฉพาะกำหนดเพิ่มเติมตามมาตรา 25 ให้บริษัทจัดทำงบการเงิน และงบการเงินต้องมีรายการย่อตามที่อธิบดีประกาศกำหนด เว้นแต่กรณีที่ได้มีกฎหมายเฉพาะกำหนดเพิ่มเติมจากรายการย่อของงบการเงินที่อธิบดีกำหนดไว้แล้ว ให้ใช้รายการย่อตามที่กำหนดในกฎหมายเฉพาะนั้น งบการเงินต้องได้รับการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เว้นแต่อธิบดีโดยความ เห็นชอบของรัฐมนตรีกำหนดยกเว้นการมีผู้สอบบัญชี การยื่นงบการเงินให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด มาตรา 25 ให้สารวัตรใหญ่บัญชีและสารวัตรบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี มีอำนาจตามกฎหมาย ว่าด้วยการบัญชี กับบริษัทเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ มาตรา 26 ในข้อบังคับบริษัทอาจกำหนดให้มีบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่กรรมการของบริษัทเป็นกรรมการ ตรวจสอบด้วยก็ได้ โดยร่วมประชุมเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการบริษัท หรือแยกเป็นคณะกรรมการตรวจสอบต่างหากอีกคณะหนึ่งก็ได้ ซึ่งอาจรวมถึงการกำหนดอำนาจหน้าที่ของกรรมการตรวจสอบและหลักเกณฑ์และวิธีการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 3 การบริหารจัดการ	เป็นต้น กรรมการตรวจสอบต้องเป็นบุคคลธรรมดาตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไปมีหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินการทั้งปวงของ บริษัท รวมถึงความเกี่ยวโยงกับกิจการอื่นที่เกี่ยวข้องกับบริษัทและการให้คำปรึกษาทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของบริษัท มาตรา 27 เว้นแต่จะมีบทบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้เป็นอย่างอื่นความเกี่ยวพันระหว่างกรรมการ กับบริษัท และบริษัทกับบุคคลภายนอก ให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวแทน	
หมวด 4 การจ่ายเงินปันผล	มาตรา 28 การจ่ายเงินปันผลจากเงินประเภทอื่นนอกจากเงินกำไรจะกระทำมิได้ ในกรณีที่บริษัทยังมี ยอดขาดทุนสะสมอยู่ ห้ามมิให้จ่ายเงินปันผล บริษัทอาจจ่ายเงินปันผลให้แก่เจ้าของบริษัทได้ เมื่อกรรมการเห็นว่ามีกำไรเพียงพอที่จะจ่ายได้ มาตรา 29 บริษัทต้องจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีส่วนหนึ่งไว้เป็นทุนสำรองไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของกำไรสุทธิประจำปีหักด้วยยอดเงินขาดทุนสะสมยกมา (ถ้ามี) จนกว่าทุนสำรองนี้จะมีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละสิบ ของทุนจดทะเบียน เว้นแต่บริษัทจะมีข้อบังคับหรือกฎหมายอื่นกำหนดให้ต้องมีทุนสำรองมากกว่านั้น	มาตรา 33 การจ่ายเงินปันผลจากเงินประเภทอื่นนอกจากเงินกำไรจะกระทำมิได้ ในกรณีที่บริษัทยังมียอดขาดทุนสะสมอยู่ ห้ามมิให้จ่ายเงินปันผล มาตรา 34 บริษัทต้องจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีส่วนหนึ่งไว้เป็นทุนสำรองไม่น้อยกว่า ร้อยละห้าของกำไรสุทธิประจำปีหักด้วยยอดเงินขาดทุนสะสมยกมาจนกว่าทุนสำรองนี้จะมีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของทุน เว้นแต่จะมีข้อบังคับของบริษัทกำหนดให้ต้องมีทุนสำรองมากกว่านั้น

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 4 การจ่ายเงินปันผล	มาตรา 30 ในกรณีที่บริษัทจ่ายเงินปันผลให้เจ้าของบริษัทโดยฝ่าฝืนมาตรา 28 หรือมาตรา 29 เป็นเหตุให้เจ้าหนี้ของบริษัทเสียเปรียบเจ้าหนี้จะฟ้องเจ้าของบริษัทให้คืนเงินปันผลที่ได้รับไปแล้วก็ได้ โดยต้องฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่เวลาที่เจ้าหนี้ทราบถึงการจ่ายเงินปันผล หรือสิบปีนับแต่วันที่จ่ายเงินปันผล	
หมวด 5 การเพิ่มทุนลดทุน	มาตรา 31 บริษัทอาจเพิ่มทุน หรือลดทุนของบริษัทจากจำนวนที่จดทะเบียนไว้แล้วได้ ด้วยความเห็นชอบ ของเจ้าของบริษัทตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด และต้องนำความมาจดทะเบียนภายในสิบสี่ วันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นชอบ มาตรา 32 อันทุนของบริษัทนั้นจะลดลงไปให้ถึงต่ำกว่าจำนวนหนึ่งในสี่ของทุนทั้งหมดไม่ได้เมื่อบริษัทประสงค์จะลดทุนต้องโฆษณาความประสงค์นั้นในหนังสือพิมพ์อย่างน้อยหนึ่งคราวและต้องมีหนังสือบอกกล่าวไปยังบรรดาผู้ซึ่งบริษัทรู้ว่าเป็นเจ้าหนี้ของบริษัท บอกให้ทราบรายการซึ่งประสงค์จะลดทุนลงและขอให้เจ้าหนี้ผู้มีข้อคัดค้านอย่างหนึ่งอย่างใด ในการลดทุนนั้นส่งคำคัดค้านไปภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่บอกกล่าวนั้น ถ้าไม่มีผู้ใดคัดค้านภายในกำหนดเวลาสิบ	มาตรา 35 เจ้าของทุนอาจเพิ่มทุนหรือลดทุนของบริษัทจากจำนวนที่จดทะเบียนไว้แล้วได้ มาตรา 36 การเพิ่มทุนตามมาตรา 35 เจ้าของทุนต้องชำระเงินเต็มจำนวนหรือโอนทรัพย์สินให้แก่บริษัทก่อนการยื่นขอแก้ไขรายการทางทะเบียน มาตรา 37 เมื่อเจ้าของทุนประสงค์จะลดทุน บริษัทต้องมีหนังสือบอกกล่าว ไปยังบรรดาผู้ซึ่งบริษัทรู้ว่าเป็นเจ้าหนี้ของบริษัท บอกให้ทราบรายการซึ่งประสงค์จะลดทุนลง และขอให้เจ้าหนี้ผู้มีข้อคัดค้านอย่างหนึ่งอย่างใดในการลดทุนนั้นส่งคำคัดค้านไปยังบริษัทภายในสามสิบวันนับแต่วันที่บอกกล่าวนั้น ถ้าไม่มีผู้ใดคัดค้านภายในสามสิบวันให้ถือว่าไม่มีการคัดค้านถ้าหากมีเจ้าหนี้คัดค้านจะลดทุนของบริษัทลงไม่ได้จนกว่าบริษัทจะได้ใช้หนี้ หรือให้

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 5 การเพิ่มทุน ลดทุน	สี่วัน ก็ให้พึงถือว่าไม่มีการคัดค้าน ถ้าหากมีเจ้าหนี้คัดค้าน บริษัทจะจัดการลดทุนลงไม่ได้จนกว่าจะได้ใช้หนี้หรือให้ประกันเพื่อหนี้รายนั้นแล้ว	ประกันเพื่อหนี้รายนั้นแล้ว มาตรา 38 ถ้ามีเจ้าหนี้คนใดมิได้คัดค้านในการลดทุนของบริษัท เพราะไม่ทราบถึงการลดทุนโดยมิได้เป็นเพราะความผิดของเจ้าหนี้คนนั้น ให้เจ้าของทุนที่ได้รับเงินคืนไปตามส่วน ที่ลดทุนลงนั้น ยังคงจะต้องรับผิดต่อเจ้าหนี้ในจำนวนที่ได้รับทุนคืนไป ทั้งนี้ ภายในสองปีนับแต่วันที่ได้ จดทะเบียนการลดทุนนั้น
หมวด 6 การแปรสภาพบริษัทเป็นบริษัทจำกัด	มาตรา 33 บริษัทอาจปรับโครงสร้างการลงทุนโดยการแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดดังนี้ (1) จัดหาผู้ร่วมลงทุนหรือผู้ถือหุ้นให้ครบเป็นองค์ประกอบในการจัดตั้งบริษัทจำกัด (2) แจ้งความประสงค์ที่จะแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัด โดยประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่ อย่างน้อยหนึ่งคราว และมีหนังสือบอกกล่าวไปยังบรรดาผู้ซึ่งรู้ว่าเป็นเจ้าหนี้ของบริษัทบอกให้ทราบรายการที่ประสงค์จะปรับโครงสร้างการลงทุนเป็นบริษัทจำกัด และขอให้เจ้าหนี้ผู้มีข้อคัดค้านอย่างหนึ่งอย่างใดในการปรับ โครงสร้างการลงทุนเป็นบริษัทจำกัดนั้นส่งคำคัดค้านไปภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่บอกกล่าวนั้น ถ้ามีการคัดค้านบริษัทจะปรับ	มาตรา 39 บริษัทอาจแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดได้โดยแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่าๆ กัน และจัดให้มีผู้จองหุ้นให้ครบเป็นองค์ประกอบในการจัดตั้งบริษัทจำกัด มาตรา 40 เมื่อบริษัทประสงค์จะแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัด บริษัทต้องมีหนังสือบอกกล่าวไปยังบรรดาผู้ซึ่งบริษัทรู้ว่าเป็นเจ้าหนี้ของบริษัท ในกรณีเช่นนี้ เจ้าหนี้อาจใช้สิทธิเรียกให้บริษัทให้ประกันเพื่อหนี้นั้นก็ได้ โดยเจ้าหนี้ต้องแจ้งให้บริษัททราบ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เจ้าหนี้ได้รับคำบอกกล่าวนั้น และเมื่อบริษัทได้มีหนังสือบอกกล่าวแล้วให้บริษัทดำเนินการแปรสภาพต่อไปได้

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 6 การแปรสภาพบริษัทเป็นบริษัทจำกัด	โครงสร้างการลงทุนมิได้จนกว่าจะได้ชำระหนี้หรือให้ประกันเพื่อหนี้นั้นแล้ว มาตรา 34 ในกรณีไม่มีการคัดค้านหรือมีการคัดค้านแต่บริษัทได้ชำระหนี้หรือให้ประกันเพื่อหนี้นั้นแล้ว ให้จัดประชุมผู้ร่วมลงทุนดำเนินการในเรื่องดังต่อไปนี้ (1) กำหนดจำนวนหุ้นสามัญหรือหุ้นบุริมสิทธิรวมทั้งกำหนดสภาพ และบุริมสิทธิของหุ้นซึ่งจะออก และจัดสรรหุ้นของบริษัทที่แปรสภาพให้แก่ผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัด (2) ชื่อของบริษัทจำกัดที่แปรสภาพ โดยจะใช้ชื่อใหม่หรือจะใช้ชื่อเดิมของบริษัทที่แปรสภาพก็ได้ (3) วัตถุประสงค์ของบริษัทจำกัด (4) ทุนของบริษัทจำกัด โดยจะต้องมีทุนไม่น้อยกว่าทุนชำระแล้วของบริษัทที่แปรสภาพ (5) หนังสือบริคณห์สนธิของบริษัทที่จำเป็นต้องแก้ไข ทั้งนี้ จะมีการแก้ไขเพิ่มทุนของบริษัทจำกัดภายหลัง แปรสภาพแล้วด้วยก็ได้ (6) ข้อบังคับของบริษัทจำกัด (7) เลือกตั้งกรรมการของบริษัทจำกัด (8) เลือกตั้งผู้สอบบัญชีของบริษัทจำกัด (9) เรื่องอื่นๆ ที่จำเป็นในการแปรสภาพ (ถ้ามี) ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยการนั้นๆ มาใช้บังคับโดยอนุโลม	มาตรา 41 ในการดำเนินการแปรสภาพตามมาตรา 40 ให้นำบทบัญญัติในหมวด 4 บริษัทจำกัด ของลักษณะ 22 หุ้นส่วนและบริษัท ของบรรพ 3 เอกเทศสัญญา แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวกับการตั้งบริษัทจำกัดมาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม มาตรา 42 เจ้าของทุนหรือผู้จัดการบริษัทเดิมต้องส่งมอบกิจการทรัพย์สินบัญชีเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ ของบริษัทให้แก่คณะกรรมการที่ได้รับเลือกตั้ง ภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ เสร็จสิ้นการประชุมตั้งบริษัทจำกัดมาตรา 43 คณะกรรมการบริษัทจำกัดต้องขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียนผู้รับจดทะเบียนบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่เสร็จสิ้นการประชุมตั้งบริษัทจำกัด

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 6 การแปรสภาพบริษัทเป็นบริษัทจำกัด	มาตรา 35 ให้กรรมการบริษัทเดิมต้องส่งมอบกิจการ ทรัพย์สิน บัญชีเอกสารและหลักฐานต่างๆ ของบริษัทให้แก่คณะกรรมการบริษัทจำกัดภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ได้ดำเนินการในเรื่องต่างๆ ตามมาตรา 34 เสร็จสิ้นแล้ว ในกรณีที่เจ้าของบริษัทยังไม่ได้โอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สิน หรือทำเอกสารหลักฐานการใช้สิทธิต่างๆ ให้แก่บริษัท ให้คณะกรรมการบริษัทจำกัดมีหนังสือแจ้งให้โอนกรรมสิทธิ์หรือทำเอกสารหลักฐานการใช้สิทธิต่างๆ แล้วแต่กรณีให้แก่คณะกรรมการบริษัทจำกัดภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง มาตรา 36 คณะกรรมการบริษัทจำกัดต้องขอจดทะเบียนแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดต่อนายทะเบียนตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ได้ดำเนินการตามมาตรา 35 ครบถ้วนแล้วในการขอจดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัด คณะกรรมการบริษัทจำกัดต้องยื่นรายงานการประชุมแปรสภาพ เป็นบริษัทจำกัดตามมาตรา 34 หนังสือบริคณห์สนธิ ข้อบังคับ และบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นพร้อมกับการขอจดทะเบียนด้วย มาตรา 37 เมื่อนายทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้รับจดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัดแล้วให้บริษัทเดิมหมดสภาพการเป็นบริษัทตามพระราชบัญญัตินี้ และให้นายทะเบียนหมายเหตุไว้ในทะเบียนบริษัท	มาตรา 44 เมื่อได้จดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัดแล้ว ให้บริษัทเดิมหมดสภาพจากการเป็นบริษัทตามพระราชบัญญัตินี้ และให้นายทะเบียนหมายเหตุไว้ในทะเบียนบริษัทจำกัดย่อมได้ไปทั้งทรัพย์สิน หนี้ สิทธิและความรับผิดของบริษัทเดิมทั้งหมด

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 6 การแปรสภาพบริษัทเป็นบริษัทจำกัด	จำกัดย่อมได้ไปทั้งทรัพย์สิน หนี้ สิทธิ และความรับผิดของบริษัทเดิมทั้งหมด	
หมวด 7 การเลิกบริษัท	มาตรา 38 บริษัทย่อมเลิกกันด้วยเหตุดังต่อไปนี้ (1) เมื่อเจ้าของบริษัทตาย เว้นแต่บริษัทตกทอดเป็นมรดกแก่ทายาทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 มรดก และทายาทประสงค์จะดำเนินธุรกิจต่อไป (2) เมื่อเจ้าของบริษัทล้มละลาย หรือตกเป็นคนไร้ความสามารถ (3) เมื่อสิ้นกำหนดเวลา หรือเมื่อมีกรณีหรือมีเงื่อนไข ตามที่ระบุในรายการจดทะเบียนเกิดขึ้นให้เป็นเหตุ เลิกบริษัท และเจ้าของบริษัทไม่เห็นชอบให้มีการขยายกำหนดเวลาออกไป (4) ศาลสั่งให้เลิกบริษัทตามที่มีผู้ร้องขอ เพราะไม่เริ่มทำการภายในปีหนึ่งนับแต่วันจดทะเบียนหรือหยุด ทำการถึงปีหนึ่งเต็ม หรือตามที่กฎหมายอื่นกำหนด (5) เจ้าของบริษัทมีความประสงค์ให้เลิก (6) นายทะเบียนสั่งให้เลิก (7) เหตุอื่นใดตามกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่น ทั้งนี้ ให้นำความมาจดทะเบียนเลิกภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีเหตุตามวรรคหนึ่งแล้วแต่กรณี	มาตรา 45 เมื่อมีเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้ ให้ดำเนินการเลิกบริษัท (1) เมื่อมีกรณีหรือมีเงื่อนไขตามที่ระบุในรายการจดทะเบียนให้เป็นเหตุเลิกบริษัทเกิดขึ้น (2) เจ้าของทุนมีความประสงค์ให้เลิก (3) เจ้าของทุนขาดคุณสมบัติตามมาตรา 12 หรือบริษัทมีเจ้าของทุนมากกว่าหนึ่งคนโดยไม่อาจแก้ไขได้ภายในระยะเวลาตามมาตรา 14 (4) เจ้าของทุนซึ่งเป็นผู้จัดการตายหรือตกเป็นคนไร้ความสามารถและบริษัทไม่มีผู้จัดการภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่เจ้าของทุนตายหรือตกเป็นคนไร้ความสามารถ แต่วันที่เจ้าของทุนตายหรือตกเป็นคนไร้ความสามารถ

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 7 การเลิกบริษัท	มาตรา 39 ในการเลิกบริษัท จะต้องมีการตั้งผู้ชำระบัญชี กรณีมีข้อบังคับกำหนดผู้ชำระบัญชีไว้ หรือศาลมีคำสั่งตั้งผู้ชำระบัญชี กรณีไม่มีการตั้งผู้ชำระบัญชีไว้ ให้กรรมการด้วยความยินยอมของเจ้าของบริษัท เป็นผู้ชำระบัญชี กรณีเจ้าของบริษัทไม่แต่งตั้งผู้ใดเป็นผู้ชำระบัญชี ให้เจ้าของบริษัทเป็นผู้ชำระบัญชี มาตรา 40 เมื่อมีการเลิกบริษัทให้คณะกรรมการส่งมอบทรัพย์สิน บัญชี และเอกสารหลักฐานต่างๆ ทั้งหมดของบริษัทให้แก่ผู้ชำระบัญชีภายในเจ็ดวันนับแต่วันเลิก มาตรา 41 การเลิกบริษัทให้มีผลนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนเลิก แต่ถ้าการชำระบัญชียังไม่เสร็จ ให้ถือว่าบริษัทยังดำรงอยู่เท่าเวลาที่จำเป็นเพื่อการชำระบัญชี มาตรา 42 ในกรณีที่บริษัทเลิกโดยเหตุอื่นนอกจากเหตุล้มละลาย ให้จัดการชำระบัญชีตามบทบัญญัติแห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่าที่ไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ และที่อธิบดีประกาศกำหนด	(5) เมื่อบริษัทล้มละลาย (6) ศาลมีคำสั่งถึงที่สุดให้เลิกบริษัทตามที่มีผู้ร้องขอ เพราะไม่เริ่มทำการภายในหนึ่งปีนับแต่วันจดทะเบียน หรือหยุดทำการถึงหนึ่งปีเต็ม หรือเจ้าของทุนตายและไม่มีบุคคล เข้ามาสืบสิทธิเป็นเจ้าของทุนภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่เจ้าของทุนตายให้เจ้าของทุนหรือผู้จัดการนำความมาจดทะเบียนเลิกบริษัทภายในสิบสี่วัน นับแต่วันที่มีเหตุตามวรรคหนึ่ง มาตรา 46 เมื่อจดทะเบียนเลิกบริษัทแล้ว ให้ดำเนินการชำระบัญชีการชำระบัญชีของบริษัท ให้นำบทบัญญัติในหมวด 5 การชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัดและบริษัทจำกัด ของลักษณะ 22 หุ้นส่วนและบริษัท ของบรรพ 3 เอกเทศสัญญา แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่เกี่ยวกับบริษัทจำกัดมาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม ทั้งนี้ เมื่อกล่าวถึงการประชุมใหญ่ในบทบัญญัติดังกล่าวให้หมายถึงความยินยอมของเจ้าของทุน และเมื่อกล่าวถึงกรรมการในบทบัญญัติดังกล่าวให้หมายถึงผู้จัดการ มาตรา 47 ตราบใดบริษัทยังมิได้เลิก ตราบนั้นเจ้าหนี้ของบริษัทย่อมไม่มีสิทธิที่จะฟ้องร้องเจ้าของทุนเกี่ยวกับหนี้สินของ

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 7 การเลิกบริษัท		บริษัทได้ เมื่อบริษัทได้เลิกแล้ว เจ้าหนี้ของบริษัทมีสิทธิฟ้องร้องเจ้าของทุนให้รับผิดไม่เกินจำนวน ดังต่อไปนี้ (1) จำนวนทุนที่เจ้าของทุนยังค้างส่งแก่บริษัท (2) จำนวนทุนเท่าที่เจ้าของทุนได้ถอนไปจากบริษัท (3) จำนวนเงินปันผลและดอกเบี้ยซึ่งเจ้าของทุนได้รับไปแล้ว โดยฝ่าฝืนมาตรา 33 หรือมาตรา 34
หมวด 8 การถอนทะเบียนบริษัทร้าง	มาตรา 43 เมื่อปรากฏแก่นายทะเบียนว่าบริษัท มิได้ทำการค้าขาย หรือประกอบการงาน หรือไม่มีตัว ผู้ชำระบัญชีทำการอยู่โดยพฤติการณ์ดังต่อไปนี้ (1) บริษัทใดมิได้ส่งงบการเงินนับแต่ปีปัจจุบันย้อนหลังสามปีติดต่อกัน หรือ (2) บริษัทที่อยู่ระหว่างชำระบัญชี แต่ผู้ชำระบัญชีมิได้ทำรายงานการชำระบัญชี หรือมิได้ยื่นจดทะเบียน เสร็จการชำระบัญชีให้เสร็จสิ้นภายในสามปีนับแต่วันรับจดทะเบียนเลิกและนายทะเบียนได้ส่งหนังสือทางไปรษณีย์ ตอบรับไปยังบริษัทและผู้ชำระบัญชีแจ้งให้ดำเนินการเพื่อให้มีตัวผู้ชำระบัญชี หรือยื่นรายงานการชำระบัญชี หรือจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ส่งหนังสือแล้วแต่ผู้ชำระบัญชีมิได้ปฏิบัติตาม	มาตรา 48 การถอนทะเบียนบริษัทร้าง ให้นำบทบัญญัติในหมวด 6 การถอนทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัดร้าง ของลักษณะ 22 หุ้นส่วนและบริษัท ของบรรพ 3 เอกเทศสัญญา แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่เกี่ยวกับบริษัทจำกัดมาใช้บังคับ ด้วยโดยอนุโลม

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 8 การถอนทะเบียนบริษัทร้าง	บัญชีให้เสร็จสิ้นภายในสามปีนับแต่วันรับจดทะเบียนเลิกและนายทะเบียนได้ส่งหนังสือทางไปรษณีย์ ตอบรับไปยังบริษัทและผู้ชำระบัญชีแจ้งให้ดำเนินการเพื่อให้มีตัวผู้ชำระบัญชี หรือยื่นรายงานการชำระบัญชี หรือ จดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ส่งหนังสือแล้ว แต่ผู้ชำระบัญชีมิได้ปฏิบัติตาม (3) เหตุอื่นที่เชื่อได้ว่าบริษัทมิได้ประกอบการงาน ทั้งนี้ เมื่อเป็นพฤติการณ์ตาม (1) หรือ (2) ให้นายทะเบียนขีดชื่อบริษัทนั้นออกจากทะเบียนการเป็นพฤติการณ์ตาม (3) ให้นายทะเบียนมีหนังสือส่งทางไปรษณีย์ตอบรับไปยังบริษัทเพื่อสอบถามว่ายังทำการค้าขาย หรือประกอบการงานอยู่หรือไม่ และแจ้งว่าหากมิได้รับคำตอบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ส่งหนังสือ จะได้โฆษณาในหนังสือพิมพ์เพื่อขีดชื่อนิติบุคคลนั้นออกเสียจากทะเบียน ถ้านายทะเบียนได้รับคำตอบจากบริษัทนั้นว่า มิได้ทำการค้าขายหรือประกอบการงานแล้ว หรือมิได้รับคำตอบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ส่งหนังสือ ให้นายทะเบียน โฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่อย่างน้อยหนึ่งคราวและส่งหนังสือบอกกล่าวทางไปรษณีย์ตอบรับไปยังบริษัทว่า เมื่อพ้นเวลาเก้าสิบวันนับแต่วันที่ส่งหนังสือบอกกล่าวบริษัทนั้นจะถูกขีดชื่อออกจากทะเบียน เว้นแต่จะแสดงเหตุ ให้เห็นเป็นอย่างอื่น	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 8 การถอนทะเบียนบริษัทร้าง	มาตรา 44 เมื่อสิ้นกำหนดเวลาที่แจ้งในหนังสือบอกกล่าวตามมาตรา 43 แล้ว และบริษัทหรือผู้ชำระบัญชีมิได้แสดงเหตุให้เห็นเป็นอย่างอื่น นายทะเบียนจะขีดชื่อบริษัทนั้นออกจากทะเบียนก็ได้ ในการนี้ให้บริษัทนั้น สิ้นสภาพความเป็นนิติบุคคลตั้งแต่เมื่อนายทะเบียนขีดชื่อออกจากทะเบียน แต่ความรับผิดของกรรมการ และเจ้าของบริษัทมีอยู่เท่าไรก็ให้คงมีอยู่อย่างนั้น และจะเรียกบังคับได้เสมือนบริษัทนั้นยังมิได้สิ้นสภาพนิติบุคคล มาตรา 45 ในระหว่างการดำเนินการถอนทะเบียนบริษัทร้าง หากปรากฏข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้ ให้นายทะเบียนพิจารณาระงับการขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียน (1) ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ส่งหนังสือสอบถามการประกอบการงาน ถ้านายทะเบียนได้รับคำตอบ จากบริษัทเป็นหนังสือว่ายังคงทำการค้าหรือประกอบการงานอยู่ (2) ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ส่งหนังสือแจ้งให้ดำเนินการเพื่อให้มีตัวผู้ชำระบัญชี หรือ ยื่นรายงานการชำระบัญชีหรือจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี ถ้าบริษัทหรือผู้ชำระบัญชีดำเนินการให้มีตัว ผู้ชำระบัญชี หรือยื่นรายงานการชำระบัญชีหรือจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีแล้วแต่กรณี	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 8 การถอนทะเบียนบริษัทร้าง	(3) บริษัทแสดงหลักฐานให้เห็นว่ามีเหตุอื่นที่ไม่อาจขีดชื่อออกจากทะเบียนได้เมื่อพ้นระยะเวลาตาม (1) หรือ (2) แล้ว (4) บริษัทไม่มีที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ตามที่จดทะเบียนไว้ แต่ในระหว่างดำเนินการได้มาจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ (5) มีการส่งงบการเงิน (6) มีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายการทางทะเบียนหรือยื่นเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องทางทะเบียนของบริษัท (7) มีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายการทางทะเบียนเกี่ยวกับผู้ชำระบัญชีหรือสำนักงานของผู้ชำระบัญชีหรือยื่นเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องทางทะเบียนของบริษัทครั้งสุดท้ายถึงวันที่ตรวจสอบไม่เกิน 3 ปี (8) บริษัทได้เปลี่ยนโครงสร้างเป็นบริษัทจำกัดหรืออยู่ในระหว่างดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนโครงสร้าง เป็นบริษัทจำกัด (9) มีการยื่นขอจดทะเบียนเลิกบริษัทต่อนายทะเบียน ทั้งนี้ ไม่ว่านายทะเบียนจะได้รับจดทะเบียนเลิก บริษัทนั้นแล้วหรือไม่ (10) บริษัทได้ถูกศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งให้ล้มละลาย พิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราว หรือพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด หรือมีคำสั่งอื่นตามกฎหมายล้มละลาย (11) ศาลมีคำสั่งรับคำร้องฟื้นฟูกิจการหรืออยู่ในระหว่างดำเนินการตามแผนฟื้นฟูกิจการ	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 8 การถอนทะเบียนบริษัทร้าง	(12) มีหลักฐานเป็นหนังสือแจ้งต่อนายทะเบียนว่าบริษัทอยู่ในระหว่างการฟ้องร้องดำเนินคดี หรือศาลมีคำสั่งห้ามมิให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนเป็นการชั่วคราว หรือมีคำสั่งศาลในทำนองเดียวกัน หรือมีการคัดค้านการจดทะเบียน มาตรา 46 ถ้าบริษัท เจ้าของบริษัท หรือเจ้าหนี้ใดๆ ของบริษัทนั้นรู้สึกว่าต้องเสียหายโดยไม่เป็นธรรม เพราะการที่บริษัทถูกขีดชื่อออกจากทะเบียน เมื่อบริษัทเจ้าของบริษัทหรือเจ้าหนี้ยื่นคำร้องต่อศาลและศาลพิจารณาได้ความเป็นที่พอใจว่าในขณะที่ขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียน บริษัทยังทำการค้าขายหรือยังประกอบการ งานอยู่ หรือเห็นเป็นการยุติธรรมในการที่จะให้บริษัทได้กลับคืนสู่ทะเบียนก็ดี ศาลจะสั่งให้จดชื่อบริษัทกลับคืนสู่ทะเบียนก็ได้ และให้ถือว่าบริษัทนั้นยังคงอยู่ตลอดมาเสมือนมิได้มีการขีดชื่อออกเลย โดยศาลจะสั่งเป็นประการใดๆ ที่เห็นเป็นการยุติธรรมก็ได้ เพื่อให้บริษัทและบรรดาบุคคลอื่นๆ กลับคืนสู่ฐานะอันใกล้ที่สุดกับฐานะเดิมเสมือนบริษัทนั้นมิได้ถูกขีดชื่อออกจากทะเบียนเลยการร้องขอให้บริษัทกลับคืนสู่ทะเบียน ห้ามมิให้ร้องขอเมื่อพ้นกำหนดสิบปีนับแต่วันที่นายทะเบียนขีดชื่อ บริษัทออกจากทะเบียน	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 9 บทกำหนดโทษ	มาตรา 47 บุคคลใดให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน หรือร่วมประกอบธุรกิจ หรือมีอำนาจครอบงำกิจการ หรือมีอำนาจควบคุมบริษัท โดยแสดงออกว่าเป็นธุรกิจของตนแต่เพียงผู้เดียว หรือลงทุนแทนคนต่างด้าว เพื่อให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจโดยหลีกเลี่ยง หรือฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว รวมทั้งผู้ซึ่ง ยินยอมให้บุคคลใดกระทำการดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเลิกบริษัท หากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ต้องระวางโทษปรับวันละหนึ่งหมื่นบาท ถึงห้าหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่ มาตรา 48 บริษัทใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 7 หรือมาตรา 14 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท มาตรา 49 กรรมการใดของบริษัทไม่ปฏิบัติตามมาตรา 12 วรรคสอง มาตรา 13 วรรคสอง หรือมาตรา 23 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท มาตรา 50 ผู้ทำบัญชีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 23 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท	มาตรา 49 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 13 วรรคหนึ่งต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาทมาตรา 50 บริษัทใดไม่ใช้คำว่า “บริษัท” ไว้หน้าชื่อ และ “จำกัด (คนเดียว) ไว้ท้ายชื่อ หรือ “บจก.” ไว้หน้าชื่อ หรือไม่ใช้ชื่อเป็นภาษาต่างประเทศซึ่งมีความหมายทำนองเดียวกัน ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ในเอกสารใด ๆ เกี่ยวกับธุรกิจของบริษัท ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน สองหมื่นบาท และปรับอีกวันละไม่เกินห้าร้อยบาทจนกว่าจะได้เลิกใช้หรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง มาตรา 51 ผู้ใดใช้ชื่อหรือยี่ห้อซึ่งมีอักษรไทยประกอบว่า “บริษัท จำกัด (คนเดียว) หรือ “ จำกัด (คนเดียว)” หรือ “บจก.” หรืออักษรต่างประเทศซึ่งมีความหมายดังกล่าวประกอบใน ดวงตราป้ายชื่อ จดหมาย ใบแจ้งความหรือเอกสารอย่างอื่นเกี่ยวกับธุรกิจโดยมิได้เป็นบริษัท เว้นแต่เป็นการใช้ในการขอจดทะเบียนเกี่ยวกับการตั้งบริษัท ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท และปรับอีกวันละไม่เกินห้าร้อยบาทจนกว่าจะได้เลิกใช้หรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง แล้วแต่กรณี

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 9 บทกำหนดโทษ	มาตรา 51 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 24 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท มาตรา 52 บริษัทใดจ่ายเงินปันผลโดยฝ่าฝืนมาตรา 28 หรือมาตรา 29 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท มาตรา 53 บริษัทใดไม่จดทะเบียนตามมาตรา 31 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท มาตรา 54 บริษัทใดไม่โฆษณาหรือไม่มีหนังสือบอกกล่าวความประสงค์จะลดทุนตามมาตรา 32 วรรคสอง หรือจัดการลดทุนโดยฝ่าฝืนมาตรา 32 วรรคสี ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท กรรมการต้อง ระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท มาตรา 55 กรรมการหรือผู้ชำระบัญชีของบริษัทใด โดยทุจริต แสดงออกซึ่งความเท็จหรือปกปิดความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่เจ้าของบริษัทในเรื่องฐานะการเงินของบริษัทนั้น ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท มาตรา 56 บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทเอาไปเสีย ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินอันบริษัทดังกล่าวจำนำไว้ ถ้าได้กระทำเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้รับจำนำ ต้องระวาง	มาตรา 52 บริษัทใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 14 วรรคสอง มาตรา 15 วรรคสี่ มาตรา 16 มาตรา 33 มาตรา 34 หรือมาตรา 40 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท มาตรา 53 บริษัทใดฝ่าฝืนมาตรา 22 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท มาตรา 54 บริษัทใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 29 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท มาตรา 55 บริษัทใดไม่เริ่มทำบัญชีนับแต่วันที่ได้รับการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามหมื่นบาท มาตรา 56 บริษัทใดไม่ปิดบัญชีครั้งแรกภายในสิบสองเดือนนับแต่วันเริ่มทำบัญชี และปิดบัญชีทุกรอบสิบสองเดือนนับแต่วันปิดบัญชีครั้งก่อน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี ให้เปลี่ยนรอบปีบัญชีแล้วอาจปิดบัญชีก่อนครบรอบสิบสองเดือนก็ได้

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 9 บทกำหนดโทษ	โทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 57 บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทรู้ว่าเจ้าหนี้ของบริษัทหรือเจ้าหนี้ของบุคคล อื่นซึ่งจะใช้สิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ของบริษัทในการบังคับชำระหนี้จากบริษัท ใช้หรือน่าจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้ (1) ย้าย ซ่อน หรือโอนให้แก่ผู้อื่นซึ่งทรัพย์สินของบริษัท หรือ (2) แกล้งให้บริษัทเป็นหนี้ซึ่งไม่เป็นความจริง ถ้าได้กระทำเพื่อมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	มาตรา 57 บริษัทใดไม่จัดทำงบการเงินไม่ยื่นงบการเงินต่อสำนักงานกลางบัญชีหรือสำนักงานบัญชีประจำท้องที่ตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชีภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันปิดบัญชี ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท เว้นแต่มีเหตุจำเป็นทำให้บริษัทไม่สามารถจะปฏิบัติตามกำหนดเวลา ดังกล่าวได้ อธิบดีอาจพิจารณาสั่งให้ขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาออกไปอีกตามความจำเป็นแก่กรณีได้ มาตรา 58 บริษัทใดไม่ส่งมอบเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีให้ผู้ทำบัญชี หรือไม่เก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้ ณ สถานที่ทำการ หรือสถานที่ ที่ใช้เป็นที่ทำการผลิตหรือเก็บสินค้าเป็นประจำ หรือสถานที่ใช้เป็นที่ทำงานเป็นประจำ ต้องระวางโทษปรับ ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีตามกฎหมายว่าด้วย การบัญชีให้เก็บรักษาบัญชีหรือเอกสารดังกล่าวไว้ ณ สถานที่อื่นได้

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 9 บทกำหนดโทษ	มาตรา 58 บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทใดกระทำการหรือไม่กระทำการ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นการเสียหายแก่บริษัทนั้น ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท มาตรา 59 บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัท กระทำการหรือยินยอมให้กระทำการ ดังต่อไปนี้ (1) ทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอมบัญชีเอกสาร หรือหลักประกันของบริษัท หรือที่เกี่ยวกับบริษัท หรือ (2) ลงข้อความเท็จ หรือ ไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชีหรือเอกสารของบริษัทหรือที่เกี่ยวกับบริษัทถ้ากระทำหรือยินยอมให้กระทำเพื่อลวงให้บริษัทหรือเจ้าของบริษัทขาดประโยชน์อันควรได้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 60 ผู้ใดใช้ชื่อหรือยี่ห้อซึ่งมีอักษรไทยว่า “บริษัท จำกัด (คนเดียว)” หรืออักษรต่างประเทศซึ่งมี ความหมายดังกล่าวประกอบในจดหมาย ประกาศ ใบแจ้งความ ใบส่งของ ใบเสร็จรับเงิน	มาตรา 59 บริษัทใดไม่เก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี ไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปีนับแต่วันปิดบัญชีหรือจนกว่าจะมีการเลิกประกอบธุรกิจด้วยเหตุใดๆ โดยมิได้มีการชำระบัญชี และบริษัทไม่ส่งมอบบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี แก่สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชีภายในเก้าสิบวันนับแต่ วันเลิกประกอบธุรกิจ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท มาตรา 60 บริษัทใดแจ้งความเป็นเท็จต่อสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชี ว่าบัญชีหรือเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีสูญหายหรือเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 61 บริษัทใดไม่จัดให้มีผู้ทำบัญชีซึ่งมีคุณสมบัติตามที่อธิบดีประกาศกำหนด ตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี เพื่อจัดทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 9 บทกำหนดโทษ	หรือเอกสารอย่างอื่น เกี่ยวกับกิจการของบริษัท โดยมิได้เป็นบริษัท เว้นแต่เป็นการใช้ในการขอจดทะเบียนเกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัท ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท และปรับอีกวันละไม่เกินห้าร้อยบาทจนกว่าจะเลิกใช้หรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง แล้วแต่กรณี มาตรา 61 ผู้ใดโฆษณาโดยอ้างถึงบุคคลตำแหน่งหน้าที่ บัญชี รายงาน หรือกิจการอันเกี่ยวกับบริษัทอัน เป็นเท็จในสาระสำคัญ หรือปกปิดข้อความอันเป็นสาระสำคัญ เพื่อ (1) ลวงผู้มีส่วนได้เสียในบริษัทนั้นให้ขาดประโยชน์อันควรได้จากบริษัทนั้น หรือ (2) จูงใจบุคคลให้มอบหมายหรือส่งทรัพย์สินให้แก่บริษัทนั้น หรือให้เข้าเป็นผู้ค้ำประกันหรือให้ทรัพย์สิน เป็นประกันบริษัทนั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 62 ผู้ใดโดยทุจริตกำหนดค่าทรัพย์สินที่นำมาลงในบริษัทสูงกว่ามูลค่าที่แท้จริง ต้องระวางโทษ ปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท	มาตรา 62 ผู้ทำบัญชีผู้ใดไม่จัดทำบัญชีเพื่อให้มีการแสดงผลการดำเนินงาน ฐานะการเงิน หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของบริษัทที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริง ตามมาตรฐาน การบัญชี และตามที่อธิบดีประกาศกำหนด โดยมีเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีให้ถูกต้องครบถ้วน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท มาตรา 63 ในการลงรายการในบัญชี ผู้ทำบัญชีผู้ใดไม่ลงรายการเป็นภาษาไทย หรือเมื่อลงรายการเป็นภาษาต่างประเทศไม่มีภาษาไทยกำกับ หรือลงรายการเป็นรหัสบัญชีโดยไม่มีคู่มือ แปลรหัสที่เป็นภาษาไทยไว้ หรือไม่เขียนด้วยหมึก ดีดพิมพ์ พิมพ์ หรือทำด้วยวิธีอื่นใดที่ให้ได้ผลในทำนอง เดียวกัน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท มาตรา 64 ผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชี ตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี ซึ่งปฏิบัติการในการตรวจสอบบัญชีและรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทเอาไปเสีย ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินอันบริษัท

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 9 บทกำหนดโทษ	มาตรา 63 ในกรณีที่บริษัทเป็นผู้กระทำความผิดและถูกลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ กรรมการ หรือ ผู้แทนบริษัท ซึ่งรู้เห็นเป็นใจกับการกระทำความผิดนั้น หรือซึ่งมิได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดความผิด นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย มาตรา 64 บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษปรับสถานเดียว ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดี มอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบได้ เมื่อผู้กระทำความผิดได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายใน ระยะเวลาที่กำหนดแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ถ้าผู้กระทำความผิดไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบหรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในเวลาที่กำหนด ให้ดำเนินคดีต่อไป	จำนำไว้ เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยเข้าไปในสถานที่ทำการหรือสถานที่เก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีของบริษัทหรือสถานที่รวบรวมหรือประมวลข้อมูลในระหว่างเวลาทำการของสถานที่นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 65 บริษัทใดไม่จัดทำงบการเงินซึ่งมีรายการย่อตามที่อธิบดีประกาศกำหนด ตามมาตรา 30 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท มาตรา 66 บริษัทใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 30 วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท มาตรา 67 บริษัทใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 37 วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม ต้องระวางโทษ ปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท มาตรา 68 ผู้ใดใช้ชื่อของบริษัทใดที่ถูกขีดชื่อออกจากทะเบียนแล้วในการประกอบกิจการค้า เพื่อให้ประชาชนเข้าใจว่าบริษัทนั้นยังมิได้ถูกขีดชื่อต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท และปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งพันบาท จนกว่าจะได้เลิกใช้

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 9 บทกำหนด โทษ		มาตรา 69 ผู้จัดการหรือผู้ชำระบัญชีของบริษัทใด โดยทุจริต แสดงออกซึ่งความเท็จ หรือปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่เจ้าของทุนในเรื่องฐานะการเงินของบริษัทนั้น ต้องระวางโทษ ปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทมาตรา 70 บุคคลใดซึ่งถ้าได้กระทำเพื่อให้ เกิดความเสียหายแก่ผู้รับจำนำ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 71 บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทรู้ว่าเจ้าหนี้ของบริษัท หรือเจ้าหนี้ของบุคคลอื่นซึ่งจะใช้สิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ของบริษัทในการบังคับชำระหนี้จากบริษัท ใช้หรือน่าจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้ (1) ย้าย ซ่อน หรือโอนให้แก่ผู้อื่นซึ่งทรัพย์สินของบริษัท หรือ (2) แกล้งให้บริษัทเป็นหนี้ซึ่งไม่เป็นความจริง ถ้าได้กระทำเพื่อมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 72 บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทใดกระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตนเอง

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 9 บทกำหนดโทษ		หรือผู้อื่น อันเป็นการเสียหายแก่ตนเอง หรือผู้อื่นอันเป็นการเสียหายแก่บริษัทนั้น ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท มาตรา 73 บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัท กระทำหรือยินยอมให้กระทำการดังต่อไปนี้ (1) ทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอมบัญชี เอกสาร หรือหลักประกันของบริษัท หรือที่เกี่ยวกับบริษัท หรือ (2) ลงข้อความเท็จหรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชีหรือเอกสารของบริษัท หรือที่เกี่ยวกับบริษัท ถ้ากระทำหรือยินยอมให้กระทำเพื่อลวงให้บริษัทหรือเจ้าของทุนขาดประโยชน์อันควรได้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 74 ผู้ใดโฆษณาโดยอ้างถึงบุคคล ตำแหน่งหน้าที่ บัญชี รายงาน หรือกิจการอันเกี่ยวกับบริษัทอันเป็นเท็จในสาระสำคัญ หรือปกปิดข้อความอันเป็นสาระสำคัญ เพื่อ (1) ลวงผู้มีส่วนได้เสียในบริษัทนั้นให้ขาดประโยชน์อันควรได้จากบริษัทนั้น หรือ (2) จูงใจบุคคลให้มอบหมายหรือส่งทรัพย์สินให้แก่ บริษัทนั้น หรือให้เข้าเป็นผู้ค้ำประกันหรือให้

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
หมวด 9 บทกำหนด โทษ		ทรัพย์สินเป็นประกันบริษัทนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 75 ผู้ใดโดยทุจริตกำหนดค่าทรัพย์สินที่นำมาลงในบริษัทโดยบิดเบือน ให้แตกต่างจากมูลค่าที่แท้จริง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท มาตรา 76 ในกรณีที่บริษัทเป็นผู้กระทำความผิดและถูกลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้จัดการหรือผู้แทนของบริษัทซึ่งรู้เห็นเป็นใจกับการกระทำความผิดนั้นหรือซึ่งมิได้จัดการตามสมควร เพื่อป้องกันมิให้เกิดความผิดนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย มาตรา 77 บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษปรับสถานเดียว ให้อธิบดี หรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบได้ เมื่อผู้กระทำความผิดได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวน ที่เปรียบเทียบภายในระยะเวลาที่กำหนด แล้วให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ถ้าผู้กระทำความผิดไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบหรือเมื่อยินยอมหรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับ ภายในเวลาที่กำหนดให้ดำเนินคดีต่อไป

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เรื่อง	ร่าง พ.ร.บ.การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว	ร่าง พ.ร.บ.บริษัทจำกัดคนเดียว
อัตราค่าธรรมเนียม	(1) การจดทะเบียนบริษัท 2,000 บาท (2) การจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับ 500 บาท (3) การจดทะเบียนเพิ่มทุน 500 บาท (4) การจดทะเบียนลดทุน 500 บาท (5) การจดทะเบียนเลิกบริษัท 500 บาท (6) การจดทะเบียนเรื่องอื่นๆ เรื่องละ 500 บาท (7) การออกใบสำคัญหรือใบแทนใบสำคัญแสดงการจดทะเบียน ฉบับละ 200 บาท (8) การตรวจเอกสาร ครั้งละ 100 บาท (9) การขอสำเนาหรือขอให้ถ่ายเอกสารพร้อมทั้งคำรับรอง ฉบับละ 100 บาท (10) การรับรองข้อความในทะเบียน เรื่องละ 100 บาท	(1) การจดทะเบียนบริษัท 5,000 บาท (2) การจดทะเบียนการแปรสภาพบริษัทจำกัดคนเดียวเป็นบริษัทจำกัด 5,000 บาท (3) การจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายการทางทะเบียน ครั้งละ 500 บาท (4) การตรวจเอกสาร รายละ 50 บาท (5) การขอสำเนาเอกสารพร้อมทั้งคำรับรอง หน้าละ 50 บาท (6) การขอหนังสือรับรองข้อความในทะเบียน รายการละ 40 บาท (7) การถ่ายข้อมูลที่ได้จัดทำจากระบบคอมพิวเตอร์ ครั้งละ 800 บาท (8) การบันทึกข้อมูลลงในระบบคอมพิวเตอร์ ระเบียบละ 0.30 บาท (9) การเชื่อมโยงข้อมูลจากระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าไปยังเครื่องคอมพิวเตอร์อื่น ครั้งละ 3,000 บาท (10) การถ่ายโอนข้อมูลจากระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าไปยังเครื่องคอมพิวเตอร์อื่น รายละ 30 บาท

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2563). กรุงเทพฯ: ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนฯ.

2. กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของสหราชอาณาจักร

ในการศึกษากฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของสหราชอาณาจักร (อังกฤษ) ที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว ดังนี้

2.1 ความเป็นมาและแนวคิดของระบบกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของอังกฤษ

2.1.1 ความเป็นมาของกฎหมายบริษัทเอกชนของอังกฤษ

แนวคิดกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของอังกฤษ เริ่มก่อตัวขึ้นตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 19 จากปรากฏการณ์ของเกิดคดี Salomon v. Salomon Co., Ltd. (1897) Companies Act 1862 เพราะ Companies Act 1862 กำหนดว่าบุคคลตั้งแต่ 7 คนขึ้นไปจะร่วมกันจัดบริษัทก็ได้ Mr. Aron Salomon ซึ่งประกอบกิจการผลิตและจำหน่ายรองเท้าหนัง จึงได้จดทะเบียนจัดตั้ง Salomon Co., Ltd. โดยนำชื่อภรรยาและบุตรอีกห้าคนมาใส่ชื่อเป็นผู้ถือหุ้นคนละหนึ่งหุ้น หุ้นส่วนเหลือทั้งหมดนายซาโลมอนเป็นผู้ถือหุ้น ทำให้บริษัทมีผู้ถือหุ้นครบเจ็ดคนตามโครงสร้างผู้ถือหุ้นขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด หลังจากจดทะบียนบริษัทแล้วนายซาโลมอนได้ขายธุรกิจเครื่องหนังของตนเองให้บริษัทเป็นเงิน จำนวน 39,000 ปอนด์ บริษัทชำระเงินให้เขา 3 วิธี วิธีที่หนึ่งออกหุ้น จำนวน 20,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 1 ปอนด์ วิธีที่สอง ให้บริษัททำสัญญายืมเงินจากเขา จำนวน 10,000 ปอนด์ โดยใช้สินทรัพย์ของบริษัทค้ำประกันหนี้เงินกู้ (ออกหุ้นกู้) วิธีที่สามค้างชำระทางบัญชี จำนวน 9,000 ปอนด์ หลังจากนั้นบริษัททำสัญญากู้เงินจากบุคคลภายนอกโดยไม่มีหลักประกัน ต่อมาบริษัทขาดทุนจึงต้องเลิกบริษัทและชำระบัญชี แต่ทรัพย์สินของบริษัทมีไม่พอชำระหนี้ ผู้ชำระบัญชีจึงได้ฟ้องนายซาโลมอนให้รับผิดในหนี้สินของบริษัทเป็นส่วนตัว โดยอ้างเหตุแห่งการฟ้องคดีว่านายซาโลมอนใช้บริษัทเป็นเครื่องมืออำพรางความรับผิดจำกัดของตนเอง บริษัทจึงเป็นตัวแทนของนายซาโลมอน ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษาให้นายซาโลมอนรับผิดเป็นส่วนตัว แต่ศาลฎีกา (House of Lords) พิพากษากลับ โดยให้เหตุผลว่า แม้บริษัทนี้มีผู้ถือหุ้นใหญ่เพียงคนเดียว และผู้ถือหุ้นคนอื่นๆ ถือหุ้นคนละหนึ่งหุ้นก็ตาม แต่ก็ไม่มีกฎหมายห้าม เมื่อบริษัทได้จดทะเบียนตามกฎหมายจึงมีสภาพเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากผู้ถือหุ้น ตามกฎหมายบริษัทของอังกฤษ[170]

จากคดี Salomon แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการรายบุคคลที่ต้องการจะดำเนินกิจการในรูปของบริษัทจำกัด เพราะต้องการจะได้รับประโยชน์จากลักษณะของบริษัทจำกัดนั้นคือ ความเป็นนิติบุคคลแยกต่างหาก และความรับผิดจำกัด แต่กฎหมายไม่เปิดโอกาสให้

---

[170] เสถียรภาพ นาหลวง. *แนวทางการปฏิรูปกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นประเทศเศรษฐกิจพัฒนา*. หน้า 93.

ผู้ประกอบการจัดตั้งบริษัทขนาดเล็ก นอกจากนี้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับวิธีการจัดการและการเงินของบริษัทร่วมทุนตาม Companies Act 1862 กำหนดไว้เพื่อใช้กับบริษัทที่มีโครงสร้างขนาดใหญ่ ไม่เหมาะสมที่จะใช้กับบริษัทขนาดเล็ก ด้วยสภาพปัญหาดังกล่าวในปี ค.ศ. 1907 สภาจึงผ่าน Companies Act 1907 แยกหลักเกณฑ์บริษัทเอกชนออกจากบริษัทมหาชน มีผลใช้บังคับในปี ค.ศ. 1908 โดยมาตรา 121 บัญญัติว่า "บริษัทเอกชน หมายความว่า บริษัทซึ่งข้อบังคับของบริษัทกำหนดว่า

(1) จำกัดสิทธิการโอนหุ้นของบริษัท

(2) จำกัดจำนวนผู้ถือหุ้นของบริษัท (ไม่รวมบุคคลซึ่งเป็นลูกจ้างของบริษัท) ไม่เกินห้าสิบคน และ

(3) ห้ามมิให้ชี้ชวนสาธารณชนเข้าชื่อซื้อหุ้นหรือหุ้นกู้ของบริษัท"

บทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ระบบกฎหมายบริษัทอังกฤษ กำหนดลักษณะของบริษัทเอกชนด้วยข้อบังคับและตราสารการจดทะเบียนบริษัท ขณะที่บริษัทจำกัดตามกฎหมายบริษัทของเยอรมนีเกิดขึ้นจากกฎหมายเฉพาะ นอกจากนี้ในระบบกฎหมายของอังกฤษได้นำบทบัญญัติของบริษัทมหาชนมาใช้กับบริษัทเอกชนด้วยหากไม่มีบทบัญญัติเฉพาะ[171]

2.1.2 แนวคิดของบริษัทเอกชนจำกัดของอังกฤษ

แนวคิดของกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของอังกฤษได้รับอิทธิพลจากเยอรมนีจึงมีแนวคิดบางประการคล้ายกับกฎหมายบริษัทเอกชนของเยอรมนี คือ แนวคิดบริษัทปิดและแนวคิดบริษัทขนาดเล็ก แต่แนวคิดของอังกฤษที่แตกต่างออกไป คือ อังกฤษไม่ใช้ระบบทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ แต่ระบบกฎหมายอังกฤษ จะมีการจำกัดจำนวนผู้ถือหุ้นไม่ให้เกินห้าสิบคน หากผู้ถือหุ้นเกินห้าสิบคนก็ต้องแปรรูปเป็นบริษัทมหาชน ทั้งนี้ เพราะกฎหมายต้องการให้บริษัทเอกชนเป็นบริษัทขนาดเล็ก แต่แนวคิดในการจำกัดจำนวนผู้ถือหุ้นได้ถูกยกเลิกในเวลาต่อมา ซึ่งในปัจจุบันบริษัทเอกชนมีผู้ถือหุ้นได้ไม่จำกัดจำนวน

ด้วยบทบัญญัติกฎหมายบริษัทมหาชนและบริษัทเอกชนของอังกฤษ จะรวมไว้ด้วยกัน ประกอบกับแนวคิดบริษัทเอกชนจำกัดพัฒนามาจากบริษัทมหาชนร่วมหุ้น จึงทำให้กฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของอังกฤษ มีความคล้ายคลึงกับบริษัทมหาชนจำกัด แต่ในทางปฏิบัติบริษัทเอกชนแตกต่างจากที่กฎหมายบัญญัติไว้หลายประการ ดังนี้[172]

---

[171] เสถียรภาพ นาหลวง. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 94.

[172] เสถียรภาพ นาหลวง. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 94-95.

(1) กรรมการ ทางปฏิบัติแล้วกรรมการในบริษัทเอกชน คือ ผู้ถือหุ้นเสียงข้างมาก ซึ่งแตกต่างจากบริษัทมหาชนที่กรรมการมักไม่ใช่ผู้ถือหุ้นเสียงข้างมาก ยกเว้นบริษัทมหาชนที่แปรสภาพมาจากบริษัทเอกชนจำกัด กรรมการผู้มีอำนาจมักเป็นผู้ถือหุ้นเสียงข้างมาก

(2) หุ้น โดยทางปฏิบัติแล้วของบริษัทเอกชนมักไม่มีการโอนหรือซื้อขายกัน ขณะที่หุ้นของบริษัทมหาชนมีการซื้อขายกันในตลาด

(3) ค่าตอบแทนกรรมการ ในทางปฏิบัติค่าตอบแทนของกรรมการในบริษัทเอกชนจำกัดมักไม่ได้ขึ้นอยู่กับผลประกอบการ เพราะกรรมการกับผู้ถือหุ้นเป็นคนเดียวกัน ค่าตอบแทนจึงมักจ่ายผ่านเงินปันผลที่เกิดจากกำไรสุทธิของบริษัท

(4) การคุ้มครองผู้ถือหุ้นเสียงข้างน้อย ทางปฏิบัติแล้วผู้ถือหุ้นเสียงข้างน้อยในบริษัทเอกชนจำกัดมักจะได้รับการคุ้มครองน้อยกว่าผู้ถือหุ้นเสียงข้างน้อยในบริษัทมหาชน ทั้งนี้เพราะผู้ถือหุ้นในบริษัทเอกชนส่วนใหญ่เป็นผู้ถือหุ้นเทียมและมิใช่ผู้ถือหุ้นที่แท้จริง จึงไม่ได้ให้ความสนใจในกิจการบริษัทอย่างผู้ถือหุ้นในบริษัทมหาชน

(5) การเข้าครอบงำกิจการ (Taking Over) ในทางปฏิบัติการเข้าครอบงำกิจการของบริษัทเอกชนมักทำได้ยาก เพราะหากผู้ถือหุ้นเสียงข้างมากเป็นกรรมการคัดค้าน การเปิดโอกาสให้มีการครอบงำจึงแทบไม่เกิดขึ้น[173]

2.2 รูปแบบบริษัทเอกชนจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวของอังกฤษ

ในอังกฤษบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวได้ปรากฏอย่างชัดแจ้งในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 โดยในปี ค.ศ. 1992 ประเทศอังกฤษได้ออกระเบียบ เรื่อง บริษัทเอกชนจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียว เพื่อปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายบริษัทฉบับที่ 12 ของสหภาพยุโรป เรื่อง บริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียว เลขที่ 89/667 ค.ศ. 1989 (The European Community's 12th Company Law Directive on Single Member Companies No. 89/667 of 1989) โดยระเบียบดังกล่าวได้ยกเลิกกฎหมาย หรือกฎระเบียบใด ที่ขัดกับระเบียบนี้ ซึ่งให้บุคคลคนเดียวตั้งบริษัทได้ เพราะก่อนหน้านี้พระราชบัญญัติบริษัทปี ค.ศ. 1985 มาตรา 1 (3A) บัญญัติว่า

นอกจากที่บัญญัติไว้ใน (1) บุคคลคนเดียวด้วยวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมาย มีสิทธิเข้าชื่อของตนในหนังสือบริษัทสนธิและทำการอื่นใดเกี่ยวด้วยการจดทะเบียนบริษัท จัดตั้งบริษัทเอกชนจำกัดโดยหุ้นหรือโดยการรับประกันได้ อย่างไรก็ตามหากบริษัทนั้นมีผู้ถือหุ้นหลายคน แต่ต่อมามีผู้ถือหุ้นลดเหลือเพียงคนเดียว มีผลสองประการ คือ ผู้ถือหุ้นต้องรับผิดเป็นส่วนตัวในสัญญาของบริษัท ทั้งนี้ ตามมาตรา 24 และจะเลิกบริษัทก็ได้ตามมาตรา 122 (2) แห่งพระราชบัญญัติ

---

[173]Robert R. Pennington. *Company Law*. London: Butterwoth. 2001. pp. 772-773.

ล้มละลายปี ค.ศ. 1986 กฎหมายทั้งสองฉบับนี้ ถือเป็นแม่แบบของการมีอยู่ของบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวของอังกฤษ แต่กฎหมายยังไม่สอดคล้องกับ the Twelfth Directive ซึ่งเป็นกฎหมายบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวของ EU[174]

กล่าวได้ว่าก่อนปี ค.ศ. 1985 อังกฤษมีบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวในทางความเป็นจริงซึ่งเกิดจากการรับรองของศาล Lord Macnaghten ได้วินิจฉัยว่า ในคดี Salmon v. Salmon Co., Ltd. (1897) Lord Macnaghten ว่า “หากจะเรียกบริษัทรูปแบบนี้ที่ก่อตั้ง โดยมีผู้ถือหุ้นใหญ่เพียงคนเดียวว่าบริษัทคนเดียว (One-Man Company) หมายถึง บริษัทซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมโดยบุคคลคนเดียวอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งมีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวที่มีอำนาจเหนือและอิทธิพลครอบงำ และเป็นเจ้าของผลประโยชน์ทั้งหมดในทางความเป็นจริง การจัดตั้งบริษัทในลักษณะนี้ไม่ขัดกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ ค.ศ. 1862 หรือขัดต่อนโยบายสาธารณะ หรือเป็นภัยอันตรายต่อเจ้าหนี้แต่อย่างใด” ผลของคำพิพากษาในคดีนี้ ทำให้เกิดหลักกฎหมายในเวลาต่อมาว่า การตั้งบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นตัวแทน (Nominees of Shareholder) สามารถทำได้ชอบด้วยกฎหมายและบริษัทนั้นสามารถตั้งอยู่ได้ ซึ่งเท่ากับว่าบริษัทที่มีโครงสร้างของผู้ถือหุ้นในลักษณะดังกล่าวนี้เป็นบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นในทางความเป็นจริงที่มีอยู่ในระบบกฎหมายบริษัทของอังกฤษมาเป็นเวลาอันยาวนาน การที่กฎหมายไม่เปิดช่องทางให้ตั้งบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวย่อมไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอยู่จริง เนื่องจากมีการจดทะเบียนตั้งบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นตัวแทนอยู่ทั่วไป ฉะนั้น เพื่อสร้างทางเลือกให้แก่ผู้ประกอบธุรกิจ จึงได้ออกระเบียบจัดตั้งบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวมีผลใช้บังคับในวันที่ 15 กรกฎาคม 1992 ระเบียบดังกล่าว ข้อ 1 (3A) กำหนดว่า “บุคคลคนเดียวมีสิทธิตั้งบริษัทเอกชนจำกัดโดยหุ้นหรือโดยการรับประกันโดยระบุชื่อในหนังสือบริคณห์สนธิและดำเนินการอย่างอื่นเกี่ยวกับการจดทะเบียนบริษัท” การออกระเบียบบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวในปี 1992 มีความมุ่งหมายเพื่อรับรองความเป็นจริงของธุรกิจ และเพื่อให้การตั้งบริษัทโดยมีผู้ถือตัวแทนหมดไป[175]

สาระสำคัญของหลักเกณฑ์ของบริษัทซึ่งมีผู้ถือหุ้นคนเดียวตามพระราชบัญญัติบริษัท ค.ศ. 2006 สรุปได้ดังนี้[176]

1. การจัดตั้งบริษัทซึ่งมีผู้ถือหุ้นคนเดียว การจัดตั้งบริษัทระบุว่าบุคคลคนเดียวหรือหลายคนจะจัดตั้งบริษัทได้ ในกรณีนี้จำนวนผู้ก่อตั้งบริษัทขั้นต่ำ ในการก่อตั้งบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวย่อมมีเพียงคนเดียว และผู้เริ่มก่อตั้งก็ต้องเข้าชื่อซื้อหุ้นตามมาตรา 8 (1) (B) จึงกล่าวได้

---

[174] ชริตา ถิรธรรม์ธาดา. *การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวโดยนิติบุคคล*. หน้า 43.

[175] เสถียรภาพ นาหลวง. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 110-111.

[176] เสถียรภาพ นาหลวง. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 111-115.

ว่าการตั้งบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวมีผู้เริ่มก่อตั้งเพียงหนึ่งคน มิใช่สองคนอย่างบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคน คำว่า “บุคคล” (Person) หมายความรวมถึงนิติบุคคล การก่อตั้งบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวมีกระบวนการจดทะเบียนเช่นเดียวกับการก่อตั้งบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคน โดยต้องทำหนังสือบริคณห์สนธิ ข้อบังคับ แล้วยื่นขอจดทะเบียนบริษัทต่อนายทะเบียน

2. วัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง (Purpose of Establishment) มีทั้งบริษัทธุรกิจที่แสวงหากำไร และบริษัทที่ไม่แสวงหากำไร (Non-Profit Companies) ดังนั้น การจัดตั้งบริษัทเพื่อประกอบกิจการที่ชอบด้วยกฎหมายย่อมทำได้ทั้งสิ้น กฎหมายบริษัทจึงมิได้บังคับว่าบริษัทต้องแจ้งวัตถุประสงค์ไว้ในรายการจดทะเบียนหรือในหนังสือบริคณห์สนธิมาตรา 7 (2) บัญญัติว่าบริษัทจะจัดตั้งเพื่อวัตถุประสงค์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (Unlawful Purpose)ไม่ได้

3. ข้อบังคับ (Articles of Association) ข้อบังคับของบริษัทเป็นตราสารจัดโครงสร้างการบริหารภายในของบริษัท และมีสถานะเป็นสัญญาระหว่างผู้ถือหุ้นด้วยกันเอง และระหว่างผู้ถือหุ้นกับกรรมการ โดยที่มาตรา 18 บังคับว่าบริษัทต้องมีข้อบังคับที่กำหนดระเบียบของบริษัท โดยไม่มีบทบัญญัติใดที่บัญญัติว่ามิให้นำมาตรานี้ไปใช้กับบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียว แสดงว่ากฎหมายมีความมุ่งหมายที่จะให้บริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวต้องมีข้อบังคับเพื่อกำหนดระเบียบการบริหารภายในเช่นเดียวกับบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคน ในกรณีที่บริษัทมิได้จัดทำข้อบังคับก็ต้องใช้ข้อบังคับมาตรฐานตามบทบัญญัติมาตรฐาน (Default Rule) ซึ่งมีปรากฏอยู่ในมาตรา 20 แต่โดยที่ข้อบังคับเป็นสัญญา ข้อบังคับจึงไม่อาจเป็นความตกลงระหว่างผู้ถือหุ้นได้ เพราะบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวไม่มีความเกี่ยวพันกับผู้ถือหุ้นคนอื่นๆ อย่างบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคน แต่ข้อบังคับจะมีบทบาทหน้าที่ในฐานะเป็นความตกลงระหว่างผู้ถือหุ้นกับกรรมการ แต่มีข้อพิจารณาว่าในกรณีที่บริษัทมีกรรมการคนเดียวและผู้ถือหุ้นคนเดียวนั้น เป็นกรรมการด้วยจะใช้ข้อบังคับได้อย่างไร คงต้องแยกบทบาทหน้าที่ของบุคคลนั้นออกจากกัน คือ บทบาทหน้าที่ผู้บริหารบริษัทในฐานะหนึ่ง อีกฐานะหนึ่งเป็นผู้ควบคุมการบริหาร ในกรณีนี้ข้อบังคับจะมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือปกป้องรักษาสิทธิประโยชน์ของเจ้าหนี้มิให้ผู้ถือหุ้นและกรรมการนั้นสร้างความเสียหายแก่บริษัท แต่การใช้ข้อบังคับมาตรฐานกับบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวอาจมีปัญหาได้ ทั้งนี้ เพราะมาตรา 38 บัญญัติว่า “ถ้าบริษัทมีกรรมการมากกว่าสองคน ผู้ถือหุ้นสองคนหรือกว่านั้นจะเรียกประชุมใหญ่ก็ได้” มาตรานี้ได้สร้างอุปสรรคที่จะนำข้อบังคับมาตรฐานไปใช้กับบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวเพราะหากใช้มาตรานี้อย่างเคร่งครัดผู้ถือหุ้นคนเดียวก็ไม่อาจเรียกให้กรรมการประชุมผู้ถือหุ้นได้ แต่หากบัญญัติว่าให้นำข้อบังคับนี้ไปใช้กับบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวโดยอนุโลมก็อาจเป็นแนวทางแก้ปัญหาได้

4. ทุนจดทะเบียน การจัดตั้งบริษัทจำกัดความรับผิดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวก็ต้องมีทุนจดทะเบียนตามมาตรา 3 (2) แต่โดยที่หุ้นเป็นหน่วยของทุนเพื่อแสดงว่าผู้ถือหุ้นได้ลงทุน ในบริษัท

เป็นมูลค่าเท่าใด ในกรณีที่เป็นบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนก็ต้องแบ่งทุนออกเป็นหุ้นอย่างไร กฎหมายไม่ได้บัญญัติว่า หากเป็นบริษัทที่ตั้งโดยผู้ถือหุ้นคนเดียวจะต้องแบ่งทุนออกเป็นหุ้นหรือไม่ และจะต้องแบ่งออกเป็นกี่หุ้น แต่เมื่อจ่ายเงินปันผลก็ต้องจ่ายให้ผู้ถือหุ้นคนเดียว และชำระบัญชีเมื่อเลิกบริษัทก็ต้องคืนทุนให้แก่ผู้ถือหุ้นคนเดียว

5. ผู้ถือหุ้น บริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวตามพระราชบัญญัติบริษัทปี ค.ศ. 2006 สามารถมีได้โดยการจัดตั้งขึ้นด้วยมีบุคคลคนเดียวเป็นผู้ถือหุ้น หรือมีขึ้นภายหลังจากที่จำนวนผู้ถือหุ้นของบริษัทลดลงเหลือเพียงหนึ่งคน และจำนวนหุ้นทั้งหมดตกเป็นสิทธิแก่ผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียว ทั้งนี้ ผู้ถือหุ้นคนเดียวอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ โดยที่กฎหมายบริษัทของอังกฤษห้ามมิให้บริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวตั้งบริษัท ดังนั้น บริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวจึงมีสิทธิตั้งบริษัทลูกที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวหรือมีผู้ถือหุ้นหลายคนได้ โดยที่กฎหมายอังกฤษบัญญัติว่าบริษัทเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากผู้ถือหุ้นและผู้ถือหุ้นมีความรับผิดจำกัด จึงอาจมีการตั้งบริษัทในเครือที่มีโครงสร้างสลับซับซ้อน อาจทำให้บริษัทแม่ไม่ต้องรับผิดในการทำสัญญาของบริษัทลูกหรือบริษัทในเครือ แม้อังกฤษมีหลักการไม่คำนึงถึงความเป็นนิติบุคคล (Depersonality) ของบริษัทหรือหลักเลิกม่านบริษัท (Piercing the Corporate Veil) แต่ก็อาจไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้แก้ปัญหานี้ หากไม่มีบทบัญญัติเฉพาะเรื่องนี้ไว้ในกฎหมายบริษัทอาจเกิดปัญหาการโอนหุ้นไม่โปร่งใส เพราะผู้ถือหุ้นอาจโอนหุ้นของตนให้แก่บุคคลอื่นเพื่อหลบหลีกความผิด แต่ก็ไม่พบว่ากฎหมายมีบทบัญญัติในกรณีนี้ก็ไม่ปรากฏว่ามีมาตรการป้องกัน (Safeguard)

6. การจัดการ บริษัทผู้ถือหุ้นต้องมีกรรมการเพื่อบริหารกิจการของบริษัท เนื่องจากกฎหมายไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับกรรมการของบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวไว้โดยเฉพาะ ดังนั้น หลักเกณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับกรรมการ เช่น การตั้งและถอนกรรมการ หน้าที่และความรับผิดของกรรมการ จึงนำมาใช้กับกรรมการของบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวด้วย

7. การประชุมใหญ่ การควบคุมการดำเนินกิจการของบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นจะต้องทำการตัดสินใจโดยการลงมติ มาตรา 355 กำหนดให้การประชุมและการลงมติใดๆ จะต้องทำเป็นบันทึก และบริษัทจะต้องเก็บบันทึกไว้อย่างน้อย 10 ปี นับตั้งแต่วันลงมติการประชุม หรือการตัดสินใจ หากฝ่าฝืนบริษัทและเจ้าหน้าที่ทุกคนของบริษัทจะมีโทษปรับ แต่เนื่องจากบริษัทมีผู้ถือหุ้นคนเดียวไม่อาจจัดประชุมใหญ่และลงมติได้โดยสภาพ ดังนั้น กฎหมายจึงกำหนดรูปแบบการตัดสินใจไว้เป็นการเฉพาะต่างหากจากการประชุมและการลงมติของบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคน โดยมาตรา 357 กำหนดหลักเกณฑ์ว่า บันทึกการตัดสินใจโดยผู้ถือหุ้นคนเดียว

(1) ใช้บังคับแก่บริษัทจำกัดโดยหุ้นหรือโดยการรับประกันที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียว

(2) ถ้าผู้ถือหุ้นตัดสินใจในเรื่องใดๆ ที่

ก. จะต้องดำเนินการโดยที่ประชุมใหญ่ และ

ข. จะมีผลทำนองเดียวกับการตกลงโดยที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นจะต้อง (เว้นแต่การตัดสินใจทำเป็นลายลักษณ์อักษร) จัดให้มีรายละเอียดของการตัดสินใจนั้น

(3) ถ้าผู้ถือหุ้นไม่ปฏิบัติตามมาตรานี้ถือว่ากระทำผิดอาญา

(4) ผู้กระทำผิดอาญาตามมาตรานี้จะต้องได้รับโทษปรับไม่เกินระดับสองของตารางมาตรฐาน

(5) การไม่ปฏิบัติตามมาตรานี้ไม่ให้กระทบกระเทือนถึงความสมบูรณ์ของการตัดสินใจตามอนุมาตรา (2) มาตรานี้แสดงให้เห็นว่าวิธีการตัดสินใจใดๆ ของผู้ถือหุ้นของบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวเกี่ยวกับการควบคุมการดำเนินกิจการของบริษัท ซึ่งหากเป็นบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนจะต้องกระทำโดยที่ประชุมผู้ถือหุ้น และจะมีผลทำนองเดียวกับการประชุมใหญ่ของผู้ถือหุ้น การตัดสินใจของผู้ถือหุ้นคนเดียวต้องทำเป็นบันทึกโดยระบุรายละเอียดเกี่ยวกับการตัดสินใจนั้น และโดยที่มาตรา 357 ไม่ได้ใช้คำว่าผู้ถือหุ้นคนเดียวจะใช้อำนาจโดยการประชุม จึงเป็นไปได้วิธีเดียวเท่านั้นที่ผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวจะใช้อำนาจของตนได้ คือ การตัดสินใจในเรื่องใดๆ โดยทำเป็นลายลักษณ์อักษรและต้องจัดเก็บบันทึกการตัดสินใจนั้นไว้ด้วย ฉะนั้น จึงต้องใช้มาตรา 355 และมาตรา 357 ควบคู่กัน

มาตรา 318 บัญญัติว่าในกรณีที่บริษัทจำกัดโดยหุ้นหรือโดยการรับประกันและมีผู้ถือหุ้นคนเดียว ถ้าผู้ถือหุ้นมาประชุมคนเดียวก็นับว่าเป็นองค์ประชุม ซึ่งหมายความว่าการตัดสินใจของผู้ถือหุ้นคนเดียวถือว่าเป็นการลงมติโดยชอบ ปัญหาว่าผู้ถือหุ้นคนเดียวจะมอบฉันทะให้บุคคลอื่นทำการแทนได้หรือไม่ ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ แต่มีมาตรา 324 บัญญัติว่า “(1) ผู้ถือหุ้นคนหนึ่งของบริษัทมีสิทธิที่จะมอบฉันทะให้บุคคลอื่นใช้สิทธิทั้งหมดหรือบางส่วนเข้าประชุมและพูดและออกเสียงในที่ประชุมบริษัทก็ได้ (2) ในกรณีที่บริษัทมีทุนเรือนหุ้น ผู้ถือหุ้นคนหนึ่งจะมอบฉันทะให้บุคคลหลายคนเกี่ยวกับการประชุมก็ได้ กล่าวคือ จะแต่งตั้งให้ผู้รับมอบฉันทะคนหนึ่งใช้สิทธิต่างๆ ที่มีอยู่ในหุ้นๆ หนึ่งหรือหลายหุ้นที่เขาเป็นเจ้าของ” นักกฎหมายบางฝ่ายมีความเห็นว่าแม้ไม่มีบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับผู้ถือหุ้นคนเดียวในเรื่องการมอบฉันทะให้ลงมติหรือตัดสินใจไว้ก็ตาม ผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวนั้นสามารถมอบฉันทะตามมาตรา 324 (1) และถือว่าเป็นองค์ประชุมแล้ว

8. การทำสัญญาระหว่างผู้ถือหุ้นกับบริษัท (Contracts Between Sole Member and Company) พระราชบัญญัติบริษัทปี 2006 มาตรา 231 กำหนดหลักเกณฑ์การทำสัญญาระหว่างบริษัทกับผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียว ซึ่งเป็นกรรมการของบริษัทไว้เป็นการเฉพาะว่า การทำสัญญากับผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นกรรมการด้วย ให้นำมาตรานี้ไปใช้บังคับ “ถ้าบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวเข้าทำสัญญากับผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียว ผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวนั้นเป็นกรรมการของบริษัทด้วย และสัญญานั้นมิใช่เป็นการอันเป็นธรรมดา ซึ่งเป็นธุรกิจของบริษัทต้องบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร หรือบันทึก

ไว้ในรายงานการประชุมครั้งแรกของกรรมการภายหลังจากวันทำสัญญานั้น ถ้าบริษัทประพฤติฝ่าฝืนมาตรานี้ ถือว่ากรรมการกระทำผิด บุคคลใดที่กระทำผิดตามมาตรานี้ต้องรับโทษปรับในระดับห้าของตารางมาตรฐาน (ปัจจุบันกำหนดไว้ 5,000 ปอนด์) เพื่อวัตถุประสงค์ของมาตรานี้ กรรมการเงาถือว่าเป็นกรรมการ การประพฤติฝ่าฝืนมาตรานี้เกี่ยวกับสัญญาใดๆ ไม่มีผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของสัญญานั้น มาตรานี้ไม่เป็นการยกเว้นผลของกฎหมายหรือระเบียบที่ออกโดยกฎหมายที่ใช้กับสัญญาระหว่างบริษัทกับกรรมการของบริษัท” แต่การไม่ปฏิบัติตามมาตรานี้ไม่ทำให้มีผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของสัญญา มาตรานี้บัญญัติรับรองหลักผลประโยชน์ขัดกัน (Conflict of Interest Principle) โดยจำกัดอำนาจของกรรมการบริษัทในการทำสัญญากับบริษัทเพื่อคุ้มครองเจ้าหนี้ของบริษัทมิให้เสียหาย มาตรานี้มีที่มาจาก Directive ฉบับที่ 12 ข้อ 5 เนื่องจากมาตรานี้จำกัดเฉพาะอำนาจของกรรมการในการเข้าทำสัญญากับบริษัทเท่านั้น หากผู้ถือหุ้นคนเดียวนั้นไม่ได้เป็นกรรมการของบริษัท เขาจะทำสัญญากับบริษัทเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวได้หรือไม่ มีผู้ให้ความเห็นว่าน่าจะสามารถทำได้เพราะบริษัทเป็นบุคคลแยกต่างหากจากผู้ถือหุ้น ซึ่งไม่เหมือนกรรมการที่เป็นอวัยวะหรือองคาพยพของบริษัท วัตถุประสงค์ของกฎหมายที่จำกัดอำนาจของกรรมการในการทำสัญญากับบริษัทเพื่อขัดขวางมิให้กรรมการทำการค้าในทางที่มิชอบด้วยหน้าที่อันเป็นที่ไว้วางใจ เพื่อความชัดเจนกฎหมายจึงกำหนดให้ทำสัญญาอันมีหลักฐานเป็นหนังสือตามรูปแบบที่กฎหมายกำหนด

9. การเปลี่ยนแปลงจำนวนผู้ถือหุ้น การเปลี่ยนสภาพบริษัทจากบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนเป็นผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวหรือจากบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวเป็นบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคน แยกพิจารณาได้ดังนี้

(1) การแปรสภาพบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนเป็นบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียว กล่าวคือ บริษัทที่จัดตั้งขึ้นด้วยมีผู้ถือหุ้นหลายคน และหลังจากนั้นจำนวนผู้ถือหุ้นลดเหลือเพียงหนึ่งคน ย่อมทำให้บริษัทนั้นกลายสภาพเป็นบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียว ในเรื่องนี้มาตรา 123 บัญญัติว่า “(2) ถ้าบริษัทจำกัดมีจำนวนผู้ถือหุ้นลดลงเหลือเพียงหนึ่งคน จะต้องจดทะเบียนแจ้งชื่อและที่อยู่ของผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวนั้น (ก) ระบุข้อความว่าบริษัทมีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียว (ข) วันที่บริษัทกลายเป็นบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียว มาตรา 123 (2)” แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนสามารถเปลี่ยนสภาพเป็นบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวได้ ถ้าหากว่าจำนวนผู้ถือหุ้นลดเหลือเพียงคนเดียว

(2) การปรับโครงสร้างผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียว เป็นบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคน ถ้าบริษัทจัดตั้งขึ้นโดยมีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียว แต่ต่อมาจำนวนผู้ถือหุ้นได้เพิ่มขึ้นเป็นสองคนขึ้นไป บริษัทที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวก็จะเปลี่ยนสภาพเป็นบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคน มาตรา 123 กำหนดว่าถ้าบริษัทมีจำนวนผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้นเป็นสองคนขึ้นไป ภายหลังจากนั้นจะต้องจดทะเบียนแจ้งการ

เปลี่ยนแปลงจำนวนผู้ถือหุ้นต่อนายทะเบียน พร้อมกับชื่อและที่อยู่ของผู้ถือหุ้นที่เคยเป็นผู้ถือหุ้นคนเดียวนั้น มีข้อความว่า บริษัทได้ออกจากการเป็นบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวแล้ว และวันที่ออกจากการเป็นบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวนั้น มาตรานี้ต้องการที่จะแยกบริษัทผู้ถือหุ้นหลายคนออกจากบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียว เพื่อป้องกันมิให้สาธารณชนสับสนหลงผิด

(3) การเลิกบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียว มาตรา 1000 ของพระราชบัญญัติบริษัท ค.ศ. 2006 ให้อำนาจนายทะเบียนสั่งให้เลิกบริษัทหากพบว่าบริษัทไม่ดำเนินกิจการ และมาตรา 1003 ให้อำนาจกรรมการเลิกบริษัท

3. กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ในการศึกษากฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (เยอรมนี) ที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว ดังนี้

3.1 ระบบกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของเยอรมนี

สหพันธ์รัฐเยอรมนีก่อตั้งเมื่อ ค.ศ. 1870 หลังจากนั้นเยอรมนีได้ตรากฎหมายบริษัทของสหพันธรัฐเยอรมัน (“เยอรมนี”) ใช้กับรัฐสมาชิกของสหพันธ์และได้พัฒนาจนกลายเป็นระบบกฎหมายบริษัทหลักระบบหนึ่งของโลก[177] ช่วงต้นศตวรรษที่ยี่สิบระบบกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของเยอรมนีได้กลายเป็นแม่แบบของกฎหมายบริษัทเอกชนของอังกฤษ ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น ซึ่งจะได้ศึกษาระบบกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของเยอรมนีในประเด็นดังต่อไปนี้

3.1.1 ความเป็นมาของระบบกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของเยอรมนี

เยอรมนีเป็นประเทศแรกที่แยกกฎหมายบริษัทมหาชนและกฎหมายบริษัทเอกชนออกจากกัน ทำให้เยอรมนีเป็นต้นแบบกฎหมายบริษัทคู่ คือ กฎหมายบริษัททุน (Aktiengesetz: AG)และกฎหมายบริษัทเอกชนความรับผิดจำกัด (GmbH-Gesetz)[178]

---

[177]Henry Hansmann and Reiner Kraakman, Toward a Single Model of Corporation Law?, Retrieved January 4, 2016, from http://www.law.yale.edu/.../pdf/... /Law?. อ้างใน เสถียรภาพ นาหลวง. *แนวทางการปฏิรูปกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นประเทศเศรษฐกิจพัฒนา.* วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2559. หน้า 58.

[178] Theodor Baums, Corporate Governance in Germany, p.3, Retrieved January 7, 2016 from http://www.Jura.uni.frankfurt.de/43029805/. p.70. อ้างใน เสถียรภาพ นาหลวง. *แนวทางการปฏิรูปกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นประเทศเศรษฐกิจพัฒนา.* วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2559. หน้า 59.

กฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของเยอรมนีมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 19 ในปี ค.ศ. 1892 เยอรมนีได้ตรากฎหมายบริษัทเอกชนจำกัด (Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung) บัญญัติคำใช้เรียกบริษัทเอกชนว่า Gesellschaften mit beschränkter Haftung) (GmbH) หรือเรียกในภาษาอังกฤษว่า Act on Companies with Limited Liability มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 20 เมษายน ค.ศ. 1892 กฎหมายฉบับนี้สร้างรูปแบบบริษัทเอกชนจากัดของเยอรมนี GmbH กลายเป็นต้นแบบให้แก่อังกฤษและฝรั่งเศสในเวลาต่อมา เมื่อปี ค.ศ. 2008 เยอรมนีได้ปฏิรูปกฎหมาย GmbH โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติว่าด้วยบริษัทผู้ประกอบการ (Unternehmergesellschaft: UG) และแก้ไขปรับปรุงกฎหมายนี้ครั้งล่าสุดเมื่อ ค.ศ. 2013 ในปัจจุบันกฎหมายมีเนื้อหารวมทั้งสิ้น 85 มาตรา[179]

กฎหมายกำหนดว่า GmbH มีกำหนดทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ 20,000 มาร์ค มูลค่าหุ้นต้องไม่ต่ำกว่า 500 มาร์ค หลักการเป็นบริษัทปิด (Principle of Close Company) โดยกำหนดว่าบริษัทจะเสนอขายหุ้นให้ประชาชนไม่ได้ สัญญาโอนหุ้นต้องกระทำต่อหน้าโนตารีพับลิค หลักการรวมศูนย์การจัดการ (Principle of Centralized Management) คือ บริษัทจะต้องมีกรรมการอย่างน้อยหนึ่งคน กรรมการจะเป็นหรือไม่เป็นผู้ถือหุ้นก็ได้[180] การตรากฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดเป็นผลให้มีการแยกกฎหมายบริษัทเอกชนออกจากกฎหมายบริษัทมหาชน ทำให้เยอรมนีมีกฎหมายบริษัทสองฉบับ คือ กฎหมายบริษัททุน (Aktiengesetz: AG) และกฎหมายบริษัทเอกชนความรับผิดจำกัด (GmbH-Gesetz) โดยกฎหมาย GmbH ได้นำแนวคิดมาจากกฎหมาย AG ด้วยเหตุนี้จึงทำให้กฎหมายทั้งสองฉบับมีลักษณะพื้นฐานบางประการร่วมกันในสภาพความเป็นนิติบุคคล และความรับผิดจำกัดของผู้ถือหุ้น

3.1.2 แนวคิดของระบบกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของเยอรมนี[181]

1) แนวคิดทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ (Minimum Capital Requirement Concept)

กฎหมาย GmbH ได้พัฒนามาจากแนวคิดของ AG ดังนั้น จึงทำให้มีแนวคิดบางประการเหมือนกัน โดยเฉพาะแนวคิดการคุ้มครองเจ้าหนี้ด้วยการกำหนดให้บริษัทต้องมีทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ เหตุผลที่มีแนวคิดกำหนดให้บริษัทมีทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ เพราะผู้ถือหุ้นมีความรับ

---

[179] เสถียรภาพ นาหลวง. *แนวทางการปฏิรูปกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นประเทศเศรษฐกิจพัฒนา*. หน้า 59.

[180] Timothy W. Guinanne, Ron Harris, Naomi R. Lamoreaux, and Jean-Laurent Rosenthal. *Ownership and Control in the Entrepreneurial Firm: An International History of Private Limited Companies,* Discussion Paper No. 959. Connecticut: Yale University. 2007. pp. 12-17.

[181] เสถียรภาพ นาหลวง. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 60-61.

ผิดจำกัด ไม่ต้องรับผิดในหนี้สินของบริษัทเป็นส่วนตัว ประกอบกับการควบคุมบริษัทอยู่ในอำนาจของผู้ถือหุ้น ด้วยเหตุนี้จึงมีการสร้างสมมุติฐานว่าทุนจดทะเบียนขั้นต่ำจะสามารถคุ้มครองผลประโยชน์ของเจ้าหนี้ได้

2) แนวคิดความรับผิดจำกัด (Limited Liability Concept)

ผู้ถือหุ้นของบริษัทเอกชนจำกัดในระบบกฎหมายเยอรมนี มีความรับผิดจำกัดเช่นเดียวกับผู้ถือหุ้นในบริษัทมหาชน (AG) ทั้งนี้ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการประกอบธุรกิจผ่านบริษัทโดยไม่ต้องกังวลว่าทรัพย์สินส่วนตัวจะได้รับผลกระทบจากการบังคับชำระหนี้ของเจ้าหนี้บริษัท

3) แนวคิดการมอบอำนาจให้จัดการ (Delegation of Management Power)

แนวคิดนี้ได้ก่อให้เกิดอำนาจให้ผู้ถือหุ้นเป็นผู้ควบคุมการจัดการบริษัท (Shareholders' Supervision of Management) กฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของเยอรมนีตั้งแต่ยุคเริ่มแรกกำหนดไว้ว่า บริษัทต้องมีผู้จัดการหรือกรรมการ (Gesellschaftsführer) อย่างน้อยหนึ่งคนมีอำนาจและหน้าที่ดำเนินกิจการของบริษัท ผู้จัดการมีฐานะเป็นผู้แทนนิติบุคคลของบริษัท ดังนั้น จึงต้องจดแจ้งชื่อผู้จัดการไว้ในตราสารจดทะเบียนบริษัท ผู้ถือหุ้นมีอำนาจตั้งและถอดถอนผู้จัดการ โดยหลักการที่กฎหมายกำหนดไว้ว่า ผู้จัดการมีอำนาจควบคุมการจัดการบริษัท จึงถือว่าเจ้าของเป็นผู้ควบคุมบริษัท(Ownership Control)

4) แนวคิดการจำกัดสิทธิในการโอนหุ้น (Share Transfer Restricted Concept)

แนวคิดการจำกัดสิทธิในการโอนหุ้นอยู่บนเหตุผลสองประการ ประการแรกเพื่อจำกัดจำนวนผู้ถือหุ้นให้อยู่แต่เฉพาะผู้ที่มีความใกล้ชิดกัน ประการที่สองเพื่อป้องกันมิให้บุคคลภายนอกเข้ามาครอบครองบริษัทได้โดยง่าย แนวคิดในข้อนี้เป็นผลให้บริษัทเอกชนเป็นบริษัทระบบปิด

3.2 รูปแบบบริษัทเอกชนจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวของเยอรมนี

บริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียว (Einmanngesellchaft) แต่เดิมเกิดขึ้นจากจำนวนหุ้นทั้งหมดในบริษัทตกเป็นกรรมสิทธิ์และถือโดยผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียว หรือมิฉะนั้นก็เกิดจากการจัดตั้งบริษัทด้วยการสร้างผู้ถือหุ้นเทียม แต่ด้วยเหตุที่ศาลไม่บังคับใช้กฎหมายให้เลิกหรือปรับโครงสร้างบริษัทเมื่อบริษัทมีผู้ถือหุ้นเหลือเพียงคนเดียวและศาลก็ไม่ได้พิพากษาว่าบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นเทียมเป็นบริษัทที่จัดตั้งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ฉะนั้น จึงทำให้ตั้งแต่ ค.ศ. 1900 เป็นต้นมา มีบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวในทางความเป็นจริงเกิดขึ้นในเยอรมนีอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในช่วง ค.ศ. 1905 ในเบอร์ลิน บริษัทธุรกิจครอบครัวมักเป็นบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวในทางความเป็นจริง จนกระทั่งปี ค.ศ.

1980 จึงมีกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดผู้ถือหุ้นคนเดียว และต่อมาเยอรมนีได้แก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับ EEC Company Law Directive No. 12 ซึ่งมีผลใช้บังคับในปี ค.ศ. 1989 ทั้งนี้ ก่อนที่จะมีการแก้ไขกฎหมายให้บุคคลคนเดียวตั้งบริษัทได้ กฎหมาย GmbH บัญญัติว่า ถ้าจำนวนผู้ถือหุ้นของบริษัทลดเหลือน้อยกว่าสองคนจะต้องเลิกบริษัทหรือมิฉะนั้นก็จะต้องปรับโครงสร้างบริษัท อย่างไรก็ตามไม่ปรากฏว่าศาลเยอรมนีพิพากษาให้บริษัทที่มีผู้ถือหุ้นเหลือเพียงคนเดียวต้องเลิกและชำระบัญชี แสดงว่าศาลเยอรมนีรับรองให้มีบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวโดยปริยาย และเป็นบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันว่าเป็นบริษัท ผู้ถือหุ้นคนเดียวในทางความเป็นจริง[182] ในปี ค.ศ. 1980 เยอรมนีแก้ไขกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัด (GmbH) อนุญาตให้บุคคลคนเดียวจดทะเบียนจัดตั้งบริษัททั้งนี้ กฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของเยอรมนี บัญญัติหลักเกณฑ์เฉพาะบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวไว้ดังนี้[183]

3.2.1 การจัดตั้งบริษัท

การเริ่มก่อตั้งบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียว กฎหมาย GmbH มาตรา 1 บัญญัติว่า“ภายใต้กฎหมายนี้ บริษัทจำกัดความรับผิดอาจจัดตั้งเพื่อวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดโดยบุคคลคนเดียวหรือหลายคนก็ได้” และมาตรา 2 ของ AG บัญญัติว่า “บุคคลคนเดียวหรือหลายคนจะจัดทำข้อบังคับเพื่อจัดตั้งบริษัทก็ได้” จากบทบัญญัติกฎหมายบริษัททั้งสองฉบับจะเห็นได้ว่าบุคคลคนเดียวมีสิทธิจัดตั้งบริษัทเอกชนจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด อย่างไรก็ตามมาตรา 7 กำหนดว่าผู้ถือหุ้นคนเดียวจะต้องชำระค่าหุ้นก่อนที่จะจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดความรับผิดตามที่กฎหมายกำหนด ผู้ก่อตั้งบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ ในการก่อตั้งบริษัทย่อมมีผู้เข้าชื่อซื้อหุ้นเพียงคนเดียว ในกรณีนี้ย่อมออกเพียงหุ้นเดียวซึ่งมีมูลค่าเท่ากับสิ่งที่นำมาลงหุ้น

3.2.2 การบริหารจัดการของบริษัท

1) บริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวก็ต้องมีข้อบังคับเช่นเดียวกับบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคน

---

[182] Assamen M. Tessemen. *Comparative Single-Member Companies of Germany, France and England: A Recommendation of Ethiopia*. Social Sicence Reseach Network (December 2012) 9, Retrieved November 10, 2015, from http://papers.ssrn.com/so13/papers.cfm?abstract_id=2193070. อ้างใน เสถียรภาพ นาหลวง. *แนวทางการปฏิรูปกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นประเทศเศรษฐกิจพัฒนา*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2559. หน้า 73-74.

[183] เสถียรภาพ นาหลวง. *แนวทางการปฏิรูปกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นประเทศเศรษฐกิจพัฒนา*. หน้า 74-77.

ข้อบังคับเป็นตราสารการจัดโครงสร้างวิธีการจัดการบริษัท ซึ่งมาตรา 6 ของกฎหมาย GmbH กำหนดว่า GmbH ต้องมีกรรมการผู้จัดการ (Managing Director) หนึ่งคนขึ้นไปจะเป็นผู้ถือหุ้นหรือบุคคลภายนอกก็ได้ตามที่ข้อบังคับกำหนด กรรมการผู้จัดการมีความสามารถจะเข้าทำธุรกรรมโดยไม่จำกัด จากบทบัญญัติดังกล่าวแสดงว่าผู้ถือหุ้นคนเดียวจะจัดการบริษัทด้วยตนเองหรือจะมอบอำนาจให้บุคคลอื่นเป็นผู้จัดการก็ได้

2) วิธีการครอบงำกิจการ

โดยหลักการแล้วเป็นอำนาจของผู้ถือหุ้น ได้แก่ อำนาจแต่งตั้งหรือถอนกรรมการ และอำนาจในการไต่ถามถึงกิจการ ซึ่งกฎหมายกำหนดหน้าที่ของกรรมการผู้จัดการไว้ว่าจะต้องรายงานกิจการให้ผู้ถือหุ้นทราบโดยไม่ชักช้า และจะต้องยินยอมให้ผู้ถือหุ้นตรวจสอบสมุดบัญชีของบริษัท เว้นแต่สภาวะแวดล้อมเฉพาะ เช่น ผู้ถือหุ้นจะใช้ข้อมูลไปในทางที่จะเกิดความเสียหายแก่บริษัท กรรมการผู้จัดการก็ไม่มีหน้าที่ต้องอนุญาตดังกล่าว กฎหมายของเยอรมันมิได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวต้องจัดประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นหรือไม่ แต่มาตรา 48 ของกฎหมายบริษัทจำกัดความรับผิดกำหนดว่าการลงมติของผู้ถือหุ้นในบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวต้องทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อผู้ถือหุ้นโดยไม่ชักช้า[184]

3.2.3 การชำระค่าหุ้น

บริษัทที่จัดตั้งขึ้นโดยมีผู้ถือหุ้นคนเดียวจะมีการออกหุ้นเพียงหนึ่งหุ้น กฎหมายบริษัทก่อนปี ค.ศ.2008 กำหนดให้ผู้ถือหุ้นจะต้องชำระค่าหุ้นด้วยเงินอย่างน้อยร้อยละห้าสิบ หรือต้องชำระเต็มจำนวน ถ้าชำระค่าหุ้นด้วยทรัพย์สินอย่างอื่น เงินค่าหุ้นที่ยังชำระไม่ครบผู้ถือหุ้นต้องจัดหาหลักประกันสำหรับเงินค่าหุ้นที่ยังขาดอยู่นั้นตามมาตรา 7(2) แต่ถ้าหลังจากที่จดทะเบียนบริษัทแล้วสามปี จำนวนหุ้นตกเป็นสิทธิของผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียว หรือหุ้นตกเป็นของผู้ถือหุ้นและของบริษัทฝ่ายละครึ่ง ผู้ถือหุ้นจะต้องชำระค่าหุ้นที่ยังค้างชำระนั้นภายในสามเดือนนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว หากไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติดังกล่าว ก็จะต้องเลิกบริษัท อย่างไรก็ตามในปัจจุบันกฎหมายกำหนดว่า ในกรณีที่บริษัทจัดตั้งโดยมีผู้ถือหุ้นคนเดียว ผู้ถือหุ้นไม่จำเป็นจะต้องจัดหาหลักประกันสำหรับทุนเรือนหุ้นที่ชำระไม่ครบ (ถ้าผู้ถือหุ้นไม่เลือกที่จะชำระค่าหุ้นเต็มมูลค่าหุ้น)[185]แต่ระเบียบการจดทะเบียนบริษัทกำหนดว่าในวันจดทะเบียนจะต้องแสดงบัญชีเงินฝากธนาคารพร้อมกับเอกสารการจดทะเบียน[186] บริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวจะเริ่มต้นด้วยทุนจดทะเบียน 1

---

[184] เสถียรภาพ นาหลวง. *เรื่องเดียวกัน.*

[185] Ibid., p. 74.

[186] เสถียรภาพ นาหลวง. *เรื่องเดียวกัน.*

ยูโร ก็ได้ แต่ต้องสะสมทุนเรือนหุ้นให้ครบทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ จำนวน 25,000 ยูโร เช่นเดียวกับบริษัทเอกชนจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นหลายคน แต่ออกหุ้นได้เพียงหนึ่งหุ้นเท่ากับทุนเรือนหุ้น โดยที่กฎหมาย GmbH ได้บัญญัติรับรองหลัก Authorized Capital ดังนั้น การชำระค่าหุ้นของบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวก็อยู่ภายใต้หลักดังกล่าวเช่นกัน[187]

สรุปได้ว่า กฎหมายบริษัทเยอรมนี บัญญัติกฎหมายบริษัทมหาชนและบริษัทเอกชน แยกออกจากกัน โดยบัญญัติอยู่ในรูปรัฐบัญญัติ (Act) สามารถแบ่งบริษัทออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ บริษัทมหาชนหรือบริษัทหุ้น (AG) และบริษัทเอกชน (GmbH) และตั้งแต่ปี ค.ศ. 2008 เป็นต้นมา เยอรมนีได้บังคับใช้กฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดขนาดจิ๋วหรือ UG บริษัทเอกชนจำกัดของเยอรมนีเป็นบริษัทระบบปิด และต้องมีทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ โดย GmbH เป็นบริษัทเอกชนทั่วไป UG เป็นบริษัทผู้ประกอบการ[188]เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบบริษัทมหาชนกับบริษัทเอกชนของเยอรมนี ผู้ศึกษาจึงได้เปรียบเทียบความแตกต่างไว้แล้วตามที่ปรากฏในตารางข้างใต้นี้

ตารางที่ 3.2 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างบริษัทเอกชนขนาดจิ๋ว (UG) กับ บริษัทเอกชนจำกัด (GmbH)

รูปแบบ	UG	GmbH
โครงสร้างผู้ถือหุ้น	1 คนขึ้นไป	1 คนขึ้นไป
โครงสร้างการจัดการ	กรรมการ 1 คนขึ้นไป	กรรมการ 1 คนขึ้นไป
ทุนจดทะเบียน	1 ยูโร แต่ต้องสะสมทุนให้ถึง 25,000 ยูโร	25,000 ยูโร
การจำกัดสิทธิการโอนหุ้น	ใช่	ใช่
ระบบภาษีเงินได้	ภาษีเงินได้นิติบุคคล CIT	ภาษีเงินได้นิติบุคคล CIT
สถานะ	นิติบุคคล	นิติบุคคล
ความรับผิด	จำกัด	จำกัด

ที่มา: เสถียรภาพ นาหลวง. (2559, หน้า 77)

[187] เสถียรภาพ นาหลวง. *เรื่องเดียวกัน.*

[188] เสถียรภาพ นาหลวง. *เรื่องเดียวกัน.* หน้า 76.

จากการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศอังกฤษ และประเทศเยอรมนี อาจกล่าวได้ว่า แม้บทบัญญัติกฎหมายบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศอังกฤษจะเกิดขึ้นช้ากว่าประเทศเยอรมนี แต่มีการพัฒนากฎหมายให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมได้รวดเร็วกว่า เนื่องจากการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศอังกฤษในปัจจุบันสามารถจัดตั้งได้ง่าย สะดวกและรวดเร็วใช้เวลาเพียงหนึ่งวัน ในขณะที่ประเทศเยอรมนียังต้องใช้เวลาในการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวอย่างน้อย 7 วัน เนื่องจากมีวิธีการที่ยุ่งยากซับซ้อนและเคร่งครัดกว่า อย่างไรก็ตาม ทั้งสองประเทศต่างก็อนุญาตให้บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ไม่ว่าจะเป็นคนในชาติหรือต่างชาติ สามารถเป็นผู้เริ่มก่อการตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้เช่นเดียวกัน โดยในประเทศอังกฤษนั้น บริษัทจำกัดคนเดียวสามารถจดทะเบียนจัดตั้งได้ด้วยทุนจดทะเบียนเพียง 1 ปอนด์ ส่วนในประเทศเยอรมนี บริษัทจำกัดความรับผิดโดยทั่วไปที่เรียกว่า GmbH จะต้องมีทุนจดทะเบียนขั้นต่ำอย่างน้อย 25,000 ยูโร หากบริษัทจำกัดความรับผิดใดมีทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ 1 ยูโร หรือทุนจดทะเบียนน้อยกว่า 25,000 ยูโร จะถูกจำแนกอยู่ในประเภทผู้ประกอบการ หรือ Mini GmbH[189]

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาขอสรุปเปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศอังกฤษ และประเทศเยอรมนี ไว้ตามตารางที่ปรากฏดังนี้

ตารางที่ 3.3 แสดงการเปรียบเทียบกฎหมายการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศอังกฤษ และประเทศเยอรมนี

หัวข้อ/ประเทศ	อังกฤษ	เยอรมนี
วิวัฒนาการของกฎหมาย	บทบัญญัติกฎหมายเกิดขึ้นช้ากว่าเยอรมนี แต่การพัฒนาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้รวดเร็วกว่า	บทบัญญัติกฎหมายเกิดขึ้นเร็วกว่าอังกฤษ แต่การพัฒนาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้ช้ากว่า
รูปแบบของกฎหมาย	ใช้กฎหมายฉบับเดียวกันกับบริษัทจำกัดหลายคน	ใช้กฎหมายฉบับเดียวกันกับบริษัทจำกัดหลายคน
ผู้มีสิทธิจัดตั้ง	- บุคคลธรรมดา และนิติบุคคล	- บุคคลธรรมดา และนิติบุคคล

[189] ชริตา ถิรธรรม์ธาดา. *การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวโดยนิติบุคคล*. หน้า 67.

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

หัวข้อ/ประเทศ	อังกฤษ	เยอรมนี
ขั้นตอนการจดทะเบียนจัดตั้งตราสารจัดตั้ง	- คนในชาติ และคนต่างชาติสะดวก ภายในวันเดียว ระบบตราสารคู่ - หนังสือบริคณห์สนธิ - ข้อบังคับบริษัท	- คนในชาติ และคนต่างชาติยุ่งยากกว่าใช้เวลาหลายวัน ระบบตราสารเดี่ยว - ข้อบังคับของบริษัท
วัตถุประสงค์ของบริษัท	ไม่ต้องระบุวัตถุประสงค์ของบริษัทลงในตราสารจัดตั้ง	ต้องระบุวัตถุประสงค์ของบริษัทลงในตราสารจัดตั้ง
ทุนจดทะเบียน	- ไม่มีการกำหนดขั้นต่ำ - ไม่ใช้ Authorized Capital กับบริษัทเอกชนจำกัดคนเดียว	UG ไม่มีการกำหนดขั้นต่ำ GmbH ขั้นต่ำ 25,000 ยูโร - ใช้ Authorized Capital กับบริษัทเอกชนจำกัดคนเดียวแบบ GmbH
ประเภทของบริษัทคนเดียว	Company Limited	- GmbH - Mini GmbH (UG)

ที่มา: ชริตา ถิรธรรม์ธาดา. (2560, หน้า 67-68)

4. กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของสาธารณรัฐประชาชนจีน

สาธารณรัฐประชาชนจีน (จีน) ได้เริ่มนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจมาตั้งแต่ช่วง ค.ศ. 1978 นับตั้งแต่อดีตประธานาธิบดี เติ้ง เสี่ยว ผิง ของจีนใช้นโยบายเศรษฐกิจแบบเสรี (Free Economy) พร้อมกับการปฏิรูปเศรษฐกิจเมื่อปี พ.ศ.2523 หรือเมื่อประมาณ 40 กว่าปีที่ผ่านมาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Sized Enterprises : SMEs) ในประเทศจีน เริ่มเป็นที่รู้จักและเข้าใจว่าเป็นกลไกหลักที่สำคัญในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลจีนได้เริ่มต้นด้วยการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมในเขตพื้นที่เมืองต่างๆ[190] เพื่อยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจากรูปแบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมเป็นระบบเศรษฐกิจการตลาด (Economic Market) ที่ใช้ราคาเป็นปัจจัยขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ทำให้ประเทศจีนได้นำระบบกฎหมายบริษัทของประเทศเสรีนิยมมาใช้เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนเศรษฐกิจหลังจากที่ตรากฎหมายบริษัทมาใช้ ส่งผลให้บริษัทในประเทศจีนขยายตัวอย่างรวดเร็วและมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของจีน ทำให้จีนกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรม ถือได้ว่าประเทศจีนเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ใช้กฎหมายบริษัทเป็นเครื่องมือพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวหน้า จากการเร่งพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นประเทศที่มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของประเทศจีน กลายเป็นประเทศที่มีบทบาทอย่างมากต่อความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศในทวีปเอเชีย และกลายเป็นจุดเชื่อมโยงการค้าระหว่างประเทศที่สำคัญนอกเหนือจากญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ จัดได้ว่าประเทศจีนเป็นประเทศอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในเอเชียเท่านั้น แต่ยังเป็นประเทศอุตสาหกรรมระดับโลก[191]

นับตั้งแต่ประเทศจีนใช้นโยบายเศรษฐกิจแบบเสรี (Free Economy) พัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Sized Enterprises : SMEs) ให้กลายเป็นจุดเริ่มต้นของแรงผลักดันสำหรับภาคธุรกิจเอกชนที่ส่งผลให้เป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจการตลาด และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศติดตามมา จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมคิดเป็นร้อยละ 99 ของธุรกิจทั้งหมดในจีน จำนวนมากกว่าร้อยละ 80 ได้มีการลงทะเบียนกับภาครัฐ นับถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2560 ในจำนวนนี้เป็นวิสาหกิจขนาดย่อม 23.28 ล้านราย เป็นธุรกิจส่วนตัว 50 ล้านราย มีมูลค่าคิดเป็นร้อยละ 60 ของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ (จีดีพี.) นอกจากนี้ ธุรกิจดังกล่าวยังเป็นแหล่งสร้างงานที่สำคัญให้กับคนในประเทศถึงร้อยละ 82

---

[190] ชุติระ ระบอบ, ชีรวิทย์ สุรีรัตนันท์, พิษณุ วรรณกูล, พรวิสา ทาระคำ, อภิญญา ไกรสำโรง, ชณิชา หมอยาดี, พัชรา โพชะนิกร. การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในสาธารณรัฐประชาชนจีน. *วารสารธุรกิจปริทัศน์*. ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2562). หน้า 200-201.

[191] เสถียรภาพ นาหลวง. *แนวทางการปฏิรูปกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นประเทศเศรษฐกิจพัฒนา*. หน้า 171.

สามารถสร้างงานในเขตเมืองจำนวน 44.7 ล้านราย ในชนบทจำนวน 25.6 ล้านราย หน่วยธุรกิจจำนวน 6.518 ล้านหน่วย เป็นผู้ประกอบการที่มีรายได้เกินกว่า 5 ล้านหยวนจำนวนทั้งสิ้น 452,872 ราย แบ่งออกเป็นขนาดใหญ่ 3,742 ราย ขนาดกลาง 42,906 ราย และขนาดเล็ก 406,224 ราย ทำให้สร้างรายได้ทางภาษีคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 50 ของรายได้จากภาษีทั้งหมดของภาครัฐ และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 60 ของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ (Xihua. 2017)[192]

การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยผ่านสื่อพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ทำให้ประเทศจีนก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำทางด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของโลก ได้ยกระดับธุรกิจอุตสาหกรรมดั้งเดิม ทั้งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และส่งเสริมช่องทางการค้าให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยในช่วงระยะเวลาหนึ่งปีชาวจีนซื้อสินค้าผ่านช่องทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ระหว่างประเทศเฉลี่ย 18 ครั้งต่อคนต่อปีเปรียบเทียบกับจำนวน 7 ครั้งในปี พ.ศ. 2558 (Volker Lorenz, 2019) อีกทั้งสำนักงานบริหารอุตสาหกรรมและการค้าแห่งชาติของจีน (State Administration for Industry and Commerce of the People's Republic of China : SAIC) ได้เปิดให้บริการระบบการจดทะเบียนทางธุรกิจในลักษณะผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั่วประเทศจีนภายในสิ้นปี พ.ศ. 2560 เพื่ออำนวยความสะดวกและลดขั้นตอนการจัดตั้งบริษัท รวมถึงลดต้นทุนของบริษัทที่เกิดจากส่วนกลาง ซึ่งระบบดังกล่าวมีคุณลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก เอกสารทุกประเภทสามารถยื่นออนไลน์ในลักษณะไม่มีการใช้เอกสารหรือไร้กระดาษ (Paperless) ประการที่สอง ผู้ยื่นขอสามารถยื่นเอกสารได้จากทุกสถานที่ โดยไม่ต้องมีการพบเจ้าหน้าที่เพื่อตรวจสอบเอกสาร และประการสุดท้าย การยื่นเอกสารออนไลน์ไม่มีค่าใช้จ่ายหรือค่าธรรมเนียมแต่อย่างใด อันนับเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจีนเป็นอย่างมาก (China Industry News, 2019)[193]

จากการที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่วนใหญ่จะเป็น วิสาหกิจส่วนบุคคล (Individual Enterprise) ปัจจุบันเรียกเรียกว่า บริษัทเอกชน (Private-run Enterprise) ผู้ศึกษาจึงได้เลือกศึกษากฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของสาธารณรัฐประชาชนจีน (จีน) ที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว ดังนี้

4.1 ระบบกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของจีน

4.1.1 ความเป็นมาของระบบกฎหมายบริษัทเอกชนของประเทศจีน

---

[192] ชุติระ ระบอบ และคณะ. *การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในสาธารณรัฐประชาชนจีน*. หน้า 201-202.

[193] ชุติระ ระบอบ และคณะ. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 212-213.

ประเทศจีนมีกฎหมายบริษัทบังคับใช้มาตั้งแต่ปี 1904 หรือสมัยราชวงศ์ชิง[194] แต่เมื่อเปลี่ยนระบบการปกครองเป็นสังคมนิยมและเปลี่ยนชื่อประเทศเป็นสาธารณรัฐประชาชนจีน กฎหมายบริษัทฉบับดังกล่าวได้ถูกยกเลิกไป จนกระทั่งเมื่อจีนปฏิรูปเศรษฐกิจจากระบบเศรษฐกิจสังคมนิยมเป็นระบบเศรษฐกิจการตลาด (Economic market) จึงได้นำระบบกฎหมายบริษัทมาใช้อีกครั้ง โดยเริ่มจากรัฐบาลเขตเศรษฐกิจพิเศษนครเซินเจิ้น (Government of Shenzhen Special Economic Zone: GSSEZ) ได้ตรากฎหมายบริษัทจำกัดโดยหุ้นชั่วคราว (Tentative Provisions of Shenzhen Municipality on Companies Limited by Shares) หลังจากนั้นมณฑลกวางตุ้งหรือกว่างตง (Guangdong) ได้ออกระเบียบเกี่ยวกับบริษัทจำกัดโดยหุ้น (Regulations on Companies Limited by Shares)[195] ในปี 1993 สภาสูงสุดของประชาชน (The People's Congress) ได้ผ่านกฎหมายบริษัท (Company Law) ซึ่งมีผลใช้บังคับในต้นปี 1994 โดยแบ่งบริษัทออกเป็นสองประเภท คือ บริษัทจำกัดความรับผิดและบริษัทร่วมหุ้นหรือบริษัทหุ้น บริษัทจำกัดความรับผิดในระบบกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของจีนฉบับนี้ต้องมีผู้ถือหุ้นอย่างน้อยสองคนแต่ไม่เกิน 50 คน และมีทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ 100,000 หยวน ถึง 500,000 หยวน แล้วแต่ประเภทของกิจการของบริษัท (การผลิต การขายสินค้า และการขายบริการ) สำหรับบริษัทร่วมทุนซึ่งมีสภาพเป็นบริษัทมหาชนโดยพัฒนามาจากบริษัทจำกัดความรับผิดโดยหุ้น (Limited Liability Company By Shares) ต้องมีผู้ถือหุ้นอย่างน้อยสองคนและต้องมีทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ 10,000,000 หยวน[196] ต่อมาในปี ค.ศ.2005 สภาสูงสุดของประชาชนได้ผ่านกฎหมายบริษัท (Company Law 2005) ออกมาใช้บังคับแทนกฎหมายฉบับปี ค.ศ. 1993 โดยมีผลบังคับเมื่อวันที่ 1 มกราคมปี 2006 เป็นต้นมา กฎหมายฉบับใหม่ยังใช้บังคับกับบริษัทความรับผิดจำกัด และบริษัทรวมหุ้น กฎหมายฉบับนี้ได้เปลี่ยนแปลงหลักการและสาระสำคัญของกฎหมายฉบับก่อนหน้านี้หลายประการ เช่น อนุญาตให้บริษัทที่จำนวนผู้ถือหุ้นลดเหลือเพียงคนเดียว บริษัทสามารถจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเป็นบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียว ลดจำนวนทุนจดทะเบียนขั้นต่ำของบริษัทจำกัดความรับผิดที่มีผู้ถือหุ้นหลายคน เป็นต้น นอกจากนี้กฎหมายฉบับนี้ยังให้ความสำคัญต่อนักลงทุนชาวต่างชาติในประเทศจีน เพราะกฎหมายกำหนดว่าการลงทุน

---

[194] เสถียรภาพ นาหลวง. *แนวทางการปฏิรูปกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นประเทศเศรษฐกิจพัฒนา*. หน้า 172.

[195] Nicholas C. Howson. China's Company Law: One Step Forward, Two Steps Back—A Modest Complain. *Columbia Journal of Asia Law*, (January 1997): 136 -137.

[196] Daniel C.K. Chow. *The Legal System of the People's Republic of China*. Minnesota: Tomson West. 2003. pp. 350 – 353.

โดยชาวต่างชาติต้องกระทำในรูปของบริษัทจำกัดความรับผิด[197]จีนได้ปฏิรูปกฎหมายบริษัทในปี ค.ศ.2013 ยกเลิกระบบทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ (Minimum Capital Requirement) แล้วรับเอาระบบทุนจดทะเบียนอนุญาต (Authorized Capital) มาใช้แทนตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 2014 เป็นต้นมาการปฏิรูปกฎหมายครั้งนี้ทำให้แนวคิดทุนจดทะเบียนขั้นต่ำที่อยู่ในกฎหมายจีนมานานหลายสิบปีได้ถูกยกเลิกไป[198]

4.1.2 แนวคิดกฎหมายบริษัทเอกชนของประเทศจีน

แนวคิดระบบกฎหมายจีนเป็นไปตามความเปลี่ยนแปลงนโยบายเศรษฐกิจของประเทศในแต่ละช่วงเวลา อย่างเช่นในยุคเริ่มต้นปฏิรูปเศรษฐกิจเป็นไปเพื่อรับการลงทุนจากต่างประเทศและเพื่อให้ผู้ประกอบการชาวจีนได้เรียนรู้จากผู้ประกอบการจากต่างประเทศ กฎหมายองค์กรธุรกิจหลักในยุคนี้มีสองฉบับ คือ กฎหมายกิจการร่วมค้ากับต่างประเทศ (Law on Sino-Foreign Joint Venture) และกฎหมายผู้ประกอบการชาวต่างประเทศ (Law on Wholly-Owned Enterprises) และเมื่อย่างเข้าสู่ช่วงศตวรรษที่ยี่สิบเอ็ดประเทศจีนมีนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมบริษัทจีนให้มีความเข้มแข็ง และเพื่อคุ้มครองเจ้าหนี้ จึงได้ปฏิรูปกฎหมายในเชิงระบบด้วยการตรากฎหมายบริษัทขึ้นบังคับใช้ ซึ่งถือว่ากฎหมายฉบับนี้ได้ยกเลิกแนวคิดเดิมของกฎหมายองค์กรธุรกิจ โดยกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดบริษัทไว้ 2 รูปแบบคือ 1. บริษัทความรับผิดจำกัด (Youxian Gongsi) และ 2.บริษัทร่วมทุน (JSC) อีกทั้ง กฎหมายฉบับนี้ยังกำหนดให้นักลงทุนต่างชาติต้องประกอบกิจการผ่านบริษัทความรับผิดจำกัด ซึ่งในยุคนี้ประเทศจีนได้นำระบบบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจนทำให้ประเทศจีนกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรม แต่กฎหมายบริษัทในยุคนี้ยังคงเดินตามแนวคิดทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ (Minimum Capital Requirement: MCR) แบบภาคพื้นยุโรป[199] ต่อมาประเทศจีนมีนโยบายที่จะส่งเสริมตลาดภายในและส่งเสริมให้บริษัทจีนไปลงทุนในต่างประเทศภายใต้นโยบายการมุ่งไปลงทุนทั่วโลก (Going Global) จึงได้ปฏิรูปกฎหมายบริษัทในปี ค.ศ. 2013 ด้วยการยกเลิกระบบทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ(Minimum Capital Requirement) แล้วรับเอาระบบทุนจดทะเบียนอนุญาต (Authorized Capital) มาใช้ปฏิบัติ[200]

---

[197]Steven M. Nickson. Introduction to the New Company Law of the People's Republic of China. *Pacific Rim Law & Policy Journal,* 16 (January 2007), 1– 4.

[198] เสถียรภาพ นาหลวง. *เรื่องเดียวกัน.* หน้า 172-173.

[199] Ibid.

[200] เสถียรภาพ นาหลวง. *เรื่องเดียวกัน.* หน้า 173.

การยกเลิกระบบ MCR ทำให้ระบบการจดทะเบียนบริษัทมีความง่ายและสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น มูลเหตุสำคัญที่ทำให้ประเทศจีนต้องปฏิรูปกฎหมายบริษัทมาจากประเทศที่พัฒนาเศรษฐกิจแล้วได้ปฏิรูปกฎหมายบริษัทในเชิงระบบเพื่อส่งเสริมการแข่งขันทางเศรษฐกิจ แต่กฎหมายจีนยังยึดติดกับหลักการเก่าอยู่ ทำให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบทุนจดทะเบียนขั้นต่ำได้สร้างภาระด้านต้นทุนให้แก่ผู้ประกอบการแต่ไม่สามารถเป็นหลักประกันแก่เจ้าหนี้ได้ในทางความเป็นจริง อีกทั้งยังทำให้การพัฒนาบริษัทกระทำได้ยาก เพราะมีผลกระทบต่อสภาพคล่อง[201]การปฏิรูปกฎหมายครั้งนี้ทำให้จีนมีบริษัทรูปแบบใหม่เรียกว่า บริษัทหนึ่งหยวนจีน (One-Yuan Chinese Company)[202]ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาระบบกฎหมายบริษัทของจีนให้สามารถรองรับตลาดเศรษฐกิจที่เปลี่ยนรูปแบบไป แม้จีนได้ปฏิรูปกฎหมายบริษัทมาเป็นระยะ แต่ยังคงต้องพัฒนากฎหมายต่อไปเพื่อให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่

4.2 รูปแบบกฎหมายบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวของประเทศจีน

กฎหมายบริษัทของจีนปี ค.ศ. 2005 อนุญาตให้บุคคลคนเดียวตั้งบริษัทได้ เป็นผลให้จีนมีบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวอย่างที่ใช้ปฏิบัติในยุโรป รูปแบบของบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวของจีนมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายบริษัทและรับเอาบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวมาจากประเทศตะวันตกมาใช้บังคับโดยมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างไปจากบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวในประเทศต้นแบบ[203]

จีนมีความคุ้นเคยกับบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวมานานแล้ว เพราะก่อนที่จีนจะรับระบบกฎหมายบริษัทคนเดียวตามแบบตะวันตกมาใช้ในปี ค.ศ. 2005 จีนมีบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวสองประเภท คือ วิสาหกิจที่รัฐเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว และวิสาหกิจที่ชาวต่างประเทศเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว มีความแตกต่างกันดังนี้[204]

ประเภทที่หนึ่ง วิสาหกิจที่รัฐเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว (Wholly State-Owned Enterprises:WSOEs) เป็นบริษัทที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายบริษัทปี ค.ศ. 1993 ซึ่งมาตรา 64 บัญญัติว่า “วิสาหกิจที่รัฐเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียวเป็นบริษัทที่จัดตั้งโดยสถาบันที่มีอำนาจลงทุนของรัฐบาลหรือหน่วยงานที่มีอำนาจของรัฐบาล” บริษัทประเภทนี้จะมีองค์การของรัฐเป็นเจ้าของและเป็นผู้

---

[201] Ibid.

[202] Colin Hawes et al. Introducing the One-Yuan Chinese Company: Impacts of 2014 PRC Company Law Amendments on Shareholder Liability and Creditor Protection. *Social Science Research Network*, (January 2015), 1-19.

[203] เสถียรภาพ นาหลวง. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 180.

[204] เสถียรภาพ นาหลวง. *เรื่องเดียวกัน*.

ลงทุนแต่เพียงผู้เดียวซึ่งอาจเทียบได้กับรัฐวิสาหกิจ แต่กฎหมายดังกล่าวกำหนดให้ประกอบกิจการในรูปของบริษัทถือว่าบริษัทประเภทนี้เป็นบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวตามระบบกฎหมายบริษัทของจีน[205] ในปัจจุบัน WSOE บัญญัติไว้ในกฎหมายบริษัท หมวด 2 ส่วนที่ 4 มาตรา 65 ถึง มาตรา 71

ประเภทที่สอง วิสาหกิจที่ชาวต่างประเทศเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว (Wholly Foreign-Owned Enterprises -WFOEs) คือ วิสาหกิจที่มีเจ้าของเพียงคนเดียวเป็นนิติบุคคลต่างประเทศหรือชาวต่างประเทศ วิสาหกิจประเภทนี้มีฐานะเป็นบริษัทตามกฎหมายของจีน และถือว่าเป็นบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวอีกประเภทหนึ่ง

นอกจากบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวทั้งสองรูปแบบดังกล่าวแล้ว จีนยังรับเอาบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวมาบัญญัติไว้ในกฎหมายบริษัทปี 2005 โดยบัญญัติเป็นบทเฉพาะไว้ในหมวด 2ส่วนที่ 3 “บทบัญญัติเฉพาะบริษัทจำกัดความรับผิดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียว” ตั้งแต่มาตรา 58 ถึง มาตรา 64 นักกฎหมายจีนถือว่าการที่สภาได้ผ่านกฎหมายบริษัทฉบับใหม่โดยบรรจุบทบัญญัติของบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวไว้ด้วย เป็นความก้าวหน้าของกฎหมายนิติบัญญัติครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์ของประเทศจีน ซึ่งยังคงมีการปรับปรุงให้มีความทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก[206]

ในปี ค.ศ. 2005 ประเทศจีนแก้ไขปรับปรุงกฎหมายบริษัทและรับเอาบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวมาจากประเทศตะวันตกมาใช้บังคับ โดยกำหนดหลักเกณฑ์หรือรูปแบบบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวภายใต้กฎหมายบริษัท ค.ศ. 2005 ไว้เป็นการเฉพาะ ในบทที่ 2 ส่วนที่ 3 เป็นบทบัญญัติพิเศษที่ใช้เฉพาะบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวเริ่มตั้งแต่มาตรา 58 ถึง มาตรา 64 โดยมาตรา 58 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า “บทบัญญัติของมาตรานี้ให้ใช้บังคับแก่การจดทะเบียนและการจัดกิจการของบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียว แต่ถ้าไม่มีบทบัญญัติใดที่จะใช้บังคับกับกรณีดังกล่าวได้ ให้นำส่วนที่ 1 และ 2 ของหมวดหนึ่มาใช้บังคับ” ดังนี้[207]

1) ความหมายและลักษณะของบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียว เรื่องนี้มาตรา 58 วรรคสองบัญญัติว่า “เพื่อวัตถุประสงค์ของกฎหมายนี้ บริษัทจำกัดความรับผิดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวหมายถึงบริษัทจำกัดความรับผิดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล”

---

[205] Beihui Mao. A Comparative Study of Legal Framework for Single Member Company in European Union and China. *Journal Politics and Law*, 5, 3 (May, 2012), p.8.

[206] Ibid. p.1.

[207] เสถียรภาพ นาหลวง. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 180.

บทบัญญัตินี้แสดงว่าบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวมีได้ทั้งบริษัทเอกชนจำกัดที่ตั้งขึ้นโดยมีผู้ถือหุ้นคนเดียวเท่านั้น และบริษัทเอกชนจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นหลายคน ต่อมาเมื่อจำนวนผู้ถือหุ้นลดเหลือเพียงคนเดียวและหุ้นตกเป็นสิทธิของผู้ถือหุ้นคนเดียว ซึ่งเป็นลักษณะของบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวตามความเป็นจริง (De-facto one membre companies) แต่อย่างไรก็ตามยังคงมีนักวิชาการชาวจีนได้ให้ความเห็นแย้งว่า กฎหมายไม่ได้กำหนดนิยามครอบคลุมถึงที่บริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวตามความเป็นจริง(De facto single membre company) ในกรณีบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนแต่จำนวนผู้ถือหุ้นลดเหลือเพียงคนเดียว ย่อมไม่สามารถนำบทบัญญัติเฉพาะของบริษัทผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวมาบังคับใช้ได้ และการใช้บทบัญญัติเฉพาะดังกล่าวบัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองเจ้าหนี้มิให้ถูกฉ้อฉลเท่านั้น[208]

2) ทุนจดทะเบียน ก่อนปี ค.ศ. 2013 มาตรา 59 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า“บริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวต้องมีทุนจดทะเบียน (Registered Capital) ขั้นต่ำ 100,000 หยวน ผู้ถือหุ้นจะต้องชำระค่าหุ้นเต็ม (One Lump Sum) ตามที่กำหนดจำนวนทุนจดทะเบียนไว้ในข้อบังคับ”

บทบัญญัตินี้แสดงให้เห็นว่ากฎหมายกำหนดทุนจดทะเบียนขั้นต่ำของบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวไว้สูงกว่าบริษัทผู้ถือหุ้นหลายคน เพื่อต้องการให้ผู้ที่มีความสามารถทางการเงินที่ดีเพียงพอเป็นผู้ดำเนินกิจการในรูปของบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียว เท่ากับกฎหมายสกัดกั้นมิให้ผู้ที่มีเงินทุนน้อยจัดตั้งบริษัทที่ผู้ถือหุ้นคนเดียว และบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวก็ไม่อาจเป็นเครื่องมือส่งเสริมธุรกิจขนาดเล็กได้อย่างประเทศในยุโรปและสหรัฐอเมริกา[209] ในปัจจุบันบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวไม่ต้องมีทุนขั้นต่ำเพราะกฎหมายบริษัทปี ค.ศ. 2013 ได้ยกเลิกระบบทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ ดังนั้น บริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวจึงมีทุนจดทะเบียนตั้งแต่ 1 หยวนขึ้นไป ซึ่งเรียกว่า “บริษัทหนึ่งหยวนจีน” (One-Yuan Chinese Company”[210] ทั้งนี้ ประเทศจีนได้ปฏิรูปกฎหมายบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวตามแนวทางของประเทศที่พัฒนาเศรษฐกิจแล้ว อย่างเช่นในประเทศอังกฤษมีบริษัทหนึ่งปอนด์ ในประเทศเยอรมนีและประเทศฝรั่งเศสมีบริษัทหนึ่งยูโร ในสหรัฐก็มีบริษัทหนึ่งดอลลาร์ และในญี่ปุ่นมีบริษัทหนึ่งเยน อย่างไรก็ตามมีนักวิชาการบางฝ่ายได้แสดงความคิดเห็นว่าบริษัทหนึ่งหยวนของจีนอาจจะมีผลกระทบต่อความรับผิดจำกัดของผู้ถือหุ้นและการคุ้มครอง

---

[208] Jianlin Chen. Clash of Corporate Personality Theories: A Comparative Study of One-Member Companies in Singapore and China. *Hong Kong University Law Journal*, (May 2008): 425-452.

[209] เสถียรภาพ นาหลวง. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 181.

[210] Colin Hawes et al*, Op. cit.*

เจ้าหนี้ เนื่องจากผู้ถือหุ้นคนเดียวอาจใช้บริษัทเป็นเครื่องมือกำบังความรับผิดส่วนตัวผ่านความรับผิดจำกัด และการที่บริษัทไม่ต้องมีทุนจดทะเบียนขั้นต่ำจะเป็นผลให้เจ้าหนี้ไม่ได้รับการคุ้มครอง[211]

3) การตั้งบริษัทในเครือหรือบริษัทลูก มาตรา 59 วรรคสอง บัญญัติว่า“บุคคลธรรมดาจะเป็นผู้ลงทุนเพียงผู้เดียวในบริษัทจำกัดความรับผิดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวก็ได้ แต่บริษัทดังว่านั้นจะตั้งบริษัทจำกัดความรับผิดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวขึ้นใหม่ไม่ได้”

บทบัญญัตินี้แสดงให้เห็นถึงข้อห้ามมิให้บริษัทที่ผู้ถือหุ้นคนเดียวซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาจัดตั้งบริษัทขึ้นใหม่ เช่น นายเฉินตั้งบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวขึ้นเพื่อประกอบกิจการตัดเย็บเสื้อผ้า ดังนี้ นายเฉินจะตั้งบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวขึ้นอีกไม่ได้ คงเพราะผู้ร่างกฎหมายเกิดความวิตกว่าผู้ประกอบการจะใช้บริษัทเป็นเครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์ในทางที่มิชอบ เป็นต้นว่าใช้บริษัทเป็นเครื่องมือหลอกลวงหรือฉ้อฉลผู้อื่น แนวคิดนี้ได้ปรากฏอยู่ในร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งนิติบุคคลโดยบุคคลคนเดียว พ.ศ. .... มาตรา 9 ว่า “บุคคลคนหนึ่งอาจขอจัดตั้งนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้หนึ่งนิติบุคคล เว้นแต่เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง” การบัญญัติข้อจำกัดสิทธิของผู้ประกอบการไว้เช่นนี้มีผลเสียมากกว่าผลดี เพราะจะทำให้ธุรกิจไม่ขยายตัว และกฎหมายจะไม่ดึงดูดให้ผู้ประกอบการรายบุคคลก่อตั้งบริษัทเพื่อประกอบธุรกิจ[212]

4) การระบุสภาพของผู้ถือหุ้น มาตรา 60 บัญญัติว่า “บริษัทจำกัดความรับผิดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวจะต้องระบุโดยชัดแจ้งในเอกสารการจดทะเบียนว่า ผู้ถือหุ้นคนเดียวนั้นเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล และในหนังสือรับรองการจดทะเบียนก็ต้องระบุเรื่องดังกล่าวไว้โดยชัดแจ้งด้วย”

5) ข้อบังคับ มาตรา 61 บัญญัติว่า “ผู้ถือหุ้นคนเดียวนั้นต้องจัดทำข้อบังคับ” เหตุผลที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนั้นเพราะมาตรา 23 (3) กำหนดว่าการจดทะเบียนบริษัทต้องทำข้อบังคับเพื่อให้การตั้งบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวมาตรานี้จึงกำหนดให้การตั้งบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวต้องจัดทำข้อบังคับด้วย

6) การประชุมผู้ถือหุ้น มาตรา 62 บัญญัติว่า “ผู้ถือหุ้นคนเดียวนั้นไม่ต้องจัดประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัดความรับผิดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียว ถ้าผู้ถือหุ้นได้ตัดสินใจในเรื่องใดตามที่บัญญัติไว้ใน ข้อ 38 ของกฎหมายนี้ ผู้ถือหุ้นต้องทำหนังสือบันทึกการตัดสินใจนั้นพร้อมกับลงลายมือชื่อไว้ แล้วให้บริษัทเก็บเอกสารดังกล่าวไว้เป็นหลักฐาน”

7) งบดุลและงบการเงิน มาตรา 63 บัญญัติว่า “บริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวต้องจัดทำงบการเงินและรายงานทางบัญชีรับรองโดยสำนักงานตรวจสอบบัญชี (Accounting Firm) ทุกสิ้นปี

---

[211] Ibid.

[212] เสถียรภาพ นาหลวง. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 182.

การเงิน” บริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวมีหน้าที่ต้องจัดทำและยื่นงบดุลและงบการเงินต่อหน่วยงานที่มีอำนาจ และไม่มีกำหนดหลักเกณฑ์หรือรูปแบบเกี่ยวกับงบดุลและงบการเงินของบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวไว้เป็นพิเศษ

8) ความรับผิดของผู้ถือหุ้น มาตรา 64 บัญญัติว่า “ถ้าผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัดความรับผิดมีผู้ถือหุ้นคนเดียวไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินของบริษัทไม่เป็นอิสระจากทรัพย์สินอันเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ถือหุ้น ให้สันนิษฐานว่าผู้ถือหุ้นนั้นต้องรับผิดสำหรับหนี้สินของบริษัท ”

บทบัญญัตินี้แสดงให้เห็นว่า ผู้ถือหุ้นของบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวมีความรับผิดจำกัดแยกต่างหากจากความรับผิดของบริษัท ผู้ถือหุ้นจะรับผิดสำหรับหนี้ของบริษัทก็ต่อเมื่อผู้ถือหุ้นนั้นไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินของตนแยกต่างหากจากทรัพย์สินของบริษัท ดังนั้น หากเกิดข้อพิพาทผู้ถือหุ้นจะต้องพิสูจน์ว่าทรัพย์สินของเขามิได้รวมอยู่กับทรัพย์สินของบริษัท หากพิสูจน์ไม่ได้เช่นนั้นเขาก็จะสูญเสียสิทธิที่จะอ้างความรับผิดจำกัด และเขาจะต้องรับผิดโดยไม่จำกัดสำหรับหนี้สินของบริษัท[213]

[213] Beihui Miao. *Op. cit*. p.10.

บทที่ 4
วิเคราะห์บทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศจีน

สำหรับการศึกษาในบทนี้ ผู้ศึกษาจะวิเคราะห์แนวทางการตรากฎหมายการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศไทย ที่กำหนดให้บุคคลธรรมดาเท่านั้นเป็นเจ้าของทุนจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว และไม่อนุญาตให้เจ้าของทุนจัดตั้งบริษัทเกินกว่าหนึ่งบริษัท โดยศึกษาเปรียบเทียบกับบทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยบริษัทเอกชนจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวของประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศจีน วิเคราะห์การจัดทำและรับรองงบการเงินของบริษัทจำกัดคนเดียว ซึ่งไม่มีบทบัญญัติไว้กำหนดทุน สินทรัพย์ หรือรายได้ ของบริษัทเป็นจำนวนเท่าใด จึงได้รับการยกเว้นไม่ต้องรับการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต วิเคราะห์หลักการร่างกฎหมายและหลักการในการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย ของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ว่าได้มีการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมายโดยการตรวจสอบ (Checklist) หรือการจัดทำ Regulatory Impact Analysis (RIA) เป็นไปตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนและสร้างภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็น เป็นไปตามวัตถุประสงค์นัยมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ตลอดจนการวิเคราะห์ถึงข้อดีและข้อเสียที่เกิดขึ้นเมื่อมีการบังคับใช้กฎหมายกับบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้วิเคราะห์ถึงประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมส่วนรวมจะได้รับจากการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจรวมถึงการแก้ปัญหาผู้ถือหุ้นเทียม ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการนำมาใช้เป็นแนวทางในการเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ฉบับที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 971/2563 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม 2563 ของประเทศไทยต่อไป สรุปเป็นหัวข้อได้ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์แนวทางการตรากฎหมายการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศจีน

2. วิเคราะห์การจัดทำและรับรองงบการเงินของบริษัทจำกัดคนเดียว

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบบทบัญญัติทางกฎหมายบริษัทจำกัดคนเดียวของไทย มีความล้าสมัยไม่ทันกับความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจยุคใหม่หรือไม่ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศจีน

4. วิเคราะห์ผลกระทบข้อดีและข้อเสียในการออกกฎหมายร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... และสามารถส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาผู้ถือหุ้นเทียมได้ หรือไม่

1. วิเคราะห์แนวทางการตรากฎหมายการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศจีน

1.1 ผู้มีสิทธิจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว

จากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากแนวคิดทฤษฎีบุคคลสมมุติ (Fiction Entity Theory) มาจากประเทศอังกฤษ เมื่อครั้งมีการยกร่างกฎหมายบริษัทครั้งแรก ที่มีชื่อว่า พระราชบัญญัติลักษณะเข้าหุ้นส่วนและบริษัท ร.ศ. 130[214] จึงทำให้ประเทศไทยมีแนวคิดว่านิติบุคคลเป็นเพียงบุคคลที่ถูกสมมุติขึ้นมา และเกิดมีขึ้นได้จากการให้อำนาจของรัฐผ่านกฎหมายเท่านั้น โดยที่นิติบุคคลจะไม่สามารถมีสิทธิ หน้าที่ และอำนาจใดๆ เกินไปกว่าขอบเขตที่กฎหมายให้ไว้ได้เลย ทำให้กฎหมายของประเทศไทยยังคงเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีบุคคลสมมุติ จวบจนกระทั่งในปัจจุบัน จะเห็นได้จากแนวคำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ตีความบทบัญญัติของกฎหมายบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไว้เมื่อปี พ.ศ. 2521 ตามแนวคิดทฤษฎีบุคคลสมมุติ โดยมองว่าเมื่อกฎหมายไม่มีเจตนารมณ์จะให้อำนาจนิติบุคคลเป็นผู้เริ่มก่อการบริษัทได้แล้ว ผู้เริ่มก่อการบริษัทเอกชนจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น จึงเป็นได้แต่เฉพาะบุคคลธรรมดาเท่านั้น[215] และเมื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ก็ยังคงปรากฏ แนวคิดในลักษณะเช่นเดียวกัน โดยมาตรา 12 ของร่างพระราชบัญญัติฯ อนุญาตให้แต่เพียงบุคคลธรรมดาเท่านั้นที่จะเป็นเจ้าของบริษัทจำกัดคนเดียวได้ ย่อมหมายความว่านิติบุคคลจะเป็นผู้เริ่มก่อการบริษัทจำกัดคนเดียวไม่ได้เลย ซึ่งเป็นแนวทางการร่างกฎหมายที่แตกต่างกับกฎหมายบริษัทของประเทศเยอรมนี อังกฤษ และจีน ดังนี้

---

[214] เสถียรภาพ นาหลวง. แนวทางการพัฒนาโครงสร้างกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัด. *บทบัณฑิตย์เนติยสภา*, 71 (ตุลาคม - ธันวาคม 2558), หน้า 746.

[215] สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ 3). *บันทึกประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....*

ในประเทศเยอรมนีนั้น แม้ว่าแต่เดิมจะเคยมีแนวคิดตามทฤษฎีบุคคลสมมุติ (Fiction Entity Theory) มาก่อนก็ตาม แต่ในช่วงกลางศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา นักกฎหมายเยอรมันมีการ โต้แย้งแนวความคิดดังกล่าว และก่อตั้งแนวคิดทฤษฎีความเป็นบุคคลที่แท้จริง (Real Entity Theory) ขึ้นมาในที่สุด โดยมองว่านิติบุคคลไม่ได้เกิดขึ้นมาจากการให้อำนาจของรัฐ แต่เกิดขึ้นมาเองโดยธรรมชาติ เป็นบุคคลที่แท้จริงเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา มีสิทธิ หน้าที่ ตลอดจนเจตจำนงเป็นของตัวเอง[216] ส่งผลให้นิติบุคคลมีความสามารถที่จะเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา ด้วยอิทธิพลของแนวคิดทฤษฎีบุคคลที่แท้จริงนี้เอง ทำให้รัฐบัญญัติว่า ด้วยบริษัทจำกัดความรับผิด (Limited Liability Companies Act) ฉบับปัจจุบันของประเทศเยอรมนี ตีความว่า “บุคคล” หรือ “person” ผู้มีสิทธิจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว ตามมาตรา 1 ของรัฐบัญญัติว่า หมายความถึงบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลด้วย ทั้งนี้ เพราะ ไม่ว่าบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลก็คือ บุคคลผู้มีความสามารถและเจตจำนงเป็นของตัวเองทั้งสิ้น[217] นอกจากนี้ การจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวตามกฎหมายของประเทศเยอรมนีนั้น ยังไม่ปรากฏว่ามีข้อจำกัดเกี่ยวกับสัญชาติของผู้จัดตั้งบริษัทด้วย ซึ่งเท่ากับว่า กฎหมายเปิดโอกาสให้ทั้งคนเยอรมัน และคนต่างชาติสามารถเข้ามาลงทุนจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้[218]

สำหรับประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นประเทศต้นแบบกฎหมายบริษัทจำกัดของประเทศไทยนั้น แต่เดิมได้รับอิทธิพลจากแนวคิดทฤษฎีบุคคลสมมุติ (Fiction Entity Theory) มาจากประเทศเยอรมนี ความสามารถของนิติบุคคลจึงมีอยู่อย่างจำกัดภายใต้อำนาจของรัฐเท่านั้น จนกระทั่งในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา ทฤษฎีความเป็นบุคคลที่แท้จริง (Real Fiction Theory) ได้รับการยอมรับจากประชาคมยุโรป จึงทำให้แนวคิดทฤษฎีความเป็นบุคคลที่แท้จริงเผยแพร่ไปทั่วทั้งภาคพื้น ยุโรป รวมทั้งในประเทศอังกฤษด้วย ประกอบกับคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ในคดี Re Leeds & Hanley Theatres of Varieties Ltd. ที่ศาลตีความว่าผู้มีสิทธิเข้าชื่อซื้อหุ้นเพื่อจัดตั้งบริษัทนั้นไม่ได้ จำกัดแต่เพียงบุคคลธรรมดาเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงนิติบุคคลด้วย เนื่องจากคำว่า “บุคคล” หรือ “person” นั้น กฎหมายไม่ได้ให้คำจำกัดความไว้โดยเฉพาะเจาะจง และโดยหลักทั่วไปแล้ว บุคคล นั้น ย่อมหมายถึงทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลด้วย ซึ่งคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์นี้ได้กลายเป็น สิ่งที่ยึดถือปฏิบัติกันนับแต่นั้นเป็นต้นมา ดังนั้น ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยบริษัท ค.ศ. 2006 (The Companies Act 2006) นิติบุคคลจึงสามารถเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดความรับผิด

---

[216] Ron Harris, op.cit., pp. 1427-1430.

[217] เสถียรภาพ นาหลวง. ปัญหาการใช้ทฤษฎีความเป็นบุคคลของบริษัทในประเทศไทย. *วารสารนิติศาสตร์*, 4, 1 (มกราคม - มิถุนายน 2556), มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. หน้า 29.

[218] นางสาวชริตา ถิรธรรม์ธาดา. *การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวโดยนิติบุคคล*. หน้า 79.

ได้ ทั้งบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นหลายคน และบริษัทจำกัดคนเดียว นอกจากนี้ ในประเด็นเรื่องสัญชาติของผู้ เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวนั้น ไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติกฎหมายใดที่มีลักษณะเป็นการ ห้ามมิให้ชาวต่างชาติเข้ามาจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวภายในประเทศอังกฤษด้วย อันมี ลักษณะเช่นเดียวกันกับประเทศเยอรมนี[219]

สำหรับประเทศจีนมีความคุ้นเคยกับบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวมานานแล้ว เพราะก่อนที่จีนจะรับระบบกฎหมายบริษัทคนเดียวตามแบบตะวันตกมาใช้ในปี ค.ศ. 2005 จีนมีบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวสองประเภท คือ วิสาหกิจที่รัฐเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว และวิสาหกิจที่ชาวต่างประเทศเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว โดยวิสาหกิจที่รัฐเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว (Wholly State-Owned Enterprises:WSOEs) เป็นบริษัทที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายบริษัทปี ค.ศ. 1993 ซึ่งมาตรา 64 บัญญัติว่า “วิสาหกิจที่รัฐเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียวเป็นบริษัทที่จัดตั้งโดยสถาบันที่มีอำนาจลงทุนของรัฐบาล หรือหน่วยงานที่มีอำนาจของรัฐบาล” บริษัทประเภทนี้จะมีองค์การของรัฐเป็นเจ้าของและเป็นผู้ลงทุนแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งอาจเทียบได้กับรัฐวิสาหกิจ แต่กฎหมายดังกล่าวกำหนดให้ประกอบกิจการในรูปของบริษัทถือว่าบริษัทประเภทนี้เป็นบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวตามระบบกฎหมายบริษัทของจีน[220]ในปัจจุบัน WSOE บัญญัติไว้ในกฎหมายบริษัท หมวด 2 ส่วนที่ 4 มาตรา 65 ถึง มาตรา 71สำหรับวิสาหกิจที่ชาวต่างประเทศเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว (Wholly Foreign-Owned Enterprises -WFOEs) คือ วิสาหกิจที่มีเจ้าของเพียงคนเดียวเป็นนิติบุคคลต่างประเทศหรือชาวต่างประเทศ วิสาหกิจประเภทนี้มีฐานะเป็นบริษัทตามกฎหมายของจีน และถือว่าเป็นบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวอีกประเภทหนึ่ง

นอกจากบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวทั้งสองรูปแบบดังกล่าวแล้ว จีนยังรับเอาบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวมาบัญญัติไว้ในกฎหมายบริษัทปี 2005 โดยบัญญัติเป็นบทเฉพาะไว้ในหมวด 2 ส่วนที่ 3 “บทบัญญัติเฉพาะบริษัทจำกัดความรับผิดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียว” ตั้งแต่มาตรา 58 ถึงมาตรา 64 นักกฎหมายจีนถือว่าการที่สภาได้ผ่านกฎหมายบริษัทฉบับใหม่โดยบรรจุบทบัญญัติของบริษัทที่มี ผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวไว้ด้วย ซึ่งถือเป็นความก้าวหน้าของกฎหมายนิติบัญญัติครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์ของจีน และการที่กฎหมายบริษัทของจีนปี ค.ศ. 2005 อนุญาตให้บุคคลคนเดียวตั้งบริษัทได้ เป็นผลให้จีนมีบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวอย่างที่ใช้ปฏิบัติในยุโรป รูปแบบของบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวของจีนมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างไปจากบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวในประเทศต้นแบบของกฎหมายบริษัทเอกชนของจีน

---

[219] นางสาวชริตา ถิรธรรม์ธาดา. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 80.

[220] Beihui Mao. *A Comparative Study of Legal Framework for Single Member Company in European Union and China.* p.8.

เมื่อมีการปฏิรูปเศรษฐกิจในยุคปลายของกลางศตวรรษที่ยี่สิบ จีนได้รับอิทธิพลแนวคิดกฎหมายบริษัทของเยอรมนีและญี่ปุ่น โดยเริ่มต้นจากการรับเอาระบบกฎหมายบริษัทภาคพื้นยุโรปแบบเยอรมนีมาใช้ในปี ค.ศ. 2005 จีนได้สร้างบริษัทเอกชนให้มีสองรูปแบบ คือ บริษัทเอกชนที่มีผู้ถือหุ้นสองคนแต่ไม่เกิน 50 คน และบริษัทเอกชนที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียว แต่ไม่เกิน 50 คน ทั้งนี้จีนมีเป้าหมายในการปฏิรูปกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดเพื่อส่งเสริม SMEs ทำนองเดียวกับประเทศอุตสาหกรรมตะวันตก ต่อมาในปี ค.ศ. 2013 ได้ปฏิรูปกฎหมายโดยยกเลิกระบบทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ ทำให้จีนมีบริษัทหนึ่งหยวน การปฏิรูปกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของจีนก็เพื่อรองรับรูปแบบเศรษฐกิจยุคใหม่ และส่งเสริมพัฒนาบริษัทเอกชนขนาดเล็ก ตามแนวทางของสหรัฐ อังกฤษ และญี่ปุ่น ด้วยการยกเลิกระบบทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ ทำให้ในปัจจุบันจีนมีบริษัทเอกชนจำกัดรูปแบบเดียว คือ บริษัทจำกัดความรับผิด และกฎหมายอนุญาตให้บุคคลคนเดียวจดทะเบียนตั้งบริษัทเอกชนจำกัด[221] โดยระบุสภาพของผู้ถือหุ้นไว้ในมาตรา 60 ว่า “บริษัทจำกัดความรับผิดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียว จะต้องระบุโดยชัดแจ้งในเอกสารการจดทะเบียนว่า ผู้ถือหุ้นคนเดียวนั้นเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล และในหนังสือรับรองการจดทะเบียนก็ต้องระบุเรื่องดังกล่าวไว้โดยชัดแจ้งด้วย” ซึ่งมาตรานี้มีความมุ่งหมายให้เกิดความชัดเจนว่าผู้ถือหุ้นมีสภาพอย่างไร คือเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล เพราะหากเพียงระบุแต่ชื่อก็ไม่อาจทราบได้ว่าเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล[222]

เมื่อพิจารณารูปแบบของกฎหมายบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวภายใต้กฎหมายบริษัท ค.ศ. 2005 พบว่าความหมายและลักษณะของบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียว ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 58 วรรคสองว่า “เพื่อวัตถุประสงค์ของกฎหมายนี้ บริษัทจำกัดความรับผิดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียว หมายถึงบริษัทจำกัดความรับผิดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล” ดังนั้น นิติบุคคลจึงสามารถเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดความรับผิดได้ทั้งบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นหลายคน และบริษัทจำกัดคนเดียว นอกจากนี้ ในประเด็นเรื่องสัญชาติของผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวนั้น ไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติกฎหมายใดที่มีลักษณะเป็นการห้ามมิให้ชาวต่างชาติเข้ามาจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวด้วย อันมีลักษณะเช่นเดียวกันกับประเทศเยอรมนี

ทั้งนี้ นักวิชาการหลายท่านกลับมองว่า ตัวบทกฎหมายของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังคงจำกัดสิทธิให้แต่เฉพาะบุคคลธรรมดาเท่านั้น ที่จะเข้ามาเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ นิติบุคคลหรือบริษัทจำกัดรายอื่นไม่สามารถเข้ามาเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดคน

---

[221] เสถียรภาพ นาหลวง. *แนวทางการปฏิรูปกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นประเทศเศรษฐกิจพัฒนา*. หน้า 187.

[222] เสถียรภาพ นาหลวง. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 182.

เดียวได้เลย อันเป็นอุปสรรคในการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจ เพราะนิติบุคคลจะไม่สามารถลงทุนผ่านการจัดตั้งบริษัทในรูปแบบของบริษัทจำกัดคนเดียวได้เลย ดังนั้น หากนิติบุคคลใดประสงค์ที่จะจัดตั้งบริษัทลูก หรือบริษัทในเครือภายในประเทศไทยโดยไม่ประสงค์จะร่วมลงทุนกับบุคคลอื่นแล้ว ย่อมไม่สามารถทำได้ เนื่องจากนิติบุคคลไม่สามารถเป็นผู้เริ่มก่อการ ตลอดจนผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัดคนเดียวได้เลย ซึ่งหากมองในแง่ของเศรษฐกิจ การบัญญัติกฎหมายไว้เช่นนี้ทำให้กฎหมายไม่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมให้มีการขยายตัวของเศรษฐกิจผ่านการจัดตั้งบริษัท ตลอดจนไม่สามารถดึงดูดผู้ประกอบธุรกิจจำนวนมากที่ประสงค์จะจัดตั้งบริษัทในรูปแบบของบริษัทในเครือ หรือบริษัทลูก เพราะร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ไม่รองรับการดำเนินการดังกล่าว ทำให้ประเทศไทยจะเสียประโยชน์จากการที่ผู้ลงทุนซึ่งเป็นนิติบุคคล ซึ่งจะหันไปจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทลูก หรือบริษัทในเครือในประเทศอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่มีการแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศค่อนข้างสูง ผู้ลงทุนมีทางเลือกมาก เนื่องจากทุกๆ ประเทศทั่วโลกต่างก็พยายามแก้ไขกฎหมายบริษัทซึ่งเป็นรากฐานสำคัญทางเศรษฐกิจให้เอื้ออำนวยต่อการลงทุน[223] ดังจะเห็นได้จากประเทศจีนที่มีความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจสูง ที่มีการพัฒนากฎหมายบริษัทจำกัดคนเดียวโดยอนุญาตให้นิติบุคคลเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทได้ด้วย

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการตั้งบริษัทในเครือหรือบริษัทลูก พบว่า กฎหมายบริษัทของจีน ค.ศ. 2005 ไม่อนุญาตให้มีบริษัทเอกชนจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นเป็นบุคคลธรรมดาเพียงคนเดียวจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทในเครือหรือบริษัทลูก ทั้งนี้ ตามมาตรา 59 วรรคสอง บัญญัติว่า “บุคคลธรรมดาจะเป็นผู้ลงทุนเพียงผู้เดียวในบริษัทจำกัดความรับผิดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวก็ได้แต่บริษัทดังว่านั้นจะตั้งบริษัทจำกัดความรับผิดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวขึ้นใหม่ไม่ได้” บทบัญญัตินี้เป็นข้อห้ามมิให้บริษัทที่ผู้ถือหุ้นคนเดียวซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาตั้งบริษัทขึ้นใหม่ เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ประกอบการใช้บริษัทเป็นเครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์ในทางที่มิชอบ หลอกลวงหรือฉ้อฉลผู้อื่น ซึ่งผู้ศึกษาคิดว่า ผู้ร่างกฎหมายพระราชบัญญัติจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของไทย คงได้แนวคิดนี้มาจากประเทศจีน โดยปรากฏอยู่ทั้งในร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ... มาตรา 9 ว่า “บุคคลคนหนึ่งอาจขอจัดตั้งนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้หนึ่งนิติบุคคล เว้นแต่เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง” และในร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ... มาตรา 13 ว่า “บุคคลจะเป็นเจ้าของทุนในบริษัทเกินหนึ่งบริษัทในเวลาเดียวกันไม่ได้ เว้นแต่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

[223] นางสาวชริตา ถิรธรรม์ธาดา. *การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวโดยนิติบุคคล*. หน้า 73-74.

การออกกฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งให้พิจารณาถึงความจำเป็นในการประกอบธุรกิจ รวมทั้งเหตุแห่งกฎหมายหรือเหตุอื่นใดที่สมควรให้บุคคลเป็นเจ้าของทุนในบริษัทเกินหนึ่งบริษัท ในเวลาเดียวกันประกอบด้วย”

การบัญญัติข้อจำกัดสิทธิของผู้ประกอบการไว้เช่นนี้ไม่ปรากฏในกฎหมายบริษัทของประเทศอังกฤษและประเทศเยอรมนี นักวิชาการอีกฝ่ายมองแย้งว่ามีผลเสียมากกว่าผลดี เพราะจะทำให้ธุรกิจไม่ขยายตัว และกฎหมายจะไม่ดึงดูดให้ผู้ประกอบการรายบุคคลก่อตั้งบริษัทเพื่อประกอบธุรกิจ แต่สำหรับผู้ศึกษากลับมองเห็นว่าการที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นการป้องกันไม่ให้ใช้บริษัทจำกัดความรับผิดที่มีผู้ถือหุ้นเป็นบุคคลธรรมดาคนเดียวเป็นเครื่องมือในทางที่ผิด และเป็นการคุ้มครองเจ้าหนี้ของบริษัทด้วย เมื่อพิจารณาประเทศอังกฤษและประเทศเยอรมนีซึ่งต่างอยู่ในแถบยุโรป แต่ประเทศจีนและประเทศไทยอยู่ในแถบเอเชียที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ไทยและจีนมีสัมพันธไมตรีและติดต่อค้าขายระหว่างกันมาช้านานกว่า 700 ปี ส่งผลให้วัฒนธรรมและประเพณีของจีนผสมผสานกับของไทยจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนไทยในปัจจุบัน นอกจากนี้ประเทศไทยยังเป็นประเทศที่มีคนเชื้อสายจีนอยู่เป็นจำนวนมาก จึงทำให้คนไทยและคนจีนมีความใกล้ชิดคุ้นเคยกันดั่งเครือญาติ จนมีคำกล่าวว่า “จีน-ไทย ใช่อื่นไกล พี่น้องกัน”[224]ผู้ศึกษาเห็นว่าประเทศไทยกับประเทศจีนมีพื้นฐานของประชากรใกล้ชิดกันทั้งด้านความคิดวัฒนธรรมและความเชื่อ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวเอเชียจะแตกต่างจากชาวยุโรป ต้องยอมรับว่าชาวยุโรปมีความซื่อสัตย์และมีระเบียบวินัยมากกว่าคนเอเชีย ทั้งนี้ สำหรับประเทศในยุโรปซึ่งทั้งหมดเป็นประเทศที่พัฒนาทางเศรษฐกิจประชาชนมีคุณภาพชีวิตในระดับที่ใกล้เคียงกันมาก อย่างเช่น ประเทศสวิตเซอร์แลนด์เป็นที่รู้จักกันดีในเรื่องความเที่ยงตรงจนสะท้อนออกมาในผลิตภัณฑ์นาฬิกาที่มีคุณภาพทำรายได้ให้ประเทศอย่างมหาศาล เยอรมนีเป็นที่เลื่องลือถึงความมีระเบียบวินัยที่เป็นวิถีชีวิต ฟินแลนด์มีชื่อเสียงด้านความโปร่งใสในการบริหารประเทศ เป็นต้น[225] จากรายงานการสังเคราะห์งานวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่างๆ ได้ศึกษาคุณลักษณะร่วมด้านคุณธรรมจริยธรรมของคนในกลุ่มประเทศยุโรป ซึ่งได้แก่ สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมนี ฟินแลนด์ แคนาดา และนิวซีแลนด์ พบว่าคนในแต่ละประเทศเหล่านี้ มีลักษณะเด่นคือ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์สุจริต ส่วนคุณลักษณะร่วมด้านคุณธรรมจริยธรรมของคนในกลุ่ม

---

[224] สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง (Royal Thai Embassy). *ความสัมพันธ์ไทยจีนด้านวัฒนธรรม.* สืบค้นเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2565. สืบค้นจาก https://thaiembbeij.org/th/republic-of-china/thai-relations-china/

[225]คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม). *รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่างๆ* . กรุงเทพมหานคร. สำนักงานบริหารคุณธรรมและองค์ความรู้(องค์กรมหาชน). 2549. หน้า 2.

ประเทศเอเชีย ประกอบไปด้วยประเทศ เกาหลี ไต้หวัน เวียดนาม และอินเดีย พบว่ามีคุณลักษณะเด่นคือ ความขยันอดทนทำงานหนัก และรักการศึกษาค้นหาความรู้[226]

ในรายงานการวิจัยดังกล่าวยังสรุปความแตกต่างของคุณลักษณะของคนเอเชียกับคนยุโรปว่ามาจากพื้นฐานมาจากวัฒนธรรมที่แตกต่าง วัฒนธรรมของชาวตะวันตกที่มีรากฐานมาจากปรัชญากรีกโบราณก็แตกต่างอย่างสุดขั้วกับวัฒนธรรมเอเชียที่มีพื้นฐานมาจากแนวคิดขงจื๊อ ความเป็นคนยุโรปนั้นตัดสินจากการมีทัศนคติแบบปัจเจกนิยม การนับถือศาสนาคริสต์ หรือการเกิดและเติบโตในประเทศนั้นๆ ส่วนคนเชื้อสายจีนซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของทวีปเอเชียนั้นกระจายอยู่ในหลายๆ ประเทศ โดยชาวจีนที่เกิดและเติบโตในประเทศอื่นๆ ต่างก็ยังมีจิตสำนึกในความเป็นชาวจีนอย่างเหนียวแน่น ความเป็นชาวจีนจึงไม่ได้ความหมายแค่ความเป็นชาติจีนแต่หมายถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและแนวคิดในการดำเนินชีวิตที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ

ผู้ศึกษาเห็นด้วยกับผู้ร่างกฎหมายที่มองว่าประเทศไทยควรเร่งแก้ไขปรับปรุงกฎหมายบริษัทให้ทันต่อยุคเศรษฐกิจใหม่ โดยนำกฎหมายบริษัทของจีนมาเป็นต้นแบบของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ แม้จะมีบทบัญญัติกำจัดสิทธิบุคคลธรรมดาจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทเอกชนจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นได้เพียงบริษัทเดียว ไม่อนุญาตให้จดทะเบียนจัดตั้งบริษัทในเครือหรือบริษัทลูก ก็เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ประกอบการใช้บริษัทเป็นเครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์ในทางที่มิชอบ หลอกลวงหรือฉ้อฉลผู้อื่น หรือเป็นเหตุให้เจ้าหนี้เสียเปรียบ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 13 ของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ... ตามแนวทางกฎหมายบริษัทของประเทศจีน มาตรา 59 วรรคสอง ซึ่งต้องยอมรับว่าชาวไทยและชาวจีนมีความคิดและคุณลักษณะเด่นร่วมกันในคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความกตัญญู ความขยันและอดทน มีพื้นฐานวัฒนธรรมใกล้เคียงกัน ซึ่งต่างจากชาวยุโรปที่มีคุณลักษณะเด่นร่วมกันในคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์สุจริต แต่การจำกัดสิทธิไม่ให้นิติบุคคลเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว ซึ่งไม่มีบทบัญญัติกฎหมายบริษัทของประเทศใดจำกัดสิทธิไว้ ไม่ว่าจะเป็นอังกฤษ เยอรมนี หรือจีน

การที่ร่างกฎหมายของไทยจำกัดสิทธิดังกล่าวของนิติบุคคลอาจส่งผลกระทบต่อการจ้างงานภายในประเทศ เนื่องจากนักลงทุนส่วนใหญ่ที่มีศักยภาพหรือเงินทุนจำนวนมากล้วนเป็นนิติบุคคลแทบทั้งสิ้น อีกทั้งการจัดตั้งบริษัทเป็นแหล่งสำคัญในการจ้างแรงงานที่สำคัญ ทำให้ประชากรมีรายได้ และการที่จัดตั้งองค์กรธุรกิจไม่เกิดขึ้นได้โดยง่ายอาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

---

[226] คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 10.

เกิดการเคลื่อนย้ายเงินทุนของชาวต่างชาติไปยังประเทศอื่นแทนประเทศไทยก็เป็นได้ อย่างที่ได้เกิดขึ้นแล้วในขณะนี้ ที่นักลงทุนได้ย้ายฐานการผลิตจากประเทศไทยไปยังประเทศเพื่อนบ้านของไทย อีกทั้งการจำกัดสิทธิไม่ให้นิติบุคคลเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว ยังอาจส่งผลกระทบในแง่ของสังคมด้วย เนื่องจากจะเป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดปัญหาผู้ถือหุ้นเทียมขึ้น (Dummy Shareholder) ทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาผู้ถือหุ้นเทียมให้หมดสิ้นไปได้ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจในบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับผู้มีสิทธิจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว รวมถึงการจัดตั้งบริษัทในเครือหรือบริษัทลูก ผู้ศึกษาจึงได้เปรียบเทียบเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบบทบัญญัติกฎหมายบริษัทเอกชนเกี่ยวกับการผู้มีสิทธิจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี ประเทศจีน และประเทศไทย

ประเทศอังกฤษ	ประเทศเยอรมนี	ประเทศจีน	ประเทศไทย
- ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลสามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้และจัดตั้งกี่บริษัทก็ได้ไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้	- ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลสามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้และจัดตั้งกี่บริษัทก็ได้ไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้	- ทั้งบุคคลธรรมดา และนิติบุคคล สามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ แต่กฎหมายจำกัดสิทธิเฉพาะบุคคลธรรมดาให้จัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้เพียงหนึ่งบริษัทเท่านั้น	- เฉพาะบุคคลธรรมดาเท่านั้นที่สามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้และจำกัดสิทธิให้จัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้เพียงหนึ่งบริษัทเท่านั้น
- ทั้งคนสัญชาติอังกฤษและชาวต่างชาติสามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้	- ทั้งคนสัญชาติเยอรมันและชาวต่างชาติสามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้	- ทั้งคนสัญชาติจีนและชาวต่างชาติสามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้	- ทั้งคนสัญชาติไทยและชาวต่างชาติสามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้

1.2 การแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียว

การแปรสภาพบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวนั้น เป็นการ เกิดขึ้นของบริษัทจำกัดคนเดียวอีกวิธีการหนึ่ง นอกเหนือจากการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท ซึ่งเมื่อ พิจารณาตามร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ประกอบกับประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัทของประเทศไทย ไม่ปรากฏว่ามีการบัญญัติวิธีการแปรสภาพบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนมาเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวไว้โดยเฉพาะเจาะจง แต่มีบัญญัติไว้ใน “มาตรา 19 ในกรณีที่มีเหตุตามกฎหมายหรือเหตุอื่นใดทำให้เจ้าของทุนขาดคุณสมบัติตามมาตรา 12 หรือบริษัทมีเจ้าของทุนมากกว่าหนึ่งคน ให้บริษัทแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่รู้เหตุดังกล่าว และเจ้าของทุนต้องดำเนินการแก้ไขภายในเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้น” ซึ่งเป็นการแปรสภาพจากบริษัทจำกัดคนเดียวเป็นบริษัทจำกัด

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... แล้วเห็นว่าแม้อาจจะรองรับให้มีการแปรสภาพบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนมาเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวได้ ซึ่งจะรองรับเฉพาะกรณีที่ผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวที่เหลืออยู่ของบริษัทนั้นมีสถานะเป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้น ไม่รองรับกรณีที่ผู้ถือหุ้นที่เหลืออยู่มีสถานะเป็นนิติบุคคลด้วย เนื่องจากข้อจำกัดของมาตรา 12 ของร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ที่กำหนดให้เจ้าของทุนเป็นบุคคลธรรมดาคนเดียวเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากประเทศอังกฤษ เยอรมนี และจีน ดังนี้

สำหรับประเทศอังกฤษ มีพระราชบัญญัติว่าด้วยบริษัท ค.ศ. 2006 (The Companies Act 2006) ระบุวิธีการแปรสภาพของบริษัทเอาไว้ชัดเจน ทั้งกรณีบริษัทจำกัดคนเดียวแปรสภาพไปเป็นบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นหลายคน และกรณีบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนแปรสภาพไปเป็นบริษัทจำกัดคนเดียว โดยการแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวนั้น กฎหมายกำหนดให้บริษัทจำกัดที่เหลือผู้ถือหุ้นอยู่เพียงคนเดียวนั้น ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้นต่อหน่วยงานรัฐที่รับจดทะเบียน ที่มีชื่อว่า Companies House โดยให้จดแจ้งว่าบริษัทมีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียว และแจ้งวันที่ที่บริษัทนั้นกลายสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวด้วย ทั้งนี้ ในการแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศอังกฤษนั้น สามารถแปรสภาพได้ทั้งกรณีที่ผู้ถือหุ้นคนเดียวที่เหลืออยู่ของบริษัทมีสถานะเป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล เนื่องจากกฎหมายของประเทศอังกฤษไม่ได้มีข้อจำกัดเรื่องสถานะของบุคคลผู้เป็นเจ้าของบริษัทจำกัดคนเดียวอย่างในประเทศไทย

สำหรับประเทศเยอรมนี จากตัวบทกฎหมาย Limited Liability Company Act พบว่ามีความแตกต่างกับประเทศอังกฤษ เนื่องจากไม่มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการแปรสภาพบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวไว้โดยเฉพาะเจาะจง แต่จะใช้เพียงวิธีการจดแจ้ง

การเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขรายชื่อผู้ถือหุ้นตามปกติ เวลาที่มีการโอนหุ้น อันทำให้รายชื่อหรือจำนวนผู้ถือหุ้นมีการเปลี่ยนแปลงเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในแง่ของสถานะของผู้ถือหุ้นที่เหลืออยู่เพียงคนเดียวของบริษัทนั้น ประเทศเยอรมนีมีลักษณะเหมือนกันกับประเทศอังกฤษ กล่าวคือไม่ว่าผู้ถือหุ้นที่เหลืออยู่เพียงคนเดียวนั้น จะมีสถานะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ตาม บริษัทดังกล่าวก็ยังสามารถดำรงอยู่ในฐานะบริษัทจำกัดคนเดียวต่อไปได้ เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายไม่ได้มีข้อจำกัดเกี่ยวกับสถานะของเจ้าของบริษัทจำกัดคนเดียวว่าจะต้องเป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้นแบบในประเทศไทย[227]

สำหรับประเทศจีน ภายใต้กฎหมายบริษัท ค.ศ. 2005 รูปแบบบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียว มีความหมายและลักษณะของบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียว ตามมาตรา 58 วรรคสองบัญญัติว่า “เพื่อวัตถุประสงค์ของกฎหมายนี้ บริษัทจำกัดความรับผิดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียว หมายถึงบริษัทจำกัดความรับผิดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล” บทบัญญัตินี้แสดงว่าบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวมีได้แต่เฉพาะบริษัทเอกชนจำกัดที่ตั้งขึ้นโดยมีผู้ถือหุ้นคนเดียวเท่านั้น ฉะนั้น บริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวจึงไม่รวมถึงบริษัทที่ตั้งขึ้นโดยมีผู้ถือหุ้นหลายคน แต่ต่อมาจำนวนผู้ถือหุ้นลดเหลือเพียงคนเดียวและหุ้นตกเป็นสิทธิของผู้ถือหุ้นคนเดียวหรือบริษัทที่ตั้งขึ้นโดยมีผู้ถือหุ้นหลายคนแต่มีผู้ถือหุ้นใหญ่เพียงคนเดียว ซึ่งถือว่าเป็นบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวตามความเป็นจริง (De-facto one member companies) ลักษณะหนึ่ง ในเรื่องนี้นักวิชาการชาวจีนได้ให้ความเห็นว่ากฎหมายมิได้กำหนดนิยามครอบคลุมถึงที่บริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวตามความเป็นจริง(De facto single member company) ในกรณีบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนแต่จำนวนผู้ถือหุ้นลดเหลือเพียงคนเดียว ย่อมนำบทบัญญัติเฉพาะของบริษัทผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวไปใช้กับบริษัทดังกล่าวไม่ได้ การใช้บทบัญญัติเฉพาะดังกล่าวเพื่อคุ้มครองเจ้าหนี้มิให้ถูกฉ้อฉลเท่านั้น[228]

สำหรับประเทศไทย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะบริษัท มีสภาพเป็นกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 แล้วก็ตาม แต่โครงสร้างของกฎหมายบริษัทจำกัดมีแนวโน้มไปในทางเป็นกฎหมายที่ออกแบบมาเพื่อรองรับบริษัทขนาดใหญ่ แม้ต่อมาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะบริษัทได้กลายสภาพเป็นบริษัทเอกชนแล้วก็ตาม แต่โครงสร้างของกฎหมายยังแสดงออกและตอบสนองลักษณะของบริษัทขนาดใหญ่ แนวทางการพัฒนากฎหมายบริษัทตั้งแต่ปี 2521 ถึง 2550 มุ่งเน้นไปที่การปรับโครงสร้างของผู้ถือหุ้นทางกฎหมาย มิได้มุ่งเน้นที่จะพัฒนากฎหมายให้เข้ากับลักษณะและขนาดของบริษัทเอกชนและสร้าง

---

[227] นางสาวชริตา ถิรธรรม์ธาดา. *การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวโดยนิติบุคคล*. หน้า 87-88

[228] เสถียรภาพ นาหลวง. *แนวทางการปฏิรูปกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นประเทศเศรษฐกิจพัฒนา*. หน้า 180-181.

บริษัทรูปแบบใหม่ การแก้ไขปรับปรุงขั้นตอนการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทให้มีขั้นตอนน้อยลงและการลดจำนวนผู้ถือหุ้นให้เหลือสามคน ซึ่งปัจจุบันนี้ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในบัญญัติมาตรา 1097 เหลือผู้เริ่มก่อการเพียงสองคน[229]ทั้งนี้ เนื่องจากไม่อาจแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้รองรับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัดบัญญัติอยู่ใน บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ซึ่งตามหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เอกเทศสัญญาจะต้องมีคู่สัญญาอย่างน้อยสองคนหรือสองฝ่าย การจะกำหนดให้องค์กรธุรกิจมีเจ้าของเพียงรายเดียวได้ จึงไม่อาจแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จำต้องตราเป็นพระราชบัญญัติเฉพาะ เพื่อรองรับและกำกับดูแลองค์กรธุรกิจขนาดเล็กที่มีเจ้าของทุนเพียงรายเดียวได้อย่างเต็มที่ เป็นการสร้างองค์กรธุรกิจประเภทใหม่ที่เป็นนิติบุคคลและมีการจำกัดความรับผิดซึ่งเป็นเจ้าของและบริหารงานด้วยบุคคลเพียงคนเดียวได้ จึงเป็นการอำนวยความสะดวกและลดต้นทุนให้แก่ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะประกอบการธุรกิจเพียงคนเดียว ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยมีบริษัทเอกชนจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวในทางความเป็นจริงอยู่สองลักษณะ คือ บริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวโดยการจัดตั้งบริษัทจำกัดโดยมีผู้ถือหุ้นเทียมลักษณะหนึ่ง และบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวตั้งอยู่เพราะเหตุที่จำนวนผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัดลดเหลือเพียงคนเดียวแต่ศาลยังไม่สั่งเลิกบริษัทอีกลักษณะหนึ่ง สำหรับบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายยังไม่มี แต่กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ มีแนวคิดที่จะนำเอารูปแบบกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวมาใช้ปฏิบัติ โดยยกกร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... เพื่ออนุญาตให้บุคคลธรรมดาเพียงคนเดียวตั้งองค์กรธุรกิจที่มีเจ้าของคนเดียว[230]แต่ไม่มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการแปรสภาพบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวไว้ซึ่งหากพิจารณาเหตุแห่งการเลิกกิจการในมาตรา 1237 (4) ของประมวลบัญญัติว่า “ถ้าจำนวนผู้ถือหุ้นลดน้อยลงจนเหลือเพียงคนเดียว” ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์(ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2551[231] อีกทั้งในร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ไม่ปรากฏบทบัญญัติโดยเฉพาะเจาะจง มีบัญญัติเพียงวิธีการจดแจ้งการเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขรายชื่อผู้ถือหุ้นตามปกติ เวลาที่มีการโอนหุ้น อันทำให้รายชื่อหรือจำนวนผู้ถือหุ้นมีการเปลี่ยนแปลงเท่านั้น ตามมาตรา 18 ถึงมาตรา 20 ของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... เท่านั้น

---

[229] มาตรา 1097 บุคคลใด ๆ ตั้งแต่สองคนขึ้นไปจะเริ่มก่อการและตั้งเป็นบริษัทจำกัดก็ได้ โดยเข้าชื่อกันทำหนังสือบริคณห์สนธิ และกระทำการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้

[230] เสถียรภาพ นาหลวง. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 247.

[231] พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 23)พ.ศ.2565.*ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 139 ตอนที่ 69 ก ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2565.

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่า การแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติกฎหมายรองรับไว้โดยเฉพาะเจาะจงให้กระทำได้ และหากแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวได้ก็จะแปรสภาพได้เฉพาะกรณีผู้ถือหุ้นที่เหลืออยู่มีสถานะเป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้น อาจจะมีความคล้ายคลึงกับประเทศเยอรมนี แต่ทั้งนี้ แม้กฎหมายบริษัทของประเทศเยอรมนีจะไม่ได้บัญญัติการแปรสภาพกิจการไว้โดยเฉพาะเจาะจง อาศัยวิธีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้นตามปกติ แต่การแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวได้ทั้งกรณีผู้ถือหุ้นที่เหลืออยู่มีสถานะเป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ขณะที่กฎหมายบริษัทของประเทศจีนมิได้กำหนดนิยามครอบคลุมถึงที่บริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวตามความเป็นจริง (De facto single member company) ในกรณีบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนแต่จำนวนผู้ถือหุ้นลดเหลือเพียงคนเดียวไว้เป็นเหตุให้การแปรสภาพไม่อาจกระทำได้ ซึ่งต่างจากกฎหมายบริษัทของประเทศอังกฤษที่บัญญัติวิธีการแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวไว้โดยเฉพาะเจาะจงโดยจะต้องจดแจ้งว่ามีผู้ถือหุ้นคนเดียวและวันที่มีการแปรสภาพ ซึ่งแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวได้ทั้งกรณีผู้ถือหุ้นที่เหลืออยู่มีสถานะเป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล เพื่อให้เกิดความเข้าใจในบทบัญญัติของกฎหมายการแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียว ผู้ศึกษาจึงได้เปรียบเทียบเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 4.2 เปรียบเทียบบทบัญญัติกฎหมายบริษัทเอกชนเกี่ยวกับการแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี ประเทศจีน และประเทศไทย

ประเทศอังกฤษ	ประเทศเยอรมนี	ประเทศจีน	ประเทศไทย
- มีบัญญัติวิธีการแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวไว้โดยเฉพาะเจาะจงโดยจะต้องจดแจ้งว่ามีผู้ถือหุ้นคนเดียวและวันที่มีการแปรสภาพ - แปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวได้ทั้งกรณีผู้ถือหุ้นที่เหลืออยู่มีสถานะเป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล	- ไม่มีบัญญัติการแปรสภาพกิจการไว้โดยเฉพาะเจาะจง อาศัยวิธีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้นตามปกติ - การแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวได้ทั้งกรณีผู้ถือหุ้นที่เหลืออยู่มีสถานะเป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล	- กฎหมายบริษัทของประเทศจีนมิได้กำหนดนิยามครอบคลุมถึงที่บริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวตามความเป็นจริง ในกรณีบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนแต่จำนวนผู้ถือหุ้นลดเหลือเพียงคนเดียวไว้เป็นเหตุให้การแปรสภาพไม่อาจกระทำได้	- ไม่มีบัญญัติการแปรสภาพกิจการไว้โดยเฉพาะเจาะจง - หากแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวได้จะแปรสภาพได้เฉพาะกรณีผู้ถือหุ้นที่เหลืออยู่มีสถานะเป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้น

ที่มา: เสถียรภาพ นาหลวง (2559, น. 248)

1.3 องค์ประกอบของการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว

จากการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวโดยนิติบุคคล ของประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศจีน เปรียบเทียบกับร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... (ฉบับที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา)ของประเทศไทย พบว่า ตราสารจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว โดยหลักแล้วจะมีองค์ประกอบสำคัญ คือ ตราสารจัดตั้งบริษัทในส่วนของชื่อบริษัท วัตถุประสงค์ของบริษัท ทุนจดทะเบียน และข้อบังคับของบริษัทดังนี้

1.3.1 ชื่อบริษัท

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศจีนแล้วพบว่า หลักการในการตั้งชื่อบริษัทจำกัดคนเดียวของทั้งสี่ประเทศ จะต้องมีการระบุถ้อยคำที่แสดงให้เห็นว่าบริษัทนั้นๆ เป็นบริษัทจำกัดความรับผิดเหมือนกัน เพื่อแสดงให้บุคคลภายนอกได้ทราบว่า ผู้ถือหุ้นของบริษัทมีความรับผิดแบบจำกัดจำนวน กล่าวคือ ในประเทศอังกฤษจะต้องมีการระบุคำว่า Limited หรือ LTD. ต่อท้ายชื่อ บริษัททุกครั้ง ส่วนในประเทศเยอรมนีนั้นจะต้องระบุข้อความ หรือตัวอักษรใดๆ ที่สามารถอ่านแล้วเข้าใจได้ว่าบริษัทนั้นๆ เป็นบริษัท “Gesellschaft mit beschrankter Haftung” หรือ “GmbH” ซึ่งหมายถึง บริษัทที่มีความรับผิดจำกัดประกอบอยู่ด้วยเสมอ[232] เช่นเดียวกับประเทศจีน กฎหมายบริษัทปี 2005 บทที่ 1 บทบัญญัติทั่วไป มาตรา 2 แบ่งบริษัทที่จดทะเบียนในดินแดนของสาธารณรัฐประชาชนจีนตามกฎหมายนี้ออกเป็นสองประเภทใหญ่ คือ 1. บริษัทความรับผิดจำกัด (Company with Limited Liability) 2. บริษัทจำกัดโดยหุ้น (Company with Limited by Shares) บริษัทความรับผิดจำกัด (Limited Liability Company: LLC) มีสภาพเป็นบริษัทเอกชนจำกัด มีผู้ถือหุ้นขั้นต่ำ 1 คน แต่ไม่เกิน 50 คน (มาตรา 24, มาตรา 58) บริษัทจำกัดความรับผิดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวมีหลักเกณฑ์เฉพาะบัญญัติไว้ในหมวด 3 บัญญัติความรับผิดของผู้ถือหุ้นไว้ใน มาตรา 64 ว่า “ถ้าผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัดความรับผิดมีผู้ถือหุ้นคนเดียวไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินของบริษัทไม่เป็นอิสระจากทรัพย์สินอันเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ถือหุ้น ให้สันนิษฐานว่าผู้ถือหุ้นนั้นต้องรับผิดสำหรับหนี้สินของบริษัท” ซึ่งมาตรานี้แสดงให้เห็นว่าผู้ถือหุ้นของบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวมีความรับผิดจำกัดแยกต่างหากจากความรับผิดของบริษัท ผู้ถือหุ้นจะรับผิดสำหรับหนี้ของบริษัทก็ต่อเมื่อผู้ถือหุ้นนั้นไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินของตนแยกต่างหากจากทรัพย์สินของบริษัท ดังนั้น หากเกิดข้อพิพาทผู้ถือหุ้นจะต้องพิสูจน์ว่าทรัพย์สินของเขามิได้รวมอยู่กับทรัพย์สินของบริษัท หากพิสูจน์ไม่ได้เช่นนั้นเขาก็จะสูญเสียสิทธิที่จะอ้างความรับผิดจำกัด และเขาจะต้องรับผิดโดยไม่จำกัดสำหรับหนี้สินของบริษัท[233] และตั้งแต่ปี ค.ศ. 2013 จีนมีบริษัทเอกชนจำกัดรูปแบบเดียว คือ บริษัทจำกัดความรับผิด โดยอนุญาตให้บุคคลคนเดียวจดทะเบียนตั้งบริษัทเอกชนจำกัด

จะเห็นได้ว่า การที่กฎหมายบัญญัติข้อจำกัดต่างๆ ไว้ดังที่กล่าวข้างต้น ก็เพื่อป้องกันมิให้ใช้บริษัทที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวเป็นเครื่องมือในทางที่ผิด (Abuse of the Corporate Structure) และเพื่อคุ้มครองเจ้าหนี้ของบริษัทด้วย ซึ่ง Steven M. Dickson อาจารย์พิเศษของคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยปักกิ่งและสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยาของนครเซี่ยงไฮ้ ได้

---

[232] นางสาวชริตา ถิรธรรม์ธาดา. *การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวโดยนิติบุคคล*. หน้า 81.

[233] Beihui Miao. *A Comparative Study of Legal Framework for Single Member Company in European Union and China*. p. 10.

แสดงความเห็นเกี่ยวกับบทบัญญัติเฉพาะบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวในกฎหมายบริษัทจีนว่า บทบัญญัติทั้งหลายที่ใช้บังคับแก่บริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวแสดงให้เห็นว่ากฎหมายบริษัทฉบับใหม่ (2005) พยายามที่จะสร้างสมดุลแห่งผลประโยชน์ของผู้ลงทุนให้มีความรับผิดจำกัดขณะเดียวกันก็ต้องการคุ้มครองเจ้าหนี้ของบริษัทด้วย[234]

สำหรับในประเทศไทยนั้นมีความแตกต่างกับประเทศอังกฤษ และประเทศเยอรมนี และประเทศจีน อยู่ประการหนึ่ง คือ นอกจากชื่อบริษัทจะต้องแสดงว่าเป็นบริษัทจำกัดความรับผิดแล้ว ยังต้องแสดงให้เห็นด้วยว่าบริษัทนั้น เป็นบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียว โดยจะต้องมีข้อความว่า “บริษัท” ไว้หน้าชื่อ และ “จำกัด(คนเดียว)” ทุกครั้งและมีบทกำหนดโทษระบุไว้ในมาตรา 49 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 13 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท ตามมาตรา 50 บริษัทใดไม่ใช้คำว่า “บริษัท” ไว้หน้าชื่อ และ “จำกัด(คนเดียว)” ไว้ท้ายชื่อ หรือ “บจค.” ไว้หน้าชื่อ หรือไม่ใช้ชื่อเป็นภาษาต่างประเทศซึ่งมีความหมายทำนองเดียวกันตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในเอกสารใดๆ เกี่ยวกับธุรกิจของบริษัท ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท และปรับอีกวันละไม่เกินห้าร้อยบาทจนกว่าจะได้เลิกใช้หรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง และมาตรา 51 ผู้ใดใช้ชื่อหรือยี่ห้อซึ่งมีอักษรไทยประกอบว่า “บริษัทจำกัด (คนเดียว)” หรือ “จำกัด(คนเดียว)” หรือ “บจค” หรืออักษรต่างประเทศซึ่งมีความหมายดังกล่าวประกอบในดวงตรา ป้ายชื่อ จดหมาย ใบแจ้งความ หรือเอกสารอย่างอื่นเกี่ยวกับธุรกิจโดยมิได้เป็นบริษัท เว้นแต่เป็นการใช้ในการขอขดทะเบียนเกี่ยวกับการตั้งบริษัท ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท และปรับอีกวันละไม่เกินห้าร้อยบาทจนกว่าจะได้เลิกใช้หรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง แล้วแต่กรณี

ผู้ศึกษาเห็นว่า เหตุผลที่ประเทศไทยจะต้องระบุว่าบริษัทจำกัดความรับผิดนั้น เป็นบริษัทจำกัดคนเดียว เพราะว่าบริษัทจำกัดคนเดียว และบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นหลายคน อยู่ภายใต้กฎหมายคนละฉบับกัน โดยบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนจะอยู่ภายใต้บังคับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่บริษัทจำกัดคนเดียวนั้น จะอยู่ภายใต้บังคับของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ... จึงต้องมีการแบ่งแยกจากกันให้ชัดเจนว่า บริษัทจำกัดนั้นๆ เป็นบริษัทจำกัดคนเดียวหรือไม่ ซึ่งมีความแตกต่างกับกฎหมายบริษัทของประเทศอังกฤษ เยอรมนี และจีน ที่ไม่ได้มีการแยกกฎหมายบริษัทจำกัดคนเดียว กับบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนออกจากกัน ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นบริษัทจำกัดแบบใดก็ตาม ย่อมอยู่ภายใต้กฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายฉบับเดียวกันทั้งสิ้น จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องจำแนกว่า บริษัทใดบ้างเป็นบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียว หรือบริษัทใดบ้างเป็นบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นหลายคน

---

[234] Steven M. Dickson. *Introduction to the New Company Law of the People's Republic of China.* p. 4.

นอกจากนี้ แม้ว่าประเทศอังกฤษ เยอรมนี และจีน จะมีบริษัทจำกัดคนเดียวอยู่ 2 รูปแบบ ได้แก่ บริษัทจำกัดคนเดียวโดยบุคคลธรรมดา และบริษัทจำกัดคนเดียวโดยนิติบุคคล แต่ไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายกำหนดให้ต้องระบุสถานะของผู้ถือหุ้นคนเดียวของบริษัทลงในชื่อของบริษัทด้วย ดังนั้น ไม่ว่าบริษัทจำกัดคนเดียวโดยบุคคลธรรมดา หรือบริษัทจำกัดคนเดียวโดยนิติบุคคล ต่างก็มีหลักเกณฑ์ในการกำหนดชื่อแบบเดียวกัน เพียงเพื่อให้ทราบว่าบริษัทนั้นๆ เป็นบริษัทที่ผู้ถือหุ้นมีความรับผิดแบบจำกัดจำนวนเท่านั้น โดยที่จำนวนผู้ถือหุ้น ตลอดจนสถานะของผู้ถือหุ้นมิใช่สาระสำคัญที่จะต้องประกาศให้บุคคลภายนอกทราบผ่านทางชื่อบริษัทแต่อย่างใด

1.3.2 วัตถุประสงค์และข้อบังคับของบริษัท

จากการศึกษาเรื่องวัตถุประสงค์ของการตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศไทย พบว่าร่างกฎหมายกำหนดให้การขอจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทในแต่ละครั้งจะต้องระบุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งบริษัทซึ่งแสดงให้เห็นถึงประเภทของธุรกิจโดยชัดแจ้ง[235]ซึ่งตามหลักกฎหมายบริษัทจำกัดของประเทศไทยนั้น วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งบริษัทมีขึ้นเพื่อกำหนดขอบเขตอำนาจในการกระทำการของบริษัท[236]และเป็นสิ่งที่จะใช้กำหนดกรอบการดำเนินการของกรรมการ หรือคณะกรรมการของบริษัทในการเข้าทำนิติกรรมต่างๆ แทนบริษัท เพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วย เช่นนี้ หากการกระทำใดๆ ของกรรมการเป็นการกระทำนอกขอบอำนาจ (ultra vires) แล้ว โดยหลักการกระทำนั้นๆ ย่อมไม่ผูกพันบริษัทด้วย[237] ซึ่งการบัญญัติกฎหมายให้วัตถุประสงค์เป็นเครื่องมือในการจำกัดความสามารถในการประกอบกิจการของบริษัทโดยเคร่งครัดเช่นนี้ ย่อมทำให้กฎหมายขาดความยืดหยุ่นและทำให้การประกอบกิจการมีความยุ่งยาก เพราะหากบริษัทประสงค์จะดำเนินการใดๆ ที่ไม่ได้ระบุเอาไว้ในวัตถุประสงค์ของบริษัทแล้ว ย่อมจะต้องมีการประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อขอจดทะเบียนเปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมวัตถุประสงค์ของบริษัทก่อนดำเนินการทุกครั้ง[238] อีกทั้ง ปัจจุบันประเทศไทยมีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดในทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคล พ.ศ.2560 ซึ่งได้แก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับข้อสันนิษฐานความรับผิดทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคลให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ เป็นผลให้กรรมการบริษัทต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ มีการกำหนดการกระทำของกรรมการเป็น

---

[235]มาตรา 12. *ร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....*

[236] มาตรา 66. *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.*

[237] ทิพย์ชนก รัตโนสถ. *คำอธิบายเรียงมาตรา กฎหมายลักษณะหุ้นส่วนและบริษัท.* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน. 2554. หน้า 235.

[238]นางสาวชริตา ถิรธรรม์ธาดา. *การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวโดยนิติบุคคล.* หน้า 82-83.

2 ประการ คือ กรณีที่ 1 กรรมการต้องมีการสั่งการหรือกระทำการแทนนิติบุคคล และกรณีที่ 2 กรรมการมีหน้าที่ต้องสั่งการและละเว้นไม่ดำเนินการ เท่านั้น

สำหรับประเทศเยอรมนี กฎหมายกำหนดให้ตราสารการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวจะต้องมีการระบุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งบริษัทด้วยเสมอ[239]เช่นเดียวกับประเทศไทยและประเทศจีน แต่การระบุวัตถุประสงค์เช่นว่านั้น มิได้มีขึ้นเพื่อใช้จำกัดความสามารถในการประกอบกิจการของบริษัท หากแต่เป็นไปเพื่อการแยกประเภทของธุรกิจให้มีความชัดเจนเท่านั้น ประกอบกับแนวคิดที่มองว่ากรรมการไม่ได้เป็นเพียงแค่ตัวแทนของบริษัท แต่ถือเป็นส่วนหนึ่งหรืออวัยวะหนึ่งๆ ของบริษัทด้วย จึงส่งผลให้การกระทำการต่างๆ ของกรรมการในนามของบริษัท เท่ากับเป็นการกระทำของบริษัทเองโดยแท้ และแม้จะเป็นการกระทำเกินกว่าวัตถุประสงค์ที่ได้จดแจ้งไว้ในตราสารจัดตั้งก็ตาม บริษัทก็ยังคงต้องผูกพันกับการกระทำเช่นว่านั้นเสมอ เนื่องจากวัตถุประสงค์ของบริษัทมิได้มีขึ้นเพื่อจำกัดความสามารถในการประกอบกิจการของบริษัท และจะไม่มีทางจำกัดความสามารถของบริษัทได้ด้วย[240] เพราะตามทฤษฎีความเป็นบุคคลที่แท้จริง (Real Entity Theory) ซึ่งประเทศเยอรมนี ยึดถือมาเป็นเวลายาวนาน ตั้งแต่ช่วงกลางศตวรรษที่ 19 นั้น ก็มองว่านิติบุคคลหรือบริษัทจำกัดมีฐานะเป็นบุคคลตามธรรมชาติ มีความสามารถและเจตจำนงเป็นของตัวเองโดยแท้ มิใช่เพียงเท่าที่รัฐอนุญาตหรือมอบให้เท่านั้น ซึ่งในจุดนี้เองเป็นสิ่งที่แนวคิดเรื่องขอบวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งบริษัทของประเทศเยอรมนีมีความแตกต่างกับประเทศไทย และถึงแม้ในปัจจุบันนี้ประเทศไทยจะมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้บริษัทไม่สามารถยกข้อต่อสู้บุคคลภายนอกได้ กรณีกรรมการกระทำนอกขอบวัตถุประสงค์แล้วก็ตาม แต่บทบัญญัติกฎหมายดังกล่าว ก็เป็นเพียงแค่ข้อยกเว้นที่ทำให้บริษัทต้องรับผิดเท่านั้น ซึ่งมีเงื่อนไขว่าบุคคลภายนอกต้องสุจริต คือ ไม่รู้ว่าการกระทำดังกล่าวของกรรมการเป็นการกระทำนอกขอบวัตถุประสงค์ หรือนอกขอบอำนาจบริษัทจึงจะผูกพันกับการนั้นด้วย[241]

ในส่วนของประเทศอังกฤษนั้น เห็นได้ชัดว่า มีความแตกต่างกับประเทศไทย ประเทศจีน และประเทศเยอรมนี เนื่องจากพระราชบัญญัติว่าด้วยบริษัทจำกัด ค.ศ. 2006 ไม่บังคับให้บริษัทจำกัดคนเดียวจะต้องกำหนดขอบวัตถุประสงค์ของการจดทะเบียนจัดตั้งลงในตราสารจัดตั้งบริษัทเลย โดยที่กฎหมายอนุญาตให้บริษัทที่ไม่ได้กำหนดขอบเขต หรือวัตถุประสงค์ไว้สามารถดำเนินกิจการได้โดยไม่จำกัดวัตถุประสงค์ เพียงแต่วัตถุประสงค์นั้น จะเป็นวัตถุประสงค์ที่

---

[239] Limited Liability Companies Act, Section 3(2).

[240] เสถียรภาพ นาหลวง. *แนวทางการปฏิรูปกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นประเทศเศรษฐกิจพัฒนา*. หน้า 29.

[241] ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 1023/1.

มิชอบด้วยกฎหมายไม่ได้เท่านั้น[242] ซึ่งการบัญญัติกฎหมายไว้ในลักษณะเช่นนี้ ย่อมทำให้กฎหมายบริษัทของประเทศอังกฤษมีความยืดหยุ่นมาก สามารถอำนวยความสะดวกในการลงทุน โดยนักลงทุนสามารถประกอบกิจการได้อย่างกว้างขวาง ไม่ถูกจำกัดอยู่แต่เฉพาะในกรอบวัตถุประสงค์เท่านั้น และไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ของบริษัทจำกัดคนเดียวต่อหน่วยงานของรัฐอีก หากต้องการจะเปลี่ยนแปลงประเภท หรือรูปแบบของธุรกิจในอนาคต

ในส่วนของประเทศจีน กฎหมายกำหนดให้ตราสารการจัดตั้งบริษัทจำกัดจะต้องมีการระบุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งบริษัทด้วยเสมอ เช่นเดียวกับประเทศไทย และประเทศเยอรมนีพิจารณาตามกฎหมายบริษัทปี ค.ศ. 2005 มาตรา 25 (2) กำหนดให้วัตถุประสงค์หรือขอบข่ายธุรกิจของบริษัท (Scope of Business of the Company) เป็นรายการอันจำเป็นในข้อบังคับ ซึ่งเหมือนกับการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทของไทย ตามร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ของไทย จะระบุวัตถุประสงค์ของบริษัทและข้อบังคับของบริษัท ไว้ในมาตรา 14 (5) และ(7) ดังนั้น บริษัทจึงต้องมีวัตถุประสงค์เพราะรัฐต้องการจะเข้ามาควบคุมการประกอบกิจการของบริษัทซึ่งเป็นวิสาหกิจเอกเชน เพื่อมิให้มีวัตถุประสงค์ที่ละเมิดต่อกฎหมายหรือขัดกับนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐสังคมนิยมมากกว่าต้องการจะให้ประชาชนทั่วไปทราบว่าบริษัทประกอบกิจการอะไร แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ากฎหมายบริษัทมิได้บัญญัติว่าหากบริษัททำเกินขอบวัตถุประสงค์จะต้องรับผิดต่อบุคคลภายนอกหรือไม่อย่างไร แต่กฎกระทรวงกระทรวงการคลัง (Ministry of Finance's Standard Opinion) กำหนดว่าถ้าบริษัทหรือกรรมการทำนอกขอบวัตถุประสงค์หรือประกอบกิจการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายบริษัทและหรือกรรมการจะต้องรับผิดในความเสียหายนั้น[243]

ดังนั้น จึงทำให้การกระทำเกินขอบวัตถุประสงค์ของบริษัทมีผลสมบูรณ์ ประกอบกับบทบัญญัติตามมาตรา 149 (4) ห้ามมิให้กรรมการหรือผู้จัดการทำสัญญาเกินขอบอำนาจตามข้อบังคับ ถ้าผู้ถือหุ้นไม่ยินยอม และหากเกิดความเสียหายบริษัทมีสิทธิฟ้องกรรมการหรือผู้จัดการนั้นได้ หากบริษัทไม่ฟ้องคดีผู้ถือหุ้นมีสิทธิฟ้องคดีแทนบริษัทได้ตามมาตรา 152 ด้วยเหตุผลดังกล่าววิสาหกิจของจีนจึงไม่มีอำนาจทำนอกขอบวัตถุประสงค์ เช่นเดียวกับประเทศไทย ซึ่งเหมือนกับกฎหมายของไทยที่ได้ระบุไว้เป็นการเฉพาะ ตามร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ของไทย บัญญัติไว้ในหมวด 3 การบริหารจัดการ ดังนี้

---

[242] The Companies Act 2006. Section 31(1).

[243] Nicholas C. Hwson. *China's Company Law: One Step Forward, Two Steps Back—A Modest Complain.* p.137.

“มาตรา 28 ในการดำเนินการของบริษัท ผู้จัดการต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ และข้อบังคับของบริษัท ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและด้วยความระมัดระวังเพื่อประโยชน์ของบริษัท

ผู้จัดการที่เจ้าของทุนแต่งตั้งต้องไม่กระทำการใดที่เป็นการแข่งขันกับกิจการของบริษัทหรือที่ตนมีส่วนได้เสียขัดกับประโยชน์ของบริษัท เว้นแต่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของทุน”

ทั้งนี้ กฎหมายบริษัทของจีนไม่ได้บัญญัติคุ้มครองบุคคลภายนอกผู้สุจริตจากกรณีกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ของบริษัททำเกินขอบอำนาจ (Acting Ultra Vires) หรือทำนอกขอบวัตถุประสงค์[244] ซึ่งต่างจากร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ของไทย ซึ่งบัญญัติในมาตรา 31 บรรดากิจการของบริษัทที่ผู้จัดการหรือบุคคลซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้จัดการได้กระทำไปในนามของบริษัท ย่อมมีผลสมบูรณ์และผูกพันบริษัทแม้จะปรากฏในภายหลังว่ามีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการแต่งตั้ง มอบหมาย หรือคุณสมบัติของผู้จัดการ และมาตรา 32 ให้นำบทบัญญัติในลักษณะ 15 ตัวแทน ของบรรพ 3 เอกเทศสัญญาแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาใช้บังคับแก่ความเกี่ยวพันระหว่างบริษัทกับผู้แทนของบริษัทและระหว่างบริษัทหรือผู้แทนของบริษัทกับบุคคลภายนอกด้วยโดยอนุโลม[245]

สำหรับข้อบังคับของบริษัทจำกัดคนเดียว เป็นตราสารที่ใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนด วิธีการบริหารงาน และจัดระเบียบการดำเนินงานภายในของบริษัท ซึ่งจากการศึกษาข้อบังคับของบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ ประเทศจีน และประเทศเยอรมนี แล้วพบว่าบทบัญญัติกฎหมายบริษัทของทุกประเทศต่างก็มีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า ตราสารจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวจะต้องมีข้อบังคับของบริษัทปรากฏอยู่ด้วยเสมอ โดยที่ประเทศไทย และประเทศอังกฤษกำหนดให้การจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวในแต่ละครั้ง จะต้องยื่นหนังสือบริคณห์สนธิ ซึ่งระบุข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับบริษัท อาทิ ชื่อบริษัท ชื่อผู้เริ่มก่อการ ทุนจดทะเบียน และวัตถุประสงค์ของบริษัท (ถ้ามี) ประกอบกับข้อบังคับของบริษัทด้วยทุกครั้ง[246] ในขณะที่ข้อบังคับของบริษัทในระบบกฎหมายของประเทศเยอรมนี การตั้งบริษัทไม่ต้องมีหนังสือบริคณห์สนธิ แต่ต้องมีข้อบังคับ เรียกในภาษาเยอรมันว่า “Gessellschaftsertrag” แปลว่าสัญญาบริษัท (Company Agreement) ข้อบังคับของบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวก็เรียกว่าสัญญา

---

[244] Ibid. pp. 137., 150.

[245] ร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....

[246] นางสาวชริตา ถิรธรรม์ธาดา. *การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวโดยนิติบุคคล*. หน้า 86.

หรือข้อตกลงระหว่างบริษัทกับกรรมการเกี่ยวกับการจัดการบริษัทนั้นเอง[247] ซึ่งจะเหมือนกับประเทศจีน ที่กฎหมายกำหนดให้การจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว ต้องยื่นข้อบังคับของบริษัทที่ระบุข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับบริษัท ตลอดจนวิธีการบริหารจัดการบริษัททั้งหมดในเอกสารฉบับเดียวแทน โดยถือว่าข้อบังคับดังกล่าวนั้นเป็นตราสาร หรือเอกสารในการจัดโครงสร้างของบริษัทด้วย[248] ดังนั้น ในการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว ทั้งในประเทศไทย และประเทศต้นแบบอย่าง ประเทศอังกฤษ ประเทศจีนและประเทศเยอรมนี ต่างก็ต้องอาศัยข้อบังคับเป็นส่วนหนึ่งของเอกสารในการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทเหมือนกันทั้งสิ้น

1.3.3 ทุนจดทะเบียน

สำหรับเรื่องทุนจดทะเบียนบริษัทจำกัดคนเดียว ตามกฎหมายของประเทศไทยนั้น เมื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... แล้ว ไม่ปรากฏว่ามีการบัญญัติไว้โดยเฉพาะเจาะจง ซึ่งมีลักษณะเหมือนกันกับในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้หุ้นหนึ่งหุ้น จะต้องมีมูลค่าขั้นต่ำอย่างน้อย 5 บาท[249]และการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวนั้น ผู้ถือหุ้นคนเดียวย่อมจะต้องถือหุ้นในบริษัทอย่างน้อยหนึ่งหุ้น ดังนั้น ถึงแม้กฎหมายจะไม่ได้ระบุกำหนดทุนจดทะเบียนขั้นต่ำของบริษัทจำกัดคนเดียวไว้โดยชัดแจ้ง แต่ก็อาจกล่าวได้ว่าทุนจดทะเบียนขั้นต่ำของบริษัทจำกัดคนเดียวภายในประเทศไทยจะต้องมีมูลค่าอย่างน้อย 5 บาท[250]

ส่วนของประเทศอังกฤษ พระราชบัญญัติว่าด้วยบริษัท ค.ศ. 2006 กำหนดไว้ แต่เพียงว่า ทุนจดทะเบียนของบริษัทจำกัดคนเดียวทั้งโดยบุคคลธรรมดา และโดยนิติบุคคลจะต้องจัดสรรให้อยู่ในรูปของหุ้น ซึ่งหุ้นแต่ละหุ้นนั้นจะต้องมีมูลค่าที่แน่นอนชัดเจน" โดยที่ไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายกำหนดมูลค่าหุ้นขั้นต่ำเอาไว้แต่อย่างใด ดังนั้น ในทางปฏิบัติผู้ประกอบการจึงมักจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวด้วยทุนจดทะเบียนเพียง 1 ปอนด์เท่านั้น

ส่วนของประเทศจีน กฎหมายบริษัทของจีนปี ค.ศ. 2005 กำหนดทุนจดทะเบียนก่อนปี ค.ศ. 2013 มาตรา 59 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า"บริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวต้องมีทุนจดทะเบียน (Registered Capital) ขั้นต่ำ 100,000 หยวน ผู้ถือหุ้นจะต้องชำระค่าหุ้นเต็ม (One Lump Sum) ตามที่กำหนดจำนวนทุนจดทะเบียนไว้ในข้อบังคับ" แต่ปัจจุบันบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวไม่ต้องมีทุนขั้นต่ำเพราะกฎหมายบริษัทปี ค.ศ. 2013 ได้ยกเลิกระบบทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ ดังนั้น

---

[247] เสถียรภาพ นาหลวง. *แนวทางการปฏิรูปกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นประเทศเศรษฐกิจพัฒนา*. หน้า 72-73.

[248] เสถียรภาพ นาหลวง. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 182.

[249] มาตรา 1117 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.

[250] นางสาวชริตา ถิรธรรม์ธาดา. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 84.

บริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวจึงมีทุนจดทะเบียนตั้งแต่ 1 หยวนขึ้นไป ซึ่งเรียกว่า “บริษัทหนึ่งหยวนจีน” (One-YuanChinese Company” ทั้งนี้ ประเทศจีนได้ปฏิรูปกฎหมายบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวตามแนวทางของประเทศที่พัฒนาเศรษฐกิจแล้ว อย่างเช่นในประเทศอังกฤษมีบริษัทหนึ่งปอนด์ ในประเทศเยอรมนีและประเทศฝรั่งเศสมีบริษัทหนึ่งยูโร

ส่วนของประเทศเยอรมนีทุนจดทะเบียน (Registered capital) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าทุนเรือนหุ้น (Share capital) เยอรมนีแก้ไขปรับปรุงกฎหมายบริษัทจำกัดครั้งล่าสุดเมื่อ ค.ศ. 2008 กฎหมายกำหนดว่าบริษัทบริษัทเอกชนจำกัด (GmbH) จะต้องมีทุนเรือนหุ้นขั้นต่ำ 25,000 ยูโร และในวันจดทะเบียนมูลค่าหุ้นขั้นต่ำจะต้องชำระไม่น้อยกว่า 5,000 ยูโร (เดิม 12,500 ยูโร) แต่หากเป็นบริษัทเอกชนในรูปแบบหนึ่งที่เรียกว่า UG (Unternehmergeselschaft) หรือ Mini-GmbH โดยบริษัทรูปแบบนี้ กฎหมายไม่ได้มีการกำหนดมูลค่าทุนจดทะเบียนขั้นต่ำเอาไว้ ลักษณะเช่นเดียวกันกับบริษัทจำกัดในประเทศอังกฤษ ซึ่งผู้ประกอบการจะสามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ด้วยทุนจดทะเบียนเพียงแค่ 1 ยูโรเท่านั้น แต่กฎหมายบริษัทของเยอรมนี ได้กำหนดให้ผู้ประกอบการจะต้องสะสมทุนจดทะเบียนขั้นต่ำไปเรื่อยๆ จนกว่าจะมีมูลค่าครบ 25,000 ยูโร ทั้งนี้เพราะในระบบกฎหมายบริษัทเยอรมนีมีความเคร่งครัดในการลงหุ้นด้วยทรัพย์สิน (In kind contribution) เพราะจะต้องตีราคาทรัพย์สินให้เท่ากับมูลค่าหุ้น หากตีราคาทรัพย์สินไม่ตรงกับมูลค่าหุ้นและหากบริษัทมีหนี้สินล้นพ้นตัวผู้ถือหุ้นที่ลงหุ้นด้วยทรัพย์สินจะมีความเสี่ยงที่จะต้องรับผิดชำระเงินค่าหุ้นในส่วนที่ขาดไป จึงถือได้ว่ากฎหมายบริษัทของเยอรมนีบัญญัติเกี่ยวกับการออกหุ้นของบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวชัดเจนกว่ากฎหมายบริษัทของอังกฤษที่ไม่มีบทบัญญัติใดกำหนดว่าบริษัทต้องออกหุ้นกี่หุ้น เพราะกฎหมายเยอรมนีกำหนดว่าบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวให้ออกหุ้นได้เพียงหนึ่งหุ้นมีมูลค่าเท่ากับทุนเรือนหุ้น[251]ซึ่งแตกต่างจากร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ของไทย ตามมาตรา 15 ทุนจดทะเบียนจะชำระเป็นตัวเงินหรือทรัพย์สินอื่นนอกจากตัวเงินก็ได้ กรณีชำระทุนจดทะเบียนเป็นตัวเงิน กฎหมายกำหนดให้เจ้าของทุนต้องชำระเต็มจำนวนก่อนการขอจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท และกรณีชำระทุนจดทะเบียนเป็นทรัพย์สินอื่นนอกจากตัวเงิน เจ้าของทุนต้องโอนทรัพย์สินนั้นให้แก่บริษัทภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท ซึ่งถือเป็นการคุ้มครองเจ้าหนี้บริษัท เช่นเดียวกับกฎหมายบริษัทของจีนที่มีความเคร่งครัดเกี่ยวกับทุนจดทะเบียนเพราะกฎหมายกำหนดให้ต้องฝากเงินทุนจดทะเบียนไว้ในบัญชีธนาคารของบริษัท และหากเป็นการลงหุ้นด้วยทรัพย์สินก็ต้องโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดินให้บริษัท[252]

---

[251] เสถียรภาพ นาหลวง. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 75.

[252] เสถียรภาพ นาหลวง. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 178.

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบองค์ประกอบตามตัวบทบัญญัติของกฎหมายการจัดตั้งบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียว ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศจีน ตามข้างต้น ผู้ศึกษาจะขอสรุปผลการศึกษาดังกล่าวได้ดังนี้

ตารางที่ 4.3 เปรียบเทียบองค์ประกอบตามตัวบทบัญญัติของกฎหมายการจัดตั้งบริษัทจำกัด (คนเดียว)ของประเทศไทย กับประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศจีน

หัวข้อศึกษา	ประเทศอังกฤษ	ประเทศเยอรมนี	ประเทศจีน	ประเทศไทย
ชื่อบริษัท	ต้องมีลงท้ายด้วย Limited หรือ LTD.	ต้องมีข้อความ “Gesellschaft mit beschrankter Haftung” หรือ “GMBH” ปรากฏในชื่อด้วยเสมอ	ต้องมีข้อความ “Limited Liability Company” หรือ LLC	ต้องมีข้อความ “บริษัท..... จำกัด (คนเดียว)หรือ “บจค.” ไว้หน้าชื่อ
วัตถุประสงค์และข้อบังคับของบริษัท	วัตถุประสงค์: ไม่จำเป็นต้องระบุ ข้อบังคับ: ต้องมี	วัตถุประสงค์: ต้องระบุ ข้อบังคับ: ต้องมี	วัตถุประสงค์: ต้องระบุ ข้อบังคับ: ต้องมี	วัตถุประสงค์: ต้องระบุ ข้อบังคับ: ต้องมี
ทุนจดทะเบียน	ไม่มีทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ	- GmbH มีทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ 25,000 ยูโร - UG ไม่มีทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ	ไม่มีทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ	ทุนจดทะเบียนอย่างน้อย 5 บาท ตามมูลค่าหุ้นขั้นต่ำ

ที่มา: เสถียรภาพ นาหลวง (2559, น. 76)

2. การจัดทำและรับรองงบการเงินของบริษัทจำกัดคนเดียว

ร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ได้บัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีและการจัดทำงบการเงินของบริษัทจำกัดคนเดียวไว้เพียง 2 มาตราในหมวด 3 การบริหารจัดการ ดังนี้

“มาตรา 29 ให้บริษัทเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี และให้นำบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการบัญชีมาใช้บังคับแก่การทำบัญชีของบริษัท ทั้งนี้ อธิบดี อาจกำหนดข้อยกเว้นให้บริษัทหรือผู้ทำบัญชีของบริษัทไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือส่วนใดส่วนหนึ่งก็ได้ โดยให้คำนึงถึงขนาดหรือสภาพกิจการของบริษัทประกอบด้วย

มาตรา 30 ให้บริษัทจัดทำงบการเงินซึ่งมีรายการย่อตามที่อธิบดีประกาศกำหนด

งบการเงินต้องได้รับการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เว้นแต่งบการเงินของบริษัทที่มีทุน สินทรัพย์ หรือรายได้ รายการใดรายการหนึ่งหรือทุกรายการ ไม่เกินจำนวนที่อธิบดีประกาศกำหนด”

ร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ มีบทกำหนดโทษการกระทำผิดเกี่ยวกับการทำบัญชีและงบการเงิน บัญญัติไว้หลายมาตราดังนี้

“มาตรา 55 บริษัทใดไม่เริ่มทำบัญชีนับแต่วันที่ได้รับการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามหมื่นบาท

มาตรา 56 บริษัทใดไม่ปิดบัญชีครั้งแรกภายในสิบสองเดือนนับแต่วันเริ่มทำบัญชี และปิดบัญชีทุกรอบสิบสองเดือนนับแต่วันปิดบัญชีครั้งก่อน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี ให้เปลี่ยนรอบปีบัญชีแล้วอาจปิดบัญชีก่อนครบรอบสิบสองเดือนก็ได้

มาตรา 57 บริษัทใดไม่จัดทำงบการเงิน ไม่ยื่นงบการเงินต่อสำนักงานกลางบัญชี หรือสำนักงานบัญชีประจำท้องที่ตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชีภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันปิดบัญชี ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท เว้นแต่มีเหตุจำเป็นทำให้บริษัทไม่สามารถจะปฏิบัติตามกำหนดเวลา ดังกล่าวได้ อธิบดีอาจพิจารณาสั่งให้ขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาออกไปอีกตามความจำเป็นแก่กรณีได้

มาตรา 58 บริษัทใดไม่ส่งมอบเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีให้ผู้ทำบัญชี หรือไม่เก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้ ณ สถานที่ทำการ หรือสถานที่ที่ใช้เป็นที่ทำการผลิตหรือเก็บสินค้าเป็นประจำหรือสถานที่ใช้เป็นที่ทำงานเป็นประจำ ต้องระวาง

โทษปรับ ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีตามกฎหมายว่าด้วย การบัญชีให้เก็บรักษาบัญชีหรือเอกสารดังกล่าวไว้ ณ สถานที่อื่นได้

มาตรา 59 บริษัทใดไม่เก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี ไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี นับแต่วันปิดบัญชีหรือจนกว่าจะมีการเลิกประกอบธุรกิจด้วยเหตุใด ๆ โดยมิได้มีการชำระบัญชีและบริษัทไม่ส่งมอบบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี แก่สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชีภายในเก้าสิบวันนับแต่ วันเลิกประกอบธุรกิจ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา 60 บริษัทใดแจ้งความเป็นเท็จต่อสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชี ว่าบัญชีหรือเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีสูญหายหรือเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน หกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 61 บริษัทใดไม่จัดให้มีผู้ทำบัญชีซึ่งมีคุณสมบัติตามที่อธิบดีประกาศกำหนด ตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี เพื่อจัดทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา 62 ผู้ทำบัญชีผู้ใดไม่จัดทำบัญชีเพื่อให้มีการแสดงผลการดำเนินงาน ฐานะการเงิน หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของบริษัทที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริง ตามมาตรฐาน การบัญชีและตามที่อธิบดีประกาศกำหนด โดยมีเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีให้ถูกต้องครบถ้วน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา 63 ในการลงรายการในบัญชี ผู้ทำบัญชีผู้ใดไม่ลงรายการเป็นภาษาไทย หรือเมื่อลงรายการเป็นภาษาต่างประเทศไม่มีภาษาไทยกำกับ หรือลงรายการเป็นรหัสบัญชีโดยไม่มีคู่มือแปลรหัสที่เป็นภาษาไทยไว้หรือไม่เขียนด้วยหมึก ดีดพิมพ์ พิมพ์หรือทำด้วยวิธีอื่นใดที่ให้ได้ผลในทำนอง เดียวกัน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา 64 ผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชี ตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี ซึ่งปฏิบัติการในการตรวจสอบบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยเข้าไปในสถานที่ทำการหรือสถานที่เก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีของบริษัทหรือสถานที่รวบรวมหรือประมวลข้อมูลในระหว่างเวลาทำการของสถานที่นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 65 บริษัทใดไม่จัดทำงบการเงินซึ่งมีรายการย่อตามที่อธิบดีประกาศกำหนด ตามมาตรา 30 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา 66 บริษัทใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 30 วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา 68 ผู้ใดใช้ชื่อของบริษัทใดที่ถูกขีดชื่อออกจากทะเบียนแล้วในการประกอบกิจการค้า เพื่อให้ประชาชนเข้าใจว่าบริษัทนั้นยังมิได้ถูกขีดชื่อต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท และปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งพันบาทจนกว่าจะได้เลิกใช้

มาตรา 73 บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัท กระทำหรือยินยอม ให้กระทำการดังต่อไปนี้

(1) ทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอมบัญชี เอกสาร หรือหลักประกันของบริษัท หรือที่เกี่ยวกับบริษัท หรือ

(2) ลงข้อความเท็จหรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชีหรือเอกสารของบริษัท หรือที่เกี่ยวกับบริษัท

ถ้ากระทำหรือยินยอมให้กระทำเพื่อลวงให้บริษัทหรือเจ้าของทุนขาดประโยชน์ อันควรได้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 74 ผู้ใดโฆษณาโดยอ้างถึงบุคคล ตำแหน่งหน้าที่ บัญชี รายงาน หรือกิจการ อันเกี่ยวกับบริษัทอันเป็นเท็จในสาระสำคัญ หรือปกปิดข้อความอันเป็นสาระสำคัญ เพื่อ

(1) ลวงผู้มีส่วนได้เสียในบริษัทนั้นให้ขาดประโยชน์อันควรได้จากบริษัทนั้น หรือ

(2) จูงใจบุคคลให้มอบหมายหรือส่งทรัพย์สินให้แก่บริษัทนั้น หรือให้เข้าเป็นผู้ค้ำประกัน หรือให้ทรัพย์สินเป็นประกันบริษัทนั้น

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 75 ผู้ใดโดยทุจริตกำหนดค่าทรัพย์สินที่นำมาลงในบริษัทโดยบิดเบือน ให้แตกต่างจากมูลค่าที่แท้จริง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท”

ในแต่ละปี นิติบุคคลไม่ว่าจะเป็นห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือบริษัทมีหน้าที่นำส่งงบการเงินให้แก่กรมพัฒนาธุรกิจการค้าตามกฎหมาย พร้อมการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลชำระภาษีเงินได้พร้อมนำส่งงบการเงินต่อกรมสรรพากร โดยต้องจัดให้มีผู้ตรวจสอบบัญชีทำการตรวจสอบและรับรองงบการเงินของนิติบุคคล โดยผู้ตรวจสอบบัญชี หรือ ผู้สอบบัญชี (ภาษาอังกฤษ: auditors)หรือ CPA (ย่อมาจาก Certified Public Accountant) คือผู้ที่ขึ้นทะเบียนและได้รับใบอนุญาตในการทำหน้าที่ตรวจสอบและรับรองงบการเงินของบริษัท หรือ ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ผู้ตรวจสอบบัญชีหรือที่เรียกกันทั่วไปว่า Auditor ที่จริงแล้วผู้ตรวจสอบบัญชีไม่ได้มีแค่

ผู้ตรวจสอบบัญชีที่ทำหน้าที่ตรวจสอบงบการเงินประจำปีเท่านั้น ยังมีผู้ตรวจสอบบัญชีประเภทอื่นด้วย โดยผู้ตรวจสอบบัญชีแบ่งออกได้ 4 ประเภทดังนี้[253]

1. ผู้ตรวจสอบบัญชีภายนอก (External Auditor) หรือ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตทั่วไป (CPA) ความหมายอีกนัยหนึ่งของผู้ตรวจสอบบัญชี คือ เป็นผู้ตรวจสอบตามกฎหมาย(Statutory Auditor) ซึ่งเป็นผู้ที่ขึ้นทะเบียนและได้รับใบอนุญาตจากสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ.2547 สามารถตรวจสอบบัญชีและรับรองงบการเงินของบริษัทจำกัดและห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลได้

2. ผู้ตรวจสอบบัญชีภาษีอากร (TA: Tax Auditor) เป็นบุคคลที่ขึ้นทะเบียนและได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ตรวจสอบบัญชีภาษีอากรจากอธิบดีกรมสรรพากร ตามคำสั่งกรมสรรพากรที่ ท.ป. 98/2554 โดยผู้ตรวจสอบบัญชีภาษีอากรสามารถตรวจสอบบัญชีและรับรองงบการเงินเฉพาะห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่มีทุนจดทะเบียนหรือทุนที่ชำระแล้วในวันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชีไม่เกิน 5 ล้านบาทและมีสินทรัพย์รวมและรายได้รวมของรอบระยะเวลาบัญชีไม่เกิน 30 ล้านบาท

3. ผู้ตรวจสอบภายใน (Internal Auditor) เป็นบุคคลที่ทำหน้าที่ตรวจสอบและประเมินประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายในให้แก่องค์กรอย่างเป็นอิสระ รวมทั้งการประเมินประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงขององค์กร เพื่อให้เกิดการปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์กร มีการควบคุมและกำกับดูแลกิจการอย่างเป็นระบบ ผู้ตรวจสอบภายในเป็นได้ทั้งพนักงานขององค์กรหรือบุคคลภายนอก(Outsource) ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากฝ่ายบริหาร

4. ผู้สอบบัญชีที่ได้รับความเห็นชอบจาก ก.ล.ต. ในการรับรองงบการเงิน (List of auditors approved by the office of SEC) หมายถึงผู้สอบบัญชีสำหรับ บริษัทที่อยู่ในตลาดทุน,บริษัทที่ยื่นขอจดทะเบียนในตลาดทุน (IPO),กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เป็นต้น

ผู้สอบบัญชีทั้ง 4 ประเภทนี้ มีขอบเขตการทำงานและหน้าที่ที่แตกต่างกัน สำหรับผู้ตรวจสอบบัญชีที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจSMEs ห้างหุ้นส่วนและบริษัททั่วไป ได้แก่ ผู้ตรวจสอบบัญชีทั่วไปและผู้ตรวจสอบบัญชีภาษีอากร ที่สามารถทำการตรวจสอบและรับรองบัญชีตามมาตรา 3 สัตต แห่งประมวลรัษฎากร ในฐานะผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชี ได้แก่บุคคลดังต่อไปนี้[254]

1. ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA) ทำหน้าที่ตรวจสอบบัญชีและรับรองงบการเงินสำหรับกิจการที่เป็นนิติบุคคล โดยปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี มีความเป็นอิสระตาม

---

[253] peakaccount.com. *ผู้สอบบัญชีภาษีอากรคือใคร?.* สืบค้นเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2566. สืบค้นจาก https://peakaccount.com/blog/who-cpa-ta

[254] กรมสรรพากร. ผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชี. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2566. สืบค้นจาก https://www.rd.go.th/25631.html

ข้อกำหนดจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีและมีเกณฑ์การแสดงความเห็นจากความเพียงพอและเหมาะสมของหลักฐานการสอบบัญชีที่ได้รับเป็นผู้ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนและได้รับใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจากสภาวิชาชีพบัญชี ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี

2. ผู้สอบบัญชีภาษีอากร (TA) ทำหน้าที่ตรวจสอบงบการเงินของห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลขนาดเล็กและออกรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชี โดยปฏิบัติงานตามแนวทางและวิธีการตรวจสอบที่กรมสรรพากรกำหนด โดยใช้วิธีการทดสอบและวิธีการตรวจสอบอื่นที่เหมาะสม นอกจากการตรวจสอบงบการเงินว่าตรงตามสมุดบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชีและเป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปแล้ว ยังต้องตรวจสอบว่ากิจการได้ปรับปรุงกำไร(ขาดทุน)สุทธิเพื่อเสียภาษีถูกต้องตามประมวลรัษฎากรหรือไม่ เป็นผู้ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนและได้รับใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีภาษีอากรจากอธิบดีกรมสรรพากร

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาขอสรุปความแตกต่างระหว่างผู้สอบบัญชีภาษีอากร และผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ดังนี้

ตารางที่ 4.4 แสดงความแตกต่างระหว่างผู้สอบบัญชีภาษีอากร และผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

ความแตกต่าง	ผู้สอบบัญชีภาษีอากร	ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต
1. การขึ้นทะเบียน	ต้องเป็นผู้ที่ขึ้นทะเบียนและได้รับใบอนุญาต เป็นผู้สอบบัญชีภาษีอากรจากอธิบดีกรมสรรพากร ตามคำสั่งกรมสรรพากรที่ ท.ป.98/2544ฯ	ต้องเป็นผู้ที่ขึ้นทะเบียนและได้รับใบอนุญาต เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจากสภาวิชาชีพบัญชี ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพพ.ศ. 2547
2. สิทธิในการปฏิบัติงาน	**สามารถตรวจสอบและรับรองบัญชีเฉพาะห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลขนาดเล็ก (ทุนไม่เกิน 5 ล้านบาท สินทรัพย์รวมไม่เกิน30 ล้านบาท และรายได้รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท)**	**สามารถตรวจสอบและรับรองบัญชีบริษัทและห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลตามมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากร (ตรวจสอบและรับรองบัญชีได้ทั้งห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด)**

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ความแตกต่าง	ผู้สอบบัญชีภาษีอากร	ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต
3. หลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงาน	ปฏิบัติงานตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด ตามคำสั่งกรมสรรพากรที่ ท.ป.122/2545ฯ สำหรับการตรวจสอบและรับรองบัญชีห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลขนาดเล็ก	ปฏิบัติงานตามที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนดสำหรับการตรวจสอบและรับรองบัญชีบริษัท และห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลขนาดใหญ่ และปฏิบัติงานตามที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนดเช่นเดียวกับผู้สอบบัญชีภาษีอากรสำหรับการตรวจสอบและรับรองบัญชีห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลขนาดเล็ก
4. การรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชี	จัดทำรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชี ตามที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนดไว้ในคำสั่งกรมสรรพากรที่ ท.ป.122/2545ฯ สำหรับการตรวจสอบห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลขนาดเล็กสำหรับการตรวจสอบและรับรองบัญชีห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลขนาดเล็ก	จัดทำรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตสำหรับการตรวจสอบและรับรองบัญชีบริษัทและห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลขนาดใหญ่ จัดทำรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชีตามที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนดเช่นเดียวกับผู้สอบบัญชีภาษีอากรสำหรับการตรวจสอบห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลขนาดเล็ก

ที่มา: กรมสรรพากร (2564)

นอกจากนี้ ยังมีความแตกต่างด้านค่าใช้จ่ายในการสอบบัญชีระหว่างผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และผู้สอบบัญชีภาษีอากร โดยงบการเงินไม่มีผลดำเนินการใดๆ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต จะมีอัตราค่าใช้จ่ายในการสอบบัญชีและรับรองงบการเงิน ปีละ 5,000 บาท แต่ผู้สอบบัญชีภาษีอากรจะมีอัตราค่าใช้จ่ายในการสอบบัญชีและรับรองงบการเงิน ปีละ 3,000 บาท ซึ่งหากนิติบุคคลมีรายรับหรือผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมา จะมีอัตราค่าใช้จ่ายในการสอบบัญชีเพิ่มขึ้น ทั้งนี้

เป็นราคาเมื่อต้นปี พ.ศ. 2566 ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ผู้ตรวจสอบบัญชีและสำนักงานบัญชีในจังหวัดสงขลา จำนวน 2 ราย ทางโทรศัพท์เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2566 เวลา 10.30 น. ไปยังรายที่ (1) คือ บริษัท สงขลาบัญชีกิจ จำกัด[255] และเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2566 เวลา 19.30 น. ได้โทรศัพท์ไปสัมภาษณ์รายที่ (2) คือสำนักงานบัญชีหาดใหญ่ พบว่าค่าใช้จ่ายในการรับรองงบการเงินและการสอบบัญชีมีความใกล้เคียงกัน ดังนี้[256]

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบและรับรองงบการเงินของผู้สอบบัญชี ในจังหวัดสงขลา (สำหรับงบการเงินไม่มีผลดำเนินการ)

รายการ	บริษัท สงขลาบัญชีกิจ จำกัด	สำนักงานบัญชีหาดใหญ่
1. งบการเงินไม่มีผลดำเนินการ	1.1 ห้างหุ้นส่วนขนาดเล็ก SMEs (ทุนจดทะเบียนไม่เกิน 5 ล้านบาท รายรับไม่เกิน 30ล้านบาท) <u>ผู้สอบบัญชีภาษีอากร</u> คิดค่าตรวจสอบและรับรองงบการเงิน ปีละ 3,000 บาท <u>ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต</u> คิดค่าตรวจสอบและรับรองงบการเงิน ปีละ 4,000บาท 1.2 ห้างหุ้นส่วนที่มีทุนจดทะเบียนเกิน 5 ล้านบาทรายรับเกิน 30 ล้านบาท หรือบริษัทจำกัด ซึ่งเฉพาะผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเท่านั้นที่จะตรวจสอบและรับรองงบการเงินได้ จะคิดราคาค่าสอบและรับรองงบการเงิน ปีละ 5,000 บาท	1.1 ห้างหุ้นส่วนขนาดเล็ก SMEs (ทุนจดทะเบียนไม่เกิน 5 ล้านบาท รายรับไม่เกิน 30ล้านบาท) <u>ผู้สอบบัญชีภาษีอากร</u> คิดค่าตรวจสอบและรับรองงบการเงิน ปีละ 3,000 บาท <u>ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต</u> คิดค่าตรวจสอบและรับรองงบการเงิน ปีละ 4,000บาท 1.2 ห้างหุ้นส่วนที่มีทุนจดทะเบียนเกิน 5 ล้านบาทรายรับเกิน 30 ล้านบาท หรือบริษัทจำกัด ซึ่งเฉพาะผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเท่านั้นที่จะตรวจสอบและรับรองงบการเงินได้ จะคิดราคาค่าสอบและรับรองงบการเงิน ปีละ 5,000 บาท

[255] สายน้ำผึ้ง ไข่รักษ์. กรรมการผู้จัดการบริษัท สงขลาบัญชีกิจ. สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์. 3 มีนาคม 2566.

[256] อวยพร บุญวงศ์. เจ้าของกิจการสำนักงานบัญชีหาดใหญ่. สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์. 8 มีนาคม 2566.

จากตารางที่ 4.5 สรุปได้ว่าผู้ประกอบการตรวจสอบและรับรองบัญชีทั้งสองรายต่างก็คิดค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบและรับรองบัญชีหรืองบการเงินที่ไม่มีผลดำเนินการในอัตราเท่ากัน โดยผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาต จะคิดค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบและรับรองบัญชีสำหรับกิจการขนาดเล็ก หรือ SMEs ที่ยังไม่มีผลประกอบการ เช่น อาจเป็นปีแรกที่เพิ่งเริ่มจัดตั้งบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลทำให้ยังไม่มีการประกอบการธุรกิจใดๆ สูงกว่าผู้ตรวจสอบบัญชีภาษีอากร จำนวน 1,000 บาท

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบและรับรองงบการเงินของผู้สอบบัญชี ในจังหวัดสงขลา (สำหรับงบการเงินที่มีผลดำเนินการ)

รายการ	บริษัท สงขลาบัญชีกิจ จำกัด	สำนักงานบัญชีหาดใหญ่
2. งบการเงินที่มีผลดำเนินการ		
2.1 รายได้ไม่เกิน 1 ล้านบาท	<u>ผู้สอบบัญชีภาษีอากร</u> คิดค่าตรวจสอบและรับรองงบการเงิน ปีละ 5,000- 10,000 บาท ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของงาน <u>ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต</u> คิดค่าตรวจสอบและรับรองงบการเงิน ปีละ 10,000 บาท	<u>ผู้สอบบัญชีภาษีอากร</u> คิดค่าตรวจสอบและรับรองงบการเงิน ปีละ 4,000-10,000 บาท ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของงาน <u>ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต</u> คิดค่าตรวจสอบและรับรองงบการเงิน ปีละ 10,000 บาท
2.2 รายได้ 1-5 ล้านบาท	<u>ผู้สอบบัญชีภาษีอากร</u> คิดค่าตรวจสอบและรับรองงบการเงิน ปีละ 5,000- 10,000 บาท ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของงาน <u>ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต</u> คิดค่าตรวจสอบและรับรองงบการเงิน ปีละ 12,000 บาท	<u>ผู้สอบบัญชีภาษีอากร</u> คิดค่าตรวจสอบและรับรองงบการเงิน ปีละ 5,000- 9,000 บาทขึ้นอยู่กับความยากง่ายของงาน <u>ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต</u> คิดค่าตรวจสอบและรับรองงบการเงิน ปีละ 10,000 บาท
2.3 รายได้เกิน 5-10 ล้านบาท	<u>ผู้สอบบัญชีภาษีอากร</u> คิดค่าตรวจสอบและรับรองงบการเงิน ปีละ 5,000- 10,000 บาท ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของงาน	<u>ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต</u> คิดค่าตรวจสอบและรับรองงบการเงิน ปีละ 10,000 บาท

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

รายการ	บริษัท สงขลาบัญชีกิจ จำกัด	สำนักงานบัญชีหาดใหญ่
	<u>ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต</u> คิดค่าตรวจสอบและรับรองงบการเงิน ปีละ 14,000 บาท	<u>ผู้สอบบัญชีภาษีอากร</u> คิดค่าตรวจสอบและรับรองงบการเงิน ปีละ 5,000- 10,000 บาทขึ้นอยู่กับความยากง่ายของงาน
2.4 รายได้ 10-20 ล้านบาท	<u>ผู้สอบบัญชีภาษีอากร</u> ไม่รับงาน <u>ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต</u> คิดค่าตรวจสอบและรับรองงบการเงิน ปีละ 18,000บาท	<u>ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต</u> คิดค่าตรวจสอบและรับรองงบการเงิน ปีละ 15,000บาท <u>ผู้สอบบัญชีภาษีอากร</u> ไม่รับงาน
2.5 รายได้ 20-30 ล้านบาท	<u>ผู้สอบบัญชีภาษีอากร</u> ไม่รับงาน <u>ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต</u> คิดค่าตรวจสอบและรับรองงบการเงิน ปีละ 23,000บาท	<u>ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต</u> คิดค่าตรวจสอบและรับรองงบการเงิน ปีละ 18,000บาท <u>ผู้สอบบัญชีภาษีอากร</u> ไม่รับงาน
2.6 รายได้ 30 ล้านบาทขึ้นไป	<u>เฉพาะผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาตที่สามารถตรวจสอบและรับรองงบการเงินได้</u> คิดค่าตรวจสอบและรับรองงบการเงิน ขั้นต่ำปีละ 26,000 บาท คิดอัตราเดียวกันทั้งห้างหุ้นส่วนจำกัดและบริษัทจำกัด	<u>ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต</u> คิดค่าตรวจสอบและรับรองงบการเงิน ปีละ 25,000บาท <u>เฉพาะผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาตที่สามารถตรวจสอบและรับรองงบการเงินได้</u> คิดค่าตรวจสอบและรับรองงบการเงิน ขั้นต่ำปีละ 25,000 บาท คิดอัตราเดียวกันทั้งห้างหุ้นส่วนจำกัดและบริษัทจำกัด

หมายเหตุ (1) ราคาดังกล่าวไม่เป็นอัตราตายตัว แต่ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของงาน เช่น ต้องตรวจสอบทรัพย์สิน ต้องตรวจนับเงินสด หรือมีทรัพย์สินที่ต้องคำนวณค่าเสื่อมราคา ซึ่งราคาจะขึ้นอยู่กับการตกลงระหว่างลูกค้ากับสำนักงานบัญชี

(2) สำหรับกิจการโรงงานอุตสาหกรรม มีการผลิตสินค้าแสดงต้นทุนการผลิตที่ใช้เวลาในการตรวจสอบ หรือกิจการที่ขาดระบบการควบคุมภายในที่ดี เช่น ไม่จัดทำบัญชีคุมการรับจ่ายสินค้าและวัตถุดิบ ไม่มีระบบเอกสารใบสำคัญจ่ายที่สมบูรณ์ตามระเบียบกรมสรรพากร ฯลฯ เป็นต้น ต้องใช้เวลาตรวจสอบ จะพิจารณาค่าสอบบัญชีเพิ่มขึ้นตามความเหมาะสมเป็นรายๆ ไป

จากตารางที่ 4.6 พบว่าค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบและรับรองบัญชีสำหรับกิจการขนาดเล็ก เช่น ธุรกิจ SMEs ที่ตรวจสอบและรับรองบัญชีโดยผู้ตรวจสอบบัญชีภาษีอากรจะมีอัตราค่าใช้จ่ายที่ถูกกว่า คือ อัตราค่าตรวจสอบและรับรองงบการเงินที่ไม่มีผลดำเนินการ คือ จำนวน 3,000 บาท แต่ผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาตมีอัตราค่าตรวจสอบและรับรองงบการเงินที่สูงกว่า คือ จำนวน 4,000 บาท อัตราค่าใช้จ่ายของผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาตสูงกว่าผู้ตรวจสอบบัญชีภาษีอากร จำนวน 1,000 บาท และสำหรับงบการเงินที่มีผลดำเนินการ อัตราค่าใช้จ่ายของผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาตก็ยังสูงกว่าผู้ตรวจสอบบัญชีภาษีอากร โดยเฉพาะห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ที่มีผลดำเนินการ รายรับ 20-30 ล้านบาท อัตราค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบบัญชีและรับรองงบการเงิน ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจะสูงกว่า เนื่องจากความน่าเชื่อถือที่มีมากกว่า เพราะผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาตมีมายาวนานควบคู่กับองค์ธุรกิจ มีการก่อตั้งสภาวิชาชีพบัญชีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2491 มีการตราพระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2505 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 2 พฤศจิกายน 2505 จนถึงวันที่ 22 ตุลาคม 2547 จึงตราพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ 2547 เป็นต้นมา[257] แต่ผู้ตรวจสอบบัญชีภาษีอากรสามารถปฏิบัติงานตรวจสอบและรับรองบัญชีได้ตั้งแต่วันที่ได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมสรรพากรให้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีภาษีอากร และสามารถลงลายมือชื่อรับรองงบการเงินได้ตั้งแต่รอบระยะเวลาบัญชีสิ้นสุดในหรือหลังวันที่ 31 ธันวาคม 2545 เป็นต้นไป เมื่อคำนวณแล้วผู้ตรวจสอบบัญชีภาษีอากรเพิ่งจะมีมา 20 ปี ขณะที่ผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาตมีกฎหมายบังคับใช้มาแล้วกว่า 60 ปี อีกทั้งกรมสรรพากรได้วางแนวทางปฏิบัติงานการตรวจสอบและรับรองบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ตามกฎหมายเกี่ยวกับการสอบบัญชีหรือประกาศขององค์กรวิชาชีพบัญชีที่กฎหมายกำหนดและแนวทางที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนดไว้ คือตามคำสั่งกรมสรรพากรที่ ท.ป.122/2545ฯ สำหรับการตรวจสอบและ

[257] สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. *กว่าจะเป็น "สภาวิชาชีพบัญชี"*. 3 มีนาคม 2566. สืบค้นจาก https://www.tfac.or.th/Article/Detail/66271

รับรองบัญชีห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลขนาดเล็ก ทำให้การทำงานของผู้ตรวจสอบบัญชีภาษีอากรมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอน และง่ายต่อการปฏิบัติงานตรวจสอบและรับรองงบการเงิน

นอกจากนี้ กรมสรรพากรยังมีการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีภาษีอากร ซึ่งถึงแม้จะถือเป็นเรื่องของผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชีที่จะต้องทำการตกลงกับลูกค้าโดยอาจพิจารณาจากปริมาณเอกสารใบสำคัญที่ต้องทำการตรวจหรือประเภทกิจการมีความซับซ้อนเพียงใด แต่ทั้งนี้ ผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชีจะต้องไม่กำหนดค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนโดยถือเอาอัตราสูงต่ำตามยอดเงินรายได้หรือมูลค่าของสินทรัพย์ของกิจการที่ตรวจสอบและรับรองบัญชี หรือมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและรับรองบัญชีเป็นเกณฑ์ และยังกำหนดให้ผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชีลงลายมือชื่อรับรองงบการเงินให้กับนิติบุคคลไม่เกิน 300 รายต่อปีด้วย จึงเป็นเหตุให้ผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาตไม่ค่อยรับตรวจสอบและรับรองงบการเงินของกิจการขนาดเล็ก เช่น ธุรกิจ SMEs ซึ่งได้ค่าตอบแทนน้อยกว่ากิจการขนาดใหญ่ และผู้สอบบัญชีภาษีอากรก็ไม่ประสงค์จะรับงานตรวจสอบและรับรองงบการเงินของกิจการขนาดใหญ่ แม้จะมีทุนจดทะเบียนและรายรับเข้าหลักเกณฑ์ธุรกิจ SMEs ก็ตาม ทั้งนี้เพราะไม่อาจเรียกเก็บค่าใช้จ่ายหรือค่าธรรมเนียมในการตรวจสอบและรับรองบัญชีได้ตามจำนวนรายรับหรือสินทรัพย์ของกิจการที่ตรวจสอบและรับรองงบการเงินได้ จึงเป็นเหตุให้ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบและรับรองบัญชีของผู้ตรวจสอบบัญชีภาษีอากรมีอัตราค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่าผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาตนั้นเอง

ดังนั้น เพื่อเป็นการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายให้กับผู้ประกอบการบริษัทจำกัดคนเดียว การกำหนดให้ผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชีของบริษัทจำกัดคนเดียว ซึ่งถือเป็นนิติบุคคลขนาดเล็ก จึงควรเป็นผู้ตรวจสอบบัญชีภาษีอากร (TA) จึงเหมาะที่จะเป็นผู้ตรวจสอบและรับรองงบการเงินของบริษัทจำกัดคนเดียวได้ดีกว่าผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาต (CPA)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบบทบัญญัติทางกฎหมายบริษัทจำกัดคนเดียวของไทย มีความล้าสมัยไม่ทันกับความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจยุคใหม่หรือไม่ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ เยอรมนี และจีน

3.1 กรณีที่กฎหมายไม่อนุญาตให้นิติบุคคลจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว

จากการศึกษาหลักกฎหมายว่าด้วยความสามารถของบริษัทตามทฤษฎีความเป็นบุคคลของบริษัท พบว่ามีทฤษฎีสำคัญซึ่งเกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ 2 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีความเป็นบุคคลที่แท้จริง (Real Entity Theory) และทฤษฎีบุคคลสมมุติ (Fiction Entity Theory) โดยที่ทฤษฎีบุคคลที่แท้จริงมองว่า การรวมกลุ่มกันของบุคคลเพื่อจัดตั้งบริษัทนั้น ย่อมก่อให้เกิดบริษัทซึ่งมีสถานะเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากสมาชิกผู้ที่รวมกลุ่มทันที โดยไม่จำต้องให้รัฐเป็นผู้กำหนดหรือสร้างขึ้นอีก เนื่องจากความเป็นนิติบุคคลของบริษัทนั้นมีมาอยู่ก่อนกฎหมายแล้ว กฎหมายทำหน้าที่เพียงแค่ให้การยอมรับบริษัทว่าเป็นนิติบุคคลตามความเป็นจริงเท่านั้น นิติบุคคลไม่ใช่บุคคลที่ถูกสมมุติขึ้นตามกฎหมาย ดังนั้นจึงมิสิทธิ หน้าที่ ความสามารถต่างๆ ตลอดจนเจตจำนงเป็นของสมมุติขึ้นตามกฎหมาย ดังนั้นจึงมิสิทธิ หน้าที่ ความสามารถต่างๆ ตลอดจนเจตจำนงเป็นของตัวเอง[258]ดังนั้นแนวคิดนี้เชื่อว่านิติบุคคลจึงมีความสามารถที่จะเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทได้เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา แต่สำหรับแนวคิดทฤษฎีบุคคลสมมุติ (Fiction Entity Theory) กลับมองว่านิติบุคคลเป็นสิ่งที่ถูกสมมุติขึ้น และเกิดขึ้นได้โดยอำนาจของรัฐที่กระทำผ่านกฎหมาย ด้วยเหตุนี้สภาพบุคคลของบริษัทนั้นย่อมขึ้นอยู่กับรัฐอย่างแท้จริง รัฐจะให้สภาพบุคคลหรืออาจเพิกถอนสภาพบุคคลของบริษัทเมื่อใดก็ได้ เพราะนิติบุคคลนั้นเป็นเพียงสิ่งสมมุติขึ้นโดยรัฐเท่านั้น มิใช่บุคคลที่แท้จริง ดังนั้น จึงไม่มีเจตจำนงเป็นของตัวเอง ตลอดจนสิทธิหน้าที่ต่างๆ ของนิติบุคคลก็ถูกจำกัดอยู่แค่เพียงเท่าที่กฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น สิ่งใดที่กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจไว้ย่อมไม่สามารถกระทำได้[259] ดังนั้นสิทธิในการเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทที่นิติบุคคลจึงไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากกฎหมายไม่ให้อำนาจ

สำหรับประเทศไทยก็ได้รับเอาอิทธิพลกฎหมายว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัทของประเทศอังกฤษตั้งแต่ช่วงต้นศตวรรษที่ 20 มาบัญญัติเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร ซึ่งประเทศอังกฤษในขณะนั้นยังคงมีแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นบุคคลของบริษัทตามทฤษฎีบุคคลสมมุติ

---

[258] นางสาวชริตา ถิรธรรม์ธาดา. *การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวโดยนิติบุคคล*. หน้า 69.

[259] นางสาวชริตา ถิรธรรม์ธาดา. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 70.

(Fiction Entity Theory)[260]จนกระทั่งปัจจุบันแนวคิดตามทฤษฎีบุคคลสมมุติก็ยังคงปรากฏอยู่อย่างเหนียวแน่นในระบบกฎหมายบริษัทของประเทศไทย โดยแนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นอยู่ในคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกา เมื่อปี พ.ศ. 2521 เรื่องความสามารถของนิติบุคคลว่าสามารถจะเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทได้หรือไม่ ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากบทบัญญัติว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเวลานั้น ใช้คำว่า “บุคคล” สามารถเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทได้ โดยไม่ได้ระบุชัดว่าบุคคลในที่นี้หมายรวมถึงนิติบุคคลด้วยหรือไม่ จึงเกิดประเด็นพิพาทขึ้นว่านิติบุคคลจะสามารถเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดได้หรือไม่ โดยในประเด็นนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา ได้มีคำวินิจฉัยว่า นิติบุคคลไม่สามารถเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดได้ โดยให้เหตุผลว่า จากถ้อยคำในตัวบทของกฎหมายที่ให้ผู้เริ่มก่อการต้องแสดงอาชีวะ และลงลายมือชื่อในหนังสือบริคณห์สนธินั้น แสดงให้เห็นว่ากฎหมายประสงค์จะให้แต่เฉพาะบุคคลธรรมดาเท่านั้นเป็นผู้ดำเนินการ เนื่องจากนิติบุคคลไม่สามารถแสดงอาชีวะ รวมไปถึงลงลายมือชื่อได้เอง ดังนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา จึงได้ตีความว่า กฎหมายไม่มีเจตนารมณ์จะให้อำนาจแก่นิติบุคคลให้สามารถเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทได้[261] โดยผลของคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกาในครั้งนั้น ก่อให้เกิดผลกระทบสำคัญต่อบทบัญญัติกฎหมายบริษัทของประเทศไทยสองประการ ประการที่หนึ่ง จะเห็นได้ว่านิติบุคคลไม่สามารถเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดความรับผิดได้ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาจวบจนปัจจุบัน อีกทั้งระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางยังกำหนดห้ามมิให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนบริษัทที่มีนิติบุคคลเป็นผู้เริ่มก่อการในหนังสือบริคณห์สนธิด้วย[262] และประการที่สอง คำวินิจฉัยดังกล่าวเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังคงยึดติดอยู่กับแนวคิดทฤษฎีบุคคลสมมุติ (Fiction Entity Theory) และยังไม่เปิดรับแนวคิดทฤษฎีบุคคลที่แท้จริง (Real Entity Theory) แม้นิติบุคคลจะถือเป็นบุคคลหนึ่งๆ ในทางกฎหมายก็ตาม แต่การจะมีความสามารถกระทำการใดๆ หรือมีสิทธิหน้าที่ต่างๆ ได้นั้น จะต้องมีกฎหมายให้อำนาจไว้อย่างชัดเจนเท่านั้น และเมื่อกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้อำนาจแก่นิติบุคคลในการเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทไว้ นิติบุคคลย่อมไม่สามารถเข้าเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทได้นั่นเอง[263]

---

[260] ภาสกร ชุณหอุไร. *คำอธิบายกฎหมายลักษณะหุ้นส่วนและบริษัท.* (ฉบับพิมพ์ปี พ.ศ. 2539). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ. 2539. หน้า 22-23.

[261] สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ 3). *เลขเสร็จที่ 385/2521 เรื่อง หารือปัญหากฎหมายเกี่ยวกับบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด เป็นผู้เริ่มก่อการบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.*

[262] ระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง ว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและ บริษัท พ.ศ. 2554. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 128 ตอนพิเศษ 25 ง. หน้า 1, 4 มกราคม 2554

[263] นางสาวชริตา ถิรธรรม์ธาดา. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 71.

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ เยอรมนี และจีน แล้วพบว่าด้วยแนวคิดตามทฤษฎีบุคคลสมมุติได้ส่งผลสะท้อนผ่านมาทางบทบัญญัติของกฎหมายบริษัทของประเทศไทยให้มีความล้าหลัง ไม่ทันสมัย ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงทางระบบเศรษฐกิจและสังคมของโลก และไม่มีความเป็นสากลด้วย เนื่องจากประเทศส่วนใหญ่ที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจ และเป็นแม่แบบของกฎหมายบริษัท ทั้งในทวีปยุโรป และทวีปเอเชีย ต่างก็มีแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถของบริษัทตามทฤษฎีความเป็นบุคคลที่แท้จริง (Real Entity Theory) ทั้งสิ้น ส่งผลให้กลุ่มประเทศที่เศรษฐกิจพัฒนาแล้วดังกล่าว อนุญาตให้นิติบุคคลสามารถเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ แต่บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ของไทย ยังไม่อนุญาตให้มีการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวโดยนิติบุคคลได้[264] ดังจะเห็นได้ตามหมวด 2 การจัดตั้งบริษัท มาตรา 12 ของร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับดังกล่าวไว้ว่า[265]“บริษัทจำกัดคนเดียวคือบริษัทที่ตั้งขึ้นด้วยความประสงค์จะแสวงหากำไร โดยมีเจ้าของทุนเป็นบุคคลธรรมดาคนเดียวซึ่งรับผิดชอบจำกัดไม่เกินทุนจดทะเบียนของบริษัท”

ผู้ศึกษาเห็นว่าข้อดีของบทบัญญัติกฎหมายที่ไม่อนุญาตให้นิติบุคคลเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว เนื่องจากเกรงว่าจะมีการจัดตั้งบริษัทสาขา หรือบริษัทในเครือที่มีลักษณะเป็นห่วงโซ่ของบริษัทแม่เพียงบริษัทเดียว (Chain of Company) หรือการจัดตั้งบริษัทเพื่อนำไปใช้ในทางที่มิชอบ (fraud) เช่นการถ่ายโอนกำไร(Transfer Pricing) ของบริษัทข้ามชาติ หรือการกำหนดราคาขายต่ำกว่าราคาทุน(Thin Capitalization) ซึ่งการถ่ายโอนกำไรไปยังบริษัทแม่ต่างประเทศอาจกระทำในรูปของดอกเบี้ยในลักษณะของการกู้เงิน หรือขายหุ้นกู้ระหว่างบริษัทแม่และลูก ส่งผลกระทบกับรายได้ทางภาษีของไทย เนื่องจากตามปกติบริษัทลูกจ่ายเงินปันผลไปให้บริษัทแม่จะต้องเสียภาษีเงินได้ แต่กรณีจ่ายในรูปดอกเบี้ยหุ้นกู้สามารถหักรายจ่ายในประเทศได้ จึงเป็นการหลีกเลี่ยงภาษีอากร เพราะการที่บริษัทแม่เข้าเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ในบริษัทลูก โดยบริษัทแม่เป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาดในการบริหารจัดการ หรือการจัดตั้งบริษัทโดยอาศัยบุคคลอื่นเป็นผู้ถือหุ้นแทน (Nominee) เป็นต้น นอกจากการป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีแล้ว ยังป้องกันปัญหาผู้ถือหุ้นเทียมอีกด้วย

สำหรับข้อเสียของบทบัญญัติกฎหมายที่ไม่อนุญาตให้นิติบุคคลเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวนั้น ผู้ศึกษามีความเห็นสอดคล้องกับนักวิชาการทั้งหลายว่า ตราบใดที่ประเทศไทยยังไม่สามารถก้าวข้ามความยึดติดกับแนวคิดทฤษฎีบุคคลสมมุติ (Fiction Entity Theory) และยังไม่อนุญาตให้นิติบุคคลเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้อยู่เช่นนี้ อาจทำให้นักลงทุน หรือผู้ประกอบการชาวต่างชาติที่คิดจะจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวโดยนิติบุคคลไม่สามารถ

---

[264] นางสาวชริตา ถิรธรรม์ธาดา. *เรื่องเดียวกัน*.

[265] ร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....

กระทำได้ อีกทั้งส่งผลให้กฎหมายไม่มีความเป็นสากล และขัดกับหลักการเรื่องความสามารถของนิติบุคคลด้วย กล่าวคือโดยหลักนิติบุคคลมีสถานะเป็นบุคคลตามกฎหมาย เมื่อเป็นบุคคลย่อมมีความสามารถที่จะดำเนินการต่างๆ ได้เอง ซึ่งหมายรวมถึงการจัดตั้งบริษัทด้วย การบัญญัติกฎหมายเช่นนี้ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เพราะไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดตั้งองค์กรธุรกิจใหม่ อันเป็นผลมาจากการจำกัดกรอบในการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว ให้แต่เฉพาะบุคคลธรรมดาเท่านั้น ซึ่งข้อจำกัดในลักษณะนี้ไม่ปรากฏในกฎหมายของต่างประเทศ ทำให้การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวในต่างประเทศนั้น ทำได้ง่ายและสะดวกกว่าในประเทศไทย อันจะส่งผลให้ความน่าสนใจในการเข้ามาลงทุนจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวในประเทศไทยลดน้อยลง ซึ่งทำให้ประเทศไทยเสียโอกาสทั้งทางด้านเงินทุน และวิทยาการหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ต่างๆ ด้วย (เสถียรภาพ. 2560)[266] ทั้งนี้ประชาคมยุโรปเดิมเคยมีแนวคิดที่จะไม่อนุญาตให้นิติบุคคลเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวมาก่อนเช่นกัน เนื่องจากเกรงว่าจะมีการจัดตั้งบริษัทสาขา หรือบริษัทในเครือที่มีลักษณะเป็นห่วงโซ่ของบริษัทแม่เพียงบริษัทเดียว (Chain of Company) หรือการจัดตั้งบริษัทเพื่อนำไปใช้ในทางที่มิชอบ (fraud) แต่ทั้งนี้คณะกรรมาธิการเศรษฐกิจและสังคมแห่งยุโรป เห็นว่าปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องที่สามารถเกิดขึ้นได้อยู่แล้ว แม้จะไม่อนุญาตให้นิติบุคคลเป็นผู้เริ่มก่อการบริษัทจำกัดคนเดียว ด้วยเหตุดังกล่าวมานี้ จึงทำให้ประเทศภายในประชาคมยุโรป รวมไปถึงประเทศอังกฤษ และประเทศเยอรมนีอนุญาตให้นิติบุคคลเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ อันทำให้กฎหมายมีความทันสมัยเป็นสากล สามารถใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างแท้จริง ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาผู้ถือหุ้นเทียมได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย[267]

3.2 กรณีการแปรสภาพบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนเป็นบริษัทจำกัดคนเดียว

ผู้ศึกษาเห็นว่าเมื่อร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ถูกนำมาใช้บังคับแล้ว มีข้อดีในการแปรสภาพกิจการจากบริษัทจำกัดคนเดียวเป็นบริษัทจำกัดเมื่อมีจำนวนผู้ถือหุ้นหรือเจ้าของทุนมากกว่าหนึ่งคน เช่นเดียวกับกฎหมายบริษัทของประเทศอังกฤษ เยอรมนี และจีน ซึ่งมาตรา 19 ของร่างพระราชบัญญัติฯ ว่า “ในกรณีที่มีเหตุตามกฎหมายหรือเหตุอื่นใดทำให้เจ้าของทุนขาดคุณสมบัติตามมาตรา 12 หรือบริษัทมีเจ้าของทุนมากกว่าหนึ่งคน ให้บริษัทแจ้งให้นายทะเบียนทราบ ภายในสิบวันนับแต่วันที่รู้เหตุดังกล่าว และเจ้าของทุนต้องดำเนินการแก้ไขภายในเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้น” มีข้อดีคือการประกอบธุรกิจมีความต่อเนื่อง มีความน่าเชื่อถือ และมี

---

[266] ชริตา ถิรธรรม์ธาดา และดร.สเถียรภาพ นาหลวง. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 19 วันที่ 9 มีนาคม 2561 ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: *วารสารบัณฑิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น*.หน้า 963-971.

[267] นางสาวชริตา ถิรธรรม์ธาดา. *การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวโดยนิติบุคคล*. หน้า 94.

เสถียรภาพ สร้างความมั่นใจให้กับประชาชน และเป็นการคุ้มครองเจ้าหนี้ให้ได้รับชำระหนี้ สร้างความเป็นธรรมให้กับเจ้าของทุนหรือผู้ถือหุ้นให้ได้รับปันผลหรือผลตอบแทนจากการลงทุน แต่อย่างไรก็แล้วแต่ยังมีข้อบกพร่องในการแปรสภาพบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวในอนาคตขึ้นได้ ด้วยร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ กำหนดให้ผู้ถือหุ้นหรือเจ้าของบริษัทจำกัดคนเดียว จะต้องมีสถานะเป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้น โดยที่ไม่สามารถมีสถานะเป็นนิติบุคคลได้เลย หากเกิดกรณีที่จำนวนผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลดจำนวนลงจนเหลือเพียงคนเดียว โดยผู้ถือหุ้นที่เหลืออยู่เพียงคนเดียวนั้นมีสถานะเป็นนิติบุคคลแล้ว บริษัทดังกล่าวย่อมจะไม่สามารถแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวตามร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ได้ และจะต้องเลิกกันไป เนื่องจากตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบริษัทจำกัด กำหนดให้การที่ผู้ถือหุ้นลดน้อยลงจนเหลือเพียงคนเดียว[268] เป็นเหตุให้ศาลมีดุลยพินิจในการสั่งเลิกบริษัทได้ ส่งผลให้การประกอบธุรกิจขาดความต่อเนื่อง ขาดความน่าเชื่อถือ และไม่มีเสถียรภาพ ทั้งนี้เพราะบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จำนวนไม่น้อยมีผู้ถือหุ้นของบริษัทมีสถานะเป็นนิติบุคคล จึงนับเป็นข้อเสียของร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ ทำให้กฎหมายบริษัทของประเทศไทยล้าสมัยไม่ทันต่อสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน ตลอดจนกฎหมายฉบับนี้อาจไม่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหา และส่งเสริมการขยายตัวทางเศรษฐกิจได้อย่างแท้จริง

3.3 กรณีที่กฎหมายไม่อนุญาตจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวเกินกว่าหนึ่งบริษัท

ตามที่ปรากฏบทบัญญัติในร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ของไทย มาตรา 13 ห้ามมิให้บุคคลจะเป็นเจ้าของทุนในบริษัทเกินหนึ่งบริษัทในเวลาเดียวกันไม่ได้ นั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าบทบัญญัตินี้ไม่มีในกฎหมายบริษัทจำกัดของประเทศอังกฤษ และประเทศเยอรมนี แต่บทบัญญัตินี้มีความเหมือนกับกฎหมายบริษัทจำกัดของประเทศจีน ในมาตรา 59 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติห้ามมิให้บุคคลธรรมดาจะเป็นผู้ลงทุนเพียงผู้เดียวในบริษัทจำกัดความรับผิดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวตั้งบริษัทจำกัดความรับผิดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวขึ้นใหม่ เมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่ามีข้อดีที่จะเป็นมาตรการป้องปรามไม่ให้ผู้ประกอบการใช้บริษัทเป็นเครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์ในทางที่มิชอบ เป็นต้นว่าใช้บริษัทเป็นเครื่องมือหลอกลวงหรือฉ้อฉลผู้อื่น อีกทั้งยังเป็นการคุ้มครองเจ้าหนี้ไม่ให้เสียเปรียบ ทั้งนี้เนื่องจากมาตรา 47 บัญญัติว่า “ตราบใดบริษัทยังมิได้เลิก ตราบนั้นเจ้าหนี้ของบริษัทย่อมไม่มีสิทธิที่จะฟ้องร้องเจ้าของทุนเกี่ยวกับหนี้สินของบริษัทได้ ...” บทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้

---

[268] มาตรา 15 ให้ยกเลิกความใน (4) ของมาตรา 1237 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์(ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2551 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(4) ถ้าจำนวนผู้ถือหุ้นลดน้อยลงจนเหลือเพียงคนเดียว”

เป็นว่าเมื่อบริษัทได้เลิกแล้วเท่านั้น เจ้าหนี้ของบริษัทจึงจะมีสิทธิฟ้องร้องบริษัทหรือเจ้าของทุนให้รับผิดชำระหนี้ได้ จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ร่างกฎหมายดังกล่าวจึงกำหนดให้บุคคลเป็นเจ้าของทุนบริษัทจำกัดคนเดียวได้เพียงบริษัทเดียว

ผู้ศึกษาวิเคราะห์แล้วเห็นว่าข้อดีของร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ เพื่อมิให้เจ้าของทุนใช้ประโยชน์จากความเป็นนิติบุคคลและการจำกัดความรับผิดของบริษัทจำกัดคนเดียวในทางที่ไม่สมควร เช่น ใช้ในการเลี่ยงภาษี ใช้เพื่อเอาเปรียบเจ้าหนี้ ใช้เพื่อจำกัดความรับผิดที่จะเกิดจากความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภค หรือใช้เพื่อกระทำการฝ่าฝืนกฎหมายอื่นใด กฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัดคนเดียวจึงกำหนดให้บุคคลธรรมดาแต่ละคนสามารถเป็นเจ้าของทุนในบริษัทจำกัดคนเดียว ได้เพียงคนละหนึ่งบริษัทในเวลาเดียวกันเท่านั้น เป็นการป้องกันไม่ให้ผู้ประกอบการใช้บริษัทจำกัดคนเดียวเป็นเครื่องมือหลอกลวงหรือฉ้อโกงผู้อื่น หรือแสวงหาผลประโยชน์ในทางที่มิชอบและมุ่งคุ้มครองเจ้าหนี้ไม่ให้เสียหายหรือเสียเปรียบ โดยกำหนดให้บริษัทต้องเลิกกิจการและชำระบัญชีให้แล้วเสร็จเป็นรายบริษัท ป้องกันไม่ให้มีการทำลายระบบเศรษฐกิจ ซึ่งหากปล่อยให้มีการเปิดบริษัทจำกัดคนเดียวโดยไม่มีการควบคุม เมื่อบริษัทเหล่านั้นขาดทุนก็จะทำให้เจ้าหนี้เป็นจำนวนมากหรือหลายรายต้องเสียหายได้ แต่การบัญญัติข้อจำกัดสิทธิของผู้ประกอบการไว้เช่นนี้มีข้อเสียทำให้ธุรกิจไม่ขยายตัว และกฎหมายจะไม่ดึงดูดให้ผู้ประกอบการรายบุคคลก่อตั้งบริษัทเพื่อประกอบธุรกิจ เนื่องจากกฎหมายมีบทบัญญัติความรับผิดของผู้ถือหุ้นไว้แล้ว เช่นกฎหมายบริษัทของจีน ตามมาตรา 64 บัญญัติว่า “ถ้าผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัด ความรับผิดมีผู้ถือหุ้นคนเดียวไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินของบริษัทไม่เป็นอิสระจากทรัพย์สินอันเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ถือหุ้นให้สันนิษฐานว่าผู้ถือหุ้นนั้นต้องรับผิดสำหรับหนี้สินของบริษัท” แสดงให้เห็นว่าผู้ถือหุ้นของบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวมีความรับผิดจำกัดแยกต่างหากจากความรับผิดของบริษัท ผู้ถือหุ้นจะรับผิดสำหรับหนี้ของบริษัทก็ต่อเมื่อผู้ถือหุ้นนั้นไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินของตนแยกต่างหากจากทรัพย์สินของบริษัท ดังนั้น หากเกิดข้อพิพาทผู้ถือหุ้นจะต้องพิสูจน์ว่าทรัพย์สินของเขามิได้รวมอยู่กับทรัพย์สินของบริษัท หากพิสูจน์ไม่ได้เช่นนั้นเขาก็จะสูญเสียสิทธิที่จะอ้างความรับผิดจำกัด และเขาจะต้องรับผิดโดยไม่จำกัดสำหรับหนี้สินของบริษัท[269] อีกทั้งยังมีกฎกระทรวงกระทรวงการคลัง (Ministry of Finance’s Standard Opinion) กำหนดว่าถ้าบริษัทหรือกรรมการทำนอกขอบวัตถุประสงค์หรือประกอบกิจการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายบริษัทและหรือกรรมการจะต้องรับผิดในความเสียหายนั้น ซึ่งประเทศไทยอาจนำมาเป็นต้นแบบในการแก้ไขปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นได้

---

[269]เสถียรภาพ นาหลวง. *แนวทางการปฏิรูปกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นประเทศเศรษฐกิจพัฒนา*. หน้า 182.

4. วิเคราะห์ผลกระทบข้อดีและข้อเสียในการออกกฎหมายร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... และสามารถส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาผู้ถือหุ้นเทียมได้ หรือไม่

4.1 การจัดทำการตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมายและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย ร่างพระราชบัญญัติ บริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....

กระทรวงพาณิชย์ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า) ได้ดำเนินการตรวจสอบ ความจำเป็นในการตรากฎหมายและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย พร้อมทั้งได้จัดทำหลักเกณฑ์การตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) ตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบกับมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2560 สรุปผลได้ดังนี้

(1) ความจำเป็นในการตรากฎหมาย โดยที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้ผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดและผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัดต้องมีจำนวนตั้งแต่สามคนขึ้นไป แต่เมื่อภาครัฐให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความแข็งแกร่งของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (Smal and Medium Enterprises : SMEs) และกำหนดให้การช่วยเหลือ และสนับสนุน SMEs เป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยกำหนดให้ SMEs เป็นวาระแห่งชาติ และเน้นการสร้างเสริมศักยภาพให้แก่ SMEs ในลักษณะของการบูรณาการ การทำงานระหว่างกระทรวงและหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ในการดำเนินนโยบาย ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้มีการประกอบธุรกิจในรูปแบบของบริษัทโดยมี เจ้าของทุนเป็นบุคคลคนเดียวได้ และเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางการค้าและการลงทุน ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัดคนเดียว เพื่อให้เอกชนสามารถ จัดตั้งองค์กรธุรกิจนิติบุคคลที่มีการจำกัดความรับผิด โดยมีบุคคลคนเดียวเป็นเจ้าของและบริหารงานได้

โดยเอกชนที่จัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวจะได้รับประโยชน์จากมาตรการของรัฐบาลที่ช่วยผู้ประกอบการรายย่อยที่มีสภาพเป็นนิติบุคคล เช่น มาตรการการเข้าถึงแหล่งเงินทุน การสนับสนุนให้สถาบันการเงินปล่อยสินเชื่อโดยให้บรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม เข้าไปค้ำประกันให้ และการได้รับการลดหย่อนลดภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นต้น ส่งผลให้ มีผู้ประกอบการรายใหม่ ซึ่งจะเป็นรากฐานที่สำคัญในการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น การมีกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัดคนเดียวจึงก่อให้เกิดประโยชน์กับเศรษฐกิจของประเทศ อย่างมีนัยสำคัญ และส่งผลต่อการจัดอันดับความยาก-ง่าย ในการประกอบธุรกิจ (Doing Business) ของธนาคารโลก สร้างความเชื่อมั่นของนักลงทุนในการตัดสินใจเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทย

(2) การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย กระทรวงพาณิชย์ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า) เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัตินี้จะส่งผลทางบวกต่อภาพรวมและบรรยากาศ การลงทุนการประกอบธุรกิจในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ โดยเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนจัดตั้ง และดำเนินธุรกิจในรูปของบริษัทมากขึ้น อำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจ และส่งเสริม ผู้ประกอบการให้เข้าสู่ระบบ อันจะนำมาซึ่งการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้มี การจ้างงานเพิ่มขึ้น เสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ และสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ในการประกอบธุรกิจระหว่างประเทศอีกด้วย อย่างไรก็ดี องค์กรธุรกิจในลักษณะของบริษัทจำกัด คนเดียวอาจมีความมั่นคงและความน่าเชื่อถือน้อยกว่าบริษัทจำกัดที่ตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ และผู้ที่ประสงค์จะจัดตั้งองค์กรธุรกิจในลักษณะนี้ จะมีภาระหน้าที่ในการปฏิบัติ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายฉบับนี้และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกำหนด นอกจากนี้ ร่างพระราชบัญญัตินี้ มีการจำกัดสิทธิเสรีภาพของเจ้าของทุน โดยกฎหมายอนุญาตให้บุคคลธรรมดาแต่ละคนสามารถ เป็นเจ้าของทุนในบริษัทจำกัดคนเดียวได้เพียงคนละหนึ่งบริษัทในเวลาเดียวกัน (ร่างมาตรา 12) แต่การจำกัดสิทธินั้นเป็นการจำกัดเท่าที่จำเป็นเพื่อมิให้เจ้าของทุนใช้ประโยชน์จากความเป็นนิติบุคคล และการจำกัดความรับผิดของบริษัทจำกัดคนเดียวในทางที่ไม่สมควร เช่น ใช้ในการเลี่ยงภาษี ใช้เพื่อเอาเปรียบเจ้าหนี้ ใช้เพื่อจำกัดความรับผิดที่จะเกิดจากความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภค หรือใช้เพื่อกระทำการฝ่าฝืนกฎหมายอื่นใด

(3) ความพร้อมและต้นทุนของรัฐในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไป ตามกฎหมาย กระทรวงพาณิชย์ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า) คาดว่ามีต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ ในการปฏิบัติตามหรือบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายในระยะ 5 ปีแรก จำนวน 290,713,400 บาท

(4) ร่างพระราชบัญญัตินี้ไม่มีการใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการ

(5) ร่างพระราชบัญญัตินี้มีการกำหนดโทษอาญา โดยกำหนดโทษทางอาญา ในฐานความผิดและระวางโทษในลักษณะที่เทียบเคียงกับโทษทางอาญาที่ปรากฏในพระราชบัญญัติ กำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499 พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543

4.2 การรับฟังความคิดเห็นและการเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็น[270]

กระทรวงพาณิชย์ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า) ได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น ของผู้มีส่วนได้เสียเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว โดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้จัดรับฟังความคิดเห็นรวม 2 ครั้ง ดังนี้

---

[270]สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. *บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบการร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .....*

ครั้งที่ 1 กระทรวงพาณิชย์ได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ พณ 0803/5658 ลงวันที่ 14 ธันวาคม 2560 ถึงเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา แจ้งว่า กระทรวงพาณิชย์ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า) ได้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น จากกฎหมาย ตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ของร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... แล้ว โดยได้รับฟังความคิดเห็น ของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งประชาชน ผ่านทางเว็บไซต์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า (www.dbd.go.th) ระหว่างวันที่ 4 พฤษภาคม ถึงวันที่ 10 มิถุนายน 2560

การรับฟังความคิดเห็นดังกล่าว ปรากฏว่ามีผู้สนใจและแสดงความเห็น จำนวน 3 ราย โดยผู้แสดงความเห็นทั้งหมด “เห็นด้วยกับหลักการและเหตุผลในการให้สามารถ จัดตั้งบริษัทจำกัดโดยบุคคลคนเดียว” กล่าวคือ การให้สามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดโดยบุคคลคนเดียว เป็นสิ่งที่ดี ทำให้สามารถจัดตั้งนิติบุคคลได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น เนื่องจากการก่อตั้งในปัจจุบัน ต้องมีผู้เริ่มก่อการอย่างน้อย 3 คน กรณีธุรกิจขนาดเล็กอาจก่อให้เกิดความยุ่งยาก และต้องหา หุ้นส่วนมาร่วมก่อตั้ง จึงอาจไม่เหมาะสมกับขนาดธุรกิจ และในต่างประเทศได้มีการใช้กฎหมาย บริษัทจำกัดคนเดียว นอกจากนี้ การมีกฎหมายดังกล่าว อาจส่งผลให้มี SMEs มากขึ้น จึงเป็นการช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ สร้างความน่าเชื่อถือมากกว่าการจดทะเบียนพาณิชย์ ปัจจุบัน มีผู้ประกอบการต้องการให้มีกฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับ นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอแนะว่าไม่ควร มีการกำหนดรายได้ขั้นต่ำในการจัดตั้งบริษัทจำกัดโดยบุคคลคนเดียว แต่ควรพิจารณาทั้งเรื่องรายได้ และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงประกอบกัน

ครั้งที่ 2 กระทรวงพาณิชย์ได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ พณ 0803/2238 ลงวันที่ 24 กันยายน 2562 ถึงเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา แจ้งว่า กระทรวงพาณิชย์ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า) ได้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น จากกฎหมาย ตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ของร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ...ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการ พิจารณาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วน บริษัท และองค์กรทางธุรกิจ เพื่อให้เป็นไปตาม มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2560 เรื่อง แนวทางการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย ตามบทบัญญัติ มาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยได้รับฟังความคิดเห็น ของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งประชาชน ผ่านทางเว็บไซต์ผ่านทางเว็บไซต์ของ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (www.dbd.go.th) ระหว่างวันที่ 16 พฤศจิกายน 2560 ถึงวันที่ 3 ธันวาคม 2561 โดยมีผู้สนใจและแสดงความเห็น 23 ราย และมีการจัดรับฟังความคิดเห็น ในภาคเหนือ ณ จังหวัดตาก เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2560 กับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ณ จังหวัดมุกดาหาร เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2561 โดยมีผู้เข้าร่วมจำนวนรวม 110 ราย ผู้แสดงความคิดเห็นเห็นด้วยกับหลักการและเหตุผลในการให้สามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดโดย

บุคคลคน เดียวตามร่างพระราชบัญญัตินี้ โดยมีข้อเสนอแนะ ใน 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 เจ้าของทุนควรสามารถตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวในหลายจังหวัด ได้ทำนองเดียวกับการตั้งสาขา และกฎหมายควรกำหนดให้เจ้าของทุนต้องชำระเต็มจำนวน ก่อนการจดทะเบียน จึงไม่มีประเด็นต้องปรับปรุงร่างฯ ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการฯ ประเด็นที่ 2 บริษัทจำกัดคนเดียวควรต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติ การบัญชี พ.ศ. 2543 ด้วย แต่เมื่อร่างพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้นำบทบัญญัติกฎหมายว่าด้วย การบัญชีมาใช้บังคับกับการทำบัญชีของบริษัทจำกัดคนเดียวด้วยแล้ว จึงไม่มีประเด็นต้องปรับปรุง ร่างฯ ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการฯ ทั้งนี้ โดยที่ประเด็นข้อคิดเห็นดังกล่าวเป็นประเด็นที่ได้รับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ผ่านช่องทางของกระทรวงพาณิชย์ กรมพัฒนาธุรกิจการค้าจึงได้เปิดเผยประเด็นความคิดเห็น และผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นดังกล่าวผ่านทางเว็บไซต์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าแล้ว ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ตามมาตรา 77 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วน บริษัท และองค์กรทางธุรกิจ ได้นำผลการรับฟังความคิดเห็นดังกล่าวมาใช้ประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฯ ด้วยแล้ว

ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากการมีกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัดคนเดียวจะจูงใจให้ประชาชนประกอบธุรกิจ และจูงใจให้ผู้ประกอบการเข้าสู่ระบบมากขึ้น โดยอำนวยความสะดวกในการจัดตั้งองค์กรธุรกิจ ที่มีเจ้าของคนเดียวซึ่งเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากเจ้าของทุน ทำให้เจ้าของทุนสามารถจำกัดความรับผิดที่เกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจได้ และการมีองค์กรธุรกิจมากขึ้นจะกระตุ้น ให้เกิดการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการในการวิจัยและพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสินค้าและบริการที่มีคุณภาพดีขึ้นในราคาที่ลดลง และทำให้เศรษฐกิจในภาพรวมขยายตัวมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งเป็นการยกระดับการแข่งขันของประเทศ ให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดของธนาคารโลก (World Bank) ซึ่งจะส่งผลดีต่อการประเมินของประเทศไทย ในการจัดอันดับความยาก-ง่าย ในการประกอบธุรกิจ (Doing Business) ด้วย

ทั้งนี้ การจัดทำการตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะใช้ในการตัดสินใจของผู้มีอำนาจและรับผิดชอบทางนโยบาย การวิเคราะห์ดังกล่าวจะช่วยทำให้แน่ใจว่าผู้ออกกฎได้มองปัญหาและทางเลือกอย่างครบถ้วนรอบด้านและเป็นระบบแล้ว ได้มีการตัดสินใจอย่างโปร่งใสไม่ได้ขึ้นอยู่กับประโยชน์ของฝ่ายใดแต่จะเป็นประโยชน์ในทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนรวม โดยการวิเคราะห์หรือคำถามที่ผู้ออกกฎจะต้องพิจารณาและตอบนี้กำหนดไว้ในด้านต่างๆ 7 ด้าน (กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2) ดังนี้

1. ด้านปัญหา -ในด้านปัญหาผู้ที่ทำการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎจะต้องตอบคำถามในสองประเด็น คือ ปัญหานั้นก่อให้เกิดอะไรขึ้น และทำไมรัฐบาลจึงต้องเข้ามาแก้ไขให้ถูกต้อง

2. ด้านวัตถุประสงค์ -ในเรื่องของวัตถุประสงค์ผู้ที่ทำการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎจะต้องตอบคำถามในสองประเด็น คือ อะไรคือวัตถุประสงค์ในการกระทำของรัฐบาล และได้มีกฎหมาย หรือนโยบายใช้อยู่ในปัจจุบันนี้หรือไม่ โดยผู้ใดหรือหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบ

3. ด้านทางเลือก - การดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์มีกี่ทางเลือก มีทางเลือกอะไรบ้าง

4. ด้านการประเมินประโยชน์และต้นทุน (Costs-Benefits) ที่จะเกิดแก่ผู้บริโภค ธุรกิจรัฐบาล ชุมชน ในทางเลือกแต่ละด้าน และคำว่า Costs-Benefits ในที่นี้ก็มีความหมายอย่างกว้างไม่ แต่เฉพาะความหมายทางการเงินหรือเศรษฐกิจหรือทุนค่าใช้จ่ายเท่านั้นแต่ยังรวมไปถึงข้อจำกัดอื่นๆ เช่น ข้อจำกัดการแข่งขัน การผูกขาด ที่ทำให้ราคาหรือต้นทุนเพิ่มขึ้นหรือความเสียหายที่จะเกิดแก่สิ่งแวดล้อมด้วย เป็นต้น โดยผู้ที่ทำการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎจะต้องตอบคำถามในเรื่องการประเมินประโยชน์และต้นทุน (Costs-Benefits)

5. ด้านการรับฟังความคิดเห็น -ผู้ทำการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎจะต้องตอบคำถามในเรื่องการรับฟังความคิดเห็น สามประเด็นคือ ใครเป็นกลุ่มหลักที่จะได้รับผลกระทบโดยอธิบายความเห็นของกลุ่มเหล่านั้น และถ้าการรับฟังความคิดเห็นไม่อาจจัดได้อย่างเต็มที่ อะไรคือข้อจำกัด

6. ด้านข้อสรุปและข้อเสนอแนะ -ผู้ทำการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎจะต้องอธิบายถึงข้อสรุปการประเมินของแต่ละทางเลือก อะไรคือข้อสรุปที่ดีที่สุด เหตุผลที่ใช้ในการพิจารณา และทำไมจึงเลือกข้อสรุปนี้และทำไมไม่เลือกข้ออื่น

7. ด้านการนำไปปฏิบัติและการทบทวน (ยุทธศาสตร์หรือวิธีการที่จะใช้เพื่อทำให้ทางเลือกนั้นบังเกิดผล) -ผู้ทำการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎจะต้องอธิบายว่าทางเลือกที่เลือกจะนำไปทำให้บังเกิดผลได้อย่างไร และทางเลือกนั้นชัดเจนไม่ลักลั่น อีกทั้งผู้ใช้สามารถเข้าใจได้และเข้าถึงได้อย่างไรก็ดี การจัดทำ RISs จะไม่บังคับในกิจการที่ไม่มีผลกระทบโดยตรงต่อธุรกิจการค้ากิจการที่ไม่กระทบหรือเปลี่ยนแปลงสิ่งใดใหม่ในสาระสำคัญ การจัดซื้อจัดจ้างของรัฐบาลในสินค้าบางอย่างที่กระทำเป็นประจำ กิจการที่เกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ การออกกฎเพื่ออนุมัติการข้อตกลงที่ต้องกระทำอยู่แล้ว หรือต้องออกตามข้อตกลงนั้นอยู่แล้วโดยไม่มีทางเลือก และกฎที่เกี่ยวกับงบประมาณแผ่นดิน

ทั้งนี้ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และเพื่อหลีกเลี่ยงมิได้กระทบสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยไม่สมควร ไม่เป็นการสร้างภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็น จึงต้องกำหนดให้มีการตรวจสอบเนื้อหาของร่างกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ซึ่งได้วางหลักเกณฑ์ในเชิงคำถามเพื่อตรวจสอบมิให้มีการตรากฎหมายโดยไม่มีความจำเป็นหรือไม่คุ้มค่า โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเสนอให้มีกฎหมาย ยกร่างกฎหมายและพิจารณากฎหมายจะต้องตอบคำถามต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีความจำเป็นจะต้องมีกฎหมายใหม่

เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเห็นถึงขั้นตอนการร่างกฎหมายฉบับนี้ ผู้ศึกษาจึงขอเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบเบื้องต้นก่อนที่จะมีการเสนอร่างกฎหมายต่อสภา โดยวิธีการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยต้องตอบคำถามบทตรวจสอบ (Checklist) ๑๐ ประการดังต่อไปนี้[271]

ตารางที่ 4.7 เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมายกับการตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่าง พ.ร.บ. บริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	การตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
1. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ - วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจนั้นคืออะไร - เพื่อแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องใด	1. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ 1.1 วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ - เพื่อให้มีกฎหมายรองรับและกำกับดูแลองค์กรธุรกิจประเภทใหม่ที่จัดตั้งโดยบุคคลคนเดียว ซึ่งมีลักษณะและความรับผิดคล้ายกับบริษัทจำกัด อีกทั้งเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการประกอบธุรกิจ และส่งผลต่อการประเมินจัดอันดับเรื่องความยาก-ง่ายในการประกอบธุรกิจ (Doing Business) ของธนาคารโลก - **เพื่อแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องใด** เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 หุ้นส่วนและบริษัท

[271]กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. *หลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist).*

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	การตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
	กำหนดให้บริษัทจำกัดจะต้องมีผู้ริเริ่มก่อการและผู้ถือหุ้นจำนวนตั้งแต่สามคนขึ้นไป[272] ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะจัดตั้งองค์กรธุรกิจที่เป็นนิติบุคคลและมีความรับผิดจำกัด จึงไม่สามารถดำเนินการจัดตั้งด้วยตนเองเพียงคนเดียวได้ ในทางปฏิบัติบุคคลดังกล่าวจึงต้องหาบุคคลอื่นมาร่วมลงทุน หรือหาตัวแทนมาร่วมเป็นผู้ก่อการโดยให้ถือหุ้นจำนวนเล็กน้อย ซึ่งตรงกับข้อมูลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าที่พบว่าในจำนวนบริษัทจำกัดทั้งหมดในประเทศไทยกว่าร้อยละ 84 มีผู้ถือหุ้นใหญ่รายเดียว ที่ถือหุ้นเกินกว่าร้อยละ 90 ของมูลค่าหุ้นทั้งหมด ซึ่งเมื่อโครงสร้างการถือหุ้นเป็นเช่นนี้ การที่ผู้ประกอบการจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัด ซึ่งมุ่งเน้นการกำกับดูแลการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจที่มีผู้ถือหุ้นจำนวนมาก โดยให้ผู้ถือหุ้นมีอำนาจในการตัดสินใจร่วมกันในรูปแบบของการประชุมคณะกรรมการและการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น จึงเป็นกลไกที่ยุ่งยากและสร้างต้นทุนที่ไม่จำเป็นให้กับบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นใหญ่เพียงรายเดียว การสร้างองค์กรธุรกิจประเภทใหม่ที่เป็นนิติบุคคลและมีการจำกัดความรับผิดซึ่งเป็นเจ้าของและบริหารงานด้วยบุคคลเพียงคนเดียวได้ จึงเป็นการอำนวยความสะดวกและลดต้นทุนให้แก่ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะประกอบธุรกิจเพียงคนเดียว ซึ่งจะส่งผลให้มีผู้ประกอบการรายเล็กและรายย่อยมากขึ้น โดยผู้ประกอบการในกลุ่มนี้จะได้รับผลดีจากมาตรการส่งเสริมและสิทธิประโยชน์ที่ภาครัฐจัดให้กับผู้ประกอบวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กต่อไป

[272] ปัจจุบันมีการพระราชบัญญัติการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2565 มาตรา 6 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1097 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนี้ “มาตรา 1097 บุคคลใดๆ ตั้งแต่สองคนขึ้นไปจะเริ่มก่อการและตั้งเป็นบริษัทจำกัดก็ได้ โดยเข้าชื่อกันทำหนังสือบริคณห์สนธิและกระทำการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้”

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	การตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
- มีความจำเป็นต้องทำภารกิจนั้นเพียงใด	1.2 ความจำเป็นที่ต้องทำภารกิจ 1) สภาวการณ์ทางเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนระหว่างประเทศ ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก มีการรวมตัวกันของประเทศในกลุ่มอาเซียนเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) โดยเป็นตลาดเดียวและฐานการผลิตเดียว มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานอย่างเสรี แนวทางการจดทะเบียนกิจการบริษัททั่วโลกก็เปิดโอกาสให้มีการจดทะเบียนบริษัทจำกัดได้ด้วยบุคคลเพียงคนเดียว เพื่อส่งเสริมให้กิจการขนาดเล็กเข้าสู่ระบบ และรองรับมาตรการส่งเสริมและสิทธิประโยชน์ที่ภาครัฐจัดให้ กระทรวงพาณิชย์จึงมีนโยบายที่จะทบทวน ปรับปรุงพัฒนาเพื่อกำหนดให้มีกฎหมายที่มีความทันสมัย อีกทั้งประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมาธิการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศของสหประชาชาติ (United Nations Commission on International Trade Law UNCITRAL) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศ อันเนื่องมาจากความแตกต่างของกฎหมายภายใน ของแต่ละประเทศ โดยคณะทำงานย่อยว่าด้วยวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และรายย่อย(MSMEs) ภายใต้คณะกรรมาธิการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศของสหประชาชาติ (UNCITRAL) มีความมุ่งหมายสำคัญในการช่วยเหลือทางการเงินกับผู้ประกอบการรายย่อย หรือระบบการเงินระดับฐานราก(Microfinance) เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อเอื้อแก่กิจการขนาดกลาง ขนาดย่อมและรายย่อย โดยควรมีจุดเริ่มต้นจากการมีเครื่องมือที่เอื้อต่อการจัดตั้งองค์กรธุรกิจใหม่ ภายใต้แนวคิด“Think Small First” โดยมีมาตรฐานทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรธุรกิจและการดำเนินการจดทะเบียนที่ไม่ยุ่งยาก เพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจ ประกอบกับรายงาน

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	การตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
	ของ Organisation for Economic Co–operation and Development (OECD) ที่ชี้ให้เห็นว่าขนาดขององค์กรธุรกิจมีขนาดเล็กลงเรื่อยๆ ของแต่ละประเทศ โดยคณะทำงานย่อยว่าด้วยวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และรายย่อย(MSMEs) ภายใต้คณะกรรมาธิการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศของสหประชาชาติ (UNCITRAL) มีความมุ่งหมายสำคัญในการช่วยเหลือทางการเงินกับผู้ประกอบการรายย่อย หรือระบบการเงินระดับฐานราก(Microfinance) เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อเอื้อแก่กิจการขนาดกลาง ขนาดย่อมและรายย่อย โดยควรมีจุดเริ่มต้นจากการมีเครื่องมือที่เอื้อต่อการจัดตั้งองค์กรธุรกิจใหม่ ภายใต้แนวคิด“Think Small First” โดยมีมาตรฐานทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรธุรกิจและการดำเนินการจดทะเบียนที่ไม่ยุ่งยาก เพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจ ประกอบกับรายงานของ Organisation for Economic Co–operation and Development (OECD) ที่ชี้ให้เห็นว่าขนาดขององค์กรธุรกิจมีขนาดเล็กลงเรื่อยๆ 2) ภาครัฐให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความแข็งแกร่งของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises : SMEs) และกำหนดให้การช่วยเหลือและสนับสนุนSMEs เป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยกำหนดให้ SMEs เป็นวาระแห่งชาติและเน้นการสร้างเสริมศักยภาพให้แก่ SMEs ในลักษณะของการบูรณาการการทำงานระหว่างกระทรวงและหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินนโยบาย **หากไม่ทำภารกิจนั้นจะมีผลประการใด** ส่งผลให้เอกชนไม่สามารถจัดตั้งองค์กรธุรกิจที่เป็นนิติบุคคลและมีความรับผิดจำกัดที่มีเจ้าของและบริหารงานด้วยบุคคลคนเดียวได้ จะต้องหาผู้ร่วมลงทุนหรือตัวแทนอีกสองคนมาเป็นผู้ริเริ่มก่อการและผู้ถือหุ้นในบริษัท

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	การตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
- มีทางเลือกอื่นที่จะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกันหรือไม่	จำกัด นอกจากนี้ยังส่งผลต่อการประเมินจัดอันดับเรื่องความยาก-ง่ายในการประกอบธุรกิจ (Doing Business) ของธนาคารโลก 1.3 การดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์มีกี่ทางเลือก มีทางเลือกอะไรบ้าง มีทางเลือกเดียว คือต้องบัญญัติเป็นกฎหมาย เนื่องจากการก่อตั้งองค์กรธุรกิจรูปแบบใหม่ ที่เป็นนิติบุคคลและมีการจำกัดความรับผิด จะต้องตราเป็นกฎหมายเท่านั้น อย่างไรก็มีอาจมีสองทางเลือกในการดำเนินการ คือการแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแห่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 หุ้นส่วนและบริษัท หรือการตราเป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยบริษัทจากัดคนเดียวเป็นการเฉพาะ **แต่ละทางเลือกมีข้อดีข้อเสียอย่างไร** เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าไม่อาจแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้รองรับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัดบัญญัติอยู่ใน บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ซึ่งตามหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เอกเทศสัญญาจะต้องมีคู่สัญญาอย่างน้อยสองคนหรือสองฝ่าย การจะกำหนดให้องค์กรธุรกิจมีเจ้าของเพียงรายเดียวได้ จึงไม่อาจแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จำต้องตราเป็นพระราชบัญญัติเฉพาะ
- มาตรการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ของภารกิจคืออะไร	1.4 **มาตรการที่บรรลุวัตถุประสงค์ของภารกิจคืออะไร** มีกฎหมายที่กำหนดวิธีการในการจัดตั้งและดำเนินการองค์กรธุรกิจที่เป็นนิติบุคคลและมีการจำกัดความรับผิด ซึ่งมีเจ้าของและบริหารงานโดยบุคคลคนเดียวได้ เพื่อจูงใจให้ผู้ประกอบการรายย่อยเข้าสู่ระบบด้วยการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย นำไปสู่การสร้างผู้ประกอบการที่มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพ มีธรรมาภิบาลและบริหารงาน ด้วยความโปร่งใส อีกทั้งยังเป็นการอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจและส่งผลต่อการประเมินจัดอันดับเรื่องความยาก - ง่ายในการประกอบธุรกิจ (Doing Business) ของธนาคารโลก

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	การตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
- ภารกิจนั้นจะแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องนั้นได้เพียงใด	1.5 ภารกิจนั้นจะแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องนั้นได้เพียงใด การมีกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัดคนเดียว จะส่งผลให้เอกชนสามารถจัดตั้งองค์กรธุรกิจนิติบุคคลที่มีการจำกัดความรับผิด โดยมีบุคคลคนเดียวเป็นเจ้าของและบริหารงานได้ โดยเอกชนที่จัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว จะได้รับประโยชน์จากมาตรการของรัฐบาลที่ออกมาช่วยผู้ประกอบการรายย่อยที่มีสภาพเป็นนิติบุคคล เช่น มาตรการการเข้าถึงแหล่งเงินทุนการสนับสนุนให้สถาบันการเงินเปลี่ยนสินเชื่อโดยให้บรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมเข้าไปค้ำประกันให้ และการได้รับการลดหย่อนลดภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นต้น ส่งผลให้เกิดผู้ประกอบการ รายใหม่ ซึ่งจะเป็นรากฐานที่สำคัญในการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นการมีกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวจึงก่อให้เกิดประโยชน์กับเศรษฐกิจของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ 1.6 ผลสัมฤทธิ์ของภารกิจคืออะไร ส่งเสริมการประกอบธุรกิจของประชาชนในรูปแบบองค์กร เพื่อเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อการจัดอันดับความยาก-ง่าย ในการประกอบธุรกิจ (Doing Business) ของธนาคารโลก สร้างความเชื่อมั่นของนักลงทุนในการตัดสินใจเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทย **ตัวชี้วัดความสัมฤทธิ์ของกฎหมายมีอย่างไร** ประเทศไทยมีกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรธุรกิจที่ทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์ เกิดช่องทางการจัดตั้งองค์กรธุรกิจที่ไม่ยุ่งยาก และอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่ประสงค์จะประกอบธุรกิจในรูปแบบองค์กรที่มีการจำกัดความรับผิด โดยสามารถดำเนินการได้ด้วยการมีเจ้าของเพียงคนเดียว

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	การตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
	1.7 การทำภารกิจสอดคล้องกับพันธกรณีและความผูกพันตามหนังสือสัญญาที่ประเทศไทยมีต่อรัฐต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศใด ในเรื่องใด ไม่มี การดำเนินการดังกล่าวจะเป็นผลดีหรือก่อให้เกิดภาระแก่ประเทศไทยหรือไม่ อย่างไร ไม่มี
2. ใครควรเป็นผู้ทำภารกิจ - รัฐควรทำเองหรือควรให้เอกชนเป็นผู้ทำ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงการคุ้มครองประชาชน ประสิทธิภาพ ต้นทุนและความคล่องตัว - ถ้ารัฐควรทำ รัฐบาลควรเป็นผู้ทำหรือควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	2. ผู้ทำภารกิจ 2.1 **เมื่อคำนึงถึงประสิทธิภาพ ต้นทุน และความคล่องตัวแล้ว เหตุใดจึงไม่ควรให้เอกชนทำภารกิจนี้** เนื่องจากการจัดตั้งให้มีองค์กรธุรกิจนิติบุคคลที่มีการจำกัดความรับผิดในรูปแบบใหม่ ซึ่งมีเจ้าของและสามารถบริหารจัดการด้วยบุคคลเพียงคนเดียว จะต้องมีการตราเป็นกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติโดยเฉพาะ จึงไม่สามารถให้เอกชนทำภารกิจนี้ได้ **ภารกิจนี้ควรทำร่วมกับเอกชนหรือไม่ อย่างไร** จัดตั้งให้มีองค์กรธุรกิจนิติบุคคลที่มีการจำกัดความรับผิดในรูปแบบใหม่ ซึ่งมีเจ้าของและสามารถบริหารจัดการด้วยบุคคลเพียงคนเดียว จึงเป็นภารกิจที่ภาครัฐมีหน้าที่ในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการจดทะเบียนและกำกับดูแลการประกอบกิจการขององค์กรธุรกิจที่มีการจัดตั้งขึ้น เอกชนจึงทำภารกิจร่วมกับภาครัฐในฐานะของผู้ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแล 2.2 **เมื่อคำนึงถึงประสิทธิภาพและประโยชน์ที่จะเกิดแก่การให้บริการประชาชน ควรทำภารกิจนี้ร่วมกับหน่วยงานอื่นหรือไม่ เพราะเหตุใด** ในเบื้องต้นการจัดตั้งให้มีองค์กรธุรกิจนิติบุคคลที่มีการจำกัดความรับผิดในรูปแบบใหม่ ซึ่งมีเจ้าของและสามารถบริหารจัดการด้วยบุคคลเพียงคนเดียว เป็นภารกิจของกระทรวงพาณิชย์ซึ่งมีหน้าที่ในการกำกับดูแลองค์กรธุรกิจทุกประเภท แต่อย่างไรก็ดี อาจมีองค์กรธุรกิจบางกลุ่มที่มีกฎหมายเฉพาะกำกับดูแลเพิ่มเติม เช่น

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	การตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติ บริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
	ธุรกิจประกันภัย ธุรกิจท่องเที่ยว ธุรกิจการเงิน เป็นต้น ในกรณีนี้กระทรวงพาณิชย์จะทำภารกิจร่วมกับหน่วยงานดังกล่าว และมีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกระทรวงพาณิชย์กับหน่วยงานนั้น ๆ 2.3 **ภารกิจดังกล่าวหากให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำ จะได้ประโยชน์แก่ประชาชนมากกว่าหรือไม่** ภารกิจการจัดตั้งให้มีองค์กรธุรกิจนิติบุคคลที่มีการจำกัดความรับผิดในรูปแบบใหม่ซึ่งมีเจ้าของและสามารถบริหารจัดการด้วยบุคคลเพียงคนเดียว และรับจดทะเบียนและกำกับดูแลองค์กรธุรกิจดังกล่าวให้มีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ เป็นภารกิจของราชการส่วนกลาง โดยกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งมีประสบการณ์และความชำนาญและมีระบบเทคโนโลยีรองรับในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน การกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำภารกิจดังกล่าว จึงไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน
3. ความจำเป็นในการตรากฎหมาย - ในการทำภารกิจนั้นจำเป็นต้องมีกฎหมายออกมาบังคับหรือไม่ ถ้าไม่ตรากฎหมายจะก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการปฏิบัติภารกิจอย่างไร - ถ้าจำเป็นต้องมีกฎหมาย กฎหมายนั้นควรเป็นกฎหมายระดับชาติหรือกฎหมายระดับท้องถิ่น ถ้าควรเป็นกฎหมายระดับชาติจำเป็นต้องใช้บังคับพร้อมกันทุกท้องที่	3. ความจำเป็นในการตรากฎหมาย 3.1 **การจัดทำภารกิจนั้นมีความสอดคล้องกับเรื่องใด อย่างไร** - หน้าที่หลักของหน่วยงานของรัฐ (ตามภารกิจพื้นฐาน (Function)) ในเรื่อง (1) การบริการจดทะเบียนและข้อมูลธุรกิจถูกต้อง รวดเร็ว โปร่งใส (2) สร้างธรรมาภิบาลธุรกิจ และ(3) พัฒนาธุรกิจไทยให้เข้มแข็งแข่งขันได้ - หน้าที่ของรัฐและแนวนโยบายแห่งรัฐ ในเรื่อง มาตรา 61 มาตรา 65 มาตรา 77 ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 - ยุทธศาสตร์ชาติ ในเรื่อง ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความสามารถในการแข่งขัน และยุทธศาสตร์ ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันอย่างยั่งยืน 3.2 **การทำภารกิจนั้นสามารถใช้มาตรการทางบริหารโดยไม่**

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	การตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
ทั่วราชอาณาจักรหรือควรทยอยใช้เป็นท้องที่ไปหรือเพียงบางท้องที่เท่าที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญและจะกำหนดอายุของกฎหมายไว้ด้วยหรือไม่ - กฎหมายที่จะตราขึ้นควรใช้ระบบควบคุม ระบบกำกับหรือระบบส่งเสริม - สภาพบังคับของกฎหมายควรกำหนดเป็นโทษทางอาญาหรือมาตรการบังคับทางปกครอง	**ต้องออกกฎหมายได้หรือไม่** ไม่สามารถใช้มาตรการทางบริหารได้ **ถ้าใช้มาตรการทางบริหารจะมีอุปสรรคอย่างไร** เนื่องจากเป็นการจัดตั้งองค์กรธุรกิจที่เป็นนิติบุคคลในรูปแบบใหม่ จึงไม่อาจใช้มาตรการทางการบริหารได้ จำเป็นต้องใช้มาตรการทางกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติเพื่อให้สามารถจัดตั้งและกำหนดหลักเกณฑ์ในการบริหารงานและความรับผิดทางกฎหมายขององค์กรธุรกิจในรูปแบบใหม่ได้ 3.3 ในการทำภารกิจนั้น เหตุใดจึงจำเป็นต้องตรากฎหมายในขณะนี้ เนื่องจากกฎหมายว่าองค์กรธุรกิจในนานาประเทศทั่วโลกได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โดยแนวคิดที่สำคัญในปัจจุบันคือการทำให้การจัดตั้งและการบริหารงานองค์กรธุรกิจทำได้ง่ายขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้นและมีต้นทุนลดลง โดยวิธีการหนึ่งที่หลายประเทศกำหนดให้มี คือ การสร้างองค์กรธุรกิจรูปแบบใหม่ที่เป็นนิติบุคคลมีการจำกัดความรับผิดในลักษณะเดียวกับบริษัทจำกัด แต่สามารถจัดตั้งและดำเนินการได้โดยบุคคลเพียงคนเดียวซึ่งเหมาะสมกับการประกอบธุรกิจบางขนาดและบางประเภท ซึ่งในประเทศไทยเองก็ควรกำหนดให้สามารถจัดตั้งองค์กรในลักษณะเดียวกัน จึงสมควรให้มีการตรากฎหมายที่กำหนดวิธีการในการจัดตั้งและการบริหารงานองค์กรในลักษณะเดียวกัน ในเวลานี้ 3.4 การใช้บังคับกฎหมายและระยะเวลาในการใช้บังคับกฎหมาย 1) **การใช้บังคับกฎหมาย** ใช้บังคับพร้อมกันทุกท้องที่ทั่วประเทศ เนื่องจาก พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายในการจัดให้มีองค์กรธุรกิจรูปแบบใหม่ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบธุรกิจทั่วประเทศเลือกใช้อย่างเท่าเทียมกัน 2) **ระยะเวลาในการใช้บังคับกฎหมาย** มีการทอดระยะเวลาในการบังคับใช้เป็นเวลาเท่าใด เพราะเหตุใด บังคับใช้เมื่อพ้นกำหนด

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	การตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
	หนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เพื่อให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องมีเวลาในการเตรียมความพร้อมในการรับจดทะเบียนและในการกำกับดูแลบริษัทจำกัดคน เดียวที่จัดตั้งขึ้นใหม่ และเพื่อให้ประชาชนและภาคธุรกิจมีเวลาที่จะศึกษารูปแบบและความรับผิดของบริษัทจำกัดคนเดียว เพื่อให้สามารถจดทะเบียนจัดตั้งหรือเข้าทำธุรกรรมกับบริษัทจำกัดคนเดียวได้อย่างถูกต้องเหมาะสม 3.5 **เหตุใดจึงไม่สมควรตราเป็นกฎในลักษณะอื่น เช่น ข้อบัญญัติท้องถิ่น** เนื่องจากเป็นเรื่องของการจัดตั้งองค์กรธุรกิจรูปแบบใหม่ จึงต้องตราเป็นกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ 3.6 **ลักษณะการใช้บังคับ** กำกับ/ติดตาม **เหตุใดจึงต้องใช้ระบบดังกล่าว** เพื่อให้มีการรับจดทะเบียนและการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจของบริษัทจำกัดคนเดียวให้มีการดำเนินการที่เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย 3.7 การใช้ระบบอนุญาตในกฎหมาย 1) **เพราะเหตุใดจึงกำหนดให้ใช้ระบบอนุญาต หรือใช้ระบบอื่นที่มีผลเป็นการควบคุม** เนื่องจากเอกชนที่ประสงค์จะจดทะเบียนเพื่อจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายเพื่อให้การแบ่งแยกความรับผิดระหว่างเจ้าของทุนและบริษัทจำกัดคนเดียว เป็นไปอย่างชัดเจน และเพื่อคุ้มครองเจ้าหนี้และบุคคลภายนอกที่ทำนิติกรรมกับบริษัทจำกัดคนเดียว 2) **มีการกำหนดค่าธรรมเนียมการอนุญาตหรือไม่ ถ้ามี มีความจำเป็นอย่างไร** มีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนเช่นเดียวกับการจัดตั้งองค์กรธุรกิจประเภทอื่นๆ **คุ้มค่าต่อภาระที่เกิดแก่ประชาชนอย่างไร** มีความคุ้มค่าจากการรับจดทะเบียนที่สะดวก เพราะใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาใช้ในการ

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	การตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
	จดทะเบียน จึงทำให้การกำกับดูแลมีความครอบคลุมและมีประสิทธิภาพโดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ 3) **มีหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจในการอนุญาตหรือไม่อย่างไร** จะมีการออกประกาศนายทะเบียน เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจดทะเบียนบริษัทจำกัดคนเดียว กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจในการอนุญาตไว้อย่างชัดเจน 4) **มีขั้นตอนและระยะเวลาที่แน่นอนในการอนุญาตหรือไม่** มี 5) **มีการเปิดโอกาสให้อุทธรณ์การปฏิเสธคำขอ การให้ยื่นคำขอใหม่ หรือไม่ อย่างไร** จะมีการออกประกาศนายทะเบียน เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจดทะเบียนบริษัทจำกัดคนเดียว ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์การอุทธรณ์ การปฏิเสธคำขอ และการให้ยื่นคำขอใหม่ ไว้ด้วย 6) **มีการต่ออายุการอนุญาตหรือไม่** ไม่มีเนื่องจากเป็นการจดทะเบียนที่มีผลตลอดไปจนกว่าจะเลิกบริษัท **มีการตรวจสอบก่อนการต่อใบอนุญาตหรือไม่** ไม่มี 3.8 การใช้ระบบคณะกรรมการในกฎหมาย 1) **กฎหมายที่จะตราขึ้นมีการใช้ระบบคณะกรรมการ หรือไม่ มีความจำเป็นอย่างไร** ไม่มี 2) **คณะกรรมการที่กำหนดขึ้นมีอำนาจซ้ำซ้อนกับคณะกรรมการอื่นหรือไม่** ไม่มี **หากมีความซ้าซ้อนจะดำเนินการอย่างไรกับคณะกรรมการอื่นนั้น** ไม่มี **3) องค์ประกอบของคณะกรรมการมีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือนายกรัฐมนตรีหรือหัวหน้าส่วนราชการหรือไม่** ไม่มี

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	การตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
	เหตุใดจึงต้องกำหนดให้บุคคลดังกล่าวเป็นองค์ประกอบของคณะกรรมการ ไม่มี 3.9 **มีกรอบหรือแนวทางการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่หรือไม่อย่างไร** จะมีการออกประกาศนายทะเบียน เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการจดทะเบียนบริษัทจำกัดคนเดียว กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน 3.10 **ประเภทของโทษที่กำหนด** โทษทางอาญา 3.11 **การกำหนดโทษทางอาญาจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายสัมฤทธิผล เพราะเหตุใด** เป็นการกำหนดโทษทางอาญาในฐานความผิดและระวางโทษในลักษณะเดียวกับโทษทางอาญาที่ปรากฏในพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499 และพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 3.12 **ความผิดที่กำหนดให้เป็นโทษทางอาญาเป็นความผิดที่มีความร้ายแรงอย่างไร** เป็นการกำหนดโทษทางอาญาในฐานความผิดและระวางโทษในลักษณะเดียวกับโทษทางอาญาที่ปรากฏในพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ.2499 และพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535
4. ความซ้ำซ้อนของกฎหมาย - ในเรื่องเดียวกันหรือทำนองเดียวกันนี้มีกฎหมายอื่นบัญญัติไว้แล้ว หรือไม่ หากมีจะสมควรแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังกล่าว	4. ความซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่น 4.1 **การดำเนินการตามภารกิจในเรื่องนี้มีกฎหมายอื่นในเรื่องเดียวกันหรือทำนองเดียวกันหรือไม่** ไม่มีความซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่น เนื่องจากเป็นการจัดให้มีองค์กรทางธุรกิจที่มีลักษณะใกล้เคียงกับบริษัทจำกัด แต่สามารถจัดตั้งและถือหุ้นได้โดยบุคคลคนเดียว ซึ่งแตกต่างบริษัทจำกัดที่จัดตั้งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และบริษัทมหาชนจำกัด ที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	การตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
ให้ครอบคลุมถึงภารกิจที่จะทำหรือ สมควรมีกฎหมายใหม่ - ถ้าสมควรมีกฎหมายขึ้นใหม่จะดำเนินการอย่างไรกับกฎหมายที่มีอยู่แล้ว สมควรยกเลิก ปรับปรุง หรือแก้ไขกฎหมายดังกล่าวให้สอดคล้องกันเพียงใดหรือไม่	จำกัด พ.ศ. 2535 4.2 **ในกรณีที่มีกฎหมายขึ้นใหม่ เหตุใดจึงไม่ยกเลิก แก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายในเรื่องเดียวกัน หรือทำนองเดียวกันที่มีอยู่** ไม่สามารถแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้รองรับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัด อยู่ใน บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ซึ่งตามหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เอกเทศสัญญาจะต้องมีคู่สัญญาอย่างน้อยสองคนหรือสองฝ่าย การจะกำหนดให้องค์กรธุรกิจมีเจ้าของเพียงรายเดียวได้ จึงไม่อาจแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จำต้องตราเป็นพระราชบัญญัติเฉพาะ
5. ภาระต่อบุคคลและความคุ้มค่า - กฎหมายที่จะตราขึ้นได้สร้างภาระหน้าที่ใดให้เกิดขึ้นแก่บุคคลบ้าง - สิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องใดบ้างที่ต้องถูกจำกัด - การจำกัดนั้นได้จำกัดเท่าที่จำเป็นหรือไม่ - ประชาชนและสังคมส่วนรวมจะได้ประโยชน์อะไรบ้าง - บทบัญญัติในกฎหมายนั้นอยู่ในวิสัยที่จะปฏิบัติได้	5. ผลกระทบและความคุ้มค่า 5.1 **ผู้ซึ่งได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมาย** ผู้มีหน้าที่ตามร่างกฎหมายหรือที่จะได้รับผลกระทบจากร่างกฎหมายนั้นโดยตรง 5.2 **ผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่บุคคลดังกล่าว** สามารถแบ่งผู้ได้รับผลกระทบจากการมีกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัดคนเดียว ได้ดังนี้ 1) ผู้ประกอบการ - **เชิงบวก** ผู้ประกอบการสามารถจัดตั้งองค์กรธุรกิจที่เป็นนิติบุคคลและมีการจำกัดความรับผิด ซึ่งเป็นเจ้าของและบริหารงานด้วยบุคคลคนเดียวได้ ซึ่งเป็นการลดภาระและค่าใช้จ่ายในการบริหารงานในการจัดประชุมคณะกรรมการและการจัดประชุมผู้ถือหุ้น และลดความขัดแย้งในองค์กรระหว่างผู้ถือหุ้นได้อย่างมีนัยสำคัญ ส่งผลให้การดำเนินธุรกิจมีความคล่องตัว และสะท้อนโครงสร้างการถือหุ้นในองค์การธุรกิจในประเทศไทยได้ตรงตามความเป็นจริงยิ่งขึ้น - **เชิงลบ** เมื่อผู้ประกอบสามารถบริหารงานได้ด้วยตัวเองคนเดียว จึงทำให้กระบวนการปรึกษาหารือในที่ประชุมคณะกรรมการ

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	การตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
โดยไม่เกิดความยุ่งยาก หรือภาระหน้าที่เกินสมควรหรือไม่ - เมื่อคำนึงถึงงบประมาณที่ต้องใช้ภาระหน้าที่ที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน และการที่ประชาชนจะต้องถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพเทียบกับประโยชน์ที่จะได้รับแล้วจะคุ้มค่าหรือไม่	หรือที่ประชุมผู้ถือหุ้นขาดหายไป ผู้ประกอบการจึงมีโอกาสที่จะตัดสินใจผิดพลาดได้ง่าย และโดยที่กลไกบางเรื่องในกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัด คนเดียวมีความแตกต่างจากกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัด เช่น ในเรื่องทุนของบริษัทจำกัดคนเดียวและการโอนใบสำคัญการลงทุน จึงอาจทำให้เจ้าหนี้ไม่กล้าปล่อยสินเชื่อให้กับบริษัทจำกัดคนเดียวในระยะแรก เนื่องจากไม่มั่นใจ ถึงสิทธิที่ตนมีในกรณีที่บริษัทจำกัดคนเดียวผิดนัดชำระหนี้ เช่นนี้ จึงจะต้องมีระยะเวลาที่ให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดทำการศึกษาและเรียนรู้ ก่อนที่ผู้ประกอบการจะได้รับประโยชน์ที่แท้จริงจากการมีกฎหมายฉบับนี้ 2) ลูกจ้าง **- เชิงบวก** คาดหมายได้ว่าจะมีการจ้างงานมากขึ้น เนื่องจากมีผู้ประกอบการใหม่ และผู้ประกอบการเดิมที่เข้าสู่ระบบ โดยจดทะเบียนเป็นบริษัทจากัดคนเดียว **- เชิงลบ** ลูกจ้างที่ทำงานกับบริษัทจำกัดคนเดียว จะมีความเสี่ยงสูงกว่าลูกจ้างที่ทำงานกับบริษัทจำกัด เนื่องจากบริษัทจำกัดคนเดียวมีเจ้าของทุนและผู้จัดการเพียงรายเดียว (ในกรณีที่เจ้าของทุนเป็นผู้จัดการเอง) จึงอาจส่งผลให้บริษัทจำกัดคนเดียวมีทุนต่ำกว่าบริษัทจำกัดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน นอกจากนี้หากเจ้าของทุนของบริษัทจำกัดคนเดียวเจ็บป่วยร้ายแรงหรือเสียชีวิตโดยกะทันหัน ก็อาจมีผลให้ลูกจ้างไม่ได้รับค่าจ้างตามปกติ เนื่องจากไม่มีผู้ใดมีอำนาจในการสั่งจ่ายค่าจ้างให้กับลูกจ้าง จะต้องจนกว่าทายาทของเจ้าของทุนเข้ามาดำเนินการแทนในภายหลัง 3) เจ้าหนี้ **- เชิงบวก** เจ้าหนี้ทั้งที่เป็นบุคคลธรรมดา นิติบุคคล และเป็นธนาคารพาณิชย์จะปล่อยกู้ให้องค์กรธุรกิจได้มากขึ้น เนื่องจากมีผู้ประกอบการรายใหม่เพิ่มขึ้น และมีผู้ประกอบการรายเดิมเข้าสู่ระบบอย่างถูกต้องอีกจำนวนหนึ่ง

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	การตรวจสอบความจำเป็นของการตรากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติ บริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
	- เชิงลบ ด้วยเหตุที่ลักษณะความรับผิดและกฎเกณฑ์ในการดำเนินงานของบริษัทจำกัดคนเดียว มีความแตกต่างจากบริษัทจำกัดอยู่บ้าง เจ้าหนี้จึงต้องใช้เวลาศึกษาและเรียนรู้แนวทางการประเมินความเสี่ยงในการให้บริษัทจำกัดคนเดียวและเจ้าของทุนกู้ยืมเงิน (โดยใช้ใบสำคัญการลงทุนหรือกิจการของบริษัทจำกัดคนเดียวเป็นหลักทรัพย์ในการค้ำประกันการชำระหนี้) และโดยที่สินทรัพย์ของบริษัทจำกัดคนเดียวมาจากเจ้าของทุนเพียงรายเดียว จึงอาจทำให้ความสามารถในการชำระหนี้ของบริษัทจำกัดคนเดียวต่ำกว่าบริษัทจำกัด เนื่องจากความยุ่งยากในการแปรสภาพในกรณีที่เจ้าของทุนประสงค์จะหาผู้มาร่วมลงทุนเพิ่มเติมเพื่อสร้างสภาพคล่องของบริษัทจำกัดคนเดียว 4) ผู้บริโภค **- เชิงบวก** ผู้บริโภคจะมีผู้ประกอบการสินค้าและบริการที่ดำเนินการเป็นนิติบุคคลให้เลือกมากขึ้น **- เชิงลบ** เนื่องจากเป็นกฎหมายใหม่ ผู้บริโภคอาจยังไม่คุ้นชินในการทำธุรกรรมกับบริษัทจำกัดคนเดียว เมื่อเปรียบเทียบกับการทำธุรกรรมกับบริษัทจำกัด 5.3 **สิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องใดบ้างที่ต้องถูกจำกัด** มีการจำกัดสิทธิเสรีภาพของเจ้าของทุน โดยกฎหมายอนุญาตให้บุคคลธรรมดาแต่ละคนสามารถเป็นเจ้าของทุนในบริษัทจำกัดคนเดียว ได้เพียงคนละหนึ่งบริษัทในเวลาเดียวกัน (ร่างมาตรา 12) **การจำกัดนั้นเป็นการจำกัดเท่าที่จำเป็นหรือไม่ อย่างไร** เป็นการจำกัดเท่าที่จำเป็น ทั้งนี้ เพื่อมิให้เจ้าของทุนใช้ประโยชน์จากความเป็นนิติบุคคลและการจำกัดความรับผิดของบริษัทจำกัดคนเดียวในทางที่ไม่สมควร เช่น ใช้ในการเลี่ยงภาษี ใช้เพื่อเอาเปรียบเจ้าหนี้ ใช้เพื่อจำกัดความรับผิดที่จะเกิดจากความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภค หรือใช้

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	การตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
	รับผิดที่จะเกิดจากความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภค หรือใช้เพื่อกระทำการฝ่าฝืนกฎหมายอื่นใด กฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัดคนเดียวจึงกำหนดให้บุคคลธรรมดาแต่ละคนสามารถเป็นเจ้าของทุนในบริษัทจำกัดคนเดียวได้เพียงคนละหนึ่งบริษัทในเวลาเดียวกันเท่านั้น 5.4 ประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับ 1) **ประชาชนจะมีการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นในเรื่องใด อย่างไรและเพียงใด หรือเป็นการอำนวย ความสะดวกแก่ประชาชนมากน้อยเพียงใด** การมีกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัดคนเดียว จะทำให้ผู้ประกอบการสามารถจัดตั้งองค์กรธุรกิจนิติบุคคลที่จำกัดความรับผิดได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น เป็นการชักจูงใจให้ผู้ประกอบการเข้าสู่ระบบมากขึ้น 2) **เศรษฐกิจหรือสังคมมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้เพียงใด** เมื่อมีผู้ประกอบการในระบบมากขึ้น เศรษฐกิจก็จะขยายตัว และส่งผลให้รัฐสามารถเก็บภาษีเพื่อนำไปใช้พัฒนาประเทศได้มากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ **การประกอบกิจการเป็นไปโดยสะดวกหรือลดต้นทุนของผู้ประกอบการได้มากน้อยเพียงใด** ลดต้นทุนของผู้ประกอบการในการจัดการประชุมคณะกรรมการและการจัดประชุมผู้ถือหุ้นได้อย่างมีนัยสำคัญ ด้วยเหตุที่เจ้าของทุนซึ่งเป็นผู้จัดการบริษัทจำกัดคนเดียวสามารถตัดสินใจได้ด้วยตัวเองคนเดียว ทำให้เกิดความสะดวกในการประกอบธุรกิจและลดต้นทุนในการดำเนินกิจการ ยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้มากน้อยเพียงใด เป็นการยกระดับการแข่งขันของประเทศได้อย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับตัวชี้วัดของธนาคารโลก (World Bank) ซึ่งจะส่งผลดีต่อการประเมินของประเทศไทยในการจัดอันดับความยาก-ง่าย ในการประกอบธุรกิจ (Doing Business)

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	การตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
	และส่งเสริมการวิจัยและพัฒนามากน้อยเพียงใด เมื่อมีจำนวนผู้ประกอบการในระบบมากขึ้น ก็จะเกิดแรงกระตุ้นให้เกิดการวิจัยและการพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการในหมู่ผู้ประกอบการ เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน 3) **เสริมสร้างประสิทธิภาพหรือนวัตกรรมในการปฏิบัติราชการอย่างไร** ไม่มี **สามารถลดงบประมาณแผ่นดินได้มากน้อยเพียงใด** ไม่มี 4) **วิธีการและระยะเวลาประเมินผลสัมฤทธิ์ ตลอดจนประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับได้แก่** มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกระยะเวลา 5 ปี ตามข้อกำหนดในพระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. 2558 5) **ความยุ่งยากที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามกฎหมาย** คาดว่าอาจมีความยุ่งยากเกิดขึ้นบ้างในระยะแรก ทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่ที่รับจดทะเบียน ผู้ประกอบการที่ยื่นขอจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว เจ้าหนี้ และผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าและบริการจากบริษัทจำกัดคนเดียว เนื่องจากจะต้องใช้เวลาในการศึกษาและเรียนรู้ถึงวิธีการจัดตั้ง การจดทะเบียน วิธีการดำเนินงาน ตลอดจนสิทธิและหน้าที่ของเจ้าของทุนและผู้จัดการที่แตกต่างจากหลักเกณฑ์ในเรื่องเดียวกันของบริษัทจำกัด อย่างไรก็ดีคาดหมายได้ว่าความยุ่งยากดังกล่าวจะลดลงไปตามลำดับ หลังจากมีการใช้บังคับกฎหมายแล้วใน ชั่วระยะเวลาหนึ่ง 6) **ความคุ้มค่าของภารกิจเมื่อคำนึงถึงงบประมาณที่ต้องใช้ภาระหน้าที่ที่เกิดขึ้นกับประชาชน และการที่ประชาชนจะต้องถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพเทียบกับประโยชน์ที่ได้รับ** มีความคุ้มค่ามาก เนื่องจากการดำเนินภารกิจในการจัดให้มีองค์กรธุรกิจนิติบุคคลที่จำกัดความรับผิดและสามารถเป็นเจ้าของและบริหารงานได้ด้วยตัว

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	การตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
	บุคคลคนเดียว ใช้งบประมาณภาครัฐไม่มากนัก เนื่องจากระบบการรับจดทะเบียนบริษัทจำกัดของกระทรวงพาณิชย์ในปัจจุบันสามารถรองรับการจดทะเบียนบริษัทจำกัดคนเดียวเพิ่มเติมได้ โดยไม่จำต้องมีอัตราบุคลากรเพิ่ม ขณะที่ภาคเอกชนจะได้รับจากความสะดวกและต้นทุนที่ลดลงในการประกอบธุรกิจในรูปของบริษัทจำกัดคนเดียว และเศรษฐกิจของประเทศจะขยายตัวจากจำนวนผู้ประกอบการในระบบที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันของประเทศสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ
6. ความพร้อมของรัฐ - รัฐมีความพร้อมในด้านกำลังคน กำลังเงิน ความรู้ ที่จะบังคับการให้ เป็นไปตามกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ - มีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้ผู้ที่จะต้องถูกกฎหมายบังคับมีความเข้าใจมีความพร้อมและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างยินยอมพร้อมใจ	6. ความพร้อมของรัฐ 6.1 **ความพร้อมของรัฐ** 1) **กำลังคนที่คาดว่าต้องใช้** ใช้กำลังเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่เดิม ไม่จำเป็นต้องเพิ่มอัตรากำลัง 2) **คุณวุฒิและประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่ที่จำเป็นต้องมี** ใช้อัตรากำลังเจ้าหน้าที่เดิม 3) **งบประมาณที่คาดว่าต้องใช้ในระยะห้าปีแรกของการบังคับใช้กฎหมาย** ไม่มี **โดยเป็นงบดำเนินงานจำนวน** ไม่มี และ**งบลงทุนจำนวน** ไม่มี 6.2 **ในกรณีที่เป็นร่างกฎหมายที่มีผลต่อการจัดตั้งหน่วยงานหรืออัตรากำลัง มีความเห็น ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการกำหนดอัตรากำลังและงบประมาณหรือไม่ อย่างไร** ไม่มีเรื่องเกี่ยวข้องกับอัตรากำลังและงบประมาณ 6.3 **วิธีการที่จะให้ผู้อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายมีความเข้าใจและพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย** วิธีการสร้างความรับรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนผู้อยู่ภายใต้กฎหมาย จัดทำคำอธิบายกฎหมาย และการจัดการอบรมให้กับประชาชนทั่วไปและนิสิตนักศึกษาผ่านสถาบันการศึกษา

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	การตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
	การเข้าถึงข้อมูลของประชาชน จัดให้มีการเผยแพร่ข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าและผ่านการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา
7. หน่วยงานที่รับผิดชอบมีหน่วยงานอื่นใดที่ปฏิบัติภารกิจซ้ำซ้อนหรือใกล้เคียงกันหรือไม่ถ้ามีสมควรยุบหน่วยงานนั้นหรือควรปรับเปลี่ยนอย่างไรหรือไม่	7. หน่วยงานที่รับผิดชอบและผู้รักษาการตามกฎหมาย 7.1 **มีหน่วยงานอื่นใดที่ปฏิบัติภารกิจซ้ำซ้อนหรือใกล้เคียงกันหรือไม่ มีข้อเสนอแนะในการดำเนินการกับหน่วยงานนั้นอย่างไร** ไม่มี 7.2 มี**ความเกี่ยวข้องหรือมีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นหรือไม่อย่างไร** ไม่มี 7.3 **มีการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นหรือไม่อย่างไร** มีการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง และกำหนดให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน 7.4 **ผู้รักษาการตามกฎหมาย ได้แก่** รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ **การกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นผู้รักษาการตามกฎหมาย** เนื่องจาก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นผู้รักษาการตามกฎหมายว่าด้วยองค์กรธุรกิจการค้าทุกฉบับ จึงกำหนดให้มีความสอดคล้องกับภารกิจ
8. วิธีการทำงานและการตรวจสอบ - ในการกำหนดวิธีการทำงานได้กำหนดให้สอดคล้องกับหลักการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดีหรือไม่	8. วิธีการทำงานและตรวจสอบ 8.1 **ระบบการทำงานที่กำหนดสอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือไม่** เกิดประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็นประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการสม่ำเสมอ

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	การตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
- มีระบบการตรวจสอบและคานอำนาจ และกระบวนการที่ทำให้เกิดความรวดเร็ว ไม่ซ้ำซ้อน และมีประสิทธิภาพอย่างไรบ้าง	8.2 การเปิดเผยการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ 1) **ในกฎหมายมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องใดบ้าง** ไม่มีการกำหนดในพระราชบัญญัติ แต่จะมีการกำหนดในประกาศนายทะเบียน เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจดทะเบียนบริษัทจำกัดคนเดียว **แต่ละขั้นตอนใช้เวลาดำเนินการเท่าใด** จะมีการกำหนดในประกาศต่อไป 2) **หากมีการใช้ดุลพินิจ การใช้ดุลพินิจสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลและหลักนิติธรรมอย่างไร** (1) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) โดยให้มีการกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานเพื่ออำนวยความสะดวกและลดภาระค่าใช้จ่ายขององค์กรธุรกิจ (2) หลักนิติธรรม (Rule of Law) โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่จะต้องพิจารณาความถูกต้องในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของบริษัทมหาชนจำกัด ภายใต้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับในการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด ด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย (3) **ในการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ใช้หลักกระจายอำนาจ หรือมอบอำนาจเพื่อให้ประชาชนได้รับการบริการที่สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพอย่างไร** ไม่มี 8.3 มีระบบการตรวจสอบและคานอำนาจอย่างไรบ้าง 1) **มีระบบการตรวจสอบการปฏิบัติงานภายในหรือไม่ อย่างไร** มีระบบการตรวจสอบการปฏิบัติงานภายในภายใต้โครงสร้างของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	การตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
	2) มี**กระบวนการร้องเรียนจากบุคคลภายนอกหรือไม่ อย่างไร** สามารถร้องเรียนและแสดงความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ หรือติดต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้าโดยตรง ณ 563 ถนนนนทบุรี ตำบลบางกระสอ อำเภอเมืองจังหวัดนนทบุรี 11000 และที่สำนักงานพาณิชย์จังหวัดทุกจังหวัด
9. อำนาจในการตราอนุบัญญัติได้กำหนดกรอบหรือมาตรการป้องกันมิให้มีการตราอนุบัญญัติที่เป็นการขยายอำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเพิ่มภาระแก่บุคคลเกินสมควรไว้เพียงใดหรือไม่	9. การจัดทำกฎหมายลำดับรอง 9.1 ได้จัดทำแผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรอง กรอบระยะเวลาตลอดจนกรอบสาระสำคัญ ของกฎหมายลำดับรองนั้น หรือไม่ ได้จัดทำแผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรองดังนี้ **กฎกระทรวง** 1) กฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม ลดอัตราค่าธรรมเนียม และยกเว้นค่าธรรมเนียมการจดทะเบียน การขอตรวจเอกสาร การขอสำเนาเอกสารพร้อมคำรับรอง และค่าธรรมเนียมอื่นที่เกี่ยวกับบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... (มาตรา 4) กรอบระยะเวลาในการจัดทำกฎหมาย ภายใน 4 เดือนนับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา 2) กฎกระทรวงกำหนดชื่อ คำ หรือข้อความที่ห้ามนำมาใช้เป็นชื่อบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... (มาตรา 10) กรอบระยะเวลาในการจัดทำกฎหมาย ภายใน 4 เดือนนับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา 3) ร่างกฎกระทรวงกำหนดให้บุคคลจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้มากกว่าหนึ่งบริษัท พ.ศ. .... (มาตรา 12) กรอบระยะเวลาในการจัดทำกฎหมาย จะดำเนินการออกเมื่อมีลักษณะที่สมควรกำหนดให้บุคคลคนหนึ่งสามารถขอจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้มากกว่าหนึ่งบริษัท

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	การตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
	ประกาศกระทรวงพาณิชย์ 4) ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ชื่อภาษาต่างประเทศ ซึ่งมีความหมายว่าบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... (มาตรา 13) กรอบระยะเวลาในการจัดทำกฎหมาย ภายใน 4 เดือนนับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา **ประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า** 5) ประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการจดทะเบียน พ.ศ. .... (มาตรา 5) กรอบระยะเวลาในการจัดทำกฎหมาย ภายใน 4 เดือนนับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา 6) ประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง ข้อยกเว้นให้บริษัทหรือผู้ทำบัญชีของบริษัทไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี พ.ศ. .... (มาตรา 28) กรอบระยะเวลาในการจัดทำกฎหมาย จะดำเนินการออกเมื่อมีลักษณะที่สมควรกำหนดให้มีการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี 7) ประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำบัญชี รายการย่องบการเงิน และการยื่นงบการเงิน สำหรับบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... (มาตรา 29) กรอบระยะเวลาในการจัดทำกฎหมาย ภายใน 4 เดือนนับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา 8) ประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง การยกเว้นไม่ต้องจัดให้งบการเงินได้รับการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พ.ศ. .... (มาตรา 29) กรอบระยะเวลาในการจัดทำกฎหมาย ภายใน 4 เดือนนับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	การตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
	9) ประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจดทะเบียนแปรสภาพบริษัทจำกัดคนเดียวเป็น บริษัทจำกัด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. .... (มาตรา 42) กรอบระยะเวลาในการจัดทำกฎหมาย ภายใน 4 เดือนนับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา 9.2 มี**กรอบในการตราอนุบัญญัติเพื่อป้องกันการขยายอำนาจหน้าที่ของรัฐหรือเพิ่มภาระแก่บุคคลเกินสมควรอย่างไร** การตราอนุบัญญัติต่างๆ นั้น จะกระทำเฉพาะภายใต้กรอบที่ร่างพระราชบัญญัตินี้กำหนดไว้เท่านั้น
10. การรับฟังความคิดเห็น - ในการยกร่างกฎหมายได้เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายแสดงความ คิดเห็นแล้วหรือไม่ - ข้อคัดค้านของผู้เกี่ยวข้องมีประการใด	10. การรับฟังความคิดเห็น มีการรับฟังความคิดเห็น 10.1 ผู้ที่เกี่ยวข้องหรืออาจได้รับผลกระทบที่รับฟังความคิดเห็น **หน่วยงานภาครัฐ** สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับภารกิจ ได้แก่ ...กระทรวงการคลัง สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน **ภาคประชาชน/องค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง** ประกอบด้วยประชาชนที่ได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบ ประชาชนทั่วไป และองค์กรอื่น ได้แก่... สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย บริษัท ศูนย์รับฝากทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด สมาคมบริษัทจดทะเบียนแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย สำนักงานบัญชี และบริษัทที่ปรึกษากฎหมาย 10.2 มี**การเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นต่อประชาชนหรือไม่อย่างไร**

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	การตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
	1) ร่างกฎหมายฉบับนี้ ได้มีการจ้างศึกษาวิจัย ผู้วิจัยจึงได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น จำนวน 3 ครั้ง และกระทรวงพาณิชย์เมื่อได้รับร่างแล้วจึงได้นำร่างพระราชบัญญัติมาปรับปรุงและ รับฟังความคิดเห็นอีกหนึ่งครั้ง รวมทั้งสิ้น 4 ครั้ง ดังนี้ ครั้งที่ 1 จัดรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เมื่อวันอังคารที่ 16 มิถุนายน 2558 ณ ห้องประชุมสุรเกียรติ์ เสถียรไทย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมรับฟังสัมมนามาจากทุกภาคส่วน ได้แก่ ผู้แทนของกระทรวงพาณิชย์ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กรมสรรพากร ธนาคาร ผู้ประกอบการขนาดใหญ่ ผู้ประกอบการขนาดเล็ก ที่ปรึกษากฎหมาย นิสิตนักศึกษา และประชาชนทั่วไป จึงทำให้การรับฟังความเห็นได้รับข้อมูลและข้อเสนอแนะในหลายๆ ด้าน โดยรวมผู้เข้าร่วมสัมมนาต่างเห็นด้วยต่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดโดยเจ้าของคนเดียว ครั้งที่ 2 จัดรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 20 สิงหาคม 2558 ช่วงเช้า ณ ห้องประชุมสุรเกียรติ์ เสถียรไทย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมการสัมมนาเป็นตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐในฐานะหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายและกำกับดูแล เช่น กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กรมสรรพากร สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และตัวแทนจากสถาบันการเงิน ในฐานะของผู้มีส่วนได้เสีย ทำให้การรับฟังความคิดเห็นในครั้งนี้ได้รับความเห็นต่อร่างกฎหมาย รวมทั้งข้อมูลและข้อเสนอแนะในหลายๆ ด้าน ครั้งที่ 3 จัดรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 20 สิงหาคม 2558 ช่วงบ่าย ณ ห้องประชุมสุรเกียรติ์ เสถียรไทย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมการสัมมนาจะเป็นตัวแทนจากสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	การตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
	หอการค้าและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ผู้ประกอบการธุรกิจรายใหญ่และรายย่อย บริษัทที่ปรึกษากฎหมาย นิสิตนักศึกษา และบุคคลทั่วไป ทำให้การรับฟังความคิดเห็นในครั้งนี้ได้รับความเห็นต่อร่างกฎหมาย รวมทั้งข้อมูลและข้อเสนอแนะในหลายด้าน ครั้งที่ 4 จัดรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 12 พฤศจิกายน 2558 ณ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมรับฟังความคิดเห็นมาจากทุกภาคส่วน ได้แก่ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กรมสรรพากร สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กรมบังคับคดี ธนาคารแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าฯ สภาวิชาชีพบัญชีฯ สมาคมธนาคารไทย สำนักงานกฎหมาย สำนักงานบัญชี ผู้สื่อข่าว ฯลฯ ซึ่งทุกภาคส่วนเห็นด้วยต่อการมีกฎหมายดังกล่าว พร้อมทั้งมีข้อเสนอแนะต่อร่างเพิ่มเติม 2) นำร่างพระราชบัญญัติลงเผยแพร่ เพื่อรับฟังความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ระหว่างวันที่ 10 – 19 พฤศจิกายน 2558 3) จัดรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อทบทวนร่างพระราชบัญญัติตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2559 ที่ให้กระทรวงรับร่างพระราชบัญญัติไปพิจารณา โดยยึดหลักการให้เจ้าของกิจการที่แท้จริงต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย พร้อมทั้งรับความเห็นของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องไปพิจารณา เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2559 ณ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมรับฟังความคิดเห็น ประกอบด้วย กรมบังคับคดี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ธนาคารแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารไทย กกร. และฝ่ายกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม คณะรักษาความสงบแห่งชาติ โดยทุกภาคส่วนเห็นด้วยต่อการมีกฎหมายดังกล่าว ซึ่งกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	การตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
	นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงร่าง 4) นำร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ลงเผยแพร่เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งประชาชนต่อร่างกฎหมายผ่านทางเว็บไซต์กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (www.dbd.go.th) ตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ระหว่างวันที่ 8 พฤษภาคม 2560 ถึงวันที่ 10 มิถุนายน 2560 ภายหลังสิ้นสุดการรับฟังความคิดเห็น มีผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นจำนวน 3 ราย ซึ่งเห็นด้วยกับหลักการและเหตุผลในการแก้ไขกฎหมาย และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในประเด็นอื่น เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการแก้ไขปรับปรุงต่อไป 5) ร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาเสร็จแล้ว ลงเผยแพร่เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งประชาชนต่อร่างกฎหมาย ผ่านทางเว็บไซต์กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (www.dbd.go.th) ตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ระหว่างวันที่16 พฤศจิกายน 2561 ถึงวันที่ 3 ธันวาคม 2561 และจัดรับฟังความคิดเห็นในส่วนภูมิภาค จำนวน 2 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนธันวาคม 2561 ภายหลังสิ้นสุดการรับฟังความคิดเห็น มีผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า (www.dbd.go.th) จำนวน 23 ราย และผ่านการจัดรับฟังความคิดเห็น จำนวน 110 ราย ผู้แสดงความคิดเห็นด้วยกับหลักการและเหตุผลในการให้สามารถจัดตั้ง บริษัทจำกัดโดยบุคคลคนเดียว 10.3 จัดทำสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นและเสนอมาประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี -จัดทำ

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	การตรวจสอบความจำเป็นการตรากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
	ในกรณีจัดทำสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น มีสาระสำคัญในเรื่องดังต่อไปนี้หรือไม่ วิธีการในการรับฟังความคิดเห็น จำนวนครั้งและระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็นแต่ละครั้ง พื้นที่ในการรับฟังความคิดเห็น ประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น ข้อคัดค้านหรือความเห็นของหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องในแต่ละประเด็น คำชี้แจงเหตุผลรายประเด็นและการนำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณาจัดทำร่างกฎหมาย

ที่มา: สำนักกฎหมาย กรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดย นางสาวสุชาดา เหล่าพูลสุข (2559)

4.3 วิเคราะห์หลักการร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562

การร่างพระราชบัญญัติ จะมีโครงสร้างและรูปแบบของกฎหมายระดับพระราชบัญญัติมี 3 ลักษณะ คือ 1. พระราชบัญญัติฉบับแรก โดยอาจเป็นการตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับใหม่หรืออาจเป็นการปรับปรุงกฎหมายด้วยการนำกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่เดิมมาปรับปรุงใหม่ โดยยกเลิกกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่เดิมนั้นด้วย หรือ 2. พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติที่ตราเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกบทบัญญัติมาตราต่างๆ หรือความในมาตราต่างๆ ของพระราชบัญญัติที่ใช้บังคับอยู่ และ 3. พระราชบัญญัติยกเลิก ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติที่ตราขึ้นเพื่อยกเลิกพระราชบัญญัติที่ใช้บังคับอยู่ฉบับหนึ่งฉบับใดหรือหลายฉบับ โดยไม่มีการกำหนดบทบัญญัติใหม่ขึ้นใช้บังคับแทนกฎหมายดังกล่าว

ทั้งนี้ ในการยกร่างพระราชบัญญัติในลักษณะตามข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติฉบับแรก พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม หรือพระราชบัญญัติยกเลิก ล้วนมีบทบัญญัติหลักหรือสำคัญในตัวกฎหมายที่ผู้ร่างกฎหมายต้องพิจารณา หรืออาจจะต้องพิจารณากำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติที่จัดทำขึ้น รวม 11 เรื่อง กล่าวคือ

1. บันทึกหลักการและเหตุผล เพื่อเป็นการแสดงขอบเขตและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ

2. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ เพื่อให้ทราบว่าพระราชบัญญัติมีเนื้อหาหรือสาระที่จะใช้บังคับแก่เรื่องใด

3. คำปรารภ เพื่อทราบถึงขอบเขตของพระราชบัญญัติ

4. บทบัญญัติจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ เพื่อแสดงให้ทราบว่าพระราชบัญญัติมีบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญมาตราใดบ้าง

5. วันใช้บังคับกฎหมาย เพื่อระบุถึงสภาพบังคับของกฎหมายว่าจะให้มีผลใช้บังคับเมื่อใด

6. บทยกเลิกกฎหมาย เพื่อระบุว่ากฎหมายใดจะไม่ให้มีผลใช้บังคับต่อไป

7. บทนิยาม เพื่อกำหนดความหมายของถ้อยคำหรือข้อความในกฎหมาย

8. มาตรารักษาการ เพื่อให้มีรัฐมนตรีเป็นผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมาย

9. บทเฉพาะกาล เพื่อรองรับการดำเนินการใดๆ หรือผลกระทบบางประการที่เกิดขึ้นก่อนที่พระราชบัญญัติมีผลใช้บังคับ

10. บัญชีท้ายพระราชบัญญัติ เพื่อกำหนดรายละเอียดบางประการแทนการกำหนดในเนื้อหาของพระราชบัญญัติ

11. หมวดหมู่กฎหมาย เพื่อจัดแยกเนื้อหาของกฎหมายตามลำดับความสำคัญเป็นกลุ่มๆ โดยมุ่งหมายให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจึงเปรียบเทียบข้อพิจารณาที่ผู้ร่างกฎหมายต้องกำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติที่จัดทำขึ้น รวม 11 เรื่อง (ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2) กับร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ... ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.8 เปรียบเทียบข้อพิจารณาที่ผู้ร่างกฎหมายต้องกำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติฯ กับร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ...

ข้อกำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติ	ร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ...
1. บันทึกหลักการและเหตุผล เพื่อเป็นการแสดงขอบเขตและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ	โดยที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้ผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัด และผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัดต้องมีจำนวนตั้งแต่สามคนขึ้นไป ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้มีการประกอบ ธุรกิจในรูปแบบของบริษัทโดยมีเจ้าของทุนเป็นบุคคลคนเดียวได้และเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ทางการค้าและการลงทุนที่เปลี่ยนแปลงไป จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้
2. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ เพื่อให้ทราบว่าพระราชบัญญัติมีเนื้อหาหรือสาระที่จะใช้บังคับแก่เรื่อง	มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียวพ.ศ. ....”
3. คำปรารภ เพื่อทราบถึงขอบเขตของพระราชบัญญัติ	โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วย บริษัทจำกัดคนเดียว พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 26 ประกอบกับมาตรา 40 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
4. บทบัญญัติจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ เพื่อแสดงให้ทราบว่าพระราชบัญญัติมีบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญมาตราใดบ้าง	เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกิจในรูปของบริษัทจำกัดโดยบุคคลคนเดียว ซึ่งการตราพระราชบัญญัตินี้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา 26 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ข้อกำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติ	ร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ...
5. วันใช้บังคับกฎหมาย เพื่อระบุถึงสภาพบังคับของกฎหมายว่าจะให้มีผลใช้บังคับเมื่อใด	มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป
6. บทยกเลิกกฎหมาย เพื่อระบุว่ากฎหมายใดจะไม่ให้มีผลใช้บังคับต่อไป	ไม่มี
7. บทนิยาม เพื่อกำหนดความหมายของถ้อยคำหรือข้อความในกฎหมาย	มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้ “บริษัท” หมายความว่า บริษัทจำกัดคนเดียวที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้ “บริษัทจำกัด” หมายความว่า บริษัทจำกัดที่ตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ “เจ้าของทุน” หมายความว่า บุคคลซึ่งมอบเงินหรือทรัพย์สินให้เป็นทุนจดทะเบียนของบริษัท “ทุน” หมายความว่า ทุนจดทะเบียนของบริษัท “ใบสำคัญการลงทุน” หมายความว่า เอกสารที่แสดงสิทธิของเจ้าของทุนในบริษัท “ผู้จัดการ” หมายความว่า ผู้จัดการของบริษัท “นายทะเบียน” หมายความว่า อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า และผู้ซึ่งอธิบดี กรมพัฒนาธุรกิจการค้ามอบหมาย “อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า “รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้
8. มาตรารักษาการ เพื่อให้มีรัฐมนตรีเป็นผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมาย	มาตรา 4 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ ลดหรือยกเว้น ค่าธรรมเนียม ตลอดจนออกกฎกระทรวงหรือประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ข้อกำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติ	ร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ...
	กฎกระทรวงและประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้
9. บทเฉพาะกาล เพื่อรองรับการดำเนินการใดๆ หรือผลกระทบบางประการที่เกิดขึ้นก่อนที่พระราชบัญญัติมีผลใช้บังคับ	ไม่มี
10. บัญชีท้ายพระราชบัญญัติ เพื่อกำหนดรายละเอียดบางประการแทนการกำหนดในเนื้อหาของพระราชบัญญัติ	อัตราค่าธรรมเนียม
11. หมวดหมู่กฎหมาย เพื่อจัดแยกเนื้อหาของกฎหมายตามลำดับความสำคัญเป็นกลุ่มๆ โดยมุ่งหมายให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ	แบ่งออกเป็น 9 หมวด จำนวน 77 มาตรา ดังนี้ หมวด 1 บททั่วไป (ร่างมาตรา 5 ถึงร่างมาตรา 11) หมวด 2 การจัดตั้งบริษัท (ร่างมาตรา 12 ถึงร่างมาตรา 22) หมวด 3 การบริหารจัดการ (ร่างมาตรา 23 ถึงร่างมาตรา 32) หมวด 4 การจ่ายเงินปันผล (ร่างมาตรา 33 และร่างมาตรา 34) หมวด 5 การเพิ่มทุนและการลดทุน (ร่างมาตรา 35 ถึงร่างมาตรา 38) หมวด 6 การแปรสภาพบริษัทเป็นบริษัทจำกัด (ร่างมาตรา 39 ถึง ร่างมาตรา 44) หมวด 7 การเลิกบริษัท (ร่างมาตรา 45 ถึงร่างมาตรา 47) หมวด 8 การถอนทะเบียนบริษัทร้าง (ร่างมาตรา 48) หมวด 9 บทกำหนดโทษ (ร่างมาตรา 49 ถึงร่างมาตรา 77)

4.4 วิเคราะห์ผลกระทบข้อดีข้อเสียเมื่อมีการบังคับใช้ร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....

4.4.1 ผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง

1) ประกอบการรายย่อย - กิจการขนาดเล็ก ธุรกิจส่วนตัว พ่อค้าแม่ค้าออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นชาวไทยหรือชาวต่างชาติ คือ ผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงเมื่อมีการบังคับใช้ร่างกฎหมายฉบับนี้ จะได้รับผลประโยชน์(ข้อดี) หรือได้รับผลกระทบในทางไม่ดี(ข้อเสีย) ดังนี้

ข้อดี คือ ผู้ประกอบการสามารถจัดตั้งองค์กรธุรกิจที่เป็นนิติบุคคลและมีการจำกัดความรับผิด เป็นเจ้าของและบริหารงานด้วยบุคคลคนเดียวได้ ซึ่งเป็นการลดภาระและค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน เช่น การจัดประชุมคณะกรรมการ การจัดประชุมผู้ถือหุ้น ขจัดความขัดแย้งภายในองค์กรระหว่างผู้ถือหุ้น เนื่องจากมีผู้ถือหุ้นแค่คนเดียว ส่งผลให้การดำเนินธุรกิจมีความคล่องตัว และสะท้อนโครงสร้างการถือหุ้นในองค์การธุรกิจตามความเป็นจริง ไม่ต้องหาบุคคลอื่นมาร่วมลงทุนหรือหาตัวแทนมาร่วมเป็นผู้ก่อการโดยให้ถือหุ้นเพียงเล็กน้อยเหมือนในอดีต เป็นการแก้ไขปัญหาการจัดตั้งตัวแทนเชิด หรือผู้ถือหุ้นเทียม สามารถได้รับการส่งเสริมและสิทธิประโยชน์จากภาครัฐที่จัดให้กับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กได้ สามารถสร้างโอกาสทางธุรกิจ สร้างตลาดหรือขยายตลาดสู่ลูกค้าเป้าหมายใหม่ๆ ตลอดจนความช่วยเหลือด้านการเงิน ไม่ว่าจะเป็นเงินกู้จากสถาบันการเงิน หรือเงินช่วยเหลือจากภาครัฐ ทำให้ธุรกิจมีความเข้มแข็ง และเจริญเติบโต

ข้อเสีย คือ เมื่อผู้ประกอบการสามารถบริหารงานได้ด้วยตัวเองคนเดียว จึงทำให้ขาดความรอบคอบในการบริหารงาน เช่น ไม่มีกระบวนการปรึกษาหารือในที่ประชุมคณะกรรมการหรือที่ประชุมผู้ถือหุ้น ทำให้ผู้ประกอบการมีโอกาสที่จะตัดสินใจผิดพลาดได้ง่าย และโดยที่กลไกบางเรื่องในกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัดคนเดียวมีความแตกต่างจากกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัด เช่น ในเรื่องทุนของบริษัทจำกัดคนเดียว และการโอนใบสำคัญการลงทุน จึงอาจทำให้เจ้าหนี้ไม่กล้าปล่อยสินเชื่อให้กับบริษัทจำกัดคนเดียวในระยะแรกเมื่อมีการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากไม่มั่นใจถึงสิทธิที่ตนมีในกรณีที่บริษัทจำกัดคนเดียวผิดนัดชำระหนี้ ซึ่งจะต้องมีระยะเวลาที่ให้ผู้เกี่ยวข้องศึกษาและเรียนรู้

2) ลูกจ้างแรงงาน - ลูกจ้างแรงงาน หรือ พนักงานของบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวตามกฎหมายฉบับนี้

ข้อดี คือ จะมีการจ้างงานมากขึ้น เนื่องจากมีผู้ประกอบการรายใหม่และผู้ประกอบการรายเดิมที่เข้าสู่ระบบ โดยจดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวมากยิ่งขึ้น ทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยมีการขยายตัวยิ่งขึ้น

ข้อเสีย คือ ลูกจ้างที่ทำงานกับบริษัทจำกัดคนเดียว จะมีความเสี่ยงสูงกว่าลูกจ้างที่ทำงานกับบริษัทจำกัด เนื่องจากบริษัทจำกัดคนเดียวมีเจ้าของทุนและผู้จัดการเพียงรายเดียว (ในกรณีที่เจ้าของทุนเป็นผู้จัดการเอง) มีทุนต่ำกว่าบริษัทจำกัด และหากเจ้าของทุนของบริษัทจำกัดคนเดียวเจ็บป่วยร้ายแรงหรือเสียชีวิตโดยกะทันหัน ก็อาจมีผลให้ลูกจ้างไม่ได้รับค่าจ้างตามปกติ เนื่องจากไม่มีผู้ใดมีอำนาจในการสั่งจ่ายค่าจ้างให้กับลูกจ้าง จะต้องรอจนกว่าทายาทของเจ้าของทุนเข้ามาดำเนินการแทนในภายหลัง

3) เจ้าหนี้ - ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเงินหรือบุคคลที่ประกอบการให้กู้ยืมเงิน

ข้อดี เจ้าหนี้ทั้งที่เป็นบุคคลธรรมดา นิติบุคคล และเป็นธนาคารพาณิชย์จะปล่อยกู้ให้องค์กรธุรกิจได้มากขึ้น เนื่องจากมีผู้ประกอบการรายใหม่ (New Start Up) เพิ่มขึ้น และยังมีผู้ประกอบการรายเดิมเข้าสู่ระบบอย่างถูกต้องอีกจำนวนหนึ่ง

ข้อเสีย คือ ด้วยเหตุที่ลักษณะความรับผิดและกฎเกณฑ์ในการดำเนินงานของบริษัทจำกัดคนเดียวที่จดทะเบียนจัดตั้งตามร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว มีความแตกต่างจากบริษัทจำกัดที่จดทะเบียนจัดตั้งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เจ้าหนี้จึงต้องใช้เวลาศึกษาและเรียนรู้แนวทางการประเมินความเสี่ยงในการให้บริษัทจำกัดคนเดียวและเจ้าของทุนกู้ยืมเงิน (โดยใช้ใบสำคัญการลงทุนหรือกิจการของบริษัทจำกัดคนเดียวเป็นหลักทรัพย์ในการค้ำประกันการชำระหนี้) และโดยที่สินทรัพย์ของบริษัทจำกัดคนเดียวมาจากเจ้าของทุนเพียงรายเดียว อาจทำให้ความสามารถในการชำระหนี้ของบริษัทจำกัดคนเดียวต่ำกว่าบริษัทจำกัด และมีความยุ่งยากในการแปรสภาพในกรณีที่เจ้าของทุนประสงค์จะหาผู้มาร่วมลงทุนเพิ่มเติมเพื่อสร้างสภาพคล่องของบริษัทจำกัดคนเดียว

4) ลูกค้า - ผู้ซื้อ ผู้บริโภค ผู้รับบริการ

ข้อดี คือ ลูกค้าหรือผู้บริโภคจะมีผู้ประกอบการสินค้าและบริการมีให้เลือกหลากหลายยิ่งขึ้น สามารถตัดสินใจเลือกค้าขายกับนิติบุคคลที่มีความเชื่อมั่นได้มากขึ้น ทำให้เกิดการแข่งขันทางการค้า ผู้บริโภคจะได้รับสินค้าที่ดีมีคุณภาพเหมาะสมกับราคาได้มากขึ้น

ข้อเสีย คือ เมื่อมีกฎหมายออกมาบังคับใช้ใหม่ๆ ผู้บริโภคยังไม่คุ้นชินและในการทำธุรกรรมกับบริษัทจำกัดคนเดียว เมื่อเปรียบเทียบกับการทำธุรกรรมกับบริษัทจำกัดหรือกับกิจการเจ้าของคนเดียว และไม่ทราบถึงความแตกต่างระหว่างองค์กรธุรกิจดังกล่าว

4.4.2 ประชาชนทั่วไปและรัฐบาล

ข้อดี

1. กฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัดคนเดียว จะทำให้ผู้ประกอบการสามารถจัดตั้งองค์กรธุรกิจนิติบุคคลที่จำกัดความรับผิดได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น ส่งผลดีต่อการประเมินของประเทศไทยในการจัดอันดับความยาก-ง่าย ในการประกอบธุรกิจ (Doing Business)สอดคล้องกับตัวชี้วัดของธนาคารโลก (World Bank) ทำให้นักลงทุนชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น เศรษฐกิจของประเทศก็จะดีขึ้น และถือเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญ ทำให้ประชาชนมีกินมีใช้มากยิ่งขึ้น

2. เป็นการชักจูงใจให้ผู้ประกอบการรายย่อยทั้งรายใหม่และรายเก่า ซึ่งเดิมเป็นพ่อค้าแม่ค้าออนไลน์ หรือกิจการเจ้าของคนเดียว สามารถเข้าสู่ระบบมากขึ้น และสามารถเข้ารับการช่วยเหลือสนับสนุน ส่งเสริมจากภาครัฐได้สะดวกยิ่งขึ้น เศรษฐกิจก็จะขยายตัว และส่งผลให้รัฐสามารถเก็บภาษีเพื่อนำไปใช้พัฒนาประเทศได้มากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะผู้ประกอบการ SMEs สามารถเข้าสู่กระบวนการจดทะเบียนเพื่อเป็นนิติบุคคลได้ง่ายขึ้น และได้รับสิทธิประโยชน์เช่นเดียวกับนิติบุคคลในรูปแบบอื่นที่มีอยู่ เช่น การเข้าถึงแหล่งเงินทุน และมีการแบ่งแยกความรับผิดระหว่างบุคคลที่เป็นเจ้าของกับนิติบุคคล รวมถึงการจัดให้มีเอกสารหรือตราสารสิทธิในลักษณะเดียวกับใบหุ้น เพื่อเป็น ตัวแทนสิทธิของเจ้าของบริษัท โดยเปลี่ยนมือได้ และใช้เป็นหลักประกันได้ เป็นต้น

3. กฎหมายฉบับนี้อนุญาตให้บุคคลธรรมดาแต่ละคนสามารถเป็นเจ้าของทุนในบริษัทจำกัดคนเดียว ได้เพียงคนละหนึ่งบริษัทในเวลาเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อมิให้เจ้าของทุนใช้ประโยชน์จากความเป็นนิติบุคคลและการจำกัดความรับผิดของบริษัทจำกัดคนเดียว ในทางที่ไม่สมควร เช่น ใช้ในการเลี่ยงภาษี ใช้เพื่อเอาเปรียบเจ้าหนี้ ใช้เพื่อจำกัดความรับผิดที่จะเกิดจากความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภค หรือใช้เพื่อกระทำการฝ่าฝืนกฎหมายอื่นใด

4. เมื่อมีจำนวนผู้ประกอบการในระบบมากขึ้น ก็จะเกิดแรงกระตุ้นให้เกิดการวิจัยและการพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการในหมู่ผู้ประกอบการ เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ทำให้ประชาชนได้บริโภคสินค้าที่มีคุณภาพ

5. ลดภาระและค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน เช่น การจัดประชุมคณะกรรมการ การจัดประชุมผู้ถือหุ้น ขจัดความขัดแย้งภายในองค์กรระหว่างผู้ถือหุ้น เนื่องจากมีผู้ถือหุ้นแค่คนเดียว ส่งผลให้การดำเนินธุรกิจมีความคล่องตัว

6. ความคุ้มค่าของภารกิจเมื่อคำนึงถึงงบประมาณที่ต้องใช้ กับภาระหน้าที่ที่เกิดขึ้นกับประชาชนมีความคุ้มค่ามาก เนื่องจากการดำเนินภารกิจในการจัดให้มีองค์กรธุรกิจนิติบุคคลที่จำกัดความรับผิดและสามารถเป็นเจ้าของและบริหารงานได้ตัวบุคคลคนเดียว ใช้งบประมาณภาครัฐ

ไม่มากนัก เนื่องจากระบบการรับจดทะเบียนบริษัทจำกัดของกระทรวงพาณิชย์ในปัจจุบันสามารถรองรับการจดทะเบียนบริษัทจำกัดคนเดียวเพิ่มเติมได้ โดยไม่จำต้องมีอัตราบุคลากรเพิ่ม ขณะที่ภาคเอกชนจะได้รับจากความสะดวกและต้นทุนที่ลดลงในการประกอบธุรกิจในรูปของบริษัทจำกัดคนเดียว และเศรษฐกิจของประเทศจะขยายตัว จากจำนวนผู้ประกอบการในระบบที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันของประเทศสูงขึ้น

7. สามารถแก้ไขข้อปัญหากฎหมายบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 หุ้นส่วนและบริษัท ที่ไม่รองรับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว ด้วยการตราเป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยบริษัทจำกัดคนเดียวเป็นการเฉพาะ เพื่อรองรับและควบคุมกิจการบริษัทจำกัดคนเดียว เป็นการสร้างองค์กรธุรกิจรูปแบบใหม่ที่เป็นนิติบุคคลมีความจำกัดความรับผิดในลักษณะเดียวกับบริษัทจำกัด แต่สามารถจัดตั้งและดำเนินการได้โดยบุคคลเพียงคนเดียวซึ่งเหมาะสมกับการประกอบธุรกิจบางขนาดและบางประเภท ซึ่งถือเป็นรากฐานที่สำคัญในการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ

ข้อเสีย

1. ประชาชนอาจมีความสับสนกับองค์กรธุรกิจอื่น อย่างเช่น กิจการเจ้าของคนเดียวที่เจ้าของทุนเป็นบุคคลธรรมดาที่รับผิดไม่จำกัดจำนวน หรือกับบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทำให้เกิดความเข้าใจผิดในการทำธุรกรรมได้ เนื่องจากการเรียกนิติบุคคลว่า “บริษัท” ขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1012 ที่บัญญัติให้ห้างหุ้นส่วนบริษัทต้องมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปลงทุนเข้าหุ้น เพื่อประกอบกิจการร่วมกัน และขัดต่อหลักภาษาไทยตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ที่นิยามคำว่า “บริษัท” ว่าหมายถึง หมู่ คณะ ซึ่งมีความหมายชัดเจนในตัวว่าต้องมีบุคคลมากกว่า หนึ่งคนที่รวมตัวกันขึ้นเป็นหมู่คณะ และอาจสับสนกับนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดและบริษัท มหาชนจำกัด

2. บริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นลดลงเหลือเพียงบุคคลคนเดียว และเป็นนิติบุคคลจะไม่สามารถแปรสภาพกิจการเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวได้ จำต้องเลิกกิจการไป ทำให้การค้าขาดความต่อเนื่อง ขาดความน่าเชื่อถือ และไม่มีเสถียรภาพ อีกทั้งบริษัทจำกัดคนเดียวมีจำนวนทุนต่ำ(มีเจ้าของทุนเป็นบุคคลธรรมดาเพียงคนเดียว) เมื่อกิจการขาดสภาพคล่องในกรณีที่เจ้าของทุนประสงค์จะหาผู้มาร่วมลงทุนเพิ่มเติมกระทำได้ยาก

3. เปิดช่องทางให้คนต่างด้าวหลีกเลี่ยงกฎหมายไทยได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร อย่างประมวลรัษฎากร เพราะร่างกฎหมายนี้กำหนดให้มีการแต่งตั้งกรรมการเพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการและเป็นตัวแทนของนิติบุคคล โดยคุณสมบัติของกรรมการไม่จำเป็นต้องมีสัญชาติไทย ดังนั้นคนต่างด้าวจึงสามารถเป็นกรรมการของนิติบุคคลได้อย่างไม่จำกัด

จำนวนนิติบุคคล ซึ่งแตกต่างจากคุณสมบัติของบุคคลที่เป็นเจ้าของทุนที่มีข้อจำกัดให้เป็นเจ้าของนิติบุคคลได้เพียงรายเดียวเท่านั้น จึงอาจทำให้เกิด “นอมินีรูปแบบใหม่” ขึ้น ด้วยการที่คนต่างด้าวจ้างวานคนไทยให้เป็นผู้ขอจดทะเบียน ในฐานะเจ้าของนิติบุคคลแทนตน และคนต่างด้าวผู้นั้นทำหน้าที่กรรมการ จึงสามารถบริหารจัดการ และเป็นตัวแทนของนิติบุคคลได้อย่างเบ็ดเสร็จโดยลำพัง ทั้งยังสามารถประกอบธุรกิจในนามของตนเองได้ด้วย ทำให้เกิดการแตกยอดรายได้ของชาวต่างชาติ เพื่อหลีกเลี่ยงภาษี ทำให้ไม่ต้องเสียภาษีหรือเสียภาษีลดลงได้

4. การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวในต่างประเทศทำได้ง่ายและสะดวกกว่าในประเทศไทย เนื่องจากนิติบุคคลก็สามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ แต่ประเทศไทยกำหนดให้เฉพาะบุคคลธรรมดาเท่านั้นที่มีสิทธิจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว ทำให้นักลงทุนต่างชาติสนใจเข้ามาลงทุนจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวในประเทศไทยลดน้อยลง ประเทศไทยอาจเสียโอกาสทั้งทางด้านเงินทุน และวิทยาการหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ต่างๆ ได้

5. การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของทุน โดยกฎหมายอนุญาตให้บุคคลธรรมดาแต่ละคนสามารถเป็นเจ้าของทุนในบริษัทจำกัดคนเดียวได้เพียงคนละหนึ่งบริษัทเท่านั้น อาจทำให้เศรษฐกิจไม่ขยายตัว หรือเติบโตได้ช้าไม่ทันต่อสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

6. การดำเนินการในรูปบริษัทจำกัดต้องมีการจัดทำบัญชีโดยจัดให้มีผู้ทำบัญชีและมีการรับรองงบการเงินโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 เมื่อเลิกกิจการต้องมีการชำระบัญชี ด้วยการขายทรัพย์สินของบริษัท เพื่อนำเงินชำระหนี้เจ้าหนี้ และหากมีเงินเหลือก็จะคืนให้กับเจ้าของทุนต่อไป ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ และอาจมีภาระภาษีที่ต้องชำระเพิ่มเติม

7. หากนิติบุคคลใดประสงค์ที่จะจัดตั้งบริษัทลูก หรือบริษัทในเครือภายในประเทศไทยโดยไม่ประสงค์จะร่วมลงทุนกับบุคคลอื่นแล้ว ย่อมไม่สามารถทำได้ เนื่องจากนิติบุคคลไม่สามารถจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ ซึ่งหากมองในแง่ของเศรษฐกิจ การบัญญัติกฎหมายไว้เช่นนี้ ทำให้กฎหมายไม่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมให้มีการขยายตัวของเศรษฐกิจผ่านการจัดตั้งบริษัท ตลอดจนไม่สามารถดึงดูดผู้ประกอบธุรกิจจำนวนมากที่ประสงค์จะจัดตั้งบริษัทในรูปแบบของบริษัทในเครือ หรือบริษัทลูก เพราะร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ ไม่รองรับการดำเนินการดังกล่าว

4.5 กฎหมายบริษัทจำกัดคนเดียวของไทยสามารถส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

จากการศึกษาหลักการและความจำเป็นในการตราร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ของประเทศไทยนั้น พบว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้ผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดและผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัดต้องมีจำนวนตั้งแต่สองคนขึ้นไป การแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 หุ้นส่วนและบริษัท ให้รองรับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวไม่อาจกระทำได้ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัดบัญญัติอยู่ในบรรพ 3 เอกเทศสัญญา ซึ่งตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เอกเทศสัญญาจะต้องมีคู่สัญญาอย่างน้อยสองคนหรือสองฝ่าย การจะกำหนดให้องค์กรธุรกิจมีเจ้าของเพียงรายเดียว จึงไม่อาจแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้า จึงจำต้องตราเป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยบริษัทจำกัดคนเดียวเป็นการเฉพาะ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะได้มีกฎหมายออกมารองรับ และกำกับดูแลบริษัทจำกัดที่ตั้งขึ้นโดยบุคคลคนเดียว และเพื่อส่งเสริมให้มีการประกอบธุรกิจในรูปแบบของบริษัทโดยมีเจ้าของทุนเป็นบุคคลคนเดียวได้และเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางการค้าและการลงทุนที่เปลี่ยนแปลงไป ภาครัฐจำต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตั้งแต่ระดับจุลภาค (Microfinance) เพื่อวางรากฐานให้เศรษฐกิจในระดับมหภาค (Macro finance) ให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างมั่นคง โดยรัฐมีนโยบายที่จะช่วยเหลือ ตลอดจนเสริมสร้าง ความแข็งแกร่งให้กับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เนื่องจากรัฐบาลเล็งเห็นว่า ในปัจจุบันการประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนั้น เป็นเครื่องมือและกลไกสำคัญขั้นพื้นฐานในการพัฒนา และขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ผ่านการซื้อขายแลกเปลี่ยน การให้บริการ การจ้างงาน ตลอดจนการนำเข้าและส่งออกสินค้า ดังนั้น รัฐบาลจึงพยายามเร่งสร้างความแข็งแกร่งให้แก่กลุ่มธุรกิจ SMEs โดยผลักดันให้ผู้ประกอบการกลุ่มดังกล่าวซึ่งส่วนใหญ่จะประกอบกิจการเพียงคนเดียว เข้าจดทะเบียนประกอบธุรกิจในรูปแบบของบริษัทจำกัด ภายใต้ร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ เพื่อให้สามารถรับการช่วยเหลือสนับสนุนจากรัฐบาลได้อย่างเต็มที่ ทั้งในด้านของการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและสิทธิประโยชน์อื่นๆ โดยเฉพาะสิทธิประโยชน์ด้านภาษีอากร โดยมุ่งหวังให้ผู้ประกอบการภายในประเทศไทยมีความพร้อม และมีศักยภาพมากพอที่จะสามารถแข่งขันทางการค้า และการลงทุนกับผู้ประกอบการภายนอกประเทศได้ ทั้งนี้ เพื่อที่จะสามารถยกระดับให้ประเทศไทยกลายเป็นประเทศที่น่าลงทุน เอื้ออำนวยต่อการประกอบธุรกิจ และสามารถจัดตั้งองค์กรธุรกิจขึ้นมาได้โดยง่าย (Ease of doing business) เป็นอันดับต้นๆ ของโลก

ผู้ศึกษามีความเห็นว่า ข้อดีของการมีกฎหมายบริษัทจำกัดคนเดียว นอกจากจะเป็นการแก้ไขปัญหาที่กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่รองรับการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียว

ทำให้ประเทศไทยมีกฎหมายที่จะใช้รองรับ และควบคุมดูแลบริษัทจำกัดที่ตั้งขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะจัดตั้งองค์กรธุรกิจที่เป็นนิติบุคคลและมีความรับผิดจำกัด สามารถดำเนินการจัดตั้งได้ด้วยตนเองเพียงคนเดียว ไม่ต้องหาบุคคลอื่นมาร่วมลงทุนหรือหาตัวแทนมาร่วมเป็นผู้ก่อการโดยให้ถือหุ้นเพียงเล็กน้อย เป็นการแก้ไขปัญหาการจัดตั้งตัวแทนเชิด หรือผู้ถือหุ้นเทียม เป็นการลดกลไกที่ยุ่งยากของบริษัทจำกัด ซึ่งเป็นองค์การธุรกิจที่มีผู้ถือหุ้นจำนวนมาก มีการประชุมคณะกรรมการและการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น อีกทั้งยังสามารถอำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการโดยบุคคลคนเดียวและลดต้นทุนที่ไม่จำเป็นให้กับผู้ประกอบการบริษัทจำกัดคนเดียว สามารถได้รับการส่งเสริมและสิทธิประโยชน์จากภาครัฐที่จัดให้กับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กได้ เป็นการส่งเสริมให้กิจการขนาดเล็กเข้าสู่ระบบ เพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจ จะเห็นได้จากรายงานของ Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) ที่ชี้ให้เป็นว่าขนาดขององค์กรธุรกิจมีขนาดเล็กลงเรื่อยๆ ประกอบกับสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนระหว่างประเทศ ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการรวมตัวกันของประเทศในกลุ่มอาเซี่ยนเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) โดยเป็นตลาดเดียวและฐานการผลิตเดียว มีการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานอย่างเสรี แนวทางการจดทะเบียนกิจการบริษัททั่วโลกก็เปิดโอกาสให้มีการจดทะเบียนบริษัทจำกัดได้ด้วยบุคคลเพียงคนเดียว ร่างกฎหมายฉบับนี้จึงเป็นเครื่องมือที่เอื้อต่อการจัดตั้งองค์กรธุรกิจใหม่ที่สามารถเสริมสร้างความแข็งแกร่งกับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises: SMEs) ประกอบกับประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมาธิการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศของสหประชาชาติ (United Nations Commission on International Trade Law UNCITRAL) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศ อันเนื่องมาจากความแตกต่างของกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ และมีความมุ่งหมายสำคัญในการช่วยเหลือทางการเงินกับผู้ประกอบการรายย่อย หรือระบบการเงินระดับฐานราก (Microfinance) เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อเอื้อแก่กิจการขนาดกลาง ขนาดย่อม และรายย่อย โดยมีมาตรฐานทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรธุรกิจและการดำเนินการ จดทะเบียนที่ไม่ยุ่งยาก ส่งผลต่อการประเมินจัดอันดับเรื่องความยาก - ง่ายในการประกอบธุรกิจ (Doing Business) ของธนาคารโลก สร้างความเชื่อมั่นของนักลงทุนในการตัดสินใจเข้ามา ประกอบธุรกิจในประเทศไทย หากกฎหมายจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวสามารถจูงใจให้ผู้ประกอบการเข้าสู่ระบบ และสามารถสร้างผู้ประกอบการให้มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพ มีธรรมาภิบาล และบริหารงานด้วยความโปร่งใสได้อย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตามผู้ศึกษามีความเห็นคล้อยกับนักวิชาการหลายท่านกลับมองว่าบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวยังมีข้อเสียที่ไม่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมและพัฒนา

เศรษฐกิจได้ตามที่รัฐบาลมีการตั้งวัตถุประสงค์ไว้ เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้ยังไม่เอื้ออำนวยให้มีการจัดตั้งองค์กรธุรกิจได้โดยง่าย กล่าวคือ ตัวบทกฎหมายจำกัดสิทธิให้แต่เฉพาะบุคคลธรรมดาเท่านั้น ที่จะเข้ามาเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ นิติบุคคลหรือบริษัทจำกัดรายอื่นไม่สามารถเข้ามาเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้เลย อันเป็นอุปสรรคในการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจ เพราะนิติบุคคลจะไม่สามารถลงทุนผ่านการจัดตั้งบริษัทในรูปแบบของบริษัทจำกัดคนเดียวได้เลย ดังนั้น หากนิติบุคคลใดประสงค์ที่จะจัดตั้งบริษัทลูก หรือบริษัทในเครือภายในประเทศไทยโดยไม่ประสงค์จะร่วมลงทุนกับบุคคลอื่นแล้ว ย่อมไม่สามารถทำได้ เนื่องจากนิติบุคคลไม่สามารถเป็นผู้เริ่มก่อการ ตลอดจนผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัดคนเดียวได้เลย ซึ่งหากมองในแง่ของเศรษฐกิจ การบัญญัติกฎหมายไว้เช่นนี้ ทำให้กฎหมายไม่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมให้มีการขยายตัว ของเศรษฐกิจผ่านการจัดตั้งบริษัท ตลอดจนไม่สามารถดึงดูดผู้ประกอบธุรกิจจำนวนมากที่ประสงค์จะจัดตั้งบริษัทในรูปแบบของบริษัทในเครือ หรือบริษัทลูก เพราะร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ ไม่รองรับการดำเนินการดังกล่าว

ทั้งนี้ ในมุมมองของผู้ร่างกฎหมายแล้ว ผู้ศึกษาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้มุ่งการแก้ไขปัญหาที่กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ไม่รองรับการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียว ทำให้ประเทศไทยจำต้องมีกฎหมายที่จะใช้รองรับและควบคุมดูแลบริษัทจำกัดที่ตั้งขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะจัดตั้งองค์กรธุรกิจที่เป็นนิติบุคคลและมีความรับผิดจำกัด สามารถดำเนินการจัดตั้งได้ด้วยตนเองเพียงคนเดียว เนื่องจากร่างพระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs)ให้สามารถจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล และเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ อีกทั้งเพื่อป้องกันมิให้มีการนำบทบัญญัติในร่างพระราชบัญญัตินี้มาใช้ประโยชน์โดยมิชอบ เช่น การหลีกเลี่ยงภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจ การตั้งนอมินี ทำให้ผู้ประกอบการรายย่อย กิจการขนาดเล็ก ธุรกิจส่วนตัว พ่อค้าแม่ค้าออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นชาวไทยหรือชาวต่างชาติ จะได้รับประโยชน์เมื่อมีการบังคับใช้ร่างกฎหมายฉบับนี้ ส่งผลให้ผู้ประกอบการเหล่านี้เข้าสู่ระบบ และก่อให้เกิดผู้ประกอบการรายใหม่ที่สนใจจัดตั้งธุรกิจบริษัทจำกัดคนเดียว จึงเป็นการสร้างองค์กรธุรกิจประเภทใหม่ที่เป็นนิติบุคคลและมีการจำกัดความรับผิดซึ่งเป็นเจ้าของและบริหารงานด้วยบุคคลเพียงคนเดียวได้ ส่งผลให้ผู้ประกอบการรายเล็กและรายย่อยได้รับผลดีจากมาตรการส่งเสริมและสิทธิประโยชน์ที่ภาครัฐจัดให้เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กต่อไป อันเป็นรากฐานที่สำคัญในการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ

4.6 วิเคราะห์ถึงการแก้ไขปัญหาผู้ถือหุ้นเทียม (Dummy Shareholder)

นอกจากร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ฉบับนี้ จะมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจดังที่ได้กล่าวไปข้างต้นแล้ว วัตถุประสงค์สำคัญอีกประการหนึ่งของร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ก็คือ การแก้ไขปัญหาผู้ถือหุ้นเทียม (Dummy Shareholder) หรือปัญหาการให้บุคคลอื่นมาเป็นผู้ถือหุ้นแทนตน (Nominee) ทั้งนี้ เนื่องมาจากเดิมกฎหมายหุ้นส่วนและบริษัท ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย กำหนดให้การที่บุคคลใดๆจะจัดตั้งบริษัทจำกัดความรับผิดขึ้นมาได้นั้น จะต้องมีผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทอย่างน้อยสามคนขึ้นไป[273]ปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2565 [274]แก้ไขมาตรา 1097 อนุญาตให้บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งเป็นบริษัทจำกัดได้ ด้วยเหตุนี้เอง ผู้ประกอบการรายย่อยบางรายที่ประกอบกิจการเพียงคนเดียว หรือมีผู้ร่วมลงทุนไม่ครบตามจำนวนขั้นต่ำของกฎหมาย จึงไม่สามารถจดทะเบียนธุรกิจเข้าสู่ระบบบริษัทจำกัดความรับผิดได้ นอกจากนี้สำหรับผู้ประกอบการบางราย อาจเลือกใช้วิธีการยืมชื่อบุคคลใกล้ชิด หรือจ้างวานบุคคลอื่นมาถือหุ้นแทนตนเอง (Nominee) เพื่อให้มีผู้ถือหุ้นครบตามจำนวนขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด ทั้งๆ ที่แท้จริงแล้วบุคคลเหล่านั้นที่ถูกยืมชื่อมาไม่ได้มีความประสงค์ที่จะร่วมลงทุน ตลอดจนไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องใดๆในการประกอบกิจการดังกล่าวด้วยเลย โดยอาจเรียกกลุ่มบุคคลที่เข้ามาถือหุ้นในบริษัทแทนเจ้าของที่แท้จริงนั้นว่า ผู้ถือหุ้นเทียม (Dummy Shareholder) ซึ่งจากการพยายามหลีกเลี่ยงกฎหมายบริษัทในลักษณะเช่นนี้ ส่งผลให้เกิดบริษัทจำกัดคนเดียวทางความเป็นจริง (De Facto One-Man Limited Company) ขึ้นในระบบเศรษฐกิจและสังคมเป็นจำนวนมาก

บริษัทจำกัดคนเดียวทางความเป็นจริงที่เกิดขึ้นจากปัญหาผู้ถือหุ้นเทียม นับเป็นตัวสะท้อนอย่างมีนัยสำคัญให้เห็นถึงความล้มเหลวของการบังคับใช้กฎหมายบริษัทจำกัดของประเทศไทย ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วย และด้วยเหตุนี้เอง ทำให้รัฐบาลโดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ จึงตัดสินใจยกร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ขึ้น ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2560 และมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไปพิจารณาแก้ไขในกฎหมายที่

---

[273] ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1097(เดิม)

[274] พระราชบัญญัติการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2565 มาตรา 6 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1097 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2551 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 1097 บุคคลใดๆ ตั้งแต่สองคนขึ้นไปจะเริ่มก่อการและตั้งเป็นบริษัทจำกัดก็ได้ โดยเข้าชื่อกันทำหนังสือบริคณห์สนธิ และกระทำการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้”

เกี่ยวข้องแทนการตราเป็นกฎหมายเฉพาะ โดยให้รับความเห็นของกระทรวงยุติธรรม ธนาคารแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการร่วมภาคเอกชน 3 สถาบัน (กกร.) ไปประกอบการพิจารณาด้วย ซึ่งคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วน บริษัท และองค์กร ทางธุรกิจ ได้ตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสร็จแล้ว (เรื่องเสร็จที่ 971/2563 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม 2563) และได้เปลี่ยนชื่อเป็นร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาเห็นตรงกับนักวิชาการหลายท่านว่า ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาผู้ถือหุ้นเทียม (Dummy Shareholder) ได้อย่างแท้จริง เพราะจะเห็นว่าบทบัญญัติกฎหมายมีลักษณะเป็นการผลักดันให้เกิดการจัดตั้งบริษัทจำกัด โดยอาศัยผู้ถือหุ้นเทียมหรือผู้ถือหุ้นแทน (Nominee) ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ทางอ้อมอีกด้วย เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า อนุญาตให้เฉพาะบุคคลธรรมดาเท่านั้น ที่จะเป็นเจ้าของ หรือผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ โดยที่ไม่อนุญาตให้นิติบุคคลเข้ามาเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว หรือเป็นผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวของบริษัทได้เลย แม้จะไม่ได้กำหนดไว้เฉพาะสำหรับบุคคลธรรมดาสัญชาติไทยเท่านั้น บุคคลธรรมดาชาวต่างชาติก็สามารถเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ และด้วยบทบัญญัติในลักษณะเช่นนี้เอง ทำให้นิติบุคคลหรือบริษัทขนาดกลางและขนาดใหญ่จำนวนมาก ที่ประสงค์จะหันมาลงทุนผ่านบริษัทจำกัดคนเดียว โดยวิธีการจัดตั้งบริษัทในเครือหรือบริษัทลูก ไม่สามารถจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริงภายใต้ร่าง พระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ได้ ดังนั้น นิติบุคคลกลุ่มดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องหันกลับไปพึ่งพากฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ถึงแม้จะไม่อนุญาตให้นิติบุคคลเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดได้ก็ตาม แต่ก็ยังอนุญาตให้นิติบุคคลสามารถเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทได้อยู่ โดยในการจัดตั้งบริษัทนั้นจะใช้วิธีให้บุคคลธรรมดาเป็นผู้เริ่มต้น จดทะเบียนจัดตั้งบริษัทแทนในฐานะผู้เริ่มก่อการ และเมื่อจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็จะดำเนินการให้มีการโอนหุ้นเกือบทั้งหมดของบริษัทให้แก่นิติบุคคล ผู้ซึ่งมีความประสงค์ที่จะลงทุนในบริษัทอย่างแท้จริง (เจ้าของที่แท้จริง) เป็นผู้ครอบครองและอาศัยบุคคลธรรมดาเป็นผู้ถือหุ้นในส่วนน้อยแทนนิติบุคคล ในลักษณะของตัวแทน (Nominee) หรือผู้ถือหุ้นเทียม (Dummy Shareholder) ที่ไม่ได้มีความประสงค์ จะร่วมลงทุนในกิจการดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้มีจำนวนผู้ถือหุ้นครบตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด ตัวอย่างเช่น หุ้นของบริษัทมีทั้งสิ้น 100 หุ้น นิติบุคคล (เจ้าของที่แท้จริง) ซึ่งเป็นบริษัทแม่นั้น อาจถือหุ้นอยู่ 98 หุ้น และให้บุคคลธรรมดาที่เหลือถือหุ้นในบริษัทดังกล่าวเป็นต้น ซึ่งเท่ากับว่านอกจากร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้จะไม่ช่วยแก้ไขปัญหาผู้ถือหุ้นเทียม หรือปัญหาการถือหุ้นแทนกันในลักษณะของตัวแทน ตามวัตถุประสงค์ของการบัญญัติกฎหมายแล้ว ร่างพระราชบัญญัติฯ ยังมีลักษณะเป็นการผลักดันให้นิติ

บุคคลหันกลับไปใช้วิธีการจัดตั้งบริษัทจำกัดโดยอาศัยผู้ถือหุ้นเทียม (Dummy Shareholder) อีกด้วย ประกอบกับการกระทำเช่นที่ได้กล่าวไป ข้างต้นของนิติบุคคลซึ่งอยู่ในฐานะบริษัทแม่นั้น นอกจากจะเป็นวิธีการเลี่ยงกฎหมายบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ยังถือเป็นการเลี่ยงกฎหมายบริษัทตามร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ด้วยเช่นกัน จึงไม่เพียงแต่การบังคับใช้กฎหมายบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้นที่ล้มเหลว แต่การบังคับใช้กฎหมายบริษัทตามร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ในอนาคต ก็อาจจะล้มเหลวด้วยเช่นกัน ซึ่งถือเป็นข้อเสียของร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้

แต่ผู้ศึกษากลับเห็นข้อดีของร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ กรณีมีบทบัญญัติที่ไม่อนุญาตให้นิติบุคคลขนาดกลางและขนาดใหญ่ ลงทุนผ่านบริษัทจำกัดคนเดียวโดยวิธีการจัดตั้งบริษัทในเครือ หรือบริษัทลูก ไม่สามารถจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริงภายใต้ร่าง พระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ได้นั้น เป็นเพราะต้องการป้องกันปัญหาการผูกขาดทางการค้าของนายทุนใหญ่ ซึ่งเป็นการทำลายระบบเศรษฐกิจของไทยได้ ทำให้ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย ไม่มีโอกาสได้อยู่ในระบบเศรษฐกิจได้เลย หากปล่อยให้ผู้ประกอบธุรกิจขนาดใหญ่ซึ่งมีอำนาจเหนือตลาด หรือผู้ประกอบธุรกิจใดซึ่งร่วมกับผู้ประกอบธุรกิจอื่นก็ดี ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีความสัมพันธ์ทางธุรกิจซึ่งอยู่นอกราชอาณาจักรก็ดี กระทำการใดๆ อันเป็นการผูกขาด ลดการแข่งขัน จำกัดการแข่งขันในตลาดสินค้าหรือบริการหรือกระทำการอื่นใดอันมิใช่การแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม รวมทั้งกระทำการรวมธุรกิจอันอาจก่อให้เกิดการผูกขาด หรือความไม่เป็นธรรมในการแข่งขันและมีผลเป็นการทำลาย ทำให้เสียหาย ขัดขวาง กีดกัน จำกัดการประกอบธุรกิจ[275]ทั้งนี้ประเทศไทยมีกฎหมายป้องกันการผูกขาดทางการค้า คือ พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐต้องป้องกันและปราบปรามพฤติกรรมที่เป็นการผูกขาดในภาคธุรกิจ การถ่ายโอนกำไรย่อมนำไปสู่การสะสมทุนของกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ซึ่งนับวันจะมีอิทธิพลทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้นและเมื่อกลุ่มทุนผูกขาดเหล่านั้นสามารถเข้ามาครอบงำกลไกของภาครัฐได้ โดยการเอื้อผลประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่รัฐซึ่งเป็นผู้กำกับดูแลแล้ว ผู้บริโภคและผู้ประกอบการขนาดเล็กหรือขนาดย่อมก็จะไร้ที่พึ่งเมื่อรัฐกลายเป็นผู้ปกป้องผลประโยชน์ของธุรกิจขนาดใหญ่ ไม่ใช่ผู้พิทักษ์รักษาอย่างที่ควรจะเป็น[276]ส่งผลต่อช่องว่างระหว่างคนจนและคนรวย ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของภาคธุรกิจ นำไปสู่ผลกระทบด้านความมั่นคงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และ

---

[275] สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. *พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542*. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2565. สืบค้นจาก http://web.krisdika.go.th/data/lawabout/lawdetail/lawdetail_009.htm

[276] เดือนเด่น นิคมบริรักษ์. *โครงการ "การปฏิรูปเศรษฐกิจเพื่อความเป็นธรรมในสังคม"*. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2565 สืบค้นจาก https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2013/05/A151_Chapter2.pdf

การเมือง ประการสำคัญจุดมุ่งหมายของภาครัฐ คือ ต้องการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตั้งแต่ระดับจุลภาค (Microfinance) เพื่อวางรากฐานให้เศรษฐกิจในระดับมหภาค (Macro finance) ให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างมั่นคง ภาครัฐจึงมีนโยบายที่จะช่วยเหลือ ตลอดจนเสริมสร้าง ความแข็งแกร่งให้กับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เป็นเครื่องมือ และกลไกสำคัญขั้นพื้นฐานในการพัฒนา และขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ผ่านการซื้อขายแลกเปลี่ยน การให้บริการ การจ้างงาน ตลอดจนการนำเข้าและส่งออกสินค้า ดังนั้น รัฐบาลจึงพยายามเร่งสร้างความแข็งแกร่งให้แก่กลุ่มธุรกิจ SMEs โดยผลักดันให้ผู้ประกอบการกลุ่มดังกล่าวซึ่งส่วนใหญ่จะประกอบกิจการเพียงคนเดียว เข้าจดทะเบียนประกอบธุรกิจในรูปแบบของบริษัทจำกัดภายใต้ร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้

บทที่ 5
บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

1.1 ความจำเป็นในการตรากฎหมาย และการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายสำหรับร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....

จากสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนระหว่างประเทศได้มีการเปลี่ยนแปลงไป การรวมตัวกันของประเทศในกลุ่มอาเซียนเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ตลาดเดียวและฐานการผลิตเดียว การเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานอย่างเสรี อีกทั้งประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมาธิการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศของสหประชาชาติ (UNCITRAL) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศ อันเนื่องมาจากความแตกต่างของกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ ซึ่งส่งผลต่อการประเมินจัดอันดับเรื่องความยาก - ง่ายในการประกอบธุรกิจ (Doing Business) ของธนาคารโลก เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่นักลงทุนในการตัดสินใจเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทย ทั้งนี้แนวทางการจดทะเบียนกิจการบริษัททั่วโลกก็เปิดโอกาสให้มีการจดทะเบียนบริษัทจำกัดได้ด้วยบุคคลเพียงคนเดียว เพื่อส่งเสริมให้กิจการขนาดเล็กเข้าสู่ระบบ รองรับมาตรการส่งเสริมและสิทธิประโยชน์ที่รูปแบบขององค์กรธุรกิจสมัยใหม่มีแนวโน้มที่จะมีขนาดเล็กลงเรื่อยๆ จนเหลือผู้ประกอบการหรือผู้ลงทุนเพียงแค่คนเดียว ทำให้กฎหมายบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย ที่กำหนดให้การจัดตั้งองค์กรธุรกิจในรูปแบบของบริษัทจำกัด ต้องมีผู้ถือหุ้นอย่างน้อยสามคนขึ้นไป จึงกลายเป็นกฎหมายที่ล้าสมัย ไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของสังคมได้ ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะจัดตั้งองค์กรธุรกิจที่เป็นนิติบุคคลและมีความรับผิดจำกัด จึงไม่สามารถดำเนินการจัดตั้งด้วยตนเองเพียงคนเดียว ในทางปฏิบัติบุคคลดังกล่าวจึงต้องหาบุคคลอื่นมาร่วมลงทุน อันเป็นเหตุให้เกิดปัญหาผู้ถือหุ้นเทียม (Dummy Shareholder) หรือปัญหาการว่าจ้างบุคคลอื่นให้ถือหุ้นแทนตน (Nominee) เพื่อให้มีจำนวนผู้ถือหุ้นขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ ปัญหาดังกล่าวได้มีการแก้ไข โดยรัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2565 ในมาตรา 1097 อนุญาตให้บุคคลใดๆ ตั้งแต่สองคนขึ้นไปจะเริ่มก่อ

การและตั้งเป็นบริษัทจำกัดได้[277]เมื่อรัฐบาลพิจารณาแล้วพบว่าไม่อาจแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้รองรับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัด บัญญัติอยู่ใน บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ซึ่งตามหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เอกเทศสัญญาจะต้องมีคู่สัญญาอย่างน้อยสองคนหรือสองฝ่าย การจะกำหนดให้องค์กรธุรกิจมีเจ้าของเพียงรายเดียวได้ จึงไม่อาจแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จำต้องตราเป็นพระราชบัญญัติเฉพาะ รัฐบาลจึงมีนโยบายที่จะทบทวน ปรับปรุง พัฒนาเพื่อกำหนดให้มีกฎหมายที่มีความทันสมัย เพื่อการสร้างองค์กรธุรกิจประเภทใหม่ที่เป็นนิติบุคคล และมีการจำกัดความรับผิดซึ่งเป็นเจ้าของและบริหารงานด้วยบุคคลเพียงคนเดียวได้ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและลดต้นทุนให้แก่ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะประกอบธุรกิจเพียงคนเดียว ส่งผลให้มีผู้ประกอบการรายเล็กและรายย่อยเพิ่มจำนวนมากขึ้น โดยผู้ประกอบการในกลุ่มนี้จะได้รับผลดีจากมาตรการส่งเสริมและสิทธิประโยชน์ที่ภาครัฐจัดให้กับผู้ประกอบวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs) ต่อไป

การสร้างความแข็งแกร่งให้กับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก จะเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในภาวการณ์ที่เศรษฐกิจกำลังฟื้นตัวอย่างเช่นทุกวันนี้จากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ที่ทำให้เศรษฐกิจทั่วโลกตกต่ำ แต่โดยที่ผู้ประกอบการ SMEs ภายในประเทศไทยนั้น ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของการเข้าถึงแหล่งเงินทุนตลอดจนความมั่นคงในการประกอบกิจการ รัฐบาลจึงประสงค์จะผลักดันผู้ประกอบการกลุ่มดังกล่าวให้เข้าสู่ระบบบริษัทจำกัด เพื่อให้สามารถได้รับความช่วยเหลือ และสนับสนุนจากรัฐได้อย่างเต็มที่ ด้วยความมุ่งหมายสำคัญในการช่วยเหลือทางการเงินกับผู้ประกอบการรายย่อย หรือระบบการเงินระดับฐานราก (Microfinance) จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อเอื้อแก่กิจการขนาดกลาง ขนาดย่อม และรายย่อย โดยมีเครื่องมือที่เอื้อต่อการจัดตั้งองค์กรธุรกิจใหม่ภายใต้แนวคิด “Think Small First” มีมาตรฐานทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรธุรกิจและการดำเนินการจดทะเบียนที่ไม่ยุ่งยาก เพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจ จึงเป็นภารกิจที่ภาครัฐในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการจดทะเบียนและกำกับดูแลการประกอบกิจการขององค์กรธุรกิจรูปแบบใหม่ที่เป็นนิติบุคคลและมีการจำกัดความรับผิด ซึ่งมีเจ้าของและสามารถบริหารจัดการด้วยบุคคลเพียงคนเดียวได้

---

[277] พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ “มาตรา 1097 บุคคลใดๆ ตั้งแต่สองคนขึ้นไปจะเริ่มก่อการและตั้งเป็นบริษัทจำกัดก็ได้ โดยเข้าชื่อกันทำหนังสือบริคณห์สนธิ และกระทำการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้”

ด้วยเหตุนี้เองทำให้รัฐบาล โดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ จึงตัดสินใจยกร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ขึ้น ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2560 และมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไปพิจารณาแก้ไขในกฎหมายที่เกี่ยวข้องแทนการตราเป็นกฎหมายเฉพาะ โดยให้รับความเห็นของกระทรวงยุติธรรม ธนาคารแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการร่วมภาคเอกชน 3 สถาบัน (กกร.) ไปประกอบการพิจารณาด้วย ซึ่งคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วน บริษัท และองค์กร ทางธุรกิจ ได้ตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสร็จแล้ว (เรื่องเสร็จที่ 971/2563 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม 2563) และได้เปลี่ยนชื่อเป็น ร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... และเปิดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนตามมาตรา 77 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 แล้วเสร็จเมื่อเดือนกันยายน 2563 แต่ปัจจุบันยังไม่มีการประกาศให้มีผลบังคับใช้ทางกฎหมาย ทำให้การจดทะเบียนบริษัทจำกัดคนเดียวในขณะนี้ยังไม่สามารถทำได้ แต่อย่างไรก็ตาม กระทรวงพาณิชย์โดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้ยกร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ 22 หุ้นส่วนบริษัท ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้วและผ่านการพิจารณาของวุฒิสภา ที่ได้ให้ความเห็นชอบแล้ว[278]

ผู้ศึกษาคาดว่าร่างกฎหมายฯ อยู่ระหว่างการดำเนินการเพื่อประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายและประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วจะมีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด เก้าสิบวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่ารัฐบาลได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนที่สำคัญให้สอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ที่สำคัญคือ การลดจำนวนผู้จะเริ่มก่อการตั้งบริษัท ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1097 เดิมกำหนดให้มีผู้เริ่มก่อการเจ็ดคน ต่อมาในปี 2551 แก้ไขเหลือสามคน ครั้งล่าสุดในการแก้ไขครั้งนี้ ลดจำนวนผู้จะเริ่มก่อการจากสามคนเหลือสองคน โดยการตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2565 มาตรา 6 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1097 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2551 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 1097 บุคคลใดๆ ตั้งแต่สองคนขึ้นไปจะเริ่มก่อการและตั้งเป็นบริษัทจำกัดก็ได้ โดยเข้าชื่อกันทำหนังสือบริคณห์สนธิ และกระทำการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้” โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 หุ้นส่วนและบริษัท มีบทบัญญัติบางมาตราไม่

---

[278] สกล หาญสุทธิวารินทร์. *ป.พ.พ.หุ้นส่วนบริษัท ที่แก้ไขใหม่ล่าสุด.23 ส.ค. 2565 เวลา 18:16 น.* สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2666. สืบค้นจาก https://www.bangkokbiznews.com/news/news_update/1022576.

เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบันเนื่องจากไม่เอื้อต่อการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน และสร้างภาระโดยไม่จำเป็นแก่ประชาชน นอกจากนี้ ยังเป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ โดยเฉพาะการกำหนดจำนวนขั้นต่ำของผู้เริ่มก่อการและตั้งบริษัทจำกัดไว้สามคน และการไม่กำหนดระยะเวลาการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจำกัด สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเพื่อขจัดอุปสรรคดังกล่าว รวมทั้งเพิ่มความคล่องตัวในการประกอบธุรกิจโดยเพิ่มหลักการควบรวมบริษัท จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้[279]

จากการที่กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้ดำเนินการตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมายและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย ด้วยการจัดทำหลักเกณฑ์การตรวจสอบความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย ในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) ตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย สรุปผลได้ดังนี้

1.1.1 ความจำเป็นในการตรากฎหมาย

เมื่อภาครัฐให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความแข็งแกร่งของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (Smal and Medium Enterprises : SMEs) และกำหนดให้การช่วยเหลือ และสนับสนุน SMEs เป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้มีการประกอบธุรกิจในรูปแบบของบริษัทโดยมีเจ้าของทุนเป็นบุคคลคนเดียวได้ และเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางการค้าและการลงทุน ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัดคนเดียว เพื่อให้เอกชนสามารถจัดตั้งองค์กรธุรกิจนิติบุคคลที่มีการจำกัดความรับผิด โดยมีบุคคลคนเดียวเป็นเจ้าของและบริหารงานได้ โดยเอกชนที่จัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวจะได้รับประโยชน์จากมาตรการของรัฐบาล ที่ช่วยผู้ประกอบการรายย่อยที่มีสภาพเป็นนิติบุคคล เช่น มาตรการการเข้าถึงแหล่งเงินทุน การสนับสนุนให้สถาบันการเงินปล่อยสินเชื่อโดยให้บรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม เข้าไปค้ำประกันให้ และการได้รับการลดหย่อนลดภาษีเงินได้นิติบุคคล ส่งผลให้มีผู้ประกอบการรายใหม่ ซึ่งจะเป็นรากฐานที่สำคัญในการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น การมีกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัดคนเดียวจึงก่อให้เกิดประโยชน์กับเศรษฐกิจของประเทศ อย่างมีนัยสำคัญ และส่งผลต่อการจัดอันดับความยาก-ง่าย ในการประกอบธุรกิจ (Doing Business) ของธนาคารโลก สร้างความเชื่อมั่นของนักลงทุนในการตัดสินใจเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทย

---

[279]พระราชบัญญัติการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2565. *ราชกิจจานุเบกษา* 8 พฤศจิกายน 2565 เล่ม 139 ตอนที่ 69 ก.

แต่เพื่อให้หน่วยงานของรัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และเพื่อหลีกเลี่ยงมิได้กระทบสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยไม่สมควร ไม่เป็นการสร้างภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็น จึงต้องกำหนดให้มีการตรวจสอบเนื้อหาของร่างกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ซึ่งได้วางหลักเกณฑ์ในเชิงคำถามเพื่อตรวจสอบมิให้มีการตรากฎหมายโดยไม่มีความจำเป็นหรือไม่คุ้มค่า โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเสนอให้มีกฎหมาย ยกร่างกฎหมายและพิจารณากฎหมายจะต้องตอบคำถามต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีความจำเป็นจะต้องมีกฎหมายใหม่ ซึ่งการจัดทำการตรวจสอบความจำเป็น(Checklist) ในการตรากฎหมาย ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะใช้ในการตัดสินใจของผู้มีอำนาจและรับผิดชอบทางนโยบาย การวิเคราะห์ดังกล่าวจะช่วยทำให้แน่ใจว่าผู้ออกกฎได้มองปัญหาและทางเลือกอย่างครบถ้วนรอบด้านและเป็นระบบแล้ว ได้มีการตัดสินใจอย่างโปร่งใสไม่ได้ขึ้นอยู่กับประโยชน์ของฝ่ายใดแต่จะเป็นประโยชน์ในทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนรวมในด้านต่างๆ เช่น ในด้านปัญหาผู้ที่ทำการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎจะต้องตอบคำถามในสองประเด็น คือ ประเด็นปัญหานั้นก่อให้เกิดอะไรขึ้น และทำไมรัฐบาลจึงต้องเข้ามาแก้ไขให้ถูกต้อง และประเด็นด้านวัตถุประสงค์ในการกระทำของรัฐบาล และได้มีกฎหมาย หรือนโยบายใช้อยู่ในปัจจุบันนี้หรือไม่ โดยผู้ใดหรือหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบ มีทางเลือกในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อะไรบ้าง จะเกิดแก่ผู้บริโภค ธุรกิจรัฐบาล ชุมชน ที่เรียกว่า Costs-Benefits หรือความคุ้มค่า ซึ่งไม่ได้มีหมายความแต่เฉพาะทางการเงินหรือเศรษฐกิจหรือทุนค่าใช้จ่ายเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงข้อจำกัดอื่นๆ เช่น ข้อจำกัดการแข่งขัน การผูกขาด ที่ทำให้ราคาหรือต้นทุนเพิ่มขึ้นหรือความเสียหายที่จะเกิดแก่สิ่งแวดล้อมด้วย เป็นต้น

สรุป ได้ว่ารัฐ (โดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์) มีความจำเป็นต้องตรากฎหมายเป็นการเฉพาะ คือ ร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ก็เพื่อให้มีกฎหมายรองรับและกำกับดูแลองค์กรธุรกิจประเภทใหม่ที่จัดตั้งโดยบุคคลคนเดียว ซึ่งมีลักษณะและความรับผิดคล้ายกับบริษัทจำกัด อีกทั้งเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการประกอบธุรกิจ และส่งผลต่อการประเมินจัดอันดับเรื่องความยาก-ง่ายในการประกอบธุรกิจ (Doing Business) ของธนาคารโลก เพื่อแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องใด เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 หุ้นส่วนและบริษัท ไม่อาจแก้ไขปรับปรุงให้รองรับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ เพราะกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัดบัญญัติอยู่ใน บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ซึ่งตามหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เอกเทศสัญญาจะต้องมีคู่สัญญาอย่างน้อยสองคนหรือสองฝ่าย การจะกำหนดให้องค์กรธุรกิจมีเจ้าของเพียงรายเดียวได้ จึงไม่อาจแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่ง

และพาณิชย์ จำต้องตราเป็นพระราชบัญญัติเฉพาะ อีกทั้ง การมีกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัดคนเดียวจะทำให้ผู้ประกอบการสามารถจัดตั้งองค์กรธุรกิจนิติบุคคลที่จำกัดความรับผิดได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น เป็นการชักจูงใจให้ผู้ประกอบการเข้าสู่ระบบมากขึ้น เมื่อมีผู้ประกอบการในระบบมากขึ้น เศรษฐกิจก็จะขยายตัว และส่งผลให้รัฐสามารถเก็บภาษีเพื่อนำไปใช้พัฒนาประเทศได้มากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทำให้การประกอบกิจการเป็นไปโดยสะดวกหรือลดต้นทุนของผู้ประกอบการได้มากน้อยเพียงใด ลดต้นทุนของผู้ประกอบการในการจัดการประชุมคณะกรรมการและการจัดประชุมผู้ถือหุ้นได้อย่างมีนัยสำคัญ ด้วยเหตุที่เจ้าของทุนซึ่งเป็นผู้จัดการบริษัทจำกัดคนเดียวสามารถตัดสินใจได้ด้วยตัวเองคนเดียว ทำให้เกิดความสะดวกในการประกอบธุรกิจและลดต้นทุนในการดำเนินกิจการ สามารถยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้มากน้อยเพียงใด เป็นการยกระดับการแข่งขันของประเทศได้อย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับตัวชี้วัดของธนาคารโลก (World Bank) ซึ่งจะส่งผลดีต่อการประเมินของประเทศไทยในการจัดอันดับความยาก-ง่าย ในการประกอบธุรกิจ (Doing Business) และส่งเสริมการวิจัยและพัฒนามากน้อยเพียงใด เมื่อมีจำนวนผู้ประกอบการในระบบมากขึ้น ก็จะเกิดแรงกระตุ้นให้เกิดการวิจัยและการพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการในหมู่ผู้ประกอบการ เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และเพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพื่อให้บุคคลธรรมดาโดยเฉพาะผู้ขายออนไลน์ ซึ่งตอนนี้รับผิดโดยไม่จำกัด หากเป็นบริษัทจำกัดคนเดียว จะทำให้มีการจำกัดความรับผิดไม่เกินทุนจดทะเบียน ทำให้บุคคลเหล่านี้เข้าสู่ระบบมากยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณาด้านความคุ้มค่าของภารกิจเมื่อคำนึงถึงงบประมาณที่ต้องใช้ภาระหน้าที่ที่เกิดขึ้นกับประชาชน และการที่ประชาชนจะต้องถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพเทียบกับประโยชน์ที่ได้รับแล้ว พบว่ามีความคุ้มค่ามาก เนื่องจากการดำเนินภารกิจในการจัดให้มีองค์กรธุรกิจนิติบุคคลที่จำกัดความรับผิดและสามารถเป็นเจ้าของและบริหารงานได้ตัวบุคคลคนเดียว ใช้งบประมาณภาครัฐไม่มากนัก เนื่องจากระบบการรับจดทะเบียนบริษัทจำกัดของกระทรวงพาณิชย์ในปัจจุบันสามารถรองรับการจดทะเบียนบริษัทจำกัดคนเดียวเพิ่มเติมได้ โดยไม่จำต้องมีอัตราบุคลากรเพิ่ม ขณะที่ภาคเอกชนจะได้รับจากความสะดวกและต้นทุนที่ลดลงในการประกอบธุรกิจในรูปของบริษัทจำกัดคนเดียว และเศรษฐกิจของประเทศจะขยายตัวจากจำนวนผู้ประกอบการในระบบที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันของประเทศสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

1.1.2 การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

กระทรวงพาณิชย์เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัตินี้จะส่งผลทางบวกต่อภาพรวมและบรรยากาศการลงทุนการประกอบธุรกิจในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ โดยเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนจัดตั้ง และดำเนินธุรกิจในรูปของบริษัทมากขึ้น อำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจ และส่งเสริมผู้ประกอบการให้เข้าสู่ระบบ อันจะนำมาซึ่งการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างมี

ประสิทธิภาพ ส่งผลให้มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น เสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ และสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ในการประกอบธุรกิจระหว่างประเทศอีกด้วย อย่างไรก็ดี องค์กรธุรกิจในลักษณะของบริษัทจำกัดคนเดียวอาจมีความมั่นคงและความน่าเชื่อถือน้อยกว่าบริษัทจำกัดที่ตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และผู้ที่ประสงค์จะจัดตั้งองค์กรธุรกิจในลักษณะนี้ จะมีภาระหน้าที่ในการปฏิบัติ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายฉบับนี้และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกำหนด นอกจากนี้ ร่างพระราชบัญญัตินี้ มีการจำกัดสิทธิเสรีภาพของเจ้าของทุน โดยกฎหมายอนุญาตให้บุคคลธรรมดาแต่ละคนสามารถ เป็นเจ้าของทุนในบริษัทจำกัดคนเดียวได้เพียงคนละหนึ่งบริษัทในเวลาเดียวกัน (ร่างมาตรา 13) แต่การจำกัดสิทธินั้นเป็นการจำกัดเท่าที่จำเป็นเพื่อมิให้เจ้าของทุนใช้ประโยชน์จากความเป็นนิติบุคคล และการจำกัดความรับผิดของบริษัทจำกัดคนเดียวในทางที่ไม่สมควร เช่น ใช้ในการเลี่ยงภาษี ใช้เพื่อเอาเปรียบเจ้าหนี้ ใช้เพื่อจำกัดความรับผิดที่จะเกิดจากความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภค หรือใช้เพื่อกระทำการฝ่าฝืนกฎหมายอื่นใด

นอกจากนี้ หน่วยงานที่ออกกฎหมายต้องทำการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมายฉบับนั้นๆ การจัดทำ Regulatory Impact Analysis: RISs จะต้องตอบคำถามในเรื่องการรับฟังความคิดเห็น สามประเด็นคือ ใครเป็นกลุ่มหลักที่จะได้รับผลกระทบ โดยอธิบายความเห็นของกลุ่มเหล่านั้น และถ้าการรับฟังความคิดเห็นไม่อาจจัดได้อย่างเต็มที่ อะไรคือข้อจำกัด แล้วนำข้อสรุปตลอดจนข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ได้รับฟังความคิดเห็นมาจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อทำการประเมินหาทางเลือกที่ดีที่สุด เหตุผลที่ใช้ในการพิจารณา

ทั้งนี้ กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้มีการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมายโดยการตรวจสอบ (Checklist) หรือการจัดทำ Regulatory Impact Analysis (RIA) เป็นไปตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 แล้วว่าไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน และสร้างภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็น และเป็นไปตามวัตถุประสงค์นัยมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 [280] โดยร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ได้มีการจ้างศึกษาวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น จำนวน 3 ครั้ง และกระทรวงพาณิชย์เมื่อได้รับร่างแล้วจึงได้นำร่างพระราชบัญญัติมาปรับปรุงและ รับฟังความคิดเห็นอีกหนึ่งครั้ง รวมทั้งสิ้น 4 ครั้ง เป็นการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องหรืออาจได้รับผลกระทบของทางภาครัฐ เช่น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับภารกิจ ได้แก่ กระทรวงการคลัง สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และภาคประชาชนอันประกอบด้วย

[280] กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. *หลักเกณฑ์การตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist).*

ประชาชนที่ได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบ ประชาชนทั่วไป และองค์กรอื่น ได้แก่ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย บริษัท ศูนย์รับฝากทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด สมาคมบริษัทจดทะเบียนแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย สำนักงานบัญชี และบริษัทที่ปรึกษากฎหมาย เป็นต้น รวมถึงมีการเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นต่อประชาชนผ่านทางเว็บไซต์ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (www.dbd.go.th) ซึ่งทุกภาคส่วนเห็นด้วยต่อการมีกฎหมายดังกล่าว และกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... และเปลี่ยนเป็นร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาเสร็จแล้ว ลงเผยแพร่เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งประชาชนต่อร่างกฎหมาย ผ่านทางเว็บไซต์กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (www.dbd.go.th) ตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ระหว่างวันที่16 พฤศจิกายน 2561 ถึงวันที่ 3 ธันวาคม 2561 และจัดรับฟังความคิดเห็นในส่วนภูมิภาค จำนวน 2 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนธันวาคม 2561 ภายหลังสิ้นสุดการรับฟังความคิดเห็นได้มีการจัดทำสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นและเสนอมาประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ถึงสาระสำคัญในเรื่องวิธีการในการรับฟังความคิดเห็น จำนวนครั้งและระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็นแต่ละครั้ง พื้นที่ในการรับฟังความคิดเห็น ประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น ข้อคัดค้านหรือความเห็นของหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องในแต่ละประเด็น คำชี้แจงเหตุผลรายประเด็นและการนำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณาจัดทำร่างกฎหมาย

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การมีกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัดคนเดียวจะจูงใจให้ประชาชนประกอบธุรกิจ และจูงใจให้ผู้ประกอบการเข้าสู่ระบบมากขึ้น โดยอำนวยความสะดวกในการจัดตั้งองค์กรธุรกิจที่มีเจ้าของคนเดียวซึ่งเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากเจ้าของทุน ทำให้เจ้าของทุนสามารถจำกัดความรับผิดที่เกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจได้ และการมีองค์กรธุรกิจมากขึ้นจะกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการในการวิจัยและพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสินค้าและบริการที่มีคุณภาพดีขึ้นในราคาที่ลดลง เมื่อเศรษฐกิจดีขึ้นรัฐก็สามารถจัดเก็บเงินภาษีที่เป็นรายได้ของรัฐได้เพิ่มขึ้น สามารถนำเงินภาษีมาใช้ในการพัฒนาประเทศเพื่อให้ประชาชนอยู่ดีกินดีมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่น มีงบประมาณมากขึ้นในการส่งเสริมการศึกษา หรือค่ารักษาพยาบาลสำหรับประชาชน และส่งเสริมการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็นการสร้างรถไฟฟ้าความเร็วสูงเพื่อใช้ขนส่งทางราง ไม่ว่าจะเป็นคน

และสิ่งของจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งด้วยระยะเวลาที่รวดเร็วกว่าเดิม หรือการสร้างสวนสาธารณะเพิ่มเติมเพื่อให้ประชาชนได้ใช้เป็นที่พักผ่อน ทำให้ประชาชนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี เป็นต้น

1.1.3 การเปรียบเทียบกฎหมายบริษัทจำกัดคนเดียวของไทยกับประเทศอังกฤษ เยอรมนี และจีน

แม้การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว จะเป็นการสนับสนุนให้ธุรกิจขนาดย่อย โดยเฉพาะกิจการเจ้าของคนเดียว สามารถได้รับประโยชน์ทางกฎหมาย และจากการมีสภาพนิติบุคคลในรูปแบบบริษัทจำกัด ไม่ว่าจะเป็นความรับผิดจำกัดไม่เกินทุนจดทะเบียนบริษัท ซึ่งในหลายประเทศก็มีการเปิดช่องให้มีการจัดตั้งบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวได้ แต่ร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ... ของประเทศไทย ก็ยังขัดแย้งกับต้นแบบของกฎหมายบริษัทจำกัดคนเดียวอันได้แก่ประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศจีน ซึ่งอนุญาตให้บริษัทจำกัดคนเดียวสามารถจัดตั้งขึ้นได้ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล แต่ร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ของประเทศไทย กลับไม่อนุญาตให้นิติบุคคลเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ ทำให้ไม่สามารถตอบสนองกับสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนะให้มีการปรับปรุงร่างกฎหมายให้เป็นไปตามแนวทางของประเทศต้นแบบ เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาและผลกระทบจากข้อบกพร่องของกฎหมาย ที่อาจจะเกิดขึ้นเมื่อมีการบังคับใช้กฎหมายในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นการหลีกเลี่ยงภาษีอากร หรือปัญหาด้านคดีอาญา ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล การป้องกันการผูกขาดทางการค้า หรือการอนุญาตให้ชาวต่างชาติสามารถประกอบการธุรกิจในประเทศไทยได้

จากการศึกษาวิเคราะห์บทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... เปรียบเทียบกับกฎหมายบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศต้นแบบ คือประเทศเยอรมนี ประเทศอังกฤษ และประเทศจีน แล้วพบว่ากฎหมายบริษัทเอกชนจำกัด เริ่มต้นเมื่อ ค.ศ. 1870 โดยประเทศเยอรมนีได้ตรากฎหมายบริษัทใช้กับรัฐสมาชิกของสหพันธ์และได้พัฒนาจนกลายเป็นระบบกฎหมายบริษัทหลักระบบหนึ่งของโลก ช่วงต้นศตวรรษที่ยี่สิบระบบกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของเยอรมนีได้กลายเป็นแม่แบบของกฎหมายบริษัทเอกชนของอังกฤษ ทั้งนี้แม้บทบัญญัติกฎหมายบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศอังกฤษจะเกิดขึ้นช้ากว่าประเทศเยอรมนี แต่มีการพัฒนากฎหมายให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมได้รวดเร็วกว่า เนื่องจากการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศอังกฤษในปัจจุบันสามารถจัดตั้งได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว ใช้เวลาเพียงหนึ่งวัน ในขณะที่ประเทศเยอรมนียังต้องใช้เวลาในการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวอย่างน้อย 7 วัน เนื่องจากมีวิธีการที่ยุ่งยากซับซ้อนและเคร่งครัดกว่า อย่างไรก็ตาม ทั้งสองประเทศต่างก็

อนุญาตให้บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ไม่ว่าจะเป็นคนในชาติหรือต่างชาติ สามารถเป็นผู้เริ่มก่อการตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้เช่นเดียวกัน โดยในประเทศอังกฤษนั้น บริษัทจำกัดคนเดียวสามารถจดทะเบียนจัดตั้งได้ด้วยทุนจดทะเบียนเพียง 1 ปอนด์ ส่วนในประเทศเยอรมนี บริษัทจำกัดความรับผิดโดยทั่วไปที่เรียกว่า GmbH จะต้องมีทุนจดทะเบียนขั้นต่ำอย่างน้อย 25,000 ยูโร หากบริษัทจำกัดความรับผิดใดมีทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ 1 ยูโร หรือทุนจดทะเบียนน้อยกว่า 25,000 ยูโร จะถูกจำแนกอยู่ในประเภทผู้ประกอบการ หรือ Mini GmbH สำหรับประเทศจีนได้เริ่มนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจมาตั้งตั้งช่วง ค.ศ. 1978 นับตั้งแต่อดีตประธานาธิบดี เติ้ง เสี่ยวผิง ของจีนได้นำระบบกฎหมายบริษัทของประเทศเสรีนิยมมาใช้เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ประเทศจีนได้รับเอาระบบกฎหมายบริษัทภาคพื้นยุโรปแบบเยอรมนีมาใช้ และตรากฎหมายบริษัทขึ้นบังคับใช้ กำหนดบริษัทไว้ 2 รูปแบบคือ 1. บริษัทความรับผิดจำกัด (Youxian Gongsi) และ 2.บริษัทร่วมทุน (JSC) กำหนดให้นักลงทุนต่างชาติต้องประกอบกิจการผ่านบริษัทความรับผิดจำกัด ซึ่งในยุคนี้ประเทศจีนได้นำระบบบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจนทำให้ประเทศจีนกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรม ต่อมาปี ค.ศ. 2005 จีนได้สร้างบริษัทเอกชนให้มีสองรูปแบบ คือ บริษัทเอกชนที่มีผู้ถือหุ้นสองคนแต่ไม่เกิน 50 คน และบริษัทเอกชนที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียวแต่ไม่เกิน 50 คน ทั้งนี้จีนมีเป้าหมายในการปฏิรูปกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดเพื่อส่งเสริม SMEs ทำนองเดียวกับประเทศอุตสาหกรรมตะวันตก ต่อมาในปี ค.ศ. 2013 ได้ปฏิรูปกฎหมายโดยยกเลิกระบบทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ ทำให้จีนมีบริษัทหนึ่งหยวน การปฏิรูปกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของจีนก็เพื่อรองรับรูปแบบเศรษฐกิจยุคใหม่ และส่งเสริมพัฒนาบริษัทเอกชนขนาดเล็ก ตามแนวทางของสหรัฐ อังกฤษ และญี่ปุ่น ด้วยการยกเลิกระบบทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ ทำให้ในปัจจุบันจีนมีบริษัทเอกชนจำกัดรูปแบบเดียว คือ บริษัทจำกัดความรับผิด และกฎหมายอนุญาตให้บุคคลคนเดียวจดทะเบียนตั้งบริษัทเอกชนจำกัด เรียกได้ว่าประเทศจีนรับเอาบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวมาบัญญัติไว้ในกฎหมายบริษัทปี 2005 โดยบัญญัติเป็นบทเฉพาะไว้ในหมวด 2 ส่วนที่ 3 “บทบัญญัติเฉพาะบริษัทจำกัดความรับผิดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียว” ตั้งแต่มาตรา 58 ถึงมาตรา 64 ถือเป็นความก้าวหน้าของกฎหมายนิติบัญญัติครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์ของจีน และการที่กฎหมายบริษัทของจีนปี ค.ศ. 2005 อนุญาตให้บุคคลคนเดียวตั้งบริษัทได้ เป็นผลให้จีนมีบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวอย่างที่ใช้ปฏิบัติในยุโรป รูปแบบของบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวของจีนมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างไปจากบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวในประเทศต้นแบบของกฎหมายบริษัทเอกชนของจีน ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นประเทศเยอรมนี ประเทศอังกฤษ และประเทศจีน ต่างก็ไม่ได้หยิบเอากฎหมายบริษัทของประเทศอื่นมาบังคับใช้ภายในประเทศของตน แต่มีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพของประเทศตนเอง

ทั้งนี้ แนวคิดเรื่องบริษัทจำกัดคนเดียว (One-Man Limited Company) ปรากฏขึ้นในทางความเป็นจริงมาตั้งแต่ช่วงก่อนศตวรรษที่ 19 แต่ในขณะนั้นยังไม่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นรูปธรรมทั้งในทางทฤษฎีและทางกฎหมาย เนื่องจากในอดีตนักกฎหมายทั่วโลกล้วนมีแนวคิดว่าบริษัทหรือนิติบุคคล จะต้องประกอบไปด้วยบุคคลธรรมดาตั้งแต่สองคนขึ้นไปรวมเข้าด้วยกันเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้าพาณิชย์ ทำให้บริษัทจำกัดคนเดียวถูกมองว่าเป็นเรื่องที่ผิดแผกไปจากหลักเกณฑ์ของกฎหมายทั่วไป แม้ว่าขณะนั้นจะมีบริษัทจำกัดคนเดียวทางความเป็นจริง (de facto) เกิดขึ้นอยู่แล้วก็ตามโดยธรรมชาติจากสาเหตุที่ผู้ถือหุ้นลดจำนวนลงจนเหลือคนเดียว โดยหุ้นทั้งหมดของบริษัทตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ถือหุ้นคนใดคนหนึ่งแต่เพียงผู้เดียว หรือเกิดขึ้นจากการจัดตั้งบริษัทโดยอาศัยชื่อของบุคคลอื่นเป็นผู้ถือหุ้นแทน (Nominee) เพื่อให้มีผู้ถือหุ้นขั้นต่ำครบตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ผู้ถือหุ้นเทียม” (Dummy Shareholders) จนกระทั่งเข้าสู่ช่วงปลายศตวรรษที่ 19 แนวคิดที่ว่าบริษัทจะต้องประกอบด้วยผู้ถือหุ้นมากกว่าหนึ่งคนก็เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง สืบเนื่องมาจากศาลสูงสุดของประเทศอังกฤษ (House of Lords) ได้มีคำพิพากษาตัดสินคดี Salomon & Company Limited (1897) คำพิพากษาของศาลในคดีนี้ให้การยอมรับบริษัทจำกัดคนเดียวในทางความเป็นจริง (De Facto One-Man Limited Company) ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของแนวคิดบริษัทจำกัดคนเดียวนับแต่นั้นเป็นต้นมา กล่าวได้ว่าศาลสูงของประเทศอังกฤษได้ประดิษฐ์คำศัพท์ “One Man Company” ขึ้นใช้เป็นครั้งแรก หมายถึงบริษัทที่มีเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นที่แท้จริงเพียงคนเดียว โดยเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นที่แท้จริงนั้นอาศัยบุคคลอื่นมาถือหุ้นแทนตน เพื่อให้มีผู้ถือหุ้นครบตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดในการก่อตั้งนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดความรับผิด เมื่อพิจารณาจากสภาพของบริษัทคนเดียวดังกล่าว สามารถแยกการเกิดขึ้นของบริษัทคนเดียวออกได้เป็น 2 แบบ คือ บริษัทที่เกิดจากการจดทะเบียน และบริษัทคนเดียวที่เกิดจากการแปรสภาพ

สำหรับกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย ที่ประกาศใช้ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2471 นั้น พระราชบัญญัติลักษณะเข้าหุ้นส่วนและบริษัท ร.ศ. 130) ได้รับอิทธิพลมาจากแนวความคิดของกฎหมายบริษัทของประเทศอังกฤษในช่วงศตวรรษที่ 19 ซึ่งขณะนั้นกฎหมายบริษัทของประเทศอังกฤษยังคงยึดถือตามแนวทฤษฎีบุคคลสมมุติส่งผลให้กฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของไทยดำเนินตามแนวทางทฤษฎีบุคคลสมมุติไปด้วย และยังคงปรากฏแนวคิดเช่นนี้อยู่จนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ จะเห็นว่ามาตรา 1012 และมาตรา 1097 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติถึงสถานะของผู้เริ่มก่อการที่จะเข้ามาเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น ในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยใช้คำว่า “บุคคล” เท่านั้น ไม่ได้มีการระบุโดยเฉพาะเจาะจงลงไปว่า บุคคลในที่นี้หมายถึง แต่เพียงบุคคลธรรมดาหรือหมายรวมไปถึงนิติบุคคลด้วย คณะกรรมการ

กฤษฎีกาได้ตีความไว้ว่า ผู้เริ่มก่อการบริษัทเอกชนจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น จะต้องเป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้น ด้วยเหตุเช่นนี้ ทำให้กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน โดยจัดทำระเบียบในการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท กำหนดว่าหากผู้เริ่มก่อการบริษัทจำกัดตามหนังสือบริคณห์สนธิเป็นนิติบุคคล นายทะเบียนจะรับจดทะเบียนให้ไม่ได้

จากคำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้ชี้ให้เห็นถึงแนวความคิดเกี่ยวกับทฤษฎีกฎหมายบริษัทของประเทศไทยว่ายังคงตั้งอยู่บนทฤษฎีบุคคลสมมุติ (Fiction Entity Theory) ซึ่งมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและหน้าที่ของนิติบุคคลให้อยู่ภายใต้การให้อำนาจจากรัฐ ส่งผลให้กฎหมายบริษัทของประเทศไทยในปัจจุบันนี้ นิติบุคคลยังไม่สามารถเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทได้ ซึ่งการบัญญัติกฎหมายจำกัดสิทธินิติบุคคลในลักษณะเช่นนี้ ส่งผลให้บทบัญญัติกฎหมายมีความแตกต่างจากประเทศที่เป็นต้นแบบของกฎหมายบริษัท ซึ่งเป็นประเทศที่เศรษฐกิจพัฒนาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี หรือแม้แต่ประเทศจีน ซึ่งต่างก็ยอมรับแนวคิดทฤษฎีความเป็นบุคคลที่แท้จริง และอนุญาตให้สามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวโดยนิติบุคคลได้ทั้งสิ้น ดังนั้น ตราบใดที่ประเทศไทยยังไม่สามารถก้าวข้ามแนวความคิดแบบเดิมๆ นี้ไปได้ เมื่อกฎหมายบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศไทยไม่สามารถยอมรับนักลงทุนหรือผู้ประกอบการที่เป็นนิติบุคคลให้จัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ การใช้กฎหมายจะไม่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากปัจจุบันมีผู้ประกอบธุรกิจในรูปแบบของนิติบุคคลเป็นจำนวนมากที่อาจประสงค์จะเข้ามาลงทุนผ่านทางบริษัทจำกัดคนเดียว โดยวิธีการจัดตั้งบริษัทลูกหรือบริษัทในเครือ แต่เมื่อร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ไม่อนุญาตต่อการจัดตั้งธุรกิจในรูปแบบดังกล่าว กลุ่มผู้ประกอบธุรกิจเหล่านั้นจะหันไปจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวในประเทศอื่นที่กฎหมายเอื้ออำนวยแทน ส่งผลให้ประเทศไทยเสียประโยชน์ในทางเศรษฐกิจอย่างที่ไม่ควรจะเป็น อีกทั้งปัญหาผู้ถือหุ้นเทียม (Dummy Shareholder) หรือการอาศัยบุคคลอื่นเป็นผู้ถือหุ้นแทนตน (Nominee) ก็ไม่มีทางหมดไปจากประเทศไทยได้ด้วย

นอกจากนี้ เมื่อมีการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งไม่อนุญาตให้นิติบุคคลเป็นผู้เริ่มก่อการและผู้ถือหุ้นของบริษัทแล้ว ปัญหาอีกประการหนึ่งที่จะตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็คือ ปัญหาการแปรสภาพของบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนเป็นบริษัทจำกัดคนเดียว เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้รองรับแต่เพียงกรณีที่ผู้ถือหุ้นที่เหลืออยู่เพียงคนเดียวของบริษัทจำกัดมีสถานะเป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้น ด้วยเหตุที่ มาตรา 12 ของร่างพระราชบัญญัติฯ กำหนดไว้ชัดเจนว่าเจ้าของทุนหรือผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวของบริษัทนั้น จะต้องมีสถานะเป็นบุคคลธรรมดา ดังนั้น หากเกิดกรณีที่ผู้ถือหุ้นที่เหลืออยู่เพียงคนเดียวของบริษัทจำกัด มีสถานะเป็นนิติบุคคลย่อมไม่สามารถ

แปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวตามร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ได้เลย อันจะทำให้เกิดปัญหาตามมาอีกว่าบริษัทที่เหลือผู้ถือหุ้นอยู่เพียงคนเดียว โดยที่ผู้ถือหุ้นนั้นมีสถานะเป็นนิติบุคคลดังกล่าวจะต้องเลิกกันไปหรือไม่ หรือจะสามารถดำเนินกิจการต่อไปโดยไม่มีกฎหมายใดๆ มารองรับ เพราะไม่เข้าลักษณะของบริษัทจำกัด ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และไม่เข้าลักษณะของบริษัทจำกัดคนเดียวภายใต้ร่างพระราชบัญญัติฯ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ของไทยพบว่าไม่มีบทบัญญัติกฎหมายรองรับการแปรสภาพไว้โดยเฉพาะเจาะจง เช่นเดียวกับประเทศเยอรมนี แต่กฎหมายบริษัทของประเทศเยอรมนีอาศัยวิธีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้นตามปกติ การแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวได้ทั้งกรณีผู้ถือหุ้นที่เหลืออยู่มีสถานะเป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ขณะที่กฎหมายบริษัทของประเทศจีนมิได้กำหนดนิยามครอบคลุมถึงที่บริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวตามความเป็นจริง (De facto single member company) ในกรณีบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนแต่จำนวนผู้ถือหุ้นลดเหลือเพียงคนเดียวไว้เป็นเหตุให้การแปรสภาพไม่อาจกระทำได้ ซึ่งต่างจากกฎหมายบริษัทของประเทศอังกฤษที่บัญญัติวิธีการแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวไว้โดยเฉพาะเจาะจงโดยจะต้องจดแจ้งว่ามีผู้ถือหุ้นคนเดียวและวันที่มีการแปรสภาพซึ่งแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวได้ทั้งกรณีผู้ถือหุ้นที่เหลืออยู่มีสถานะเป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล

จากการศึกษาพบว่าแนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวโดยนิติบุคคลของประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศจีน อนุญาตให้สามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวโดยนิติบุคคลได้ อันเนื่องมาจากแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นบุคคลของบริษัทเป็นไปตามทฤษฎีความเป็นบุคคลที่แท้จริง (Real Entity Theory) ซึ่งมองว่า บริษัทมีสถานะเป็นบุคคลตามธรรมชาติ มิได้เกิดขึ้นจากการให้อำนาจโดยรัฐผ่านกฎหมาย บริษัทจึงมีสิทธิ หน้าที่ ความสามารถ ตลอดจนเจตจำนงเป็นของตัวเองโดยแท้จริง และเมื่อบริษัทหรือนิติบุคคลมีความสามารถและเจตจำนงเป็นของตัวเองแล้ว นิติบุคคลย่อมสามารถที่จะเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา ด้วยอิทธิพลของแนวคิดในลักษณะนี้เอง ทำให้บริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศเยอรมนี ประเทศอังกฤษ และประเทศจีน ยอมรับให้นิติบุคคลเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ ทั้งนี้เดิมประเทศภายในประชาคมยุโรป เคยมีแนวคิดที่จะไม่อนุญาตให้นิติบุคคลเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวมาก่อนเช่นกัน เนื่องจากเกรงว่าจะมีการจัดตั้งบริษัทสาขา หรือบริษัทในเครือที่มีลักษณะเป็นห่วงโซ่ของบริษัทแม่เพียงบริษัทเดียว (Chain of Company) หรือการจัดตั้งบริษัทเพื่อนำไปใช้ในทางที่มิชอบ (fraud) แต่โดยที่คณะกรรมาธิการเศรษฐกิจและสังคมแห่งยุโรป เห็นว่า ปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องที่สามารถเกิดขึ้นได้อยู่แล้ว แม้จะไม่อนุญาตให้นิติบุคคลเป็นผู้เริ่มก่อการบริษัทจำกัดคนเดียวก็ตาม เช่น การที่บริษัทแม่เข้าเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ในบริษัทลูก โดย

บริษัทแม่เป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาดในการบริหารจัดการ หรือการจัดตั้งบริษัทโดยอาศัยบุคคลอื่นเป็นผู้ถือหุ้นแทน (Nominee) เป็นต้น ด้วยเหตุดังกล่าวมานี้ จึงทำให้ประเทศภายในประชาคมยุโรป รวมไปถึงประเทศอังกฤษ และประเทศเยอรมนี และรวมไปถึงประเทศจีนที่ได้รับเอาแนวคิดและกฎหมายของประเทศยุโรปมาใช้อนุญาตให้นิติบุคคลเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ อันทำให้กฎหมายมีความทันสมัย เป็นสากล สามารถใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างแท้จริง ตลอดจนสามารถแก้ไข ปัญหาผู้ถือหุ้นเทียมได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

ดังนั้น หากประเทศไทยพิจารณาแก้ไขร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ฉบับปัจจุบัน ให้มีความเป็นสากล ทันสมัย และเหมาะสมกับสภาวการณ์ ทางเศรษฐกิจและสังคมเช่นเดียวกับประเทศต้นแบบแล้ว ย่อมจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ตลอดจนทำให้กฎหมายฉบับนี้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่รัฐบาลตั้งเป้าหมายไว้ได้ แต่ทั้งนี้ต้องยอมรับในความแตกต่างของวัฒนธรรม ความคิดและความเชื่อของคนแต่ละชาติที่มีความแตกต่างกัน เอกลักษณ์ความซื่อสัตย์และมีระเบียบวินัยของชาวยุโรปมีมากกว่าชาวเอเชีย และคนจีนมีความขยันและรักชาติมากกว่าคนไทย กฎหมายที่บังคับใช้แล้วเกิดผลดีในอีกประเทศหนึ่ง อาจบังคับใช้แล้วประสบปัญหาหรือก่อให้เกิดปัญหาสังคมปัญหาเศรษฐกิจในอีกประเทศหนึ่งก็เป็นไปได้ ดังนั้น จึงควรมีการปรับใช้กฎหมายบริษัทเอกชนให้เหมาะสมกับประเทศของตน เช่นเดียวกับประเทศจีนที่ได้นำกฎหมายบริษัทของประเทศเยอรมนีและประเทศญี่ปุ่นมาปรับใช้ ทำให้รูปแบบของบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวของจีนมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างไปจากประเทศต้นแบบ ทำให้จีนเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ใช้สามารถใช้กฎหมายบริษัทผู้ถือหุ้นคนเดียวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจนทำให้ประเทศจีนกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมระดับโลก สร้างความแข็งแกร่งให้กับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่มีอยู่ให้กลายเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ จากการเร่งพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นประเทศที่มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของประเทศจีน กลายเป็นประเทศที่มีบทบาทอย่างมากต่อความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศในทวีปเอเชีย โดยประเทศจีนใช้เวลาในการพัฒนาประเทศเพียงแค่ 40 ปี โดยเริ่มจากนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจในช่วง ค.ศ. 1978 สมัยอดีตประธานาธิบดี เติ้ง เสี่ยวผิง ซึ่งได้เปลี่ยนรูปแบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมมาเป็นระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม แม้ประเทศจีนจะปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์แต่ก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคขัดขวางระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมเลย แต่เป็นการส่งเสริมให้ประเทศจีนมีความรุดหน้าทางระบบเศรษฐกิจได้ดีกว่าประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ ประเทศจีนยังไม่หยุดนิ่งในการพัฒนากฎหมายบริษัทให้ทันสมัยต่อสภาวะเศรษฐกิจ และสังคมที่

เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จีนจึงได้ปฏิรูปกฎหมายบริษัท ค.ศ. 2005 แทนกฎหมายฉบับเดิม และยกเลิกระบบทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ ในปี ค.ศ. 2013 ซึ่งถือเป็นยกเลิกแนวคิดเดิมๆ ของจีนที่มีมาอย่างช้านาน เนื่องจากเห็นว่าทุนจดทะเบียนขั้นต่ำทำให้เกิดปัญหาสภาพคล่องของบริษัท

แนวคิดทฤษฎีความเป็นบุคคลที่แท้จริงต่างเป็นที่ยอมรับของประเทศต่างๆ ทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี หรือประเทศจีน ซึ่งต่างก็ยอมรับแนวคิดทฤษฎีความเป็นบุคคลที่แท้จริง และอนุญาตให้สามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวโดยนิติบุคคลได้ทั้งสิ้น ดังนั้นถึงเวลาหรือยังที่ประเทศไทยจะก้าวข้ามแนวความคิดแบบเดิมๆ เหมือนอย่างประเทศจีนที่แม้จะมีระบบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ แต่ยังรับเอารูปแบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมมาใช้พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และยกเลิกแนวคิดเกี่ยวกับทุนขั้นต่ำที่อยู่คู่กับประเทศจีนมาอย่างช้านาน แนวความคิดดังกล่าวของไทยทำให้ร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียวฉบับนี้ ไม่อนุญาตให้นิติบุคคลจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ รวมถึงไม่มีกฎหมายรองรับการแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียว กรณีที่ผู้ถือหุ้นที่เหลือเพียงคนเดียวของบริษัทจำกัดมีสถานะเป็นนิติบุคคล ทั้งนี้ ผู้ศึกษาขอสรุปผลการวิเคราะห์แนวทางการตรากฎหมายการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว และการแปรสภาพกิจการของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ เยอรมนี และจีน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.1 สรุปแนวความคิดเกี่ยวกับการตรากฎหมายจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศจีน

ประเทศอังกฤษ	ประเทศเยอรมนี	ประเทศจีน	ประเทศไทย
1. ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลสามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ และจัดตั้งกี่บริษัทก็ได้ 2. ทั้งคนสัญชาติอังกฤษและชาวต่างชาติสามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ 3. มีบัญญัติวิธีการแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวไว้โดยจะต้องจดแจ้งว่ามีผู้ถือหุ้นคนเดียวและวันที่มีการแปรสภาพ การแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวได้ทั้งกรณีผู้ถือหุ้นที่เหลืออยู่มีสถานะเป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล	1. ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลสามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้และจัดตั้งกี่บริษัทก็ได้ 2. ทั้งคนสัญชาติเยอรมันและชาวต่างชาติสามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ 3. ไม่มีบัญญัติการแปรสภาพกิจการไว้โดยเฉพาะเจาะจงอาศัยวิธีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้นตามปกติ การแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวได้ทั้งกรณีผู้ถือหุ้นที่เหลืออยู่มีสถานะเป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล	1. ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลสามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ (กฎหมายจำกัดสิทธิเฉพาะบุคคลธรรมดาให้จัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้เพียงหนึ่งบริษัทเท่านั้น) 2. ทั้งคนสัญชาติจีนและชาวต่างชาติสามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ 3. ไม่มีบัญญัติการแปรสภาพกิจการ ในกรณีบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นลดลงเหลือเพียงคนเดียวไว้ เป็นเหตุให้การแปรสภาพไม่อาจกระทำได้	1. เฉพาะบุคคลธรรมดา เท่านั้นที่สามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้และจำกัดสิทธิให้จัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้เพียงหนึ่งบริษัทเท่านั้น 2. ทั้งคนสัญชาติไทยและชาวต่างชาติสามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ 3. ไม่มีบัญญัติการแปรสภาพกิจการไว้โดยเฉพาะเจาะจง หากแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวได้จะแปรสภาพได้เฉพาะ กรณีผู้ถือหุ้นที่เหลืออยู่มีสถานะเป็นบุคคลบุคคลธรรมดาเท่านั้น

จากการศึกษาบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ของไทย เปรียบเทียบกับกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดของประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศจีน แล้วพบว่า ตราสารจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวในส่วนของชื่อบริษัท วัตถุประสงค์ของบริษัท ทุนจดทะเบียน และข้อบังคับของบริษัท มีความแตกต่างกัน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.2 เปรียบเทียบองค์ประกอบตามตัวบทบัญญัติของกฎหมายการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศไทยกับประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศจีน

หัวข้อศึกษา	ประเทศอังกฤษ	ประเทศเยอรมนี	ประเทศจีน	ประเทศไทย
ชื่อบริษัท	ต้องมีลงท้ายด้วย Limited หรือ LTD.	ต้องมีข้อความ “Gesellschaft mit beschrankter Haftung” หรือ “GMBH” ปรากฏในชื่อด้วยเสมอ	ต้องมีข้อความ “Limited Liability Company” หรือ LLC)	ต้องมีข้อความ “บริษัท.....จำกัด (คนเดียว)หรือ “บจค.” ไว้หน้าชื่อ
วัตถุประสงค์ ข้อบังคับบริษัท	ไม่ต้องระบุ ต้องมี	ต้องระบุ ต้องมี	ต้องระบุ ต้องมี	ต้องระบุ ต้องมี
ทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ	ไม่มีกำหนด	- GmbH มีทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ 25,000 ยูโร - UG ไม่มีทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ	ไม่มีกำหนด	ทุนจดทะเบียนอย่างน้อย 5 บาท ตามมูลค่าหุ้นขั้นต่ำ

ผู้ศึกษาได้สรุปผลจากการวิเคราะห์ถึงผลกระทบทั้งข้อดีและข้อเสียที่เกิดขึ้น หากมีการบังคับใช้ร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... และผลการวิเคราะห์ถึงประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมส่วนรวมจะได้รับจากการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจ รวมถึงการแก้ปัญหาผู้ถือหุ้นเทียม สามารถสรุปเป็นหัวข้อสั้นๆ ได้ดังจะแสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.3 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียตามตัวบทบัญญัติของกฎหมายบริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศไทย

หลักการ	ข้อดี	ข้อเสีย
การแก้ไขปัญหาข้อกฎหมาย	สามารถแก้ไขข้อปัญหากฎหมายบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ไม่รองรับการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว ด้วยการตราเป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยบริษัทจำกัดคนเดียวเป็นการเฉพาะ เป็นการสร้างองค์กรธุรกิจรูปแบบใหม่ที่เป็นนิติบุคคลมีความจำกัดความรับผิดในลักษณะเดียวกับบริษัทจำกัด ที่จัดตั้งและดำเนินการโดยบุคคลเพียงคนเดียวซึ่งเหมาะสมกับการประกอบธุรกิจบางขนาดและบางประเภท ซึ่งถือเป็นรากฐานที่สำคัญในการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ	1. การเรียกนิติบุคคลว่า “บริษัท” ขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1012 ที่บัญญัติให้ห้างหุ้นส่วนบริษัทต้องมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปลงทุนเข้าหุ้นเพื่อประกอบกิจการร่วมกัน และขัดต่อหลักภาษาไทยตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ที่นิยามคำว่า “บริษัท” ว่าหมายถึง หมู่ คณะ ซึ่งมีความหมายชัดเจนในตัวว่าต้องมีบุคคลมากกว่าหนึ่งคนที่รวมตัวกันขึ้นเป็นหมู่คณะ และอาจสับสนกับนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดและบริษัท มหาชนจำกัด
การส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจ	1. บริษัทจำกัดคนเดียวสนับสนุนให้ผู้ประกอบการ SMEs หรือกิจการเจ้าของคนเดียวสามารถเข้าสู่ระบบจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล และได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่ภาครัฐจัดให้ เช่น การเข้าถึงแหล่งเงินทุน และมีการ	1. การแปรสภาพกิจการจากบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นลดลงเหลือเพียงบุคคลคนเดียวและเป็นนิติบุคคลไม่สามารถกระทำได้ จำต้องเลิกกิจการไปทำให้การค้าขาดความต่อเนื่องขาดความน่าเชื่อถือ และไม่มีเสถียรภาพ

ตารางที่ 5.3 (ต่อ)

หลักการ	ข้อดี	ข้อเสีย
การส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจ	แบ่งแยกความรับผิดระหว่างบุคคลที่เป็นเจ้าของทุนกับนิติบุคคล 2. เกิดการวิจัยและการพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการในหมู่ผู้ประกอบการ เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ทำให้ประชาชนได้บริโภคสินค้าที่มีคุณภาพ 3. ทำให้ผู้ประกอบการสามารถจัดตั้งองค์กรธุรกิจนิติบุคคลที่จำกัดความรับผิดได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น ส่งผลดีต่อการประเมินของประเทศไทยในการจัดอันดับความยาก-ง่าย ในการประกอบธุรกิจ (Doing Business) สอดคล้องกับตัวชี้วัดของธนาคารโลก (World Bank) สามารถจดทะเบียนได้ง่ายและสะดวกด้วยวิธีการทางอิเล็ก-ทรอนิกส์ ทำให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น เศรษฐกิจของประเทศก็จะดีขึ้น และถือเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญ ทำให้ประชาชนมีกินมีใช้มากยิ่งขึ้น 4. ลดภาระและค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน เช่น การจัดประชุมคณะกรรมการ การจัดประชุมผู้ถือหุ้น ขจัดความขัดแย้งภายในองค์กร	2. การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวในต่างประเทศทำได้ง่ายและสะดวกกว่าในประเทศไทย เนื่องจากนิติบุคคลก็สามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ ทำให้เสียโอกาสทั้งทางด้านเงินทุนและวิทยาการหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ต่างๆ ได้ 3. การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของทุน โดยกฎหมายอนุญาตให้บุคคลธรรมดาแต่ละคนสามารถเป็นเจ้าของทุนในบริษัทจำกัดคนเดียวได้เพียงคนละหนึ่งบริษัทเท่านั้น อาจทำให้เศรษฐกิจไม่ขยายตัว หรือเติบโตได้ช้า ไม่ทันต่อสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจการค้า และการลงทุนที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว 4. การดำเนินการในรูปบริษัทจำกัดต้องมีการจัดทำบัญชีโดยจัดให้มีผู้ทำบัญชีและมีการรับรองงบการเงินโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 และเมื่อเลิกกิจการต้องมีการชำระบัญชี ด้วยการขายทรัพย์สินของบริษัท เพื่อนำเงินชำระหนี้เจ้าหนี้ และหากมีเงินเหลือก็จะคืน

ตารางที่ 5.3 (ต่อ)

หลักการ	ข้อดี	ข้อเสีย
การส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจ	ระหว่างผู้ถือหุ้น เนื่องจากมีผู้ถือหุ้นแค่คนเดียว ส่งผลให้การดำเนินธุรกิจมีความคล่องตัว 5. ความคุ้มค่าของภารกิจเมื่อคำนึงถึงงบประมาณที่ต้องใช้ กับภาระหน้าที่ที่เกิดขึ้นกับประชาชนมีความคุ้มค่ามาก เนื่องจากการดำเนินภารกิจในการจัดให้มีองค์กรธุรกิจนิติบุคคลที่จำกัดความรับผิดและสามารถเป็นเจ้าของและบริหารงานได้ตัวบุคคลคนเดียว ใช้งบประมาณภาครัฐไม่มากนัก 6. การดำรงอยู่ของบริษัทแยกต่างหากจากเจ้าของบริษัท ในกรณีที่บริษัทล้มละลาย หรือเจ้าของทุนตายหรือตกเป็นคนไร้ความสามารถและบริษัทไม่มีผู้จัดการ ต้องมีการเลิกบริษัทและชำระบัญชี มีระยะเวลากำหนดภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่มีเหตุ เพื่อให้ทายาทเข้าสืบสิทธิเป็นเจ้าของทุน ทำให้บริษัทสามารถดำเนินการต่อได้ 7. ตราสารสิทธิของเจ้าของทุน หรือใบหุ้น เป็นสิทธิของเจ้าของทุน สามารถเปลี่ยนมือได้ โดยการโอนสลักหลังและใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้	ให้กับเจ้าของทุนต่อไป ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ และอาจมีภาระภาษีที่ต้องชำระเพิ่มเติม

ตารางที่ 5.3 (ต่อ)

หลักการ	ข้อดี	ข้อเสีย
การส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจ	ทำให้การเพิ่มเงินลงทุนกระทำได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น 8. มีการกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจนและครอบคลุม การนำบทกำหนดโทษของพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 มากำหนดโทษ ตามความเหมาะสมโดยลดจำนวนค่าปรับและอัตราโทษให้สอดคล้องกับลักษณะของการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว อีกทั้งได้นำบทกำหนดโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 345 และมาตรา 350 ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ มาบัญญัติเพิ่มเติม ซึ่งร่างกฎหมายฉบับนี้ ถือว่าเจ้าของทุนเป็นผู้แทนของบริษัทด้วยเพื่อป้องกันกรณีใช้บริษัททำการโดยทุจริต หรือหาประโยชน์โดยมิชอบทำการล่อลวงหรือจูงใจให้ได้รับความเสียหาย ไม่ว่าจะด้วยการปกปิดความจริงจนเป็นเหตุให้เจ้าหนี้เสียหาย รวมถึงการควบคุมไม่ให้มีการโฆษณาล่อลวงหรือจูงใจให้ประชาชนหลงเชื่อด้วยความอันเป็นเท็จ จนได้ไปซึ่งผลประโยชน์ หรือทำให้ผู้อื่นเสียผลประโยชน์ เป็นต้น	

ตารางที่ 5.3 (ต่อ)

หลักการ	ข้อดี	ข้อเสีย
แก้ไขปัญหาผู้ถือหุ้นเทียม	ทำให้บริษัทจำกัดคนเดียวทางความเป็นจริง (De Facto One-Man Limited Company) มีเจ้าของกิจการและดำเนินการโดยบุคคลเพียงคนเดียวได้รับการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลและรับผิดจำกัด ทำให้ไม่ต้องอาศัย บุคคลอื่นเข้ามาถือหุ้นในบริษัทแทนเจ้าของที่แท้จริงนั้นว่า ผู้ถือหุ้นเทียม (Dummy Shareholder) ซึ่งเป็นการเลี่ยงกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	เปิดช่องทางให้คนต่างด้าวหลีกเลี่ยงกฎหมายไทยได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร อย่างประมวลรัษฎากร เพราะร่างกฎหมายนี้กำหนดให้มีการแต่งตั้งผู้จัดการเพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการและเป็นตัวแทนของนิติบุคคล โดยคุณสมบัติของผู้จัดการไม่จำเป็นต้องมีสัญชาติไทย ดังนั้นคนต่างด้าวจึงสามารถเป็นผู้จัดการได้อย่างไม่จำกัดจำนวนนิติบุคคล ซึ่งแตกต่างจากคุณสมบัติของบุคคลที่เป็นเจ้าของทุนที่มีข้อจำกัดให้เป็น เจ้าของนิติบุคคลได้เพียงรายเดียวเท่านั้น จึงอาจทำให้เกิด “นอมินีรูปแบบใหม่” ขึ้น ด้วยการที่คนต่างด้าวจ้างวานคนไทยให้เป็นผู้ขอจดทะเบียนในฐานะเจ้าของนิติบุคคลแทนตนและคนต่างด้าวผู้นั้นทำหน้าที่กรรมการ จึงสามารถบริหารจัดการ และเป็นตัวแทนของนิติบุคคลได้อย่างเบ็ดเสร็จโดยลำพัง ทั้งยังสามารถประกอบธุรกิจในนามของตนเองได้ด้วย ทำให้เกิดการแตกยอดรายได้ของชาวต่างชาติเพื่อหลีกเลี่ยงภาษี ทำให้ไม่ต้องเสียภาษีหรือเสีย ภาษีลดลงได้ หรือทำการถ่ายโอนกำไรไปต่างประเทศ ด้วยการกำหนดราคาขายให้ต่ำกว่าราคาตลาด เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศจีน ในบทที่ 2 บทที่ 3 บทที่ 4 และการวิเคราะห์ถึงผลกระทบทั้งข้อดีและข้อเสีย ที่เกิดขึ้นกับบุคคลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการ ลูกจ้าง เจ้าหนี้ ลูกค้า ประชาชนทั่วไปและรัฐ ในบทที่ 5 แล้ว ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่เป็นสากลและความล้าสมัยของกฎหมาย และเพื่อทำให้ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้สามารถส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจ สามารถแก้ไขปัญหาผู้ถือหุ้นเทียมได้ ดังต่อไปนี้

1. ร่างกฎหมายฉบับนี้ ยังไม่มีการบัญญัติถึงผลทางกฎหมายกรณีเจ้าของทุนถูกฟ้องล้มละลายที่จะมีผลไปถึงสภาพนิติบุคคลของบริษัทจำกัดคนเดียวล้มละลายไปด้วยหรือไม่ รวมทั้งวิธีปฏิบัติของเจ้าของทุนในบริษัทว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร จึงควรมีบทบัญญัติในหมวด 7 การเลิกบริษัท ให้ชัดเจนว่า เมื่อเจ้าของทุนตกเป็นบุคคลล้มละลายเป็นเหตุให้อำนาจในการจัดการทรัพย์สินเป็นของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เป็นเหตุให้เลิกบริษัทเช่นเดียวกับกรณีที่เจ้าของทุนตายหรือตกเป็นบุคคลไร้ความสามารถ ดังนั้น ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติในหมวด 7 การเลิกบริษัท มาตรา 45 (4) ดังนี้

ร่างบทบัญญัติเดิม มาตรา 45 (4) เจ้าของทุนซึ่งเป็นผู้จัดการตายหรือตกเป็นคนไร้ความสามารถและบริษัท ไม่มีผู้จัดการภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่เจ้าของทุนตายหรือตกเป็นคนไร้ความสามารถ

ร่างบทบัญญัติที่เสนอแก้ไข มาตรา 45 (4) เจ้าของทุนซึ่งเป็นผู้จัดการตาย ตกเป็นคนไร้ความสามารถ หรือตกเป็นบุคคลล้มละลาย และบริษัทไม่มีผู้จัดการภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่เจ้าของทุนตาย ตกเป็นคนไร้ความสามารถ หรือตกเป็นบุคคลล้มละลาย

2. ผู้จัดการของนิติบุคคล ซึ่งทำหน้าที่บริหารจัดการและเป็นตัวแทนของนิติบุคคล โดยคุณสมบัติของผู้จัดการไม่จำเป็นต้องมีสัญชาติไทย ดังนั้นคนต่างด้าวจึงสามารถเป็นผู้จัดการได้อย่างไม่จำกัดจำนวนนิติบุคคล ซึ่งแตกต่างจากคุณสมบัติของบุคคลที่เป็นเจ้าของทุนที่มีข้อจำกัดให้เป็น เจ้าของนิติบุคคลได้เพียงรายเดียวเท่านั้น จึงควรกำหนดให้ผู้จัดการทำหน้าที่บริหารจัดการและเป็นตัวแทนของนิติบุคคลได้เพียงนิติบุคคลเดียวเท่านั้น เช่นเดียวกับเจ้าของทุน เพื่อป้องกันมิให้มีการนำบทบัญญัติในร่างพระราชบัญญัตินี้มาใช้ประโยชน์โดยมิชอบ เช่น การหลีกเลี่ยงภาษีของผู้ประกอบธุรกิจ การตั้งนอมินี ดังนั้น ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติในหมวด 3 การบริหารจัดการ มาตรา 23

3. การที่กฎหมายมีข้อจำกัดให้เจ้าของทุนเป็นเจ้าของบริษัทจำกัดคนเดียวได้เพียงรายเดียวเท่านั้น จึงอาจทำให้เกิด “นอมินีรูปแบบใหม่” ขึ้น ด้วยการที่คนต่างด้าวจ้างวานคนไทยให้เป็นผู้ขอจดทะเบียนในฐานะเจ้าของทุนบริษัทจำกัดคนเดียวแทนตน และคนต่างด้าวผู้นั้นทำหน้าที่ผู้จัดการ บริหารจัดการบริษัท และเป็นตัวแทนของนิติบุคคลได้อย่างเบ็ดเสร็จโดยลำพัง ทั้งยังสามารถประกอบธุรกิจทุกประเภทได้เช่นเดียวกับนิติบุคคลสัญชาติไทยทั่วไป โดยไม่ต้องขออนุญาตตามกฎหมายการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ดังนั้น ควรกำหนดให้บริษัทที่ประกอบธุรกิจตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ให้มีผู้จัดการบริษัทจำกัดคนเดียวเป็นบุคคลธรรมดาสัญชาติไทย เพื่อสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งหมายไม่ให้เกิดนอมินี

จากข้อ 2 และข้อ 3 ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติในหมวด 3 การบริหารจัดการ มาตรา 23 ดังนี้

ร่างบทบัญญัติเดิม มาตรา 23 การบริหารจัดการบริษัทให้กระทำโดยผู้จัดการ และให้ผู้จัดการเป็นผู้แทน ของบริษัท

ให้เจ้าของทุนเป็นผู้จัดการ

ในกรณีที่เจ้าของทุนไม่ประสงค์จะจัดการบริษัทด้วยตนเองไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน เจ้าของทุนอาจแต่งตั้งให้บุคคลอื่นเป็นผู้จัดการหรือเป็นผู้จัดการร่วมกับตน ในกรณีเช่นนี้ เจ้าของทุน มีอำนาจถอดถอนบุคคลที่ตนแต่งตั้งเมื่อใดก็ได้

ร่างบทบัญญัติที่เสนอแก้ไข มาตรา 23 การบริหารจัดการบริษัทให้กระทำโดยผู้จัดการ และให้ผู้จัดการเป็นผู้แทนของบริษัท

ให้เจ้าของทุนเป็นผู้จัดการ

ในกรณีที่เจ้าของทุนไม่ประสงค์จะจัดการบริษัทด้วยตนเองไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน เจ้าของทุนอาจแต่งตั้งให้บุคคลอื่นเป็นผู้จัดการหรือเป็นผู้จัดการร่วมกับตน ในกรณีเช่นนี้ เจ้าของทุน มีอำนาจถอดถอนบุคคลที่ตนแต่งตั้งเมื่อใดก็ได้

ผู้จัดการบริษัทเป็นบุคคลธรรมดาสัญชาติไทย

บุคคลจะเป็นผู้จัดการในบริษัทเกินหนึ่งบริษัทในเวลาเดียวกันไม่ได้ เว้นแต่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

4. ควรยกเลิกบทบัญญัติมาตรา 30 ของร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ เนื่องจากไม่มีชัดเจนว่างบการเงินของบริษัทที่มีทุน สินทรัพย์ หรือรายได้ จำนวนเท่าใด จึงได้รับการยกเว้นไม่ต้องรับการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ทั้งนี้เนื่องจากการบัญชีเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้งบการเงินของบริษัทมีความน่าเชื่อถือและสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้มาก

ยิ่งขึ้น จึงควรมีบทบัญญัติให้ผู้สอบบัญชีภาษีอากร (TA: Tax Auditor) เป็นผู้ตรวจสอบและรับรองงบการเงินของกิจการเนื่องจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตซึ่งขึ้นทะเบียนและได้รับใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจากสภาวิชาชีพบัญชีตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี มีจำนวนน้อยกว่าผู้สอบบัญชีภาษีอากรที่ได้รับการขึ้นทะเบียนและได้รับใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีภาษีอากรจากอธิบดีกรมสรรพากร มีระเบียบหลักเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติในการตรวจสอบน้อยกว่า (ปฏิบัติงานตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด ตามคำสั่งกรมสรรพากรที่ ท.ป. 122/2545ฯ สำหรับการตรวจสอบและรับรองบัญชีห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลขนาดเล็ก ทุนไม่เกิน 5 ล้านบาท สินทรัพย์รวมไม่เกิน30 ล้านบาท และรายได้รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท) ส่วนผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA : Certified Public Accountant) ที่ขึ้นทะเบียนและได้รับใบอนุญาตจากสภาวิชาชีพบัญชี ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพ พ.ศ.2547 มีสิทธิในการตรวจสอบและรับรองบัญชีของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ทุกขนาด ทุกประเภท (ไม่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์) ปฏิบัติงานตามที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนดสำหรับการตรวจสอบและรับรองบัญชีบริษัท และห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลขนาดใหญ่ มีการตรวจสอบที่ลงรายละเอียดมากกว่า ดังนั้นเพื่อเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายในการจ้างผู้สอบบัญชี ประกอบกับการจัดทำบัญชีบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวไม่มีความซับซ้อน ผู้สอบบัญชีภาษีอากร(TA) จึงเหมาะที่จะเป็นผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชีของบริษัทจำกัดคนเดียว มากกว่าผู้สอบบัญชีรับอนุญาต อีกทั้งยังสามารถลดค่าใช้จ่ายหรือค่าธรรมเนียมในการตรวจสอบและรับรองงบการเงินของผู้สอบบัญชีภาษีอากรได้ เนื่องจากผู้ตรวจสอบบัญชีภาษีอากรไม่อาจเรียกเก็บค่าใช้จ่ายหรือค่าธรรมเนียมในการตรวจสอบและรับรองบัญชีได้ตามจำนวนรายรับหรือสินทรัพย์ของกิจการที่ตรวจสอบและรับรองงบการเงินได้ จึงเป็นเหตุให้ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบและรับรองบัญชีของผู้ตรวจสอบบัญชีภาษีอากรมีอัตราค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่าผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาตนั้นเอง จึงเป็นการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายให้กับผู้ประกอบการบริษัทจำกัดคนเดียว การกำหนดให้ผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชีของบริษัทจำกัดคนเดียว ซึ่งถือเป็นนิติบุคคลขนาดเล็ก จึงควรเป็นผู้ตรวจสอบบัญชีภาษีอากร (TA) จึงเหมาะที่จะเป็นผู้ตรวจสอบและรับรองงบการเงินของบริษัทจำกัดคนเดียวได้ดีกว่าผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาต (CPA) จึงควรบัญญัติใหม่ดังนี้

> มาตรา 30 ให้บริษัทจัดทำงบการเงินซึ่งมีรายการย่อตามที่อธิบดีประกาศกำหนด งบการเงินต้องได้รับการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีภาษีอากร

5. ควรกำหนดทุนจดทะเบียนขั้นสูงของบริษัทจำกัดคนเดียวไว้ไม่เกินห้าล้านบาท ซึ่งจำนวนทุนจดทะเบียนไม่ควรเกินกิจการของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่กำหนดจำนวนทุนไว้ไม่เกินห้าล้านบาท ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือความจำเป็นในการตรากฎหมายฉบับนี้ ซึ่งภาครัฐให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความแข็งแกร่งของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาด

กลาง และขนาดย่อม (Smal and Medium Enterprises : SMEs) และกำหนดให้การช่วยเหลือ และสนับสนุน SMEs เป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยกำหนดให้ SMEs เป็นวาระแห่งชาติ และเน้นการสร้างเสริมศักยภาพให้แก่ SMEs ส่งเสริมให้มีการประกอบธุรกิจในรูปแบบของบริษัทโดยมี เจ้าของทุนเป็นบุคคลคนเดียวได้ และเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางการค้าและการลงทุน ที่เปลี่ยนแปลงไป

จึงควรกำหนดให้บริษัทจำกัดคนเดียวมีขนาดที่ไม่ใหญ่เกินไป เนื่องจากบริษัทที่มีขนาดใหญ่มีโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหาย และสร้างผลกระทบได้มากกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก และเพื่อให้เอกชนสามารถจัดตั้งองค์กรธุรกิจนิติบุคคลที่มีการจำกัดความรับผิด โดยมีบุคคลคนเดียวเป็นเจ้าของและบริหารงานได้ โดยเอกชนที่จัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวจะได้รับประโยชน์จากมาตรการของรัฐบาล ที่ช่วยผู้ประกอบการรายย่อยที่มีสภาพเป็นนิติบุคคล เช่น มาตรการการเข้าถึงแหล่งเงินทุน การสนับสนุนให้สถาบันการเงินปล่อยสินเชื่อ หรือการได้รับการลดหย่อนลดภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นต้น ส่งผลให้ มีผู้ประกอบการรายใหม่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นธุรกิจ SMEs หรือผู้ประกอบการขายของออนไลน์ได้เข้ามาจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล อันจะเป็นรากฐานที่สำคัญในการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในหมวด 2 การจัดตั้งบริษัท มาตรา 15 ดังนี้

ร่างบทบัญญัติเดิม มาตรา 15 ทุนจดทะเบียนจะชำระเป็นตัวเงิน หรือทรัพย์สินอื่นนอกจากตัวเงินก็ได้

ทรัพย์สินภายในระยะเวลาตามวรรคสาม ให้บริษัทแจ้ง นายทะเบียนเพื่อจดแก้ไขรายการทุนจดทะเบียนตามจำนวนที่ชำระแล้วภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ครบ กำหนดเวลาดังกล่าวโดยไม่ถือว่าเป็นการลดทุนตามมาตรา 35

ในกรณีที่บริษัทมีทุนเป็นทรัพย์สินอื่นอย่างเดียว แต่บริษัทไม่แจ้งนายทะเบียนให้ จดแก้ไขรายการทุนจดทะเบียนตามวรรคสี่ ให้นายทะเบียนเพิกถอนการจดทะเบียนบริษัท

ร่างบทบัญญัติที่เสนอแก้ไข มาตรา 15 ทุนจดทะเบียนจะชำระเป็นตัวเงินหรือทรัพย์สินอื่นนอกจากตัวเงินก็ได้ แต่ต้องมีจำนวนรวมกับไม่เกินห้าล้านบาท

กรณีชำระทุนจดทะเบียนเป็นตัวเงิน เจ้าของทุนต้องชำระเต็มจำนวนก่อนการขอ จดทะเบียนจัดตั้งบริษัทตามมาตรา 14

กรณีชำระทุนจดทะเบียนเป็นทรัพย์สินอื่นนอกจากตัวเงิน เจ้าของทุนต้องโอนทรัพย์สินนั้นให้แก่บริษัทภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท

ในเวลาที่จดทะเบียนตามมาตรา 14 แต่ยังไม่มีการโอนทรัพย์สินอื่นเป็นทุน ให้นายทะเบียนหมายเหตุไว้ในรายการทางทะเบียน และเมื่อมีการโอนทรัพย์สินภายในระยะเวลา ตาม

วรรคสามแล้ว ให้บริษัทแจ้งนายทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการโอนเพื่อลบหมายเหตุนั้นออกจากรายการทางทะเบียน แต่หากไม่มีการโอนทรัพย์สินภายในระยะเวลาตามวรรคสาม ให้บริษัทแจ้ง นายทะเบียนเพื่อจดแก้ไขรายการทุนจดทะเบียนตามจำนวนที่ชำระแล้วภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ครบ กำหนดเวลาดังกล่าวโดยไม่ถือว่าเป็นการลดทุนตามมาตรา 35

ในกรณีที่บริษัทมีทุนเป็นทรัพย์สินอื่นอย่างเดียว แต่บริษัทไม่แจ้งนายทะเบียนให้ จดแก้ไขรายการทุนจดทะเบียนตามวรรคสี่ ให้นายทะเบียนเพิกถอนการจดทะเบียนบริษัท

6. บริษัทต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการแสดงชื่อ ที่ตั้ง เลขทะเบียน และดวงตราของบริษัทไว้ในเอกสารของบริษัท มีป้ายชื่อบริษัท จึงควรกำหนดหน้าที่ของเจ้าของทุน เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองบุคคลภายนอกหรือสาธารณชน ที่มาติดต่อทำธุรกรรมกับบริษัทจำกัดคนเดียว อีกทั้งดวงตราบริษัทยังถือเป็นลิขสิทธิ์ เนื่องจากบริษัทจำกัดคนเดียวเป็นกิจการขนาดเล็ก ควรมีสัญลักษณ์ให้เห็นชัดเจนว่าไม่มีส่วนเกี่ยวข้องใดๆกับกิจการเจ้าของคนเดียว ประกอบกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1064 กำหนดข้อบังคับให้ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล จำเป็นต้องมีตรายางบริษัทเพื่อใช้ประกอบการจดทะเบียน ซึ่งไม่มีกำหนดไว้ในห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือบริษัทจำกัด ดังนั้น ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในหมวด 2 การจัดตั้งบริษัท มาตรา 14 ดังนี้

ร่างบทบัญญัติเดิม มาตรา 14 ในการขอจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท ให้เจ้าของทุนหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย จากเจ้าของทุนดำเนินการจดทะเบียนบริษัท โดยมีรายการจดทะเบียนตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยรายการ ดังต่อไปนี้

(1) ชื่อบริษัทต้องมีคำว่า “บริษัท” นำหน้า และ “จำกัด (คนเดียว)” ต่อท้าย หรือจะใช้อักษรย่อว่า “บจก.” นำหน้า แทนคำว่า “บริษัท” และ “จำกัด (คนเดียว)” ก็ได้ ในกรณีที่ใช้ชื่อเป็นภาษาต่างประเทศให้ใช้คำซึ่งมีความหมายทำนองเดียวกันตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

(2) ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ และสาขา (ถ้ามี)

(3) ทุนจดทะเบียนชำระเป็นตัวเงินหรือชำระเป็นทรัพย์สินอื่นนอกจากตัวเงิน กรณีเป็น ทรัพย์สินอื่นนอกจากตัวเงิน จะต้องแสดงเกณฑ์ในการตีราคาทรัพย์สินนั้นด้วย

(4) ชื่อ ที่ติดต่อ ลายมือชื่อ และเลขประจำตัวประชาชน ของเจ้าของทุน และผู้จัดการ

(5) วัตถุประสงค์ของบริษัท

(6) ชื่อผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อแทนบริษัท และข้อจำกัดอำนาจ (ถ้ามี)

(7) ข้อบังคับของบริษัท (ถ้ามี)

หากมีการเปลี่ยนแปลงรายการตามวรรคหนึ่ง ให้บริษัทยื่นขอแก้ไขรายการทางทะเบียน ภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง

การยื่นขอแก้ไขรายการทางทะเบียนเพื่อเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของบริษัท ตามวรรคหนึ่ง (7) ต้องยื่นพร้อมหนังสือแสดงความเห็นชอบจากเจ้าของทุน

ร่างบทบัญญัติที่เสนอแก้ไข มาตรา 14 ในการขอจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท ให้เจ้าของทุนหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย จากเจ้าของทุนดำเนินการจดทะเบียนบริษัท โดยมีรายการจดทะเบียนตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยรายการ ดังต่อไปนี้

(1) ชื่อบริษัทต้องมีคำว่า “บริษัท” นำหน้า และ “จำกัด (คนเดียว)” ต่อท้าย หรือจะใช้อักษรย่อว่า “บจค.” นำหน้า แทนคำว่า “บริษัท” และ “จำกัด (คนเดียว)” ก็ได้ ในกรณีที่ใช้ชื่อเป็นภาษาต่างประเทศให้ใช้คำซึ่งมีความหมายทำนองเดียวกันตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

(2) ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ และสาขา (ถ้ามี)

(3) ทุนจดทะเบียนชำระเป็นตัวเงินหรือชำระเป็นทรัพย์สินอื่นนอกจากตัวเงิน กรณีเป็น ทรัพย์สินอื่นนอกจากตัวเงิน จะต้องแสดงเกณฑ์ในการตีราคาทรัพย์สินนั้นด้วย

(4) ชื่อ ที่ติดต่อ ลายมือชื่อ และเลขประจำตัวประชาชน ของเจ้าของทุน และผู้จัดการ

(5) วัตถุประสงค์ของบริษัท

(6) ชื่อผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อแทนบริษัท และข้อจำกัดอำนาจ (ถ้ามี)

(7) ข้อบังคับของบริษัท (ถ้ามี)

(8) ตราซึ่งใช้เป็นสำคัญของบริษัท

หากมีการเปลี่ยนแปลงรายการตามวรรคหนึ่ง ให้บริษัทยื่นขอแก้ไขรายการทางทะเบียน ภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง

การยื่นขอแก้ไขรายการทางทะเบียนเพื่อเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของบริษัท ตามวรรคหนึ่ง (7) ต้องยื่นพร้อมหนังสือแสดงความเห็นชอบจากเจ้าของทุน

7. กฎหมายต้องมีความยืดหยุ่น ดังนั้นร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ ควรมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้นำบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวข้องมาบังคับใช้โดยอนุโลม ในกรณีที่อาจเกิดปัญหาการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ในอนาคตและไม่มีมาตราใดในร่างพระราชบัญญัตินี้บัญญัติๆในเรื่องนั้นๆ ไว้ในมาตราสุดท้ายของหมวด 9 บทกำหนดโทษ ดังนี้

มาตรา 78 กรณีไม่มีบทบัญญัติใดกำหนดโทษไว้ให้นำบทบัญญัตินัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาบังคับใช้โดยอนุโลม

8. ร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ ควรจะยอมรับให้สามารถจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวทั้งโดยบุคคลธรรมดา และโดยนิติบุคคล อย่างเช่นประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศจีน ที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจโดยนำรูปแบบบริษัทเอกชนจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจนกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมระดับโลก ดังนั้น เพื่อให้นิติบุคคลสามารถเป็นเจ้าของ และผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวได้ รวมถึงให้กฎหมายสามารถรองรับบริษัทจำกัดคนเดียวที่เกิดจากการแปรสภาพ กรณีผู้ถือหุ้นที่เหลืออยู่เพียงคนเดียวมีสถานะเป็นนิติบุคคล ทั้งนี้ สมควรจะต้องมีการแก้ไขร่าง พระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ด้วยการแก้ไขบทบัญญัติในหมวด 2 การจัดตั้งบริษัท มาตรา 12 ของร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ ด้วยการยกเลิกคำว่า บุคคลธรรมดาคนเดียว แต่ให้ใช้คำว่า บุคคลคนเดียว ดังนี้

ร่างบทบัญญัติเดิม มาตรา 12 บริษัทจำกัดคนเดียวคือบริษัทที่ตั้งขึ้นด้วยความประสงค์จะแสวงหากำไร โดยมีเจ้าของทุนเป็นบุคคลธรรมดาคนเดียวซึ่งรับผิดจำกัดไม่เกินทุนจดทะเบียนของบริษัท

ร่างบทบัญญัติที่เสนอแก้ไข มาตรา 12 บริษัทจำกัดคนเดียวคือบริษัทที่ตั้งขึ้นด้วยความประสงค์จะแสวงหากำไร โดยมีเจ้าของทุนเป็นบุคคลคนเดียวซึ่งรับผิดจำกัดไม่เกินทุนจดทะเบียนของบริษัท

9. นอกจากข้อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... โดยให้สามารถจัดตั้งขึ้นโดยนิติบุคคลได้แล้ว จากการศึกษากฎหมายการจัดตั้ง บริษัทจำกัดคนเดียวของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศจีน ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะอื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อนำไปพัฒนา กฎหมายให้สามารถอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจโดยง่าย (Ease of doing business) กล่าวคือในร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ ได้กำหนดบทบัญญัติการแปรสภาพกิจการจากบริษัทเป็นบริษัทจำกัด ในหมวด 6 การแปรสภาพบริษัทจำกัดคนเดียวเป็นบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (มาตรา 39 ถึงมาตรา 44) แต่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่มีบทบัญญัติใดกล่าวถึงการแปรสภาพกิจการจากบริษัทจำกัดเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวได้ จึงจำเป็นต้องเลิกกิจการไปถ้าจำนวนผู้ถือหุ้นลดน้อยลงจนเหลือเพียงคนเดียว ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 1237 (4) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติ ฉบับที่ 23 ลงวันที่ 6 พฤศจิกายน 2565 ประเทศไทยควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการแปรสภาพบริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นหลายคนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นบริษัทจำกัดคนเดียวให้มีความชัดเจน เช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ ทั้งนี้เพื่อให้มีกฎหมายรองรับบริษัทจำกัดคนเดียวที่เกิดจากการแปรสภาพโดยแจ้งชัด และป้องกันปัญหาข้อพิพาทที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยการกำหนดให้บริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้น

หลายคนสามารถแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวได้ ไม่ว่าผู้ถือหุ้นที่เหลืออยู่จะมีสถานะเป็นบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลก็ตาม โดยจะต้องมีการจดแจ้งการแปรสภาพ และวันที่ที่มีการแปรสภาพต่อนายทะเบียนด้วย ทั้งนี้ การเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการแปรสภาพบริษัทข้างต้น ด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยบริษัทจำกัด โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติว่าด้วยการแปรสภาพบริษัทจำกัดเป็นบริษัทจำกัดคนเดียว ดังนี้ “บริษัทจำกัด ที่มีผู้ถือหุ้นลดจำนวนลงเหลือเพียงคนเดียว ไม่ว่าผู้ถือหุ้นจะมีสถานะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ตาม บริษัทจำกัดนั้นอาจแปรสภาพไปเป็นบริษัทจำกัดคนเดียวตามร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ได้ โดยจะต้องจดแจ้งการแปรสภาพดังกล่าวต่อนายทะเบียน และ ระบุวันที่ ที่มีการแปรสภาพให้ชัดเจน”

อีกประเด็น คือ วัตถุประสงค์ของบริษัท ควรให้วัตถุประสงค์ของบริษัทนั้นมีขึ้นเพียงเพื่อเป็นเครื่องมือในการแยกประเภท หรือรูปแบบของธุรกิจแบบกว้างๆ เท่านั้น แต่ไม่ควรใช้วัตถุประสงค์ของบริษัทเป็นเครื่องมือในการจำกัดความสามารถของบริษัท ดังนั้น การกระทำใดๆ ของผู้จัดการบริษัทหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากผู้จัดการบริษัท แม้เป็นการกระทำนอกขอบวัตถุประสงค์ของบริษัท ก็ย่อมจะผูกพันบริษัทต่อบุคคลภายนอกเสมอ โดยบริษัทจะอ้างว่าบริษัทไม่ผูกพันกับบุคคลภายนอก เพราะผู้จัดการกระทำการนอกขอบวัตถุประสงค์ไม่ได้ ซึ่งเป็นหลักการเดียวกันกับประเทศเยอรมนี เนื่องจากแนวคิดตามทฤษฎีความเป็นบุคคลที่แท้จริง (Real Entity Theory) ของประเทศเยอรมนีมองว่านิติบุคคลหรือบริษัทจำกัดมีฐานะเป็นบุคคลตามธรรมชาติ มีความสามารถและเจตจำนงเป็นของตัวเองโดยแท้มิใช่เพียงเท่าที่รัฐอนุญาตหรือมอบให้เท่านั้น ซึ่งในจุดนี้เองเป็นสิ่งที่แนวคิดเรื่องขอบวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งบริษัทของประเทศเยอรมนีมีความแตกต่างกับประเทศไทย และถึงแม้ในปัจจุบันนี้ประเทศไทยจะมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้บริษัทไม่สามารถยกข้อต่อสู้บุคคลภายนอกได้ กรณีกรรมการกระทำนอกขอบวัตถุประสงค์แล้วก็ตาม แต่บทบัญญัติกฎหมายดังกล่าว ก็เป็นเพียงแค่ข้อยกเว้นที่ทำให้บริษัทต้องรับผิดเท่านั้น ซึ่งมีเงื่อนไขว่าบุคคลภายนอกต้องสุจริต คือ ไม่รู้ว่าการกระทำดังกล่าวของกรรมการเป็นการกระทำนอกขอบวัตถุประสงค์ หรือนอกขอบอำนาจบริษัทจึงจะผูกพันกับการนั้นด้วย

จากการศึกษาร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... (ฉบับผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 971/2563) และเปิดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนตามมาตรา 77 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 แล้วเสร็จเมื่อเดือนกันยายน 2563 ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีการประกาศให้มีผลบังคับใช้ทางกฎหมาย ทำให้การจดทะเบียนบริษัทจำกัดคนเดียวยังไม่สามารถทำได้ อย่างไรก็ตาม หากร่างกฎหมายผ่านการอนุมัติเรียบร้อยจะมีผลให้สามารถจัดตั้งบริษัทมีขั้นตอนการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทที่ง่ายขึ้น และลดผลกระทบเรื่องความขัดแย้ง

ระหว่างผู้ถือหุ้น เป็นการส่งเสริมให้มีการประกอบการธุรกิจในรูปแบบของบริษัทโดยมีเจ้าของทุนเป็นบุคคลคนเดียวได้ สอดคล้องกับสถานการณ์ทางการค้าและการลงทุนที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันที่มีการประกอบธุรกิจขายออนไลน์จำนวนมากล้วนมีผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการเพียงบุคคลคนเดียว โดยผลของการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว สามารถจำกัดวงเงินความรับผิดชอบในกิจการที่จดทะเบียนได้ และสามารถแปรสภาพกิจการไปเป็นบริษัทจำกัดได้ ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการสามารถจัดตั้งองค์กรธุรกิจนิติบุคคลที่จำกัดความรับผิดได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น เป็นการชักจูงใจให้ผู้ประกอบการเข้าสู่ระบบมากขึ้น ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศขยายตัว รัฐสามารถจัดเก็บภาษีเพื่อนำมาใช้พัฒนาประเทศได้มากขึ้น และน่าจะยังมีประเด็นปัญหาที่ควรนำมาศึกษาวิจัยต่อไปได้อีกหลายประการ อาทิ วิธีการจัดเก็บภาษีบริษัทจำกัดคนเดียวภายใต้ประมวลรัษฎากร, การทำธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) ในรูปแบบของบริษัทจำกัดคนเดียว และปัญหาการอาศัยประโยชน์จากการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว เพื่อนำไปขายต่อ (Shelf Company) เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2564). *รูปแบบองค์กรธุรกิจ*. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2564. สืบค้นจาก https://www.dbd.go.th/news_view.php?nid=381

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2565). *หลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตรา พระราชบัญญัติ (Checklist) ร่างพระราชบัญญัติ บริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....* สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2565. สืบค้นจาก https://lawreform.go.th/uploads/files/1526447515-0tufs-4eu8r.pdf.

กรมศุลกากร. (2565). *ความสำคัญและความเป็นมาของ FTA*. สืบค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2565. สืบค้นจาก http://www.customs.go.th/content_with_menu1_group_link.php?ini_content=fta_and_wto_160809_01&ini_menu=menu_interest_and_law_160421_03&ini_content_group=usage_fta_and_wto_01&lang=th&left_menu=menu_interest_and_law_160421_03_160928_01>

กรมสรรพากร. (2559). *คู่มือกิจการ Strat Up*. กรุงเทพฯ: กองกฎหมาย.

กรมสรรพากร. (2564). *รูปแบบขององค์กรธุรกิจ*. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2564. สืบค้นจาก http://rdsrv.rd.go.th/1434.html.

กรมสรรพากร. (2565). *ผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชี*. สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2566. สืบค้นจาก https://www.rd.go.th/25631.html

กระทรวงพาณิชย์. (2559). *ร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .....* กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า.

กฤษณพงศ์ เก้าสันเทียะ และปิยะนุช โปตะวณิช. (2563). *มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมบริษัทจำกัดโดยเจ้าของคนเดียว* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพมหานคร.

กฤษณา บุญแท. (2563). *บทบาทภาครัฐในการส่งเสริมและกำกับดูแลการประกอบธุรกิจของบุคคลต่างด้าว*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

กาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์. (2558). การร่างกฎหมาย : แบบของ*กฎหมาย. วารสารกฎหมาย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, ปีที่ 33 (ฉบับที่ 1). หน้า 103 – 137.

เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. (2558). *หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย. (2559). *การวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย RIA กับการปฏิรูปกฎหมาย*. เอกสารในการสัมมนาโครงการสัมมนาวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ 5 ปีคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย เสนอที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 30 พฤษภาคม 2559 (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. (2549). *รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่างๆ*. สำนักงานบริหารคุณธรรมและองค์ความรู้(องค์กรมหาชน). กรุงเทพมหานคร.

ชริตา ถิรธรรม์ธาดา. (2560). *การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวโดยนิติบุคคล* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขากฎหมายธุรกิจ). มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, กรุงเทพฯ.

ชริตา ถิรธรรม์ธาดา และดร.สเถียรภาพ นาหลวง. (2561). *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 19 วันที่ 9 มีนาคม 2561 ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. ขอนแก่น: วารสารบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ชัยนันท์ งามขจรกุลกิจ. (2541). ทฤษฎีว่าด้วยนิติบุคคลความเป็นนิติบุคคลของบริษัทจำกัด. *วารสารสมาคมรัฐประศาสนศาสตร์ นิด้า*, ปีที่ 3 (ฉบับที่1), หน้า 50.

ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. (2551). การพัฒนากฎหมาย (Legal Development). *วารสารกฎหมายปกครอง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา,* เล่ม 24 ตอน 3, หน้า 6-7.

ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. (2531). การยกร่างกฎหมาย. *วารสารกฎหมายปกครอง 7*, ปีที่ 1 (ฉบับที่ 1), หน้า 14-25.

ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. (2531). การร่างกฎหมาย. ใน *เอกสารประกอบการฝึกอบรมนิติกรหลักสูตรการร่างกฎหมาย. (ครั้งที่ 1) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ณ ศูนย์ฝึกอบรม ปตท. เขาบ่อยา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี วันที่ 20– 21 กุมภาพันธ์ 2531).* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. หน้า 11. อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. คู่มือจัดทำร่างกฎหมาย. ใน แนวทางในการจัดทำร่างกฎหมาย, บทที่ 1 การร่างกฎหมาย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. 2563. หน้า 4.

ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2548). *คำอธิบายกฎหมายปกครอง*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญชน.

ชุติระ ระบอบ, ชีรวิทย์ สุรีรัตนันท์, พิษณุ วรรณกูล, พรวิสา ทาระคำ, อภิญญา ไกรสำโรง, ชณิชา หมอยาดี, พัชรา โพชะนิกร. (2562). การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในสาธารณรัฐประชาชนจีน, *วารสาร ธุรกิจปริทัศน์,* ปีที่ 11 (ฉบับที่ 2), หน้า 198-213.

ณัฐกร วิทิตานนท์. (2553). *หลักรัฐธรรมนูญเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เดือนเด่น นิคมบริรักษ์. (2565). *โครงการ "การปฏิรูปเศรษฐกิจเพื่อความเป็นธรรมในสังคม"*. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2565. สืบค้นจาก https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2013/05/A151_Chapter2.pdf.

ทิพย์ชนก รัตโนสถ. (2554). *คำอธิบายเรียงมาตรา กฎหมายลักษณะหุ้นส่วนและบริษัท*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

ธรรมนิตย์ สุมันตกุล. (2558). *การร่างกฎหมายเบื้องต้น: แบบของกฎหมาย*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

บรรเจิด สิงคะเนติ. (2558). *หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

บรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม(บสย.). (2566). *สถิติจำนวน SMEs ในประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2566. สืบค้นจาก http://www.thaismefranchise.com/?page_id=5520

บรรหาญ จงเจริญประเสริฐ. (2556). *รายงานการวิจัยเรื่อง : ความสัมพันธ์ระหว่างหลักนิติธรรมและนิติรัฐ*. หลักสูตร "หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย" รุ่นที่ 2 วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, กรุงเทพมหานคร.

ประพิน นุชเปี่ยม. (2562). ทฤษฎีกฎหมายหุ้นส่วนและบริษัท(1). ใน *ประมวลสาระชุดวิชา 40701 กฎหมายแพ่ง ลักษณะสัญญา ลักษณะละเมิด และลักษณะหุ้นส่วนบริษัทชั้นสูง*, เล่มที่ 1, หน่วยที่ 12,ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1. นนทบุรี: สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. (2565). สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2565. สืบค้นจาก https://www.krisdika.go.th/librarian/getfile?sysid=300167&ext=htm

พงษ์ธวัฒน์ บุญพิทักษ์. (2563). *รายงานการวิจัยเรื่องสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, กรุงเทพฯ.

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2565. (2565, 8 พฤศจิกายน).*ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 139 ตอนที่ 39 ก. หน้า 1-2.

พิชัยศักดิ์ หรยางกูร. (2561). ข้อบกพร่องสำคัญบางประการเกี่ยวกับร่างกฎหมายบริษัทจำกัดคนเดียว. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ*, ปีที่ 9 (ฉบับที่ 1), หน้า 47-51

พูนพงษ์ นัยนาพากรณ์. (2556). *การยกระดับการให้บริการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัททางอิเล็กทรอนิกส์*. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล. หน้า 28-30.

พูนพงษ์ นัยนาพากรณ์. (2556). *รายงานการวิจัยเรื่องการยกระดับการให้บริการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัททางอิเล็กทรอนิกส์.* หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 5 สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ, กรุงเทพมหานคร.

ภาสกร ชุณหอุไร. (2539). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะหุ้นส่วนและบริษัท.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ.

มานิต จุมปา. (2560). สิทธิและเสรีภาพ.ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560. เอกสารประกอบคำบรรยาย เรื่อง สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560, ชุดที่1 และชุดที่ 2, กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

มีชัย ฤชุพันธุ์. (2541). แนวความคิดและข้อสังเกตในการร่างกฎหมาย. ใน เอกสาร*บรรยายพิเศษ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2541*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ระเบียบกรมสรรพากรว่าด้วยการจัดทำคำสั่งยึด หรืออายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน ตามมาตรา 12 แห่งประมวลรัษฎากรเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2563.(2563,30 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 137. ตอนพิเศษ 153 ง.

ระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง ว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. 2554. (2554, มกราคม,4) *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่มที่ 128. ตอนพิเศษ 25 ง. หน้า 1.

รัฐธรรมนูญ 2560. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF

ราชบัณฑิตยสถาน. (2565). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542.* สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก http://www.royin.go.th/dictionary/.

วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2554). *กฎหมายปกครอง ภาคทั่วไป.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติราษฎร์.

วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2555). “คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน” ใน *เอกสารประกอบการสอนคณะนิติศาสตร์.* มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ

ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2558). *รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษากฎหมายเพื่อรองรับการจัดตั้งนิติบุคคลโดยบุคคลคนเดียว.* กรมพัฒนาธุรกิจการค้า.กรุงเทพมหานคร.

สกล หาญสุทธิวาริน ทร์. (2566). *ป.พ.พ.หุ้นส่วนบริษัทที่แก้ไขใหม่ล่าสุด.23 ส.ค. 2565 เวลา 18:16 น.* สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2666. สืบค้นจาก https://www.bangkokbiznews.com/news/news_update/1022576.

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง (Royal Thai Embassy). (2565). *ความสัมพันธ์ไทยจีนด้านวัฒนธรรม*. สืบค้นเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2565. สืบค้นจาก Beijing https://thaiembbeij.org/th/republic-of-china/thai-relations-china/

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2557). *รายงานการวิจัยโครงการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ผลกระทบในการออก*กฎหมาย *(Regulatory Impact Analysis)*. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร

สถาพร ปัญญาดี. (2555). *การประเมินผลกระทบในการออกกฎหมาย: ศึกษาเฉพาะกรณีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติ* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. กว่าจะเป็น "สภาวิชาชีพบัญชี". 3 มีนาคม 2566. สืบค้นจาก https://www.tfac.or.th/Article/Detail/66271

สมภพ โหตระกิตย์. (2533). การร่างกฎหมาย. ใน *หนังสือครบรอบหกสิบปีของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. หน้า 142.

สมยศ เชื้อไทย. (2552). *หลักกฎหมายมหาชนเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

สมหมาย จันทร์เรือง. (2564). นิติรัฐและนิติธรรมในสังคมไทย (Rule of Law and Legal State in The Thai society). บทความมติชนออนไลน์ วันที่ 13 มิถุนายน 2564 - 12:12 น. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/article/news .

สหธน รัตนไพจิตร. (2558). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะห้างหุ้นส่วนบริษัท*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน. 2558.

สายน้ำผึ้ง ไข่รักษ์. (2566). กรรมการผู้จัดการบริษัท สงขลาบัญชีกิจ. สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์. 3 มีนาคม 2566.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2565). *แนวทางในการจัดทำร่างกฎหมาย พ.ศ. 2563*. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2565. สืบค้นจาก https://www.krisdika.go.th/data/wcmdata/2563/Legislative-Drafting-Guideline.pdf

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2553). *คู่มือตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย*. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2553). การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย. *วารสารกฎหมายปกครอง*. เล่ม 24 ตอน 3. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. *พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542.* สืบค้นเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2565. สืบค้นจาก http://web.krisdika.go.th/data/lawabout/lawdetail/lawdetail_009.htm

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ 3*). (2565). เลขเสร็จที่ 385/2521 เรื่อง หารือปัญหากฎหมายเกี่ยวกับบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด เป็นผู้เริ่มก่อการบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.* สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2565. สืบค้นจาก https://www.krisdika.go.th/krisdika-comment-search.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2565). *บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบการร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .....* สืบค้นเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2565 สืบค้นจาก https://www.krisdika.go.th/detail-law-draft-of-the-cabinet-approved-the-principle?billCode=148&lawdraftType=approve

สำนักคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2565). *ร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .....* สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2565.สืบค้นจาก https://www.krisdika.go.th/data/comment/comment_lawdraft/2563/0971_2563_0126.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2565). *คำอธิบายสรุปสาระสำคัญพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562.* สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2565. สืบค้นจาก https://www.krisdika.go.th/21ocs02

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2565). *บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....* สืบค้นเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก https://www.krisdika.go.th/data/comment/comment_lawdraft/2563/0971_2563_012_6.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2565). *หนังสือที่ นร.0904/197 เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ..... เรื่องเสร็จที่ 971/2563 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม 2563.* สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2565. สืบค้นจาก https://www.krisdika.go.th/krisdika- comment-search.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. สืบค้นเมื่อวันที่ 20/12/2565. สืบค้นจาก https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/attachment/article/02_aenwthaangkaarphichaarnaahnwyngaankhngrathtaam_phrb_mcchr_2562.pdf

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของไทย. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของไทยฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559*. กรุงเทพฯ: กองศึกษาภาวะเศรษฐกิจและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานบริหารคุณธรรมและองค์ความรู้(องค์กรมหาชน). (2549). *รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่างๆ*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2565). *การเสนอร่างพระราชบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.* สืบค้นเมื่อ 31 ธันวาคม 2565. สืบค้นจาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=2535.

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2558). *รวมบทความวิชาการ ชุดที่ 12 ศาลรัฐธรรมนูญกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนภายใต้รัฐธรรมนูญ.* กรุงเทพฯ : บริษัท พี.เพรส จำกัด.

สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: กองกฎหมาย สำนักเลขาธิการสภา.

สิทธิกร ศักดิ์แสง และอภิรดี กิตติสิทโธ. (2563). ปัญหาสถานะและลำดับชั้นทางกฎหมายของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. *วารสารนิติรัฐกิจและสังคมศาสตร์,* ปีที่ 4(ฉบับที่ 1), หน้า 1-24.

สุพิชญา กันกา. (2561). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมายตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต), สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

สุรพล นิติไกรพจน์. (2536). ข้อความคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจ. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีประทุม*, ปีที่ 21 (ฉบับที่ 3),หน้า 371-385.

เสถียรภาพ นาหลวง. (2560). บทวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทคนเดียวของไทย, *นิตยสารบทบัณฑิตย์ของเนติบัณฑิตยสภา*, ปีที่ 73 ฉบับที่ 1 (2017): มกราคม-มีนาคม 2560, หน้า 72-104.

เสถียรภาพ นาหลวง. (2556). ปัญหาการใช้ทฤษฎีความเป็นบุคคลของบริษัทในประเทศไทย. *วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ*, ปีที่ 4 (ฉบับที่ 1), หน้า 22-36.

เสถียรภาพ นาหลวง. (2559). *แนวทางการปฏิรูปกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นประเทศเศรษฐกิจพัฒนา.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

เสถียร นาหลวง. (2562). ทฤษฎีกฎหมายหุ้นส่วนและบริษัท. ใน *ประมวลสาระชุดวิชากฎหมายแพ่ง ลักษณะสัญญา ลักษณะละเมิด และลักษณะหุ้นส่วนบริษัทชั้นสูง*, หน่วยที่ 12-13, (ปรับปรุงครั้งที่ 1) นนทบุรี: สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เสถียรภาพ นาหลวง. (2558). แนวทางการพัฒนาโครงสร้างกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัด. *บทบัณฑิตย์เนติยสภา,* 71 (ตุลาคม - ธันวาคม 2558), หน้า 746.

หยุด แสงอุทัย. (2523). การร่างกฎหมาย. ใน *อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย).* กรุงเทพฯ: บริษัท บพิธการพิมพ์จำกัด. หน้า 65. อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. แนวทางในการจัดทำร่างกฎหมาย. (คู่มือจัดทำร่างกฎหมาย), บทที่ 1 การร่างกฎหมาย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. 2563. หน้า 1.

อมร จันทรสมบูรณ์. (2542). *บทความกึ่งวิชาการ เรื่อง การเล่นเกมการยื่นญัตติให้ศาลรัฐธรรมนูญตีความ พรก. ตามมาตรา 218 มาตรา 219 (เกมของใคร) เล่ม 2 รวบรวมโดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.* กรุงเทพฯ:สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

อวยพร บุญวงศ์. (2566). เจ้าของกิจการสำนักงานบัญชีหาดใหญ่. สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์. 8 มีนาคม 2566.

A.M. Tessema. (2012). Comparative Single Member Companies of Germany France and England: A Recommendation to Ethiopia, *Social Science Research Network*, 2012 (December),Retrieved September 9, 2016, from http://papers.ssrn.cfm?abstact_id อ้างใน เสถียรภาพ นาหลวง. *ประมวลสาระชุดวิชากฎหมายแพ่ง ลักษณะสัญญา ลักษณะละเมิด และลักษณะหุ้นส่วนบริษัทชั้นสูง,* หน่วยที่ 12-13, (ปรับปรุงครั้งที่ 1) นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 13-55.

Arthur Machen. (1911). Corporate Personality. *Harvard Law Review*, Vol. 24 (No.4), 1-2.

Assamen M. Tessemen. (2012). *Comparative Single-Member Companies of Germany, France and England: A Recommendation of Ethiopia*. Social Sicence Reseach Network (December 2012): 9, Retrieved November 10, 2015. from http://papers.ssrn.com/so13/papers.cfm?abstract_id=2193070. อ้างใน เสถียรภาพ นาหลวง. *แนวทางการปฏิรูปกฎหมายบริษัทเอกชนจากัดเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นประเทศเศรษฐกิจพัฒนา.* (วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ. 2559. หน้า 73-74.

Beihui Mao. (2012). A Comparative Study of Legal Framework for Single Member Company in European Union and China, *Journal Politics and Law*, 5(3), p.8., p.1

Chen Jianlin. (2008). Clash of Corporate Personality Theories: A Comparative Study of One-Member Companies in Singapore and China. *Hong Kong University Law Journal*, (May 2008), 425-452.

Cheffins, B.R. (1997). *Company Law: Theory, Struchture and Oreation*. Oxford University Press.

Colin Hawes et al. (2015). Introducing the One-Yuan Chinese Company: Impacts of 2014 PRC Company Law Amendments on Shareholder Liability and Creditor Protection, *Social Science Research Network,* (January 2015), 1-19.

Colin Kirkpatrick and David Parker. (2007). Regulatory Impact Assessment: Toward Better Regulation? (Cheltenham: Edward Elgar). pp. 1-2 อ้างใน สถาพร ปัญญาดี. การประเมินผลกระทบในการออกกฎหมาย: ศึกษาเฉพาะกรณีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. 2555. หน้า 24.

Daniel C.K. Chow. (2003). *The Legal System of the People's Republic of China*. Minnesota: Tomson West.

Dragana Radenkovic Jocic. (2005). A Single Member Company - Convenient or Not for the Founders, *Economics and Organization*, Vol. 2, No. 3, 211.

E.R.Latty. (1956). A Conceptualistic Tangle and the One or Two Man Corporation, *North Carolina Law Review*, 34(4), 476-479.

Easterbrook, F.H., & Fischel, D.R. (1985). Limited Liability and the Corporation. *Chicago Law Review*, 59, pp.89-117.

European Communitie (single member private limited companies) regulations 1994. Regulation 3(1) "Not with standing any enactment or rule of law to the contrary, a private company limited by shares or by guarantee ma be formed by one person, and may have one member (in these Regulations referred to as a single-member company), to the extent permitted by the Companies Acts and these Regulations" อ้างใน ชริตา ถิรธรรม์ธาดา. *การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวโดยนิติบุคคล.* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขากฎหมายธุรกิจ). มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, กรุงเทพฯ. 2560. หน้า 8.

Freedman, J. (1994). Small Businesses and the Corporate Form: Burden or Privilege?. *The Modern Law Review*, 57, 555-584, 560.

Hansmann, H., Kraakman, R., & Squire, R. (2006). Law and the Rise of the Firm. (Discussion Paper No.546, 2/2006). Cambridge, MA: Olin Center for Law, Economics, and Business.

Henry Hansmann and Reiner Kraakman. (2559). *Toward a Single Model of Corporation Law?.* Retrieved January 4, 2016, from http://www.law.yale.edu/.../pdf/... /Law?. อ้างใน เสถียรภาพ นาหลวง. แนวทางการปฏิรูปกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นประเทศเศรษฐกิจพัฒนา. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ. 2559. หน้า 58.

Ho Harper. (2012). Theories of Corporate Groups. Corporate Identity Reconceived. *Seton Hall Law* Review. 42, 879-961, 895.

Hoecke, van Mark. (2002). *Law as Communication*. Oxford: Oxford University Press.

Hylyani Hassan, Zuhairah Ariff, Abd Ghadas, and Nasarudin Abdul Rahman. (2012). The Myth of Corporate Personality: A comparative Legal Analysis of the Doctrine of Corporate Personality of Malaysian and Islamic Laws, *Auatralian Joumal of Basic and Applied Sciences*, Vol.6. No.11, p.192.

iLaw. (2565). *ขั้นตอนออกกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ 2560*. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2565. สืบค้นจาก https://ilaw.or.th/node/5343.

James Mendelsohn. (2012). *Still-The Unyielding Rock? A Critical Assessment of the Ongoing Importance of Salomon v Salomon & Company Limited (1897) Ac 22 in the Light of Selected English Company Law Cases.* (LL.M. Thesis). Faculty of law. University of Huddersfield.

Jianlin Chen. (2008). Clash of Corporate Personality Theories: A Comparative Study of One-Member Companies in Singapore and China. *Hong Kong University Law Journal*, (May 2008), pp.425-452.

Kershaw, D. (2009). *Company Law in Context: Text and Maerials*. Oxford: Oxford University Press.

Millon. (1990). Tjeories of the Corporation. *Duke Law Jounal*, 39(2), p.207.

Nicholas C. Howson. (1997). China's Company Law: One Step Forward, Two Steps Back—A Modest Complain. *Columbia Journal of Asia Law*, (January 1997), 136 -137.

Nuchpiam, P. (2016). *A Comparative Study of Legal Forms for Social Enterprises in the UK and Thailand* (Doctoral dissertation). Durham: Durham University.

OECD. (2004). *Explanatory Note for a Survey of RIA Systems in OECD Countries*. Retrieved April15,2004. from http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/ OECD_Regulation_Impac Assess_Inventory_2004.pdf อ้างใน สถาพร ปัญญาดี. *การประเมินผลกระทบในการออกกฎหมาย: ศึกษาเฉพาะกรณีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. 2555. หน้า 24.

Peakaccount.com. (2566). *ผู้สอบบัญชีภาษีอากรคือใคร?*. สืบค้นเมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2566. สืบค้นจาก https://peakaccount.com/blog/who-cpa-ta

Posner, R.A. (1975-1976). The Rights of Creditors of Affiliated Corporations. *University of Chicago Law Review*, 43, pp.499-526.

Robert R. Pennington. (2001). *Company Law*. London: Butterwoth.

Ron Harris. (June 2013). The Private Origins of the Private Company: Britain 1862-1907, *Oxford Journal of Legal Studies,* Vol. 33, No.2, pp.26-29.

Ron Harris. (2006). The Transplantation of the Legal Discourse on Corporate Personality Theories: From German Codification to British Political Pluralism and American Big Business, *Washing and Lee Law Review, 63* (January 2006), p.1424.

Stephen Griffin. (1998). The Rise and Fall of Ultra Vltra Vires Rule in Corporation Law, *Mountbatten Joumal of Legal Studies – Southampton Solent University,* 2 (June 1998), pp.17-20.

Steven M. Nickson. (2007). Introduction to the New Company Law of the People's Republic of China, *Pacific Rim Law & Policy,* Journal 16 (January 2007), 1– 4.

THAIBIZCHINA.COM. (2565). *รูปแบบการจัดตั้งธุรกิจ-ศูนย์บริการข้อมูลธุรกิจไทยจีน*. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2565. สืบค้นจาก https://thaibizchina.com/trade-investment-china/business-establishment/type/

Theodor Baums. (2559). Corporate Governance in Germany, p.3, Retrieved January 7, 2016 from http://www.Jura.uni.frankfurt.de/43029805/pp.70. อ้างใน เสถียรภาพ นาหลวง. แนวทางการปฏิรูปกฎหมายบริษัทเอกชนจำกัดเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นประเทศเศรษฐกิจพัฒนา. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ. 2559. หน้า 59.

Timothy W. Guinanne, Ron Harris, Naomi R. Lamoreaux, and Jean-Laurent Rosenthal. (2007). *Ownership and Control in the Entrepreneurial Firm, An International History of Private Limited Companies.* Connecticut: Yale University.

Twelfth Council Company Law Directive Retrieved. (2562). November 13,2016, from http://www.translation-centre.am/pdf/Translat/EU_Direct/company/Dir_89_667_en.pdf. อ้างใน เสถียรภาพ นาหลวง. *ประมวลสาระชุดวิชากฎหมายแพ่ง ลักษณะสัญญา ลักษณะละเมิด และลักษณะหุ้นส่วนบริษัทชั้นสูง,* หน่วยที่ 12-13, (ปรับปรุงครั้งที่ 1) นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 13-55, 56.

Vivek Kumar Verma. (2015). *One Man Company Under Act 2013*. 21 ตุลาคม 2565. สืบค้นจาก https://indiancaselaws.wordpress.com/2015/09/16 อ้างใน ชริตา ถิรธรรม์ธาดา. *การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวโดยนิติบุคคล.* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขากฎหมายธุรกิจ). มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, กรุงเทพฯ. 2560. หน้า 8.

ภาคผนวก

ฟ. ๑๒๖/๒๕๖๐
ส. ๕๗๖/๒๕๖๗

ที่ นร ๐๙๐๔/ ๒๕๙๗

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๑ ถนนพระอาทิตย์ เขตพระนคร
กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๓/๓๓๒๖ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๐

สิ่งที่ส่งมาด้วย (๑) บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
(๒) บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ....
(๓) ร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. .... ที่ตรวจพิจารณาแล้ว

ตามหนังสือที่อ้างถึงความว่า คณะรัฐมนตรีประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐ ลงมติเห็นชอบให้มีกฎหมายในการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียวตามที่กระทรวงพาณิชย์เสนอ และมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไปพิจารณาแก้ไขในกฎหมายที่เกี่ยวข้องแทนการตราเป็นกฎหมายเฉพาะ โดยให้รับความเห็นของกระทรวงยุติธรรม ธนาคารแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการร่วมภาคเอกชน ๓ สถาบัน (กกร.) ไปประกอบการพิจารณาด้วย แล้วนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วน บริษัท และองค์กรทางธุรกิจ ได้ตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสร็จแล้ว รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย (๑) (๒) และ (๓) และหากคณะรัฐมนตรีเห็นชอบกับผลการพิจารณา เอกสารตาม (๒) และ (๓) จะเป็นเอกสารที่ต้องจัดส่งให้สภาผู้แทนราษฎรต่อไป สำหรับหนังสือยืนยันให้ความเห็นชอบกับการแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวนั้น กระทรวงพาณิชย์ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า) จะได้เสนอมายังสำนัก

เลขาธิการคณะรัฐมนตรีโดยตรงภายใน ๕ วัน นับจากวันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ที่ผ่านการตรวจพิจารณาแล้วนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายปกรณ์ นิลประพันธ์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนฯ
โทร. ๐ ๒๒๒๒ ๐๒๐๖ - ๙ ต่อ ๑๕๐๒ (นางชื่นสุมนฯ)
โทรสาร ๐ ๒๒๒๖ ๕๑๖๔
www.krisdika.go.th
www.lawreform.go.th
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ nr0900@ocs.go.th

ร่างฯ ที่ สคก. ตรวจพิจารณาแล้ว
เรื่องเสร็จที่ ../....

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว
พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัดคนเดียว

เหตุผล

โดยที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้ผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดและผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัดต้องมีจำนวนตั้งแต่สามคนขึ้นไป ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้มีการประกอบธุรกิจในรูปแบบของบริษัทโดยมีเจ้าของทุนเป็นบุคคลคนเดียวได้และเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางการค้าและการลงทุนที่เปลี่ยนแปลงไป จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
บริษัทจำกัดคนเดียว
พ.ศ. ....

.....
.....
.....

.....
.....

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัดคนเดียว

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๖ ประกอบกับมาตรา ๔๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกิจในรูปของบริษัทจำกัดโดยบุคคลคนเดียว ซึ่งการตราพระราชบัญญัตินี้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว

.....
.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ. ...."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

"บริษัท" หมายความว่า บริษัทจำกัดคนเดียวที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

"บริษัทจำกัด" หมายความว่า บริษัทจำกัดที่ตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

"เจ้าของทุน" หมายความว่า บุคคลซึ่งมอบเงินหรือทรัพย์สินให้เป็นทุนจดทะเบียนของบริษัท

"ทุน" หมายความว่า ทุนจดทะเบียนของบริษัท

"ใบสำคัญการลงทุน" หมายความว่า เอกสารที่แสดงสิทธิของเจ้าของทุนในบริษัท

"ผู้จัดการ" หมายความว่า ผู้จัดการของบริษัท

"นายทะเบียน" หมายความว่า อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า และผู้ซึ่งอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้ามอบหมาย

"อธิบดี" หมายความว่า อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ ลดหรือยกเว้นค่าธรรมเนียม ตลอดจนออกกฎกระทรวงหรือประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงและประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑
บททั่วไป

มาตรา ๕ ให้บริษัทเป็นนิติบุคคลตั้งแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียน หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจดทะเบียน ให้เป็นไปตามที่อธิบดีประกาศกำหนด

มาตรา ๖ บริษัทหรือเจ้าของทุนจะถือเอาประโยชน์จากบุคคลภายนอกจากข้อความหรือรายการใด ๆ ที่บังคับให้ต้องจดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้ จนกว่านายทะเบียนจะได้รับจดทะเบียนแล้ว แต่ฝ่ายบุคคลภายนอกจะถือเอาประโยชน์เช่นว่านั้นได้

บริษัทหรือเจ้าของทุนซึ่งได้รับชำระหนี้ก่อนที่จะมีการจดทะเบียนไม่จำต้องคืนทรัพย์สินที่ได้รับชำระหนี้

มาตรา ๗ บริษัทจะยกมาตรา ๖ ขึ้นต่อสู้บุคคลภายนอกผู้สุจริตเพื่อไม่ให้ต้องรับผิดโดยอ้างว่าบริษัทหรือผู้จัดการไม่มีอำนาจกระทำการมิได้

มาตรา ๘ บุคคลใดเมื่อได้ชำระค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวงแล้ว มีสิทธิตรวจหรือคัดข้อความในรายการจดทะเบียนหรือเอกสารที่นายทะเบียนเก็บรักษาไว้ หรือจะขอให้นายทะเบียนคัดสำเนาหรือถ่ายเอกสารฉบับใด ๆ พร้อมด้วยคำรับรองของนายทะเบียนว่าถูกต้อง หรือจะขอให้นายทะเบียนออกหนังสือรับรองรายการใดที่จดทะเบียนไว้ก็ได้

การคัดข้อความ การคัดสำเนา และการออกหนังสือรับรองและการรับรองของนายทะเบียนตามวรรคหนึ่ง จะกระทำด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

มาตรา ๙ เมื่อรับจดทะเบียนแล้ว ให้นายทะเบียนประกาศรายการย่อแสดงข้อความที่รับจดทะเบียนไว้ในราชกิจจานุเบกษา

เมื่อมีการประกาศข้อความตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ถือว่าบุคคลทั่วไปได้ทราบข้อความที่ประกาศนับแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

มาตรา ๑๐ ถ้านายทะเบียนเห็นว่าชื่อของบริษัทที่ขอจดทะเบียน ไม่ว่าชื่อนั้นจะเป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ เหมือนหรือคล้ายกับชื่อของบริษัทตามพระราชบัญญัตินี้ ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด ที่ยื่นหรือที่จดทะเบียนไว้ก่อน จนน่าจะลวงให้ประชาชนหลงไป หรือเป็นชื่อที่มีลักษณะตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ให้นายทะเบียนปฏิเสธการขอจดทะเบียนนั้น และแจ้งให้ผู้ขอจดทะเบียนทราบ

มาตรา ๑๑ การดำเนินการทางทะเบียนและการบอกกล่าวใด ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ อธิบดีจะกำหนดให้กระทำด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามที่อธิบดีกำหนดก็ได้

หมวด ๒
การจัดตั้งบริษัท

มาตรา ๑๒ บริษัทจำกัดคนเดียวคือบริษัทที่ตั้งขึ้นด้วยความประสงค์จะแสวงหากำไร โดยมีเจ้าของทุนเป็นบุคคลธรรมดาคนเดียวซึ่งรับผิดจำกัดไม่เกินทุนจดทะเบียนของบริษัท

มาตรา ๑๓ บุคคลจะเป็นเจ้าของทุนในบริษัทเกินหนึ่งบริษัทในเวลาเดียวกันไม่ได้ เว้นแต่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การออกกฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งให้พิจารณาถึงความจำเป็นในการประกอบธุรกิจ รวมทั้งเหตุแห่งกฎหมายหรือเหตุอื่นใดที่สมควรให้บุคคลเป็นเจ้าของทุนในบริษัทเกินหนึ่งบริษัทในเวลาเดียวกันประกอบด้วย

มาตรา ๑๔ ในการขอจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท ให้เจ้าของทุนหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าของทุนดำเนินการจดทะเบียนบริษัท โดยมีรายการจดทะเบียนตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยรายการ ดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อบริษัทต้องมีคำว่า “บริษัท” นำหน้า และ “จำกัด (คนเดียว)” ต่อท้าย หรือจะใช้อักษรย่อว่า “บจค.” นำหน้า แทนคำว่า “บริษัท” และ “จำกัด (คนเดียว)” ก็ได้ ในกรณีที่ใช้ชื่อเป็นภาษาต่างประเทศให้ใช้คำซึ่งมีความหมายทำนองเดียวกันตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

(๒) ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ และสาขา (ถ้ามี)

(๓) ทุนจดทะเบียนชำระเป็นตัวเงินหรือชำระเป็นทรัพย์สินอื่นนอกจากตัวเงิน กรณีเป็นทรัพย์สินอื่นนอกจากตัวเงิน จะต้องแสดงเกณฑ์ในการตีราคาทรัพย์สินนั้นด้วย

(๔) ชื่อ ที่ติดต่อ ลายมือชื่อ และเลขประจำตัวประชาชน ของเจ้าของทุน และผู้จัดการ

(๕) วัตถุประสงค์ของบริษัท

(๖) ชื่อผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อแทนบริษัท และข้อจำกัดอำนาจ (ถ้ามี)

(๗) ข้อบังคับของบริษัท (ถ้ามี)

หากมีการเปลี่ยนแปลงรายการตามวรรคหนึ่ง ให้บริษัทยื่นขอแก้ไขรายการทางทะเบียน ภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง

๔

การยื่นขอแก้ไขรายการทางทะเบียนเพื่อเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของบริษัท ตามวรรคหนึ่ง (๗) ต้องยื่นพร้อมหนังสือแสดงความเห็นชอบจากเจ้าของทุน

มาตรา ๑๕ ทุนจดทะเบียนจะชำระเป็นตัวเงินหรือทรัพย์สินอื่นนอกจากตัวเงินก็ได้

กรณีชำระทุนจดทะเบียนเป็นตัวเงิน เจ้าของทุนต้องชำระเต็มจำนวนก่อนการขอจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทตามมาตรา ๑๔

กรณีชำระทุนจดทะเบียนเป็นทรัพย์สินอื่นนอกจากตัวเงิน เจ้าของทุนต้องโอนทรัพย์สินนั้นให้แก่บริษัทภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท

ในเวลาที่จดทะเบียนตามมาตรา ๑๔ แต่ยังไม่มีการโอนทรัพย์สินอื่นเป็นทุน ให้นายทะเบียนหมายเหตุไว้ในรายการทางทะเบียน และเมื่อมีการโอนทรัพย์สินภายในระยะเวลาตามวรรคสามแล้ว ให้บริษัทแจ้งนายทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการโอนเพื่อลบหมายเหตุนั้นออกจากรายการทางทะเบียน แต่หากไม่มีการโอนทรัพย์สินภายในระยะเวลาตามวรรคสาม ให้บริษัทแจ้งนายทะเบียนเพื่อจดแก้ไขรายการทุนจดทะเบียนตามจำนวนที่ชำระแล้วภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าวโดยไม่ถือว่าเป็นการลดทุนตามมาตรา ๓๕

ในกรณีที่บริษัทมีทุนเป็นทรัพย์สินอื่นอย่างเดียว แต่บริษัทไม่แจ้งนายทะเบียนให้จดแก้ไขรายการทุนจดทะเบียนตามวรรคสี่ ให้นายทะเบียนเพิกถอนการจดทะเบียนบริษัท

มาตรา ๑๖ ให้บริษัททำใบสำคัญการลงทุนซึ่งเป็นเอกสารแสดงสิทธิของเจ้าของทุนในบริษัท มอบให้เจ้าของทุนถือไว้เป็นหลักฐานโดยอย่างน้อยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อบริษัท

(๒) ชื่อเจ้าของทุน

(๓) วันที่ออกใบสำคัญการลงทุน

(๔) ทุนจดทะเบียน

มาตรา ๑๗ เจ้าของทุนมีสิทธิ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดการบริษัทตามหมวด ๓ การบริหารจัดการ

(๒) ได้รับเงินปันผลจากบริษัท

(๓) ได้รับเงินหรือทรัพย์สินที่เป็นทุนคืนจากบริษัทในกรณีที่ได้มีการเลิกบริษัทและชำระบัญชี หลังจากได้ชำระหนี้ให้เจ้าหนี้บริษัทครบถ้วนแล้ว

มาตรา ๑๘ การโอนใบสำคัญการลงทุนให้ทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของเจ้าของทุนผู้โอนและผู้รับโอน มีพยานคนหนึ่งเป็นอย่างน้อยลงชื่อรับรองลายมือชื่อนั้น และส่งมอบใบสำคัญการลงทุนให้แก่ผู้รับโอน

เมื่อบริษัทได้รับแจ้งการโอนตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้บริษัทดำเนินการจดทะเบียนแก้ไขรายการทางทะเบียนและออกใบสำคัญการลงทุนให้แก่ผู้รับโอนโดยเร็ว

การโอนเช่นนี้จะนำมาใช้ยันแก่บุคคลภายนอกไม่ได้ จนกว่าจะได้จดทะเบียนแก้ไขรายการทางทะเบียน

มาตรา ๑๙ ในกรณีที่มีเหตุตามกฎหมายหรือเหตุอื่นใดทำให้เจ้าของทุนขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๒ หรือบริษัทมีเจ้าของทุนมากกว่าหนึ่งคน ให้บริษัทแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่รู้เหตุดังกล่าว และเจ้าของทุนต้องดำเนินการแก้ไขภายในเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้น

มาตรา ๒๐ ในกรณีที่มีการเปลี่ยนเจ้าของทุนโดยผลของกฎหมาย ให้เจ้าของทุนโดยผลของกฎหมายนั้นแจ้งบริษัทเพื่อดำเนินการแก้ไขรายการทางทะเบียน และให้นำความในมาตรา ๑๘ วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๒๑ การจำนำใบสำคัญการลงทุน ให้เจ้าของทุนส่งมอบใบสำคัญการลงทุนให้แก่ผู้รับจำนำและบอกกล่าวเป็นหนังสือแจ้งการจำนำแก่บริษัท หากเจ้าของทุนมิได้ดำเนินการดังกล่าว การจำนำย่อมเป็นโมฆะ

การจำนำใบสำคัญการลงทุน ห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอก เว้นแต่บริษัทจะได้แจ้งนายทะเบียนให้หมายเหตุการจำนำไว้ในทะเบียน

ให้นำบทบัญญัติในลักษณะ ๑๓ จำนำ ของบรรพ ๓ เอกเทศสัญญา แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับกับการจำนำใบสำคัญการลงทุนด้วยโดยอนุโลม

๑๑๘

มาตรา ๒๒ ห้ามมิให้บริษัทเป็นเจ้าของใบสำคัญการลงทุนของบริษัทเอง หรือรับใบสำคัญการลงทุนของบริษัทเองเป็นหลักประกันการชำระหนี้

หมวด ๓
การบริหารจัดการ

มาตรา ๒๓ การบริหารจัดการบริษัทให้กระทำโดยผู้จัดการ และให้ผู้จัดการเป็นผู้แทนของบริษัท

ให้เจ้าของทุนเป็นผู้จัดการ

ในกรณีที่เจ้าของทุนไม่ประสงค์จะจัดการบริษัทด้วยตนเองไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน เจ้าของทุนอาจแต่งตั้งให้บุคคลอื่นเป็นผู้จัดการหรือเป็นผู้จัดการร่วมกับตน ในกรณีเช่นนี้ เจ้าของทุนมีอำนาจถอดถอนบุคคลที่ตนแต่งตั้งเมื่อใดก็ได้

มาตรา ๒๔ เจ้าของทุนอาจมอบหมายเป็นการล่วงหน้าให้บุคคลหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้จัดการแทนในกรณีที่ผู้จัดการต้องพ้นจากตำแหน่งและเจ้าของทุนไม่อาจเป็นผู้จัดการเองก็ได้

การมอบหมายตามวรรคหนึ่งให้ทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของเจ้าของทุนกับผู้ได้รับมอบหมาย และมีพยานคนหนึ่งเป็นอย่างน้อยลงชื่อรับรองลายมือชื่อนั้น

มาตรา ๒๕ ในกรณีที่มีผู้จัดการหลายคน เว้นแต่จะมีข้อบังคับกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น หลักเกณฑ์เกี่ยวกับผู้จัดการให้เป็นดังนี้

(๑) ผู้จัดการทุกคนมีสิทธิและหน้าที่เท่าเทียมกันในการบริหารจัดการและการดำเนินกิจการทั้งปวงของบริษัท รวมถึงการทำหน้าที่เป็นผู้แทนของบริษัท

(๒) ข้อหารือในการประชุมผู้จัดการให้ตัดสินโดยเอาเสียงข้างมากเป็นใหญ่ ในกรณีที่มีเสียงเท่ากันให้เจ้าของทุนเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด

มาตรา ๒๖ ถ้าผู้จัดการคนใดล้มละลายหรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ ผู้จัดการนั้นเป็นอันขาดจากตำแหน่ง

มาตรา ๒๗ ผู้จัดการที่เจ้าของทุนแต่งตั้งคนใดจะลาออกจากตำแหน่ง ให้ยื่นใบลาออกเป็นหนังสือต่อเจ้าของทุน การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงเจ้าของทุนหรือที่ติดต่อของเจ้าของทุน

ผู้จัดการซึ่งลาออกอาจขอให้นายทะเบียนหมายเหตุการลาออกไว้ในทะเบียนเพื่อใช้ยันต่อบุคคลภายนอกก็ได้

มาตรา ๒๘ ในการดำเนินกิจการของบริษัท ผู้จัดการต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ และข้อบังคับของบริษัท ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและด้วยความระมัดระวังเพื่อประโยชน์ของบริษัท

ผู้จัดการที่เจ้าของทุนแต่งตั้งต้องไม่กระทำการใดที่เป็นการแข่งขันกับกิจการของบริษัทหรือที่ตนมีส่วนได้เสียขัดกับประโยชน์ของบริษัท เว้นแต่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของทุน

มาตรา ๒๙ ให้บริษัทเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี และให้นำบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการบัญชีมาใช้บังคับแก่การทำบัญชีของบริษัท ทั้งนี้ อธิบดีอาจกำหนดข้อยกเว้นให้บริษัทหรือผู้ทำบัญชีของบริษัทไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือส่วนใดส่วนหนึ่งก็ได้ โดยให้คำนึงถึงขนาดหรือสภาพกิจการของบริษัทประกอบด้วย

มาตรา ๓๐ ให้บริษัทจัดทำงบการเงินซึ่งมีรายการย่อตามที่อธิบดีประกาศกำหนด

งบการเงินต้องได้รับการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เว้นแต่งบการเงินของบริษัทที่มีทุน สินทรัพย์ หรือรายได้ รายการใดรายการหนึ่งหรือทุกรายการไม่เกินจำนวนที่อธิบดีประกาศกำหนด

มาตรา ๓๑ บรรดากิจการของบริษัทที่ผู้จัดการหรือบุคคลซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้จัดการได้กระทำไปในนามของบริษัท ย่อมมีผลสมบูรณ์และผูกพันบริษัทแม้จะปรากฏในภายหลังว่ามีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการแต่งตั้ง มอบหมาย หรือคุณสมบัติของผู้จัดการ

มาตรา ๓๒ ให้นำบทบัญญัติในลักษณะ ๑๕ ตัวแทน ของบรรพ ๓ เอกเทศสัญญา แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาใช้บังคับแก่ความเกี่ยวพันระหว่างบริษัทกับผู้แทนของบริษัท และระหว่างบริษัทหรือผู้แทนของบริษัทกับบุคคลภายนอกด้วยโดยอนุโลม

หมวด ๔
การจ่ายเงินปันผล

มาตรา ๓๓ การจ่ายเงินปันผลจากเงินประเภทอื่นนอกจากเงินกำไรจะกระทำมิได้ ในกรณีที่บริษัทยังมียอดขาดทุนสะสมอยู่ ห้ามมิให้จ่ายเงินปันผล

มาตรา ๓๔ บริษัทต้องจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีส่วนหนึ่งไว้เป็นทุนสำรองไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของกำไรสุทธิประจำปีหักด้วยยอดเงินขาดทุนสะสมยกมา จนกว่าทุนสำรองนี้จะมีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของทุน เว้นแต่จะมีข้อบังคับของบริษัทกำหนดให้ต้องมีทุนสำรองมากกว่านั้น

หมวด ๕
การเพิ่มทุนและการลดทุน

มาตรา ๓๕ เจ้าของทุนอาจเพิ่มทุนหรือลดทุนของบริษัทจากจำนวนที่จดทะเบียนไว้แล้วได้

มาตรา ๓๖ การเพิ่มทุนตามมาตรา ๓๕ เจ้าของทุนต้องชำระเงินเต็มจำนวนหรือโอนทรัพย์สินให้แก่บริษัทก่อนการยื่นขอแก้ไขรายการทางทะเบียนตามมาตรา ๑๔ วรรคสอง

มาตรา ๓๗ เมื่อเจ้าของทุนประสงค์จะลดทุน บริษัทต้องมีหนังสือบอกกล่าวไปยังบรรดาผู้ซึ่งบริษัทรู้ว่าเป็นเจ้าหนี้ของบริษัท บอกให้ทราบรายการซึ่งประสงค์จะลดทุนลง และขอให้เจ้าหนี้ผู้มีข้อคัดค้านอย่างหนึ่งอย่างใดในการลดทุนนั้นส่งคำคัดค้านไปยังบริษัทภายในสามสิบวันนับแต่วันที่บอกกล่าวนั้น

ถ้าไม่มีผู้ใดคัดค้านภายในกำหนดเวลาสามสิบวันให้ถือว่าไม่มีการคัดค้าน

ถ้าหากมีเจ้าหนี้คัดค้านจะลดทุนของบริษัทลงไม่ได้ จนกว่าบริษัทจะได้ใช้หนี้หรือให้ประกันเพื่อหนี้รายนั้นแล้ว

มาตรา ๓๘ ถ้ามีเจ้าหนี้คนใดมิได้คัดค้านในการลดทุนของบริษัท เพราะไม่ทราบถึงการลดทุนโดยมิได้เป็นเพราะความผิดของเจ้าหนี้คนนั้น ให้เจ้าของทุนที่ได้รับเงินคืนไปตามส่วนที่ลดทุนลงนั้น ยังคงจะต้องรับผิดต่อเจ้าหนี้ในจำนวนที่ได้รับทุนคืนไป ทั้งนี้ ภายในสองปีนับแต่วันที่ได้จดทะเบียนการลดทุนนั้น

หมวด ๖
การแปรสภาพบริษัทเป็นบริษัทจำกัด

มาตรา ๓๙ บริษัทอาจแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดได้โดยแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่า ๆ กัน และจัดให้มีผู้จองหุ้นให้ครบเป็นองค์ประกอบในการจัดตั้งบริษัทจำกัด

มาตรา ๔๐ เมื่อบริษัทประสงค์จะแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัด บริษัทต้องมีหนังสือบอกกล่าวไปยังบรรดาผู้ซึ่งบริษัทรู้ว่าเป็นเจ้าหนี้ของบริษัท บอกให้ทราบถึงความประสงค์ที่จะแปรสภาพ ในกรณีเช่นนี้ เจ้าหนี้อาจใช้สิทธิเรียกให้บริษัทให้ประกันเพื่อหนี้นั้นก็ได้ โดยเจ้าหนี้ต้องแจ้งให้บริษัททราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เจ้าหนี้ได้รับคำบอกกล่าวนั้น และเมื่อบริษัทได้มีหนังสือบอกกล่าวแล้ว ให้บริษัทดำเนินการแปรสภาพต่อไปได้

มาตรา ๔๑ ในการดำเนินการแปรสภาพตามมาตรา ๔๐ ให้นำบทบัญญัติในหมวด ๔ บริษัทจำกัด ของลักษณะ ๒๒ หุ้นส่วนและบริษัท ของบรรพ ๓ เอกเทศสัญญา แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่เกี่ยวกับการตั้งบริษัทจำกัดมาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๔๒ เจ้าของทุนหรือผู้จัดการบริษัทเดิมต้องส่งมอบกิจการ ทรัพย์สิน บัญชี เอกสารและหลักฐานต่าง ๆ ของบริษัทให้แก่คณะกรรมการที่ได้รับเลือกตั้ง ภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่เสร็จสิ้นการประชุมตั้งบริษัทจำกัด

มาตรา ๔๓ คณะกรรมการบริษัทจำกัดต้องขอจดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัดต่อนายทะเบียนผู้รับจดทะเบียนบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด ภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่เสร็จสิ้นการประชุมตั้งบริษัทจำกัด

มาตรา ๔๔ เมื่อได้จดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัดแล้ว ให้บริษัทเดิมหมดสภาพจากการเป็นบริษัทตามพระราชบัญญัตินี้ และให้นายทะเบียนหมายเหตุไว้ในทะเบียน
บริษัทจำกัดย่อมได้ไปทั้งทรัพย์สิน หนี้ สิทธิ และความรับผิดของบริษัทเดิมทั้งหมด

หมวด ๗
การเลิกบริษัท

มาตรา ๔๕ เมื่อมีเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้ ให้ดำเนินการเลิกบริษัท
(๑) เมื่อมีกรณีหรือมีเงื่อนไขตามที่ระบุในรายการจดทะเบียนให้เป็นเหตุเลิกบริษัทเกิดขึ้น
(๒) เจ้าของทุนมีความประสงค์ให้เลิก

(๓) เจ้าของทุนขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๒ หรือบริษัทมีเจ้าของทุนมากกว่าหนึ่งคน โดยไม่อาจแก้ไขได้ภายในระยะเวลาตามมาตรา ๑๙

(๔) เจ้าของทุนซึ่งเป็นผู้จัดการตายหรือตกเป็นคนไร้ความสามารถและบริษัทไม่มีผู้จัดการภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่เจ้าของทุนตายหรือตกเป็นคนไร้ความสามารถ

(๕) เมื่อบริษัทล้มละลาย

(๖) ศาลมีคำสั่งถึงที่สุดให้เลิกบริษัทตามที่มีผู้ร้องขอ เพราะไม่เริ่มทำการภายในหนึ่งปีนับแต่วันจดทะเบียน หรือหยุดทำการถึงหนึ่งปีเต็ม หรือเจ้าของทุนตายและไม่มีบุคคลเข้ามาสืบสิทธิเป็นเจ้าของทุนภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่เจ้าของทุนตาย

ให้เจ้าของทุนหรือผู้จัดการนำความมาจดทะเบียนเลิกบริษัทภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีเหตุตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๔๖ เมื่อจดทะเบียนเลิกบริษัทแล้วให้ดำเนินการชำระบัญชี

การชำระบัญชีของบริษัท ให้นำบทบัญญัติในหมวด ๕ การชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัด ของลักษณะ ๒๒ หุ้นส่วนและบริษัท ของบรรพ ๓ เอกเทศสัญญา แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่เกี่ยวกับบริษัทจำกัดมาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม ทั้งนี้ เมื่อกล่าวถึงการประชุมใหญ่ในบทบัญญัติดังกล่าวให้หมายถึงความยินยอมของเจ้าของทุน และเมื่อกล่าวถึงกรรมการในบทบัญญัติดังกล่าวให้หมายถึงผู้จัดการ

มาตรา ๔๗ ตราบใดบริษัทยังมิได้เลิก ตราบนั้นเจ้าหนี้ของบริษัทย่อมไม่มีสิทธิที่จะฟ้องร้องเจ้าของทุนเกี่ยวกับหนี้สินของบริษัทได้

เมื่อบริษัทได้เลิกแล้ว เจ้าหนี้ของบริษัทมีสิทธิฟ้องร้องเจ้าของทุนให้รับผิดไม่เกินจำนวนดังต่อไปนี้

(๑) จำนวนทุนที่เจ้าของทุนยังค้างส่งแก่บริษัท

(๒) จำนวนทุนเท่าที่เจ้าของทุนได้ถอนไปจากบริษัท

(๓) จำนวนเงินปันผลและดอกเบี้ยซึ่งเจ้าของทุนได้รับไปแล้ว โดยฝ่าฝืนมาตรา ๓๓ หรือมาตรา ๓๔

หมวด ๘
การถอนทะเบียนบริษัทร้าง

มาตรา ๔๘ การถอนทะเบียนบริษัทร้าง ให้นำบทบัญญัติในหมวด ๖ การถอนทะเบียนห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัดร้าง ของลักษณะ ๒๒ หุ้นส่วนและบริษัท ของบรรพ ๓ เอกเทศสัญญา แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่เกี่ยวกับบริษัทจำกัดมาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

๑๐

หมวด ๙
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๕๐ บริษัทใดไม่ใช้คำว่า "บริษัท" ไว้หน้าชื่อ และ "จำกัด (คนเดียว)" ไว้ท้ายชื่อ หรือ "บจค." ไว้หน้าชื่อ หรือไม่ใช้ชื่อเป็นภาษาต่างประเทศซึ่งมีความหมายทำนองเดียวกันตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ในเอกสารใด ๆ เกี่ยวกับธุรกิจของบริษัท ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท และปรับอีกวันละไม่เกินห้าร้อยบาทจนกว่าจะได้เลิกใช้หรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๕๑ ผู้ใดใช้ชื่อหรือยี่ห้อซึ่งมีอักษรไทยประกอบว่า "บริษัท จำกัด (คนเดียว)" หรือ "จำกัด (คนเดียว)" หรือ "บจค." หรืออักษรต่างประเทศซึ่งมีความหมายดังกล่าวประกอบในดวงตรา ป้ายชื่อ จดหมาย ใบแจ้งความ หรือเอกสารอย่างอื่นเกี่ยวกับธุรกิจโดยมิได้เป็นบริษัท เว้นแต่เป็นการใช้ในการขอจดทะเบียนเกี่ยวกับการตั้งบริษัท ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท และปรับอีกวันละไม่เกินห้าร้อยบาทจนกว่าจะได้เลิกใช้หรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง แล้วแต่กรณี

มาตรา ๕๒ บริษัทใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๔ วรรคสอง มาตรา ๑๕ วรรคสี่ มาตรา ๑๖ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ หรือมาตรา ๔๐ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๕๓ บริษัทใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๒ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๕๔ บริษัทใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๙ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

มาตรา ๕๕ บริษัทใดไม่เริ่มทำบัญชีนับแต่วันที่ได้รับการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามหมื่นบาท

มาตรา ๕๖ บริษัทใดไม่ปิดบัญชีครั้งแรกภายในสิบสองเดือนนับแต่วันเริ่มทำบัญชี และปิดบัญชีทุกรอบสิบสองเดือนนับแต่วันปิดบัญชีครั้งก่อน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี ให้เปลี่ยนรอบปีบัญชีแล้วอาจปิดบัญชีก่อนครบรอบสิบสองเดือนก็ได้

มาตรา ๕๗ บริษัทใดไม่จัดทำงบการเงิน ไม่ยื่นงบการเงินต่อสำนักงานกลางบัญชี หรือสำนักงานบัญชีประจำท้องที่ตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชีภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันปิดบัญชี ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท เว้นแต่มีเหตุจำเป็นทำให้บริษัทไม่สามารถจะปฏิบัติตามกำหนดเวลาดังกล่าวได้ อธิบดีอาจพิจารณาสั่งให้ขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาออกไปอีกตามความจำเป็นแก่กรณีได้

มาตรา ๕๘ บริษัทใดไม่ส่งมอบเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีให้ผู้ทำบัญชี หรือไม่เก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้ ณ สถานที่ทำการ หรือสถานที่ที่ใช้เป็นที่ทำการผลิตหรือเก็บสินค้าเป็นประจำหรือสถานที่ใช้เป็นที่ทำงานเป็นประจำ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชีให้เก็บรักษาบัญชีหรือเอกสารดังกล่าวไว้ ณ สถานที่อื่นได้

มาตรา ๕๙ บริษัทใดไม่เก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี นับแต่วันปิดบัญชีหรือจนกว่าจะมีการเลิกประกอบธุรกิจด้วยเหตุใด ๆ โดยมิได้มีการชำระบัญชีและบริษัทไม่ส่งมอบบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีแก่สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันเลิกประกอบธุรกิจ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๖๐ บริษัทใดแจ้งความเป็นเท็จต่อสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีว่าบัญชีหรือเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีสูญหายหรือเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๑ บริษัทใดไม่จัดให้มีผู้ทำบัญชีซึ่งมีคุณสมบัติตามที่อธิบดีประกาศกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี เพื่อจัดทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๖๒ ผู้ทำบัญชีผู้ใดไม่จัดทำบัญชีเพื่อให้มีการแสดงผลการดำเนินงาน ฐานะการเงิน หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของบริษัทที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริง ตามมาตรฐานการบัญชีและตามที่อธิบดีประกาศกำหนด โดยมีเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีให้ถูกต้องครบถ้วน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๖๓ ในการลงรายการในบัญชี ผู้ทำบัญชีผู้ใดไม่ลงรายการเป็นภาษาไทย หรือเมื่อลงรายการเป็นภาษาต่างประเทศไม่มีภาษาไทยกำกับ หรือลงรายการเป็นรหัสบัญชีโดยไม่มีคู่มือแปลรหัสที่เป็นภาษาไทยไว้หรือไม่เขียนด้วยหมึก ดีดพิมพ์ ดีพิมพ์หรือทำด้วยวิธีอื่นใดที่ให้ได้ผลในทำนองเดียวกัน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๖๔ ผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี ซึ่งปฏิบัติการในการตรวจสอบบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้ โดยเข้าไปในสถานที่ทำการหรือสถานที่เก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีของบริษัทหรือสถานที่รวบรวมหรือประมวลข้อมูลในระหว่างเวลาทำการของสถานที่นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๕ บริษัทใดไม่จัดทำงบการเงินซึ่งมีรายการย่อตามที่อธิบดีประกาศกำหนดตามมาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๖๖ บริษัทใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๐ วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๖๗ บริษัทใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

มาตรา ๖๘ ผู้ใดใช้ชื่อของบริษัทใดที่ถูกขีดชื่อออกจากทะเบียนแล้วในการประกอบกิจการค้า เพื่อให้ประชาชนเข้าใจว่าบริษัทนั้นยังมิได้ถูกขีดชื่อ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท และปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งพันบาทจนกว่าจะได้เลิกใช้

มาตรา ๖๙ ผู้จัดการหรือผู้ชำระบัญชีของบริษัทใด โดยทุจริต แสดงออกซึ่งความเท็จหรือปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่เจ้าของทุนในเรื่องฐานะการเงินของบริษัทนั้น ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

มาตรา ๗๐ บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทเอาไปเสีย ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินอันบริษัทจำนำไว้ ถ้าได้กระทำเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้รับจำนำ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๑ บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทรู้ว่าเจ้าหนี้ของบริษัทหรือเจ้าหนี้ของบุคคลอื่นซึ่งจะใช้สิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ของบริษัทในการบังคับชำระหนี้จากบริษัทใช้หรือน่าจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้

(๑) ย้าย ซ่อน หรือโอนให้แก่ผู้อื่นซึ่งทรัพย์สินของบริษัท หรือ

(๒) แกล้งให้บริษัทเป็นหนี้ซึ่งไม่เป็นความจริง

ถ้าได้กระทำเพื่อมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๒ บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทใดกระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นการเสียหายแก่บริษัทนั้นต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

มาตรา ๗๓ บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัท กระทำหรือยินยอมให้กระทำการดังต่อไปนี้

(๑) ทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอมบัญชี เอกสาร หรือหลักประกันของบริษัท หรือที่เกี่ยวกับบริษัท หรือ

(๒) ลงข้อความเท็จหรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชีหรือเอกสารของบริษัท หรือที่เกี่ยวกับบริษัท

ถ้ากระทำหรือยินยอมให้กระทำเพื่อลวงให้บริษัทหรือเจ้าของทุนขาดประโยชน์อันควรได้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๔ ผู้ใดโฆษณาโดยอ้างถึงบุคคล ตำแหน่งหน้าที่ บัญชี รายงาน หรือกิจการอันเกี่ยวกับบริษัทอันเป็นเท็จในสาระสำคัญ หรือปกปิดข้อความอันเป็นสาระสำคัญ เพื่อ

(๑) ลวงผู้มีส่วนได้เสียในบริษัทนั้นให้ขาดประโยชน์อันควรได้จากบริษัทนั้น หรือ

(๒) จูงใจบุคคลให้มอบหมายหรือส่งทรัพย์สินให้แก่บริษัทนั้น หรือให้เข้าเป็นผู้ค้ำประกันหรือให้ทรัพย์สินเป็นประกันบริษัทนั้น

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๕ ผู้ใดโดยทุจริตกำหนดค่าทรัพย์สินที่นำมาลงในบริษัทโดยบิดเบือนให้แตกต่างจากมูลค่าที่แท้จริง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

มาตรา ๗๖ ในกรณีที่บริษัทเป็นผู้กระทำความผิดและถูกลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้จัดการหรือผู้แทนของบริษัทซึ่งรู้เห็นเป็นใจกับการกระทำความผิดนั้นหรือซึ่งมิได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดความผิดนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย

มาตรา ๗๗ บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษปรับสถานเดียวให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบได้ เมื่อผู้กระทำความผิดได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในระยะเวลาที่กำหนดแล้วให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ถ้าผู้กระทำความผิดไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบหรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในเวลาที่กำหนดให้ดำเนินคดีต่อไป

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

มหาวิทยาลัย ศิลปากร

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาววริญชย์ปวีร์ ชื่นเจริญ
วัน เดือน ปีเกิด	24 ธันวาคม 2515
สถานที่เกิด	อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
ประวัติการศึกษา	นบ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2547
สถานที่ทำงาน	สำนักงานสรรพากรพื้นที่สงขลา 1
	อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา
ตำแหน่ง	หัวหน้าส่วนกฎหมายและเร่งรัดภาษีอากรค้าง